Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Opus perutile et validum predicatoribus q[ua]cunq[ue] materia dicturis. venerabilis atq[ue] doctissimi m[a]g[istr]i helwici teutonici professoris sacre theologie ordinis predicatorum. quod intitulatur ab autore. liber de exe[m]plis et similitudinibus reru[m]

https://hdl.handle.net/1874/461520

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

et migras Est a aliud genꝰ thebaycum aureis guttis tinctum · est et caristeum viride optimum · quod valde gratum habēt qui gemmas sculpunt · eo ꝙ eius viriditas oculos reficiat · Et etiā similiter assignantur a doctoribus octo ptes integrales prudentie · quarū quedā ad prudentiam pertinent ſm ꝙ est cognoscitiua agibilū · a quedam secundū ꝙ est opatiua · secundum eñ ꝙ cognoscitiua ē si cōsideratur ipsa ogmitio · aut ē ptēritoꝝ · a sic ē a tullio vna pars prudētie ptēcitorū memoria · aut est ogmitio pnūfine neciorū sine vigētiū · a hec est alia pars prudentie q̄ ab eodē intellectꝰ vocatur siue intelligentia · Si vero ꝺsideraē ogmitionis acqsitio · a fit per disciplinam · a sic est tercia ps prudentie · q̄ a macrobio superſnias plonis plenimi vocatur docilitas · aut fit ꝙ inuētionez · a sic est quarta ps quā aristoteles i septi o ethicoꝝ vocat eustochiā .i. bonā cōiecturationē · cuiꝰ ps vt dī i eodē ē sollertia · q̄ ē vera cōiecturatio medij vt dicitur in .i. posterioꝝ · Si vero cōsideratur cognitionis vius secundū scz ꝙ ex cognitione aliquis ꝑuit ad alia cognoscenda vel iudicanda · sic ptinz ad aliam ptē prudentie q̄ vocatur ratio ꝙ macrobiū ℣ Secundū vero ꝙ prudētia est opatiua siue opis preceptiua · ℣ Primo necessariuz est vt ordinēē ad cōmodū vt ad finez · a hoc ptinet ad aliā partē prudentie quā tuliꝰ prouidentiam vocat ℣ Secundo vt attēdat circūstātias negocij · qō pertinet ad aliam ptem prudētie quā macrobiꝰ vocat circūspectionem ℣ Tertio ꝙ vitet impedimēta qō ptinet ad octauam ptem prudētie quā vocat macrobiꝰ cautionēz · Sūt ergo octo partes prudentie dicte scz · memoria · intelligentia · docilitas · sollertia · ratio · ꝓuidentia · circumspectio a cautio ℣ Quarto lomi viri assimilātur marmori ratiōe vtilitatis · Naz marmor ꝓpter suā frigiditatem et vngentorum aromaticorum conseruationem vtilissimum inuenitur · Et hanc vtilitatē boni viri faciunt per iusticiam · Nā quasi vngenta fouentia a ꝺtreanti a sunt bona opera in quibus vnus homo alteri comunicat · ad que recte facienda et conseruanda ordinatur homo per virtutem iusticie Cum inter alias virtutes proprium ē vt ordinet hominez in hys que sunt ad alterum · Importat enim iusticia equalitatem quandam vt ipsū nomen demōstrat Dicuntur enim vulgariter ea que adequantur iustari · equalitas autem ad alterum est · Alie autem morales virtutes perficiunt hominem in hys que ei conueniunt secundum seipsū · Et hec ergo sunt illa marmora · scilicet sancti viri quibus paumentuz tēpli · id est ifrioꝝ ecclesia scilicet militās sternitur .n. Paral' .ix.

¶ Capitulū .v.

CAritas assimilatur bituminī Primo ratione igneitatis · quia bitumen est secundum philosophum quedam terra glutinosa iuxta lacum mortuū · cuius natura est ardens a ignita · Sic caritas est quedam virtus oglutinatiua a vnitiua · cuius quasi locus ē proprius cor mortuum a mortificatum ꝑcato a mūdo · quia si quis diligit mundum non est caritas patēs in eo vt dicitur .i. Jo. ij. Nec mirū ꝙtus spūaliter ardens ab igne sancti spiritꝰ est deriuata · secundū illud Canticoꝝ · viij · Lampades eius lāpades ignis atq̄ flammarū Lampades enim dei sunt mentes hominum · et pure sancti spiritus cōtemplatiōe et flāmis cāritatis fulcē se Gene · xxij · Vallis siluestris habebat multos puteos bitumimis Vallis est mens humilis · que si est siluestris · et a tumultu mundi et affectu remota habet multos puteos bitumimis id est multos et profundos siue altos affectꝰ caritatis ℣ Secundo ratione tenacitatis Nā bitumē est tāte tenacitatis vt nec aq̄ nec ferro dissolui possit sed sanguine mēstruali · Sic caritatis glutinum tam tenax est vt nec aqua tribulationis · nec gladio percussionis soluaē Cāticoꝝ · viij · Aque multe non poterunt extinguere caritatem Et ideo archa noe vt essz fortis contra aquas diluuij bitumine linitur eam deus precepit Genē · vi · Bitumine linies intrinsecus et extrinsecus Archa eñ noe .i. mens iusti debet contra aquas diluuij id ē cōtra tribulationes mūdi · bitumine .i. caritate linitur intrinsecus quo ad deum · extrinsecus quo ad proximum · Ferrum siue gladius persecutionis caritatis bitumen separare non potest · secūdū illuo Apoꝰ · ad Roma · viij · Quis nos superabit a caritate cristi · an āgustia · an nuditas · an fames · an gladius nē? Solui tame et tollitur bitumen caritatis sanguine mēstruali .i. peccato mortali qō ab intimo fluit ad modū sanguinis · et ad modū mē strui et abhominabile et infectiuz existit · ℣ Tercio ratione vtilitatis Est eñ bitumen vtile ad multa · q̄ multiplicem habet effectum · Naz habet virtutem opaginandi lapides · Vnde lapides viui .i. viri iusti ꝺbe glutino opaginātur ad inuicē in fabricam ecclesie · et etiam latores .i. ꝑdicatores ad deum conuertendi et igne doloris seu contritionis excocti hoc glutino iunguntē Gen · xi · Faciamus lateres et coquamus eos igni · habuerunt lateres ꝓ saxis et bitumē ꝑ cementō · Similit lignia et tabule nauiuz alicubi bituminie opaginantē · per qs naues alioꝝ onera portātes intelliguntur prelati · quibꝰ ne dissoluantur aqs concupiscentiarum et vndis tribulationum necessarium est glutinum et iuuamen caritatis · ℣ Item habet bitumen virtutem attrahendi ꝺfumendi et ꝺsolidandi si puluere tus et sup vulnus ponatur · si etiaz fumus naribus attrahatur multū reuma in capite ꝺsumitur vt dicit Plato Ita caritas ad deū attrahit scōm illꝰ Eze · xi · In funiculis adā trahā te in vinculis caritatis · Itez malos humores .i. malas affectiones Et reuma capitis .i. fluxū mētis scz malarum cogitationum consumit Item ipsam mentis molliciem cō solidat dum timorē seruilem foras mittit · Nam perfecta caritas foris timorē mittit · sicut dicit .i. Jo · iij · ℣ Item caritas assimilatur lapidi sardio · qui sicut dicit Ysi · vocatur sardiꝰ · quia in sardis fuit primo inuentus · qz hec similitudo est ꝓpter · Primo rōne coloris · qz scz sardiꝰ ē rubei coloris · Rubeꝰ autē color est sicut igneus color · et pretē dit dominū caldi in pmixto · a attribuitur amori et precipue caritatis q̄ ē vt ꝺdā igmis diꝰmentē feruē faciēs a rubē Canē · v · Dilectus meꝰ cādidꝰ a rubicūdꝰ · Cādidꝰ ꝙp ē puritatē earmis · rubicūdꝰ ꝙp ē inflammationem mētis Apoē · nij · Qui sē debat similis erat aspectui lapidis

Q. fol.
22

RARIORA

Cm

Cm

Cm

Q. fo.
22

437. **Johannes** (Gorus) de S. Geminiano, Summa de exemplis et similitudinibus rerum. [Deventer, Rich. Paffroet c. 1477]. 2 dln. 2°. Q. 2°. 22, 23

Type 1. — HMT 64 (110) a. — Rubr. β (bij type 1). — CA* 1040. — C II 2649. — MMW II 68. — Peddie II p. 280. — Pr. 8955.

Op het voorste en achterste schutbl. van dl. I: „Pertinet regularibus in traiecto" en „liber canonicorum regularium in traiecto ordinis sancti Augustini episcopi"; op bl. 1b van dl. II: „liber fratrum cartusiensium domus nove lucis prope traiectum inferius" (doorgehaald), „ex testamento domini theodrici huesden et pertinet regularibus in traiecto". Zie over Dirk van Heusden de aanteek. bij nr. 4. — Dl. I in modernen half led. band. Dl. II in oorspr., herstelden led. stempelband, waaraan de sloten ontbreken.

Primet regulæ ibi Trajecto

No. 189. cc.
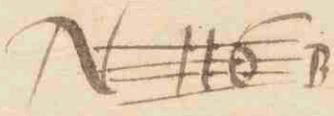
G. fol. 22.

Incipit tabula vniuersalis totius libri subsequentis. qui intitulatur de similitudinibus rerum scdm ordinem litteraruz alphabeti. vbi vnumquodq; inueniendum sit euidenter ostentatis

Vocatio temporalium .li.in.c.i.
Abiectus a mundo li.in.c.n. et .li.nn.c.i. et .li.x.c.i.
Ablatio temporalium li.x.c.n.
Abscisio voluntatis peruersi.li.nn.c.n.
Abstinentia.li.i.c.i. et .li.in.c.in. et .li.nn.c.in. et .li.v.c.i.
Abundantia temporalium.li.nn.c.nn. et .li.v.c.lviin.
Accidia.li.i.c.n. et .li.nn.c.v. et .li.v.c.n. et .li.vi.c.i.
Actiua vita.li.i.c.in. et .li.nn.c.vi. et .li.vi.c.n. et .li.ix.c.i.
Aduersarij animarum li.viin.c.i.
Aduersitas temporalis.li.in.c.nn. et .li.v.c.in.
Adulator.li.nn.c.vn. et .li.viin.c.n. et .li.x.c.in.
Afflictio carnis li.v.c.nn.
Amaritudo pene li.vi.c.in.
Ambitio li.v.c.v.
Amicicia.li.nn.c.viin. et .li.v.c.vi.
Amor boni li.i.c.nn.
Amor spualis.li.i.c.nn. et .li.v.c.vn. et .li.vi.c.nn.
Amor carnalis li.i.c.nn.
Amor temporalis li.i.c.nn.
Amor dei.li.n.c.i. et .li.in.c.v. et .li.viin.c.in. et .li.ix.c.n.
Amor sui libro.vi.c.v. et .li.viin.c.in. et .li.x.c.nn.
Amor proximi li.vi.c.nn.
Angelus.li.i.c.v. et .li.vi.c.vi. et .li.vn.c.i.
Anima.li.i.c.v. et .li.n.c.n. et .li.v.c.viin. et .li.vi.c.vn. et .li.viin.c.nn. et .li.ix.c.in.
Antixpiani li.vn.c.n.
Appetitus spualium et temporaliu li.vi.c.viin.
Apostoli et apostolici viri.li.vi.c.ix. et .li.vn.c.in.
Aptitudo naturalis ad virtutes et vitia li.i.c.vn.
Armatura spualis.li.v.c.ix. et li.ix.c.nn.
Assuptio beate marie.li.vn.c.nn
Auaritia.li.i.c.viin. et .li.n.c.in et .li.in.c.vi. et .li.nn.c.viin. et li.v.c.x. et .li.vi.c.x. et .li.vn c.v. et .li.ix.c.v. et .libro.x.c.v.
Audire verba dei.li.vi.c.xi. et .li x.c.vi.
Aureole sanctorum li.i.c.ix.
Autoritas maioris li.viin.c.v.

Baptismus libro primo.ca x.
Beatitudo.li.i.c.xi.n. .li.vi.c.xn.
Beneficium.li.v.c.xi. et .li.xc.vn.
Blanditor li.v.c.xn.
Blasphemus li.nn.c.x.
Bonitas.li.i.c.xn. et libro.v.c.xin.
Bonj viri.li.n.c.nn. et .li.in.c.vn. et .li.ix.c.vi.
Bonus li.x.c.viin.

Bonum ōpus li.viij.c.vi.
Cantus ecclesiasticus .li.
nij.c.xij.
Caritas.li.i.c.xiij. et .li.
ij.c.v. et .li.iij.c.ix. et li.v.c.
xnij. et li.vi.c.xiij.
Carnalis.li.nij.c.xiij. et li.v.c.
xv. et li.vij.c.vi.
Caro.li.i.c.xnij. et .li.iij.c.x. a
li.v.c.xvi. et .li.viij.c.vij. et
li.ix.c.viij. et li.x.c.ix.
Castitas.libro.iij.c.xi. et. li.v.c
xvij.
Casus malus li.viij.c.viij
Cautela li.v.c.xviij.
Cecitas mentis li.v.c.xix.
Cibus spūalis.li.v.c.xx. et .li.
vi.c.xnij.
Circuitus li.viij.c.ix.
Claustralis li.v.c.xxi.
Clericus li.ix.c.ix.li.x.c.x
Cogitatio.li.nij.c.xnij. et .li.vi
c.xv. et .libro.viij.c.x. et li.x.
ca.xi.
Cōcupiscentia li.i.c.xv.
Confessio.li.v.c.xxij. et .li.viij.
c.xi. et .li.ix.c.x. et li.x.c.xij.
Confidentia li.v.c.xxiij.
Confortatio li.vij.c.vij
Coniugium li.nij.c.xv.
Compassio li.v.c.xxnij
Cōpunctio.li.i.c.xvi. et li.v.ca.
xxv. et li.ix.c.xi. et libro.x.ca.
xiij.
Constientia.li.v.c.xxvi. a li.viij
c.xij.
Consolatio.li.ix.c.xij. et .li.x.
c.xnij.
Consuetudo li.ix.c.xiij.
Contemplatio.li.ij.c.vij. et li.iij
c.xij. et li.nij.c.xvi. et li.v.ca.
xxvij. et li.vi.c.xvi. et li.vij.ca
viij. et li.x.c.xxv.
Continentia.li.ij.c.viij. et li.nij
c.xxvij. et .li.x.c.xvi.
Contritio li.v.c.xxviij.
Conuersatio li.ix.c.xnij.
Cor.li.iij.c.xiij. et li.nij.c.x. et
li.v.c.xxix. et li.ix.c.xv. et li.
x.c.xnij.
Correptio.li.ij.c.viij. et li.iij.c.
xnij.li.viij.c.xiij.li.ix.c.xvij.
Conuersio.li.i.c.xvij. et li.nij.c.
xviij. et li.vi.c.xvij.
Corpus humanū.li.i.c.xviij. et li
vi.c.xviij. et li.viij.c.xnij. et li
ix.c.xvi.
Corpus xpi li.vij.c.ix.
Crudelitas.li.nij.c.xx. et li.v.c
xxx.
Crux.li.v.c.xxxi. a li.x.c.xviij
Cupiditas.li.i.c.xix. et li.iij.ca.
xvi. et li.v.c.xxij.
Cura spaliū li.v.c.xxiij.
Cura pastoralis li.vi.c.xix.
Curiositas.li.nij.c.xxi. et li.v.c
xxxnij. et li.vi.c.xx.
Custodia sui li.x.c.xix.
Dampnati.li.viij.ca.xv.
Dampnum.libro.viij.ca.
xvi.
Delectatio.li.v.c.xxxv. et .li.x.
c.xx.
Demones.li.vij.c.x. et .li.ix.c.
xix.
Desideria bona li.v.c.xxxvi
Detractores libro.v.cap.xxxvij.
Deuotio.libro.iij.capi.xvi. et li.
v.capitulo.xxxviij. et libro.vi.
ca.xxi.

Deus li·vi·c·xxij·
Dyabolus·li·iij·c.xxij·et·li·v·c·xxxix·et·li·viij·c·xvij·et·li·x·c·xxi·
Digmtas·li·ij·c·xvij·a·li·v·c·xl·
Dilectio·libro·j·c·ix·et·li·nij·c·xxij·et·li·v·c·xli·et·li·vi·c·xxij·
Discordia.li.i.c.xx·et·li·viij·ca·xviij·
Diuitie·li.i.c.xxi·li·ij·c·xviij·a li·vi·c·xxvij·et·li·ix·c·xix·et li·x.c·xxij
Doctores·li.i.c.xxij·et·li·vi·c·xxvi·et·li·vij·c·xi·
Doctrina·li.i.c·xxij·et·li·ij.c·xx·et·li·nij·c·xxnij·et·li·v·c·xlj·et·li·vi·c·xxv·
Dolosus li·v·c·xlij·
Dominium li·vi·c·xxvij·
Domus mentis li·v·c·xlnij·
Dona spūs sancti·li.i.c·xxnij·et li·vij·c·xij·
Dubia li·viij·c·xviij·
Duricia li·v·c·xli·
Ecclesia·li.i.c·xxv·et·li·ix·c·xx·
Elatio li·x·c·xxij·
Electi·li.i.c·xxvi·a·li·v·c·xlvi et·li·x·c·xxnij·
Elemosina·li·ij·c·j·et·li·nij·c·xxv·et libro·viij·ca·xx·et·li·ix·c·xxi·
Elemosinarius li.i.·c·xxvij·
Eloquentia·libro·xx·c·x·et·li·ij·c·xxi·
Error li·viij·c·xxi·
Erubescentia li·x·c·xxv·
Exaltatio·li.i.c.xxviij·et·li·nij·c·xxvi·
Excommunicatio·li·v·c·xlviij·et·li·viij·c·xxij·
Exempla·libro·nij·c·xxvij·et·li v·c·xlix·
Exhortatio li·ij·c·xxij·
Etas iuuenilis a senilis·libro·ix·c·xxij·
Euangeliste·li·v·c·xlvij·a·libro vj·c.xij·
Eucharistia·li·j·c·xi·et·li·x·c·xxvi·
Falsitas ·li·viij·c·xxij·
Familiaritas mulierū·li·x·c·xxvij·
Fautor malorum·libro·viij·cap·xxij·
Fatuus li·v·c.l·
Feruor·li.i.c·xxix·a·li·ij·c·xxij et·li·nij·c·xxix·
Fictio li·v·c.xlj·
Fides·li.i.c.xxx·et·li·j·c·xj·a li·ij·c·xxnij·et·li·v·c·lij·et·li vi.c·xxviij·et·li·vij·c·xnij.et·li·x·c·xxviij·
Fidelis·li·viij·c·xxv·et·li·ix·c·xxv·
Filij dei li·viij·c·xxvi·
Filij hoim·li·ij·c·xxv·et·li·nij·c·xxx·et·li·v·c·lv·
Flagellum·libro·nij·capitu·ij·et·li·ix·c·xxvij·et·libro·x·ca·xxix·
Fortitudo li·vi·c·xxix·
Fortuna li·ij·c·xxvi·
Fraudulentia.li.ij·c.xxxij·et·li·viij·c.xxvij·
Frequentatio confessionis·li·viij·c·xxviij·
Fructus spūs ·li.i.c.xxxi·

Acerulus li·nn·c·xxxiij·
Gaudia beatorum·li·vij
c·xv·
Gloria eterna li.i.c·xxxij·
Gratia dei·li.i.c·xxxiij·et li·ij·c·
xiij·. et li·iij·c·xxvij·et·li·nn·
c·xxxnj·et li.v.c.lv·et·li·vi·
c·xxx·et li·vij·c·xxix·et li·ix·
c·xxvij·et li·x·c·xxx·
Gratie gratis date li.i.c·xxxnj
Gratuito li·v·c·lvi·
Gulositas·li·ij·c·xxvij·et li·
nj·c·xxxv·et li.v.c.lvij·et li·
vi·c·xxx·
Habundantia libro·v·ca·
lvij·
Hereticj·li.i.c·xxxv·et li
nj·c·xxxvi·et li·vj·c·xvi·et li
vij·c·xxx·
Hoiés homi et mali li·v·c·lvij
Honestas diuga li·v·ca·lix·
Humilitas·li.i.c·xxxvi·li·j·ca·
xnj·et·li·xxx·c·xxix·et li·nj·c
xxxvj·et li.v.c.lxi·et li·vi·ca·
xxxj·libro·vj·ca·xvj·et li·ix
c·xxvij·et li·x·c·xxxi·
Ignis gehene li.j·c·xvi
et li·v·c.lxj·
Ignoratia li.i.c·xxxix·et
li·vij·c·xxxi·
Incarnatio li.i.c.xxxvj·
Inæstus li·v·c·lxij·
Incipientes li·x·c·xxxj·
Inconstantia·li.i.c·xxxvij·et li
ij·c.xxx.et li·nj·c·xxxvij·et li
v·c·lxnj·et li·ix·c·xxxix·et li·
x·c.xxxij·
Incontinentia·li·v·c·lxv·et li·x
c·xxnj·
Inhertia li·nj·c·xl·
Infectiuus li·vi.c.xxxij
Inferus·li·ix·c·xxx.et li·x·ca·
xxxv·
Infirmitas.li·v·c.lxvi.et li·vi
c·xxxnj·
Ingenium li·v·c·lxvj
Ingtitudo li.nj.c·xxxix·
Iniuria li.vij.c·xxxnj·
Immudicia·li·vi·c·xxxv·et li·
ix·c·xxxi·
Innocentia li·nj·c·xlj·
Inobedientia·li·nj·c·xlj·et li·
vij·c·xxxj·
Impatientia·li·v.c·lxvij·et li·
vi·c·xxxvi·et li·ix·c·xxxj·
Imperseuerantia li·v·c·lxix·
Inspiratio diuina·li·vj·c·xix·et
li·vij·c·xxxij·
Instabilitas li·v·c·lxx·
Intentio.li·ij·c·xxxi·et li·vij
c·xxxv·
Inuidia.li·nj·c·xlij·et li·v·c·
lxxi·et li·vi·c·xxxvj·et·li·ix·
c·xxxij·
Ipocrisis·li·j·c·xvj·et li.ij·c
xxxj·et li·nj·c·xlnj·et li·v·c
lxxj et libro·ix·c·xxxnj·et li·x
c·xxxvi·
Ira diuina li.i.c·xl·
Ira humana·li.i.c·xli·et li·ij·ca·
xlv·et li·v·c·lxxij·et li·ix·ca·
xxxv.et·li·x·c.xxxvj·
Judicia dei·li.vij·c·xxxvi·et li
x·c·xxxvij·
Judicium finale·libro·ix·capitu
lo tricesimo sexto·et libro decimo
capitulo tricesimo nono
Judicium humanum·libro·nj.c·
xlvi·et li·v·c·lxxv·et li·vij·c·
tricesimo septimo·et li·ix·c·eod̄

Judex li·viij·c·xxxvij·
Justicia·li.i.c·xlij·lib·ij·c·xviij·
Justus·li·ij·c·xix· et ·li·ij·ca·xxxij·a·li·vi·c·xxxviij·a·li·viij·c·xxxix·
Juramentū li·viij·c· xxxviij
Juuenilia vitia· li·vi·c·xxxix·
Labor· li·vi·c·xl·
Lacrime·li.i.·c·xliij· et li ij·c·xxxij· et ·li·ij·c·xlvij· et li·v·c·lxxv· et ·li·ix·c·xxxviij·
Lasciuia li.i.c.xlij·
Laus diuina li·ij·c·xlviij·
Lex diuina li·viij·c·xl·
Lex hūana·li·v·c·lxxvi· et ·li·viij·c·xl·
Lingua·li.i.c·xlv· et ·li·x·c·xli·
Locus·li.i.c·xlvi. et·li·viij·c·xli
Locutio·li·vi·c·xli·a·li·x·c·xlij
Longanimitas li·ij·c·lxxviij·
Ludus li·ij·c·xlix·
Luxuria·li.i.c·xlvij· et·li·ij·ca·xx·a·li·ij·c·l.a·li·v·c·lxxviij et ·li·viij·c·xlij·a·li·ix·c·xxxix et ·li·x·c·xlij·
Mandata dei·libro·x·ca·xlij·
Malus homo·li·iij·capi·xxxv· et ·li·ij·c·li·
Manſuetudo·li·ij·c·xxxvi. et li ix·c·xl·
Maria mater dn̄i·li.i.c·xlviij·a li ij·c·xxi· et ·li·ij·c·xxxvij· et li·v·c·lxxix· et ·li·vij·c·xx·
Martir li·iij·c·xxxviij·
Matrimonium ſpirituale ·li·viij c·xlij·
Memoria li·vi.c·xlij·
Mendacium li·ix·c·xlj
Mens li·vi·c·xlij·
Meritum li·viij·c·xlij
Miracula li·viij·c·xlv·
Miſeria·li.i.c·xlix· et ·li·x·capi·xlv·
Miſericordia dei li·viij·c·xlvi
Miſericordia hominis·li·ij·c·xxij et·li·iij·c·xxxix·
Modeſtia li·vi·c·xlij·
Monachus li·ij·c·lij·
Mors·li.i.c·l· et ·li·ij·c·xl· et li ij·c·liij· et ·li·v·c·lxxx· et ·li·vi·c·xlv· et ·li·viij·c·xlvij· et li ix·c·xlj· et ·li·x·c·xlvi·
Mortuus mundo·li·iij·c·xlj· et li x·c·xlvij·
Mundicia mentis· li·ij·c·lij· et·li·v·c·lxxxj·
Mundus·libro.i.ca·li· et ·li·vij·ca·xxj· et ·libro·ix·c·xliij· et li·x·c·xlix·
Munera·li·v·ca·lxxxij· et ·li·x c·xlix·
Murmur li·ix·c·lxij
Egligētia ·li·ij·c·lv· et li·viij·c·xlviij·
Negocia ſecularia· libro.i. c·liij·
Nouū li·ix·c·xlv·
Oblatio fui.li·ij·ca.lvi· et·li·v·c·lxxxij·
Obedientia·li.i.c·liij· et li·v·c·lxxxiij· et ·libro·vi·capi·xlvi· et libro.viij·c·xlix· et libro ix·capitulo·xlvi· et libro·x·capl·
Occaſiones peccādi·li·v·c·lxxxv· et·li·vi.c.xlvij·
Occultatio boni li·v·c·lxxxvi
Occupatio li·ij·c·lvij·

Officiū ecclesie · li · v · c · lxxxvij
Opera hoim · li · vi · c · xlvij · et li · vij · c · l ·
Opera mala · li · ij · c · xlvij · et li · x · c · li ·
Opera remissa li · nij · c · lix
Opera hō · li · ij · c · xxij · et li · ij · c xlj · et li · v · c · lxxxvij · et li · ix · c xlvj · et li · x · c · li ·
Opera meritoria li · nij · c · lix ·
Opera pēitentiū li · ij · c · xlij
Opera ꝓficientium li · ij · c · xlnij
Opera ꝺrēplantiū li · ij · c · xlv
Opera vocēntium li · ij · c · xlvi
Oratio · li · ij · c · xlvj · et li · vi · c · xlix · et li · vij · c · li · et libro · ix · c xlvij ·
Ordo fratrū ꝑdicatoꝝ li · c · lv ·
Ornamentū aie li · vij · c · lij
Ornatus · libro · ix · ca · xlix · li · x · c · lj ·
Ornatus mulierū · li · v · c · lxxxix · et · li · x · c · lj ·
Ociositas · li · vi · c · l · et libro · x · c lij ·
Parentes li · vij · c · lij
Passio xpi · li · c · lvi · et li ij · c · xlix et li · v · c · x · c · a li · vj · c · xxj · et li · ix · c · l · et li · x c · lnij ·
Passio vitiosa li · vij · c · lnij ·
Patientia dei · li · v · c · xci · et li · x c · lv ·
Patientia hois · li · c · lvj · et li · ij c · xxnij · et li · ij · c · l · li · v · c · xcj · li · vi · c · li · li · ix · c · li · a li · x · c · lvi
Paupertas · li · ij · c · li · et li · nij · c lx ·
Pax · li · nij · c · lxi · et li · ix · c · lj ·
Peccator · li · c · lix · et li · ij · c · lij et · li · nij · c · lxij · et · li · v · ca · xcij et li · vi · c · lij · et li · vij · c · lvi ·
Peccatū · li · c · lvij · et li · ij · ca · lij · et · nij · c · lxj · et li · v · c · xcnij et · li · vi · c · lj · et li · vj · c · xxij · a li · vij · c · lv · et li · ix · c · lij · et li · x c · lvj ·
Pena infernī · li · ij · c · lnij · et li · x c · lvij ·
Penitēs · li · c · lxi · et li · ij · c · xxvi et · li · ij · c · lvi · et li · nij · c · lxv · et li · v · c · xcvi ·
Penitētia · li · c · lx · et li · ij · c · xxv et · li · ij · c · lvi · et lvj · et lvij · et li · nij · c · lxnij · et li · v · c · xc v · et li · vi · c · lnij · et li · vj · c · xxnij · et li · vij · c · lvij · et li · ix · c · lnij · et li x · c · lix ·
Peregrimus · li · nij · c · lxvi · et li · v · c · xcvj ·
Perfectus · li · ij · c · lx · et li · nij · c lxvj · et li · x · c · lx ·
Perficere bonū ꝓpositū · li · ij · c · lix
Pe rsecutio li · vj · c · xxv ·
Perseuerātia · li · c · lxij · et li · ij · c lxi · et li · nij · c · lxvij · et li · v · c · xcij · et · xcvij · et li · vij · c · lix · a lib · ix · c · lv · et libro · x · capitulo · lxi ·
Pigritia · li · vi · c · lv · et li · x · ca · lxij ·
Pinguedo spūs · li · nij · c · lxi ·
Potestas hūana · li · vi · c · lvj · et li · vij · c · l ·
Potus spiritūalis li · vi · c · lvij
Predicator · libro · ij · c · xxvj · et li · nij · c · lx · et li · v · c · xcix et li · vi c · lix · et li · vj · c · xxvi · et li · ix · c lvi · li · x · c · lxij ·
Preda li · nij · c · lxxi ·

Prelatus li.i.c.lxiij. et li.iij.ca.lxij. et li.iij.c.lxxij. et li.v.ca.c. et li.vi.c.l. et li.vij.c.xxvij. et li.viij.c.lxi.
Preseruatio anime li.i.c.lxiij
Presumptio li.iij.c.lxxix.
Primœps libro.i.c.lxv. et li.vi.ca.lvi.
Profectus spūalis. li.iij.c.lxix. et li.v.c.ci. et li.ix.c.lvij. et li.x.c.lxij.
Prosperitas tpalis.li.i.c.lxvi. et li.iij.c.lxiij. et li.iij.c.lxxiij. a li.ix.c.lviij. et li.x.c.lxv.
Prudentia.li.i.ca.lxvij. et li.ij.c.xxviij. et li.iij.c.lxxv. et li.v.c.cj. et li.vi.c.lxi.
Pueri li.v.c.cij.
Pugna spūalis li.iij.c.lxxvi
Pulchritudo spūalis.li.iij.c.lxv
Pumtio.li.vij.c.xxviij. et li.viij.c.lvj. et li.ix.c.lx.
Purgatorium li.viij.c.lxij.
Purificatio cordis li.ij.c.xxix.
Puritas li.v.ca.cxij.

Quereve xpm.li.ij.c.xxx
Ratio.li.vi.c.lxij. et li.ix.c.lxi. et li.x.c.lxvi
Recidiuū .li.ix.c.lxij
Recreatio li.viij.ca.lxiij.
Regimen pncipantiū.li.vi.c.lxij
Religio.li.i.c.lxviij. et li.iij.ca.lxvi. et li.iij.c.lxxvj.
Religiosus.li.iij.c.lxvij. et li.v.c.cv. et li.vi.c.lxij.
Remissio dampi li.viij.c.lxv
Renouatio mentis.libro.iij.capi lxxviij.
Restitutio li.viij.c.lxv.
Resurrectio mortuorum.libro.ix.c.lxij.

Sacerdos li.x.c.lxviij
Secta li.viij.c.lxxvij
Salus propria.libro.iij.c lxviij.
Salutatio virginis marie.li.viij.c.lxviij.
Sancti viri.libro.i.c.lxix. a libro.ij.c.xxxi. a libro.iij.c.lxx. a li.iij.c.lxxix. a libro.v.ca.cvi. et li.vi.ca.lxiij. a libro.vij.c.xxix a li.x.c.lxix.
Sanguis cristi li.iij.c.lxix.
Sapiens li.v.ca.cvij.
Sapientia.libro.i.c.lxx. et libro.ij.ca.xxxij. et li.iij.ca.lxxi. et libro.iij.capitulo.lxxx. et libro.vi.c.lxv.
Sanctificatio.libro.viij.c.lxix. et li.ix.c.lxiij.
Scientia libro.iij.c.xxxix.li.iij.c.lxxij. et li.v.c.cviij. et li.vi.ca.lxvi.
Scismatici li.v.c.cix.
Scriptura sacra.libro.iij.capitu.lxxix. a libro septimo.ca.xxxi. a lib2o.viij.ca.lxx. a li.ix.c.lxvi. et li.x.c.lxx.
Seruu dei li.vi.c.lxvij.
Sensus corpis li.ix.c.lxv.
Silentiū li.x.c.lxxi.
Similitudo dei li.ix.c.lxvij.
Simonia li.x.c.lxxij.
Simplicitas.li.viij.c.lxxi. et li.ix.c.lxxviij.
Sobetas .li.ij.c.xxxiij.
Societas.l.iij.c.lxxiij. l.v.c.cxi li.x.c.lxxix. Clxix.li.x.c.lxxiij
Sollicitudo.li.vi.c.lxviij.li.ix.c
Solitary .li.v.ca.ci.

Spes · li · vn · c · xxx · et · li · ix · ca · lxx · et li · x · c · lxv ·
Spūs sanctus · li · i · c · lxxiij · et · li · nn · c · lxxxi · et · li · vi · c · lxix ·
Spūs malignus li · i · c · lxxij
Spūalis homo · li · iij · c · lxxv · et li · nn · c · lxxxij · et · li · vn · c · xxxij ·
Sponsa xpi li · vi · c · lxx ·
Status spūaliū li · i · c · lxxnn ·
Status laycor li · viij · c · lxxij ·
Studium li · v · c · cxij ·
Subditi · li · nn · c · lxxxiij · et · li · ix · c · lxxi ·
Superbia · li · i · c · lxxv · et · li · ij · ca · xxxv · et · li · vi · c · lxxi · et · li · ix · c · lxxij · et · li · x · c · lxxvi ·
Superbus · li · i · c · lxxvi · et · li · nn · c · lxxxnn · et li · v · c · cxiij ·
Caciturnitas libro · ix · ca · lxxiij ·
Cactꝰ impudicꝰ · li · ij · c · lxxvi
Cperantia · li · i · c · lxxvij · et · li · ij · c · xxxvi ·
Temptatio · li · i · c · lxxviij · et · li · nn · c · lxxxv · et · li · v · c · ca · cxnn · et · li · vi · c · lxxij · a li · vn · c · xxxiij et · li · vnj · c · lxxiij ·
Tempus · li · ix · c · lxxv · et · li · x · c · lxxviij ·
Tepiditas li · x · c · lxxix ·
Timor · li · i · c · lxxix · li · ij · c · xxxvij et · li · iij · c · lxxvij · et li · v · c · cxv · et · li · ix · c · lxxvi · et li · x · c · lxxx ·
Tirānus · li · iij · c · lxxxvi · et li · v · c · cxvi ·
Transgressor li · viij · c · lxxnn
Tribulatio · li · i · c · lxxx · a · li · ij · c · xxxviij · a · li · iij · c · lxxviij · a · li · nn · c · lxxxvij · a li · v · c · cxvij · a li · vi · c · lxxiij · et li · viij · c · lxxv · a li · ix · c · lxxvij · a li · x · c · lxxxi ·
Trinitas li · i · c · lxxxi ·
Tristicia li · vi · c · lxxnn ·
Uana gloria · li · v · c · cxviij · et · li · ix · c · lxxviij ·
Verba dei · li · i · c · lxxxij · a li · ij · c · lxxix · a li · nn · c · lxxxviij · a li · ix · c · lxxix · et li · x · c · lxxxij ·
Verba hoīm · li · vi · c · lxxv · et · li · ix · c · lxxx ·
Vetule li · nn · c · lxxxix ·
Via peccatoꝝ li · nn · c · xci ·
Vidue li · nn · c · xc ·
Virgines · li · i · c · lxxxiij · et li · vi · c · lxxxvi ·
Virginitas · li · ij · c · xxxix · et · li · ij · c · lxxx · et · li · nn · c · xcij · et li · ix · c · lxxxi ·
Viri vxorati li · viij · c · lxxviij ·
Virtuosus · li · i · c · lxxxv · et li · ij · c · lxxxij · Virtutes · li · i · c · lxxnn li · ij · c · xli · li · ij · c · lxxxi · li · nn · c xciij · a li · v · c · cxix · a li · vi · c · lxxviij et · li · vij · c · xxxv · li · ix · c · lxxxij ·
Vita eterna li · x · c · lxxxiij ·
Vita pns a futura li · ix · c · lxxxiij
Vita hois corpal · li · i · c · lxxxvi · a li · ij · c · lxxxnn · a li · ix · c · lxxxnn
Vita hois spūal · li · i · c · lxxxviij · li · nn · c · xcnn · a li · v · c · cxx · a li · vn · c · xxxnn · et libro · ix · c · lxxxv
Vita moralis li · i · c · lxxxvij ·
Vitia · li · i · c · lxxxix · et libro · ij · c · lxxxiij · a libro · nn · capitulo · xcv · et libro · v · capitulo · cxxi · et li · vn · c · lxxviij · a libro · ix · c · lxxxvi
Vnctio grē li · ix · c · lxxxviij
Vnitas spūalis · li · vi · c · lxxviij · et · li · ix · c · lxxxvij ·

Vocatio diuina li. x. c. lxxxnn.
Volūtas ppria li. ix. c. lxxxix.
Voluntas lō li. x. c. lxxxv.
Voluptas. li. i. c. xc. et li. nn. ca. xcvi. et li. v. c. cxxn
Vsura. li. nn. c. xcvn. et li. v. ca. cxxin. li. vin. c. lxxvi. li. ix. c. xc.

Xristiam. li. i. c. xcn. et li. vi. c. lxxix
Xpc. li. i. c. xci. et li. n. c. xli. et li. in. c. lxxxv. et li. nn. c. xcvin. et li. v. ca. cxxnn. et li. vi c. lxxix. et li. vn. c. ccesimo sexto et li. ix. c. xci. et li. x. c. lxxxvi.

Zely. li. i. c. xcin et li. in. c. septuagesimo sexto. a li. v c. cxxv. et li. x. c. lxxxvn

Explicit tabula gnalis de materys totius libri de exēplis et filitu dimby rerū scdm ordinē alphabeti

Incipit tabula gnalis omniz exē plorz que introduxinē in libro qui dicitur de exemplis et similitudinibus rerū scdm ordinem litteārum alphabeti. a nominantur in hac tabula soluz vocabula ipsorz exēplorum ratione breuitatis.

Abestos lapis. li. n. c. xvi
Abies li. in. ca. li.
Abisistus lapis preciosus. li. n. c. xxvi.
Ablactatio pueri. li. x. c. xxxv. a eodē. c. octogesimo pmo.
Aborsus pgnātis li. x. c. vi.
Absinthiū li. in. c. lin. a lvi.
Accensio ignis li. x. c. xlin.
Accipiť. li. nn. c. vin. et. xlvi. et lv. lx. a septuagesimo octauo
Acetū li. ix. c. xi.
Aculeus li. v. c. nono
Agathes lapis. li. n. c. ccesimo ccio
Adam li. vin. c. viicesimo scdo
Adamas lapis li. n. c. xxvi.
Aduocatus li. x. ca. xn.
Aer. li. i. c. n. et vi. et xxxvi. et xxxvin. et. lv. et lxxxvin. xcin.
Affricus vētus. li. i. c. septuagesimo tercio
Ager. li. i. c. vn. et xxn. et lxi. et li. x. c. lxn.
Agricola li. ix. c. vin. et. lnn.
Agricultura li. ix. c. i. in.
Agnus li. v. ca. cvi.
Agny pasthalis li. v. c. xc
Agnuscastus arbor li. in. c. in.
Ala li. vn. c. xin.
Ale seraphim li. vn. ca. i.
Alatus li. vi. c. vi.
Alabandina lapis li. n. c. xxin
Alabastrū li. n. c. xin.
Alectus li. nn. c. lxxin.
Allectoriy lapis li. n. ca. xnn.
Allium li. in. c. lxxxi. a lxxxin
Alluuio li. i. c. xxxv.
Almatharica lapis. li. n. c. xxv.
Aloes. li. in. c. triicesimo qrto. et lvi.
Altare li. ix. c. xlin. et xci.
Alteratio li. i. c. ln.
Alcio auis li. nn. c. xvi.
Amaritudo aque. li. i. c. vi. et li. vn. c. xvi.
Amatides lapis li. n. ca. xn.
Ambulare li. vn. c. xi.
Ametistus li. n. c. xxxv.
Amigdalus li. in. c. xxnn.
Amomū li. in. c. lxxi.

Amphibena serpēs · li · v · c · cxxij ·
Amphora li · vij · c · v ·
Ancilla li · x · c · lxvi ·
Anchora · libro · ix · c · i · et · lxx · et lxxvi ·
Anhelitus li · vi · c · xlix ·
Anetum li · ij · c · xxix ·
Angelus · libro · vij · c · viij · et · x · et · xi ·
Anguilla li · ix · c · lxxxix
Anima plantarū li · ij · c · lvi ·
Anima humana in prohemio sexti libri ·
Animalia terrestria · li · v · c · xij · et · xxvij · et · lix · et · cxx ·
Animalia ątuor · li · v · c · xvij · et li · vij · c · xi · xij · et · xxix ·
Animalia pui corpis li · v · c · lxi ·
Rialia rapacia li · v · c · cxnj ·
Rialia imolaticia · li · v · c · lxxxnj · cxxi · et cxxnj ·
Rialia omestibilia secūdum legem li · v · c · lxxxi
Amsum li · ij · c · lxvij ·
Amachides li · j · c · xj ·
Annus solaris et lunaris · lib · i · c · xlvij ·
Anser li · nj · c · lxxvij
Antemurale li · ix · c · xl
Antrum li · i · c · xxxv ·
Aper li · v · c · lxxij · et · cxnj ·
Apis · li · nj · c · xi · a · xnj · a · xxi · et · xl · et · xlj · et · xlv · et · lnj · a lxi · et · lxvij · et · lxxx · a · lxxxij · et · xcj · et · li · v · c · ix ·
Apoplexia li · vi · c · lij ·
Apostema li · ix · c · ix ·
Aparitio li · vj · c · vij · a · xx
Appetitus li · vi · c · vij ·
Apium li · ij · c · xij
Aqua · li · i · c · i · et · vi · a · xj · a · xxij et · xxxij · et · xli · xlij · xlix · lix · a lxx · lxxvi · lxxxl · xxxi · lxxxvj ·
Aqua rosacea li · ix · c · li ·
Aquila · li · nj · c · i · et · xxv · xxvi · et · xxxvj · et · lv · lvij · a · lxxvij · et · lxxxvi · et · xcvi · et · xcvj · et li · vj · c · xi · et · xij · a · xxix ·
Aquilo ventus · libro · i · c · lxxj · et lxxij ·
Aranea · li · v · c · vij · et · x · a · xxvi et · xxvij · et · xxix · et · lxi · lxxvi et · cij · et · cvj ·
Arator li · ix · c · lxxxvi ·
Arbor · li · ij · c · vij · et · lvj · et · lxv · li · vj · c · x · xxxnj · li · x · c · nj ·
Archa li · ix · c · li ·
Archa noe li · ix · c · xnj ·
Archa testamēti · li · vj · c · xx · a · li ix · c · xlij · et · lxxi · et · xci ·
Arcus · li · vj · c · xxvi · et · li · ix · c · xlvi ·
Ardea auis li · nj · c · lxvj ·
Arena · li · i · c · lx · et · lxxxix · et · li ix · c · lnj ·
Argentum libro secundo in phemio · et · c · xxvj ·
Argentū viuū · li · j · c · xxv ·
Argarites lapis li · j · c · xxv ·
Ariditas terre li · i · c · i ·
Aries · li · v · c · c · et · cxxnj · et · li vj · c · vj ·
Arismetica in phemio nomi libri ·
Aristocracia i phemio libi octaui ·
Armatura · libro · v · ca · ixa · li · ix · c · nj ·
Armiger li · x · c · lix ·
Armonia li · i · c · lxxxi ·
Armoniacū li · ij · c · xlvij ·
Aromata li · ix · c · lxxxj ·

Aromatica li·ix·c·ixxxn·
Aromatica arbor li·in·ca·lv·
Ars im plogo lib·vin·
Ars mechanica im phe·li·ix
Artifex im plogo lib·vin·
Artificialia li·ix·ca·lxxxvn·
Arsenicum·
Arterea li·vi·ca·lx·
Arturus li.i.c·lxxxnn·
Arundo li·in·c·xxxn·
Aegilla li.i.c·xin·
Asinus·libro·v·c.l·lxi·xcin·et cxv·
Ascensus li·x·c·li·
Ascensus planetarū.li.i.c·xxvin·
Aspectus planetarū li.i.ca·vi·
Aspis·li·v·ca·xlvi·xcnn·cxxi·et·cxxin·
Assasim li·vin·ca·xln·
Asterites lapis li·n·c·xxxix
Asteron lapis li·n·c·xxvn·
Assub li.i.c·nn·
Astrologia im phemio lib·ix
Atrium li·ix·c·xx·
Auceps li·x·c·in·a·xnn·
Aucupiū li·nn·c·xnn·xvin
Auditus li·vi·c·xi.et·xxn·
Auellana li·in·c·lxxin·
Aues·li·nn·c·lxxvn·xcin·xcnn·
Aues aqticæ·li·nn·c·xlvn.a lxx·
Aues prede li·nn·c·ix·a lxvn
Aues cozuim generis li·nn·c·xxx·
Aues īmolaticie li·nn·c·lvi·
Aues im lege phibite·libro.nn.c.xcv·
Augmentum li·in·c·lxin·
Auripigmentum li·ij·c.xxv·
Auriga·li·vi·c·xi·et·xxn·et·li·x·ca.vi·
Auricalcum li·n·c·xvn·
Auris·li·v·c·xcvin·et li·vi·ca vi·xi·et xxn·et li.x·c·vi·
Aurora li.i.c·xcvin·
Aurū·li·n·im phe·c·xxnn·xxxn·
Auster li.i.c·lxxn·lxxnn·
Autūpnus li.i.c·lxxnn·
Axis cæli li.i.c·xlvin·

Baptismi iteratio·li·vin·c lxvn·
Baculi li·x·c·xxxv·
Balaustia li·in·c·n·
Balsamū·li·in·c·xxxvn·a lxix et·li·ix·c·vn·
Barba li·vi·c·xxix·
Barbarius li·ix·c.xvn·
Basiliscus li·v·c·xcnn·
Bdellium li·in·c·xxix
Berillus li.n·c·xxxvn·
Bestia li·x·c·xxxi·
Bestie qtuor li·vn·c.xxxin·
Bestiola ethiopica·li·v·c·xxxix
Beta li·in·c·lvi·
Bitumen li·n·c·l·a li·
Blādicie mulierū li·x.c·ix·
Bōbix li·v·c·xxvi.a.xxxin
Bonj frēs·li·in·c·vn·et·xln·
Borax·li·v·c·xvi·et·xln·lxxvin et·cxin·
Bos·li·v·c·xvn·a xxxvi.a.l.et·li·vn·c·xn·
Bos silvestris·li·v·c·xxxi·xxxix
Boua serpes li·v·c·xv·cxnn·
Brachium·libro·vi·c·vi·et xxn et·lvn·
Bubalj li.v·c·cxin·
Bubo·li.nn·ca·xxn·et·lxxnn·
Bufo li·x·c·lxxvi·
Burestis li·v·c·xcnn·
Buxus li.in·ca·lxxi·

Cadere li.vn.c.xxix.
Cadauer li.x.c.xvn.
Caladriꝰ li.nn.c.xxxnn et.xcv.
Calamentū li.in.c.ix.
Calamus li.x.c.xxxvn.
Calathꝰ li.vn.c.xi.
Calcedoniꝰ li.n.c.xxi.
Calibs li.n.c.vn.
Calix li.ix.c.lxxvn.
Calor li.i.c.nn.a.xin
Calx li.n.c.ix.
Cameleon li.v.c.lxx.cxvi.
Cameleopdus li.v.c.ci.
Camelꝰ.li.v.c.xx.li.lxin.lxxxin et.cxnn.
Caminus li.ix.c.xxin.
Cancer li.nn.c.xxx n.
Candela.li.i.c.nn.et.lxvi.et.li.ix.c.xi.
Candelabrū.li.vn.c.xi.et li.ix.c.xlin.et.xci.
Caꝰ celeſte ſidꝰ.li.i.c.xxx.a xli.
Caniculares dies li.i.c.xli
Canis aial terreſtre.li.v.c.i.et v a.vi.a.x.et.xxn.a.xxx.a lxxin et.lxxix.et.lxxxn.et.xcin.et xcix.et.li.ix.c.lv.
Canis rabioſus.li.v.c.n.a.xlvin et.lxxin.et li.in.c.lxxxi.
Canis marinꝰ piſcis.li.nn.c.lxin
Caniſtrū li.vn.c.xxin.
Canna pulmōis li.vi.c.lx.
Campus li.i.c.xlnn
Cantus auū li.nn.c.xvi.
Cappa pluuialis.li.ix.c.xxin.et li.
Capillus.li.vi.c.vi.et xv.et li.vn.c.n.
Capparis li.in.c.l.
Capra.li.v.c.xcin.et libꝝ.vn.c.vn.
Capra ſilueſtris li.v.c.cx.
Capreolus.li.v.c.xvi.et.xxv.et.xlix.
Capſicus li.in.c.xn.
Caput li.vi.c.vin.et.lx.
Caput draconis celeſtis.libro.i.c.lxn.
Carbones.li.i.c.xvn.et li.vn.c.xi.
Carbūculus li.n.c.xn.
Cardamomum li.in.c.xx.
Carduus li.in.c.xnn.
Carica li.in.c.ix.
Carmſicæs li.ix.ca.vin.et.lvi.
Caro libro.v.ca.in.et.lvn.a li.vi.ī phemio a.c.xvin.
Cartilago li.vi.c.lxxn.
Caſeus li.ix.c.lvn.
Caſſia li.in.c.xxix.
Caſſiaſiſtula li.in.c.ix.
Caſtanea li.in.c.xxnn.
Caſtor.li.v.c.xnn.et.xvn.et.xlin.et.xcix.
Caſtruz.li.ix.c.xv.et.xlvi.et in.a.lxxnn.et.li.x.c.ix.a lxn.
Cattꝰ.li.v.c.vn.a.xxxix.lxxxix
Cauda.li.nn.c.vi.et.lin.et.li vn.c.n.et.vi.et.li.x.c.lxi.
Cauda draconis celeſtis.li.i.c.lxn
Cauerna li.i.c.lxvin
Caulis li.in.c.lvi.
Cauſa ꝓxima li.vin.c.in
Cecus li.i.c.v.et.lvn.a lxin
Cedrus arbor alta.li.c.xxxvn.et lxxx.
Cedrus arbor fructifera.li.in.c.xxxvn.et.lxxx.
Celidonia herba li.in.c.lxxvin

Celidomus lapis li·ŋ·c·xō·
Chelidrus serpens li·v·c·cxŋŋ
Cella vinaria li·ix·ca.c.
Celū·li.i.c·lxviŋ·a li·vŋ·c·xxvŋ
Celum empyreū li.i.c·xxxŋ·
Celum aqueū li.i.c·v·
Celum stellatū li.i.c·xxv
Cena·li·vi·c·xŋ· et lib2o·x·ca·xxŋ·
Centaurea li.iŋ·c·lvi·
Centrū li.i.c·lxxxi·
Centrix serpēs li·v·c·cxŋŋ·
Cepe·lib2o·iŋ·c·vi· et ·xx vŋ·a xcvi·
Cera li·ix·c·ŋ· et ·xxŋ·
Ceraſtes serpēs·lib2o·v·c·xxxix· et·cxŋŋ·
Cerebrū li·vi·ca·lx·
Cherubim·lib2o·ix·capi.xliŋ· et xci·
Ceruꝰ·li·v·c·vŋ·ix.xliŋ·xxxŋŋ xlŋ·liŋ·lvŋ·lxv·lxxi·lxxx·xcv· xcvi·c·ci·iŋ·cxŋŋ·cxvŋ·a cxix·
Cete·li·nŋ·c·ŋ· et ·nŋ·a xxxvi· et·xxxvŋ· et ·lxxŋ· et·lxxvi·
Cibus·li·vi·ca·xnŋ· et xxv· et et·xxxi· et li·ix·c·lxxŋ·a lxxx·
Cicada li.nŋ.c·vŋ· et xlviŋ
Cicoma.li·nŋ·c·xō· et xxx·lxv·
Cignꝰ·lib2o·nŋ·c·xxxv·a xlnŋ· et·lxiŋ·
Cilicimus sarcus li.vŋ·c·xxvŋ·
Cimices li.ix.c·xviŋ
Cimamomū·li·iŋ·c·xi·a xxxvŋ·
Cipressus li·iŋ·c·ix·a xxxvŋ
Cimis li.i.c.l.
Circiꝰ ventus li.i.c·lxxiŋ
Circulus li.i.c·lxxxi·
Circuli celestes li.i.c·xxxnŋ·
Circuli planetarum·li.i.c·xxxvi·
Circumferentia li.i.c·lxxxi·
Cirogrillus li·v·c·lxxiŋ·
Cirographus li·ix·c·xxxviŋ·
Cirurgicus li·ix·c·lxxvŋ·
Cisterna·li·viŋ·c·xxxi·li·x·c·li
Cithara li·vŋ·c·xxix·
Citomus arbor li.ix.c.xxxviŋ
Ciuitas li·ix.c·xxvŋ. et lxxiŋ·
Claudus li·x.c.lxiŋ.
Clericus·li·viŋ·c·iŋ. et .vŋ· et xxnŋ·
Clipeus li·ix·c·viŋ·
Colera li·vi·ca·iŋ·
Collirium·li·iŋ·c.lxxvŋ· et ·li·ix·c·xxxv·
Collis li.i.c·iŋ. et lxxvŋ
Coloquitida li·nŋ·c·xl·
Collū li·vi·c·lx·
Collusio li·viŋ·c·vŋ·
Colubet li·v·c·xxxix a cxxix
Columba·li·nŋ·c·lxxix· et xciŋ· et·li·vŋ·c·vŋ·
Colūpna li.i.c·nŋ·a li·vnŋ·c·xi
Coma li·vi·c·vi·
Cometa li.i.c.lxxv·
Combustio li·x·c·xlvi·
Cōceptio·li·vi·c·lnŋ·a ·li·x·c·lxxxv·
Conditor legū·li·viŋ·c·vi·a xlv
Cōiunctiones planetarū·li.i.c·xlvi
Cōpositio elemētoꝝ·li·vi·c·xliŋ·
Cōsectio sacerdotū et pōtificū vteris legis li·x.c·x. Et ·lviŋ
Cōstitutio·li·viŋ·c·v· et ·xxxi·
Cōstructio ·li·viŋ·c·lv·
Cōsuetudo.li·viŋ·c·xŋ. xxviŋ· et.l.et·lv·et·lix·et ·lxxviŋ·
Cōtumacia li·viŋ·c·xxxŋ·
Cōuersatio fātua li·x·c·xvi
Cōuersio vim ī oleū·li·ix·c·xlviŋ

Copulatio auiū li.nn.c.xv.
Cor.li.v.c.lv. et li.vi.c.vi.xxn et.lxnn.
Corallus li.n.c.xxix.
Cocodrillus.li.nn.c. lxxvi. et li v.c.xlv. et lvn. et lxxn. et xcin. et.xcnn. et li.vi.c.n.
Coriandrū li.in.c.xxvin.
Corneolus li.n.c.xxxn.
Cornix.li.nn.ca.x. et xxvi.xxx. et.lxxix.
Cornua li.v.ca.vin.c.
Cornu cerui li.v.c.ix. et xlin. a ci.
Corona li.vn.c.n.
Corona luinarium li.i.c.ix.
Corona clericalis li.x.c.x
Corpus.li.i.c.lxxxi. et in phemo libri.vi.
Corruptio fructuū li.in.c.xlvn.
Corruptio li.i.ca.in.
Choruscatio li.i.ca.lx.
Cortina li.ix.c.xxv.
Chorus li.vn.c.xx.
Chorus ventus li.i.c.lxxin.
Coruus auis.li.nn.c.xxxnn.lxin et.li.v.c.lxi.
Coruus piscis li.nn.c.lxv.
Cos lapis li.n.c.vin
Coturnix li.nn.c.lxv
Coxa li.vi.c.lx.
Creditor li.x.c.n.xxxix
Cribrū li.x.c.vi.
Crisolenteus lapis li.n.c.xvn
Crisolitus lapis li.n.ca.xli.
Crisopassus lapis li.n.c.xxnn.
Cristallus.li.n.c.xxv. et li.vn. c.i.
Crocus li.in.c.vn.
Crus li.vi.c.xlvi.
Cuculus li.nn.c.lxvi.
Cucumis li.in.c.xxvn
Cucurbita li.in.c.lvi.
Culex li.nn.c.xx.a xxi
Cimimū li.in.c.lvi.
Curatio li.ix.c.lin.
Currus li.ix.c.xxxn.
Cutis li.vi.c.xxvin.
Cutibuth li.nn.c.i.

Dactili li.in.c. xxxvn.
Delphinus.li.nn.c.xn.xli et.xlix. et lxn.
Dāmula li.v.c.lxi.
Dāpnū li.vin.c.vn.lxvi.
Debilis li.x.c.lxxv
Debitū li.x.c.lix.
Defectus li.x.c.xlv
Defensio li.vin.c.vn.xvi
Defunctus li.x.c.lvn.
Delictum li.vin.c.lv.
Denarius li.ix.c.xli
Deus.libro.v.ca.ix.lxxvin.a.c. cxn.cxnn. et li.vi.c.n.vi.xxxin xxxvn.lxin. et li.x.c.lxxin.
Desertū li.i.c.li. et lix.
Descensus li.x.ca.li.
Destruere li.vin.c.lv.
Dextera li.vi.c.xxn.
Diaclotes lapis.li.n.c.xi. Cxcvi
Diptānus.li.in.c.xxvn.li.v. c.
Dies.libro.i.ca.xlvin. et li.vn.c xviij.
Diffinitio li.vin.c.lvin.
Digestio humoris li.in.c.lxv.
Digitus li.vi.c.xlvin.
Dimēsiones corpis li.i.c.lxxxi.
Dimensiones cœli li.i.c.eodē
Diomus lapis li.n.c.xxxnn.
Diplois li.ix.c.lx.
Dipsa serpes.li.v.c.xxxvn.xcnn

Dolium · lī · ix · c · lxv · et · lxxxvŋ · et · lī · x · c · xviŋ ·

Dolor · lī · vi · c · viŋ · et xx · xxxiŋ · et · xxxvi · et · xxxvŋ · et · l · lxxi · et · lxxviŋ ·

Dña lī · x · c · lxvi ·

Dñs · lī · vi · c · xxvŋ · lī · x · c · lxxviŋ

Domus · lī · ix · c · xxx · et · xxxi · et xxxv · et lxxŋ · et · lī · x · c · xvi · a lix · et · lxxiŋ ·

Domus cēlī lī · i · c · lxxiŋ ·

Domus planetarū lī · i · c · xviŋ ·

Dormiē videī sōpnŋ · a lī · x · c · xv ·

Dorsū · lī · vi · c · xiŋ · et · xxxvi ·

Draco · lī · v · c · xxxix · lxxi · xcv · et cxiŋ · et lī · vŋ · c · xxxiŋ ·

Draco igneus lī · i · c · iiiŋ ·

Dracōtea herba · lī · iŋ · c · lxxxv · a lī · v · c · lxi · et · lxxx ·

Dromedarius lī · v · ca · cv ·

Dulcis fructus · lī · iŋ · c · xliŋ · et lvi et · lī · ix · c · xvŋ · et · l ·

Dulcoratio aque amare · lī · ix · ca · l · et lī · x · c · xviŋ ·

Ebenus lī · iŋ · c · lxxi ·

Ebrius lī · x · ca · nŋ ·

Ecclesia lī · viŋ · c · nŋ ·

Echiŋŋ piscis · liber · nŋ · c · xxvŋ · et · xxxvŋ ·

Edera · lī · iŋ · c · liŋ · et lvi · et lxiŋ ·

Edus · liber · v · c · xŋ · et · lxxnŋ · et · cxnŋ ·

Effimeron piscis lī · nŋ · c · lxŋ

Effimera febris lī · vi · c · lŋ ·

Electio · lī · viŋ · c · xx · et xxxiŋ · et xxxix · et xlnŋ ·

Electus ēpc lī · x · c · lvŋ ·

Electrū · lī · ŋ · c · xix · et · lī · vŋ · c · xxxiŋ ·

Elephas · lī · v · c · xi · xxnŋ · lx · lxvi lxxv · lxxviŋ · lxxx · lxxxv · lxxxvī xcvŋ · cvi · et · cxiŋ ·

Elementa lī · i · c · lxxxi

Elemosina lī · x · c · lxi ·

Elitropia lī · iŋ · c · xxix ·

Elleborus lī · iŋ · c · lvi ·

Emisperium lī · i · c · lxxxi ·

Emorrois serpens · species aspidis lī · v · c · xcnŋ ·

Emplastrum lī · ix · c · liŋ

Emptio lī · viŋ · c · xxi ·

Endros serpens lī · v · c · lvŋ ·

Epar lī · vi · c · xxxviŋ

Epiglotes lī · vi · c · xxxi

Epilentia · lī · vi · c · xxxix · et · lŋ · et · lxi ·

Ēpc lī · viŋ · c · lxiŋ

Epulatōr lī · x · c · lxxnŋ ·

Eques lī · vŋ · c · vi

Equus · lī · v · c · xlvŋ · xlix · lv · lix · lxiŋ · lxxx · xcix · cvi · cxŋ · a lī · vŋ · c · ŋ · et iŋ · et vi · et xxv · et · xxvi et · lī · ix · c · xxŋ · et lī · x · c · ix a xxv et · l · et · lŋ · et · lxxxi ·

Equus fluuialis lī · nŋ · c · lxiŋ

Eqnoctialis circulus · lī · i · c · xxxnŋ

Erba medicinalis · lī · ix · c · lxxvŋ · et · lxxviŋ ·

Eritiŋ lī · v · c · ciŋ ·

Eruca · liber · v · c · lxxiŋ · et lī · vŋ · c · ŋ ·

Es lī · ŋ · c · xi · Ca · lviŋ

Eschites lapis · lī · ŋ · c · xi · a lī · nŋ

Estas · lī · i · c · lxxnŋ · et liber · ŋ · in phemio ·

Estimatiua vīs lī · vi · c · lx ·

Etas ꝑma mūdi lī · x · c · xxxŋ

Eurus vētus lī · i · c · lxxiŋ ·

Excoicatio · librō · viŋ · c · xxxi · et lxŋ · et · lxxvi ·

Excoicatūs li·viij·c·xxi·
Excoriatio li·ix·c·lxxxix
Exēplar li.i.in pheemio·
Exercitatio li·vi.ca.xl·
Aba li·iij·c·lxnj·lxxxi
Fab ferrarius·li·ix·c.xvi et·xxxix·
Faber erarius li·ix·c·xvi
Facies·li.i.ca·j· et xi·et xiij·et xxx·
Facies hominis li·x·ca·lxx·
Fagus li·iij·c·lxxiij·
Falco li·nj·c·lxxiij·lxxix·
Falsarius li·viij·c·xxiij·
Falsum li·viij·ca·j·
Famesces li·x·c·lxxxj·
Fantasia·li.i.in pheemio et li·vi·c lx.
Fatuus li·x.c·xlviij·
Fauces li·vi·c·xxij
Faulla li.i.c.lxxxvi.
Faum li·v·c·lxix·xciij
Fauonius li.i.c·lxxiij
Febritans li·x.c·lvi·
Febris li·vi·c.lj· et lxxiij
Fecunditas terre li.i.c·xxxvi
Fecunditas arboris·li·iij·ca·xlj·
Fel li·vi·c·iij·
Femina li·vij·c·xx·
Femina arbor li·iij·c·lxxxj·
Femur li·vi·c·vi·lxxvi·
Fenestra·libro·ix·c·ix· et lxv·et li·x·c·xvij·
Femiculū li·iij·c·lxxvij·
Fenū·li·iij·c·x· et xvij· et xxvi· et·li·vij·c·x· et xnij· et libro.x.c·xxvij·
Femix li·nnj·c·lxnnj·
Ferrū·li·j·in pheemio et·c·xviij et·xxix· et li·ix·c·vij·
Festa iudeorum li·x.c·vij
Fetus li·v·c.nj· et·lxi·
Fiala li.vij·c·xxix·
Ficulnea li·iij·in phe·
Ficus·li·iij·c·xj·xxij·xxix·lxxv et·lxxviij·et·li·vij·c·xi·
Fides·li.i.c·xxix· et xxxnj.a li·viij·c·xxv·
Figura arboris li·iij·c·lxv·
Figura sigilli li·ix·c·lxvij·
Figura impressa aque li·x·c·vi
Filius li·vi·c·lxxix·
Filius illegitimus li·viij·c·lvi·
Filius presbiteri li·viij·c·xxvi·
Fimus li.ix·c·xix·
Firmamentū li·vij·c.i.
Fistula li.i.c·lxxxi·
Flagella li·x·c·xlj· et lxxxi·
Flagellū arboris li.iij.c·xvij·
Flāma li.i.c·xxx· et li·vij·c·xx·
Flatus li·x·c·xxxviij·
Flegma li·vi·c·xlij·xcij·
Flos·libro·ij·c·j·nj·lxx·lxxx·lxxxnj·lxxxv· et li·v·ca·cxnj·
Flos vitis li·iij·c·xxxvij·
Florītio arboris li·iij·c·viij·
Fluctus li.i.c.lxxvi·
Fluuius papie·li.i.c·xxxij· et li ix·c.iij.
Fluuij·li.i.cc·lxxxvi·li.vij.c·xij
Folium li·iij·c·xxi·
Fons·li.i.c·xixxij·xxxij·xlij·et lviij·et li·vij·c·xvi· et·li.x·ca·lxxnj· li·v·c·vij
Fōtio siue statura corpis aialium
Formatio corpis humani in utero li·vi·c·lnj·
Formica·libo.v.ca.lxi·xcnj· cj·cxij·cxnj·cxvi·cxix·li·ix·c·xviij
Formica indie li·v·c·x·

Formicoleon li.v.c.cxvi.
Forū iudiciale li.viij.c.xxxvi
Fouea li.i.c.xlvij.
Fraudator li.viij.c.xxvij.
Fraxinus li.iij.c.xxix.
Freneticus li.x.c.lxvj.
Frons.li.vi.c.lxij. et li.vij.c.x
Fructuatio arboris.li.iij.c.vij. a lvi.
Fructus.li.iij.c.vij.viij.xlij.xlij.xlvij.xlv.xlvi.xlviij. et.lvi. et li.x.c.li.
Fructꝰ sine nucleo vel gēmatus.li ix.c.xlvij.
Fructꝰ dulcoratꝰ.li.ix.c.xvij. a.l
Fructus imaturus.li.x.c.xxxvi.
Frumētū.li.iij.c.xxvij. et.li.x.c.xij. et.vi.
Fulgur li.vij.c.xi.
Fulica li.xij.c.i.
Fulmen li.i.c.lx. a lxxv
Fumariū li.ix.c.xlix.
Fumus.li.i.c.lxv. et.li.vij.ca.vi.
Fumꝰ ĕre herba li.xij.c.lxxij.
Fundamentū li.ix.c.vij. a xlix
Furnarius li.ix.c.lxxij.
Furor li.vi.c.xxij.

Galaxia li.i.c.lxxxix.
Gallina.li.xij.ca.xxvij. lx.lxxix. et.xcviij.
Gallꝰ li.xij.c.xxij.xxvij.xxviij xxxij. et lxx.
Gallꝰ ignevꝰ vel ĕreꝰ.li.ix.c.xxix
Gariofolus li.iij.c.lxx
Gēma li.j.c.xxxi
Gnatho li.i..c.lij.
Gnatho plātarū.li.iij.c.viij.lvi.
Gnatho auiū li.xij.c.lxxxij
Geneſta li.iij.c.lij.
Genitalia li.viij.c.xxxv.
Genu li.vi.c.xxxij.
Germen.li.iij.c.xlij. et.li.v.c.xxij.
Gith li.iij.c.lx.
Gladius.li.vij.c.xxvij. a.li.ix c.lij. et.lxxij.
Glandes li.ij.c.lxxix.
Gleba li.i.c.lix
Glis li.v.c.xxvij. et.lxx.
Graculus li.xx.c.xxxix.
Granarium li.ix.c.viij.
Grando.li.i.ca.xx. et.li.vij.c.xxij.
Granū.li.ix.c.xxix. et.xlvij.et li.x.c.lxix.
Garrula mulier li.x.c.lv.
Griſes.li.xx.c.ix. et li.v.capi.xxvi.
Grus li.xx.c.lxxvij.
Gutta li.iij.c.xcix.
Gutta aque li.i.c.lxxxij
Gutē li.vi.c.xxij. et.c.xxxi.
Guerra.li.viij.c.lxv. et.li.ix.c.lxxij.
Guloſitas piſciū.li.xx.c.lxix. et.lxxi.
Guſtus. li.vi.c.xxij. et.lxv.

Habitacula aialiū terreſtrium li.v.c.xxvij.
Hereditas.li.x.c.xxxix.
Heridis ſerpes alio nomine dictꝰ
Houa li.v.c.xv.
Heremus li.i.c.lxxi.
Hō.li.vi.iphē. et li.vij.c.x.xi.
Homicida li.x.c.lix.
Homicidium li.x.c.lxxxvij.
Hoſtia li.x.c.li.
Humerus li.vi.c.lvi.
Humores li.vi.c.xlix

Iactus li.ij.c.xxviij
Iaculi serpes.li.v.c.cxnij
Iades li.i.c.xxij.
Ialpis.li.ij.ca.xiij. et li.vij.ca.xx.
Iatus li.i.c.xvi. et liij.
Ibex.i.capra siluestris.li.v.c.cx.
Iozopicus.libro.vi.capitulo.v. et.lij.
Iemps li.i.c.lxxnij
Iena li.v.c.lxnij. et lxxx.
Ignis.li.i.c.i. et .ij. et .v. et xiij et xlvij. et lviij. et lxxiij. et .li. vij.c.vi.xi.xnij. et xxxiij. et li. x.c.ix.
Ignes apparentes in aere.li.i.ca. nij.
Ignis greeus li.ix.c.xxxiij.
Incantator li.x.ca.ij.
Ilex li.iij.c.l.
Incendiarij li.viij.c.xviij.
Incluso auiuz in cagis.li.nij.c. xxxviij.
Incubus li.vi.c.lxxij.
Infans li.vi.c.xvij.
Infecunditas arborū li.iij.c.vij
Infirmus.libro.ix.c.lviij. et li. x.c.xxxiij.
Infructuosa arbor li.iij.c.vij.
Infusoria li.vij.c.xi.
Iniuria li.viij.c.xxxnij. lxvi.
Ingratitudo li.nij.c.xxxix.
Imago li.vij.c.xix.
Imaginatiua virtus li.vi.c.lx
Impedimenta leuitici sacerdotij li.x.c.lxviij.
Imperator libro.viij.ca.v. et.lx.
Impugnatio castrorum et terrarū li.ix.c.lij. et lxxiij.
Insanus li.x.c.lxv.
Inserton li.iij.c.vij
Interpretatio scripti vel constitutionis li.viij.c.xxx.
Interstitia aeris li.i.c.lxxxi.
Intestina li.vi.c.liij.
Intestina ceruj li.v.c.xcv
Inuolutio greslui li.x.c.xxxnij
Ioculator li.x.c.ij
Iordanis li.i.c.x.
Ira animalium libro.v.c.lix. et lxxij.
Irasci li.vi.c.xxij
Ircus li.v.c.lxxviij.cxxnij.
Iris solis.li.i.c.lxix. et li.vij.ca. xi. et .xx.
Iris lune li.i.c.xl.
Iris lapis li.ij.c.xxij.
Irundo li.nij.c.xij. et xcij.
Isopus li.iij.c.xxix.
Iudex li.viij.c.xxxvij.
Iudex secularis li.viij.c.vij
Iudex ecclastic̄us li.viij.c.vij.
Iumperus li.iij.c.v.
Iumenta in phemio libri quinti.
Iuncture li.vi.c.l.
Iupiter li.i.c.lxij.lxv.
Ius li.viij.c.lxvij.
Ius naturale li.viij.c.lnij.
Iusq̄am li.iij.c.vi.
Iuuenca li.v.c.xvi.
Labia.li.vi.c.xxij. et xli.
Labor li.vi.c.xl.
Lacta.li.v.c.xix.lix.cx.
Lacertus li.vi.c.ij.
Lac li.vi.c.xix.
Lactatio pueri li.x.c.xnij.
Lactatrix li.x.c.ij.
Lactuca li.iij.c.xxx. et lxxviij.
Lactuca capna li.iij.c.liij.

Lacus li.i.c.lviij.
Laycus li.viij.c.vij.
Lancea ignis li.i.c.nij.
Lampas.li.vij.c.xi.et.li.ix.ca.
lvi.lxviij.lxxxi.
Lapis.li.ij.in phemio.et c.i.et li
x.c.xxij.
Lapis pciosus li.x.c.vi.
Latomus li.ix.c.xxij.
Latina li.ix.c.lxxxi.
Latro.li.x.c.xij.a xxi.a xxxviij.
et.lxxij.
Latruncula li.x.c.xi.
Latus li.vi.c.ix.
Laurus li.iij.c.lxi.
Lazaimi li.v.c.cvi.
Lazurium li.ij.c.vi.
Leccator li.x.c.vi
Lectus li.ix.c.xv.et xl.
Leena.li.v.c.xci.cix.et.li.vij.
c.xxxiij.
Legatus li.viij.c.xxi.et lxxv.
Leno li.x.c.lxxij.
Lens li.iij.c.xi.et.lij.
Leo.li.v.capi.i.ix.xxij.xxiij.xl.
lxvi.lxvij.xcv.xcvi.c.cvi.a cix
et libro.vij.c.vi.et.xi.et.xiij.
et.xxxvi.
Leo marimus piscis li.iiij.c.lxv
Leopdus.li.v.c.xxxij.et.lxvij.
et.lxix.
Leōtofonus.li.v.c.xcv.et.cvi
Lepra li.vi.c.x.et.liij.
Leprosus li.x.c.lxxiij.
Lepus li.v.ca.cv
Lepus marinꝰ piscis.li.iiij.c.lxv
Letamen li.ix.c.v.
Lex ciuilis li.viij.i phe.c.lxx.
Legis fraus li.viij.c.xl.
Lex mopsi li.i.c.lxxxi.
Lex mahumeti li.i.c.xcij.
Lex pictagoricoꝝ li.i.c.lxxxi.
Liber.li.vij.c.ix.xi.xxiij.xxvij
xxx.et.xxxvi.a li.ix.c.xxxnij
Littera li.ix.c.xxxviij
Lēgatio li.x.c.lxxxi.
Lignum li.x.c.xxxvij.et.liij
Lignatina li.iij.c.lxx.
Ligurius li.ij.c.xxv.
Lilium li.iij.c.lxxx
Limax li.v.cxxij.
Linea li.i.c.lxxxi.
Lingua li.vi.c.vi.et lxxv
Limum li.ix.c.lij.a liij
Linx li.v.c.lxxi
Litargia li.vi.c.lij.
Locatū li.viij.c.lxxvi.
Locus li.i.c.lxxxi.
Locusta.li.nij.c.xxxv.a lxxxnij
et.li.vij.c.ij.et.x.
Lorica.li.vij.c.ij.vi.li.ix.c.nij.
Lotio miis li.x.c.xiij.
Lotrix pannoꝝ.li.ix.c.lxxvij.a
li.x.c.lix.
Lucerna.li.vij.c.xi.et.li.ix.c.
xxi.et.lxxij.
Lucimia li.nij.c.xij.
Ludus schacoꝝ.li.x.c.lij.et lv
et.li.x.c.xvij.
Ludus decioꝝ li.ix.c.lxxv
Lumen li.i.c.lxxxij.
Lumen pcedens qꝫ interduz appa
ret in aere li.i.c.nij.
Luna.li.i.c.i.in xvij.xlviij.a lix
li.vij.c.nij.xvij.xviij.xx.xxvij
Lumbus li.vi.c.vi.xxvi
Lupinus li.iij.c.xxxnij.
Lupꝰ.li.v.c.i.ix.xxxix.lxxx.cix
et.cxvi.
Lux li.i.c.xl.et.lx.et xci.

Agnes li. ŋ. ca. xnŋ. et. xxxv.
Mali fr̃cūs li. iŋ. c. xlvŋ.
Malogranata li. iŋ. c. lv.
Malua li. iŋ. c. xxxvi.
Malꝑ arbore li. iŋ. ca. lxŋ.
Mamilla li. vi. c. xix
Mandibula li. vi. c. ŋ.
Mandragora li. iŋ. c. xŋ.
Mãna. libro. ix. c. lxvi. et li. x. c lxxxiŋ.
Manciorã li. v. c. cxnŋ.
Mampulus li. vŋ. c. xxŋ.
Mantellus pluuialis. li. ix. c. xxiŋ et. li.
Manus. li. vi. c. vi. et xxŋ. xlviŋ et. li. vŋ. ca. xi. et xxxvi. et li. x. ca. x.
Mare. li. i. c. xnŋ. et xl. et xlviŋ. et. li. et lviŋ. et lx. a lxi. et. lib. vŋ. capitulo. xxi. et xxiŋ. et li. x. c. xlvŋ.
Mare occeanũ li. i. c. xlviŋ.
Mare rubrũ li. i. c. xliŋ.
Margarita li. ŋ. c. vŋ
Maritus li. viŋ. c. xnŋ.
Marmor li. ŋ. c. nŋ.
Mars li. i. c. lix. a lxxv
Masculina arbor li. iŋ. c. lxxxŋ
Masculus hõ li. vi. ca. lx.
Mãimonũ. li. viŋ. c. xliŋ. lxxvŋ.
Maturitas fr̃cūs. li. iŋ. c. xlŋ. et xlviŋ.
Medicina. li. ix. c. x. et xv ŋ. lvi.
Medicus li. viŋ. c. viŋ.
Medulla ossium li. vi. c. xxx
Mel li. ix. c. lxxxŋ
Mel rosatũ li. ix. c. li.
Melancolia li. vi. c. lxxnŋ.
Melancolica infirmitas. li. vi. c. i.
Memoria li. vi. c. lx.
Mena li. ix. c. xxvŋ.
Mensa ꝓpositiois li. ix. c. xliŋ
Mensura li. ix. c. lxnŋ.
Mensis li. i. c. xlviŋ.
Menta li. iŋ. c. ix.
Mentũ li. vi. c. xxiŋ.
Mercator. li. viŋ. c. lxxv. et li. x. c. xxviŋ. et xxxix.
Mercœnarius li. x. c. lxix.
Mercurius li. i. c. xxxix.
Mergulus. li. nŋ. c. xlvŋ. a lxnŋ et. lxix.
Merula li. nŋ. c. xŋ.
Messis li. ix. c. lvi
Metallum li. ŋ. c. xxxvŋ
Migale li. v. c. xliŋ.
Milites. li. ix. c. xviŋ. xxxv. lxŋ
Militia li. ix. c. lxxxv
Milium li. iŋ. c. xlŋ.
Millenarius li. vŋ. c. xv.
Miluus. li. nŋ. c. xxxv. xxxviŋ. lix. lxvi. et lxxxvi.
Mirra li. iŋ. c. lvi.
Missa li. x. c. xxvi. a lŋ.
Mobile ꝑmũ li. i. c. xxxiŋ.
Mola li. ix. c. lxix. lxxviŋ.
Molendinũ. li. ix. c. xxxv. lxxiŋ.
Mollis materia li. x. c. li.
Monedula li. nŋ. c. xŋ
Moneta li. ix. c. lnŋ. et. lxxvŋ
Mons. li. i. c. xxŋ. lxiŋ. et lxxvi. et. li. vŋ. c. xxxi.
Mons libani li. i. c. lv.
Mons thabor li. i. c. lxiŋ.
Mos galaad li. i. c. xc.
Mõs oliueti. li. i. c. xxvŋ. lxi. lxvŋ
Mons garizim li. i. c. iŋ.
Mons moriam li. i. c. lvi.
Mons sinay li. i. c. xlviŋ.

Montes gelboe li.i.c.xli.
Mons olimpus li.i.c.xci.
Montes yperborei li.i.c.xxi.
Mōstruosū aīal īdie.li.v.c.xciij
Monstruose nationes.li.vi.c.liij.
Mors li.vi.c.lviij.
Mortuus li.x.c.xlvij.et.lxvij.
Morus li.iij.c.xlix.
Motus li.i.c.lij. et.lxxxij.
Motūs localis. li.i.c.lij.
Motus planetarū li.i.c.lviij.
Motꝰ aīaliū terrestriū.li.v.c.xix
Mugil piscis li.iij.c.lxxxv.
Mulier.li.vi.ca.vij. et.li.vij.
c.iij. et .v. et .li.x.c.lxxiij.
Mulus li.v.c.xcviij.
Mumtiō.li.vij.c.xxvi. et li.ix.c
xxvij.
Murenula.li.iij.c.lxiij. et li.ix.
c.lxxiij.
Mus li.v.c.vi. et .xxxv.
Musta.li.iij.c.xviij. et .li.v.c.
xxvij.xciij.xcviij. et li.x.c.xxij.
Muscus li.v.c.xclx.
Musculus li.vi.ca.lx.
Musica.li.i.c.lxxxi. et ī phemio li
bri.ix.
Mustela li.v.c.xcviij.
Mustela marina li.iij.c.lxv.
Mustum.li.ix.c.j. et lxxviij. et
lxxvij.et.li.x.c.xiij.
Mutuum li.vij.c.xxxv.lxxvi

Nardus li.iij.c.xxxvij
Naris.li.vi.c.vi.xxij. et
lxvi.
Nassa li.ix.c.xxx.
Natatio piscis li.iij.c.vi
Naufragium li.vij.c.lxi.
Nauis.li.vij.c.xxxi. et li.ix.ca.
j.xlj.li.lvij.lxi. et .lxxiij.
Nauta.li.v.c.cxiij. et .li.ix.ca.
iij.lv. et.lvi.
Nazarei li.x.c.lx.
Negligētia platoꝛ.li.vij.c.xlvij
Neomenia li.x.c.vj.
Neruꝫ libꝛo.vi.ca.j.lx. et.lxj.
Nilus li.i.c.lxxxix.
Nix li.i.c.lx.
Nitrum li.j.c.xiij. et .xxxv.
Noctícoꝛax li.iij.c.xxj.
Noticia verū li.i.in phemio
Notus ventus li.i.c.lxxiij.
Nox li.vj.c.xvij.
Nubes.li.i.c.xlvij.lvij. et lxxiij
et.li.vj.c.xxxiij.
Numerus li.i.c.lxxxi.
Nuncij.li.vij.c.lxxv. et li.x.c.
xi. et .xxxvi.
Nundine li.x.c.vi.
Nutritiua vtūs li.vi.c.xiij
Nutrix li.vi.c.lx.
Nux p arboꝛe.li.iij.c.xxxj. et li
vij.c.xxvij.
Nux p fructū.li.iij.c.lvi.a.lxxiij.
Nux muscata li.iij.c.xj.a lx

Obliuisci li.vi.c.xxj.
Occisio aīaliū .li.x.c.xlvi
Occupatꝫ li.x.c.lij.
Oculus.li.vi.c.xxj. et .lix.a li.
vj.c.xiij.et.xxxj. et libꝛo.x.c.
xl.
Odoramentū li.vj.c.xxix.
Odoratus li.vi.c.lxi.
Odoratus piscium.li.iij.c.xvij.
Officium eccīe li.vij.c.xlvj.
Ofites serpens li.v.c.lxxxix.
Oleaster li.iij.c.lxxiij
Oleum libꝛō.ij.c.xvi.xxvj. et
xxxvj.xxix.a li.vj.c.xxv.a li
ix.ca.xlvij.et.lxxxj.

Oleum rosaceum li·ix·c·li·
Olfactus li·vi·c·xxn·
Oliua arbor·li·in·c·xxxvn·lx·a lxxnn·et li·vn·c·xi·
Oliua fructus. li·in·ca·xn·xxxvn· xlin·lix·et·lx·
Olla·li·vn·c·xxvin·et li·ix·ca· xxxv·xxxix·et xlnn·
Onager·li·v·c·xxvn·xln·lxxvn lxxxvn·xcn·et·cxxv·
Omichimus li·n·c·in·et xin·
Onocentaurus li·v·c·cvin
Onus li·x.c.lvn·
Operarius li·x·c·xxxix·
Orator li·x·c·xn·
Ordeum li.in·c.lxxx·
Orion li.i.c·lxv·
Orix li·v·c·cxvi·
Ortensis arbor li·in·c.lxvn·
Ortus voluptatis li·ix·c·in·
Os oris·li·vi·ca·v·et·xxn·lix· et·li·x·c.vi.et lxxi·
Os ossis li·vi·c·xxx·xcvn
Ostiaria li·x·c·xix·
Ostiarius li·x·c·lxxx·
Ostium li·ix·c·lxv·lxxin·
Ostrea li·nn·c·xxxn·
Ouis·li·v·c·xlvi·et cix·et li·ix c·lxxn·
Ouū li.nn.c·lxxxvin
Palatū li·vi.c·lnn·
Palea.li·ix·c·xxin·xlvn
Pallium li·vin·c·lx·
Palumbus li·in·c·lvi·
Palma·li·in·c.xxxix·xxxvn·et tricesimo octauo
Palmes li·in·c·lxx·
Palpebra li·vi·c·xxn·et lnn
Panis·li·vn·c.xxnn·et li·ix.c lxxnij·
Pannus li·ix·c·xv·
Pannus sericus li·ix·c·xlix
Panthera·li·v.c.xvin·xli·lvi· lxxn·xcv.et cix·
Papa·li·vin·c·xxxvn·et xli·et xlix·et·lx·
Papilio aial·li·v·c·lxxi·et li.x· c·xxvn·
Papilio tegens li·x·c·ln·
Paralellus circulus·li.i.c·xxxnn·
Paralisis li·vi·c·ln·
Pardus·li.v.c·lxi·et li·vn·ca· xxin·
Partus·li·v·c·lxxin·et li·x·ca· lix·et lxxxv·
Passer·li.nn.c·xxin.et·xcvin·
Pastor li·ix·c·lxxvn·
Patella li·ix·c·xvn·
Pater·li·vi·c·lxxix·et li·x·ca· lxxnn·
Pauo·li·nn·c·n·in·xxn·xlin·l· lin·et li·x·c.lxi·
Pauper li·x.ca.lxi.
Pectus·li·vi·ca·vi·et xxn·et· xlin·
Pediculus li·v·c·lxxv·cix·
Pellicanus li·nn·c·xxxix
Pellicœum li·ix·c·lxn·
Pelliparius li.ix·c·xlix
Pellis li·ix·c·xlix·lxxx·lxxxix
Pena li·vin·c·lvi
Penna li·nn·c·xcin·
Peninatus li.vn.c·xi·
Penthecostes li·x·c·vn
Percussio li.vin·c·xin·xxxi
Percussor funpus li.vin·c·lvi
Perdix·lib·nn·ca·xvi·et xxxn· et·xcv·
Pergamenū li·ix.c.xxvn·
Persicus arbor li·ix·c·lxxnn

Pethū frūs li.ix.c.xxix
Pes.li.v.c.cxx. et li.vi.c. nn.
vi.xxn. et li.vn.c.xi.
Pester serpens li.v.c.xcnn.
Petra li.n.c.xli.
Petrocillinus li.in.c.v
Phase li.x.c.vn.
Pharisei li.x.c.xlnn.
Pictura li.ix.c.lxvn.
Pigmei li.v.c.cxxin
Pignus li.x.c.lxxv.
Pilus.li.vi.c.xxnn. et li.vn.c.
xix.
Pinærna li.vn.c.xxnn
Pinguedo li.vi.c.xxi.xxxi
Pinus.libro.in.c.in.xxin.xxvn
xxxnn. et xli
Pinea frūs li.in.c.lxvi.
Piper li.in.c.xlix. et lx.
Pirus.li.in.ca.nn. et .vn. et.
lin.
Piscatio li.vin.c.lxnn
Piscator.li.ix.ca.xxxv. et xlix.
lxxnn.
Piscina li.i.c.xxnn.
Piscis.li.nn.in.phe. et c.v.vi.
vn.xvi.xix.ln.lin.lxxi.lxxxn. a
octogesimo septimo.
Piscis marinus li.nn.c.xin
Piscis fluuialis li.nn.c.eodē
Pistis thobie li.x.c.lnn.
Pisces dicti l' phibiti in lege moy
li.li.nn.c.xvi.
Pistor li.vn.c.xxin.
Planeta li.i.c.lxxxnn.
Planta.libro.in.c.lvi. et li.v.
c.cxnn.
Plantatio li.in.c.vn.xvin
Pliades li.i.c.xxvi.
Platanus li.in.c.xxxvn.
Plumbum.libro.n.c.xxxvin. &
li.vn.c.v.
Pluuia li.i.c.xvi. et xxin.
Polipus piscis li.nn.c.xxxn.
Polus li.i.c.xlvin.
Pollutio noctin li.vn.c.xxxin
Pomū li.ix.c.xxxnn.
Pondus li.ix.c.xci.
Porcus siue sus.libro.v.ca.xxix.
et.lxxvin.
Porcus marinus piscis.li.nn.ca.
ix. et lxv.
Porrum.li.in.ca.xxxnn. et lin.
et.lxvin.
Porta li.ix.c.xxxvi.lxv
Portator lignorum vel aque.li.x.
c.lix. et octogesimo primo.
Postulatio.libro.vin.c.xlnn. et
li. et lxxn.
Potus li.vi.c.lvin.
Prandium li.x.c.xxn
Pratum li.i.c.lxix.
Preceptū li.vin.c.xlix.
Predo li.vin.c.i.
Pregnans li.vi.c.vn
Presentatio electi.li.vin.c.xlnn
Presumptio iuris li.vin.ca.ix.
et.xxxvn.
Precium li.x.c.lxxv
Priuatio li.vn.c.lvn.
Priuilegiū li.vin.c.in.xxix.
Propheta.li.vn. in phemio
Proceritas arboris li.in.c.lxv
Proditor li.x.c.in
Promissiones abrahe.li.vn.c.vn.
Propago.libro.in.ca.lxv. et li.
vn.c.xxnn.
Propiciatorium.libro.ix.ca.xlin
et.xci.
Prudentia animaliū li.v.c.en.

Pruína li.i.c.ŋ.
Puna li.iŋ.c.lviŋ.
Pusillum li.iŋ.c.xxix.
Puella li.vi.c.vŋ.
Puer.li.vi.c.xxxiiŋ.liŋ.lxiŋ.et li.viŋ.c.lv.et.libro.x.c.i.xxv. xxxv.xxix.xlviŋ.et.lxxxi.
Pulex.li.v.c.xcv.li.ix.c.xviiŋ.
Pulmentū li.x.c.lxxxi.
Pullus eq̃ li.v.c.lv.
Pulmo li.vi.c.xliŋ.a lnŋ.
Pulsus li.vi.c.xlviŋ.
Puluis li.i.c.xviŋ.
Puluis rosarum.li.ix.c.xxviŋ.
Punctus li.i.c.lxxxi.
Punctio li.viiŋ.c.lv
Putatio arborū li.iŋ.c.i. et vŋ.
Puteus.li.i.c.xxxiŋ.et li.ix.ca. lŋ et .lxvi.
Putrefactio li.i.c.lxnŋ.

Quadriga.libro.vŋ.capi. xxvi.
Quadrupedia.libro.vŋ.c. xxxiiŋ.
Quercus li.iŋ.c.xxxviŋ
Quies terre li.i.c.xliŋ
Quies corpis li.vi.c.l.
Quisq̃lie li.iŋ.c.xxŋ

Radiŋ.li.i.c.iiŋ. et.lxxxi. et.li.vŋ.c.nŋ.
Radix.li.iŋ.c.ix. et .xiŋ. et.xv.xxxi. et .lvi.lxxi.lxxviŋ.
Ramositas arboris. li.iŋ.c.lxiŋ
Rana.li.iiŋ.c.lxv. et.li.v.ca. xxŋ. et .xciŋ.
Rapina li.viŋ.c.lxi.
Raptor li.viŋ.c.xxi.
Rāpnus.li.iŋ.c.liŋ. et.l nŋ. et lxxviŋ.
Raptus hełie li.x.c.lxxxiŋ.
Rasōrium li.ix.c.xvŋ.
Rasura clericoꝝ li.x.c.x.
Recusatio obediētie.li.viŋ.c.xlix
Regiones calide li.i.c.nŋ.
Regulus li.v.c.xciiiŋ.
Religio li.viŋ.c.xxxviŋ.
Reliquie li.x.c.vi.
Renes li.vi.c.xxvi.
Renuncia tio li.viŋ.c.xvŋ.
Reptile libro.v.in phe.
Rescriptū.li.viŋ.c.xxŋ. xlix. lv.lxx. et .lxxi.
Resten lapis li.ŋ.c.xxxi.
Ribaldus li.x.c.lxxxi.
Rimatrix serpens li.v.c.xv.
Rimoceros li.v.ca.cxxiiŋ.
Riuus li.i.c.xxix.
Roma li.viŋ.c.xli.
Ros.li.i.c.nŋ. et .xnŋ.et.xxxiŋ et.xxxvŋ. et .lvi.
Rosa.li.iŋ.c.xiŋ. et.xxv.a lxvi et.lxvŋ. et .lxxx. et libro.ix.ca. xxviŋ.
Rota.li.vŋ.c.xxx. et xxxŋ. et li ix.c.xliiiŋ.
Rubeta siue Borax.li.v.c.xvi.a lŋ. et .lxxviŋ. et .cxiŋ.
Ruta li.iŋ.c.xlviŋ. et lxxviiŋ

Sabbatū li.x.ca.vŋ.
Sacaus ptusus.li.x.c.li.
Sacerdotes iudeorum .li. x.c.lxviŋ.
Sacramenta li.viiŋ.c.xxix.
Sacrificium.li.vŋ.c.vŋ. et.li. x.c.viŋ.
Sagitta.li.ix.c.xxvi. et .lvi. et lxxix.
Sal li.ŋ.c.xiŋ.
Salamandria.libro.v.ca.vŋ.lxŋ lxxi. et .xciiiŋ.

Fallitio carmium li·x··clix·
Fabua ·li ·c
Falix li·in·c·lin·
Falutatio papē li·vin·c·lxvin·
Fambucus li·in·c·lv·
Fanguis li·vi·c·xvi·
Fanguiſuga·libro·v·capitulo·x·et·xcv·
Faphirus·libro·n·ca·vi·et xin·et·xv·
Fapor fructuum li·in·c·xlin·
Fardius li·n·c·v·
Fardonix li·n·c·xxi·
Fatiri li·v·clxix
Faturnus·libro·i.capitulo·n·et xc·
Faura libro·v·c·xix·et·ci·
Fcacharīū li·ix·c·xlin·
Fcala li·vn·c·vin·
Fcamōea li·ix·c·lnn·
Fcaurus piſcis li·nn·c·lxx·
Fœnophegia li·x·c·vn·
Fcītilla li.i.c·lxxxn·
Fciphus li·ix·c·lxxvn·
Fcitalis ſerpēs li·v·c·lxxxix
Fcola li·x·c·xvn
Fcopa li·x·c·xxix·
Fcorpena li·nn·c.lxv·
Fcorpio·libro·v·c·xn·xvi·lxxx·xcvn·et cxxi·et li.vn·c·x·
Fcrutinium ordinandorum·libro·vin·c·xi·
Fculptura li·ix·c·lxvn·
Fedes·libro·vn·capitulo·xin·et xx·
Femen·li·in·c·xx·xlñ·lxin·et·lxxix·et li.vn.c·vn·et li.ix·c.i.xxi·lvi·lxin·lxxvin·li·x·c·lxnn
Femen plāte li·in·c·vin·
Feminator li·ix.c.lvi·
Feminandi tempus·li·ix·c·lvi·
Fenex li·vi·ca·ln·
Fenſus corporis li·vi.c·lxxvn
Fenſus communis li·vi·c·lx
Feptenarius numer9 li·vn·ca·xxvi·
Fepulchrū li·ix.c.i.
Feremitas aeris li.i.c.i.
Ferpens·li·v·c.i.xxxvn·xxxix·a lxxi·lxxx·xcnn·cn·cx·cxnn·et cxxi·et li·vn·c·xxxnn·et li·x·c xlix·et·lvn·
Ferra li·ix·c·lxi·
Feruus·li·vi·c·xxvn·lin·lxvn·et·li·vin·c·xxi·et lvi·et li·x·c xxnn·
Feta filū li·ix·c·lxxvi·
Ficomorus li·in·c·xxx·
Figillum·li·vn·c·ix·et li·ix·ca·vi·xin·et lxvn·
Fignum·li.i.c·xxxi·et li·vn.ca·nn·et xx.et li·ix·c.lxxnij·et li·x·c·lin·
Fignaculū li.vn.ca·vn·xxxvi·
Filueſtris planta li·xxx·c·lxvi
Fimia li.v.c.x·et cxvi·
Fimilitudo hois li·vn·c·xi·
Fimonia li·vin·c·lxi·
Fimapis li·in·c·xxvn·
Firēa li·v·c·xvi·lxxi·
Firena ſerpēs li·v·c.cxnn
Fitula ſerpens li.v.c·xcin·
Fitus terre li.i.c·xxxvi·Cxx·
Fmaragd9·li·n·c·xxi·li·vn·ca·
Focietas li·x·c·lxxxi·
Fol.li.i.c·xin·xvn·xxxin·xxxix·xl·xlvin·lxxxi.xci·li.vn·c·nn·xvn·xvin·xx.xxvn·li·x·c·l.
Folſticialis circulus·li.i.c·xxxiin·
Foliū exælſum li·vn·c.i.

Sonus mūsicalis li·vñ·c·xx·
Sopor li·vn·c·vn·a xix·
Sompnus· li·vi·c·xvi·xlv·in· lv·lxvin·
Sotularis li·ix·c·lxn·
Speculum· libro·ix·ca·xxi· et · lxvi·
Spelunca li.i.c.li·
Spera celestis li.i.c·lxix
Spera vltima li.i.c·lxxxi
Spica li·vn·c·xxxv·
Spina·libro·n·ca·xvin· et ·lin · et·li·x·c·lxxin·
Spinosum lignum ·li.in·c·xxxvi
Spūs aialis naturalis et vitalis.li vi·c.lxix·
Splen li·vi.c·li·
Spōsa·li·vi·ca·lxx· et ·li·vin·c xlvi·
Spōsus li.vin.c.xlvi·
Sputum li·vi·c·lxxv·
Stannum li.n·c·xxxvi·
Stare li.vn·c·xix·
Stare ad solem̄ li·x·c·lvin·
Statera·libro·vn·c·xxv· et ·li· ix·c·xci·
Statua·li·vñ·c·xxvi· et ·xxxnn
Statura siue formatio corpis·li·v c·vn·
Statūta facta ꝯra libtatē ecclesie li·vin·c·xxn·
Stella·li.i.c·lxix· et ·lxxxv· et · li·vn·c.nn·vn·xvi·xvn· xvin· xx·xxvn· et ·xxxin·
Stella maris li.i.c·xlvinz
Stellio li·v·c·xcvi·
Sterquilinū·li·x·c.xxxi. et lix·
Stilla li.i.c·lxxxn
Stipula li·in·c·lxnn·
Stomachus.li·vi·c·xnn.et·lxxi et·lxxnn·
Strucio·li·nn·c·xlnn· et · lvn· et·lxv·
Stuppa·li·ix·c·lin·et·lxxxv·et li·x·c·xxvn·
Sudor li·ix·c·lxxnn·
Subeth li·vi·c·ln·
Sulphur·li·n·c·xx·et·li·vn·c· vi·
Submersus li·x.c·v·et·xin·
Supercilia li·vi·c·xlnn·
Sꝰ siue porcꝰ·li·v·c·xxix·lxxvin
Susceptor paupertū vel infirmorum li·x·c.i.
Suspēdiū li·x·c·lxv· et lxix·
Suspensio clericor·li·vin·c·xv·
Susurruim li·vn·c·xix·
Tabernaculū·li.vn·c·xxnn·
Tabernaculum moysi.li· ix·c·xx·xxv.xlin·lxxxin et·xci·
Tabule legis li·ix·c·xlin·a·xci
Tactus li·vi·c·xin·
Thalamus li·x·c·xvn·
Talpa li·v·c·xcin·
Tartarum li·n·c·ix
Tau li·vñ·c·x·
Thaurus li·v·c·cxin·
Taxus arbor li·in·c·x·
Taxus animal·li·v.c·nn·xxxix et·cvi·
Tegula· li·ix·c·li· et lxxvi·
Tela li·ix·c·lxxx·
Tēplū·li·vn·c.i. et xx·a li·ix·c·
Tempus li.i.c·lxxxnn. lxxxin
Tempꝰ ps capitis·li·vi·c·xvin
Tenebre li.i.c·xxxix·
Teredo vel vermis ligni·li·v·ca· lvin·et·xci.
Ternariū mltiplex li.i.c·lxxxi

Tera·li.i.c.i.nn·xxxvi·xlŋ·xlviŋ lvŋ·lxxix et .lxxx.
Terra habitabilis li.i.c.lxxxi.
Terra seminabil' li·ix·c.lvi.
Terra culta et īculta ·li.i.c·xŋ·
Terra septēcōis li.i.c·lxxx
Terre motꝰ·li.i.c·xix.xxxix·xlv lviŋ·lx·lxvi· et lxxix·
Thesaurus·libro·x·ca·xlvi· et· xlvŋ·
Testamentum·libro·viŋ·c·v·x· et·xlvŋ·
Thus li·iŋ·c·xlvŋ·
Tibia li·vi·ca·lx·
Tigris aīal li·v·c·xcvi·
Timalus piscis li.nn·c. vi.
Timiama li·ix·c.xl vŋ·
Timpanum li.i.c·lxxxi·
Timea li·v·c·lxviŋ· et cxviŋ
Tirannus·li·vi·c·xxvŋ· et li·x c·xxiŋ·
Tirus li·v·c·lxxnn̄· et xcnnꝰ
Tomtruū·li.i.c·xlv·lviŋ·lx· et· lxxv·
Tonsura clericalis li·x·c·x·
Topaciꝰ li·ŋ·ca·xxx·
Torneamentū li·ix.c·lxvŋ·
Torrens.li.i.c·xl. et libro·vŋ·c· xv·
Tortugā li·v·c·xxi·
Transgressor li·viŋ·c·lxnn·
Transitus aque li.i.c·xlix·
Translatio li·viŋ·ca.lviŋ·
Transplantatio li·iŋ·c·vŋ·
Transuasatio li·ix·c·xliŋ
Triangulus li.i.c·lxxxi·
Triticum·li·vŋ·c·xxv· et li·ix· c·iŋ·et·xxvŋ·
Trotta li·nn̄·c·lxnn·
Tuba li·vŋ·c·xxvi·xxxi·
Tumica talaris li·ix·c·lv·
Turdus li·nn·c·lxv·
Turris li·ix·c.xxxvŋ·
Turris babel li·ix·c·lxxvŋ
Turtur auis·li·nn·c·lvi· et xc· et.li.vŋ·c·vŋ·
Turtur piscis li·nn·c·lxxŋ·

Tacca·li·v·c·xvi· et li·vŋ c·vŋ·
Vagina li·ix·c·lxniŋ
Vallis li.i.c·xix·xxvi·
Vapor li.i.c·lxvi· et lxxxix·
Vas·li·vŋ·c·xxxnŋ· et li·x·ca· xxx·xlvi. et lxxi·
Vas argenteum li·ix·c·vi
Vas eneum li·ix·c·xxniŋ
Vas vitreum li·ix·c·xl·lxiŋ
Vas luteum li·ix·ca·v·
Vas plenum·li·ix·c·xv· et xlnnŋ et·lxxxix·
Veges perforata li·x·c·li·
Velum li·ix·ca·xx·
Velum momalium li·viŋ·c·lŋ·
Velum nauis·li·v·c·cxiŋ. et li· ix·ca.i.
Vena sanguinis li·vi·c·lxxvŋ·
Venatio li·viŋ·c·lxnŋ
Venalis res li·x.c·lxxxiŋ·
Venditio·li·viŋ·c·xxi. et liŋ·et li·x·c.lxxxiŋ·
Venditor·libro·x·c·xniŋ· et lŋ·
Venenum·li.v·c·xcnŋ·a·cxxi· et·li.ix·c·xli· a liŋ·a li·x·c·lvŋ
Venter·li·v.c·lxxviŋ·et cxŋ·a li·vi·c·xxŋ·xlŋ·a li·vŋ·c·xxiŋ· xxx·et xxxnŋ·
Vetꝰ.li.i.c·xi·xnŋ·lxxŋ·lxxiŋ.a lxxv·lxxviŋ·lxxxvi·lxxxviŋ·a li vŋ·c·x·et·xxxiŋ·
Vetus turbinis li·vn̄·c·xxxiŋ

Venus li.i.c.nn.
Ver li.i.c.lxxnn.
Verbū abscōditū li.vn.c.xix.
Vermis.li.v.c.lvin.et.li.x.ca.
xlix.et.lix.
Vertex li.vi.c.xx.
Vespertilio li.nn.c.lxin.
Vestes seu vestimēta.li.ix.c.xiin.
et.xxxi.et lxvin.
Vestes ministrox veteris legis et
noue li.ix.c.ix.
Vestes phibite in legē moysi.li.
ix.c.
Vestimēti scissio li.x.c.lix.
Vestigiū trinitatis .li.i.c.lxxxi.
Vitta coccinea li.ix.c.lvi.
Victualia li.x.c.ix.
Viella li.ix.c.xlin
Vigilia li.vi.c.lxvin
Villicus li.x.c.xn.
V matia li.ix.c.v.
Vindemia li.ix.c.in.et xlvn
Vinea.li.ix.c.xx.xxi.xlv.et.li.
in.c.lxx.
Vinum.libro.in.c.xxxvn.a.li.
vn.c.xxi.et.li.ix.c.v.xi.xxv.
xlin.xlvin.lxxnn.et.lxxxn.et.li
x.c.vi.et.xnn.
Vinum gariofolatum li.ix.c.l.
Vinum absint hiatū li.ix.c.xi.
Viola li.in.c.lxxx.
Vipeīa.libro.v.c.lxxx.cix.et.
cxxi.
Vipealis species aspidis.libro.v
c.xcnn.
Vir.i.maritus li.vi.c.lxxix.
Virga.li.in.c.xxxvn.et.li.vn.
c.xxvin.et.li.vin.c.lxi.
Virga aaron li.ix.c.xlin
Virga moysi .li.x.c.x.et xvin.
Virga affueri li.x.c.xvin
Virgula li.x.c.lxxvi.
Viride li.vn.c.x.
Viriditas li.in.c.lxv.
Virtus herbarum lapidum et vo
cum li.x.c.lxvi
Vitus li.v.c.xcnn.
Viscera li.vi.c.xxn.et.lin.
Visio nocturna.libro.vn.in phe
mio et.c.xvin.
Visus li.vi.c.xvi.xxn.
Vitis li.in.c.xxxvn.et.li.
ix.c.xlv.
Vitrum li.n.c.n.
Vitula rufa li.v.c.cxxin.
Vitulus li.vn.c.xi.et.xin.
Vmbilicus li.vi.c.xlvn.
Vmbra li.i.c.vin.et.lxxxvi
Vnctio li.ix.c.lxxxvin
Vnguentum.libro.ix.c.lnn.et.
lxxxn.
Vnguis.li.v.c.vin.et.ix.et.
cxvi.et.li.vi.c.xlvin.
Vngula li.v.c.vin.
Vmcormis.li.v.c.lxxvin.cxvi.
et.cxxnn.
Vocatio li.x.c.lxxxnn.
Volatilia.li.v.in phemio.et.li
vn.c.xxxnn.
Volatus auium li.nn.c.xci
Volucres li.vn.c.vn.
Volumen li.vn.c.xxx
Vorago .libro.i.c.xvi.et.lin.
Vox.libro.vi.ca.xxv.et lx.et li
vn.c.xix.
Vpupa.libro.nn.capi.xxx.et.
xcv.
Vr caldeox li.vn.ca.vn.
Vrna aurea.libro.ix.capi.xlin.
et.xci.

Vrsus·li·v·c·xxxv·lvn· lxvin·
lxxi·lxxin·xcix· et cxnn·et li· vn
ca·xxxin·
Vrtica·li·in·c·lxxvi· et li·v·ca·
xcv·
Vsurā li·vin·c·lxix·
Vua acerba li·x·c·xx·
Vuula li·vi·c·lx·
Vulnera·lib·ix·ca·x·xxvi·lin·
lxxin· et lxxxvi·
Vulpes·libro·v·c·vi· et xxxix·a
xlin·
Vultur·li·fin·c·xin·xvn·xx·et
xxix·lxxv· et lxxix·
Vulturnus vetus li·i·c·lxxiiij·
Vxor·li·vi·c·lxxix· et li·vin·ca·
xnn·et·li·x·c·lix·
Zephirus vetus·li·i·c·lxxin
Zigmites lapis·libro·n·
c·vin·
Zimeth li·n·c·vi·
Zinziber li·in·c·v·
Zizania li·in·c·xxxv·
Zodiacus circulus·libro·i·c·xxxi
et·xxxnn·
Zucarum li·ix·c·lxvn
Zucarū rosatū li·ix·c·li

Explicit tabula generalis omni
um materiarum libri de exemplis
et similitudinibus rerum·

¶ Incipit opus vtile et validum predicatoribus de quoq; materia dicturis · venerabilis atq; doctissimi mgri helwici teutonici professoris sacre theologie ordinis predicatorum · quod intitulatur ab autore · liber de exēplis et similitudinibus rerū ¶ Prologus primus

OMNIA facito secundū exemplar qđ tibi mōstratum est · Heb · viij · In omnibus operibus artium videmus qđ eorum opifices diriguntur et regulantur duplici exemplari · Nam qui sunt in arte periti interius habent exemplar scilicet formaz artis secunduz quam operantur · Qui vero artē addiscunt nondum eruditi in ipsa aspiciunt ad exemplar exterius per aliquem artificem factuz · sicut pueri qui scribere discunt tenent pre oculis exemplar magistri · Sz quēadmodum in operibus artium sic etiam in moribus et actibus virtutum duplex habemus exemplū Nam primo quidem per fidem habemus intus cristum · secundū illđ Apli Eph · iij · Habitare cristuz per fidem in cordibus vestris · Et hoc ē exemplar precipuū perfecte vite · Vnde et ipse ait Johis · xiij · Exemplum dedi vobis vt quēadmodum ego feci ita et vos faciatis · Et de hoc exemplari principaliter intelligi debet verbuz preallegatum Omnia facito secundum exemplar sz cristi qđ tibi monstratum est sz p fidē · Hoc est igitur exemplar intrī secum existens in corde per fidē sz cristi vita · quod exemplar apl's sē quens et ei conformatus totaliter dicebat ad Gal · ij · Vivo ego iam non ego · vivit vero in me crist's · Sed est aliud exemplar extrīsecuz sz natura creata rerum que sunt extra animam quo dirigitur hūana industria non tm̄ in operibus artium · in quibus vt dicit aristotiles Ars imitatur naturam inquātum potest · sed etiaz in moribus et actibus virtutum · ita vt etiam de hoc exēplari possit dici verbuz ppositū Omnia facito secūdū exemplar qđ tibi monstratum est sz in rerū natura · Nam ex ipsis nature operib's sumuntur similitudines et pluria exempla vtilia nostris opetētia morib's . Et hinc est qđ venerabilis doctor Gregorius nazāzen's cuius testante hieronimo tanta autoritas fuit vt nullus vnq̄ eius dictis calūniam inferre presumpserit . ymmo insuper vt testatur Rufinus tanta fuit ei's auctoritas apud eccias xp̄i vt esse putaretur hereticus qui illi fuisset ausus in aliquo contraire . Sic itaq; tam precipu's doctor hāc sibi consuetudinem fecerat vt quicquid eius occurreret oculis de reb's exteriorib's interioribus aīe moribus adaptaret . Sic enim refert ipse de se in suo apologetico dicens Vos michi est ad meipsum singla queq; reuocare . precipue si quies michi fit et silentium si vacet aīmi moribus adaptare quod videtur in oculis . Vnde et oculorum visio fit michi mentis eruditio . Huius igitur exemplum laudabile sequi predicatores oportet si habundare volunt copia exemplorum Que copia illis si affuerit precipue de rebus extrinsicis que nobis sunt in apto a etiam de mirandis operibus que

tinue natura producit vel adm uenit humana industria· nō eos tā tum apud curiosos auditores fa ciet gratiosos·quos mira nature o pera vel humane inuentionis studia narrata et patefacta delectāt·sed etiam apud vulgꝰ et simplices stru ctuosos et acceptos constituet·dū per exempla ad sensum spūalia et subtilia declarabunt Predicantiū igitur omodo·curiosorū desiderio· simplicium auditorum profectui de siderās inseruire Ego inter fratres ordinis predicatorū minimꝰ noīe Velwicus natione theutonicus de multarum rerum exemplis que di uersis hominum moribus et actibz adaptantur presens opusculū edi di. et librum de exemplis et simili tudinibus rerum ipsum intitulaui· exemplum sequi desiderans patris nostri beati Dominici·de quo inter alia legitur·qꝫ vbicūqꝫ conseruaba tur edificatoris affluebat sermoī bus et habundabat exemplis·qui bus ad amorem xpi secūm ꝛ otēp tum audientium animi flecterētur Non autem visum est michi de exē plis hystorialibus aliquid in hoc o pere ponere·ex eo qꝫ tam de hystori a bib lie qꝫ etiam de vitis sanctorum Et insuper de factis gentilium di uersa per diuersos opera facta sūt satis sufficienter·Intendo autem in opere isto sequi precipue rerum ordinem de quibus adducentur ex empla·michilominus tamē mate rias quibus aptabuntur exempla reducam vt melius potero in singu lis rerum generibꝰ in ordine alpha beti·Nō quidē qualit fiat recto lo co subsequēs capitulū declābit.

¶ Prologus secundus in quo auctoris intentio declaratur.

Quia vero curiosis lectoribz vanietas tollit fastidiū i po nendis vel exponēdis exē plis nō semp eundē ordinē seruabo vel modū· Nā qñqꝫ generaliter tā tū materie de qꝫ ageē exemplum ad aptabitur·qñqꝫ vero distincte pro pietates plures adducte sil'itudinis exponēt·Vnꝰ etiā eiusdēqꝫ rei exē plū aliqñ vni tm matēie·qñqꝫ vero pluribꝰ put eiusdē rei exegerit diu sarū ꝓprietatū ogruitas adaptabo Sicut sacro tm assimilat hō volup tuosus·Lune vero assimilabit nō tm btā maria sed etiā vita actiua· et similē modū inuenies in alijs ex emplis Adhuc etiā in adaptationi bꝰ ipsis plerūqꝫ ex sacra scriptura et nōnūqꝫ ex dictis sanctorum au ctoritatū pbationes apponā·qñqꝫ e tiā causa plixitatis vitāde adaptati ones ipsas tātūmō pmissis auctori tatibz scribā·Intendo etiā plerasqꝫ exēpla p singulas suas ptes expo nere·et qdā solū ex pte matēie ap plicare·qꝫ multa ad declārationē ex empli quādoqꝫ sūt necessaria que tm ad adaptationē nil referūt·Et quia plura eidē materie exēpla cō uenīūt introdū que in diuersis rerū generibꝰ ponētur·oportebit vt de eisdēz materijs sed nō sub eisdē ex emplis in diuersis tractetur locis Sicut de gratia agetur in primo li bro sub similitudine primi mobil·In secūdo vero sub similitudine sa phiri In tercio sub similitudine fru menti·et sic de alijs·Porro si qua in exemplis ponentur precipue de v tutibus lapidū vel herbaꝝ siue etiā de ipōtationibꝰ aliqbz sopniozꝝ vel a lijs qbꝰ cūqꝫ q forsitā ea legētibus minꝰ credibilia videāt·sciāt me ex meo ingenio ea non confinxisse·sed ex magnorum scriptis excerpta

non vt fidem de talibus facerem ſ
vt veram inſtructionem et vtilem
elicerem ex eiſdem · quibus quidē
modo doctores ſacri et etiaz mag
ni philoſophi i ſuis doctrinis mo
talibus incredibilibus vſi ſunt ex
emplis fabularum · que licet i ſeve
re non eſſent ad veram tamen di
ſciplinam moralem vtiliter inflex
erunt · Vnde etiam diuina ſcriptu
ra de lignis expetentibus regem r
citando in libro Judicum fabulaz
introducit · que a nonnullis expo
ſitoribus moribus adaptatur · Nō
ergo reſpuenda ſunt exempla na
turalia que ſi nō ſemper vel ex to
to ſunt vera ex pte tamē vt i plu
ribus vera repiuntur · Nec debet
reſpuere ſapiens ea que ſcripta re
perit ex eo q ipſemet talia non p
bauit · ſed potius eſtimare de tali
bus q multa que ipſe non vidit
alij ſunt experti · Si qua vero de ce
leſtium corporum effectibus mou
entiū r · que ſe ad humanos actus
extendere videātur · ea prudens le
ctor aduertat potius referendo eē
q̄ aſſerendo dicta · nec ea ſic intel
ligat tanq̄ ex celeſtium domīio
corpoꝝ vlla humanis actibus prō
ut exliberopoſſūt arbitrio neceſſi
tas imponatur · Non enim celeſtia
corpora in liberum arbitrium hois
aut voluntatem vel intellectum q̄
vires icorporee ſunt direct poſſūt
imprimere · Sed quoniam oplexio
corporis quā anima in pluribus ſe
quitur · a organa corporea ſenſuū
qui intellectuali cognitioni ſerui
unt · reteraq corpoꝝ membra per
que interior anima actus exterio
res exequitur ipſorum diſpoſitioī
celeſtium corporum directe ſuppo
nuntur · Vnde eſt q actus humaī
precipue qui per corpus explētur
ex varijs impreſſionibus ſideruz va
rie diſponuntur · ac etiam ex con
ſtellationum virtutibus que hōim
corporali delectui vl ornatui domīā
tur ipſi homines ad diuerſa offici
a et mores inclinantur · Et quia ho
mines non coacte ſed ſponte hu
iuſmodi frequentius inclinatiōes
ſecuntur Inde eſt q de voluntarijs
actibus et moribus eorūdē nōnūq̄
a pitijs aſtrologis et mira et veridi
ca iudicia proferuntur · q̄q̄ nō ſit
laudabile neq tutum talibus īmi
ti iudicijs vel ea in ſuis tpibus oī
bus obſeruare Vnde in ſacra ſcrip
tura dicitur · Jhē · x · A ſignis celi
nolite metuere · Multa ergo de p
prietatibus rerū quas in hoc libro
pro exemplo ponem? ex libris ſac
canois ſunt aſſumpta Et nōnulla
collecta ſunt ex rerū experientia · ſ
a ex magnorum ſapientium ſcrip
tis plurima ſunt excerpta · Nō āt
aliquis miretur de ſtili deformita
te que licet accidi ſoleat i opere tā
plixo · ex hoc tamen ſpecialiter ac
cidz q plura ex ſcriptis quorundā
in hoc opere ponentur exempla · in
quibus niſi forte truncādo vt bre
uiora ſint nec ſenſū nec verba mu
tabo · ne ſcz ex mutatione verboꝝ
michi aſſcribere videar · que iam
bene ſunt per alios deſcripta vl in
uenta · Non ſolum etiam in hoc o
pere de principalibus mundi corpo
ribus introducentur exempla · Sz
etiam de hijs q̄ ſcdm aliquē ordinez
i ea reducūt puta de motu tpe et
luce et alijs ſimilib? q̄ reducūt in ce
lū · Similit de impreſſionib? aeris vt gñ
die pruina mine et alijs q̄buſcūq̄
ſimilib? q̄ ſpectāt ptinē videt ad ali
qd elemtū · Et ſimilis mod? huabit
etiā i illd q̄ ptinēt ad aliq̄ corpa mix
ta q̄ ſimul vbi ponentur plantaꝝ

similitudines de frondibus floribꝫ et fructibus et seminibus introducentur exempla. Et sic etiaꝫ fiet de alijs corporibus quibuscūqꝫ.

¶ Prologꝫ tertius de ordine dicendorum.

NOticia verum in hoc minime et plici virute perficitur vt dicit Phūs. sed sensu. ymaginatione. et ratione. Nam ab ipis exterioribꝫ rebus primo fit motꝫ in sensu. ꝓpter quod Phūs dicit. q omnis nostra sciētia oritur a sensu. ꝓmo posteriorum Ab ipso aūt sensu in actu facto fit motꝫ in fātasia siue ymaginatione. Vnde idē Philosophus dicit ₹cio de anima. q fātasia est motus factus a sensu secundum actuꝫ Et licet Auicenna distinguat inter ymaginationē et fantasiam dicens eas diuersas potētias realiter distinctas. quia fātasia secundum eum habet vltra ymaginationem. q cōponit et diuidit formas ymaginatas vt patꝫ cū ex forma ymaginata auri et forma ymaginata montis componimꝫ formā montis aurei quā nūqꝫ vidimꝫ. Tamē q ista cōpositio nō apparet in alijs ab hoīe in quo ad hoc sufficit virtus ymaginatiua. cui etiaꝫ hanc actionē attribuit Auerrois in quodā libello quē fecit de sensu et sensibilibꝫ. Ideo vt alij dicūt eadē potētia realiter est ymaginatio et fātasia. Ab ipsa aūt fātasia siue fātasmatibꝫ p virtutē intellectꝫ agētis fit intellectꝫ possibil ad actū itelligendi Vñ Philosophꝫ dicit ₹cio de aia q nō ē itelligē sine fātasmate. Ipse aūt intellectꝫ ab vno in aliꝫ discurrēs siue ex pncipijs ocluſiones elicies siue cōcluſiones in pncipia resoluēs cognoscit ad quā scīa pertinet sic Phūs dicit in fine libri Posteriorum q omnis scientia in ratione est. Vt igitur in exemplis ponendis secundum pfatum humane cognitionis ordinē procedamꝫ Primo ponenda sūt exempla de sensibilibus Secundo de ymaginabilibus Tercio de rōnabilibus Sed de exemplis sensibilium corporū adhuc est distinguendū. q quedam sensibilia corpora sunt simplicia que scꝫ nō componūtur ex alijs corpibꝫ sicut elemēta a corpora celestia. q̄uis in se habeā t alias oppositiones vt materie a forme. accidentis et substantie et huiꝫmodi. quedam vero sensibiliū corporum sunt cōposita ex ipsis elementis Et ista adhuc distinguūt. q quedā sunt in aiata vt mineralia vt ferrū a es a alia hmōi et lapides. q̄dā vēo sūt aiata q̄ adhuc distinguūt q quedaꝫ sūt aiata tātum aia vegetabili vt plante. q̄dē vlterius aia sensibili vt animalia bruta q̄ distinguūt in natatilia que sūt in aqua. et gressibilia siue reptilia q̄ sunt in terra. a volatilia que in aere volant Quedā vlteriꝫ aiata sunt aia rōnali vt hoīes Circa ymaginabilia q̄ ē attendendū q q̄rūdā rez ymagines seu fantasmata ituemur dormientes siue sōpnātes. q̄dā vero mira ꝓcipimꝫ vigilātes quēadmodū ꝓpete etiam vigilādo habuerūt ymaginarias visiones rōnabilia aut vocāi pnt sine illa q̄ ex rōne statuūt sicut sunt leges et iura. siue ea q̄ a rōne ꝓcedūt sic sunt artificialia. Est em̄ ars recta rō factibiliū vt Phūs dicit in Ethi. siue etiā illa q̄ a rōne regulāt vt mores et humana opa. Quia igit de omnibus p̄dictis exempla sunt inducenda totū hoc pns opus in decē distinguit libellos In quoꝝ pmo ponēt exēpla de corpibꝫ simplicibꝫ

scilicet de elementis et corporibus celestibus et etiam de aliquibus a lys que aliquo speciali ordine i ea reducunt. Jn secdo ponet exepla de corpibus mineralibus sez de metallis et etiam de lapidib9. Jn tcio ponetur exepla de vegetabilib9 .i. de arboríb9 et plantis. Jn quarto ponent exepla de natatilib9 et volatilib9 idest de piscibus et auib9 Jn quinto ponentur exempla de animalibus terrestribus idē que graduntur vel reptant super terram. Jn sexto libro ponentur exēpla de hominib9. Jn septimo de ymaginibus sompniorū et visionū. Jn octauo vero libro ponentur exempla de legibus. Jn nono ponētur exepla de artificialibus. Jn decimo siue vltimo libro ponetur exepla et introducet de humanis actibus et moribus. Jn singulis autē predictis decem libellis non intendo particulariē seq ordinē exploruz sed solum illas materias qbus adaptant exepla locaē seu ponere sb ordine alphabeti. verbi gratia Jn primo libro vbi ponuntur exempla de corporibus simplicibus non sequar in eis ordinem ipsorum simplicium corporuz. vt sez primo ponantur exempla de celestib9 postea de elemtis. et inter elemta primo de vno postea de alio. sed mixtiz ponentur omnia nunc de vno nunc de alio secm quod rebus diuersis quas ponam sub alphabeti ordine varie adaptantur. Et idem etiam ordo seruabitur in ceteris libellis ita scilicet vt quilibet liber per se de materys que tractabuntur in ipso suum habebit proprium ordinem alphabeti. Si qua igit in hoc opere ex mea imperitia indebite essent posita vel inepte relinquo aut

subiungo benuolentie fratrum ac studio corrigenda. De hys autem que bene dicta et adaptata cognue videbunt regi immortali inuisibili soli deo honor velmquatur et gloria in secula seculorum. Amen

¶ Jncipiunt capitula primi libri de exemplis et similitudinibus rerum secundum ordinem alphabeti

De abstinentia .i.
De accidia .ij.
De actiua vita .iij.
De amore multiplici .iij.
De angelis .v.
De anima .vi.
De aptitudinibus naturalibus ad virtutes et vitia et artes .vij.
De auaritia .viij.
De aureolis .ix.
De baptismo .x.
De beatitudinibus .xi.
De bonitate et malitia humane vite .xij.
De caritate .xiij
De carne et spiritu .xiij.
De concupiscentia carnis .xv.
De compunctione lacrimaz .xvi.
De cōfessione penitētium .xvij.
De corpore humano .xviij.
De cupiditate .xix.
De discordia .xx.
De diuitys mundi .xxi.
De doctoríb9 ecclesie .xxij.
De doctrina spirituali .xxiij.
De domis spiritus sancti .xxiij.
De ecclesia xpianoz .xxv.
De electis dei .xxvi.
De elemosinarys .xxvij.
De exaltatione et etiam casu superborum .xxviij
De feruore fidei et penitētie vel cōpunctionis .xxix.
De fide .xxx.
De fructib9 spiritus .xxxi.

De gloria eterna xxxij.
De grā ḡtū faciēta xxxiij.
De grā ḡtis data xxxiij.
De hereticis xxxv.
De humilitate xxxvi.
De incarnatiōe xp̄i xxxvij.
De inconstantia xxxviij.
De ignorantia xxxix.
De ira diuina xl.
De ira humana xli.
De iustitia xlij.
De lacrimis xliij.
De lasciuia xliij.
De lingua xlv.
De locorum aptitudine xlvi.
De luxuria xlvij.
De maria matre domini xlviij.
De miseria vite p̄nt̄is xlix.
De mortis memoria l.
De mūdo li.
De mutatioib9 spūalib9 hoīs lj.
De obidientia lij.
De negocijs secularib9 liij.
De ordine p̄dicatorū lv.
De passione xp̄i lvi.
De patientia lvij.
De peccatis lviij.
De peccatoribus lix.
De penitentia lx.
De penitētib9 lxi.
De pseuerantia lxij.
De prelatis lxiij.
De p̄seruatiōe aie a putredine peccati lxiij.
De principib9 lxv.
De psperitate mūdi lxvi.
De prudentia lxvij.
De religione lxviij.
De sanctis lxix.
De sapientia sanctoꝝ lxx.
De solitaria vita lxxi.
De spū maligno lxxij.
De spū sancto lxxiij.
De statu ḡoruplici hoīnis in vita spūali lxxiij.
De superbia lxxv.
De supbis lxxvi.
De tempantia lxxvij.
De temptatiomib9 lxxviij.
De timore scōꝝ virorꝝ et mundanorum lxxix.
De tribulationibus lxxx.
De trinitate lxxxi.
De verbis dei lxxxij.
De virginibus lxxxiij.
De virtutibus lxxxiij.
De virtuosis viris lxxxv.
De vita hoīs naturali lxxxvi.
De vita hoīs morali lxxxvij.
De vita hoīs spūali lxxxviij.
De vicijs lxxxix.
De voluptuosis xc.
De xp̄o xci.
De xp̄ianis iudeis et sarracenis xcij.
De zelo xciij.

Explicīūt capitula libri primi.

Incipit tabula exēplorꝝ libri p̄mi

De cœli natuā i omnī lxix.
De substātia cœli eodem
De figura cœli eodem
De motu cœli eodem
De numero cœlestiū sperarꝝ. eodem
De cœlo empireo xxxij.
De p̄mo mobili xxxiij.
De cœlo aq̄o siue cristallino v.
De firmamēto. i. cœlo stellato xxv.
De stellis lxix. et lxxxv.
De circul cœlestib9 xxxvij.
De galaxia lxxxiij.
De duodeci signis zodiaci xxxi.
De stellis maris et pol̄ artico et antartico et de axe xlviij.
De arcturo lxxxvij.
De capite et cauda draconis lxij.
De orizonte lxv.
De hyadib9 xxij.
De pleyadib9 xxvi. Cet xli.
De caibꝫ cœlestib9 vel catulis. xxix.
De. vij. plāetis. vi. lxxxvij. lxxxix

De nominibus celi a planetarū capitulis ·xnij·lxxij·
De aspectibus planetarum et domorum ·vi·
De ascensu siue exaltacione a casu planetarum ·xxvnj
De circul' planetarū ·xxxvi·
De motib9 planetarū ·lnj·a·lxi
De effectib9 planetarū ·vn·xxij· et ·xcj·
De diuisionib9 planetarū ·xlvi·
De saturno ·j·et·xc·
De ioue ·lxij·et·lxv·
De marte ·lix·et·lxxv·
De sole ·xij·xvnj·xxxij·xxxix·xl xlvij·lxxxi·et·xci
De venere ·nj·
De mercurio ·xxxvij·et·lxxvj
De luna ·i.ij·et·xvj· xlvij·et·lix·
De luce ·xlvij·lxx·et·xci·
De lumine ·lxxxj·
De radio ·nj·et·lxxxj
De tenebra ·xxxix·
De vmbra ·vij·et·lxvij·
De motu ·lj·
De tempore ·lxxxnj·
De ꝗtuor tpib9 ām ·lxxnj·
De aurora ·xlvij·
De āno mēse et die lunari ·xlvij·
De igne ·xij·et·lxxij·
De sb̄stātia ignis ·v·
De virtute ignis ·v·et·xlvj·
De loco ignis ·v·
De motu ignis eodem
De luminositate ignis eodem
De multiplici ꝓprietate ignis ·xij·
De effectib9 ignis ·j·et·lxxij·
De triplici igne ·lvij·
De vsu ignis ·i·
De vtilitate ignis eodem
De miraculo ignis eodem
De nutrimēto ignis eodem
De carbonib9 ignis ·xvj·
De flamma ignis ·xxix

De fauilla ignis ·lxxxvi·
De scintillis ignis ·lxxxj·
De fumo ·lxvi·
De cinere ·l·
De calore ·nj·et·xij
De aere et eius ꝓprietatib9 ·xxxvi· et ·xxxvij·
De mobilitate aeris ·j
De serenitate et obscuritate aeris ·l·
De variatione aeris ·v·a·li·
De ptib9 aeris ·lxxxvij·
De trib9 regionib9 aeris ·xij·
De accidentib9 pseruātib9 corpora a putrefactione aeris ·xlvi·
De vaporibus qui eleuantur in aere ·lxxxvi·
De materia vaporabili ·lxix·
De igneis impressionibus que fiunt in supiori regione aeris ·nj·
De colūpna ignea eodem
De candela ardēte eodem
De candela destēdēte eodem
De asub eodem
De igne diuiso eodem
De lancea longa eodem
De lumie p̄cedēte eodem
De dracone volante eodem
De cometis ·lxxv·
De coronis ·ix·
De rore ·xxxij·xxxvj·et·lvi
De rore mellifluo ·nj·a·xnj
De pruina ·j·
De niue ·lx·
De grandine ·xx·
De vēto a eius ꝓprietatib9 ·xi·
De materia vēti ·lxxxvi
De motu vēti ·eodē·a·lxxxvij·
De tpe vēti ·lxxvij·
De sonitu vēti ·lxxxvi·
De loco origins vel cessationis vēti ·lxxij·
De figuratione vēti ·xnj·
De effectib9 vēti ·lxxv·
De numero a noīb9 vētorū ·lxxij·

De ventis aquilonari et austrili · lxxij·
et lxxviij·
De nubib⁹ xlviij· lviij· a lxxij·
De coloribus nubiū lxix·
De tonitruo q̄lit̄ fit lx·
De sonitū tonitrui eodē
De choruscatione eodē
De effectū tonitrui xlv· lviij· lxxv·
De fulmine et sagitta et ei⁹ passio
ne lx· et lxxv·
De arcu siue yride solis lxxix·
De arcu siue yride lune xl·
De aq̄ et ei⁹ ꝓprietatib⁹ xxxij· xlij
De limpiditate et turbedine aque
capitulo ꝑmo et lix
De spera aque et aliorum elemen
torum lxx·
De bonitate et malicia aq̄ xij·
De sapore aq̄ xlix et lxxxvij·
De aq̄ dulci et amara vi· et lxxx·
De pluuia et ei⁹ ꝓprietatib⁹ xxij·
et xxxij·
De resolutione pluuie xvi·
De descensu pluuie eodē
et xli. et xc·
De effectu et utilitate pluuie xvi·
et xxxij·
De mari et ei⁹ ꝓprietatib⁹ xlviij·
et li· lviij· et lx·
De motu maris ꝑm lunā li·
De tempestate maris xnij. et li·
De saporē siue salsedine maris
capitulo xlviij·
De purgatione maris lxi·
De mari oceano xlviij·
De mari rubro xlij·
De fluctibus maris lxxvi·
De fluuio lxxxvi·
De fūdo fluminū xlij
De q̄tuor flumimib⁹ paradisi xxxij·
De fluuio iordanis x·
De mlo et ei⁹ mūdatiōib⁹ lxxxix
De fontibus x· xxij· et lviij·
De vapore eleuante aquā ad ostiū
fontium xlij·

De q̄bulsam mirabilib⁹ fontibus
xxij· et xlij·
De aq̄ puteoꝝ xxxij·
De aq̄ torrētiū xli·
De lacubus lviij·
De piscinis xxij·
De alluuione xxxv·
De riuis xxx·
De aq̄s mōtiū lxxvi·
De aquis maceronie xxxij·
De guttis et stillis aq̄ lxxxij·
De transitu aq̄ꝝ xlix·
De tra ꝑpetatib⁹ ei⁹ xlviij· lxxix
De ariditate terre .t.
De situ et fecūditate tre xxxvi·
De q̄ete a stabilitate tre xlij· lvij·
De tb⁹ ptib⁹ tre q̄ inhabitāt lxxxi
De causis calidaꝝ regionū tre nij·
De tra septēt̄onis lxxx·
De tra culta et inculta xij·
De mōtib⁹ et ꝓprietatib⁹ eoꝝ xxxij·
lxij· et lxxvi·
De monte sinay xlviij·
De sion xxv·
De mōte lybani lv·
De mōte thabor lxij·
De mōte galaad lxx·
De mōte oliueti xxvij· lxi· a lxvij·
De mōte garizim ij·
De mōte moria lvi·
De mōtibus gelboe xli·
De mōte olympo xci·
De mōtibus ypsoreis xxi·
De collibus lxxvi·
De fructib⁹ et ḡmib⁹ colliū ij·
De vallibus xix· a xxxvi
De campis xlnij·
De agris lxi·
De pratis lxix·
De deserto lix· et lix·
De heremo lxxi·
De antris xxxv·
De foueis xlvij·
De hiatibus et vraginibus terre
xvi· et lij·

De spelūcis li.
De cauernis lxviij.
De arena lx.a lxxxix.
De argilla xij.
De puluere xviij.
De gleba ẽre lix.
De ẽre motu q̃re accidit lviij.
De figmis ẽre motus xxxix.
et lxvi.
De temporibus ẽremot9 lx.
De modis ẽremot9 lx.a lxxix.
De locis ẽremot9 lx.
De effectibus ẽremotus xix. xlv.
et lviij.
De multiplici ẽnario creaturarum
repñtantium trinitatem diuinarū
psonarum lxxxi.
De ẽnario creatūrarum irrōnabili
um quod appellatur vestigiū eodez
De ternarys aiarū eodez
De ternarys aie rōnalis eodez
De ternarys angelorū eodem
De trina dimẽsione eodem
De ternario vex naturaliū eodez
De ternario diuini cultus eodem
De ternarys cœli eodem
De ternarys planetax eodem
De tetnario solis eodem
De ternario locox eodem
De ẽnario elemẽtox eodem
De ẽnario ignis eodem
De ẽnario aeris eodem
De ẽnario aque eodem
De ẽnario terre eodem
De ẽnario motus eodem
De ẽnario numerox eodem
De ẽnario figurax eodem
De ẽnario circulox eodem
De ternario consonantiax musica
lium eodem
De ternario sonorum armonicox
ca. eodez

Explicit tabula exemplorum libri
primi de similitudinib9 rerum

¶ Capitulū primū.

Abstinentia discreta ciborx quantum sit hominibus vtilis in singulis simpliciux corporū potest ostẽdi naturis Simplicia namq; corpa duarum sunt naturarū scilicet nature cœlestis et elementatis Primum exemplum notabile de fructu ipsi9 abstinentie quo ad naturam cœlestem ostẽdit ī corpe luẽ Est em̃ natuā cœlestis tā to magis lumini puia quāto min9 in sua substantia habet de grossa a corpulenta materia Vnde igit ẽ q̃ apparet in luna quedax nigredinis macula q̃ luā prout tradit Phūs sicut est in situ locali magis vicinā terre ita ẽ vt ita dicam magis terrestris nature id ẽ cui9dax substantie grosse et corpulẽte. propt quā lumen solis non recipit profunde sicut alie stelle sed tātū ī superficie Et idcirco in ipsa tātūmodo refulgat macula vmbre Est igitur natura hominis luāri corpi similis cui9 scilicet mens interior ad lumẽ sapientie tanto ẽ minus disposita quā to venter corpulentior fit ciborum affluẽtia Nam multa repletio ventris obtusitatem generat mentis. Vnde Ps̄. dicit. Repleti sūt q̃ obscurati sūt Et hec est obscuritas lune id est vite deliciose que scilicet non repletur splendore sapientie Sapientie. xij. Luna non splendebit in lumine suo Oportz ergo ad hoc vt anima fiat lumini sapientie peruia q̃ non vtatur superflue ciboruz alimonia. propter quod Apostolus dicit ad Roman. xiij. Induamur arma lucis sic vt ī die honeste ābulem9 nō ī comessationib9 et ebrietatibz. Est em̃ armatura lucis sapia cœlestis. q̃ mẽtez de veritate illustrat a ab erroribus defẽdit. hec

hõneste velut in die nos ambulaẽ facit quia lumẽ nobis porrigit ve ritatis sequende· Sed qui a cõmes sationibus vel ab ebrietate nõ ab stinet hanc armaturam lucis indu ere non potest· Vnde Jeronimus dicit cõtra Jouinianu Si qs esti mat se habundantia ciborum poti onũq; perfrui et posse vacare sapi ẽcie· hic i delicijs vsari et delitiaꝝ vitijs non teneri seipsum seducit· Et in eodem dicit Sapientie operã dare non possumus si mense habũ dantiam que labore mimio indiget et cura cogitemus ℣ Secundũ exẽ plum abstinẽtie quo ad elementa rem naturam ostẽdit elemẽtũ ẗre Terrã emꝫ ꝑmo nobis ostẽdit· q abstimentia et attenuatio carnis i petratiua est gratie celestis Nã q terra de sui natura totaliter est sic ca et arida· prouidit deus auctor natuiẽ q ad hoc vt fructus produ tere possit ifundatur celesti pluuia et ita ad fructus vberes produc̃ dos efficitur fecũ da Sic nostri cor dis terra si ab humoꝛe luxurie nox io per abstinentiam cibi et potus efficiatur arida superfundetur tali ẗ celestis grẽ pluuia q ad produ cendos fructus spũaliũ operũ erit fertilis et feconda· Vnde dicit De bre· vi· Terra em̃ sepe vementeꝫ super se bibens ymbrem et gene rans herbam oportunam illis a q bus colitur accipit benedictionez a deo Caro enim nostra dicitur terra quãdo fit per abstinentiã ab humore cõcupiscẽtie vacua· Scrip tũ ẽ enim Geñ· i· q vocauit deus aridam terrã· hec ymbrem celestẽ bibit quia celestis gratie confota tione pinguescit· Psa· lv· Descẽdit ꝑber a nix de celo a iebriauit ẗraꝫ Sꝫ tũc herbã oportunã producit cũ imẽitõrio ope spiritui sẽseruit ex quo a deo bñdictionẽ accipit q re tributiõez etim̃ pmꝫ fiẽ cuꝫ ipo spũ fimaliẽ habebit Ergo nñi cordis ẽ ra tũc ẽ pfecte disposita cũ arescit ex abstimẽtia humescit celesti gra fructescit p bona opa Ex ꝑmo vo cat arida eo scz q ab aq̃ siccitate ꝑpa sit districta· qđ ẽ qñ caro ipsa ab aquis deliciarũ sepat a abstimẽ tie tenuitate siccatur· Sed ex secũ do vocatur humus a mari humido cui terra cõiungitur· quod est siue quando corpus nostrum celestis gratie pticeps efficitur siue cuꝫ la crimis irrigatur· Ex tercio vocat tellus quia tollimus fructus eius· Et hoc quando corpus laborat in bonis operib9· Item patet exẽplo terre q abstimentia a cibis tollit temptationes carnis· quia quãdo ꝑ siccitate mima ẗra efficitur sicut puluis tunc temporis ventus non surgit eo q vapoꝛ tunc nõ habeat otinuans humidum a sine cõtinua tione eleuari non potest· Sic qñ ꝑ abstimentia valida terra siccatur corporis: humoꝛe deficiẽte cupiscẽ tie carnalis fit puluis .i. mortifica tio humilitatis a cessat vẽt9 .i. im puls9 libidinose tẽptatioĩs ℣ Ter tiũ exẽplũ abstimẽtie apparet i ele mẽto aq̃· Sã legit q cocodrill9 q i aqua oculos hebetes habꝫ extra a quã acute videt· Ex quo exẽplo ac cipit q aque deliciarum habetãt oculos mentium Sed extractio ab aq̃s .i. abstimentia a delicijs ad otẽ plãdũ spũalia acuit visũ mẽtis Vn de dicit· Ecclesiastici· ij· Cogitaui a vino abstrahere carnem meam vt aiaꝫ meã trãsferrem ad sapien tiam ℣ Item aqua tantomagis est limpida quantomagis est sub tilis et vacua· si vero sit aq̃ grossa

et partibus terrestribus plena nō
ē speculabil' vel limpida seo est im
mūda vel turbida Sic caro nostra
que fluxibilis est vt aqua · et semp
ad mare tendit id ē amaritudinez
mortis · secundūz illud · ij · Regum
xiij · Oēs morimur et quasi aq̄ di
labimur aē Per inp̄m aqua nostra
id est caro si a cibis per abstinētiaz
teneaē subtilis et vacua · vt non re
pleatur superflue eorū habūdātia
manebit potinētiā clarissima a mū
da Seo si venter cibis terrestrib9
frequēter repleatur efficiur sicut
aqua turbida et immunda videlicz
per incontinentie vicium quod co
mitatur gulam Jē · ij · Quid tibi
vis in via egipti vt bibas aquam
turbidam! Quartum exemplūz
abstinentie ostenditur in aere qui
quāto magis ē vaporib9 a nubib9
plenus tanto magis est obscurus ·
quātoq̄ est magis vacuus tanto ē
magis sereñ9 · Et ideo in monte o
limpo est aer serenissimus qui tā
tū in altū leuatur vt ipsos vapo
res nubiū excedere dicaē · secūdū
illud Virgilij Nubes exceſſit olym
pus Et qi ibi sēper est aer serenis
simus ascēdebant illuc philosophi
vt viderēt stellarū cursus Seo ibi
viuere non potuissent nisi spōgias
aqua plenas secum portassent · vt
vt sic per aque attractionē aerem
grossiorem hausissēt Sicut aūt ob
scuraē serenitas a claritas aeris ex
repletione vaporis sic obscuratur
etiam sensus hominis ex nimia re
pletione ciboruz Vnde grecorum
fiunt puerbiuz sicut Jhēo · refert q̄
vēē pinguis nō gignit sensū tenuē
Et ideo abstinētia cibi facit serenī
tatem animi Quintum exemplū
abstinnetie accipitur ab igne Nam
abstinentia a cibi in multis ē igni

similis · Qd declarati potest ex sep
tem proprietatibus ignis Prima
accipitur ex ignis officio · Secunda
ex ipsius auxilio · Tercia ex mini
terio · Quarta ex eius suffragio ·
Quinta ex dominio Sexta ex pro
digio. Septima ex eius studio · Pri
mo igitur manifestat dictaz si
militudinem ignis et abstinētie ip
sius ignis officium qd est triplex ·
Nam vtimur igne ad illuminādum
abscondita siue tenebrosa · sicut pa
tet in lucernis accensis siue cande
lis · quorum igneo et flāmeo lumīe
vtimur in nocte siue per viam am
bulando Ysa · l · Ambulate in luiā
ignis vrī aē. siue etiā i domo stādo
Ysaie · x · Ardebit quasi ignis com
bustio et erit lumen israhel in igne
Nec autem illuminatio ignis vtu
ti abstinētie congruit inp̄tum per
eam assequimur contrā tenebras
ignorantie lumen diuine sapientie
Qd euidenē apparet trium puero
rum exemplo · de quibus dicit Da
nielis. i. q̄ Balasar tollebat cibari
a et vinuz potus eorum · dabatq̄ e
is legumina · et seq̄ē. deñ dedit pu
eris hys scientiaz et disciplinā in o
mi libro et sapiētia · Et ita merito
abstinētie accepērūt lumē scientie
Merito etiā abstinentie influit lu
mē reuelationis ꝓphetice · sicut legi
tur Danie · x · vbi dicit ex pſona da
niel Ego daniel lugebā tū ebdoma
das dieb9 · panē desiderabilē nō a
medi · caro et vinū nō introieruñt
in os meū · seo nec vngento vs9 tū
ebdomadas dieb9 Postea sbditur
q̄ apparuit ei āgel9 a dixit ei Ex p̄
mo quo posuisti vt affligeres te in
ospectu dei tui exaudita sūt verba
tua a ego veni propter sermones
tuos aē · Veni autem vt docerem
te que ventura sunt populo tuo in

nouissimis diebus. Adhuc etiam p abstinentiam carnis conseruatur refrigerium et lumen castitatis. Vnde in ps Expandit nubem in protectionem eorum et ignem vt luceret eis p noctem. Abstinentia etenim est nubes protectionis et refrigerium pstans contra estum concupiscentie carnal et ignis etiam et lumen in nobis accendens vtute castitatis. Et ideo Augustinus in quodam sermone dicit q abstinentia ieiunii libidinis ardorem extinguit et castitatis lumen accendit. ¶ Secundo vtimur igne ad coquendum. Gene. xl. Coquimus eos igni. Abstinentia autem seruit non modicum iteriori decoctioni ciborum etiam corporali quia cibus tempate assumptus a calore naturali qui est in stomacho facilius coquitur et optime digeritur. econtra autem ex nimio cibo vel potu calor ipse naturalis debilitatur vel extinguit. sicut virtus vini ex nimia appositione aque. Debilitato autem calore non fit decoctio vel digestio cibi sed putrescit cibus et generantur humores corrupti et febres putride vel podagre et huiusmodi. Et propter hoc temperantia conseruat bonam valitudinem et abstinentia perducit ad ipsam. Vnde Ecclesiastici. xxxvii. dicitur q qui abstinens est adiciet vitam. ¶ Tercio vtimur igne ad fabricandum. Ysaie. lvi. Ego creaui fabrum sufflantem in igne pruinas et proferentem vas in opus suum. Sic etiam per abstinentiam a voluptatibus carnis non solum gule sed etiam luxurie fabricatur et preparatur vas dei quia per hanc homo efficit vt vas sanctificatum et diuine gratie receptiuum. Vnde prima. Thessal. iiii. Abstinete vos a fornicatione vt sciat vnusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione et honore. ¶ Secundo dictam similitudinem declarat ignis auxilium. Auxiliatur enim ignis hominibus iterum ad defensionem ab hostibus. sicut legitur de Alexandro q dum esset in desertis indie iuxta stagnum vbi bestie conuenebant ad potum. et timerent ipse et sui nocte de insultu leonum et aliarum bestiarum ferocium. fecit in circuitu exercitus copiosos ignes accendi. vt esset eis ignis quasi pro muro in circuitu ipsorum. Vnde etiam Zach. ii. dicitur Ego ero eis murus ignis in circuitu Per ipsum etiam ignem arma erea et ferrea fabricantur quibus communiter homines ad corporum defensionem vel offensionem vtuntur. Vñ Apoca. ix. homines sedentes in equis habentes loricas igneas iacinctos se vidisse testatur. Et sic tela ignea noiat Apls. Et naum. ii. dicit Clipeus fortium ereus ignitus Et hec omnia abstinentie competunt que tanquam murus vel clipeus ab asperitatum hostium nos defendit insultibus. et hec est armatura sanctorum contra temptationes illorum propter quod inter arma iustitie Apls ieiunia nominat. ii. Corint. vi. Et xps ad pugnam iturus hanc armaturam induit scz abstinentiam. Vñ Mat. quarto. ductus est ihesus in desertum a spiritu vt temptaretur a diabolo Et cum ieiunasset. xl. diebus et. xl. noctibus postea esurijt. et accedens temptator ait. Est enim ieiunium quasi igneum telum quo pauci inimicos repellit. Vñ Mat. ix. Hoc genus demonia non eicit nisi in oratione et ieiunio. ¶ Tercio declarat hanc similitudinem ignis misteriu quod est ad purgationem Nam igne purgantur metalla ymmo etiam peccata scz in purgatorio

ignem Vnde Numeri·xxi· Quod
potest transire per flammas igne
purgabiē Sed sicut ignis purgat
metalla sic abstinētia peccata · vñ
Aug⁹ in p̄cō ꝑmone dicit ꝙ ieiu
nū purgat mentē · subleuat aīm ·
carnem subicit · et cor contritum ⁊
humiliatum facit Que omnia ma
nifesta fūt satis exemplo minuita
tū Jone·iij· Est etiam ministeri
ū ad vindictā malefactorū nō solū
in mundo isto sed etiam in īferno
Eccī·vij· Humilia valde spiritum
tuum quoniam vindicta carnis in
pn ignis · Quod etiam abstinētie
competit per quam et spiritus hu
miliatur · secūdū illud Ps· humilia
bam in ieiunio animam meaz · et
carnalis delectatio impn vindicaē
quia pena abstinentie vindicat de
lectationem gule et luxurie Vnde
et ieiunium ponitur pars satisfac
tionis quia homo p abstinētiaz libi
dinez peccati preteriti per subtrac
tionem delectationis ꝛecompensat
afflictionez etiaz addens · ⁊ futura
peccata impedit concupiscentiam
debilitās Et hec ad rationez ptinēt
satisfactionis · quia sicut dicit Augu
stinus · Satisfactio est peccatorum
causas excidere et eorum suggesti
onibus cōsensum non prebere ·
¶ Quarto manifestat dictaz simi
litudinem ignis suffragiuz Suffra
gabatur enim ignis antiquitus et
ante legem et in lege mosayca ad
impetrandum quod petebatur a de
o · siue ex eo ꝙ sacrificia deum dep̄
cantia igne consumebantur · secun
dum illud Leuitici vi · Omne sacri
ficium sacerdotū igne cōsumetur ·
siue ex eo ꝙ in signum exaudition̄s
diuine ignis super sacrificia deum
rogātium de celo mittebatur · secū
dum illud primo Paralipom̄·xxi·

Edificauit altare domino et optu
lit holocausta et pacifica et inuoca
uit deum et exaudiuit eum in igne
de celo super altare holocausti · Et
simile habetur tercio Regū·xviij·
Vbi helyas dixit ad prophetas ba
al Inuocate nomina deorum vestro
rum Et ego inuocabo nomē dei mei
et deus qui exaudierit per ignem
ipse sit deꝰ Similiter ergo abstinē
tia carnis multum suffragatur ora
tionibus nostris vt a deo exaudiā
tur · propē qđ dixit angelus Tho
bie·xij·ꝙ bona est oratio cum ieiu
nio Et.i. Esdre·viij·dicitur Jeiuna
uimus et rogauimus deum nos
trum · ⁊ euenit nobis prospere
Quintum quod adhuc manifestat
hanc eādem similitudinem est ipsi⁹
ignis dominū Interdum enim di
uina virtute sic ignis predominaē
aque ꝙ eam imediate attīgat nec
tamen attīgatur ab ea · sed poci⁹
illā exurat qđ est contra naturam
et supra vtutem ignis · cum dicaē
Eccī·ij·ꝙ ignem ardentem extin
guit aq̄ · quod tamen diuino mira
culo legitur accidisse · secūdū illud
Sapientie·xvi Qđ iquit mirabile
erat aq̄ que omnia extinguit pl⁹
ignis valebat · ⁊ ifra eodē capitlo
dicit · quodā tpe ī aq̄ sup vtutē ig
nis ardebat Sicut ergo ignis dīna
vtute ꝯsumebat hūores aque ita et
nūc abstinētia diuina faciente gra
tia ꝯsumit ⁊ ristrīgit fluxū concupiscē
tie Eccī·xxxix· Vapor ignis vrit
carnes .i. carnales concupīas āmchi
lat ⁊ ꝯsumit ¶ Septimo manifestat
similiter dictaz similitudinē ipsius
ignis prodigium · Sicut enī esset ꝙ
digium ꝙ frigida aqua exureret ·
sic etiam miraculum est ꝙ ignis
ardēs ēfrigeret · quod certe factū
legim⁹ ī illis tribus pueris q̄ missi

fuit in fornacem ignis a rege babilonis· quia dicit Da miel·iij·q̄ angelus domini descendit cum azaria et socijs eius in fornacem et excussit flammam ignis de fornace et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem et non tetigit eos omnino ignis neq; contristauit neq; quicq̄ molestie intulit· ℣. Vbi nota· q̄ peccatores si aliquando ieiunare cogantur vel ex inflāmatione colere efficiuntur impatientes et sic incenduntur ira· vel spiritu accidie efficiuntur tristes et sic consumuntur melancolia· vel ex prāndij dilatione efficiuntur furientes et sic fames affligūt molestia Sed sancti viri qui ex caritate ieiunant in sua abstinentia ad modum istorum puerorum recipiunt rorem diuinum idest refrigerium gratie·a nec igne impatientie tanguntur nec accidie spiritu contristant nec etiā fames furie molestāt ℣. Septimum quo vltimo declaratur predicta similitudo est ignis ipsius studium .i. quod circa ignem p̄ homines adhibet· Nam ignis ab hominibus oleo interdum succenditur lignis nutritur et sub cinere reseruatur· Oleum itaq; cū sit inflāmabile ignem succēdit et nutrit· vnde dicitur Exodi·xxxv·Quisquis vestrum est sapiens veniat et faciat quod dominus imperauit· Candelabrum ad luminaria sustentanda vasa illius· et lucernas et oleum ad nutrimenta ignium· Sicut autez ipse ignis olei liquore fouetur ita quoq; et abstimentia oleo pietatis ipīguat· Mathei·vi· Tu autem ieiunas vnge caput tuum scilicet oleo pietatis elemosinas faciendo· Gregorius Illud ieiunium deus approbat quod ante eius oculos manus elemosinam leuat· Item fuit ligna ignis p̄prium nutrimentum vnde Leui·vi· Ignis in altari meo semp ardebit quē nutriet sacerdos subiciens ligna· hec ligna sunt bona opera sine quibus esset ieiunium omnino imperfectū Joēl·i· Sanctificate ieiunium· vbi greg? Ieiunium sanctificare ē adiunctis bonis operibus digna deo carnis abstinentiā exhibē· Itē videm? q̄ ignis etiam modicus sb cinere cōseruat Job·xlj· Agam pēitentiā in fauilla et cinere Et facit mentionem de fauilla quia etiam fauilla ignis in cinere conseruat·a sic cōseruat meritū ieiunij in abstinentione et detencione humilitatis· vnde Math·vi· Ne videaris hominibus ieiunans sed patri tuo qui ē in abscondito· Vnde et in principio q̄dragesimalis ieiunium cinis sup capita ponitur vt scilicet cū abstinentia carnis tenere studeamus intus humilitatem mentis·

¶ Capitulum·ij·

Accidia assimilatur saturno Nam saturnus qui est infra septem planetas suprem? est inferiorum infrigidatiu? tarde icessiu? et fetuū mortificatiu? ·Est ergo primo saturnus frigidissim? planeta·qs q̄dem auerrois sup de celo et mūdo per accidēs dicit esse scz q tarde mouet et ideo calorem nō excitat Sed auicēna et alij contrarium dicūt q̄ saturn? ex natura sua habz infrigidare sicut et mars calefacē Similiter ergo maxie accidia infrigidat corda Nam reddit hominē tardum ad motū bonī operis p̄ quē scz excitatur et conseruat calor amoris q̄a si operari desiuerit iam amor non ē sicut Gregor? dicit Habet etiam hoc accidia scz q̄ infrigidat cor ex ipsa natura sua ex eo q̄ scz ratione

ꝑtīã oppoītur caritati q̄ eſt calor anime vitalis Et hec oppoſitio manifeſta ē ipſi⁹ caritatis effectu Naz ꝑtius effectus caritatis ē gaudiū de deo Accidia aūt eſt triſtitia de bono ſpirituali inquantum eſt bonuz diuinum Vnde patz q⁹ accidia ex ꝑtia ratione caritati contrariatur Sicut ergo ipſa caritas aīaz de deo inflammat ſic contrario accidia aīmā de deo īfrigidat Vñ accidia ab acedīe dicīt̄ qz ea que acida ſunt et iam frigida ſunt Item ſaturnus eſt tardiſſime inceſſiuus ita q⁹ nullus planeta ē ita tardi motus ſuiz ꝑter magnitudinē circuli ſui· cui⁹ rotatus ſiue reuolutio ꝑpē magnitudinem tardius pficitur q⁸ patz ſpecificādo in ſingulis Nam luna que eſt infima moratur in quolibz ſigno duob⁹ diebus et ſex horis et biſſe· et complz curſum ſuū a pūcto vſq⁹ ad punctum in· xxvij·diebus et octo horis Alij tamen dicūt q⁹ ipa luā curſum ſuum in toto zodyaco quouſq⁹ ſolem attingat perficit in·xxviij·dieb⁹ cum dimidio In quolibet enim ſigno moratur per duos dies et dimidium minus vigintj minutis· Mercurius vero moraī in quolibz ſigno per·xxvij dies et ·vi· horas et oplet circuluz zodiaci in·ccc·xxxix·dieb⁹ Ven⁹ autem moratur in ſigno pēr·xxix dies In zodyaco vero p·ccc·xlvij dies· Sol moratur in ſigno· xxx· diebus et ·x· horis et ſemiſſe hore In zodyaco vero·ccc·lxv· dieb⁹ et quadrante id ē ſex horis Mars moratur in ſigno per ·lx· dies et xxi· horis· In zodyaco vero per duos annos ·Jupiter in ſigno per annum ·In zodyaco per ·xij· annos Alfraganus autez differenti a decima ſexta dicit· q⁹ luā in circulo ſignorum perficit curſum in·xxix· diebus· et vndecim horis et dimidia a quartali vni⁹ hore fere Mercurius vero et venus et ſol· ccc· lxv·diebus et quartali vnius diei fere Mars autem in anno perfecto et decem menſibus et ·xvi· dieb⁹ et dimidia fere Jupiter autem in vndecim annis et quatuor mēſib⁹ et·xnj·diebus Saturnus autem in vigintinouē annis et quincq mēſibus et ſex diebus Et patet ex p̄dictis q⁹ menſis lunaris duob⁹ modis accipitur· vño modo ꝑ ſpacio temporis quo luna ceuit zodiacū ab vno puncto exiens et rediens ad eūdem· quod ſicut dictuz eſt fit per·xxvij·dies et octo horas Alio modo communiori accipitur menſis lunaris pro ſpacio quo luna ſemel accenſa fuerit et redit ad eundem locum ſue accēſionis· ſ cum ſolem non mueniat quia ſol iam ꝑceſſit per vnum ſignum· ipſa luā attingit ſolem ſpacio duorum dierum et quatuor horaruz· et ſecundum hoc menſis lunaris continet xxix·dies et duodecim horas exceptis fractionibus ſupradictis Ex dictis manifeſte patet q⁹ ſaturnus inter omnes planetas tardius circulum vel curſum complz Sic accidia inter omnia vicia mentem reddit pigram in opere diuino et ſpirituali· ſiue nō melyando quod cognoſcit· ſicut a quibuſdaz dicitur q⁹ accidia eſt torpor mentis bona negligentis· proponit enim dyabolus ante mentem accidioſi difficultatē operis vt deſperans de labore nullo modo audeat illud melyare· ſicut patet precipue de operibus pe nitentie Vnde contra hoc Eccleſiaſtici ſexto ſacra ſcriptura exhortatur dicēs Subice humerum tuū

et porta illam et non accidietis in vinculis illius. siue etiam bona inchoata non prosequendo. Vnde quandoq; dyabolus facit homines aliqua supra posse assumere vt postea ex nimietate ponderis accidiosus effectus ea totaliter cogatur relinquere Vnde Apostolus secunda Corithe. ij. non vult q; pmitēs maiori absorbeatur tristicia de peccato. ne sic eū aggrauet nimietas tristicie vt eum retrahat a pmitētie opere. Hinc est etiam q; dyabolus illo precipue tempore abstinētem de accidia temptat quo eius fames ieiunij magis grauat stiz ēca meridiem quādo iam incipiunt sētire ieiunantes defectum cibi et vrgere ab estibus solis. Vñ dicit Cassianus in decimo libro de institutis monachorum. Maxime circa horā sextam monachum inquietat vt q; dā febs istruens tpe prestituto ardentissimos estus accēsionuz suarū solitis ac statutis horis aīme iferēs egrotanti. Hoc igitur facit dyabolus vt vel famis grauedine ieiunium dimittant vel vt ex accidia et impatientia meritum ieiunij perdant. ¶ Item saturnus est mortificatiuus fetuz qui sub eius nascētur dominio. Hinc est enim vt dicunt astrologi q; pueri nati octauo mense non viuunt sed citius moriuntur. propterea q; octauo mense dominatur eis saturnus qui vtraq; qualitate sua frigida et sicca fetum mortificat et extinguit. In precedentibus enim sex mensibus quilibet planeta per ordinem dominatur fetui suo mense. stz primo mēse saturn⁹. ij. iupit. iij. mars. iiij. quarto sol. v. quīto ven⁹. vj. sexto mercurius. vij. septimo luna. viij. octauo aūt mense saturni dominium redit a capite. et nono dominiuz iouis &c sic deinceps. Vnde nascens nono mense viuit ppter dominiuz iouis qui fetum suum tempeato calore refouet et custodit. Similit si nascatur in principio decimi mensis potest esse natiuitas salubris a vitalis propter dominium martis. cuius calore a siccitate membra roborantur nascentis. vnde fetus calore et siccitatis beneficio egreditur iam robustus. Sicut ergo satnus extinguit et mortificat fetum sic accidia mortificat spiritum et tollit bona operis meritum. Vnde Apostolus dicit. ij. ad Corin. septimo. q; tristicia seculi mortem operatur que non est nisi accidia. cuius motus si ad rationez pertingat ita vt in fugam et horrorē et detestationem boni quod est secundum deū consentiat carne contra spiritum preualente ommino ipsum spiritū suffocat et est peccatum mortale. Sed quando est motus accidie ppt repugnantiam carnis ad spirituz in sola sensualitate non habens ratiois assensuz tūc non extinguit spiritū sed est venale peccatuz. Vnde etiam in viris perfectis huius accidie tedium aliquando inuenitur. Secundo accidia assimilatur igni. Nam videmus q; adustio ignis rez dulcem in amaram conuertit. sicut cibi dulces et sapidi igne adusti minimum efficiuntur amari. Vnde etiam in corpore animalis colera est amara. quia est quedam superfluitas cibalis adusta. et ideo deriuatur ad fel et recipitur in eius cistula. Aqua etiam colata per cineres efficitur amara ex eo q; cinis immixtus alicuius rei scilicet ligni reliqui a est adusta. Patet igitur q; vsto ignis dulce in amaruz conuertit

Hoc igit accidie opetit que dñ q̃dã
tristicie febre palatuz anime inficit
spualium delicíarum dulcedinẽ in
amaritudinem cõuertit Vnde secũ
dum Ysidorum in libro de fumo bo
no. Ex ipa tristicia accidie nascitur
rancor et amaritudo anime. Vn
de Ysaie. quito. Ve qui dicitis bo
num malum ac̃ // Tercio accidia
assimulatur aeri Aer enim est tam
mobilis q̃ omni impellenti et subi
tanti statim aperitur et cedit Vn
de aer a vaporibus terreis .i. a ven
tis impellitur. vaporibus aqueis. i.
nubibus repletur. et flameis igni
tionibus nonunq̃ in sompno fue
cenditur. Que satis etiam accidie
congruunt Nam accidia sicut dicit
Ysidorus. ociositatem et sõpnolen
tiam generat. dum autem anima
sompnolenta et ociosa pigrescit õ
ni prorsus temptationũ impulsu
i facilime aperit et cedit. Nã oim
cogitationũ malarum et temptati
onũ mutilium setima receptiua est
ociuim. Et hinc est q̃ accidiosus et
piger velut quidam mobilis aer i
pellitur a vento superbie. repletur
aquis luxurie. succenditur igne a
uaricie. // Quarto accidia assimi
latur pruine pter quatuor. primo
ratione cõgelabilitatis quia pruí
na est vapor congelatus in medio
interstitio aeris p frigiditate loci a
tẽporis in quibus nõ est aliqua ps
caloris vt Aristo. dicit. Sic etiã per
accidie vitiũ dñ calor caritatis ex
tinguit q̃dãmõ ipa aia frigescit a cõ
gelatur. Vnde sup illud Ps. pau
sit moros eoz i pruina. dicit glo.
q̃ pruina ẽ vitiũ quo caritas px
imi stultitie tenebris q̃si nocturno
tpe frigore congelascit. // Secũdo
rõne frigiditatis Est em pruina du
ra et pt magnã frigiditatẽ etiã ri
giditatẽ inducit Nã frig9 aggregat
ptes vaporis et otrahit a pruine sb
stãtiã durã rẽdit Ex nimia autẽ fri
giditate canescit vel albescit a rigi
ditatẽ in ea re que ab ea tangit in
ducit Sic accidiosus per frig9 acci
die efficitur dur9 et rigidus vt nõ
moueatur neq̃ flectat ad bene o
perandũ Exo. xv. Obriguerũt oẽs
habitatores Chanaã. et seq̃t Fiat
immobiles q̃si lapis Ps. Fact9 fũ si
cut vt in pruina. q̃ sicut dicit glo
sa nulli liquori apt9 ẽ et sic accidi
os9 nulli opi Tercio rõne marcidi
tatis. q̃ herbas et flores sup quos
pruina cadit marcidos rẽdit et au
rit Sic etiã accidia oẽs vtutes aie
et mẽbra corporis p ociuz et pigri
ciam q̃dãmõ marcescere facit. Et
quia etiam tristiciam spiritus acci
dia inducit humorem de venis in a
nima exurit sicut exsiccatur et con
sumitur humor aduste rei. Naz spi
ritus tristis exsiccat ossa. vt dicit
Prouerbiorũ decimoseptimo. Et
sic patet q̃ accidiosus et piger dñ
paruum laborem vel incommoduz
refugit maximum dampnum incur
rit. secundum illud Job. vi. Qui ti
ment pruinam irruet sup eos
mix // Quarto rõne roriditatis q̃
pruina radijs solis tacta sbito eua
nescit et i rorem redit. pruina em
michil aliud est q̃ ros congelatus
vt dicit beda Nã pruina est ex va
pore rorido qui congelatur anteq̃
ex ipso resoluatur aqua. Sic inter
dum anima rorida. i. gratia spiritu
ali perfusa accidie gelu inuaditur
et torpescit. sed rursuz calore solis
iu est feruore spiritus sancti tacta
in rorem gratie redit et in humorẽ
deuotionis liquescit. Nam dñ aia
se in accidiam cecidisse considerat
semetipsã per humilitatẽ minuit

et vilificat · et quasi seipsã dolore tundens et percutiens sollicitat · ita vt sicut nũc fuit frigus pruius id est accidie ita crescat et habundet ĩ ipsa feruor gratie Vñ Exodi xvi · dicit de rore q̃ mane vos iacuit per circuitum castrorum · et subditur · q̃ apparuit minutuz quasi pilo tusum ĩ simi litudĩe pruine ·

¶ Capitulũ · iij ·

ACtiua vita assimilatur luĩe propter quatuor ℣ Primo propter officium Nam lune officium est inferiora disponere scilicet terrestria Et hoc competit ei ex trib9 ℣ Primo ex vicinitate quia ea quẽ non multũm distant efficacius mouent · luna autem p̃ propinquior est istis inferioribus q̃ aliquod aliud celeste corpus et ideo efficacius agit in ea ℣ Secundo ex virtuositate quia cuz sit infima ogregate fũt in ea õnes virtutes mouentium superiorum Vnde ex sua vtute mouz õmã humida · a ex luiĩe a sole mutuato q̃si q̃dã secũd9 sol breuit̃ agit et explicat ĩ istis iferioribus operationes solis Et dico breuiter q̃ q8 sol facit ĩ ãno secũdum variationẽ humoris et caloris luã facit in mense ℣ Tertia causa est ex materialitate · quia vt tactum ẽ supra capitulo .i. Luna vt dicit Aristo · est q̃si terrestris nature io ẽ corpulẽte a materialis Vnde propter conformitatez terrestria magis variat q̃ aliquod celestium corporum Sic etiam vita actiuorũ ẽ circa terrena a temporalia ordinanda et disponenda Et sicut ex dictis colligit̃ luna rispectũ terrestrium habet vicinitatez viuositatem celeritatez et materialitatẽ · q̃ õma cõpetunt actiuis q̃ scilicz primo debent esse indigẽtibus vicini siue p̃xini per compassionem Luce · x · Quis tibi videtur p̃ximus fuisse illi qui incidit in latrones ? At ille ait · qui fecit misericordiam in illum ℣ Secundo debẽt esse superiorũ virtutib9 pleni p imitationez · quia sequi debent vestigia sanctorum precipue in laborãdo et patienter tolerando Jacob̃ · v · Exemplum accipite fratres exitus mali et longanimitatis laboris et patientie pẽ pphetas ac̃ · ℣ Tercio debent esse festini per subleuationis celeritatem Prouerbiorũ · iij · Ne dicas amico tuo vade et reuertẽ · cras dabo tibi cum statim possis dare · Et Ecclesiastici · xx · Ne protrahas datum angustiati ac̃ · ℣ Quarto illi debent actiue vite precipuis ministeryis deputati qui fũt magis materiales et grossi et ad cõtẽplationem minus ydonei Ephesivi · Secularia iudicia si habueritis contemptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum Secũdo actiua vita assimilatur Lune propter domi nium · Nam luna spẽcialit̃ macula habita huidis dñatur · a significat super ea · vt super pluuiam et aquarum inundationes · Dicit enim Beda · q̃ quando luna apparẽs ĩ fumo cornículo suo maculis quibusdam nigrescit pluuiosum mensis pretendit exordiũ Itez dicit Messallat q̃ si eclipsis lune fuerit in signis aq̃ticis que sunt tria scz scorpio · cancer · a pisces · minima significat habũdãtiã pluuiarz Item propt̃ humiditatis dominiũ significat specialiter luna super cerebrum sicut sol super cor Ita actiuus bon9 compassione plenus affluit habundantia humorum et pluuiarum id est habundãtia lacrimarũ

impleris illud .Eccī. viij. Ne desis plorantibus in consolatione et cum lugentibus ambula. Sic enim faciebat Job qui dicebat flebam quondam super eo qui afflictus erat et compaciebatur anima mea pauperi. Job. tricesimo. ¶ Tercio actiua vita assimilatur lunē propter aspectum quia scilicet luna crescēs vl decrescēs in luce quoq; aspicientib⁹ apparet arcualis quoq; circularis. Sic bonus actiu⁹ ad vtrūq; statum debet se habere Phil. iij. Scio habundare. ecce luna crescens. et penuriam pati. ecce luna decrescens Thobie. quarto. Si multum tibi fuerit habundanter tribue. ecce augmentum. si exiguum tibi fuerit libenter illud exiguum impartiri stude. ecce lune decrementū. Sed tunc actiuus ē arcualis quando se proximo per misericordiam flectit siue parcendo siue compatiendo. Tunc autem est circularis quādo postq̄ ad exteriora exiuit se ad semetipsum interius sollicite reduxit. Talis enim est circulatio ab eodem in idem. Ezechielis. primo. Animalia ibant et reuertebantur. ¶ Quarto assimulatur actiua vita lune propter multiplicitatem nominum. habet enim luna tria nomina secm̄ poetas Nā vocabat⁹ pēna eo q̄ semib⁹ que iaciuntur in tra dicitur esse dea. Vnde dicitur q̄ quando luna primo incenditur optimum est semina iacere quia tūc virtutes planetarū colligit q̄s infe rioribus influit. In hoc autem exemplo colligit q̄ actiue vite cōgruit elemosinarum semina iacere ex q̄ bus si habundanter spergātur copiosus fructus colligitur celestium p̄miorū. et econtrario si iaciantur auare. secm̄ illud .ij. Corī. ix. Qui parce seminat parce et metet. Vt hoc q̄ luna semina fouet ostendit q̄ illi qui actiue vite deseruiunt p̄cipue debent assistere seminantibus verbum dei. Nam a quibus recipiūtur spiritualia debēt rependi temporalia. Vnde Apostol. i. Corīn. ix. Si spiritualia vobis seminauimus nō est magnum si carnalia vestra metamus. ¶ Item luna vocabatur dyana id est dea siluarum et nemorum. quia feris de nocte pascua querentibus in nemoribus lumis beneficium amministrat. Et ideo gentiles vocauerunt lunam deam venatorum. quia venatio fit in siluis. propter quod dyanam cum arcu depingebāt. eo q̄ venatores arcubus vtebantur. Et ex hoc accipitur q̄ qui vite actiue deseruunt precipue subuenire debent solitariam vitam ducentibus. vt non oporteat eos propter victum querendum vagari et a sua solitudine exire. In cuius rei exemplum xp̄s populum in solitudine pauit. Mat. ix. ¶ Item luna vocabatur lucina Vnde per sicopaz dicitur luna. de qua Virgi⁹. Casta lucina cē Nam āt̄iquitus colebatur a v̄ginibus et seruātibus castitatem. Ex quo etiam colligitur q̄ precipue meritorium ē per actiuam vitam seruire et subuenire sacris virginibus et moniali⁹ caste viuētibus. ne p̄pter victum cogātur exire et a suis claustris discurrē. ¶ Itē actiua vita assimilat colli. primo p̄pē ordinis p̄portatis. Est em̄ coll pes mōtis Nā p colle ascēdim⁹ ad mōtē. q. sc̄z p vitam actuā ad contemplatiuam venimus Jacob emīz p⁹ Lye cōnubium per quā actiua vita signat⁹ ad Rachel⁹ puenit amplexum per quā contēplatiue vite formositas figurat⁹. Secdo

ꝑter fructuum suauitatez. Habū dāt em̄ in collib⁹ sam̄ et sapidi fructus. propter hoc q̄ colles pl⁹ q̄ valles solaribus radijs patent. et am celesti ymbre et rore habūdantius madent Sic habundant actiui homines fructibus meritorū. Magna enim sicut Grego⁹ dicit sunt actiue vite merita. que fūt vt fructus sam̄ ꝑter intentionis sinceritatē. Nō sunt em̄ fructus corrupti vt opa ypocritarum. Itē sunt fructus sapidi per caritatis suauitatē Ipsi em̄ sunt qui radijs solis. i. doctrinis et exēplis xp̄i illustrātur a qui rore celestis gratie habūdantius ꝑfūdūtur. Tercio ꝑter graminū salubritatem. Sunt em̄ sicut Constantin⁹ dicit in collibus salubria gramina siue herbe p̄opt̄ aeris subtilitatem et puritatē Per ḡmina virentia sunt virtutū multarum exēpla que in actiuis viris cōspicimus valde ad imitandū salubria. Habent em̄ puritatem aeris .i. mundiciam cordis et etiam subtilitatem sc̄z discretionis. Item actiua vita que misc̄die intēdit oꝑibus assimilari potest monti garizim. Nam garizi vt dicit Ihero. mons est iuxta Iherich⁹ cui ex aduerso est mons Ebal. In hys duobus montibus maledictiones a benedictiones populo intranti terrā promissionis ꝑmulgate fūt. vt p benedictiones ꝑmouerentur ad bonum. et per maledictiones retrahe rentur a malo. Vnde sex tribus in garizim ꝑmulgabāt benedictiones. et sex alie in Ebal maledictiones. Mons ergo garizim ex quo benedictiones ꝑmulgātur meritū est operū mie q̄ ad vitā actiuā pertinent Vnde in die iudicij benedicti ꝑnūciabunt a xp̄o. sc̄z illis Mat. xxv. Venite benedicti a. Et dicitur sex tribus erant q̄ benedictiones ꝑnūciabant. quia mie opa sex ibidē a xp̄o reputantur ꝑpter que electi dei paternam benedictionē merent. Esurijui et dedistis michi manducare. sitiui et dedistis michi bibere. hospes erā et collegistis me. nudus et cooperuistis me. infirm⁹ et visitastis me. in carcere erā et venistis ad me. Econtra aūt mōs ebal ex quo ꝑnūciate fūt maledictiones signat auaritiā et crudelitatē ipiorū q̄ opa mie sb̄traxerūt. q̄b⁹ scilicz iudex dicet. Ite maledicti a.

¶ Capitulū. nn.

Amor est multiplex. scz spiritual. carnalis. tpalis. et oīmūs. Amor aūt spūal scz caritas assimilatur veneri que ē planeta celestis. Vnde et a pagānis dea dicebatur amoris ex eo q̄ inuitat ad amādū. Dicit autē Ptholomeus. q̄ sb̄ venere cōtinetur via amor. amicitia. et peregrinus. et significat lucrū et gaudiū. que oīa nouemunt amori caritatis Nam ipsa caritas via est qua ad celestia gradimur. amor quo deo connectimur. amicitia qua simul iūgimur Item ipsa est baculus peregrinantium. lucrum negociatium. et gaudium deo fruentium. Item amor spiritualis assimilat caliditati terre. Habundat em̄ sic amor diuinus in anima sicut calor in terra scilicz ex tribus. scd̄m q̄ ex tribus cōtingit q̄ vna terra sit calidior altera.

Primo quidem ex radiorum solis multiplicatione Sol em̄ plus oīmbus corporib⁹ celestib⁹ emittit fortes radios ꝑt̄ suaz magnitudinē corpis et spissitudinē magis fortē materiā hītē et lumē magis caldū Et quia ipse naturaliter mouet

speram ignis sicut spera stellaruz mouet terram · et spera lune mouet aquam · et spera aliorū ꝯnqꝫ planetarum mouet aerem · Et ideo radij solis maxime calefaciūt vbi multiplicantur vel reflectuntur Quasi autem radij solis sūt exempla saluatoris que scilicet nos illuminant per instructionez · quia oīs cristi actio nostra est instructio vt dicit Apostol9 · a imflāmant per imitatioēz · Vnde Apostol9 · Eph · v Ambulate in dilectione sicut et cristus dilexit nos · Sicut ergo habūdat calor in terra ex radiorum solis multiplicatione · ita et feruor amoris in anima ex exemplorum cristi inspectioē et imitatione · ¶ Sedo vna regio siue terra calidior est alia terra ex venti inflatione · Nam quia ventus australis calid9 est aquilonaris vero frigidus · Ideo loc9 australi vento expositus calidior ē ꝙ aquilonari apertus · Quasi autem auster calefaciens et perturbās aerem est spiritus sanctus · de quo dicitur Abacuc · iij · Deꝰ ab austro veniet · qui animā fortiter cōmouēs et calefacit per dilectionem et perturbat ad compunctionem Job · xxxvij · Nōne vestimēta tua calida sunt cuz pflata fuerit terra austro ¶ Tercio quoqꝫ vna terra vel locus calidior est ꝙ alius ex loci situatione · Nam terra que est vicinior mari meridionali est calidior ꝙ ē ra que est vicina aquilonari Similiter ille qui familiarior a ꝓximꝫor est hōmini sancto feruentior fit et melior ꝙ ille qui cum peccatore cōuersat̄ · Nam vita sanctorum est vt mar̄ meridianuz · mare q̄dē est cuz amaricantur merore · Ezechie · iij · Abij amarus in indignatione spiritus mei · Sed meridianum est cum

adurunt̄ amore · Eccī · xlij · In meridiano exurunt terram · Peccator autem est vt mare aquilonare Mare quidem ꝓter inquietudinez cordis Ysaie · lvij · Impij quasi mare feruens quod quiescere nō potest · sed aq̄lonare est ꝓter subiectionem demonis · Est enim peccator subiectus dyabolo et obedit ei qui dixit Ysaie · xiij · Sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis · ascendā super altitudinē nubiuz et ero similis altissimo · pō Ab aquilone et mari nō · Sed est notandum ꝙ astrologi ponūt tres alias causas quare quasdam regiones a terras dicūt calidissimas esse · vna est ex solis appinquatione que ē ex brevitate dyametri · Vnde propter imensitatem caloris terra illa ē inhabitabil̄ vltra eq̄noctialē · quod dicunt ꝓter ecētricitatez spere solis · Et hoc pertinet ad cristi incarnationem quando scz ipse sol iusticie nob̄ maxie |appiq̄cat dyametro nostre nature se inouēs Vnde ibi erat brevi̇ata maxima distantia que erat inter nos et deū a ibi apparuit brevitas dyametri ꝙ fuit verbum abbreuiatū in carne Et hec ꝓpinquitas solis id est cristi multum debet nos ad eius amorem inflāmare Apo9 · xiij · Nūc ꝓior est nostra sal9 ꝙ cum credim9 nō ¶ Seda causa est ex solis mansione vt in principio capricorni et in principio cancri vbi ꝓter recurvation ez zodiaci sol videt̄ stare in eodez loco Tūc enim zodiacus girās minim ā ptē variat de circulo eq̄noctiali ꝙ sol q̄si videt̄ stare ꝓpt̄ q̄d calor ofor tat̄ in locis suppositis ill̄ ḡoibus Et hec cā referē ad xpi passioēz tūc em̄ ver9 sol stetit imobil̄ cruci scz affixus Et hec xpi mās̄io fuit in duobus

ſolſticijs· quia ſcz ei⁹ affixio dupli
citer facta fuit ſcz ex pte ſuperiori
in manibus · et ex pte inferiori in
pedibus· Vnde hec affixio et man
ſio xpi i cruce ſuper oia debz in no
bis calorem amoris accendere· ita
vt aia noſtra dꝫſcat i lactimis Ex
odi·xvi· Cum incaluiſſet ſol liqué
fiebat ſcz mana.i. mes dulcedie de
uotionis plena V. Tercia cauſa ex
ſolis oppoſitione· ſcz quādo eſt op
poſitio ſolis ad chemt capitum· vt
ſub cancro vbi ſol nō declinat a ca
pitibus· Et hec refertur ad xpi re
ſurrectionē vel aſcenſionē. vbi ſol
xps ſuperpoſitus apparuit ommbz
capitibus per poteſtatez et auctori
tatem· Vnde dixit Data eſt michi
omnis poteſtas in celo et in terra·
Item fuit ſuperpoſitus dīm capiti
bus etiā loco in aſcenſione cū aſce
dit ſuper omnes choros celoꝝ· vbi
etiam nūq̄ āplius declinare poteſt
per mortē· et ideo amplius a capiti
bz.i. aplis qui fuerūt capita fideliū
.i. principes nō declinauit viteri⁹·
ſicut ipſe dixit Mat·xxviij· Ecce
ego vobiſcum ſum oib⁹ diebus vſ
q̄ ad conſūmationē ſeculi· que omni
a debent nos in amorē xpi accende
re· ſcz et incarnationis ꝑfiquitas·
et affixionis acerbitas· a exaltati
onis dignitas· V. Item amatores
dei aſſimilantur terre· que q̄uis ſit
frigida ſecundum naturam ſuaz ta
men intra ſe ignē tenet inclusum
Sic amatores dei q̄uis ſint frigidi
circa tēporalia.i. negligentes et cō
tēpnentes ea· intus tamē circa de
um et ſpūalia ſunt ignei et feruen
tes Ps· Ignem deburentem in tra
ipſorū Dic ē igmis ſpūalis deburēs
et cōſumēs peccā· de quo Luce·xij·
Ignē veni mittere in tram ac̄·
Itē amor ſpūalis ſimil ē ignitioni
vaporis que ſepius apparet in ae
re· Sūt em̄ decem modi talis igni
tionis repūtantes decem effectus
dīni et ſpūalis amoris· Prima em̄
impſſionum taliū vocatur colūpna
ſiue igmis perpendicularis· Dec em̄
eſt q̄dā igmis q̄ interdū apparet in
ſupiori regiōe aeris ad modum co
lūpne pyramidal habens latitudi
nē inferius· et ſuperi⁹ tēdēs in acu
mē Et hō eſt quia gnatur ex vapo
re multū ſicco et calido? Vnde trā
ſit per duas regiones aeris· ſcz infi
mā et mediam· quia frig⁹ eaz nō
poteſt ouertere ipſum· et ideo trā
ſit ad regionē ſupmā· et q̄a tal va
por eſt meq̄lis habens inferi⁹ mul
tas ptes treſtres dilatabiles· ideo
inferi⁹ in baſi de neceſſitate dilatat
Et quia terreſtre habūdās repug
nat eleuatioī et equalitati aliaz p
tiū· et calidū iterū dirigēs dilatat
in reficiendo plus calidum otinue
plus et pl⁹ tendit in acutuz· Vnde
efficitur ſicut dictū eſt vt colūpna
pyramidalis· a ꝓpter longitudinez
videtur de ſupiori dimiſſum ſicut p
ꝑdiculuz q̄ inferius habet maſſā
et otinue vſq̄ in ſublime conū· In
hoc igitur q̄ talis colūpna ſuperi⁹
eſt acuta· cuz acuti ſit penetrare pa
tet q̄ repreſentat ꝓprium effectū
amoris· qui eſt penetrare ad intia
Penetrat em̄ amās vſq̄ ad inteti
ora amati· Et ideo de ſpiritu ſancto
q̄ eſt dīn⁹ amor dicit Ap⁹.i. Corin
n· q̄ ſcrutatur profunda dei· C. Item in hoc q̄ talis vapor primā et
ſecundam regionem aeris trāſcen
dit a in terciam ſe figit repreſētat
ſublimitatem amoris ſpiritualis·
Sunt enim quaſi tres regiones mū
dus· infern⁹ et celū Quidā igitur
hoiēs ſunt q̄ videntur deum dilige
re ſolū propter ꝓpria bona· et iſti

sunt in regione infima. Quidā ve ro diligunt deum vt euadant eter na supplicia. et isti sunt in regione media. Quidā diligunt deuz propter celestia premia siue ꝓpter seip sum q̄ ipse erit merces nostra et isti sūt in regione suprema. Vnde isti habent ignem sublimem id est amorem excellentem ¶ Item in eo q̄ talis pyramis superius se restrīgit representat amorem perfectum Nam licet amor sanctoruz inferius erga proximos dilatetur superius tamen in deuz se totum restringit et vnit quia quicq̄ hic inferius a mant solum propter deuz amant. ¶ Itē in eo q̄ talis columpna non est breuis sed longitudinez habet signat diuinitatez amoris per con tinuitatez. Nam omni tempore di ligit qui amicus est. vt dicitur Ec clesiastici. xvij. ¶ Secunda impres sio ignea vocatur lancea. que est quidaz ignis longus subtilis in al tuz erectus. Est em̄ ex vapore mul tuz sicco et calido et inequaliter ca lido et subtili sed subter nō habēs mlta terrestria que dilatari possīt Vnde propter longū subtile quod ptēdit figure vocatur lācea. a stat erecta acumē habens supra se sicut ignis ppēdicularis. Huic ergo cō petit alius effectus amoris qui est vulnerare. lancea em̄ homines ad vulnerandū vtuntur. Damel. xij. Erant ambo vulnerati amore eius ¶ Hoc vulnus amoris est fortis pe netratio cordis Hec igitur fuit lan cea que cor xp̄i vulnerauit. siq̄dez ipse vulneratus ē ꝓpt̄ iniquitates nostras quod totū fecit amor. Vi de ergo q̄ xp̄s ex caritate vulnera tur. Vide etiā q̄ et nos a deo ex ca ritate vulneramur et flagellis ple nūq̄ putimur. ipe em̄ vulnerat a medet q̄ sez eiꝰ vulnera n̄ sunt ad occidendū sed potius ad sanandum Et ideo meliora sūt vulnera diligē tis sez cristi q̄ fraudulēta oscula .i. blandimēta odiētis sez dyaboli vl̄ mundi. ¶ Tercia impressio vocat candela ardens. Hec est enim flam ma quedā que quando apparet in aere videtur quasi rotūda et speri ca. Fit em̄ ex vapore mlt̄ū calido et sicco q̄ ē equaliter sbtilis et be ne tenuis. equaliter aptus inflāma tiom̄. qui eq̄liter ascendit in oibus ptibus. a est eq̄liter disgregabilis calore in omnē ptem dimēsionis a sic efficit latum quasi rotundum na tans in superficie aeris. Vnde licz sit latum in superficie tamen vide tur rotundum et sphericum propter longinquitatem nostri visus. Hic est tercius effectus amoris sez inflā mare et ardere. Cant. viij. Fortis ē vt mors dilectio. dura vt ignis emulatio. lampades eius lampa des ignis atq̄ flāmarū. Talem ar dorem habebat Johēs baptista de quo dns dixit. Johis. v. Ille erat lucerna ardens et lucens. Tal' ar dor amoris eleuat animā ad culmē perfectionis. Vnde et figuram pre tendit circularem et sphericam que sm philosophum est perfectissima figuraruz. Et ideo caritas ab apo stolo dicitur vinculum perfectionis Colomē. iij. ¶ Quarta impressio siue ignitio vocatur a sub ascendēs fit enim ex vapore accenso eq̄liter subtili Sed cū extēditur ad ptez v nam trahitur in aliā. Aliq̄n autez est vapor equaliter subtilis sed si est bene cōtinuus nec adherens si bi sed vna ps eius aliquātūlum est distans ab alia et tūc videtur a sub ascendere post a sub sicut si eleuarē tur scintille de fornace. Hic ē q̄rt̄

effectus amoris scz eleuare · Facit enim ascendere aiam̃ per ꝓfectu virtutum · sed iste motus siue ꝓfectus in feruentioribus est continu9 in tepidioribus est discontinuus: et quasi per teporem frequẽtes interruptus ps̃ · Ibunt de virtute in virtutem · ¶ Quinta ignitio vocatur ignis diuisus · Hic em̃ generatur ex vapore nõ vehementer calido et sicco · et ideo nõ potest transire mediam regionem aeris quia frigidissima · et hic vapor ẽ disgregatus et ꝓpter calorem quẽ habet quãdo occurrit in aere inferiori frigida nubes fugiendo cõfricat partem ad partem · et ex confricatiõe inflãmatur · et quia disgregate sũt partes videtur diuisus ignis · et quia fugit nubem frigidam tangẽtem se ideo videtur disgregatim egredi · vel9 si stuppa exsufflet9 ex canna Hic aũt est alius effectus amoris scz separare Illi enim qui sũt in amore non multũ feruentes nec multum eleuati in spiritu debent se separare a vicijs · fugiendo quãtũ possint occasiones peccatorum · et tales sũt multi seculares bomi quos amor dei facit fugere nubem frigidam. i. malitiam carnis vel peccati In eis autẽ licet sit ignis amoris ẽ tamen quodãmodo diuisus propter multarum rerum curas et sollicitudies quas illos habere oportz ¶ Sexta impressio vocatur candela descendens · Hec enim est ex vapore similiter nõ multũm calido et sicco · nec penetrare valente mediam regionem · Est tamen talis vapor bene continuus et expulsus ex frigida nube tangente · et est modicus sed bene compact9 nec multus sed continue cadit sed non videtur · et ꝓpter continuũ casum videtur quasi stella cadens Hic est alius effectus amoris scz humiliaẽ Naz licet in sanctis dei sit amor dei cõtinuus · tamẽ quãdo tanguntur a temptatione carnis vel mũdi vl diaboli timentes se nõ esse compactos bene. i. firmos bene: et ꝑputãtes se modicos. i. non multe virtutis humiliantur et deprimũt seipsos · Nichilomin9 tamẽ semper ꝓficiũt que bene inceperũt · Aliqñ tamen ꝓpter continuos impulsus tribulationũ vel temptationũ ipsis ꝙñ videẽ timẽdo et dubitando ꝙ ꝙñ a deo recideret̃ · qđ totũ ptinet ad eoz hũilitatẽ ad quaz amor dei eos iclinat · ¶ Septima ignitio vocatur lumen precedens · Hec est ex vapore ꝓficuo calido et sicco et bene continuo · in quo est multa materia cõglobata a fortis · cui nichil in aere obuiat sed accenditur ex cõfricatiõe sui et stat qñq3 in aere · et hoc ẽ qđ vocant hy qui discurrũt de nocte lumen precedens · Hic est alius caritatis effectus scilz deducẽdo illuminare quod est nobis necessarium in via tenebrosa huius mũdi · Vnde diuinus amor figuratus est in illa colũpna ignis que populz dei precedebat de nocte · de quo etiam in ps̃ dicitur · Expandit nũbem in ꝓtectionem eorum · ignez vt luceret eis per noctem Et in eo dez Eduxit eos in nube diei a tota nocte in illuminatione ignis ¶ Octaua ignitio vocatur vulgo stella cadens · sed a Philosophis asub descendens · Hec em̃ asub descendẽs est ex vapore simili sicut lumen p̃cedẽs · cui tamẽ occurrit aliqđ defl ꝓ expellẽs ipm̃ inferius · et ideo videẽ cadẽs siue descẽdẽs · Hic est alius effectus amoris scilicet ministrare per ministerium vite actiue Vnde

necessitas proximoꝝ occurrens expellit siue ꝛtrahit amicos dei ab arce contemplationis iclinãs illos ad mĩsteriuꝫ ifime actionis scz ad obsequẽdum proximis. ℣. Nona ipressio vocatur draco volãs et hec est in nube calida ad latus vnum a frigida ad aliud Vnde tũc ꝓpter conuenientiaꝫ ad calidum attrahitur ad illud et ibi iẽcditur. post primam autez partẽ fumat anteꝙ in cẽdit et dilatat in medio et icuruat ꝓpter incẽsionez ptis vmi et extinctionem alterius versus humidum et frigidum. Vnde efficit velud draco volans quia anterior ps mẽsa videtur velut spiramen dracomis Media autem incurvata p hoc q attrahit a prima pte curuat se vt serpẽs et volat semp ad illud latꝰ vbi corusat ipsũ latus calidũ eo q simile attrahit simile et cõtrariuꝫ expellit cõtrariuꝫ. Hic est alꝰ effectus amoris qui facit quasi volãdo ad deum festinare. Nã sicut hic draco aereꝰ habet vnum latus scz anterius calidum posterius vero frigidum. Sic amatores dei habẽt q̃dez feruorez spiritus sed cuꝫ frigore. i. fragilitate carnis. ꝓpter quod dñs dixit q spiritus promptꝰ est caro autem infirma. feruor igitur spiritus inflamat vehemẽter et suspiria ad deum facit. sed frigus. i. infirmitas carnis icurvat et trahit ad ifia Sed tamẽ ex ista pugna volare cogitur anima. q ex carnis ãgustia spiritus magis incẽditur et carnez post se violenter attrahens in deuꝫ velocius tendit. ℣. Decima ignitio vocat asub q̃q apparẽs q̃q non et hoc est ex vapore sicco et inflãmabili medio modo ptingẽte ad regionem mediam et non penetrãte ipsam q ex frigore loci expellitur. a

quia sub ipso fit multe nubes ideo mœndens nubem occultatur et penetrans uubẽ apparet iteruꝫ. et iste est asub tercius. Hic est alius effectus amoris scz vtrãq vitaꝫ alternando. aliquãdo vacando actiue aliquãdo contemplatiue. quã doq latere ad cõtemplãdum quã doq apparere ad obsequẽdũ. hec enim oportet fieri et illa non omittere ℣. Item nota q amor spiritu alis crescit et minuitur sicut cupiditas mũdi crescit et decrescit Cuius exemplum est quia decrescẽte vmbra crescit calor et crescẽte minuitur. et sic decrescente amore tẽporalium crescit feruor caritatis a conuerso eo crescente minuit aĩ. Jheremie. v. Ve vobis quia declinauit dies et prolixiores facte sũt vmbre vesperi. et hoc est quia habundauit iniquitas et refriguit caritas Mathei. vicesimoquarto. ℣. Amor carnalis assimilatur veneri. Nam venus vt dicit Ptholomeus exptẽ corpis disponit ad pulchritudinẽ. et ad voluptates tactus olefactus gustus a auditus inclinat et impellit. vestium muliebriuꝫ incisores efficit. Domus eius sunt libra et thaurus. regnat in piscib9 sed in virgine regnum eius deficit et absedit. Sic etiam amor carnalis ad pulchritudinẽ corporis aspicit. sensuum voluptates exquirit siue tactuum siue odorum siue ciborum sine cantionuꝫ. ornamenta a mulieres appetit. Aliquando etiaꝫ iustos viros qui designantur. in libra propter equalitatem iusticie quia in libra existẽs sol facit equinoctia. et viros fortes qui designantur in thauro aggreditur et inficit. Regnat autem maxime in piscibus id est in hominibus sb aquis

delicíatum viuentibus · sed in vir
gimbus id est in continentibus de
ficit vigor eius. ¶. Amor tempora
lis psperitatis impedit dulcedinez
contemplationis et priuat fructuz
boni operis Cuius exemplum appa
ret in rore · Cadit enim aliquando
ros fluens et viscosus ad modum
mellis super herbas et folia arborū
Sole autem agente in ipsuz euapo
rat humidum et terrestre siccum o
buritur et efficit quasi farina sper
sa · que a sua siccitate siccat herbas
et inducit steri litatem · Quasi em
dulcedo roris est delectatio cōtem
plationis · quam calor solis id est a
mor temporalis prosperitatis hui
dum deuotionis educens et terre
strem affectum accendens · et me
tem ad vana spergens tollit · et a
fructu boni operis animam sterilez
reddit ¶. Item amor cōmunis pro
ut scilicet est spiritualem et sensibi
lem amorem includit assimilatur
radio Pro quia radius habz pene
trare · Vnde in pspectiua distīgui
tur triplex radius · scilicet rectus ·
confractus · et reflexus · Rectus si
ue perpendicularis est qui a corpo
re radioso emissus recto et linearí
motu sine obliquitate aliqua petit
centrum · Et huic assimilatur spiri
tualis hō qui totus est rectus · Vn
de Canticorum. c. Recti diligunt te
Et iste petit centruz id est cor Deu
tronomn · vi · Diliges dominum de
um tuum ex toto corde tuo ac anē ·
¶. Confractus radius siue collate
talis est · qui a corpore luminoso e
grediens et aliquod opaphanum
mueniens non perfecte obediens
non recte incedit sed ad aliquam p
tem diuertit Et talis obliquatio di
citur radij confractio · Et huic ra
dio confracto assimilatur amor sō
rialis siue ciuilis qui non est amor
totaliter rectus · quia frequenter
non est propter deum siue secundū
deum · sed vt plurimū habet respe
ctum ad aliquod mundanum · ¶.
Reflexus autem radius est qui dū
a suo principio recte vel obliquep
greditur dum corpus densū mur
rit repatitur et repellitur · nec trā
situs ei datur Vnde cum nō potest
se diffundere in interiora posterius
necesse est vt redeat et se ibi multi
plicet · Et talis repercussio dicitur
radij reflexio · ¶. Huic autem ra
dio reflexo assimilatur amor vtilis
qui scilicet reflectitur ad seipsum ·
Vnde si proximum vel aliquod dili
git non ex hoc proficit interius sci
licet in deum tendendo · sed potius
retrocedendo in seipsum redeundo
Est etiam talis amor carnalis · qui
solum ad corpꝰ proximi procedit ·
et interius ad animam nō trāsit ·
sed potius retrocedit dum aliū cor
poraliter ad delectamentum sui vl
proprium cōmodum dirigit aut a
mat · ¶. Sexto amor assimilatur ra
dio · quia radius habet colorare ·
Nam radius solaris dum in nube
rorida soli opposita includitur diu
sos colores in ipsa nube et aere o
peratur · sicut patet in arcu celesti
Ita similiter a amor qui dum in a
nima tenea et molli intēditur · di
uersas ibidem passiones et affecti
ones operatur · qbus videlicet pas
siombus ipsa anima velut quibus
dam coloribus tingitur · Vnde si
cut ipse arcus celestis habet colo
rem rubeum iacinctinum ceruleuz
et viridem · Isti enim colores in eo
principaliter nobis apparent · Ita
similiter etiam ex amore causatur
in aia passiones plures · Sed pcipue
qtuor · scz zelus excessus odium et

morbus· Primo em̄ amor habet causare zelum· Vnde beat⁹ Diom̄ sius dicit· iiij· cap̄lo de diuinis noī bus q̄ deus appellatur zelotes ꝓp̄ multū amorez quē habet ad entia Zelus ergo quocūq; modo sumat ex intensione amoris causat· Qui festuz est em̄ q̄ ānto aliq̄ virt⁹ tē dit in aliquod tanto fortius repel lit omne contrariuz vel repugnās Cum ergo amor sit quidaz motus in amatū· Vt Augustin⁹ dicit in li bro· lxxxiij· questionū· intens⁹ a mor querit excludere omne q̄ si bi repugnat· Vnde in amore cōcu piscentie qui intēse aliquid cōcupi scit mouetur cōtra om̄e illud quod ꝛpugnat cōsecutiom̄ vl̄ quiete fru tiom̄ eius q̄ amat· Et hoc modo viri dicūtur zelare vxores ne ꝓp̄ consortium aliorum impediatur sin gularitas quā in vxore querūt· Si militer etiam qui querunt excellē tiā mouētur contra oēs qui excel lere vidētur· quasi impedientes e orum excellentiam· Et huiusmodi est zelus inuidie de quo dicitur in Ps̄· Noli emulari in malignātib⁹ neq; zelaueris faciētes iniquitatē Amor autem amicitie querit bonū amici· et secundū hoc aliquis dicit zelare pro amico quādo ea que di cuntur vel fiūt contra bonum ami ci homo repellē studet· Et per hūc etiam modum aliquis dicitur zela re pro deo quādo ea que sunt con tra honorem vl̄ voluntatem dei re pellere pro posse conatur· Secūduz illud· in· Reᵉ· xix· Zelo zelatus sū pro domino deo exercituū· Et Jo hānis· ij· super illū Zelus domus tue comedit me· dicit glosa q̄ bo no zelo comedit q̄ quelibz praua que viderit corrigere satagit· si ne quit tolerat et gemit· ℣· Secūdo amor causat excessum· Vnde Dio nisius dicit· quarto cap̄lo· de diui nis nominib⁹· q̄ amor diuinus ex thasim facit· et q̄ ipse deus ꝓpter amorem est exthasim pass⁹· Dicit autē exthasim pati cū extra se poī tur· Quia em̄ vt dicit Aug⁹ Ania veti⁹ est vbi amat q̄ vbi animat quādo aliq̄s intenso desiderio vel a more fert̄ in aliq̄ extra se q̄dam modo rapitur· et si illud sit supra se q̄dāmodo supra se rapit̄· ita q̄ seipsā trāscendit et exedit ℣· Ter cio amor causat odiuz· nā amor cō sistit in quadā cōuenientia amātis ad amatuz· Odiuz verō consistit in quadā repuguantia vel dissonanti a· prius autez consideratur q̄ cō uenit rei q̄ q̄ ei repugnat· q̄ per hoc aliq̄ est repugnans q̄ impe dit vel corrumpit quod est conue niēs· Vnde necesse est q̄ amor sit prior odio a causa eius· Nā nichil odio habet̄ nisi per hoc quod repug nat ei q̄ amatur ℣· Quarto amor causat morbum siue languorem· Canticorum· v· Fulcite me floribꝰ stipate me malis quia amore lan gueo Nam amor peccati languidaz facit animam ex eo q̄ facit ipsam deterius se habē· quia coartat ip sam ad rem sibi inconuenientem· vnde leditur et deterioratur· secun duz illud Osee nono· capi· Facti sūt abhominabiles sicut ea que dilex erunt· Quādoq; autem si sit vehe mens ledit etiam corpus propter excessum immutationis corporalis Dicitur etiaz amor causare languo rem quia causat tristitiam de absē tia amati· Vnde Tulius in tercio li bro de Tusculanis questionibus tristitiam egritudinem nominat· ℣· Tercio amor assimilatur radi o quia radius habet inflammare

Nam ex subito et continuo motu radiorum contingit aerem circumfusum igniri · maxime cum concurrunt radij in loco fractionis · Nam radij ibi multiplicati et coangustati dum mutuo conculcantur calor ibi intantum aliquādo generatur q̄ aer circumfusus sepius inflāmatur · vt patet in cristallo · ex cuius oppōsitione cōtra radios solis stupa incenditur vel ignitur Ita similiter ex recordatione continua vel visione rei dilecte feruor inflāmat amoris · Et iste ardor ab amicis dei derivatur etiam ad circumstātes · quia sibi appropinquātes ad amorem diuinum sepius accendunt · Psalmista · Ignis a facie eius exarsit · carbones succensi sunt ab eo Precipue autem hec inflāmatio cōpetit caritati · de qua dicitur Cantī corum · viij · Fortis est vt mors dilectio · dura vt ignis emulatio · Lampades eius lampades ignis atq; flāmarum · aque multe nō potuerunt extinguere caritatē ·

¶ Capitulū · v ·

Angeli assimilantur celo aq̄o siue cristallino · Vnde ipsi intelliguntur per aquas que super celo sunt · Assimilantur ergo illi celo p̄pter tria · ¶ Primo ratione inuisibilitatis · Nam illud vocatur p̄prie celum .i. celatum · quia scilicet est nobis inuisibile et occultum · Est enim nona spera quā nō videmus · Et hoc competit angelis quorum natura incorporea et intellectualis licet in se maxime sit cognoscibilis · tamē nobis quorum cognitio oritur a sensu est inuisibilis et occulta · Nam ita se habet intellectus noster ad manifestissima nature · cuiusmodi sunt nature angelorum · sicut oculus noctuarum ad lumē solis vt dicit philus · ij · Metha · Sapien · ix Que in celis sunt quis inuestigabit? ¶ Secundo ratione p̄spicuitatis siue luminositatis p̄pter quam scz quandoq; vocatur celum cristallinum · quia est vnifor miter ad modum cristalli perspicuum et luminosum · Angeli autem perspicui sunt per mundiciam Vnde btūs dyo · vocat angelum p̄clarissimum sine macula · Item sunt luminosi per sapientiam · et est in eis lumen triplicis sapientie · Sapientie innate · quia per species innatas siue concreatas omnia cognoscunt que sunt a deo producta vt dicit Aug9 · Item sapientie inspirate · Suscipiunt enim angeli diuinas inspirationes et illuminationes quas beat9 Aug9 · vocat theophanias · Item lumen sapientie beate que vocatur in eis cognitio matutina ab Augustino · scōm q̄ cognoscunt res in verbo · cognitionez autem rerum in p̄pria natura vocat ipse Aug9 · cognitionem vespertinam · ¶ Tercio ratione mobilitatis · vocāt em illud aqueū p̄pter mobilitatem · Mobilitas autē etiaz āgelo attribuit̄ · quia sicut dicit damascē · angelus est substātia intellectualis sēp mobilis · Et dicitur āgelus semper mobilis ratiōe nature intellectiue et voluntatis · Nam quippe cū sit creatura habet esse mutabile · inq̄tū oē creatū ē vtibile ī nichil ñ manu oīpotētis tenēt̄ · Respcū etiā itellect9 vō sēp mobil accipiendo motum equiuoce put intelligē motus dicitur · quomā āgelus semper est actu itelligēs · nō q̄nq; actu q̄nq; potentia sicut nos Et licet āgeli quantum ad cognitionē q̄ cognoscūt res ī vbo oīa simul intelligāt · sicut etiā de nobis dicit

Aug⁹ xv libro de trinitate q̄ in patria nō erūt volubiles cogitationes nostre ab alys i alia cūtes at q̄ redeuntes Sed omnez scientiā nostram vno simul conspectu videbim⁹ tamē ea cognitioē qua cognoscunt res in ꝓpria natura non omnia simul intelligūt Vnde ibi ē vicissitudo intellgentie Et ideo Aug⁹ dicit q̄ omē ens creatū habēs intellectum intelligit vnū post aliud a talis successus ē vt motꝰ q̄dā Beatus Dyo nn capitulo de diuinis noib⁹ ponit triplicē motū scz circularē rectū et obliquū Circularis ē ab eodē in idē et circa idē centrum immobile Et hunc motum habent inquantum recipiunt illuminationes a deo et per illas reuertuntur in deum Motu autez recto tūc mouētur quando procedunt ad prouidentiam subiectorum recte oīa transeuntes et nō reuertuntur ab eodem in idem sed de vno in aliud Motus autem obliquus est in angelis cum per cognitionem inferiorum quibus prouidēt reflectuntur in deū principium a finem pulchri et bōi Item in voluntate mobilꝭ est angelus quia nō omnia simul vult sed modo vnūm modo aliud Dicit autem angelus localiter moueri equiuoce sicut et esse i loco scz per cōtactū virtutis Non q̄dē quia ipse vel cōtactꝰ iste siue motus loco ꝫmēsurē sicut accidit corpi sed dicit moueri localiē i quātū successiue virtus eius applicat ad diuersa loca Vnde iste motus potest eē continuus et discontinuus ꝫm em̄ q̄ locū diuisibilē ad quem applicat non potest simul totum dimittere sed successiuē sic dicitur motus discontinuus vel totū sil dimittere et alteri loco se applicaē sic dicit⁹ vnus

Vnde ad hos celorum id est angelorum motus potest referri illud Job xxxviii Noti sunt celi aē V Item angeli assimilātur igni Psalmista Qui facis angelos tuos spiritus a ministros tuos ignem vrentē Et ista similitudo quadrupliciter potest accipi Primo si considerem⁹ ignis substantiam Secundo si consideremus eius eminentiam scz quo ad situm Tercio si consideremus eiꝰ potentiam Quarto si consideremꝰ eiꝰ refulgentiam V Primo em̄ ignis inter omnia elementa habet sbstātiam subtiliorem Vnde substantia ignis ꝓpter suā subtilitatē repñtat nobis tria de angelis Primo eorū imaterialitatem ꝓpterea q̄ ignis est maxime inter elemēta formal⁹ Nā minimū habz de materia a plurimū de forma Angelus autez licz scdm Dyo michil de materia habet vt dicit Dyo de diuinis noibus q̄ intellectuales sbstantie i angeli vitā hūt indeficiētē ab vniuersa corruptione materia et gñatione mundo existentes Habent tamen aliq̄d loco materie scz potētialitatem cū non sit actus purus vt deus Vnde angelus dicitur esse compositus ex potentia et actu siue ex quo est et q̄d est Sicut igitur ignis inter elementa minimū habet de materia et plurimū de forma ita āgelꝰ int̄ oēs creaturas intellectuales minꝰ habet de potentia et plus de actualitate Vnde angeli quidē dicūtur substantie siue forme sepate sūlicz a materia V Secundo ignis repñtat angelorum incorporeitatez Nā propter suam sbtilitatem ignis q̄ si nō videt habē corpulētiā Vñ addit⁹ alteri corpi nō videtur ipsum augere vt apparet in ferro vel lapide igneo quod tñ non videtur

esse maius q̄ non igneum cuz ta
men omne quātum additum quā
to faciat ipsum maius · et omē cor
pus naturale sit quātum · nec etiā
videtur igneus qui est in ferro aliuz
locum q̄ ipm̄ ferrum p se occupa
re · vel maiorem locum simul cuz ip
so corpore q̄ ferrum solum · q̄ om
ne cuidam incorporeitati ymo vt
verius dicam subtilitati ipsi9 igneus
attestāt̄ ¶ Item ꝑ suam subtilita
tem igneus est inclusibilis · q̄a sicut
dicit Dionisi9 · xv · ca · Celestis yhe
rarchie Igneus nō potest teneri q̄a
ꝑter suam subtilitatem et mobili
tatem penetrat omne corp9 Hoc i
gitur cōpetit angelis ex eo q̄ de sui
natura non solum sunt incorporei
Propter quod dicit idem Dionisi9
ubi · capl̄o · ecclesiastice yherarchie
q̄ angeli sicut immateriales sic incor
porales intelliguntur · sed etiaz nō
sunt corporib9 alligati vt scz in cor
poribus inclusi velut anime huma
ne teneātur · Vnde angeli in scrip
tura spirit9 nominātur. scdm illud
Hebre. i. Omnes sunt administra
tozy spiritus aē · Spirit9 autem car
nem et ossa non habet · vt dicitur
Luce. xxiiij · Et ideo substantia ange
li non solum non ē corpus sed nec
etiaz alicui corpori vnita est vt for
ma · quod esset naturaliter in corpore
detineri · Assumūt tamē ad temp9
vt ex sacra scriptura patet inter
duz angeli corpora hominib9 appa
rentes · sicut Aug9 testatuz · xvi · de
Ciuitate dei dicēs q̄ āgeli in assūp
tis corpib9 apparuerūt Abrahe · q̄
nō sūt eis naturaliter vnita in q̄cūq
figura appareāt · ꝑ formāt sibi illa
cū volunt ex aere Et assumūt sibi
hmōi corpora cū nob apparēt āge
li nō ꝑter se sed ꝑter nos · scz vt
familiarit̄ cū hoibus conuersando
demonstrēt intelligibilē societatez
q̄m hoies expectāt cū eis habēdaz
in futura vita ¶ Item hoc ipm̄ q̄ ā
geli corpa assūpserūt in veteri testa
mēto fuit quodā figurale indiciū
q̄ verbum dei assūpturuz esset cor
pus humanum · Omnes em̄ appa
ritiones veteris testamēti ad illam
apparitionem ordinabantur qua
ipse filius dei apparuit in carne ·
Est etiam notandum q̄ sicut in sa
cra scriptura ꝑprietates rerum in
telligibilium ꝑ similitudines rerum
sensibilium describūtur · ita corpora
sensibilia que angeli assumūt diui
na virtute sic formantur ab eis vt
cōgruunt ad repesentādum ange
li ꝑprietates et hoc est corpus assu
mere · Habemus ergo tres ratio
nes quare angeli cū incorporei sint
in corporibus tamē nobis apparēt
scz tū ad ostendēdū futurā nob so
cietatem · tū ad figurandum xp̄i in
carnationem · tū ad tradēdum no
bis per sensibilia de seipsis cōgniti
onem ¶ Tercio igneus in sua spera
ꝑter sui subtilitatem est nob inuisi
bilis · Vnde Dionisi9 dicit in supra
dicto ca · xv · q̄ igneus est incontem
plabilis oculis carnalibus. i. inuisi
bilis ꝑ suam subtilitatem · Naz
lucidum nō videtur seipo nisi sit i
materia spissa · Vnde dicitur inuisi
bilis prout est in materia tenui ·
Et in hoc igneus representat angelo
rum inuisibilitatem · quia sicut de
se sunt incorporales ita etiaz sunt
inuisibiles · apparent tamē nobis
visibiles vt dictum est de igne pro
ut est in materia spissa Quod qui
dem sic verum est Quia tunc ange
li sumunt corpora in quibus visi
biliter conspectibus nostris appa
rent · Formant igitur talia corpora
ex aere cōspissando siue cōdēsādo

ipsū virtute diuina quātū necessa
riū est ad corporis assumēdi forma
tionem Nam licet aēr in sua varie
tate manens figuram nō retineat
l' colorē · tamē q ñ dēsat figurari
et colorari pt sicut apparet in nu
bibus Ad ostendendā igitur ꝓpriā
inuisibilitatē quam angelus ex se
habz dixit āgelus Raphael Tho
bie Videbar quidem vobiscum mā
ducare et bibere · sed ego cibo iui
sibili et potu qui ab hominibus vi
deri nō potest vtor Quia enim ex
eisdem nutrimur ex quibus sumꝰ
sicut in secundo de anima Phūs
dicit · sicut angelus est ex natura i
uisibili ita etiam inuisibili vtitur
nutrimento V. Item ignis inter
omnia elementa habet eminentiā
altiorem scilicet quo ad situm Vñ
Dyonisius dicit q ignis est altꝰ ·
scilicet quo ad locum proprium q̄
est super omnia elementa · scilicet
immediate sub orbe lune Et hec al
titudo situs competit igni ratione
leuitatis qz locus leuius est sursū
sicut grauiū deorsum Ex hac aūt al
titudine ignis ostēditur āgelorꝫ sb
limitas quo ad sex Primo quo ad
situm localem qz sicut spera ignis
ē locata sup omnes speras elemē
torꝫ · ita āgelica natuā creata a lo
cata ē sup oēs speras celorꝫ scz in
celo empyreo qđ statī factū vt di
cit Strabꝰ āgel ē repletū Celū aūt
empyreū supremū celū ē · ꝓterea
super illud Deutronomij Domini
dei tui ē celū cēli · dicit Ysiđ · q̄ su
premū celū ē celū angelorum Naz
qz ex creaturis corporalibꝰ et spiri
tualibꝰ vnū vniuersum ē ostitutū
sic create sūt creatiē spūales q
ad creaturā corporalē aliquē ordi
nem habēt et totū creatū re corpo
rali pſident Vnde dicens fuit q
āgeli in supremō corporē creatē
tamq̄ toti nature corporee presidē
tes Attendēdū est autem q ignis
licet sit in summo locatus · tamē v̄
tute solis mouetur et descendit ad
mixtionē aliorū inferioruz Nōlibz
enim elementum habet in celo alt
qđ mouens ipsuz · sicut tra mouē
tur ab orbe stellarum fixarū a ideo
diuerse rerum species in ipsa gene
rāt Vnde diuerse figure terrestriū
respondent diuersis ymaginibus
stellarum Aqua vero ab orbe lune
sicut patz in fluxu et refluxu maris
Ignis vero ab orbe solis Aer vero
propter multitudinem motuum i
ipso ab alijs quinq planetis q̄ sūt
multoruz motuū Sicut ergo ignis
quamq̄ sit altus tamen virtute so
lis descendit ad mixtionem inferio
rum · sic etiaz angelorum plurimi
quamq̄ fuerint in celo creati vel lo
cati · iussu tamen et ordinatioē dei
descendunt et veniunt in mundū
ad rerum temporaliū aminīstra
tionem · a humane salutis procu
ratione Vnde Apostolus Hebre ·
.i. dicit · q omnes sunt in ministe
rium missi propter eos qui hereditā
tatem capiunt salutis Ex hoc tamē
q Apostolus dicit · omnes · non ac
cipiendum est q omnes vniuersa
liter angeli mittātur in ministeriū ·
quia secundum Dyonisium quatu
or superiores ordines · cherubim se
raphim thronī a dominationes · nū
q̄ ad exteriūs ministeriuz mittūt
sed solum quinq iferiores · scilicz
virtutes · potestates · principatus
archangeli · angeli · Nichilominus
tamē solum primi tres ordines di
cūtur assistentes · reliqui vero sex
ordines dicūt ministrātes Vñ do
minationum ordo it ministrātes
putat · nō tāq̄ exequēs misteriū

sed sicut disponēs et mādās quo p alios fieri debeat · sicut architectores in edificijs michil manu opātur sed solū disponūt et precipiūt quid alij debeant operari · Dicit ergo apostolus omnes mitti non q superiores vt dictum est ad executionez ministeriorū mittuntur sed quia inferiores qui mittuntur ab eis ministerijs illuminantur Vel intelligitur q spiritus illi qui sunt ad ministeria deputati omēs ꝓpter eādem causam sūt adminīstratorij id ē in ministeriū missi scilicz ꝓpter eos qui hereditatez capiūt salutis quāuis nō vniuersaliter omnes āgeli sint tales Et licet āgeli venientes in mūduz exeant a celo empyreo in nullo tamē derogat ex hoc eoz dignitati · qā licet sit eis celū empyreum ex quadā congruentia deputatum michil tamen ꝓpter hoc dignitatis recipiūt ab eo a ideo qñ actu non sunt in celo empyreo michil eorum dignitati subtrahitur sicut nec regi quando non actu sedet in solio regali V. Item ex angelorum occupatioē exteriori contēplationis interne puritas nullatenus impeditur quia duarum operationuz quaruz vna est regula a ratio alterius vna non impedit sed iuuat aliā · Vñ cū angelus p solaz intellectualem actionez regulat suas actiones exteriores · sequitur q interior actio ex ipsis exterioribꝰ actibꝰ impedimētū nō habeat sed potius iuuamentuz · Et ideo Gregoriꝰ dicit in · ij · Mor · q angeli sic foris non exeunt q interne cōsolatioīs gaudijs priuentur · V. Secundo ex altitudine ignis ostēditur angelorum sublimitas quo ad sufficiētiaz substantialem · Nam ita sufficiens est sibi ignis substantia q absqz a liquiꝰ nutrimēti vel materie extra nec subsidio per se subsistere et conseruari potest · Vnde Dionisiꝰ dicit q ignis est altero non indigens · Hoc autem non competit igni nisi ꝓut est in loco proprio et altitudine spere sue · Nam extra locum suum indiget aliena materia ad sui multiplicationem et cōseruationē Similiter igitur angeli sunt forme p se existētes sbsistētes corpal materie adiunctiōe non indigentes · sicut indiget humana anima corpore · quo ad tria · ꝓmo quātum ad speciei ostitutiōez q licz anima possit subsistere p se sine corpore sicut patet de animabꝰ sepatis · nō tamē habet opletā rationem vel essenciaz spēi huane cū ipa sit ps humāe spēi · Vñ homo dicit qꝫ cōpositūz ē ex aīa et corpe · Et ideo Augꝰ · xix · de Ciuitate dei dēdat Varronez q hominē nec solā aīaz nec solū corpꝰ & aīaz et corpꝰ arbitrabat Sed āgelꝰ habet etiā sine aliquo corpe p se opletū esse in spē Et ideo dmm tenet q intelligētia .i. angelꝰ nulli corpori vnit vt forma · sed tāz sicut motor · a hoc mō vnit corpori celesti V. Item aīe humane indigēt corpibꝰ ad sui mnltiplicationem siue īdiuiduationē · Naz sicut dicit Auicēna impossibile est eē multiplicationē īdiuiduoz sb vna spē nisi ex diuersitate materie q ex diuersitate principioz formalium sequit diuersitas spēi Cum igit aīe nō habeāt materiā ex q̄ sūt oportz q in eis sit multiplicatio fm diuisionez materie in q̄ sūt scz sēm distinctionē corpoz Angeli autē q nec materiā hnt ex q̄ sūt nec etiā materiā ex qꝫ sint forme non mltiplicātur fm diuisionē alicuius materie Vñ est in eis multiplicatio solum secūdum

diuisionē formalem ad quā sequit etiam diuersitas speciei Vnde perfectio nature angelice requirit quidē multiplicationē specierū sed nō individuorū sb eadē specie· et ideo patz q nō indigēt āgeli corpib9 ad sui multiplicationē sicut aie humane // Tercio indigēt aie humane corpib9 ad intellectualez perfectionē ppt hoc q aīa humana ipfecta ē de se et i potētia· existēs infima in genere intelligibiliū sbstātiarū nō habēs i natura sua plenitudiez scie tie· et ideo indigz vniri corpori vt a reb9 sēsibilib9 per ipi9 corporis sensus sciētiā acquirat Sed āgeli sūt perfecti i natura intellectuali ita q nō indigēt cognitionez accipere a reb9 sēsibilibus Vnde nō intelligūt per species a reb9 acceptas· sed per species innaturales scz sibi a deo in sua creatione influxas · Vñ Dyo· dicit in vn· capitlo de diuinis noib9 q āngeli nō congregāt dīnam cognitionē a reb9 diuisibilib9 aut sēsibilib9 Et ideo patz q ppt intellectualē perfectionem seu cognitionem nō indigēt vniri corpib9 // Tercio ostēdit āgelox sblimitas ex altitudine ignis quo ad impassibilitatē corporalē Nā ignis vt ē i altitudine loci sui nō ē noxiarū vel turpiuz passionū receptiu9· sicut ē ētra aq a aer q frequenter infīciuntur et fedantur sordibus et imūdicijs et fetoribus aliorum corporum Vnde Dyonisius dicit Quod ignis non est recipiēs pedestrem id est ignominiosā subiectionem· quia cuz sit in supremo loco nō pedibus calcatur seu teritur sicut terra que ē in infimo· nec sunt super ipsuz immundicie sicut super terram vel aquam Et nota q quāto corpus ē in loco eminentiori tanto est nobilius secundum naturam· quia habet plus de spē· species enim est in ēnimis vt dicit Dhūs· et ideo ignis secm altitudinem loci sui nō recipit ptumeliam minorationis. Similiter angeli cuz sint imateriales a incorporei naturam habent impassibilē Vnde corporeis ac sensibilibus passionibus nō subduntur neq minorātur· Et ideo xp̄us ppter naturam quaz suscepit passibilem dicit fuisse ab angelis paululū iminoratus· secm illd Ps· Minuisti eū paulominus ab āgelis // Quarto ostendit ignis sb limitatem angelorum quo ad noticiam intellectualem Nam ignis vt Dyoni· dicit est sursum latus· Hoc autem competit igni· inq̄tum est extra locum suum· quia naturaliter ad locum suum qui est sursum rēdire conatur· Sic angeli secm intellectum mouentur sursum in deū· accipiendo motuz nō secm qd est actus impfecti. i. existētis in potentia sed secz qd est actus pfecti. i. existētis in actu. Dicit em̄ sic Dyoni· ny· capitulo de diuinis noibus· q mētes angelice intelligendo mouēt· et sic āgeli sursum ferūtur· q quā q itelligendo cognoscūt in deuz ferunt· Distinguit em̄ in eis Aug9 xy· sup̄ Gene· et xi· de ciuitate dei duplicem cognitionem rerum· scz matutinam put scz cognoscunt p mordiale esse rerum· et hoc prout res sunt in verbo· et per talem cognitionē manifestuz est q sursum ferūtur· Item vespertinam put scz cognoscūt esse rerum creatarum secundum q in ppria natura consistunt Naz esse rerum creatarz fluit a verbo sicut a quodam p̄mordiali principio Et hic efflux9 ēmīatur ad eē rez qd i ppria natura hñt· a i hac etiā cognitione angeli bti referūtur

in deum qz cognoscētes creaturā non in ea figuntur sed hoc ipsū referunt ad laudem dei · in quo sicut in principio omnia cognouit Et hīc est q Genes primo in creatione rerū post vesperā nō nominatur nox sed mane · quia mane fit finis precedentis diei et inicium sequentis · cum dicitur factum est vespere et mane dies vnus · et ad designandū q ipsi angeli cognitionem precedentis operis ad laudem dei referunt ¶ Quinto ostendit ignis angelorū eminentiā quātū ad obediētiam ministerialē Nam ignis vt dicit Diomisius est semper mobilis alia autem translacio dicit semper motus Semper autem moueri nō competit igni secundum ppriū motum sed secundum qđ est sursum in ppria spera a mouetur motu celi · quia non solum est verum in orbibus q inferior mouetur motu superioris Sed etiam in omnibus corporib9 attigit inferiq9 motq9 superioris quātū pt · Vnde quodlibz elemētorum mouetur ab aliquo orbiū · Ignis autem a sole et marte vt dicit Rabi moyses Et motus talis non est rect9 sed circularis · a sic potest esse semper non a virtute intrinseca semper mouente ꝛ a virtute extrinseca · a iste est motus inaturalis ignis scđm quod ē in specie sua ꝛ naturalis scđm quod est elemētū qz aliter non posset venire ad mixtionez nisi ex qlibz parte deferretur per radios solis · Sicut ergo ignis est semper mobilis siue motq9 secūdum Dyomisiū · Sic ecia angelus dicitur ee substācia sēp mobilis secūdū Damas · qđ qđē qlīter itelligendū est expositum ē supra in principio huius capli // Item sicut ignis in spera sua mouet motu celi Sic eciam angelq9 ad pagēda ministeria mouetur motu voluntatis dei Vñ in ps · Benedicite domino omēs virtutes eiq9 · ministri eiq9 qui facitis voluntatē eiq9 Et qtū ad hāc obediētiā ministrioz inuenīt angelia si nō ex natura sua tñ ex dei puideñ sēp mouētes a sēp moti · Mouet enī orbes angeli scđm Phos · motu sēpiterno a sic sūt sēp mouētes · ꝛ qz hoc faciūt diuine voluntatis impio quod sēp exequūt ideo sūt qđāmodo sēp moti eo mō quo ille cuiq9 imperio aliquid fit dicit ee mouēs ad illud // Sexto ostēdit ignis excellētiā angelorum quo ad disparēciā visualē dicit eui dp9 · quito · ca · libri celestis yherarchie secundum ātiquioꝛ trāslacionē q ignis est resiliens · quod potest intelligi tripliciter Vno modo resiliens a loco infimo · Videmus enim q flāma ignis in cādela si aliquis inclinet eam deorsum statim resilit et flectitur sursum scilicet versus locum suum naturalem qui est sursū · Sic eciam angeli licet quādoqz ministrando descendunt et visibiliter interdum appareant completis autem ministeriis disparent et ad summa resilere siue redire dicūtur Vñ angelq9 Raphael expleto ministerio dixit Thobie et filio suo Tempus ē vt reuertar ad eū q me misit Vos autē benedicite dnm cē · Tho · xij · Et cū hoc dixisset ablatq9 ē a oculis eorū · Tho · xij · Alio modo pt itelligi q ignis resilit a corpe mixto Elemēta enī sūt in corpore mixto secundū ee primum in ē secūdū suas formas substāciales sed non secundū ee secūdū sez suaꝝ qlitatū intēsarum qz reducte sūt ad mediū Sed etiā necē ē qlibz ipm mixtū dissoluia resoluī in eltā · et tūc vnūqdqz eltm redit in suam naturā et locū et sic

ignis dicitur resilire scilicet a corpe mixto vt quidā expositores volūt Alij tamē non ostēdūt q elementa sint ī mixto actu scz secūdum formas substātiales ꝑ virtutē tātū· a tūc est ꝛcia expositio q ignis resilit scz a obustibili apprehēso Nā materiā quā apprehēdit vsq ad eius assumptionē nō deserit nec apprehēdit dū apprehēndit ꝑ assūpto eo in qđ agit ī se resilit et ita dicit resiliēs Sicut ergo ignis secūdū p̄mā expositionē resilit a corpe mixto cōpleto sue durationis prodo· ita etiā angelus resilit vel recedit a corpe assūpto· cōpleto suo officio· a tunc ipsū corpus redit ī suū principiū sic etiaz ipsum mixtuz redit in elemēta Nō aūt hāc sūlitudiē sic assigno vt dicē velī sic ītelligēdo q̄ āgelus miscear corpori assūpto sicut ignis omiscet elemētis alijs ī mixtioē· neq q̄ resolutio corpis assūpti fiat ī āgelū sicut resolutio mixti ī ignē a ī alia elemēta ꝑ q̄ ipse āgelus ī manet p se dimisso corpe assūpto · sic si ignis p se remanerz ēminata resolutione mixti Sed secūdū aliā expositionē ignis resilit a cōbustibili non q̄ cōprendit sed potius apprehēdit ipsuz· a sic etiā angelus dicit resilire a loco in quo est vel vbi operat nōq̄ a tinetur vel includit a loco sed potius ipse cōtinet locum Nam cōtinere et includi a loco competit corpori locato prout est quantum quantitate dimensiua· que āgelo non cōgruit cum sit incorporeus· ꝑ est in eo quātitas virtualis cuius applicatione ad aliquem locum dicitur esse in eo Sed tamen substantia incorporea sua virtute continens corpoream continet ipsam a nō cōtinetur ab ea Anima em̄ est ī corpe vt cōtēs non vt contenta

Et similiter angelus dicit esse in loco corporeo nō vt otētus sed vt otinens aliquo modo· Item ignis inter omnia elemēta habet potentiam seu virtutē āplionē· et hoc ꝓpter exessiuā caliditatē· Et ideo secūdū suam virtutē est inuisibilis· impalpabil· inalterabil· et inuisibil· Immēsurabil ē ignis· Vñ Dionisius dicit in capitulo sup̄ius allegato· xv· celestis yerarchie· quia scz virtus eius nō determinat ad vnū ē minū vt omēsurata illi Videmus em̄ q̄ in oburendo nō extēdit se virtus eius tm̄ ad vnum ymo quasi ad infinita si infinita obustibilia inuenīret· Et similiter in eodē obustibili nō habet certū ēminū· vt scz cōburat tātā ptē ipius a nō plus· Vñ si esset aliqđ obustibile infinitum sine fine cōburendo pcederet· Habz etiam ignis multos alios effectus facere· Vnde licet sit finite essentie tamen virtus eius non coartatur ad vnum effectuz sed in omnia generata potest· ꝓpter quod virtus eius dicitur non esse omensurabil alicui eorum Hoc autem competit angelis· qui licz essentiam habeāt finitam et limitatam· virtutem tamē habent respectu inferiorum nō limitatam vel coartatā· sed qđam mō infinitam· ip̄tum scilicet virtus angeli nō est ex se limitata ad vnum effectum tantūz vel circa tē vnam tātū· ita q̄ nō possit circa alia opari Virtus etiā angeli non omēsuratur inferiori rei cui applicatur· quia q̄libet āgelus etiam minimus habet altiorē et vniuersaliorez virtutē q̄ aliqđ genus corpaliuz· et ideo virtus angeli nō est omensurabil alicui eorū· Vñ q̄ āgeli diu ſ diuīsis rebus ꝓponāt nō ē q̄ vt āgeli magis extendat ad hoc corpus q̄

ad illud ſm ſuã naturã ſed ex ordi
nẽ diuine ſapientie que ſcz diuer
ſis reb⁹ diuerſos rectores ꝓpoſuit
Dicit enim Aug⁹ i libro lxxxiij
queſtionuz q̃ vnaqueq̃ res viſibi
lis in hoc mũdo habet angelicã po
teſtatem ſibi ꝓpoſitã Quia tam ꝑ
tus angelꝰ ſimplicit ẽ finita et ter
minata oportet q̃ quãdo applicat
ad vnum tunc non applicetur ad a
liud Et hinc eſt q̃ quia angelus p
applicationem virtutis dicitur eſſe
in loco q̃ non poteſt eſſe angelus
in pluribus locis ſimul ſed tm in
vno determinate maiori tam vl mi
nori ſm qd voluntarie applicat vir
tutẽ ſuã ad corpus maius vel mi⁹
Item ignis vt dicit Dioniſi⁹ eſt i
cõprehẽſibilit ipalpabilis id eſt nõ
cõprehenditur tactu q̃ ꝓpter rehe
mẽtiã a in ꝓportionẽ caloris ſoluit ꝓ
portionẽ ſenſ⁹ Angel⁹ alia rõne ñ
eſt palpabilis ſcz ꝓpter naturã ſpi
ritualẽ et incorpoream que non ſubi
citur ſenſibus aut qualitatibus ſẽ
ſibilib⁹ vt tangi vel palpari poſſit
Itẽ ignis ẽ ialterabil a ſua cali di
tate q̃ ñ põt ignis manẽs ignis i
frigidari ſicut aqua manens aqua
poteſt calefieri Sic angeli beati nõ
recipiunt tranſmutationẽ de bo
nitate in malitiam q̃uis hoc non ha
buerunt ꝓmitus ex natura ſed ex
gratia cũ fuerint creati i libertate
arbitrij et ecõtrario demones de
malitia in bonitatẽ nequeunt trãſ
mutari Vel etiã angeli de ſcientia i
obliuionẽ vl ignorãtiã mime trãſ
mutãtur Pñt tam decipi demoẽs
et errare nõ q̃dẽ q̃tuz ad ea que na
turaliter rei cõuemũt vl remouẽ
ab ea ſed q̃tũ ad ea tm que a ſuper
naturali dei ordinatione dependent ſi
cut ſi conſiderans lazarum mortuũ
iudicaſſet eum non reſurrecturuz

Item ignis eſt inuincibil Vn
de Dioniſi⁹ dicit q̃ eſt per ſe potẽs
omniũ Nam per ſuam virtutez ac
tiuam videm⁹ q̃ ignis poteſt ſuper
õnia iſta generabilia et corruptibi
lia nec vincitur ab eis Vnde et om
nia tranſmutat etiam ferrum et la
pides et quecũq̃ fortia Sic angeli
habent dominiũ et poteſtatem ſu
pra totam naturam corporalem
ꝓpter quod Auguſtin⁹ dicit i in
de trinitate q̃ omnia corpora regũ
tur per ſpiritum vite rationabilez
Et Greg⁹ dicit in in dyalogorũ
q̃ in hoc mundo viſibili michil niſi
per creaturam inuiſibilem diſpõi
poteſt Vnde natura corporalis ad
nutuz obedit angelis q̃tuz ad mo
tum localem licet non q̃tum ad a
lias tranſmutationes formales ni
ſi mediante motu locali alicui⁹ cor
poris moti vt tradit Auguſtin⁹ in
de trinitate Item ignis inter ele
menta habet reſplendentiam clari
orem. nam ignis eſt ex ſe lucidus
nobis occult⁹ et aliorum illumina
tiu⁹ ꝓpter ꝓmum dicit Auguſtin⁹
q̃ ignis eſt ommino ſplendens ex
iſtẽs vbi dicit expoſitor q̃ tam ig
neum elemẽti q̃ igneum cœli luci
duz ẽ in ſe licet nõ ſemp viſib⁹ no
ſtris ſbiciat ꝓpt materiam in q̃ eſt
vt ſtatim declarabit Similiter eti
am angeli in ſe quidem habent na
turam lucidam et maxime manife
ſtam cum ſint forme ſepate et actu
intelligibiles Vnde Philoſoph⁹
in methaphiſice vocat eos manife
ſtiſſima nature Secundo ignis eſt
nobis occultus id ẽ inviſibilis ſcz
in ꝓpria ſpera vt dicit Alexander
Vnde Dioniſi⁹ dicit q̃ ñ obſtante
q̃ ſit i ſe lucid⁹ tam nobis ẽ occul
t⁹ non adhibita materia in qua ſu
a operationẽ manifeſtat q̃ eluceꝛe

Nam ꝓpter sui subtilitatē et tenuitatem non subiacet visibus nrīs dum est in materia tenui sed solū secundū qđ ē in materia cuius ptes ostāt et adunāt Vñ dicit auicēna q̄ ex congregatiōe vyaphanī fit lucidū vt patz in cristallo. a ꝓpt hoc ignis vt dictum ē in materia sua nō lucet Et si obiciatur q̄ etiam ꝑ ut est in ꝓpria spera manifestatus lumē eius in galaxia Diceñdū est q̄ galaxia nō ē ex splēdore ignis qm̄ sic semper esset in eadem parte celi. cōpluz est autez q̄ mouetur in centū āmis gradu vnō Sed causa etiam ē multitudo stellaruz minutarum in illa parte celi quaruz lumē videtur continuū Similiter etiam angeli nō obstante q̄ in se sint maxime intelligibiles tamē quo ad nos sūt occulti et ignoti nisi in q̄tū manifestant se nobis in suis effectibus quos agunt in istis sēsibilibus. et hoc ē ꝓpter inꝓportionē intellectus nostri. qui dū coniunctus ē sic sēsibꝰ l fātasmatibꝰ vt dictū est se habet ad eos sicut oculꝰ nocticoracis ad lucē solis Intellectus em̄ cōiunctꝰ sensibus nō potest intelligere nisi ad cōuersionē ad fātasmata a fine ꝯtinuo et tpre. ſ angelorum nō sūt fantasmata nec tēpori nec continuitati subdūt. quare eos prout sunt in se a secundum suas quiddītates intelligere non valemus

Tercio ignis ē aliorū illuminatiuꝰ Dicit autē Dyonisiꝰ in supra dicto capitulo in quo multiplices introducit proprietates ignis q̄ ignis est circūuelatis illuminatiuꝰ. sic em̄ habet ātiqua trāslatio. et intelligit circūuelatis id ē circumpositis substātie cuius. id ē a lumiē causatis. q̄ scz ignis ꝓprie ēr se non habet illuminare sed ab exteriori secundum qđ coīcat celesti corpi vt dicit Phūs Hec autez illuminatio petit āgelis et q̄tū ad seipsos secundū q̄ superiores de hys que a deo pcipiūt illuminant inferiores Vñ Dyonisiꝰ dicit. xv. capitulo celestis Hierarchie q̄ vnaquecq̄ celestis essētia intelligētia sibi a superiori datā inferiori cōmunicat Et possz etiā protato dici q̄ superior illuminat inferiorē circūuelatis illuminatio imbꝰ q̄ ea de quibꝰ illuminat non ita excellēt a clare recipiūtur ab inferioribꝰ sicut sūt in superioribꝰ. et ideo superior angelꝰ veritatē quā accipit qđāmō vt ita dicā ingrossat vt ab inferiori capi possit Et ideo Dyonisiꝰ dicit in pdcō capitulo q̄ vna quecq̄ sba intellectual' datā sibi a superiori intelligentiā ꝓuida vtute diuidit a multiplicat ad inferiores furfū ductrice analogia Voces aūt ab āgelis circūuelatis illuminationibus illuminātē q̄ intellectꝰ humanꝰ ipsam intelligibilē veritatē nudā capere nō ꝑt cū naturale sit ei intelligē per conversionē ad fātasmata Vnde angeli intelligibilē veritatē ꝓponūt hoibus sub similitudinibꝰ sēsibilium Et ideo Dyo. dicit. l. capitulo Celestis Hierarchie q̄ impossibile ē nob aliter lucē diuinū radiū nisi varietate sacroz velaminum circumuelatum

¶ Capitulū. vi.

Anima variat ad motuz aeris Nā aer in suis q̄litatibus habz variationēz tripliciter Primo ex distātia celi q̄ quāto aer ē a celo remotior a tre vicinior tāto frigidior a grossior et trene q̄litatis fixior. licz aer trevicinꝰ ex reflexiōe radiꝰ aliq̄n icalescit Sic quāto ē a deo aīa ꝑ pccatum lōginquior tāto ē ꝑ malicīā frigidior a ad spiritualia intelligēda grossior a ad tpalia

pēr effectum terrestriorē. Causatur etiam immutatio aeris p̄ solē appropinquationem vel elongationem quia appropinquatio est causa caloris. sed elongatio est causa frigoris. Appropinquat autem anime sol iusticie xp̄s p̄ gratiam quādo scz ipsa aīa appetit sibi p̄ penitēciaz. Jacob. nn. Appropinquate deo et appropinquabit vob. Et tūc causatur in aīa calor et feruor amoris. Elōgatio autem solis id ē xp̄i ab anima nūq̄ fit nisi ex culpa Dñs Lōge a peccatorib⁹ sal⁹ Et tūc fit in anima frig⁹ quia extinguitur affectus et feruor circa spiritualia ¶ Item sol si cum saturno frigido sydere in frigido signo conuenerit in aere frigus intenditur. Si vero cum marte et calido planeta conurrerit fit in aere excessus caloris Est autez in anima quasi sol naturalis splendor et lumen p̄prie rationis. qui si cum saturno id ē corpore pigro et frigido conuenerit id est concordauerit in signo frigido id ē in suo carnali appetitu vel desiderio intenditur et crescit in anima frigus illud id est peccati malicia. frigus enim ē qualitas mortificatiua. quia si secūdum carnem vixeritis moriemini. Ro. viij. Sed tūc sol rationis conuenit cuz marte quādo concordat rationis deliberatio siue meditatio cū bona a feruenti voluntate. Et tūc crescit desiderij feruor l affect⁹ amoris Dñs. Cōcaluit cor meū intra me et i meditatiōe mea exardescet ignis // Scdo variatur aer ex qualitate venti Nam aer in montibus frigidior est. in vallib⁹ calidior. Et ratio ē scōm Constantinum. quia boreas ventus frigidus habet ortum ab eminenti zona vnde libere expetit loca alta et mouetur ibi et subtiliat aerem et sic frigoris est causa Omne enim subtile dummō exaltationem habeat pōt motum infrigidatur. Econtra autem in vallibus aer est quiet⁹ quē non impellit de facili ventus frigidus et sic est calidus. Macrobius autem aliam causam hui⁹ assignat dicēns q̄ hoc est ex aggregatione radiorum qui multiplicant in vallibus magis q̄ in montibus. ymmo si ad montes veniunt non ibi subsistunt sed ad valles descendūt vbi cum vltra procedere nequeunt ibi multiplicantur et concalcantur a sic calorem maximum generant. Vnde mues in vallibus liquescunt citius q̄ in montibus. Et huic sententie cōcordat Ph⁹. in libro metheororum. ¶ Aer ergo montium est vita magnorum que vento agitata superbie habūdat in frigore malicie. Aer autem quietus vallium ē vita tranquilla humilium. ad quam vētus iuqmē tumis et superbie nō ingreditur Ibi etiam rad⁹ id est celestes illuminationes et consolationes multiplicantur. ex quibus amoris et deuotionis feruor plurimum augmētatur. // Tercio aer immutatur ex situ loci. quia in terra vicina mari septentrionali aer frigidus est ex vapore frigido a mari resoluto Vnde ibi calor est debilis. propter q̄ illud mare parum salsescit. et ideo pontica mare est quasi dulce In mari autez australi est contrariū ex contraria causa. Mare autem septētrionale vitā peccatorūz sig̃t que mare propē iquietudinē dicit Septentrionale autem a septem stellis frigidis arcturi q̄ ibi prefunt id ē a septē vitys capitalibus que in peccatōribus dominantur ibi est aer .i. anima frigida frigore peccati

et malicie · vbi etiã deficit aqua sal sa siue amara penitẽtie et habun dat aqua dulcis carnalis cupiscẽ tie Ecõtra autem in australi id est in cõuersione penitẽtie · de qua in Ps · dicitur Conuerte domine cap tiuitatẽ nostrã sic torrẽs in austro · consurgit vapor cõtritionis calid⁹ per feruorem humilez per lacrima rum conpũctionez · ex quo fit aer calidus id est anima feruens etiaz in amore ℣ Item anima in vita ista tanto plus sentit de mundi amari tudine quãto plus habet de terre na affectione Et ecõtra tãto plus capit de celesti dulcedine quanto plus est purgata a terreno amore et magis assidua in cõtemplatioẽ Cui⁹ exemplũ est q aqua marina que mixta ẽ grosso terreo vbusto amara est siue salsa Sed aqua dul cis ẽ mixta aereo a purgata a pul uere terreno Quasi autem terreũ grossum et conbustũ est amor ter renorum qui animam reddit terre naz p assimulationẽ · q anima vt dicit Hugo de sancto victore in il lius rei quam diligit similitudinez transformatur Itẽ reddit animaz grossam quo ad contemplationez spiritualiuz · et cõbustam quo ad affectionem temporalium vt tem poralia nimis ardẽter diligat Hoc ergo amore dum anima vespergi tur afflictione multiplici frequenẽ amaricatur Sed si fuerit anima ae rea id est spirituali amori coniunc ta et a terrẽ amoris puluere pur gata tunc celesti et spũali dulcedi ne q̃ pluries erit plena ℣ Itẽ aia habet aspectus a affectiones silles aspcibus signorum et domorum celi · Distinguunt enim astrologi quiq planetarum aspectus stili cet coniunctum oppositũ sextilem tercium et quartum Coniunct⁹ aspectus est quãdo vnus planeta irradiat super alium in eodem sig no citra quindecimũ gradũ secũdũ azaelem Et vt idem tradit fortissi mus et pessimus dicitur et preci pue quando duo planete maliuo li vt sunt Saturnus et Mars con iunguntur in signo eiusdem con plexionis puta in ariete vel tauro · Et hic aspect⁹ signat amicitiaz et cõcordiã malox hoim ad inuicem cõuentiõ in aliquo facto · et hec v nitas pessima est quia sicut piculo siuz est si vnitas desit bonis ita picu losiuz ẽ si assit mal⁹ put Gregori⁹ dicit Alij tamẽ astrologi dicunt q hic aspcus nõ est semp mal⁹ sicut si Jupit et Venus coniungantur in libra vel in geminis · et sic iste a spcus quãdo ẽ iter beniuolos ple netas non est mal⁹ q bonox con cordia et conuentia non est noxia sed bona Oppositus autem aspcus ẽ quãdo duo planete sunt in oppositis signis · qui dicitur pessim⁹ ppẽ cõtrarietatẽ signoruz · a precipue quando planete habent otrarias qualitates · puta si Venus sit in ariete et Saturn⁹ in libra Et hic aspcus designat inimiciciam et dis cordiam superborum et tyrannox ad inuicem que pessima est q cau sat fortissimas et periculosissimas guerras Sextilis autez aspect⁹ di citur · quando inter duos plane tas sũt duo signa integra · vt quã do aliquis planeta in aliquo signo ascendente aspicit tercium ante se et tciũ p⁹ se · et hoc ẽ a tcio in vn decimũ · Verbi gratia · Si aliquis planeta fuerit in iicio arietis aspicit illum qui est in capite geminoruz ante se vel illum qui est in inicio a quarti post se quod est signuz · xi ·

Et hic aspectus vocatur sextilis eo q̄ teneat sextā partem cēli scilicz q̄oraginta gradus. Et talis aspectus est laudabilis bon⁹ a fortunatus. Est em̄ signum domus dilectionis sc̄m astrologos scilicz propter concordiam signorum in una qualitate Talis ergo est aspectus dilectionis spiritualis proficientis scz caritatis. in qua homo proficiēs et ascēdēs aspicit terciū ante se scz spūm sanctū qui est tercia in trinitate persona. a quo videlicz causatur ipse amor caritatis. sc̄m illud Jo. v. Caritas dei diffusa est in cordibus nr̄is p spūm sanctum q̄ datus est nobis. a tercio post se scz p̄ximū Nam homo in se habet duo que p̄mo debet ex caritate diligere scilicz animā suā a corp⁹ suū. postea debz diligere p̄ximū sicut seipm. V. Alius aspectus q̄ dr̄ tercij⁹ est. q̄n duo planete sunt in signis similibz Et fit a. v. signo et nono vbi grā si planeta qui fuerit in inicio arietis aspicit eū q̄ fuerit in leone ante se. et eū q̄ in sagittario post se. qđ est signū. ix. Et dr̄ tercij⁹ q̄ distanz p̄tē cēli scz. cxx. gr̄ous. Et hic aspect⁹ est optim⁹. q̄ ē in signo p fidē amicitie vt dicit Ysael. q̄ ibi nō est diuarietas in q̄litatib⁹ signorū p̄cipue si fuerit planete in q̄litatib⁹ concordātes vt iupit̄ et ven⁹. Dic repp̄tat aspectū caritatis iam perfecte. qui dicitur tercij⁹ quia tria sūt que debet homo p̄fecta caritate diligere. scz deū seipsum et p̄ximū V. Quart⁹ aspc̄us est a q̄rto signo et x. Verbi grā si planeta q̄ fuerit in inicio arietis aspicit illū q̄ est in capite thauri ante se. et eū qui est in capite capricorni post se. qđ ē. x. signū. Vñ est aspectus q̄rt⁹ q̄n sūt inter planetas tria signa integra

Et hic aspectus dicitur q̄rtus. q̄ a tinet quartam p̄tem cēli scz. xc. gr̄ous Et hic aspectus dicitur esse malus. quia in illo signo sunt ire iimicicie et inuidie vt dicunt astrologi scz propter contrarietatem signorum. puta si sol fuerit in ariete et saturnus in cancro. Possum⁹ aūt dicere q̄ hic aspectus malus r̄presentat aspc̄um q̄tuor malarū affectionum. que semper aspectum faciunt esse malum scilicet inuidia. ira. odium. et luxuria. Malus enim ē aspectus inuidorum Ecclesiastici. xxv. Nequaz est oculus liuidi. i. inuidi. Jtē iracundorū. Vnde de saule irato contra Dauid dicit. i. Re. q̄ iam nō rectis oculis respiciebat saul Dauid. Jtem odientium siue inimicorum. quorum est aspectus insidiosus et fraudulentus Ecclesiastici. xx. In oculis tuis lacrimabitur inimicus. et si inuenerit t̄pus nō saciabitur sanguine. Jtem luxuriosorum. quorum est aspectus infectus et corruptus. ij. Pe. ij. Oculos hñtes plenos adulteris.

Capitulū. vij.

Aptitudines vtutū viciorū et artiū insūt hoīb⁹ ex natura. non tantuz ex p̄te anime sed etiam ex p̄te corporis et complexionis quā anima vt plurimū sequitur Nam diuersi homines sūt apti a dispositi naturalit̄ ad diuersas artes. Et hoc est p̄p̄t vires et dominium diuersorum planetarū Verbi grātia quātum ad virtutes vel opera virtutū. saturnus vt dicit Ptholomeus disponit homines ad doctrinā. inpit̄ ad honestatez. mars ad magnanimitatē. ven⁹ ad amicitiā. mercurij⁹ ad eloquētiā a sapiētiā. Vnde sc̄m Ptho. mercurij⁹ dat eē studiosos. a scientie numeros

amatores Sol ad virtuosum spiritum et animā Luna ad pudicicias
Similiter quātū ad vicia Saturnus vt dicit ptholomeus dispomit ad pigriciam Jupiter ad vanam gloriam et pompam diuiciarum et honorum et vestimentorum Vnde dicit ptholomeus q sub Joue fūt honor et diuicie a optimum indumētum Mars ad irā Vnde secundū ptholomeum sub marte cōtinetur preliuz carcer et inimicicie. preest enim Mars colere et igni a coleri complexioni Vnde dispomit ad audacitatē et animositatē et appetitum victe. et ideo Mars ab ā tiquis deus vocabat bellor Venus dispomit ad luxuriā et voluptates Sol ad auariciā Vnde dicit ptholomeus q sub sole cōtinetur spes lucri fortuna et heres Mercurius ad furtum a mercationū fraudes Vnde Ptolomeus dicit q sub mercurio cōtinetur fortuniuz negociatio et furtum Luna autē scōm Ptolomeum et albumasar existens in secundo signo post ascendens efficit et ostendit merorē et tristitiā In quarto vero et quito a octauo efficit et designat vitam anxietatē fugā a mutabilitatē Similiter quātū ad artes Saturnus dispomit homines vt sint terrar cultores et grauiuz ponderum portitores. trapezete .i. campsores argenti tractatores et scriptores Mars vero dispoīt ad ārtes et opationes igneas vt furnārios et ferrarios Venus vero vt sint trātores musicor amatores speciarum confectores artifices et vestiū muliebrium incisores Mercurius vero dispomit ad sciēciam et vsum calculi et computationis et ideo dicitur fuisse deus mercatorum Sol vero habilitat hominez ad omnia

opera auri si fuerit in exaltatione sua Si vero in casu ad omnia operaeris habilitat et dispoīt Luna vero dispomit ad artes nauticas a aquaticas

¶ Capitulum. viij.

Avaricia assimilat vmbre propter. vij. Prio q vmbra est luminis impeditiua Sic a cupiditas auaricie īpedit aie lumē gratie. Nā sicut vmbra terre causat eclypsim lune sēliez quādo terra interponit int lunam et solē. ita terrenoruz cupiditas causat eclypsim anime quādo interponitur inter eā et deū. Ps. Repleti sūt qui obscurati sūt terre domibus iniqtatū. Gre. Tenebra anime ē diuitiaz cupido Secundo q vmbra est caloris repressiua vl totaliter extinctiua Et sic cupiditas siue auaricia calorē caritatis minuit vl extinguit. Minuit quidē q tanto minus diligitur deus quātomagis diligit mūdus Si ergo amor cupiditatis sit inordinatus nō tamē in tātum q preferat diuiciaz affectum amori diuino sezt pter diuitias nō velit aliquid contra deū vel pximum. diuinuit quidē caritatez sed nō extinguit q tunc est peccatum veiale Vñ Aug. ī libro. lxxxiij. questionum dicit q venenum caritatis est cupiditas verū temporalium. augmentū eius cupiditatis diminutio Vnde īperfectis nulla cupiditas Si autē auaricia in tantuz excrescit q preferat caritati. scilicet vt pter diuitiarum affectum nō vereatur facere contra amorē dei a pxim sic auaricia est peccatū mortale et totaliter caritatis amorem extinguit. primo Johannis secundo Si quis diligit mundum nō ē caritas patris in eo Tercio q vmbra ē sterilitatis inductiua

quia michil quasi crescit vbi est cō
tinua vmbra. Sic semina diuinoꝝ
verborum non possunt crescere et
fructus producere vbi est auaricia
et diuitiarum cura sollicita Math.
xiij. Sollicitudo seculi istius et fal
lacia diuitiarum suffocat verbum.
V. Quarto quia vmbra est serpen
tium amica et colubroꝝ nutritiua.
Vñ dicitur colubet q̄si colens vm
bram. Ita auaricia maxime est ser
pentibus infernalibus. i. demonibꝫ
accepta. quia maxime per eaz am
mas illaqueant. Vnde Apō. dicit
.i. Thim. vi. q̄ qui volunt diuites
fieri incidunt in temptationem et
in laqueum diaboli. V. Quinto q̄
vmbra est maturitatis fructuuz re
tardatiua. Ita tenacitas auaricie
fructus penitentie etsi non omnio
aliquādo impediat tamē retardat.
quia nullus penitentie opus homi
nes sic difficulter vel negligēter fa
ciunt. sicut male ablatoꝝ restitu
tiones Suggerit enim diabolus il
lud verbum Psalmiste. Beatus q̄
tenebit ac̄. V. Sexto quia vmbra
est timoris excussiua. et hoc quia
tenebrosa est Ita simili modo aua
rus semper timet ne perdat quod
acq̄siuit. vel ne deficiat sibi q̄d ha
bet Et ideo non libere nec propri
e vtitur eo. Propter quod dicit
Hieronimus. Auaro tam quod ha
bet q̄ q̄d non habet deesse fatemur
V. Septimo quia vmbra est sōpni
prouocatiua. et hoc propter frigi
ditatē Job. xl. Sub vmbra dormit
in secreto thalami. Ita similiter a
uaricia inducit sompnum. i. profun
ditatem et immobilitatem peccati
Radix enim oīm malorꝝ ē cupiditas

Capitulū. ix.

Vreole sanctorum assimi
lantur coronis luminariū
Apparet enim circa solē et lunam et
stellas notabilis corona quedā al
ba que grece dicit halō. Et ita qui
dā sancti notabiles scz martires v
gines et doctores p̄ter communē co
ronam glorie que aurea vocatur.
adhuc dicuntur habere aureolas.
Et designat aureola quoddam acci
dentale premium siue gaudiuz de
opib⁹ a se factis. q̄d habent cōne
victorie excellentis. quod quidē ē
aliud gaudium ab eo q̄ de iūctiōe
ad deum gaudet. q̄d gaudium dici
tur aurea. Vnde Exod. xxv. Faci
es super aream alteram coronaz
aureolā. Significantur ergo aure
ole in huiusmōi coronis. P̄imo
cōne ordinis. quia scz fit in eis cir
cul⁹ post circulū. Naz sicut lapis p
iectus in aquā quietaz facit circu
lum post circulum qui paulatim e
uanescit Ita cū vapor quieto tem
pore est in aere rarus nōdum con
tractus in nubez. si radius solis l̄
lune vel stelle cadat directe in cētz
illius vaporis diffunditur humidū
circa radium. ex hoc fit circul⁹ p⁹
circulum. impulsum enim sequit̄ for
mam impellentis. Omne autem lu
mē naturaliter est rotundum. et
ideo ille vapor rotundatur. et ita
videtur iuxta luminare cuz sit ꝑpe
terram Ordo ergo circuli p⁹ circu
lum. i. coronē in sanctis illuminatis
representat ordinem aureole post
aream. vel omnis aureole post ali
am in aliq̄bus beatis. Sicut quidā
beati in celo habent tantum aure
ā que est oīb⁹ communis. scz perfectū
gaudium q̄d hñt ōnes beati de pfe
cta diūctiōe ad deuz. Et vocat aure
a siue corona. tū q̄ cuz quadaz pug
na acquiritur. quia regnū celorum
vim patitur ac̄. tum q̄ per hoc sanc
ti efficiūt p̄cipes regie dignitatis

Vnde hāc aureā habz beata ma
ria magdalena. Sed vltrīº quidā
alij sup hoc habent aureolam .i.
quoddaz accidentale gaudium de
aliqua excellēti virtute. puta de ū
gimitate sicut etiam beata martha
que etiā fuit virgo Et quidā sup
aureolā virginitatis adhuc habēt
aliam scz predicationis et doctrīe
sicut beatus dominicº qui fuit vir
go et doctor. Et quidam post hūc
circulum adhuc habent alium scz
martirij. sicut beatus Petrº mar
tir de ordine fratrum predicatorum
qui fuit virgo doctor et martir. et
ideo ascendit aureola triplici dora
tus. ¶ Secundo ratione temporis
quia fiunt huiusmodi corone tpe
tem pati frigoris Nam magnus ca
lor vaporem dissipat et frigº intē
peratum nimis condensat. Est au
tem in mundo itemperatum frigº
malicie. et ideo non dantur ibi au
reole. nec in inferno vbi intpatus
calor gehenne. sed tantum in celo
vbi est refrigerij tempamentum.
¶ Tercio ratione significationis.
quia hic circulus si circa pīferiam
spissatur et nigrescit vel virideſcit
significat humidas impressiones ca
suras. Si autem attenuatur et fic
deficit. aut hoc est equaliter et tūc
significat quietem et serenitatem
aeris. aut in vna parte et tunc ex
illis oritur ventus. Si vero rumpi
tur et lacerat in pluribus locis sig
nificatur tēpestas secm Sene. Er
go pma significatio scz humectati
o per pluuiā doctrīe referē ad pdi
catores. secda scz serenatio referē ad
virgines. in quibº serenatur mēs
ad victoriam carnis. sed tercia scz
ventus vel tempestas refertur ad a
matores dīne passionis Et in istis
tribus tātū dantur aureole in celo

¶ Capitulū. x.

Baptismus assimilatur fon
ti ꝓpter septem. ¶. Prīo.
quia fons est sui communi
catiuus. Nulli em se fons occultat
sed eque pauperi et diuiti se cōmu
nicat. Ita similiter etiā baptismus o
mnibus est et nulli negeē. nec puēo
nec semi nec paupi nec dīti Zach.
xxxij. Erit fons patens domui da
uid in ablutionem peccatorum ¶.
Secundo quia fons est sordium ab
lutiuus. a baptismus omnes ablu
it sordes peccatorum scz originalis
et actualis et venialis Judith. xv.
Exibat in vallem bethulie et bap
tizabat id est lauabat se in fonte.
¶. Tercio quia fons est locorum
adiacentium sibi fecundatiuus. Et
ita etiaz simili modo baptismº se fu
scipientes dicitur fecundare. inꝑ
tum fructus gratie id est virtutes
confert non habenti. et auget ha
bentibus. Vnde super illud Psal
miste Super aquam refectionis nē
dicit glosa. ꝙ anima peccatorum
ariditate sterilis fecundatur ꝑ bap
tismuz Prouer. vi. Veniet vt fōs
messis tua ¶. Quarto qua fons ē
aque multiplicatiuus. Nam ꝙuis
in ortu suo sit paruus. tamē prop
ter indeficientem fluxum magnox
fluuiorum est causatiuus. Nullus
enim est fluuius ita magnº quin
occulte vel manifeste a fonte aliqua
na scatur. Ita similiter baptismus
auget et multiplicat in adultis gr̄
tiam a virtutes Hester. x. Fons p
uus creuit in fluuium et in aquas
plurimas redundauit. ¶. Quinto
quia fons limpidus est vetum om
nium in eō existentium ostensiuus
Quia scilicet vsqz ad fundum vidē
tur que sunt in eo. Ita baptismus
dirigit in visionē spūalē interiorez

et exteriorē · interiorem quidem in quātuz baptiſmus dicitur fidei ſacē mentū que oculos mētis idoneos facit ad viſionē diuinorum · Exteri orem vero quia baptiſatis cōcedit inſpicere ſacramētum eucariſtie q̄ noū alys vt Dioniſius dicit · Vnde baptiſm⁹ ſcōm Damaſc · q̄ Dioniſi · dicitur habere virtutem illumina tiuam Ihēmie nono · Quis dabit oculis meis fontem ℣ · Sexto quia fons eſt caloris refrigeratiu⁹ quia baptiſmus eſt ardoris q̄ cōcupiſcē tie et fomtis mitigatiu⁹ · in quātuz in baptiſmo cōfertur gratia p q̄m adhibetur remedium ne fomes vl concupiſcētia dominetur Proūbi orū xvij · Fōs vite vt declinz a ruī na mortis · Ruina enim mortis eſt concupiſcentia · quia ſi ſecūdū car nem vixeritis moriemini · vt dicit Romano · viij · ℣ · Septīo quia fōs eſt in altū aſcenſiuus · Nam quāto primo deſcendit aqua fontalis tan to poſtea aſcendit · Vnde quia bap tiſmalis gratia de cælo venit · in cu ius rei ſignū cæli aperti ſunt ſuper criſtum baptiſatum · Lucæ tercio · ideo ipſa facit vſq̄ in cæluz aſcen dere baptiſatos · q̄ ideo dicitur bap tiſmus aperire ianuā cæli Johānis quarto · Fiet in eo fons aque ſaliē tis in vitam eternaz · ℣ · Item bap tiſmus eſt figuratus in fluuio Jor danis · ℣ · Primo quia Jordanis le prā Naaman ſyri mūdauit · et ſimi liter aqua baptiſm mūdat lepraz .i. infectionē peccati · Secūdo quia Jordanis regiō ez iudeorū fideliū a regione infideliū diuidit · et ſimi liter ſacramentuz baptiſmi diſtin guit religionē fideliū .i. criſtia norū ab ommū infideliū populis Job xxvin · Diuidit torrens a populo pe regrinātī · ℣ · Tercio quia Jorda nis cōrā filys Iſrahel ſe aperuit et ad terrā promiſſionis ſiccū iter ex hibuit · in quo ſignificatur q̄ bap tiſmus ianuaz gratie nobis aperit et ad terram promiſſionis .i. ad vi tam eternam viam nobis facit Jo hānis iij · Niſi quis renatus fuerit ex aqua et ſpiritu ſācto nō poteſt introire in regnuz dei · ℣ · Quarto quoq̄ quia Jordanis ex contactu mūdiſſime carnis criſti ſāctificari meruit · vnde eo mediante criſtus vim regeneratiuā contulit aquis Et ipſum ſacramentū humane ſa lutis id eſt baptiſmuz in aqua fieri inſtituit Ephe. v · Mūdās lauacro aque aē ℣ · Quinto quia in iordāe Johānes baptiſta cælos apertos vi dit · vocē dei patris audiuit · filiū i carne latit · ſpiritū ſanctum in co lūbe ſpecie ſuper ipſum deſcendere vidit · in quib⁹ ſignificatur q̄ bap tiſmus ianuam cæli aperit · q̄ ad ſā cte trinitatis noticiam et viſionez apertam in qua conſiſtit vita eter na feliciter introducit ·

¶ Capitulū · xi ·

Beatitudies que enumerā tur in ſermone domini in monte Mat · v · poſſunt aſ ſimilari ventis · Nam primo vent⁹ eſt nauigātium deductiuus et pro motiuus · fortiſſime enī in mari cur ritur ſi bono et forti vento nauicu la impellatur · Dor autem proprie competit prime beatitudini que ē paupertas ſpiritus · Nam paupes ſpiritu ſunt qui per maē huius ſe culi ad portū et quietem regni ce leſtis expedite et ſine impedimēto peruenīunt · Vnde dominus dicit Beati pauperes ſpiritu quoniam ipſorum eſt regnū cæloruz · ~ Vbi

nota q̄ in mari huius seculi tria impedimenta occurrunt que nauem anime frequenter submergūt. Vnum impedimentum est ex vndis siue fluctibus tumescentibus. et illud designat elationes et tumores honorum mundanorū. Hoc autem impedimentū tollit paupertas spiritus. Nam sicut dicit glosa Pauperes spiritu sunt humiles deum timentes. et tales profecto non ābiunt sed fugiūt honores. Vnde vnda tumescentis superbie minime hos inuoluit. ℣ Secundum impedimentū est ex scopulis occurrentib⁹ in quos quandoq̄ nauis impingit. Et isti scopuli sunt cure seculi et cupiditates diuitiarum. a quibus etiam liberat paupertas spiritus. Vnde dicit alia glosa. q̄ pauperes spiritu sunt qui nichil habent et ōnia possident. quoꝝ tm gloria est nichil in terra possidere et sine sollicitudine viuere. ℣ Tertium impedimentū est ex fluctibus absorbentibus. Sūt enim in mari syrtes. i. loca zabulosa interclusa aquosa profunda minus. Hec autem profunditas aquarum est voluptas illecebraruꝫ carnis. a quo etiam impedimēto pauptas spiritus liberat. Vnde dicit glosa super Lucam. q̄ pauperes spiritu sunt qui non querunt illecebrosa. Talibus ergo pauperibus promittit regnum celorum. in quo tm assequuntur et excellentiam bonorum et voluptatem spiritualiū delectationum. de qua in Ps̄. Torrente voluptatis tue potabis eos. ℣ Secundo ventus est ardoris et estus refrigerativus. sicut patet de aura et de vento frigido aquilonari. Et huic assimilatur secūda beatitudo que est mititas. cuius est refrenare passiones irascibiles. et precipue ardorem ire et furorem. Et de hac dicit dominus. Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram. Mititas et mansuetudo idem sunt realiter. tamē posset dici q̄ differant. quia mansuetudo dicitur quātum ad effectum. Vnde Cassiodorus dicit super Ps̄. q̄ mansueti dicuntur quasi manu assueti. hoc est tolerātes iniurias. Sed mititas dicit quātum ad affectum. Vnde ille dicitur mitis quem nō afficit rancor et ira. Tales sunt beati quoniam possidebunt terram. Et in hoc q̄ dicit possidebunt notatur securitas. In hoc vero q̄ dicit terram notatur stabilitas. Vel secundum Augustinum possessio terre significat affectum bonum anime quiescentis per desiderium in stabilitate hereditatis eterne que per terram significatur. ℣ Tercio ventus est pmbriū et aquarum causatiuus sicut patz de vento australi. qui cuꝫ sit calidus et humidus aerem condensat et ē bulentiam generat. Vnde dicitur auster ab hauriendo aquas. Huic assimilatur tercia beatitudo scilicz luctus in quo pmber lacrimarum effunditur. Et de hac dominus dicit. Beati qui lugent scili. et peccata sua vel etiam aliena. Crisostimus. Beatus qui peccata sua luget. Beatior qui luget aliena. qui enim aliena luget certum est q̄ sua non habet que lugeat. ℣ Sequitur premium quoniam ipsi consolabuntur. et hoc quadrupliciter. Primo de peccatorum remissione. Ysaie decimo. Conuersus est furor tuus et consolatus est me. Secundo de penarum eliasione. Apocalipsis sexto. Absterget deus omnem lacrimam ab oculis sanctorum. et iā non erit neq̄ luctus neq̄ dolor

Tercio de gratie et glorie adeptio ne Ysaie·lxvi· Gaudete gaudio vniuersi qui lugebatis super ea· ℣. Quarto de vltione malorū Psalmista· Letabitur iustus cū viderit vindictam· ℣. Quarto vētus est ignis accēsiuus· Vnde fabri habent cōflatoria per flatum siue ventū ignē accēdētia· Hoc autem cōpetit q̄rte beatitudini que est esuries iustitie Nec enim esuries michil aliud est q̄ fucensum et ardens desiderium iustitie· Nam esurire est cum desiderio velle· Vnde esurire debemus iustitiam vt intelligamus nos sepe indigere Et ideo de hac dicit dns· Beati qui esuriunt et sitiūt iustitiā quoniam ipsi saturabuntur· Et dicit qui esuriunt iustitiam non pecuniam Psalmista· Diuites egerūt et esurierunt· Item dicit iustitiaz non sapientiaz· quia de sapientib⁹ seculi et curiosis dicit Psalmista E furientes a sitientes anima eorum in ipsis defecit· Item dicit iustitiaz non potentiam Prouerbiorum vicesimo septimo· Leo rugiens et vrsus impatiens princeps impius super populum pauperem· Item dicit iustitiam non lasciuiam Luce· xv· Quāti mercenarij in domo patris mei habundant panibus· ego autem hic fame pereo· Sequitur premium· quoniam ipsi saturabūtur scilicet cum viderint vindictaz Ysa· vltimo· Egredient a videbūt cadauera eorum qui preuaricati sunt in me· postea seq̄tur· et erūt ad satietatem visionis omnis carnis· Item saciabuntur cum apparuerit gloria domini Ps· Saciator cū apparuerit gloria tua· ℣. Quinto vētus est seminum productiu⁹ nutritiuus et augmentatiu⁹· sicut patet de vento australi qui calorez causat· pluuiam a rorem administrat· poros terre aperit· gramina et semina producit· nutrit· et auget Et hoc cōpetit quinte beatitudini· scilicet misericordie· que semina elemosinarum· De quib⁹ Apostol⁹ loquitur· j· Corin· ix· dicens· Qui parce seminat parce et metz· producit exhibendo· nutrit compatiendo· auget continuando De hys seminibus fructus eternus colligitur dicēte Apostolo· Qui seminat in benedictiōe de benedictiōe metet vitam eternam· Hic est igitur misericordie ventus qui calorem amoris pluuiam et rorem gratie acquirit· poros terre id est viscera terrem hominis apit et semina elemosinaruz producit· De hac igitur misericordia dicit dominus· Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur· Augustin⁹· Misericordia est quedaz aliene miserie cōpassio· Hilari⁹ Misericordes sunt qui in quibuslibet subuenūt miseris· quoruz benuolo affectu ad omnes tantum delectatur de⁹· vt eis misericordiam suaz prestitur⁹ sit· Et nota q̄ misericordia inciat respectu cure sue proprie Ecclesiastici· xxx· Miserere anime tue placens deo· augmētatur respectu necessitatis aliene Job· xxxi· Si cōcidi buccellam meam solus· cōsumatur respectu iniurie illate quando homo orat pro persequentibus ℣. Sexto ventus est aeris serenatiu⁹ sicut patet de vento boreali qui cū sit frigidus et siccus est aeris depuratiuus· pluuiarum et ymbriuz fugatiu⁹· et serenitatis inductiuus Hoc igitur competit sexte beatitudini· q̄ est mūdicia cordis in q̄ ē· scientie trā q̄llitas a serenitas De hac dicit dns· Beati mūdo corde q̄m ipsi

deum videbūt · Dicuntur autez mū
do corde illi qui sūt mūdi a vitys
quos non arguit conscientia pecca
torum · qui dicuntur beati quoniā
ipsi et non aly deum videbunt in
presenti per cōtemplationē in futu
ro per fruitionē · Aug⁹ · Deus quez
nō nisi mūdi cernere possunt · Idē
Deus ꝑ clari ꝑ felices ꝑ beati ocu
li qui te contēplantur · Bernard⁹
Delectabilis est ad videndum · suā
uis ad habendū · dulcis ad perfruē
dū · V · Septimo ventus est corpoꝛ
conseruatiuus et augmentatiuus
sicut patet de ventis borealib⁹ qui
corpoꝛa conseruant · ex eo ꝙ aerez
pestilentem sanant · et digestiuā
adiuuant · a retentiuam confortāt
Itē augmētat vim regeneratuā
Vnde Aristotiles dicit ꝙ sb hoc ve
to generantur masculi · Et ideo Ja
cob sb hoc vēto dicit̄ posuisse vgas
varias āte oculos ouium vt gene
rarent scilicet sub aqlone · Hoc au
tem competit septime beatitudini
scilz paci · per quā pestilentie guer
rarum remouentur · virtutes con
fortantur · et bona taz spiritualia
ꝙ temporalia augmētantur · Naz
in pace interiori conscientie cōseruā
tur et augentur bona spiritualia ·
In pace vero temporali conseruāt̄
et augentur bona temporalia · ꝙa
sicut dicit Ihēroi⁹ · Concordia mi
nime res crescunt · maxie vero di
scordia dilabuntur · De hac ergo di
cit dominꝰ Beati pacifici quoniaz
fily dei vocabunt̄ · Et dicuntur pa
cifici pacē habentes ad seipsos · ȳ ·
Corin · xiy · Pacem habete et deus
pacis et dilectionis erit vobiscum
Item dicuntur pacifici pacem faci
entes inter ꝓximos · Vnde Bēn ·
Nō dicit beati pacifici sed pacifici ·
quia non tantū pax ē dicenda sed

faciēda · Et sequit̄ premiū · qm̄ fi
ly dei vocabunt̄ · tū ꝙ ipe est deus
pacis · tū ꝙ eiꝰ ꝓpriū est reconciliaꝛ
Item ꝙ ipse fecit nobis pacem ·

¶ Capitulū · xy ·

BOnitas et malitia humāe
vite multū pueit ex exer
citio et otio persone · Est e
nim humana vita velut ꝛa q̄ quā
to plus fodit̄ur et vertit̄ur tanto ī
sita ei virtꝰ cum singulis partibus
amplius permisceāt̄ et semp aptioꝛ
redditur vt ex ea fructus mltiplex
generet̄ · Quādo vero nimis stat o
ciosa ad ꝓductionem fructuuz red
ditur minus apta · Sic etiam vita
hominis quāto bonis laboꝛib⁹ am
plius exerceꝛ tanto fructus glo
riosioꝛ finalit̄ ex ea colligit̄ Sapiē ·
iy · Bonoꝛum laboꝛū gloriosus est
fructꝰ · Vnde cōsulit̄ Pro · xxiy ·
Diligenter exerce agrum tuum ac̄
Sed ecōuerso cuz vita huāna sine
labore opis et pmitētie cultura pi
gresc̄it · non fructus vtiles sed noxi
as herbas gignit scdm illud Pro ·
xxiy · Per agrū pigri hoīs trāi
siui · et vineam viri stulti · et ecce
totum repleuerūt vrtice · Ager ho
minis pigri est vita hominis ociosi
quaz replent vrtice · i · vitioꝛum im
mūdia Eccī · xxxiy · Multā malitī
am docuit ociositas · V · Item bo
nitas et malitia humane vite variat̄
ad modū aq̄ · Variat̄ em̄ aq̄ ī bo
nitate et malitia ꝑm Auicē · et sūt re
gule sūpte a multis · Prīa a motu ·
ꝙ currētes aque sūt meliores stā
tib⁹ · Item currētes ad orientē sūt
meliores currētib⁹ ad septētrionē
Currētes vero ad meridiez ꝓio ēt
currentib⁹ ad occidentem · Similis
inter homines currentes per ve lo
citatem et continuitatez bene ope
randi vel per viam mandatoꝛum

dei remunerant̃ tanq̃ bñ Mat. xx. Voca operarios et redde illis mercedẽ suam. Ociosi vero stantes obiurgantur tanq̃ mali. Ibidem Quid hic statis tota die ociosi? vl̃ currentes sunt feruẽter amates. Apo9. i. Corin. ix. Sic currite vt cõprehendatis. Sed quasi stãtes sũt qui motu amoris carẽt Et hoc stare cadere est Apo9. i. Corin. ix. Qui se existimat stare videat ne cadat Sed qui currunt ad orientem. i. ad xp̃m. De quo Zacha. vi. Ecce vir oriens nomen eius. isti sunt bñ. Qui vero ad septentrionẽ. i. ad statum peccati vbi habũdat frig9 malicie. Vnde significatur ipsum per septentrionem. i. per versum siue p aversurum qui contin et septez stellas gelidas. i. septem capitalia vicia. quibus in anima extinguitur calor caritatis. isti m̃q̃ sunt male aque. i. male dispositi. Item isti q̃ currunt ad meridiez vbi est feruor solis id est ad fauorem mũdane cõsolationis. scz vt velint in hoc mundo suas consolationes habere. peiores sunt currentibus ad occidẽtẽ id est ad casum aduersitatis Vnde Abraham dixit diuiti epulom Lu. xvi. Recordare quia recepisti bona i vita tua Ecce iste cucurrit ad meridiem. et lazarus similiter mala. et iste ad occidentẽ. Sequitur. nũc vero hic consolatur tu vero cruciaris. Melius est ergo hic ire ad domum luctus q̃ ad domum conuiuij. vt dicitur Eccl. vij. Secũda regula sumitur a quiete aque. Naz stantium aquarũ sunt gradus. In primo enim et maiori gradu malicie sunt aque stantes que habẽt viscosam pellem in superficie. secũdo paludales. tercio lacuales. qrto putreales. quinto mortales Intelliguñ ergo per putreales q̃ sũt profunde peccata cordis. per fontales que extra prodeũt peccata oris. per lacuales que se latius et patenter extendunt peccata opis. p paludales aũt que fumositates generant et sunt causa corruptionis priciosa exempla precipue prelatorum. Sed per aquas viscosã pellez hñtes inherentiam consuetudinis praue intellige que est visc9 tenaciter inherens. Omnes ergo hec aque sunt male licet plus et minus vt patet per se. Tercia regula sumitur a fundo aque. Nam que hñt fundum lutosum sine corruptione sunt bone. que arenosũ sunt min9 bone. que plũbeum sunt male. Fũdum aque est cor. quod est fundamentum vite. hoc si esset lutosum. i. imundum cuz corruptione peccati. tunc non faceret aquam bonam. i. bonam vitam. sed si sit lutosum. i. humile vt scz homo consideret a cognoscat se esse vt vas luteum et fragile. sicut dicit Apo9. ij. Corin. iiij. Habem9 thesauz istũ in vasis fictilibus. tunc qz tale lutuz siue fũdũ est sine corruptiõe peccati facit bonã aquã. i. inducit ad bonam vitam. Sed si sit fundũ arenosũ. i. cor mundum. sed tñ aliquãtulũ graue. i. tardũ et tepidũ ad spũalia opa. est aqua. i. vita min9 laudabilis Si si sit plũbeũ. i. im̃q̃tate grauatũ. q̃ im̃q̃tas grauat ad modũ plũbi Isai. xxviij. Grauabit eum im̃q̃tas sua. tunc est aqua. i. vita mala. Quarta regula sumẽ a vi minerali per quam transeunt Nam que p auruz transeunt minus nocent q̃ que per ferrum. licet confortant interiora. sed que per cuprum sunt pessime et min9 valide. Per trãsitũ autẽ accipitur cupiditas auaroruz

que est malá· per transitum fervi truculentiam tyrannoruz que est peior· per trāsituz autem cupri impuritas hereticoruz que ē pessima· plus enim nocuerūt ecclesie hereti ci animas corrumpentes q̄ tyranni corpora perdentes ¶ Quinta regula sumitur a gravitate et levitate Nam aque leviores sunt meliores Vñ aqua cocta levior et penetrabilior est q̄ cruda Non enim vetum est dictum quorundam rudiū scilicet q̄ cum aqua coquitur subtilé evaporet a grossum remaneat et ideo fit grossior q̄ cruda· q̄ solū corpus mixtum et compositum in spissatur decoctione· simplex autē fit rarius quia per calidum quod habet congregare omogenia separāt̄ partes aque a terrestrib9 que prius omnes mixte erāt Alia etiaz causa ē quia aqua cū coq̄t̄ subtiliat̄ et ideo partes terrestres magis penetrant per ipsam et descendendo residunt in fundo Vnde oportet q̄ aqua cocta maiorem facit residentiam q̄ non cocta· ergo melior est aq̄ levis q̄ gravis· a cocta q̄ cruda Et sic etiam mens tunc est bona quando est ab onē peccati levigata et a terrestri amore sepata Sed tunc econtrario mala quando ē peccato gravata et terrestritate id ē terreno amore resperssa Sed tūc ē mens pfecta· quādo ē igne diuini amoris decocta l' igne tribulatioīs purgata et pbata· q̄ patia opus pfectū habz· sed si sit cruda igne amoris nō calefacta nec igne alicuius adversitatis purgata tunc nec laudabilis est nec sana

¶ Capitulū· xiij·

Caritas assimilatur soli xp̄o vi· ¶ Primo q̄ sol ē vtutis vnitiue· planetas enim

vnit a ꝺsiliat i effectib9 suis Cōsiliat etiā ꝺtraria eltā iuicē· sic etiaz caritatis effect9 ē vnire spiritualit Vñ Ap9· vocat eā viculū p fectioīs q̄ stiliz perfectē vnit et ligat aīam deo et corda fideliuz muicem in deo Propē q8 de primis fidelib9 ecclesie· in quib9 caritas habūdabat dicitur Actuum· nn· q̄ multitudinis credēt̄ium erat cor vnū et aīa vna Ps̄· Ortus ē sol et congregati sūt scz fideles in vnū ¶ Secūdo quia sol ē virtutis vivificatie q̄ nichil vivit vbi sol nō attingit Vñ plante que per absentiā solis videntur in hyeme mortue appximante sole in vere iterum fiunt vive· Ita caritatis dilectio de morte transfert ad vitā scd̄m illud Johā· iij· Nos scim9 q̄ translati sumus de morte ad vitaz quomā diligimus aē· Eccl· ix· Perfruē vita cum vxore quam diligis cunctis diebus vite instabilitatis tue qui dati sunt tibi sub sole Quasi enim vir est spiritus et quasi vxor caro· Tunc enim spiritus cum vxore sua vita perfruitur quando simul cum ipsa carne caritatis operibus exercetur· et ipsorum dulcedine quasi fructibus quibusdam ūficitur· et hoc cunctis diebus vite presentis que est instabilis· quia nunq̄ homo in eodem statu permanet· et sub sole. i. sb̄ caritatis fervore· ¶ Tercio quia sol est virtutis elevatiue siue attractiue· quia vi caloris vapores a terra et mari deducit· et eductos sursū attrahit et condensat in nubes· et sic condensatos imicē in mines grādines vl' aquas resolut· Ita caritas corda calefaciens vapores affectionū vl' orationū vel compūctionū eb eis educit et sursū ad deū attrahit et tā dē in lacrimas resolvit ¶ Quarto

quia sol ē virtutis pfectiue · quia calor elemētaris icipit agere generationem corporū · solaris autem calor perficit a ꝓducit ad debitum complementum vt dicit alex ādr Ita vitam spiritualem timor icho at · sed caritatis amor ꝓuehit et sūmat Vnde pfecta caritas foras mittit timorem ¶ Quinto quia sol ē virtutis formatiue quia scilicet per eiꝰ elongationē et appximatiōnē facies hoīm et corporaliū dispōnūtur vt dicit Yisidorꝰ sicut patz i Ethyopibus et alys cōtrarys regiōnibus Ita caritas forma est oīm v̄tutū sicut dicit Ambrosiꝰ Et hoc apparet ꝙruplicit̄er Primo qꝛ mouet omnes virtutes ad opa exteriora per que pficiūtur virtutes et merētur augeri ¶ Secūdo qꝛ omnes virtutes mouentur ad finez caritatis scilicet ad bonum Caritas enim habz bonum ꝓ fine tātū ¶ Tercō qꝛ caritas augmētat virtutū delectationem et tollit fastidium a alleuiat onera propter ipsiꝰ boni desiderium ¶ Quarto quia cōplet animā et perficit non quidem in esse naturę · sed gratuito ¶ Sexto qꝛ sol est virtutis imutatiue Immutat enī ipos dies qꝛ sedz diuersā solis dispositionē imutationē recipit dies Nā primo rubet in mane · lucet in tercia feruet in meridie pallet i vespere Vnde et quatuor equos fingit̄ i fabulis habuisse · primus erithe9 id est rubens · secūdus atheriꝰ id est splendeus Tercius lampas id est ardens Quartus philogeus id est amās terrā Ita caritas quosdam facit rubētes in martirij passione · quosdam lucentes in doctrine instructione · quosdam feruentes in dei affectione · quosdam pallētes in carnis macerationē ¶ Itē caritas assimilat̄ igni quo ad quatuor Primo quo ad formalitatem quia vt dictum est supra capitulo quito Ignis inter cetera elemēta est maxime formalis Multum enī habet de forma · paruz de materia Sic amor caritatis quos replet facit habere modicum de affectu materialium siue temporalium rerū · et plurimum de appetitu formaliū id est spiritualium bonoruz · vt iā non carnalia carnaliter · sed spiritualia spiritualiter diligat Distinguit enī Bernar · quatuor modos diligendi · scilicet diligere carnem carnalit̄ · spiritum carnaliter · carnez spiritualiter · a spiritum spiritualiter Secundo quo ad mobilitatem quia ignis semp est in motu Sic et amor caritatis eos in quib9 est semper facit esse in motu boni operis Vnde Gregoriꝰ dicit ꝙ nūquam est amor dei otiosus · operatꝫ enī magna si ē · si aūt operari desinit iā amor nō est Tercio quo ad virtuositatem Nā ignis habet virtutem inclinandi alta et eleuandi infima · congregādi sperſa Sic amor secundū Dyonisium habet vim inclinatiuam quia inclinat superiora inferioribus Item habet virtutem eleuatiuam quia eleuat inferiora superioribꝰ · et coadunatiuam quia coadunat equalia equalibus Quarto quo ad proprietatem · habet enim ignis multiplicem proprietatē vt ponit beatus Dyonisiꝰ vltimo capitulo celestis perarchie · q̄rum aliqne competunt caritati · videlicet ꝙ est sui cōmunicatiuꝰ Nā sicut dicitur ibi ignis omnib9 sibi quoquomō appximatib9 nō secundū locū tātū · ꝫ sedz cōgruētiaz materie vnuoce omunicatiuꝰ ē Et ap ꝫ hoc licz ignis i spera sua tangat

orbem lune non tamē imprimit i ipsum cum eorum nō sit materia vna Sic caritas facit bona eē communia et maxime inter proximos et domesticos · quia si quis suoruz et maxime domesticorum curam non habens fidez negauerit est in fideli deterior vt dicit Apostolus .i. Thi · v · Tenetur etiaz homo ex necessitate caritatis subuenire ñ omnibus indigentib9 · quia hoc esset impossibile vnicuiq · sed teneē subuenire sibi approximātibus .i. de primo occurrentibus Et nō solum caritas cogit hominem communicare bona sua per subuētionem · sed etiam seipsum in obsequiuz vel salutem per compassionem · secundum illud · ŋ · Corintheoz · xŋ · Libēter impēdar et superimpendar ego ipe aē Item igmis ē maxime actiuus Vnde inter elementa appriatur ei esse actiuuz scilicet ꝓpter calidum cuius igmis ē principium · vt dicit Phūs · ŋ · Metha · Vñ calidū prio et p se cōperit igm · Solū autē calidū ē simpliciē āctiuū inter q̄litates elemētares · q̄ huiouz et siccū sūt q̄litates passiue · frigidouz autē nō ē simpliciē actiuū l motiuū sed mouet ꝓuādo motū Vnde etiā mouet ad cētrū vbi fit ogregatio et īmobilitatio et nō diffusio Vñ licz alia elemēta aliquo modo sint actiua · igmis tamē ē magis principaliē actiuū Et sic ē caritas respectu vtutū Vnde oīs vtutis actio pfecta qdā mō attribuiē caritati et ipsa diciē esse forma ōmū vtutū Et ꝓterea Apostolus dicit Gala · v · q fides p caritatē operaē Nam q̄ per caritatē ordinatur act9 fidei et etiaz cuiz libet alterius vtutis ad vltimuz finem · ideo ipsa dat formam actib9 ommū vtutū Vñ nulla virtus sine

ea perfectorie vmeritorie operaē Et ideo Gregorius dicit · q michil habet viriditatis ramus bonī operis misi manserit i radice caritatis //· Item igmis vt dicit Dyonisius adest inuisibiliter ōmib9 sez mixtis licet non actu sed virtute et ideo i uisibiliter Vnde videm9 q ex omni fere corpore igmis per collisionē excutiē Et ꝓterea Dyonisi9 dicit q est presens ommibus inuisibiliter Et posset hoc generaliter itelligi ñ tm̄ de corpb9 mixtis · ꝥ etiaz aliquo mō de singulis ac oībus corporib9 inuisibiliter Possit em̄ dici q igmis sit primo quidem m corporibus superioribus scilicz cœlestib9 p principiuz sui · quia cū ommis alteratio reducaē in cœlū sicut in primum alterans nō alteratuz neq̄ dispositū p q̄litates alteabiles · oportz mi cœlo esse principiuz ommū q̄litatū actiuarū et passiuarū · sicut mars pncipiū ē calidi a siccī inpati et sol patī · vel etiā vlterius in alīq̄ stellatū fixarū · a silīē i alys Est etiā igmis in corpib9 inferioribus p mixtionē · et est in mixtis nō actu sed virtute vt dicit Phūs in libro de generatioē et corruptione · in se autem est actu Sic etiā p caritatē homo oīb9 adest sez per affectionē Nā cū teneatur omnes diligere · a anima verius sit vbi amat q̄ vb animat vt dicit Augustin9 · Quia per cognitionē cognitum ē in cognoscēte · sed p amorē contrario ē amans in amato · oportet q̄ p ipsā dilectionem oībus qdammō quos diligit presēs sit · Vnde Apostolus dicebat · Et si corpore absens spiritu tamē sum presēs Collocēses · ŋ //· Item igmis nunc est occultus nunc manifest9 · Vñ vt Dyonisius dicit Cum neglectus est id est sub

cmeribus occultatus videt quasi non esse. sed remotis cmerib9 subito eluc9 quasi prouocatus naturaliter ad quādam vindictam siue despectionis Sic lic9 caritas ex occupationib9 exteriorib9 seu necessitatibus quādoq9 videatur tepescere tamē subito et cito reaccēditur et ex ignitione corporis primi amplius inflammatur Ps. Nunquid qui dormit nō adiciet vt resurgat. Secūdo machabeor9 primo Refulsit sol qui prius erat in nubilo et accensus est ignis magnus Vnde amor diuinus aliquādo facit latere ad contemplādum aliquādo apparere ad agendum ℣. Item ignis sine sui diminutione est sui distributiuus et diuisiu9 Vnde ad ignem vnius candele innumerabiles possunt accēdi Sic amor caritatis nō minuitur. sed augetur ex eo q9 ad plures diuidatur ℣. Itē adhuc habet ignis plures alias cōditiones que caritati conuenīūt quia ex se est lucidus calid9 leuis a subtilis. q9 cāritas facit nos lucidos in discretione agendorū. calidos in bemuolentia p9imor9. leues a mobiles in obedientia mandatorū. subtiles siue tenues in contemptu terrenorū vel in abstinētia ciborum ℣. Itē caritas assimilat calori Primo q̄dē q9 calor est generationis omnium principaliter effectiuus sicut patet de calore celesti Et sic caritas est qua virtutu9 omniu9 opera generantur et ad perfectum finem pducuntur Secūdo quia calor est inferiorum ad superiora reductiuus q9 dissoluit terrestria in aquosa. a aquosa in aerea. et aerea in ignea. a sic inferiora p media reducit ad suprema Sic caritas facit incipiētē pficientem et perficiētem. et mediante etiā p9imo reducit nos in deum ℣. Tercio q9 est duror9 remolliti9 sicut patet in metallis que dissoluit et liq̄facit. etiā mues a grandines glacies q9. a sic caritas dura corda dum apprehendit ad pietatē emollit ℣. Quarto q9 ē liquidor9 indurati9 sicut patet in ouis in igne positis in quib9 subtilior9 partib9 resolutis remanētibus terrestrib9 res durescit et sicc facit calor solaris. sic caritas dei mollia a nutātia corda consolidat et corroborat ℣. Quinto q9 ē grossor9 et densor9 subtiliati9 Nā rē in quā agit dissoluit et sue actioni ydoneā facit Vnde cum rem ad simplicitatem ducere laborat eam subtiliat. vt patet in glacie que dum dissoluitur subtilia. Sic caritas diuites grossiores metallis subtiliat dū eos facit omia dare in elimosinas ℣ Sexto quia est metallorum depuratiu9 et totius eorū rubiginis cōsūptiuus. a sic caritatis feruor ois peccati rubiginē ab anima tollit ℣ Septimo q9 est grauium alleuiatiuus quia dū humiditatē que grauitatis ē causa in rebus assumit pondus rei diminuit Calidum enim facit humidum euaporare quia vapor depurat9. a in substantiam aereamvl leuē mutatus rem leuiorē reddit Corpora autem aliq̄ dicuntur esse leuiora post prandiū. propter caloris cōfortationem et spirituum generationem quibus corpus leuiatur. a mortua corpora fiunt grauiora viuis Sic amor caritatis omnia leuia reddit Vnde Augustin9 dicit in libro de verbis domini q9 omnia seua et inmania tolerabilia et prope nulla efficit amor ℣ Octauo q9 similium congregatiuus a dissimilium disgregatiu9 Vnde si aurum

plumbum ferrum et lapides fiant vna massa · et pciãtur in fortem ignez · calor vnumquodq; coniungit cum suo simili · vt aurũ cum auro a sic de singulis · Sed frigus omnia simul cõgregaret Sic caritatis amor est qui iustos inuicem vnit · et eos ab iniquis distinguit ¶ Itẽ caritas assimilatur argille propt̃ tria Prio quia ex argilla vasa fabricant̃ Nã argilla est terra glutinosa et nemorosa ad varia opera figulorum apta et ẽ ab argis sic vocata · apud quos primo ex tali materia vasa sunt facta fictilia Sic p caritatẽ efficitur cor hominis vas diuinum id ẽ dei contẽtiuum · qui a qui manet in caritate in deo manet et deus in eo et cetera Johãnis quarto ¶ Secundo quia ex argilla formantur lapides et lateres generantur Nam talis terra vt dicit Ysodorus per actionem caloris liquidiores partes consumentis et terrestriores consolidantis facile in laterez commutatur Sepe etiam terra frigiditate humidi tandez mutatur in lapidem Nam sicut dicit̃ in quarto metheororum Vnctuosũ tali transmutationi ẽ valde aptuz Vnde vnctuosum est medium inter viscosum et euaporatiuum Nã gtia euoporatiui habz a calore coagulari · gratia vero viscosi non potest ex toto euaci · sed habet amplius conprimi et consolidari et sic in lapidem transmutari Sic per caritatem efficiuntur homines vt lateres solidi a vt lapides viui apti scilicz collocari in edificio supne Jherusalẽ Vnde dicitur prima Petri secũdo Ipsi tamqnam lapides viui edificamini in domos spirituales ¶ Tercio quia cum argilla fluxus sanguinis refrenatur Nam argilla frigiditate sua est sanguinis constrictiua vt ait Constantinus Vñ si cuz forti aceto fuerit distemperata et temporib9 et fronti apposita prohibet de naribus sãguinez fluere Sic acetum compunctionis cum argilla dilectionis cohibz fluxum peccati

¶ Capitulum · xnñ ·

QUaro in mundo videtur vt in plurib9 spiritui prevalere a esse fortior eo · sed in celo econuerso totaliter spirit9 domiabitur ipsi carni · et caro erit per omnia spiritui subiecta Videmus enim q; quilibet planeta celestis fortior est in propria q; in aliena domo existit · et forti9 esse inde imprimit et agit Dom9 enim planetarum dicuntur signa celi in quibus quilibz planeta dicitur habere domum suam Nam dom9 saturni vt dicit albumasar prima et ppria ẽ Capricorn9 · similiter et aquari9 · Domus iouis pisces et sagittari9 · Dom9 martis aries et scorpio · Dom9 veneris libra et thaur9 · Dom9 mercurij virgo et gemini · Domus solis leo · lune Cãcer Et patz q; sol in leone qui est domus ei9 propria fortior est q; in alio signo et simile est de alijs Sic quia in mundo isto est ipsa caro naturaliter velut in domo propria · spiritus tamquã in aliena · frequẽter cõtingit q; caro prevalet et dominatur spiritui In celo vero vbi econuerso erit spiritus vt in ppria domo · et quasi in aliena patria erit q9ammodo ipsa caro · ideo erit spiritui tamq; potentiori totaliter sbiecta Vnde vocabitur secundum Apostolum prima Corinthioz decimo quito · corp9 spirituale ~ Carnis et spiritus

pugna inquietudinez generat cor dis et aufert tranquillitatem mē tis Nam quādo in sublimi apparēt duo venti fortes contra se inuicez pugnātes significatur tempestas maris· a tunc procella maris non libere trānsit ad p artem vnaz· ꝙ vña obuiat alteri ex ipsa pugna ventorum· tamen qui superior est ex ipsis ventis vincit eo ꝙ minus est admixtus humori a ideo min⁹ sevabilis Quasi autē duo venti cō trarij sibi in aere sunt duo appe titus aduersantes sibi in homine scilicet spiritus et carnis quibus dicit Apostolus Caro concupiscit aduersus spiritū a spiritus aduer sus carnem ·ŋ· Corinthiorū· nŋ· Ex eorum ergo pugna sequitur tempestas maris id ē inquietudo cordis· quia cor nō potest se libere ad partem vnam transferre scilicz spiritus· carne repugnante eidem Vnde Apostolus Romanorū· vŋ· Video inquit aliam legez in mem bris meis repugnantem legi men tis mee· nec etiam ad partē carnis spiritu retrahēte· vnus ergo obui at alteri quia sibi inuicez aduersā tur Sed pars quē est in ordine na turali superior scz spiritus tunc car nē vincit quādo humori aqueo .i. carnali amori admixt⁹ nō existit· scz quādo se tenet ī sua puritate· tūc em ipse spirit⁹ q̄si carnē a ossa si habz Vñ Ap⁹ Ro· viŋ· Si spiri tu facta carnis mortificaueritis vi uetis Carnis delectatio licz sit sēsui dulcis· intus tamē aiaz occidit Cu ius exēplū ē qꝝ aliquādo cadit sup herbas a folia arborū ros fluēs et viscosus ad modū melꝭ· a qꝝ mel ī rorem laxat ideo aues cōmedētes herbas illas moriuntur de visceteri a· a inuenūtur intus crocee ꝑte coleram q̄ generaē ex melle Sicut ergo dulcedo cordis in herbis ē de lectatio carnis ī opib⁹ voluptatis· que dulcedo in ventre coleraz gig nit a aue extinguit· quia delecta tio ipsa carnis in mente amaritu dinem et cōscientie remorsum re linquit que est amare colere simi lis et cetera Hec etiaz aīe innocen tiam spiritualiter occidit Vnde A postolus Romanorum· viŋ· Si se cūdū carnē vixeritis moriemini

¶ Caplm· xv·

Concupiscētia carnis assimi laē nebule ꝑpē· vŋ· ℣. Pri mo quia nebula st ex cor ruptis vaporibus resoluta Nebula enim est impressio ex resolutione nubiū generata et in pluuiā reso luta· vapores em resoluti et p sin gulas aeris ptes dispersi nebulā faciunt Quādo igitur tales vapp res sunt corrupti tunc generāt pes simaz nebulā· aliquando fetidam qua aer infecitur· Ita ex corruptis et impudicis colloquys vel aspec tibus generatur concupiscētia inordi nata et iflāmata q̄ corp⁹ incendiū et iflāmatur· ℣. Secundo qꝝ nebu la est florū gminū et viear corrup tiua Ita mala concupiscētia corrūpit flores bonarū cogitationū· gmina affectionū· et fruct⁹ vineaz .i. opa penitentium Job· triceſimo primo Ignis est vsqꝫ ad cōsummationē deuorans a omnia eradicans geni mina· ℣. Tercio quia nebula est multarum egritudinū inductiua· quia ex inordinata luxurie cōcupi scentia multa oriuntur vicia· Nam scd̄m Gergō· filie luxurie sunt ce citas mētis qꝝ scd̄z Aug⁹· cō absor bet Item icōsideratio scz m ortis et iferni Incōstātia ad cogitādū nūc illud nunc aliud Amor sui quo scz

desiderat longam vitam vt expleat voluptatem suam · precipitatio qua scilicet aliquis precipitat se ad peccandum · exponens se etiã quãdoq; periculo vt luxuriam expleat Odium dei quod fit quia deus abstrahit se ab eis a punit eos qui se quãtum caris delicias ad quas inclinat luxuria Item affectus presentis seculi scilicet appetitus honoris diuiciarum sanitatis fortitudinis et huiusmodi quibus luxuriosus cõsequitur finem intẽtum Itẽ desperatio futuri seculi que est diffidentia vemie et glorie consequende V. Quarto quia nebula ex eo q; vias occultat est latrombus amica Et sic concupiscentia luxurie est demonibus valde grata Vnde Job · xl · dicitur de Behemoth p quem intelligitur dyabolus q; dormit in locis humẽtibus id est quiescit in luxuriosis V. Quinto quia nebula ẽ itinerantium tardatiua Tẽptationes em concupiscẽtie homines ad eternam patriam festinantes aut totaliter impediunt si eis cõsẽtitur · aut saltem tardiores reddũt dum eis resistitur · quia sine peccato saltẽ vemiali vix aut nũq; habẽtur · quo scilicet vemiali peccato feruor caritatis vemittitur et via tardatur V. Sexto quia nebula est radiorum solariũ inceptiua et aeris obscuratiua · sic etiã cõcupiscentie nebula lumẽ gratie vel rationis intercipit et animam tenebrosam reddit Vnde Augustinus in libro confessi · dicit Exalabãt nebule de limosa concupiscentia carnis et scatebra pubertatis a obfuscabãt cor meum Et Philosophus dicit in Ethicis Cõcupiscẽtia corrumpit estimationẽ prudentie V. Septimo q; nebula ẽ a calore solis passiua Vnde quãdo est sursum a sole attracta redit in nubis materiã · a tunc future pluuie est significatiua · quia si concupiscentie motus sursum ad rationem trahãtur et per ipsam rationẽ refrenentur · tunc transeũt in materiam virtutis · et tunc nõ culpam generant sed potius pluuiam diuinã gratie in anima augmentant · Quãdo vero a solis radijs nebula repercussa deorsum cadit in suam originem redit et tunc penitus euanescit Vnde dum inferius redit future seremitatis signum existit · quia scilicet si concupiscentie motibus per solẽ rationis in principio resistatur tunc ipsa concupiscentie caligo deorsum pulsa penitus ãnullatur · Vnde et post hoc aia seremior repitur ·

¶ Capitulũ · xvi ·

COmpũctiones et inspirationes sancte licet insint nobis principaliter a deo tamẽ cõopante libero arbitrio · Cuius exẽplum apparet in terra · Nam itinera aquarum et hyatis et vastevoragines que sunt in corpore terre · sicut in corpore nostro sunt vene que sunt vasa sanguinis · et arterie que sunt vasa spiritus · non sunt in ipsa terra ex natura eius · cum q̃litates terre scilicet frigidum et siccum faciant eam totam solidam Sed sunt ibi ex calore solis a stellarum cõsumente humidum terre · et per consequens relinquẽte fissuras magnas · sicut fiũt fissure magne in paludibus que vehementer arescunt · ad quod etiam cooperatur vapor inclusus · qui vapor quidem exalare non valens summa violẽtia eleuat terram in vno loco et adit in alio loco · Et ita fiunt specus magne et montes et receptacula aquarum maxima et obscurissima

et hyatus ingentes. Similiter etiaz in intimis cordis nostri sunt itinera aquarum. i. cõpũctiones lacrimose et hiatus. i. suspirationes affectuose et speus magne. i. humiliationes ꝑfunde quas tamẽ anima a seipa nõ habet. sed ex virtute et actiõe solis et stellarũ. i. dei et sanctoruz ã gelorum. cooperat tamẽ ad hoc vapor inclusus. i. interior motus libe ri arbitrij vt sic fiant in nobis speus magne. i. ꝑfunde meditationes. a montes. i. alte cõsiderationes. receptacula aquarum. i. receptiones gratiaz vel cõpũctiones lacrimaz et hyatus ingentes. i. affectꝰ feruẽtes. ¶ Item cõpũctio lacrimaz assimilatur pluuie propt quatuor. ℣. Primo quia pluuia calore solis dissoluit. Est em naturale ꝙ qñto plꝰ ẽ in nube de materia pluuie tãto fit radiorũ solaruz fortior ipressio super nubẽ ꝓpter aque ad calorem solis cõtrarietatez. In tali igitur nube duz calor fortissimꝰ generatur nubes in pluuiam dissoluit. Ita quoq; in anima quãto plꝰ est lacrimaz intimarum tanto diuini caloris fit fortior impressio super eã donec tota resoluatur in lacrimis siue cõpũctionez totaliter lacrimosam. Vnde post acutissimũ solis calorez videmus in aere sequi pluuiã vehemẽtem. quia cum cor diuino amore calescit amaris et deuotis lacrimis ingemiscit. Vnde Beda dicit. ꝙ qñ fit caloris generatio circa hꝰmõi nubez ex adustiõe vaporis fit nubes rubea quasi sanguis ita vt sanguis aliquãdo pluere videatur. Et sic anima deuota dñi diuino calore incẽditur tota in amoris rubedinem transformatur. ℣. Secundo quia pluuia ad terrã aliquãdo quidẽ plane quãdoq; vero impetu ose vehitur. Nam quãto nubes ex qua generatur pluuia est a terra remotior et celo vicinior tanto fluuius terram petit a guttis gracilioribus ad yma descendit. Et quãto econtra est a celo remotior et terre ꝓximior tanto ex grauioribus stillis et magis impetuose terram petere consueuit. Et hoc ꝙ quãto aia est pfectior et deo ꝓximior tanto secretiores et suauiores lacrimas emittit. quãto vero se fuisse per peccatum a deo remotiorem et terre ꝑ affectuz cõiunctiorez aia conspicit tãto grauiores et vberiores lacrimas effundit. ℣. Tercio ꝙa ex pluuia aer serenatur. Et sic serenatur cõscientia ex compũctiõe lacrimosa Thobie. iij. Post lacrimationẽ et fletũ exultationez infundis. hec exultatio est ex serenatione cõscientie. ℣. Quarto quia ex pluuia terra fecũdatur precipue ex illa que cũ tonitruo cadit. eo ꝙ tonitruuz suo motu vaporẽ discutit. a sic aꝙ subtiliãdo puriorẽ reddit. Ita lacrime impinguat et fecundat animã et redonat eam aptam ad fructuz bonorum operuz et maxime si sint cum tonitruo. i. cũ timore diuini iudicij. hoc em est tonitruũ qð maxime animã cõcutit troze fui et maxime eam subtiliat ad discussiõez peccati Job. xxvi. Quis poterit tonitruũ magnitudinis eiꝰ intueri.

¶ Capm. xvij.

Onúsio peccatoris assimilatur quinq; conuersionibus corporum que methaphorice in scriptura traduntur. ℣. Prima est conuersio solis in tenebras Joelis. ij. Sol conuertetur in tenebras. hec fit per verecundiam

et confusionem quando homo lu
ces in mundo etubescit de peccatis
et confundit Ps. Confundat inqua
agentes superuacue // Secunda e
lune in sanguinem Johel. ij. Con
uertetur luna in sanguinem Et hec
fit in peccatore per displicentiaz pec
cati et indignationem. luna enim
est peccator. qui est in continua
mutatione Ecclesiastici. xxvij. Stult9
vt luna mutatur. qui conuertitur
in sanguinem quando conuertit
zelo odij et indignationis contra
peccata Ps. Iniquitatez odio ha
bui et abhominatus sū // Tercia est
petre in stagna aquarum. hec fit
in homine per dolorem peccati et
compunctionez Ps. Qui conuertit
petram in stagna aquarum. id est
cor durum in habundantiam lacri
marum que debent prouenire ex
dolore et compunctione peccati
Ps. Exitus aquarum deduxerunt
oculi mei quia non custodierūt le
gem tuam // Quarta est lapidis i
es. hec fit per confessionez. quād o
tactus diuino calore duriciam suā
fragit et sonat vox confessionis Job.
xxvij. Lapis calore solutus in es
conuertitur // Quinta est maris
in aridam. quod fit per satisfactio
nem Tunc enim amaritudo pecca
ti in ariditatē penalitatis et satis
factionis conuertitur Job. vij. Cu
tis mea aruit et contracta est Itē
conuersi ad deum feruenē assimilā
tur carbonibus accensis // Primo
ratione roboris Nam carbo extine
tus habz nigredinez. sed dū ignie
vertitur in rubedinez Sic peccator
tamp carbo extinctus habz nigre
dinem peccati Trenorum. iij. De
nigrata est super carbones facies
eorum. sed dum in contritione accē
ditur in rubore peccati totus cō
uertitur Et quantomagis de pecca
to rubescit tātomagis reuiuiscit.
vel dum ad penitentiaz inflamma
tur nigredo peccati vertitur in ru
bedinem amoris diuini Amor em
diuinus dealbat et rubricat. secū
dum illud Canticorum. v. Dilect9
meus candidus et rubicundus //
Secundo ratione vigoris. habz em
vigorē in scintillatione i operatione
et conseruatione. in scintillatione qui
dem. quia carbo accensus cum secū
dum suam substantiam nō possit as
cendere sursū ex eo p ptibus gros
sioribus a terrestribus admixtus
violenter in inferioribus detinetur
tamē crepitādo et scintillando co
natur tendē sursū Sic anima deus
deum feruēter quia corpore deten
tus non potest ire ad deum. tamē
crepitando id est vehementer dolē
do et gemendo scintillas ferven
tium desideriorum vel orationū vel
lacrimarum ad deum mittit Eze. i.
Et scintille qsi aspectus eius cāden
tis. et ibidem. aspect9 eorum qsi
carbonum ignis ardentium // Itē
habent carbones virtutē i operan
do. quia carbo incēsus acutissimū
habet ignez a valde actiuū a pene
tratiuum. ita p remollit ipsum fer
rum Sic etiam durissimum cor pec
catoris quādoq emollitur viso ex
emplo alicuius feruenter peniten
tis Ecclesiastici. xxxi. Ignis pro
bat ferrum durum Item habet v
gorem in conseruādo Dicit enim
Augustinus Hoc esse imitandum
in carbone q est tāte fortitudinis
vt si quis eum in aqua ponat stibiz
extinctum ōm tēpore i ea imputri
bilis perseuerat Sic i aqua lacrima
rum vel tribulationum nutritur
vita penitentis ac preseruatur a
peccati putredine Sapientie. xvi

In aqua que oīa extinguit plus ignis valebit ℣. Tercio ratiōe fractionis vel extinctiois. quia deficiente humiditatis glutino quo partes sibi inuicē cohereāt facilīt frāgitur et ad huc facilīs extinguitur nisi bene custodiatur. Et sic pmītēs pdito glutīo caritatis facile a tēptationibus frangitur. facilīt etiam in eo spiritus feruor extinguit nisi in timore domīi iugit teneat. ſm illd Eccī. xxvij. Si nō in timore domini tenueris te instāt cito subuertetur domꝰ tua. Dicit em Greg. q carbo cinere inuolutꝰ ignem acceptū custodit. sed detectꝰ et aeris frigiditati expositꝰ sbito euanescit. Sic sub cinere humilitatis vel memoria mortis que timorē inducit seruatur gratia pmītētis. sine qua si frigus malitie vel accidie ipsū inuadit statiz extinguit et perit. Et ideo dicitur Job. xlij. Ago pmītētiam in fauilla et cinere

¶ Capitulum. xviij.

Corpus humanū assimilat nebule ꝓpter tria. Primo q nebula a terra eleuatur Ihere. x. Eleuans nebulas ab extremitatibꝰ terre. et sic corpꝰ humanū de terra sūptum est. Gen. ij. Fecit deus hominē de limo terre scz quātū ad corpꝰ. Vnde et finaliter in terrā resoluitur ℣. Secūdo q nebula cito dissipatur. et sic vita corpis humani cito finit. Sapiē. v. Trāsiit vita nostra tāq vestigiū pedis. et sicut nebula dissoluetur q fugata e a radys solis et a calore illus aggrauata ℣. Tercio ꝙa nebula turbinibꝰ agitat. et sic humanuz corpꝰ passioibꝰ inquietat. v. Pet. ij. Dy sunt nebule crimimibꝰ agitate ℣. Item corpis humani infelicitas repsentatur in puluē. ℣. Pro ratione vanitatis Nam puluis a vento pulsus aut ira mouetur. eleuat et dispergitur. Sic vigor humanī corporis modo vento aduersitatis pulsat. modo vero tēptatiōis mouet. modo vero psperitatis erigitur. modo vento mortis dispergitur. Ps. Fiant tāq pulus ante faciem ei ℣. Secūdo ratione obscuritatis q puluis spem aerē obtenebrat. solē obnubilat. oculos sauciat. Ita corporis caupiscētia aerē. i. sēsualitatē obtenebrat solez. i. rationem obnubilat. a oculos mētis scz intellectū et volūtatē sauciat scz p īmūdas cogitationes et per īmūdas affectiōes Exo. ix. Sit puluis sup omnē trām egipti. Egiptus em īterpretatur tenebrosa ℣. Tercio ratione feditatis q ex cōiunctiōe pulueris a humoris generatur lutū īmūdum. Ita dū corpori nostro iungit humor nutrimē talis gignitur lutū immūdum luxurie Job. vij. Indута est caro mea putredine et sordibus pulueris aritis mea aruit. Hoc puluere pascit serpēs infernalis Ysa. lxv. Serpenti puluis panis eius

¶ Capitulū. xix.

Cupidi de tremis filis sunt vallibꝰ ℣. Prio ꝙa valles qnq fūt sordide Nā ad valles cōfluūt sordes et ibi diutiꝰ conseruāt Ita in cupidis fūt sordes oīs malitie et peccati. q vadix omnīū malorū e cupiditas Jolel. iij. Multiplicata e malicia ppli in valle concisionis ℣. Secūdo ꝙa valles fūt obscure. Nam cito fumosis vapotibꝰ obnubilātur et densis tenebris obscurātur. Ita in cupidis e obscuritas ꝓpt vapores fumosos id e ꝓpt desideria trena. v. Mach. ꝓmo Acceptū ignē de altari absconderunt in valle. Ignis altaris est

lumē sapientie celestis q̄ illumiat et inflāmat que tamē occultatur menti in valle cupiditatis. ℣. Terrēo quia valles sunt a celo remote Ita cupidi a celesti desiderio Ihe. xlix Quid gloriaris in vallib9 .i. in terreis cupiditatib9 · defluxit vall tua .i. tua mens cupida de sūmis ad yma · de celestib9 ad terrena · filia delicata que cōfidebas in cameris tuis ac̄ ℣. Quarto quia valles sūt infructuose · quia salices et infructuose arbores maxime in vallib9 crescere cōprobantur · Ita in cupidis crescunt arbusta .i. opera infructuosa · Et hinc est q̄ prima · Paral. xvin · Edom qui interpretatur terrenus a significat cupidum percussus est in valle salinarum vbi non erat fertilitas propter salsugimem Item cupiditas terrenorum mentem obscurat et animam venenat Et ideo assimilatur terremotui q̄ aerem obscurat · et interdum animalia habentia ora iuxta terraz venenat et necat · Et horuz ratio est q̄a cum terremotus sit ex vapore terrestri grosso et fuligmoso et migerrimo quādo eleuatur a sole oppoītur soli sicut nubes magna et ita inducit aeris obscuritatem · et si etiā terra illa fuerit ante terremotum sicca · eleuatur ex supficie eius puluis qui reddit aerem spissum et migrum · Et sol et luna et stelle apparent ex huiusmodi puluere quasi sanguis ad migredimē vergens Et sic etiam hoc modo inducitur obscuritas aeris · hic etiam vapor cuiz sit veñenosus occidit animalia q̄ hauriunt eum habentia ora iuxta terraz vt oues · Vnde dicit Seneca q̄ tēpore Neronis fuit terremot9 · in q̄ perijt grex sexcentarum ouium. Ita ex terrenorum cupiditate tāq̄

ex terrestri vapore vl puluere anima obscuratur Apocalip · vi · Terremotus magnus factus est et sol factus est niger tanq̄ saccus cilicinus a luna tota facta est sicut sanguis · Terremotus magnus est inordinatus terrenorum affectus · q̄ solem id est rationem et lunam .i. volūtatem que mutabilis est maculat et fedat · Vic est terremotus qui vapore venenoso et pestilentiali .i. opere vel lucro doloso et inuisto animas eterna morte facit interire Luce xxi · Terremotus magni per loca erūt et pestilētie et fames terroresq̄ · Vbi nota q̄ terrene cupiditates homines reddunt inquietos et ideo vocantur terremotus Item dolosos et fraudulentos et ideo vocantur pestilentie · Item faciūt eos insaciabiles et famelicos et ideo vocātur fames · Item raptores et tiraimos et ideo vocantur terrores

Capitulum · xx ·

Discordia siue guerra assiliatur grandini ꝓpter quinq̄ Primo quia grando est frigidissima quo ad tactum · Naz grādo est stilla pluuie frigoris a venti frigore in aere congelata · vt dicit Aristotiles · fit enim ex vapore frigido a humido ad interiora nubis fugato per dominiuz caloris ēum stantis · quia vapor in nube recipitur et a frigiditate cōdensatur Nā quādo vapor eleuatur ita alte virtute caloris q̄ nō consumit̄ fit nubes calidissima eo q̄ multū de calore remanet in vapore · Ideo ex calore circumfuso in aere confortat̄ frigus et coartatur in vnum locuz et ex calore ipsius nubis apriente frigus repete intrās cōgelat et fit

grandō. Ita ex calore iracūdie dō
minante. a ex vapore superbie cor
subintrante. et ex frigore alicuius
iniurie vel aduersitatis generātur
discordie a guerre que corda hōmi
nū frigida faciūt expulso caritatis
calore. Ps. Ignis grādo nix glaci
es spiritus procellaꝝ ac̄. Per ignez
intellige iram. per niuem et glaci
em aliquam aduersitatē vel iniuri
am cor stringentem. per spiritum
intellige pestē superbie. et ex hys
sequuntur procelle bellorum. Secū
do quia grando est dura ad ictum
Naz grando fortiter percutit ex eo
q̄ dura existit Vnde et grana eius
in scriptura lapides appellātur Ec
clesiastici xliij. Confracti sunt lapi
des grādinū. Prouenit autem du
ricia grandinis ex eo q̄ frig⁹ vt di
ctum est fugiens calorem aeris ad
interiora nubis se recipit. et ex su
a aggregatiōe virtus eius inualescit. Vnde vaporem quez in nube
inuenit sua virtute constringit et
in duram substātiam conuertit. a
ideo magis q̄ in hyeme fiunt grā
dines ī estate. quia virtus frigoris
que est in estate vnitur. et in vna
pte aeris adunatur. In hyeme p
aerem totum dispergitur. quare
debilior redditur. nec ad congelandū
vaporem sufficiens inuenitur Ita
guerre et discordie ex calore iracū
die. sez ex frigore malicie generāte
corda hominū sic indurant q̄ vn⁹
erga alium qui aduersantur sēper
seuiat. et nulla pietate seu benig
nitate mollescat Vnde guerra si di
u durat corda lapidea generat. Sa
piē. v. A petrosa ira plene mittentur grandines. Tercio. quia grā
do est subita siue impetuosa quo ad
descensum. Nam cum de se sit gra
uis vento etiam impellēte cum im
petu descendit. Et ita etiam similiē
cum impetu ire et violētie guerre
et bella geruntur. Cum tamen Ja
cobus moneat. q̄ omnis homo sit
tardus ad iram. Nam ira nō habz
misericordiam neq; erūpens furor
Ysaie. vicesimo octauo. Sicut im
petus grandinis turbo confringēs
ac̄. Quarto. quia grando nō est
totaliter rotunda quo ad aspectū
Nam habet figuram quasi dentis
mochi. Cuius causam quidam assi
gnant. quia cum vapor vnde gene
ratur esset expass⁹ in latus. frig⁹
contrahens magis traxit de mate
ria a lateribus q̄ a superiori parte.
et cum latus esset magnum cōge
lauit partem ātec̄ alia flueret ad
eam. et adhesit ei sicut congelata
gutta. et si aliquando inuniatur
rotunda dicunt q̄ est per accidens
Quia descendendo per inferiorem
partez aeris que per reflexionez ra
diorum est temperate calida liquefit et minuitur a rotūdatur Quia
ergo figura rotunda perfectionez
sēm Phūm iportat. deficit in grā
dine rotunditas figure. quia com
muniter bella et lites contingunt
ex defectu caritatis vel imperfectio
ne. Caritas em̄ est vinculū pacis.
vt dicitur Col. iij. Nā cui caritas p
fecte adesset etiā iniuste ledenti mi
nime repugnaret. dicente domino
Mat. v. Qui te percusserit in vnā
maxillā p̄be ei et aliā. Et Ap⁹ Ro.
xij. Non vosmetipsos defendentes
kmi. sed date locū ire Sapien. xvi.
Fructus inimicorum exterminabat
ignis ardens in grandine. Ignis
quidem ardens in grandine est ca
ritas feruens in persecutione. Et
hec frequēter inimicos exterminat
dum eos ad beniuolentiaz mutat
Vnde Apostolus ad Rom. xij. Si

ebiberit inimicus tuus ciba illum· si sitit potum da illi· hoc enim faciens carbones ignis congeries sup caput eius· ℣ Quinto quia grando est noxia quo ad effectū· Nam cum impetu terram petit· segetes fructus et flores plurimū ledit Vñ de in Ps· Percussit in grādine vineas eorum· Interdum etiam ex grādine animalia occiduntur· sm illud Ps· Occidit ī grandine iumēta eorum· precipue quādo grando est multū grossa· qz tunc grauior existit et impetuosi? ruit· Et nota q descendit grando maior vel minor secm q ab altiori loco vel terre vicimiori cadit· quia ex maiori motu in aere calido minoratur a ētate datur· ideo maior cadit a vicimiori loco Apoca· xvi· Grando magna sicut talentum descendit de celo in homies· Multo autem magis per guerras q̄ per grandines arbores vastantur et segetes· Etiaz occidūtur homies· animalia rapiuntur· et bona innumerabilia dissipāt et disperguntur· ¶ Capitulū ·xx·

Diuitie huiꝰ mūdi assimilantur mōtibus yperboreis ꝓpter tria· ℣ Primo ꝓpter preciositatem gēmarum· Sunt enim montes Sithie multum locupletes· auro habūdantes et gemmis· In eis em̄ sunt smaragdi optimi et Cristalli purissimi· Et talia precipue sunt mūdanaz diuitiarū materia· quibus accumulandis et possidendis cupiditas humana insistit sez aurum et gēme et alia consimilia Que tamē q̄a amitti possūt vere diuitie nō sunt· Vñ Mat· vi dns dixit Nolite thesaurisare vobis thesauros in terra vbi erugo et tinea demolit et vbi fures effodiūt et furāt· Vbi oīe diuitiaz genꝰ oīnoit amissibile ee· Nā si de pānis vel pallis sericis vl aureis suas q̄s diuitias fecerit corruptibiles diuiti e sunt quia possunt vastari a tineis· Si vero de metallorum genus adhuc patet destructibiles esse q̄s erugo p̄t cōsumere· Si autē gēme sint vel alia q̄cūq· q nec p̄nt ossumi erugine vel tinea demoliri· saltē a furātis manibꝰ nō p̄nt esse secure· Ergo vt ibidem ossulit thesaurisate vob thesauros in celo vbi nec erugo nec tinea demolit nec fures effodiūt nec furāt· Secdo ꝓpt asperitatē situaz· Nā circa illos mōtes vbi tales diuitie sunt aspriē quedaz silue per q̄s ad dictas diuitias difficilis est accessꝰ· In quo intelligitur q̄ licz diuitie sint ad appetēdum faciles· difficiles tamē sūt ad lucrādum et possidēdum· et ideo homines vt eas lucrēt maxīos labores assumūt Eccī· xxxi· Laborauit diues in congregatione substantie· Et io circo inexcusabiles sunt qui ꝓpter celestes et phēmes diuitias negligunt laborare· Et ꝓpter hoc dicit Grego· q si qui viam laboriosam existimāt fue desidie est accusatio· Si em̄ tēpestas pelagi nautis· plage et vulnera militibꝰ· glacies et frigora agricultoribꝰ leuia a portabilia sūt ꝓpt spem premij tpalis· mltomagis cu celū placz nullū debz sētire periculū· maxie enim labores mitigat in finē bonū vemē· Ne aspicias ergo q via ista aspera est sed quo ducit· Nec aliam q lata ē sed vbi desinit· In hoc etiam q difficilis ē accessꝰ ad mōtes diuitiarū oīnoit q difficulē qui diues est intrabit regnū celorū vt dicit Mat· xix· Tercio ꝓpt mltiplicitatē ferax· Sūt em̄ ī ill filuis. i. ēca illos mōtes diuersa ferarū genēa q̄ homies

vehemẽtes ipediunt ne ad loca diuitiaꝝ accedãt. Naz ibi sunt grifones ymanes. ibi pardi. tigrides et panthere. Ibi esse dicũtur precipue in albania a hircania que sunt sithie regiones tante magnitudinis et feritatis canes vt thauros premant et leones occidant. In grifonibus qui equis et hoĩb9 sunt infesti figníficaẽ violentia raptorũ. In pois aũt varijs et maculosis varie intelliguntur fraudulẽtie mercatorũ. In tigrib9 velocissimis significatur festinata et velox substantia vsurationum. quia vsura in puo tẽpore multũ multiplicaẽ et crescit. Vnde dr̃ Pro. xiij. Substãtia festinata minuitur. qã diuitie vsuarie sicut festinanter crescunt. ita comminẽ cito deficiunt. Sed in panthe ris qui odore alias bestias ad se attrahunt et attractas eas rapiunt et omedũt. intelligiẽ malicia quorũ dã ypocritaꝝ. q̃ sub q̃daz sanctitatis spẽ lucra sibi querũt. Vnde ab illis rapiũt quos odore bone fame et sanctitatis traxerũt. p canes itelligiẽ maliuolentia inuidoꝝ. q̃ pcipue in illis habũdat q̃ eadez lucra q̃rũt. vi deliz inẽ illos q̃ fũt eiusdẽ artis. vt inẽ medicos et iudices. ex eo q̃ vnus putaẽ ipedire lucꝝ alteri9. sicut Phus in Ieth. dicit. Oẽs has feras. i. vicia dñie mũdi gignũt ꝓpẽ cupiditatem de q̃ dicit Ps̃. In ipsa ptrãsibũt oẽs bestie. i. oia vicia

¶ Capitulũ. xxij.

Doctores sancti ecclesie sũt similes illis stellis q̃ dicũt hiades. de q̃b9 fit mentio Job. ix. vbi dr̃ Qui facit arctum et orionas et hyades et interiora austri. Intelligũt ẽgo doctores in eis ꝓpẽ q̃tuor. Prio ꝓpẽ earꝝ ortũ. Nã hyades que oriũt in vere sunt stelle pluuiales. in q̃rũ ortu mũdat pluuie ꝓpẽ hoc q̃ tunc tpis vapores a mari et a tra p caloris solaris violentiam fortiꝰ ad supiora trahunt qui motu hyadũ i pluuiã resoluũt. Hyades ergo a quib9 est iuuãtia pluuie doctores ecclesie sũt a q̃bus sup arẽtes aias effundit pbet doctrie Deut. xxxij. Cõcrescat vt pluuia doctrina mea. Et ideo dicit Greg9. Doctores sancti hyadũ nũcupatiõe signaẽ. Greco q̃ppe eloqo hyados pluuia vocatur. a hyades no mẽ a pluuijs acceperũt. q̃ orte paul dubio ymbres ferũt. Bene i gitur hyadũ appellatiõe expssi sunt q̃ ad statũ vniuersalis ecclesie quasi in cẽli faciẽ deducti sup arẽtẽ tras hũani pectoris sancte pdicatiois ymbres fuderũt. ℣. Secõdo ꝓpẽ earũ situ. q̃ iste stelle hyades situ suo hñt in frõte tauri. vt dicit marcia9. Et in. xvi. gdu thauri vt dicit ihsael Ex corpe hois dñaẽ collo et gutturi Cõstat autez q̃ in collo a gutture vox predicatois formatur. Vnde quasi hyades sunt in thauro dũ sancti predicatores predicatiõis voces formantes dominium et auctoritatem habent in predicãdo Sicut dicit beatus Greg9 loquendi auctoritas pditur. quãdo vox predicatoris ab opere nõ iuuatur. Vnde necesse est sicut idem beat9 greg9 dicit in Pastora. q̃ predicator quisq̃ plus actibus q̃ verbis intonet. et bene viuendo vestigia sequentibus imprimat. q̃ loquendo et predicando quo gradiatur ostendat. ℣. Tercio ꝓpter effectũ Naz q̃n oriũt hyades crescũt dies et sol incipit esse feruẽtior. fruges etiam vberiꝰ crescũt. qmia tunc a pluuijs irrigantur. Sic etiam per doctrinã et predicatiões sanctoꝝ

doctorum crescunt in audientib9 dies .i. claritas cognitionis et feruor dilectionis et fructus operationis. ¶ Quarto ppter aspectum · q̄ a silicet constellatio hiadum habz stellas plures a clarissias aspectui nostro · et etiam ordinatas per girum · quia scilicet sancti doctores fuerūt vt stelle incorrupti per vitā Danielis xij · Qui ad iusticiam erudiunt plurimos erūt quasi stelle ī perpetuas eternitates · Item mlti plicati per gratiam Gene · xvi · Inspice celum et numera stellas si potes · Item clarissimi per doctrinaz Baruth · iij · Stelle dederūt lumē in custodys suis · Item ordinati p girum quasi vallantes et defendentes ecclesiam Judicū · v · Stelle manentes in ordine et cursu suo aduersū sisaram pugnauerunt ¶ Item doctores sancti assimilantur mōtib9 ppter decem pprietates q̄s beatus Ysi9 · tāgit in libro Ethimo · Quarum prima est q̄ mōtes sunt a tra eleuati Sicut etiaz sancti doctores eleuati esse debent per cōtemptuz terrenorum · Vnde Ysaie xl · Sup montem excelsum ascende tu qui euangelisas syon · Vbi Gre · dicit Qui celesti predicatione vtitur t̄renorum operum infima deserens in veruz culmine stare videatur · q̄ tanto facilius subditos ad meliora pertrahat quāto per vite meritiz de supernis clamat · ¶ Secūdo mōtes sunt solidi et compacti Et tles sunt doctores sancti per patientiā aduersorum Prouū · xix · Doctrina viri per patientiā noscitur Prouū · viij · Necoū mōtes g̃ui mole cōsti terant · Nam doctores sancti etiaz graui mole tribulationis pressi · tamen consistunt solidi et alti ¶ Tertio mōtes sūt a terra versus celuz

erecti et tamen terre radicitus cō iuncti · Et similiter sacri doctores sunt versus celum erecti per desiderium et contemplationem eterno rum Apostolus Phil · iij · Conuersatio nostra in celis est · Isti tamen montes sunt terre id est corpori o iuncti radice id est radicali et ineuitabili necessitate corporaliū passionum Deutronomij quarto · Accessistis ad radices montis qui ardebat vsq̄ ad celum · Vic mons est eminentia sanctorum doctorū quorum radix inferior stilicz necessitas carnis tre coniuncta ē · mēs tamen et desiderium vsq̄ ad celum ardet Ps̄ · Mōtes excelsi ceruis .i. doctorib9 sanctis · ¶ Quarto sunt mōtes aquaz attractiui · eo q̄ terra alta est spōgiosior ad attrahen dū Ita doctores sancti attrahunt aquas grātarum per vacuitatē siue porositatem humilium affectionū siue orationum Psal · Super montes stabunt aque · ¶ Quinto sunt montes aquarum emissiui · fontiū et fluminum causatiui · Nam voragines que sunt principium indefectibiliū fluminū et matrices magis sunt inaltis locis vel sub eis · Ideo maxima flumina a montibus oriūtur · Sicut de maximo in meridie monte qui dicitur Athlas patet · et de alio monte maximo in aquilone versus orientem · Cuius em̄ tanta est altitudo q̄ habitātes sb ipo vidēt in ei9 cacumie radios sol ī mane p q̄tuor hoās vltimas noctis a sic ī seq̄ · nij · prias hoās noctis Et in eusdē pede siue fundamēto habitant gentes diuersarū linguarum · a quo monte oriuntur diuersa et magna flumina · Ita etiā sancti doctores sunt aquarum id ē doctrinaruz emissiui per exercitiū

p̄dicationū · fōtiū et fluiñū effusiui
p scripturas librorū et p̄dicationū.
Sūt em̄ itēi⁹ plei pfūdis vocabūl⁹
.i. pfūdis ofideātioib⁹. Ex q̄b⁹ cau
santur doctrīaꝝ pfluuꝝ Dñs. Hi
gās mōtes de superioribus Ysa. xli.
Aperiam in supremis collib⁹ flumi
na. et in medio camporū fontes.
℣. Sexto quia montes sunt metal
lorū nobiliū ostentiui. Et sic sunt
doctores contentiui habituū nobi
liū virtutū et donorum Zach. vi.
Montes erei. ℣. Septimo sunt di
uersorum fructuum et herbaꝝ me
dicinalium productiui. quia em̄ pu
rioris sunt aeris q̄ valles. fructus
faciunt puriores. sapidiores. a sā
niores. q̄uis faciant pauciores. I
ta sācti doctores producunt herbas
et fructus. scīz bona opa et meito
ria Dñs. Qui producit in montib⁹ fe
num et herbā. Et eorū fructus .i. o
pera habēt puritatem intentionis.
saporem deuotionis. et sanitatē di
scretionis. ℣. Octauo mōtes sūt ra
diorū solariū susceptī a diuin⁹ rete
nti. Sic sācti doctores sunt susceptī
a retenti radiorū solariuꝫ .i. diuina
z reuelationū .i. Mach. vi. Hesplē
duerūt mōtes ¶ Capm̄. xxiij

Doctrina xp̄i vera mentes
credentium purificat. Vn̄
de assimilatur illi aque que
est macedonie. que ab ouib⁹ bibi
ta facit eas albas. Et sic doctrina
cristi recepta in mētibus credentiū
reddit eas mundas. Ezech. xxxvi.
Effundam super vos aquā mundā
et mundabimini. Econtrario autē
prava hereticorum doctrina. quia
est terrena et carnalis. corda terrē
tium sordidat et denigrat. sicut aq̄
calida et terrestris multuꝫ denigrat
pelles animalium. Nam calor aque
adurēdo pellem privat eā pspicui
tate. et per sequēs lanam. quia o
ne animal preter hominem variat
pilum scdm varitatez pellis. Vnde
tales sunt aque hereticorum. q̄ fal
sitatibus et mendaciis animas de
nigrant. i. obscurant Jherem. xv.
Facta est michi quasi mendacium
aquarum infidelium. ℣. Item doc
trina xp̄i assimilat fōti Pro. xviij.
Aq̄ profunda verba ex ore viri. et tor
rens redūdans fons sapiētie Eccl.
.i. Fons sapiētie verbuꝫ dei in excel
sis. Et hic fons tres habet condici
oēs. prīa q̄ erudit Pro. xvi. Fōs
vite eruditio possidētis. Secda q̄ vi
tā producit Pro. xvij. Lex sapien
tis fons vite vt declinz a tuina mor
tis. Tercia q̄ aq̄s consolatiōis ebuit
Ysaie. xij. Haurietis aquas i gau
dio de fontibus saluatoris Hij fon
tes sunt apostoli qui nobis tribue
runt aquā perfectionis euangelice
Exod. xxv. Venerunt in helim vbi
erant. xij fontes ℣. Item doctrina
verbi dei assimilatur pluuie scdm
illud Deu. xxxij. Cōcrescat vt plu
uia doctrina mea. et hoc ppē qua
tuor. Primo quia pluuia est aeris
purificatiua a letificatiua Et sic do
ctrina verbi dei cor mundat Johā
mis. xv. Vos em̄ mundi estis pp
ter sermonem quem locutus sum
vobis. Mundando autem letificat
Psalmista. Letabor ego super eloq̄
a tua. ℣. Secundo qua est oris sa
poratiua. Nam secundum Cōstan
tinum aqua pluuialis sapidior ē a
lijs aquis Est em̄ vt ipse dicit ex
se lucida clara sūtilis leuis sapida.
et ommbus impuritatib⁹ impmix
ta. Que omnia competūt sacre do
ctrine. quia stilicz ē lucida ad viri
gēdū Apoc. vltimo. Ostēdit michi
fluuiū aque vite splendidum tan
q̄ cristallum ac̄. Item est clara ad

intelligendum ps̃. Declaratio sermonum tuorum illuminat et intellectum dat paruulis. Subtilis ad exponendum Sapien. vij. Est in illa spiritus intelligentie multiplex vnicus subtilis. Item leuis ad obseruandū. i. Johis. v. Mandata eius grauia non sunt. Item sapida ad meditandum ps̃. Quā dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. Ecclesiastici. vi. Sapiētia doctrine secm̃ nomen eius. nomē enim eius est sapientia a sapore dicta. Item est omniū impuritatibus. i. falsitatibus impermixta ad credendū Mathei xxij. Viā dei in veritate docēs. Tercio quia est caloris mitigatiua. Ita doctrina sapiētie mitigat ardorem carnis Jheron. Ama scientiam scripturarum. et carnis vitia non amabis Ecclesiastici iij. Ignē ardentem extinguit aqua sapiētie ignem luxurie. Quarto quia piscium est nutritiua. Quasi enim pisces aquatici sunt homines tribulati quos aqua doctrine salutaris nutrit. consolatur. et confortat Psal. Hec me consolata est in humilitate mea. quia eloquium tuū viuificauit me. Et hinc est q̄ doctrina spiritualis assimilatur etiaz pisci. quia piscina siue piscaria proprie dicitur ad piscium nutriendum pisces colligendo. q̄ sic spiritualis doctrina est piscium id est spiritualium viroruz nutritiua. Sed nota q̄ ad bonitatem pisci requiruntur tria. scilicet fundi soliditas. aque influxibilitatis puritas. et influentis continuitas Ita vt doctrina spiritualis nutriat aiāz requiritur p̄mo recipientis soliditas. scilicet vt nō sit vas confractum nō retinēs. secm̃ illud Ecclesiastici xxi. Cor fatui q̄si vas confractum omnem sapientiam nō tenebit. Item doctrine puritas scilicet vt doctrina pura sit et catholica nō hereticā vel infectiua Item doctrine continuitas. quia cum ipsa sit cibus mentis oportet q̄ cottidie ipsa reficiatur.

¶ Caplm. xxiij.

Dona septem spiritus sancti assimilantur septem planetis Quia sicut septē planetarū viribus formatur et perficitur hominis corpus Ita septem donorū gradibus formatur et perficitur spiritus. Nā secm̃ Astrologos et medicos saturni materiam conceptam in matrice mollem a fluidā frigiditate et siccitate sua coagulat et condensat. Et hoc spūaliter cōpetit dono timoris. q̄ p̄mitatem a fluxibilitatem hominis ad peccandum cohibet et restringit. Nam vt dicit Proū. xvi. Per timorem domini declinat omnis a malo. Jupiter autem secundo mense spiritum et membra tribuit in quibus et ex quibus est postea robur operandi. Et hoc competit dono fortitudinis. quo a spiritus et membra roborātur ad bene operādū Proū vltimo Accinxit fortitudine lūbos suos et robōuit brachium suum. Mars tercio mense subtiliat sanguinem a humorem condensat et ordinat et cōponit. Et hoc competit dono consilij quo scilicet mens subtiliatur ad bene disponēdum et ordinandum actus a motus suos. Sol quarto mēse vitalē calorē et spm̃ epati et cordi ebuit. Hoc enim competit dono sapientie q̄ aīa viuificat. illūinat et spūs sancti habitaclm̃ efficit. Venus quinto mēse organa sensibilia et officialia membra aures et nasum et hmōi p̄ficit et disposit. Hoc potia dono scilicet quo organa sensibilia et tēporalia

ordinantur et regulant. ¶ Quarto die sexto mense ois corpis foramina et porosa et linguā et nares cōponit. Hoc cōpetit dono intellectus quo foramina. i. sensus corporis cōponunt. nares etiam. i. vis discretiomis tribuitur. et lingua ad rethoricæ loquendum dirigitur. ¶ Luā mense septimo suis limitib9 membra diuidit et distinguit. Ab prīncipio quo diuisit et distribuunt elemosine scām exigētiā vnīcuuscq. scdz illud Dā. Dispersit dedit pauperib9. ¶ Caplm. xxv.

Ecclesia xpi assimilatur firmamēto ppt septē. Prīo quia firmamentū scda die factū rēcitatur Gen. i. Sed notādū q̄ supposito q̄ cælū nō sit de natura q̄tuor elemētorū. sed de natura quinte essentie. vt ponit Arist. tūc non potest intelligi factus scda die quātum ad productionem substantie siue forme siue substātialis. quia si materia corporaliū p̄cessit tpe formationem suam. vt cōmuniter sancti ponūt. tūc sequeretur q̄ firmamētum fuit secūda die productū quātū ad suā formam substātialē q̄ materia fuit primo sub alia forma substātiali. qđ esse nō potuit q̄ natura cælestis cū sit incorruptibilis habz materiaz que nō alteri forme p̄t subesse. Vnde impossibile ē q̄ sit formatū ex materia p̄ tpe exīte. Et ideo productio substātie firmamenti ad temp9 creationis pertinet. sed aliq̄ formatio eius pertinet ad opus sexte diei. sicut etiam Dyo. dicit q̄rto capīo de dīnis noib9. q̄ lumen solis fuit informe in prīo triduo. et postea fuit in q̄rto die formatū Et sic potest dici. q̄ firmamētuz fuit a principio creatum scām suā substātiam. sed scda die ap̄hori forma tionē decoratū et ornatiz. Ita etiā ecclesia fidelīū fuit ab initio mundi inchoata. scz in p̄mis parentibus. vel scām aliquos in Abel p̄mo iusto. sed p̄fecte formata et decorata fuit scda die. i. in tpe pleitu dīs gr̄ie quādo xps venit in mūdū Prima em̄ dies. i. totū tps precedēs fuerat nubilosa. i. sub caligine culpe vel figuraz vmbra. q̄ scilīz patres nostri oēs sub nube fuerunt vt dī. i. Corīn. x. Sed scda dies fuit lūminosa p pleitu dīne grē. et p̄r p̄ntiam xp̄i. q̄ ait. q̄ ego sū in mūdo lux sū mūdi. Et ideo p̄ma die xps fuit q̄si informis p̄ obscuritate figuraz Sed in scda q̄si formatus in p̄ntia et veritate Heb. xiy. Jhūs xp̄us heri et hodie. ¶ Scdo q̄ firmamētū octaua spera vocat Nā sb eo sunt. vi spere plenetaz. et ipm ponit octaua spa. Hoc aūt eccīe xp̄i optat. q̄ octauā rsurrectiois expectat. et octauā diē scz dnicā celebrat. q̄ de octauis etiam sanctorum festiuat Septenarij autē numer9 orbium septē plaētaz sb firmamēto ad vetus testamētū refert. vbi sēptima celebrat dies. scz sabbatū Vnde dī Eccī. xi. da ptes septē nec non et octo. ¶ Tercio q̄ firmamētū multis stellis decorat Vnde dī Gene. i. q̄ deus fecit stellas a posuit eas in firmamēto. Sicut ergo firmamentū habet q̄si innumerabiles stellas ita eccīa q̄si innumerabiles sactos Gen. xv. Inspice cælū et numera stellas si potes Notādū ē q̄ stellaz siue cæli stellati a nob soluz medietas videtur. que medietas spā celestis emisperium vocatur. Et hec medietas a nob totaliter videtur. sed propter defectum visus nostri terre coniungi putatur. Vnde citra cul9 vbi finitur orizon id est visus

terminatio vocatur Sic etiaz eccle
sie siue sanctorum eius pars est a
nob visibil' scz hy q̄ sūt ī tra· et ps
a nobis inuisibilis scilicet illi q̄ sūt
in gloria Quarto quia firmamē
tuz inter duos polos rotatur quo
rum scilicet septentrionalis nunq̄
nobis occidit qm dicitur polus arti
cus Alter scilicet australis qui an
tarticus dicitur nunquam a nobis
videtur Sunt autem hy duo poli ī
ter quos firmamētuz vertitur quo
tū vnus visibilis est et alt̄ inuisibi
lis· duo testamenta quibus eccleſi
a in sua fide inmittitur quorum vnū
scilicet testamētum vetus bona vi
sibilia a presentia promittebat alī
ud vero scilicet nouum futura et ī
uisibilia predicat Vl hy poli sūt du
e nature in xp̄o scilicz diuina et hu
mana circa quas ē tota fides eccle
sie Et vna est visibilis scilicet huā
na et altera inuisibilis scilicet diui
na Vl duo poli immobiles quibus
celum in suo motu inmittitur sūt du
o caritatis precepta· quib⁹ immo
biliter inmitti debet vita fideliuz ec
clesie· quoruz vnum est de dilectio
ne dei qui non videtur· alterum de
dilectione pximi qui videt Vnā
Iohānis quarto Qui non diligit
pximum suum quem videt deum
quem nō videt quomodo potest di
ligere? Quinto quia firmam ētū
in· xn· signa distinguitur scilicz se
cundum circulum zodiacum qui
in· xn· partes distinguitur equa
les que sunt· xn· signa· que scilicz
nobis signant in qna parte celi et
sol et planete immorātur Et sunt
ista duodecim signa duodecim spa
tia equaliter distincta stellis nota
bilibus ab astrologis denotata Et
vnumq̄q signuz per· xxx· diuidi
tur grad⁹· et grad⁹ per· lx· minu
ta Et immutū p· lx· scda· ita q̄· lx
scda minutuz vnū· lx· minuta gra
dū vnū· xxx· grad⁹ signuz vnū fa
ciūt Sūt etiā signa hec aīaliū speci
alium noibus nūcupata q̄ primū
vocatur Aries scdm Thaur⁹ terci
ū Gemi quartū Cāncr quītū Leo
sextū Virgo septimum Libra octa
uū Scorpio nonū Sagittari⁹ dēci
mū Capricorn⁹ vndecimuz Aq̄ri⁹
duodecimuz Pisces Sicut ergo cir
culus zodiaci siue firmamēti distin
guitur · xn· signis Ita fides eccle
sie distinguitur· xn· articul' quorū
sex ptinēt ad dīnitatē a sex ad hu
manitatē Nā prim⁹ articul⁹ ē vt cre
dam⁹ diuine eēntie vnitatē. i. q̄ de
us vnus est Secūd⁹ est vt credā
mus in vna eēntia eē psonas trini
tatē scilicet patris et filij et spirit⁹
sancti Tercius vt credam⁹ rez
creationem. i. omnia tā visibilia q̄
inuisibilia eē a deo creata Quar
tus ptinz ad effect⁹ gratie p quā
viuificamur a deo scz credere in v
nam sanctam ecclesiā catholicaz· a
omnia ecclesie sacramēta· a remis
sionem peccatorū fieri p ea Qui
tus est credere corporū resurrectio
nē scilicet q̄ omnes hoies resurgēt
cum corpibus suis Sext⁹ est cre
dere resurrectionez bonorū ī vitaz
etnā a punitionē malorū scz īfer
no Septim⁹ ē credere xp̄i cōcepti
onez scz q̄ xp̄us dcept⁹ ē de sancto
spū a eius natitatē ex maria virgīe
Octauus est credere eius passio
nem et mortem scilicet q̄ crucifix
us ē sb̄ pylato et q̄ vere fuit mor
tuus et sepult⁹ Non⁹ ē credere eiꝰ
resurrectionez scz q̄ tcia die resurrex
it a mortuis Decim⁹ est credere q̄
descendit ad īferos Vndecim⁹ ē q̄ as
cendit ad celos a q̄ sedet ad dexte
rā patris Duodecim⁹ ē de aduentu

ad iudiciū die ndiuſſia. Et ſi aut
omnia. xn. ſigna ōtinentur in zodi
aco qui dicitur circulus ſignorum
Ita omnes iſti articuli cōtinenē
in ſimbolo qui dicitur apoſtolorum
ſcz Credo in deum aē. Qui dicitur
in eccleſia ſecrete. ex eo q̄ fuit edi
tus fidē xp̄i nōdum q̄palata. Et di
citur omni die in prima a opletōri
o. t. in principio diei et in principio
noctis. ad oſtendendum q̄ a fidē de
bent omnia opa noſtra incipere. a
q̄ ipſa fidē munimur in pſperis a
aduerſis. ℣. Duodecim zodiaci ve
ro animalia a quibus ſigna denoiā
tur ip̄reſentant duodecim apoſto
los qui ſimbolum ediderunt. Nā in
ariete q̄ eſt nomen primi ſigni re
preſentatur beatus petr⁹ qui fuit
dux apoſtolorum. Aries em̄ conſue
uit eſſe dux gregū Vnde beat⁹ Pe
trus ſimbolum incepit dicens Cre
do in deum patrem omnipotētem
creatorem cēli et terre ℣. Johānes
autem ſcm̄ quoſdam ſbiunxit. Et
in ihesū xp̄m filium eius vnicū do
minum noſtrum. ℣. Jacobus autē
zebedei addidit Qui conceptus eſt
de ſpiritu ſancto. natus ex Maria
virgine ℣. Andreas autez apoſuit
Paſſus ſub pontio pilato. crucifix
us mortuus et ſepultus. ℣. Phi
lippus autez adiunxit. Deſcēdit ad
inferos. ℣. Thomas autem dixit.
Tercia die reſurrexit a mortuis ℣
Barthlome⁹ vero protulit. Aſcē
dit ad cēlos ſedet ad dexteram dei
patris ommipotentis. ℣. Mathēus
quoq̄ intulit Inde venturꝰ eſt iudi
care vīos et mortuos. ℣. Jacob⁹
aūt alphei p̄feſſus eſt dicens. Cre
do in ſpiritum ſanctum. ℣. Symō
autem adiungens ait Sanctam ec
cleſiam catholicam ſanctorum cō
munionem. ℣. Judas vero iacobi
qui et thadeꝰ addidit. Remiſſionē
peccatorum. ℣. Vltimo Mathias.
vel ſecundum quoſdam iterū Tho
mas concludit dicens. Carnis re
ſurrectionem et vitam eternam a
men. Aliq̄ tamen aliter predictos
articulos attribuunt apoſtolis. ſed
non eſt magna vis. ℣. Sexto quo
ad motum. Quia firmamentum tri
plici motu mouetur. Nam ſecūdum
aſtrologos primus motus eius ē
diurnus. qui eſt ab oriente in occi
dentem ſuper polos mundi. a com
pletur in viginti quatuor horis diur
nis et nocturnis ℣. Alter motus fir
mamenti eſt ſtellarū fixarum ſiue
ſignorum econtrario ab occidente in
orientem. qui completur totus in
xxxvi. milibus annis. et ſic in om
nibus annis per vnum gradum. q̄
uis hunc motum ſtellarū ignoraſ
ſe videatur Ariſtotiles. qui ſuppoīt
in ſecundo de cēlo. cēlum ſidereum
eſſe vltimam ſperam. cui attribuit
vnicum tantum motum et vniformē
mem. et in eo eſſe ſtellas fixas et
immobiles aſſeruit ſicut clauos in
rota. Vnde predictus ſtellarum mo
tus adhuc nō clare patebat aſtrolo
gis contemporaneis ariſtotilis. Pri
mi enim qui hunc peræperunt et
tradiderunt poſteris fuerunt Abra
chis et Felix. vt Ptholomeꝰ refert
a quibus et ipſe habuit. Et hi fu
erunt poſt alexandrum magnum
Dictus vero Ptholomeus fuit poſt
tempora criſti circa tempus Adria
ni imperatoris. quem ipſe Ptolo
meus in ſuo libro almageſti ſepiꝰ
nominat ℣. Tercius motus firma
menti ſiue cēli ſtellati. eſt motus
accēſſionis et recēſſionis. qui fit in
octoginta annis per vnum gradū
ſecundum abbategni. Et ita etiaz
ſimiliter fideles eccleſie hoc triplici

motu mouentur. Primus motus ē motus nature et iste est ab oriente in occidentem id ē a natiuitate ad mortem a iste est cursus naturalis quia omnes morimur. Apostolus .i. Corī. ix. Omēs qđē currūt. Secūdus ē penitētie ab occidēte i orientē id est ab occasu peccati ad ortum gratie p quā efficiunt stelle fixe et fulgide Deutrono .i. Estis hodie sicut stelle celi. Tercius est glorie et iste ē accessionis et recessionis quo recedim⁹ a miseria mūdi a accedim⁹ ad felicitatē paradisi. Itē recedimus a corporis mortalitate et accedim⁹ ad vite eternitatē Dame. xp. Qui docti fuerint fulgebūt qsi splē dor firmamenti. et qui ad iustitiaz eruditi multos erūt sic stelle i ppetuas eternitates Septio qz firma mētū .i. celū stellatū spēaliter elementa re dominat. Vnde in era diuerse res generantur et diuerse ymagines in eis figurantur secundum diuersitatem stellarum et constellationuz Similiter ecclesia dominium et auctoritatem habz super terraz id est super eos qui viuunt in terra. nō solum spiritualez de qua dominus dixit Mathei decimosexto. Quodcūqz ligaueritis super terraz erit ligatū a i celis. Sed insuper vt quidam dicunt habet potestatem temporalem. cum temporale ordinetur ad spirituale ¶ Item ecclesia assimilatur monti syon ℣. Primo quidē qz mons ille fuit magne sublimitatis et sic ecclesia magne sublimitatis est quantum ad temporalem et spiritualem auctoritatem. Ysaye secundo Erit mons dom⁹ domini id est ecclesie auctoritas a dominium in vertice montium ac ℣. Secundo qz mons ē magne fortitudinis a firmitatis. a sic ecclesia

magnam fortitudinem et firmitatē habuit contra persequentium seueritatem. Ysaye viçesimoseptimo. Vrbs fortitudinis nostre syon et cetera ℣. Tercio quia fuit mons magne vbertatis. a sic ecclesia propter meritoruz christi et sanctorum fecunditatem Ps. Lauda deum tuum syon quoniam confortauit seras portarum tuarum benedixit filijs tuis i te ℣ Quarto qz fuit mons magne amenitatis. Et sic ecclesia habet magnam amenitatem ex varietate diuersoruz statuum et sanctorum Apocalipsis decimoquarto Agnus stabat supra montem syon et cum eo centū quadragintaquatuor milia ℣ Quinto quia fuit mons magne securitatis. et sic ecclesia secura et intrepida est propter dei et angeloruz custodiam et potestatē. Et ideo dicitur Ysaye decimo Noli timere populus meus habitator syon et cetera. ℣. Sexto qz fuit mons magne sanctitatis. qđ ecclesie etiam competit propter sacramētorum efficaciaz a virtutem. et ideo dicitur ibi esse saluatio propter sacramenta salutis Ysa. çquagesimo sexto Dabo i syō salutē Et abdie .i. In mōte syō erit saluatio Septimo fuit mons perfecte eruditionis Et hoc magis eccie optit ppē euāgelice legis perfectionē Ysa. ij. De syō exibit lex.

¶ Capitulū. xxvi.

Electi dei representantur i constellatione istarum stellaz que vocātur pleyades propter quatuor ℣. Primo propter numerum Naz secundum Gregoriuz pleyades a plenitate dicte sunt Sunt enim septem stelle que inter genua thauri site et vicine sibi sunt a diuise a se inuicē Vnde

per eas omnium electorū vniuersitas insinuatur qui int̄ vite pūtis tenebras spiritus septiformis gratie luīe nos illustrāt· q̄ a mūdi origine vsq; ad eius t̄minu; diuersis temporibus missi quasi distincti fūt et coniuncti per intentionem meritis· Vnde Job xxxvin· Nūquid cōiungere valebis micantes stellas Plyades· Vel septem stellis decoā tur constellatio Plyadū· qua· vn· virtutib⁹ fulget vniuersitas electō eum scīlicet quatuor cardinalibus que suut· iustícia· temperantia· fortitudo· et prudentia· Et tribus theologicis· scīlīz fide· spe· et caritate Que quidem virtutes et si sint inter se distincte adeo tamen sunt confederate et coniuncte in anima vt nunq̄ possint haberi separate· Vnde secundum doctrinam stoicoruz quaz in hac parte approbat doctrina sanctorum virtutes sic connexe sunt ad inuicem· vt qui vnam habet omnes pariter habeat· et qui vna caret omnibus carere necesse est· ℣· Secundo propter earum ortum· Vernali em̄ tempore Plyades oriuntur et quāto aer seremor est et frigidor tanto ab alys stellis melius discernuntur· quia scīlicet electi dei maxime per tribulatiōis frigus ad virtutes consurgunt et i eis virtutes oriūtur· meliusq; q̄ virtuosi sint cognoscuntur quādo tribulationum frigoribus constringuntur· ℣· Tercio propter aspectum· quia scīlicet vna ex illis stellis latere videtur· ita scīlicz q̄ nec ex toto se occultat· nec ex toto se manifestat· Nec est electorū humilitas qua bona sua occultare desiderant ne illa ventus vanitatis dispgat· Nec tamen ex toto occultant sed vt tā sibi per humilitatis custodiam q̄ alys per diuinorum operū exempla proficiāt· sic opa in publico faciunt vt eorum semper intētio maneat in occulto· ℣· Quarto propter effectuz· quia cum sol per plyades it̄ facit aeris caliditas vernalib⁹ pluuys temperatur· et terra tunc temporis florum pulchritudine adornantur· quia scīlicet electi a virtuosi viri sunt diuino amore calidi et deuotis lacrimis madidi· semper tamē sobrij et bonoruz exemplorum odoriferis floribus redimiti·

¶ Capitulum· xxvij·

Elemosinari⁹ et misericors similis est mōti oliueti· Nā mons oliueti scōm Aug⁹· fuit mons Crismatis et vnctiōis· pinguedinis et refectiōis· medicaminis et curationis· Et q̄t hoc habundantiam olei ibi crescentis· q̄ oleum est vnctuosū virtuosū et delitiosum· ℣· Primo enim elemosina sanctificat tribuentem· et hoc significatur in vnctione crismatis· de q̄ dicit̄ Exo· xl· Oia vnctiōis oleo consecrabis· Hoc enim est oleum misericordie et pietatis quo omia consecrantur· quia sicut dicit Apostolus prima· Thimo· quarto· Pietas ad omnia valet· ℣· Item elemosina reficit esurientem· et hoc significatur in olei impinguatione de qua dicitur in Psalmo· Impinguasti in oleo caput meum· Et nota q̄ erat oleum quo ungebatur tabernaculum· et hoc est oleum· i· pietas elemosine corporalis· qua refouetur tabernaculum ventris siue corporis· de quo dicitur Exo· quadragesimo· Assumpto vnctionis oleo vnges tabernaculum· Aliud vero oleum erat quo ungebat caput· a hoc ē elemosina spūalis

p quā mungitur caput mentis De quo ibidez premittitur Oleum vn ctionis fundes super caput eius. Et de hoc oleo etiā habetur Hester ij. q oportebat q puelle que seruabantur regi sex mensibus oleo vngerentur et cetera. Iste puelle fūt anime deuote. que cristo regi seruāt. que oleo mungūtur sex mensibus quando sollicite insistūt sex elemosinaz spiritualium operibus que i hoc versiculo cōtinentur. Cōfule castiga solare remitte fer ora

¶ Tercio elemosina curat egrotā cē scilicet peccatorez. et hoc designatur in vnctionis medicamine. de quo Math. vi. Vngebāt oleo mltos infirmos et sanabantur. Sic oleo misericordie et elemosinarū sanātur et curāt vulnera peccatoruz Thob. iiij. Elemosina ab omni peccato et a morte liberat aē.

¶ Capitulū xxviij.

Exaltationem superbōrūz sēp sequitur deiectio secūdū illud Pro. xvi. Ante tumaz exaltatur cor. Vñ supbi siles sunt planetis q sicut planeta habz in auge sua ascēsuz et exaltationez sic i opposito augis descēsum et depssionē Vñ sicut dicit Plinius Actro tre absides altissiē sunt. Saturno i scorpione. ioui i virgine. marti in leone. soli i gemmis. veneri i sagittario. mercurio i capricorno medijs ptibus. et ecōtra ad tre cē trum humillime atq proxime. Alij etiam dicunt q quilibet planeta sicut in aliquo vno signo habet regnum et gloriam suam. sic in aliquo alio abiectionem et tristitiam. verbi gratia Nam sicut dicunt Sol habet gloriam suam i decimo nono gradu arietis et casum in eodem gradu libre Per solem ergo

intellige mundana sapientia refulgētes. qui extolluntur in ariete. i. in aliorum ducatu q suas opiniones et consimilia multi sequantur Aries enim aput pastores solebat esse dux gregis. Sed ista gloria annichilatur in libra id est in diuina sapiētia omnia recto pōdere librāte et ponderante. Vnde Apostol9 dicit Corinthe. iij. q sapientia h9 mundi stulticia est apud deum.

¶ Item venus gloriam suam habet in piscibus. xxviij. gradibus. et casum suum siue tristiciam suam i osili gradu signi oppositi scilicet v gemis. Intellige ergo per venerem eos qui carnali pulchritudine fūt venusti. qui in pisc9 id est in deliciis corporis gloriantur volentes scilicet molliter viuere in aquis deliciarum. Sed gloria eorum in virgine deficit. quia castitas siue virginitas in ipsis deliciis perit. Bernardus. Perit humilitas in diuitijs. castitas in deliciis. Apostolus prima Thimothe. v. Vidua que i deliciis est viuens mortua est.

¶ Item Mercurius in virgine. xv. gradibus gloriatur. et cadit in piscibus totidem gradibus. Mercurius qui gloriatur in virgine significat hominem honestum qui supbit et extollit de carnis castitate. quez quandoq deus in piscibus aq̄rum id est in temptationibus conspiscentiarum cadere permittit vt humiliet. Vnde Phil. iij. Gloriamini in xp̄o non in carne.

¶ Itez luna erigitur in thauro trib9 gradibus. et totidem cadit in scorpione Per lunam intellige terrenam potestatez. que precipue luna terrestribus dominans in thauro erigitur dum per superbiam in tirānidem conuertitur. Sed in scorpione

deicitur quia omnis tirannus in fine male deprimitur Scorpio enim cauda id est fine percutit // Item Saturnus in libra regnat cadit in ariete · per saturnum intellige habundantiam temporalem Nam saturnus a saturando est dictus Cuius uxor a paganis fingit fuisse vocata Ops ab opulentia sciz q̄ hanc tribuit mortalibus · hec regnat in libra id est in mēsura vel temperātia quia sine temperantia a mensura etiam si habundet non durat tēporalis substantia Sed in ariete id est in morte penitus annullatur · Psalmista Dormierunt somnum suum et nichil inuenerunt omnes viri diuitiarum Est autem mors velut aries duobus cornibus id est mōdis percutiēs quia est mors naturalis et violenta // Item mars erigitur in Capricorno viginti septem gradibus et cadit totidem in cancro Per martē intellige humanā fortitudinē que i capricorno erigit id est in strennuitate bellorū fulgz et ascendit Sed in cancro id est in tempore pacis occultatur et marcescit Nam Cancer non ē animal belligerum sed in cauernulis se abscondit Vel fortitudo humani corporis in Capricorno id est in iuuentute ascendit et claret Est enim caper animal supiora petens Sed in Cancro id ē in senectute retrocedit et deficit Est enim cancer animal retrogradiens // Item Jupiter secundum quosdam regnat in Cancro et in Capricorno facit descensum Alii vero dicunt q̄ Jupiter erigitur et caput draconis in gemmis tribus gradibus et cadit in Sagittario totidem Per Jouez intellige gloriaz humanam que erigitur in gemmis quia i diuitijs a

honorib⁹ crescit Sed in Sagittario id est in persecutione vel deiectiōe cadit vbi etiaz caput draconis id est superbia que est caput peccati deicitur // Item cauda draconis erigitur in Sagittario tribus gradibus et cadit in gemmis totidem Per caudā draconis itellige fraudulentiam et astutiā hominis Nec est enim cauda draconis id est quedam imitatio demonis q̄ homines inuidi atq̄ fraudulēti post diabolum vadūt Nec in Sagittario id ē in lingua de qua Jeremie · ix · Sagitta vulnerās lingua eoruz · asserit tribus gradibus // Primus est mentientium Psaye nono Prophēta docens mendacium ipse est cauda // Secundus est in detrahentib⁹ Apocalipsis nono Caude eorum similes serpentibus Serpenti enim p̄prie detractor assimilatur · secundū illud Ecclesiastici decimo Sicut si mordeat serpens in silentio Ita nichil mīnus eo habet qui occulte detrahit // Tercius gradus est in blandiētib⁹ Apocalipsis nono Habebant caudas similes scorpionū Gregorius Scorpiōnes sunt omnes blandi et malicioſi qui homis quidem in facie non resistunt · sed post dorsum portāt vnde venena fundūt Nec cauda in gemmis cadit quia mala et fraudulenta lingua dupliciter obmutescit Vno mō q̄n nō audit Alio mō q̄n aspere vellitur vel repellitur Ecclesiasti ci vicesimo octauo Sepi aures tuas spinis et noli audire linguam nequam Ille spinis aures sepit q̄ male loquēti asperis et increpatoris verbis resistit Sed ille non audit qui autem ab ipso abducit

¶ Capitulum · xxix ·

Feruor penitentie vel fidei
suscitat furorem et fortez
persecutionem dyaboli Nã
dyabolus quanto videt hominem
exsurgere vel agere feruentius tã
to eum persequitur acrius Dicunt
enim naturales q̃ in magno estu
sunt fortissimi venti sicut in dieb⁹
canicularibus · vẽti enim qui tunc
sunt licet raro tali tempore fiant
tamen fortissimi sunt eradicantes
arbores et edificia subuertẽtes Et
est ratio quia tũc non eleuatur ni
si vapor grossꝰ · a quia calor fortis
qui tunc est expellit a se frigus vn
diq̃ ad vnum locum · ideo illud fri
gus impetuose pellit vaporẽ · a sic
tempus illud est causa fortium vẽ
torum · q̃ ergo in magno estu sũt
fortissimi venti representat q̃ in
magno mentis feruore exurgunt
contra eam persecutiones vehemẽ
tissime · Job tricesimooctauo dici
ditur estus super terraz qui dedit
vehementissimo ymbri cursum · ve
hemens enim ymber cum forti vẽ
to esse consueuit · post estum ergo
sequitur vehementia ymbris · quia
post feruorem mentis sequitur pro
cella temptationis ℣ Sed est notã
dum q̃ est duplex canis celestis ·
scilicet canis qui lucet ad pedem
orionis · et alius canis est qui lu
cet ad pedes geminorum versus tã
rum ad meridiẽ Et de vtroq̃ ver
est q̃ in diebus canicularibus sũt
venti Sunt autem illi dies calidissi
mi cum illi canes oriuntur cum so
le quando sunt sub radijs solis · q̃
tunc est quadruplex causa calo⁹is
Vna quia sol est in domo propri
a scilicet in leone Alia causa est di
recta oppositio solis ad habitabilez
nostram Tercia est ex reflexione
circuli · quia diu radij morãt circa

eundem locũ circuli signorum Quar
ta est ex coniunctione duarum stel
larum calidarum Alio autẽ tẽpore
dicti canes oriuntur elyace sub ra
dijs solis quãdo sol precedit eos ·
ita q̃ mane in aurora videri possũt
hoc autẽ est sole existente in prin
cipio virginis · tunc enim sunt ven
ti naturaliter propter qualitates
temporis connaturales vento que
sunt frigiditas et siccitas non sic
impetuosi In occasu quoq̃ istorum
canum etiam sunt vẽti sed aliter
Nã canis occidit cosmice in hyemẽ
sole existẽte in principio capricor
ni · a quia tunc frigus stringit ter
raz magis de nocte q̃ de die non fi
unt venti nisi de die quãdo sol ape
rit terraz et eleuat vapores Occasus
autem canum helyacus est quando
in estate occultantur sb radijs so
lis a visibus hominum a tunc sunt
dies caniculares Sic ergo patz q̃
tam in ortu q̃ in occasu canum siue
cosmico siue helyaco fiunt venti et
tanto fortiores quãto canes dicti
sunt calidiores ℣ In duplici ergo
cane accipitur duplex feruor scilicz
fidei qui fuit a principio nascentis
ecclesie · sub radijs solis id est sub
apostolis et discipulis cristi · a tũc
flauerunt maximi venti id est fortis
sime persecutiones fuerunt Iterũ
post solis occasum id est post cristi
tempora a apostolorum adhuc fie
runt venti persecutionum in alijs
fidelibus et martiribus Vnde dic
tur de ecclesia sb similitudine do
mus Mathei septimo Flauerunt
venti et irruerunt in domum illaz
et nõ cecidit · fundata enim erat su
pra firmam petram id est cristum
℣ Alius vero feruor est penitẽtiũ ·
et tũc etiã sole cristo apparẽte terraz
id est animaz et eleuante vapores

compunctionū et orationū sequūt̄ venti magnaꝝ temptationuꝫ. Vñ de dicitur Proverbiorū. xl. Qui o turbat domū suā possidet ventos. et est sēsus. qui conturbat domū suam. i. conscientiā suam per com punctionē peccatorū. possidet ventos. i. impulsus tēptationuꝫ. Sed p cipue solitarys qui occultati a visi b9 hoīm feruent amore cœlestiuꝫ fi unt venti calidi tēptationū a tribu lationū quas dyabol9 fusitat eis. Vnde Job. i. Vētus vehemēs irru it a regione deserti. Regio enim de serti est feruēs vita solitary. et ibi est vehemēs ventus. i. impet9 temp tationis dyaboli. ¶ Itē feruor cō pūctionis assimilatur flāme ignis Primo quidē. qr flāma ex violen tia sui motus ptes materie ī quā a git allidēdo ad inuicem concutit. et ideo aliquando quēdam sonituꝫ facit. Similiter hoīo cōpūctus dū dolenter memimit. qđ per oculos. qđ per os. qđ per cetera mēbra sua deliquit. q̄si ptes sue materie adī uicem collidit et aliq̄ sonuꝫ vocis et doloros eiulatus emittit Johē. Exilierit sicut sōmit9 flāme ignis cē. ¶ Secūdo quia flāma teñebro sa pādit et abdita ꝓdit Ita hoīo compūctus peccata sua absc̄ōdita in confessione revelat. Vnde de pec catore qui peccata sua non cogno scit nec de eis compūgitur nec con fitetur dicit Job. xviij. Nōne lux impij extinguetur scilz vt peccata sua non videat. Et sequit Nec splē debit flāma ignis ei9. quia nec ha bet ignem feruētis compūctionis. nec etiam flāmam lucentez revela te confessionis. ¶ Tercio qr flāma semper in motu existit. Ita etiam hoīo compunctus pēr motum bo ni opetis continue satisfacere sata git. Et hec est flamma que purgat rubiginē peccati scilz satisfactio fer uens Numeri xxi. Omne qđ potest transire per flāmas igne purgabi tur. ¶ Quarto quia flāma viā suā offendiculis suis ostendit. a hoīo de peccatis compūctus ne amplius offendat vias suas diligenter attē dit. Vñ Ysaie quīq̄gesimo. Ambu late in lumine ignis vestri et in flā mis quas succendistis. ¶ Quinto quia flāma materiam sui se conīū git ab infimis ad superiora trahere non desistit Et sic compūctio ferui da animas a terrenis affectib9 ab strahit a ad cœlestia desideria erigit Et tunc anima ad pugnandum cō tra temptatiōes valentior existit Vnde dicitur Judicum. xx. Cū cer nēnt flammas in sublime ferri. qui prius fugam simulauerant vi sa facie fortiꝫ resistebant ¶ Sexto quia quādoq̄ flāmaꝝ vehemens ve tus extinguit et dissipat. quia nō nunq̄ compunctionem tollit vehe mens impetus temptationis. Et i deo necessaria est magna custodia sensuum et cautela. sicut claudūt et custodiuntur lampades accense ne extin guantur Canticorū. viij. Lampades eius lampades ignis atq̄ flammarū. ¶ Septimo quia flamma ex omni pte rei accense in acutum et in conum tendit Ita ve rus penitēs a superfluis et illicitis ymmo etiam a licitis undiq̄ quan tū potest magis ac magis iugiter se restringit Ecclesiastici vicesimo primo. Consūmatio illorum flāma ignis.

Capitulum. xxx.

Fides assimilatur vino. qr fluit a fonte. id est a dom no per influxuꝫ revelatiōis

Vnde Apostolus dicit ad Ephesios secundo q̄ fides donum dei est Sed nota q̄ duplex ē immundicia duplex purgatiuus. Quia scilicet fides purgat immundicias errorum vl terrenarū affectionum. Vnde dicitur Actuum xv. fide purificans corda eorum Itē duplex ē terre fecundatiuus quia fides fecundat aiam meritorys operibus Hebre. xi. Sancti per fidem operati sunt iustitiam et adepti sūt repromissiones ℣. Item duplex est potus animalibus āministratiuus qua fides potum vere sapientie ministrat animabus Ecclesiastici. decimoquinto Aqua sapiētie salutaris potauit eum Ezechi. xxxiiii. Pascam eos in montibus et riuis et cetera ℣. Itē duplex est viroris et pulchritudinis in plātis seruatiuus quia fides seruat in sanctis virorem carnis. i. virginitatē et pulchritudinē sancte conuersationis. sicut patet in sanctis virginibus que fidei virtute armate corrūpi nō potant sicut rose super riuos plātate nō marcescūt Eccli. xxxix. Quasi rose plātate super riuos aquarum ℣. Item duplex est lapillorum et harenarū congregatiuus. quia fides est humiliū qui in puris lapillis signantur et tribulatorū siue patientium qui signātur in harenis que stant sub aquis tribulationum congregatiua. scilicet p vnitatē dilectionis et pacis Ps. Congregans sicut in vtre aquas maris Aque em̄ maris sūt anime in amaritudine et tribulatione posite que tamē in vtre fidei congregate ab vnitate dilectionis et pacis minime separantur ℣. Item duplex est geminum multiplicatiuus Quia scilicet fides est multiplicatiua fideliū et credentium Ps. Riuos eius imbrians multiplica gemimina eius

℣. Item quia riuus est penetrans et transitiuus. quia scilicet fides etiā dura corda penetrat et irrigat Job vicesimooctauo. In petris riuos excidit.

¶ Capitulū xxxi.

Fructus spiritus assimilari possunt signis celi. De quibus dicitur Jheremie. x. A signis celi nolite timere. Et hec similitudo declarari potest triplicitter. ℣. Primo quidem per numerum signorum. Sunt enim signa celi sicut zodiaci circuli duodecim numero Et similiter Apostolus ad Gala. enumerat duodecim fructus spiritus dicens. Fructus autem spiritus est caritas. gaudium. pax. patiētia. longanimitas. bonitas. benignitas. mansuetudo. fides. modestia. continentia. castitas. ℣. Sed notandum q̄ horum duodecim signorum tria dicuntur esse ignea. scilicet aries. leo. et sagittarius. ℣. Tria vero dicuntur esse terrea. scilicet thaurus. virgo. et capricornus. Tria vero aerea. scilicet gemini. libra et aquarius. Tria aquea. scilicet scorpio. cancer. et pisces. et sic in nullo celi partib9 ordinantur. quia ignea sunt ioniēte. aerea in occidēte. in austro terrea. in septentrione aquea. Ita etiam simili modo in duodecim fructibus tres sūt ignei scilicet secūm tria que sunt in igne. Nā ignis habz illuiare illāmare et solidare. Sūt ergo hec tria ignea fides illuminās. caritas inflāmās. et patientia solidans. Nam fides illuminat intellectum. caritas incendit affectū. patiētia vero cōsolidat per aduersorum tractū. sicut solidat mans per malleorū pulsiones. Tres etiam alii fructus sunt aerei secūm tres aeris effectus. Nam aer

letificat modificata inflamat Ex a ere enī illuminato letificatur affec tus Vnde Thobie v· Quale mihi gaudium erit qui in tenebris sede o et lumen ceh non video Item ex temperato mōdificatur corpus qz corp9 aialis modificatur secundu temperiem aeris Si enī aer ē tem perat9 et corpus bene se habet· et si intēperatus corpus se habet ma le Itē ex aere inflāmato feruescit humor colericus vt patet in estate Sic ergo ista tria sunt aerea gau dium modestia et benignitas Naz ex presentia spiritus sancti oritur gaudium in interioribꝰ· sequitur modestia in exterioribꝰ· et etiam benignitas ad subueniēdū indigē tibus · Benigni enī dicūtur quos bonꝰ ignis feruere facit ad benefa ciendum proximis // Tres autem alij fructus sunt aqi scilicet māsue tudo continentia et castitas Nam aqua habet frigiditatem lubricita tem et coagulabilitatē· sed eiꝰ fri giditas ignem extinguit et hoc cō petit mansuetudini que iracundie ardorem cohibet et extinguit Nā mansuetudinis est iram vicerre et īo ignationes cohibere vt dicit Am brosiꝰ Item lubricitas aque coar tatur et restringit̄ terminis alueis sicut fluxꝰ maris coartat̄ littoribꝰ et fluxus venarum in puteis et fō tibus· Est enim humidū bene t̄mi nabile t̄mino alieno vt dicit Phi losophus in libro de generatione et corruptione· Et hec coātatio opetit c tinentie que fluxū carnis restrīgit· Nam ctinens patitur· sed nō deu citur vt Phūs dicit ī Ethicis Coa gulatur etiam aqua et fit īmobilis sicut patet in glacie· Et hoc opetit castitati· qz castꝰ ē q̄ neq; patitur neq; deducitur // Tres alij fructus possunt dici terrei scz pax longāni mitas et bonitas· Nā terra h̄et trā quillitatem· qz nō agitatur vl̄ cō mouetur· neq; ab exterioi sicut a er qui vento agitatur· neq; ab in terioi sicut aqua fluctuās· vñ· Dñs Etenim firmauit orbem terre· qui non cōmmouebitur· Et hoc opetit paci · q̄ scz facit vt nec ab exteri oribus perturbemur· neq; interio tibus cōsiderys angustiemur· Vñ Luce· ij· Angeli dixerunt In ter ra pax hominibus bone voluntatis Item terra habet perpetuitatem Ecc̄. i. Terra autez in eternū stat· et hoc opetit longanimitati· Item terra h̄et bonoz fructuū vbertatē vel omunicationē · a hoc opetit boi tati q̄ proxis cōmunicam9 in bois Vñ bonū ē diffusiuū sui ipi9 Apo9· In oi bono op̄e fructificātes· Scdo declarat̄ dicta similitudo scz signouz et fructuū per ꝓprietatem nōinum Habet enī qlibet signū suū nom ꝓpriū opetēs alicui fructuū· Nā pri mū signum vōtus Aries qz sicut ari es animal iacendo super latus vnū equaliter mutat vices· quia tāto tempore iacet sup̄ latus dextrum quanto super sinistrum· Tota enī estate dormit in latere vno et tota hyeme in altero Sic sol existens in illa parte circuli zodyaci que dicit Aries facit equinoctium et equa les facit dies artificiales et noctes Hoc autem adaptatur fidei p quā equanimiter se habet homo ad di em prosperitatis et ad noctem ad uersitatis· Nam vera fides nec pro sperit̄atem temporalez ambit nec aduersitatem metuit· sicut patet de moyse Hebreorum vndecimo fi de inquit Moyses grandis factus negauit se esse filium Pharaonis filie · Ecce q̄ prosperitatem non

appētīt · a sequitur · magis eligēs
affligi cuz populo dei q̄ tpalem ha
bere iocunditatem Ecce q̄ adue
sitatem non timuit ℣. Secundum
signum vocatur taur⁹ quia thau
rus terram fulcando fecundat et
locupletat · a tūc quando sol est in
signo thauri terra ē arabilis et cō
grua agriculture Et hoc competit
paci Nam pacis tempore terre co
luntur et est habundantia frugum
sic etiam dicit Jacobi · iij · q̄ fruc
tus iusticie in pace seminatur et cē
tera ℣. Tercium signum vocatur
gemm q̄ sole existente ī illo signo
virtus ad fecundandum inferiora
geminatur · vel quia in estate cum
noctes sunt breuissime quādo v
na pars illius constellationis oc
cidit alia pars anteriox oritur et
ascendit Et ideo dicunt poete q̄ il
lorum geminorū fratruz quos fa
bule vocant castorem et pollucem
vnus celos alius inferos possidet
Hec autē competūt caritati que in
nobis spiritu sancto precedēte ad
fecundandum vitam nostram ge
minatur scz in dilectione dei et px
imi Vnde pars anteriox ascēdit su
periꝰ scilicz amox dei · alia posteriox
est inferius scilicet amox proximi
Vnde nec deus sine proximo nec e
tiam vere proximus diligitur sine
deo .i. Joh. iij. Hoc mādatum ha
bemus a deo · vt qui diligit deum
diligat et fratrez suum ℣. Quartū
signum vocatur cancer Cancer em
est animal retrogradum et sol pa
grans illam partem zodiaci facit
retrogradationē in · viij · gradu cā
cri Et hoc cōpetit modestie scilicet
vt in exteriorib⁹ motib⁹ et ornatu
debitum modum nō transeat · sed
potius se in ipsis in mensuram de
bitam retrahat Apostolus Phil.

quarto · Modestia vestra nota sit
omnibus hominibus ℣. Quintum
signum vocatur leo · quia secundū
Ysi⁹. Leo est fortissimum animal
et maxime caliditatis · precipue
in parte anteriori scilicet pectoris
Sic sol intrans illud signum acriꝰ
igniferos radios emittit q̄ faciat
in fine quando inde exit Et hoc cō
petit benignitati id ē bone ignitati
amoris · qua ad benefaciendum a
lijs inflammamur · que intus ī cor
de incipiens plus facit hominem
velle facere q̄ possit finaliē opere
implere Apostolus ad Eph. quar
to Estote inuicem benigni ℣. Sex
tum signum vocatur virgo · a hoc
propter sterilitatem quia sol illud
intrans suo calore humores con
sumit a a suo fructu terra efficitur
sterilis · a hoc competit castitati et
precipue virginali · que calori diui
ni amoris adiuncta humores lubri
cos sic in carne consumit vt steri
lis permaneat a generatione car
nali a vberior a fertilior fiat in fruc
tu spirituali Ysaie quadragesimo
Letare sterilis que non paris ac̄ ·
℣. Septimum signum vocatur Li
bra secundum Ysidorum ab isto in
strumento ponderādi · quia sol in
illo signo existens dies adequat
noctibus sicut res equatur ponderi
in lance Vnde ibi fit equinoctium
autumnale Hoc autē mansuetudi
ni competit que dum iras compri
mit mala illata a proximo equo a
nimo ferre facit Ephes · octauo In
mansuetudine cum patientia sup
portātes Vel dies nocti equat q̄
iuxta nocumentuz illatum pensā
tur mansuetudinis meritum ℣. Oc
tauum signum vocatur Scorpio q̄
scorpio retroferit et caude aculeo
pungit Sol enim existens in illo

signo ē causa lesionis et pūctionis corpis humani qr tunc declinans minus calescit Vñ aer desiderat in frigiditate cito ledit et pūgit vt dicit Ysidor⁹ Hoc autē cōtinentie cōpetit que ex desiderātia carnis tēptationis aculeo quādoq; acrit pūgit · et licz aliqñ ex tēptatione levatur nō tn si nō cōsentit occidit Romaōz · viij · Si spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis ℣ · Nonum signum vocatur sagittarius qr sicut sagittari⁹ emittit sagittas sic sol in hoc signo existens ad nos mittit grādines pluuias et niues Hoc autē cōpetit patiētie que grādines psecutionuz pluuias tribulationū a niues afflictionuz suscipit atq; portat ℣ · Decimū signū vocat capricorn⁹ qr scilicet caper est animal cornibus petēs superiora Nā ibi sol facit solstitiū vernale a tūc ascendere incipit versus superiorem atheretem et versus canerū · Hoc autez cōpetit gaudio Nā nemo habet verum gaudium nisi qui superiora petit · verum enim gaudiū est qđ nō de creatura · sed de creatore cōcipit Vnde Apostolus ad Philip · iij · Gaudete in domino semp ℣ · Undecimū signum dicitur aquarius qui secundum fabulas dicit fuisse puer na deorum manibus eoz aquā fundēs · et ideo tenet vrnam Sed secz veritatē dicitur aquarius · qr quādo sol ē ibi aer cōdensatur in aquas multas et fiunt pluuie plus q̄ alio tēpe · sicut dicit Ysidor⁹ Hoc autem cōpetit bonitati · scilicet gratiā et misericordiā habūdāter essūdere et prestare qr bonū ē diffusiuū suiipsius vt dicit Dyonisi⁹ ℣ · Duodecimū dicitur piscis · qr illo tēpore fit generatio pisciuz a cōfricatio · qr calore solis ascēdēte a humores

dissoluēte solent tunc pisces effundere semen suum Hoc autez competit longanimitati · per quā homo ad modū piscis etiā in aqua tribulationis non deficit sed viuit ℣ · Tercio declaratur dicta similitudo per distinctionez graduū siue facieruz Nā qlibz dictorū signoz dicitur habere facies, i. partes Cum enim qlibet signū diuidatur per · xxx · grad⁹ inciū pme faciei est a prio gradu · et durat vsq; ad decimum gradum · secūda vsq; ad vicesimū gradū · tercia facies vsq; ad · xxx · Et qlibet facies sigm datur alicui plaēte · verbi gratia · prima facies arietis datur marti · scda soli · tercia veneri et sic de alys Sicut ergo qlibet gen⁹ signoz cōtinet tres facies · ita qlibet · xij · fructuum habet tres modos siue tres effectus Nam pmo fides que assimilatur arieti cui⁹ prima facies ē martis secunda solis tercia veneris est principium fortitudinis · et hec est facies martis Unde fidei ascribitur victoria Hebr · xi · Sancti per fidē vicerunt regna Et ibidē Fortes facti sunt in bello Itē est principium luminis spiritualis · et hec est facies solis · Jo · xij · Credite in lucem vt filij lucis sitis Itē est principiū caritatis sicut cognicio est principiū amoris · et hec est facies veneris cui⁹ est ad amorē incitare ℣ · Secūdo pax que assimilatur thauro cui⁹ prima facies est mercurij · secunda lune · tercia saturni est etiā triplex Est itaq; pria pax pectoris id est cōscientie · et hec ē facies mercurij qui semp comitatur solez qr tunc est cōscientia pacata quando sequitur cristuz et ei adhereat Secūda est pax tēpis · et hec ē facies saturni qr saturnj dicitur a saturitate

et habundantia quam hꝫ buit pax
temporis · ¶ Tercia est pax eẽmita
tis · et hec ẽ facies lune · scdm illũ
Ps̃. Luna perfecta in eternũ ¶ Ter
cio caritas que assimilat Gemis
cui⁹ prima facies est Jouis · secun
da Mercurij · tercia Lune Est etiã
triplex scz incipiẽtiũ · et hec est Jo
uis quia ex pte superiori prim⁹ pla
neta benuol⁹ et calidus · Itez est
proficientiuz · Et hec ẽ facies Mer
curij qui dicitur fuisse deus merca
torũz · propter hoc q̃ natum vel o
ceptum sub eo disponit ad vsum
computationis et ratiocinij · vt di
ctum fuit supra capitulo septimo ·
Mercatorum enim est semper in lu
cro proficere · Item est caritas per
fectorũ · Et hec est facies Lune · qa
Luna domiatur aquis · et caritas
perfecta dominatur tribulatioib⁹
Canticorum octauo · Aque multe
nõ potuerunt extinguere caritatez
¶ Quarto modestia que assimila
tur Cancro · Cuius prima facies ẽ
Veneris · secunda Martis · tercia
Lune · est triplex · Prima est circa
vestium apparatum Et hec est faci
es Veneris · Nam Venus vt dictũ
est supra in eodem capitulo septio
dicitur disponere natos vt sint ve
stium muliebrium inuisores · vt di
cit Ptholomeus ¶ Secunda spe
cies modestie est ẽca exteriores cor
poris motus Et hec est facies mar
tis · quia Mars secundum Ptholo
meum disponit ad mobilitatem et
leuitatem · ¶ Tercia est circa lu
dum · Et hec est facies Lune · quia
Luna vt idem Ptholomeus dicit
existens in secundo signo post a
scendens ostendit merorem et tri
sticiam · per quaz scilicet temperan
tur ludi · ¶ Quinto benignitas
que assimilatur Leoni · Cuius prima

facies est Saturni · secunda Jouis
Tercia Martis · est triplex · prima
scilicet in supportando · Et hec est
facies Saturni · qui in motu suo ẽ
tardissimus · qa homo qui benig
nus est tardissime mouetur ad irã
contra alium · Vnde scit supporta
re · ¶ Item etiã debet esse benigni
tas in communicando · Et hec est
facies Jouis · qui omnibus dicitur
prodesse et nulli nocere. Item in a
uersando Et hec est facies Martis
Nam Mars dominatur colere · Et
ille qui vult benigne conuersari
oportet q̃ dominetur ire · Nam li
cet Mars sit de se inuisus · tamẽ
coniunct⁹ Veneri temperatur · Et
sic homo coniunctus primo vt be
ne conuiuat ei · etiam si de natura
sua esset agrestis et asper · debet
tamen seipsum per benignitatem
temperare · ¶ Sexto castitas · que
assimilatur Virgini · Cuius prima
facies est Solis · secunda Veneris
Tercia Mercurij est triplex · Pria
est castitas virginalis · Et illa est
facies Solis · qa est preclarissima
Sapientie quarto · O q̃ pulchra
est casta generatio cum claritate
Secunda autem est castitas con
iugalis · Et ista est facies Veneris
Quia licet Venus inciteat ad amo
rem · tamen est temperata in qua
litatibus · Et taliter amor carnal⁹
coniugum si sit temperatus a hone
st⁹ castitas vocat · Tercia vidual · a
hec est facies Mercurij Nam Mer
curius cum sole graditur · et non
longe a sole recedit · nunq̃ plus
triginta gradibus distans ab eo ·
et dicitur preesse seminib⁹ · Vn
desigmficat vitam vidualem que
semper debet vacare deo · sicut legi
tur de sancta Anna Luce secundo ·
q̃ ieiunijs a obsecrationibus erat

seruiens domino die ac nocte. Ite debet vacare elemosinis. que sunt semina quibus recolligitur fructꝰ eternus. De quo semine dicit Apꝰ ij. Corinth. ix. Qui pce seminat pce et metet. ℣. Septimo mansuetudo que assimilat libre. cuius prima facies est lune. secda saturni. tercia iouis. debet esse triplex. scilicz in appetitu. vt ad vindictam non excā descat Eccli. x. Fili in mansuetudine animam tuam serua. Et hec est facies lune que temperat calorē solis in istis inferioribus. et sic mansuetudoo tempat feruorez ire. Qā suetudo em est tempātia irarū. vt dicit Phūs in. nij. Ethi. Ite debz esse mansuetudo in motu siue actu scilicet vt nō impetuose vel rabide sed plane et modeste opera sua perficiat. Et hec est facies saturni. cui motꝰ nō est ipetuosus vel rabiosus seo planus et morosus Eccli. nij. Fili in mansuetudine opa tua pfice. Tercio debet haberi mansuetudo in auditu. scz vt ex ira veritati nō contradicat. Eccli. v. Esto mansuetus ad audiendum verbū. Et hec ē facies iouis Quia iupiter vt dicūt astrologi inuenitur veridicus in suis significationibus. et significat sapientiam et rationem. Sapiētia em et ratio vēritati non otradicit. Octauo continentia que assimilat scorpioni. cuiꝰ prima facies ē martis. secunda solis. tcia veneris. est triplex Vna est a cōcesso et licito. vt cum quis cōtinet simpliciter ab omni actu venēo. etiā a matrimonio. et talis continens oportet ꝙ habeat continuum bellum cuz carne. quia caro concupiscit aduersꝰ spiritū Et hec est facies martis qui disponit et incitat ad bella. Secūda est a turpi et illicito. sicut contingere a fornicatione et adulterio a stupro et huiusmodi. Et ista est facies solis. cuius radius non coinquinatur immundicijs. Tercia est ab immoderato et superfluo vsu cibi vel matrimonij Et hec facies veneris que temperat maliciam. maliciam scilicet. i. inordinatam cōcupiscentiam cibi vel actus venerei. ℣. Nono patientia que assimilatur sagittario. Cuius prima facies est mercurij. secunda lune. tercia saturni est triplicit commendabilis Primo quando quis patitur vtiliter. puta quando patitur propter iusticiam. quia talis patientia acquirit meritum eterne beatitudis secundum illud Mathei. v. Beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam. Talis est qui sequit cristum qui passus est propter iustificationem nostram Hec est facies mercurij. qui vt dictum est seqtur motu suo solem Xps em est sol iusticie. Secundo quando quis patitur libenter id est voluntarie. i. Petri quarto Nemo vestrum patiatur quasi homicida aut fur. qui licet multe patiuntur. Apostolus ij. Corinthe. xi. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis. Et hec est facies lune que suo motu eclipsatur. Talis est qui sua voluntate patitur. Tercio qñ quis patitur fortiter siue longanimiter. vt scz nō deficiat ꝓpter passiones diuēsitatē Apꝰ. Ephe. ij. Obsecro vos ne deficiatis in tribulationibꝰ. Et hec ē facies saturni qui habz motū longū et diuēnū. et oplet cursū suū in. xxx. annis ℣. Decimo gaudium sanctorū quod assimilatur capricorno. cuiꝰ prima facies ē iouis. secda martis. tercia solis. est triplex. Prio ꝙ qs gaudeat de psperitate proximi. sicut

membrū de commoditate commē
bri sui .i. Corinteoz .xij. Si gloriaē
vnum mēbrum cōgaudent omnia
mēbra . et hec ē facies Jouis de
quo dicunt astrologi q̄ habet exal
tationē et gaudiū suum in gemis
tribus gradib⁹ Nā dum quis gau
det de bono p̄rimi gaudiuz gemina
tur . et hec debz habere tres grad⁹
q̄ debz gaudere de bono p̄rim spi
rituali corpali tēporali ¶ Secundū
est gaudere de aduersitatibus mū
di per hoc em̄ hō cōsociatur xp̄o .i.
Det . in Cōmunicantes xpi passi
oib⁹ gaudete Et hec ē facies mātis
quia mars erigitur a exaltatur in
Capricorno et ibi ē gloria sua siue
gaudiuz vt dictum est supra . Ca.
xxvij . Quasi enim Capricornus ē
mūdus cornibus .i. aduersitatibus
suis nos iꝑetens et p̄cutiēs . i quo
vir sāct⁹ nō cōturbatur seo gaudz
Ja.i. Omne gaudiū existimate fra
tres karissimi cū i tēptationes va
rias inciderītis ¶ Terciū est gaude
re de misu siue exercitio interioris
habitus virtuosi . Pro. xxi . Gau
dium est iusto facere iudicium . et
hec est facies solis qui gloriā lumi
nis sui quod valde est gaudiosum
nō habet ab extrīseco seo a seipso
Ps̄ . Omis gloria ei⁹ ab ītus ¶ Vn
decimo boītas que assimilaē aqua
rio . cui⁹ prima facies ē Veneris se
cunda Mercurij tercia Lune . est
triplex scz delectabilitatis honesta
tis et vtilitatis Vnde Ambrosius i
libro de offic̄ns diuidit bonū in tri
a scz delectabile q̄ solum ratione
delectatiois est appetibile . vñ tale
q̄nq̄ potest eē et noxiū et p̄icuz .
et honestū et ihonestū . sicut patet
in amore cōiugali et in vsu matri
monīali et hec ē facies venēis Itē
in bonū honestuz q̄ ex seipso habz
rationem appetibilis sicut sapiētia
et hec est facies Mercurij qui dici
tur disponere ad sapiētiam ¶ Item
in bonū vtile q̄ scz est appetibile i
ordīe ad aliū . et hec est facies Lunē
q̄ mltū cōfert istis īferioribus Quia
sicut dicit basilius Ipa ē decor no
ctis . mat roris . ministra humoris .
et dominatrix maris ¶ Duodecimo
longanimitas .i. pseuerātia in boīs
que assimilatur pisci . cui⁹ p̄ma fa
cies est Saturni secūda Jouis ter
tia Martis . causatur ex trib⁹ P̄ri
mo ex habundātia virtutis q̄ quā
to aliquis plus habet de virtute tā
to plus tolerat difficile et hec ē fa
cies Saturni qui vt dictū est dicit̄
a saturnitate .i. habūdantia ¶ Se
cundo ex temperantia operis quia
qu anto quis moderatius agit tan
to diuti⁹ durat a hec facies Jouis
qui est planeta tēperatus in suis
qualitatibus ¶ Tercio ex magna
mimitate cordis . a hec ē facies mar
tis qui dispomit ad animositatem
Et sic patet quomodo fructus spi
ritus sancti assimilātur signis celi
quib⁹ scz fructibus p ipsū spm̄ vir
tutes celoz .i. celestiū mentiū perfi
ciuntur et firmantur i bono Vnde
Ps̄ . Verbo domini celi firmati sūt
et spiritu oris eius omnis virtus
eorum

¶ Capitulum .xxxij.

Gloriā eterne beatitudinis
repzesentat celū empyreū
Oportet enim locum et lo
catum mutacem cōtinuari Vnde cū
celū empyreū sit locus glorie bea
torum oportet q̄ eoz statui cōfor
metur Et ista p̄formitas attēditur
q̄ tū ad septē Nā p̄mo celū ēpyreū
dicit̄ propriuz dei habitaculum de
hoc enim ipse deus dixit Ysaie sex
agesimosexto . Celum sedes mea

et terra scabellum pedum meorum Hec enī duo corpa m mūdo maxi me representant dei eternitatē et īmutabilitatē scz corpꝰ supremum qđ vocamꝰ empireū· quia illud so lū inter spēas celestes pomiferos īmo bile· a ideo assimilaē sedi ī q̄ sedēs quiescit Et corpꝰ infimū scz terra qđ a suo situ nunq̄ moueē· a ideo assi milaē scabello qđ etiā oportet esse q̄etū et firmū Ecci.i. Terra meēnū stat· quia in celo empireo maxime ū fulget dīne vtutis opatio Ideo spe riaīter dr̄ ibi esse sedes dei et habi tatio dei Ps̄· Dñs in celo sedes eius Et hinc est qꝺ hoies orare volentes manꝰ ad celū leuant tāq̄ dñiū eꝰ Hoc autem competit bene glorie beatorum· in quibus deus immobi liter habitat ita vt nunq̄ ab eis se paretur· et ideo replet eos letitia eterna et gloria· secūdū illud Psal miste· Ineternum exultabunt et habitabis in eis a gloriabunt in te ℣. Secundo celum empyreum est claritate lucidum· vnde empyreū dicitur celuz igneum non ab ardo re sed a splendore· Conuenīens em̄ est secundum Basiliū vt sicut dāp nati habent extremas tenebras· i ta beati habeant extremam lucem Et hoc etiam competit beatis· quo rum mens per lumen infusum glo rie confortata a eleuata ineffabile et increatū lumen attingit· secūdū illud Ps̄· In lumine tuo videbim lumē Hepītat etiam illud splendi dissimū celum claritatē glorioſam quā corpa glorioſa post resurrecti onē habebūt· Sapi· in· Fulgebūt iusti sicut sol in regno patris eorum ℣. Tercio celū empyreū est capacita te maximū· Nā infra se īcludit oīa corpalia· Et hoc etiā optit btōrum felicitati· que scilicet includit et cō tinet omnia desiderabilia· Vñ Bo ecius dicit· qꝺ beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus· et ideo ibi saciabitur so lum humanus appetitus· secundum illud Psalmiste· Saciabor cum ap paruerit gloria tua· ℣. Quarto est figura sperice· Figura autē spe rica cum careat initio et fine repre sentat eternitatem dei· quam bea ti participant ipsum deum per essen tiam videndo· secūdum illud Jo hannis· xvij· Hec est vita eēna vt cognoscant te solum deum verum nē Et ideo beati dicuntur esse in vi ta eterna. i. in vita interminabili a perfecta· Nam eternitas est īntmi nabilis vite tota simul et perfecta possessio· vt Boecius dicit in· v· de ꝺsolatione· Vnde quia beati habēt vitam intminabilem et intrāsmu tabilem· nō solum scīm esse sed e tiam vlterius scīm operationem· quia quantum ad illaz operationez qua verbū vident non fiunt in san ctis volubiles cogitatiōes vt Augꝰ dicit· xv· de trinitate· Et ideo dicit Damelis· xij· qꝺ erunt quasi stelle imꝑpetuas eternitates ℣. Quinto est ab omni motu quietum· Naz si esset motum motus eius deprehē deꝛetur per aliquod corpus apparens sicut deprehenditur motus aliarum sperarum· quod minime apparet· et ideo celum empyreum est omni no quietum· Vnde Basiliꝰ dicit in· ix· Exameron· qꝺ remuneratio que ꝑ dignis operatoibꝰ restaurat in ea luce q̄ē extra mūdū q̄etis domicili ū sortiet· Sic etiaz statꝰ btōrum vlti mo finī iherētiū est status oīmodē quietis et pacis· scīm illd Psalmi ste· Posuit fines tuos pacem nē· Habent enīz quietem ab omni la bore scīm illud Apoc· xxij· Amodo

sam dicit spiritus vt requiescant a laboribus suis. Item ab omni molestia vel inquietatione ps. In pace in idipsum dormiam et requiescam. V. Sed nota q̄ quāuis celum empyreum sit immotum. habet tamen scm aliquos influentiā super alia corpora que mouentur. sicut etiaz supremi angeli qui assistūt habent influentiā super medios et vltimos qui mittuntur q̄uis ipsi nō mittantur. Influit autem celū empyreum in primum mobile non ad transiens et adueniens per motū. sed ad fixum et stabile puta virtutē continendi et causandi vel aliud huiusmodi ad dignitatem ptinēs. Similiter beati qui sunt in patria influunt nobis qui sum⁹ in via suffragia et beneficia multa. et precipue spiritualia que sunt fixa et stabilia bona. Vnde Iob hortatur hominem viatorē dicens. Voca si est qui tibi respondeat et ad aliquem sanctorū conuertere Iob quinto. Sexto est a difformitate remotum Est em̄ totaliter vniforme nō habēs ptium difformitatem. sicut celum stellatum. Quod etiam cōpetit beatitudini sanctorum. non quidē ex parte beatorum. cū beatitudo vnius sit maior q̄ beatitudo alterius. scm illud i. Corinth. xv. Stella differt a stella in claritate. et sic ex parte beatorum est ibi quedam difformitas graduum. propter quod dixit xps Iohis. xiiij. In domo patris mei mansiones multe sūt. Sed ex parte dei beatificantis qui est beatitudinis obiectuz. ex cuius cognitiōe saluz aliqs efficitur et beatus. scm illud Aug⁹. in in. confe. Beatus qui te nouit etiaz si alia ignoret. ipsa beatitudo sanctorum est simplex et vniformis. Quia licz dicantur esse ibi cōgregata oia bona tamen illa congregatio bonorum est in deo. nō per modum cōpositionis sed p modū simplicitatis. q̄a que in creaturis multiplicia sunt in deo preexistūt simplicit et vnite Et hīc est q̄ diuina beatitudo vna et simplex existens. michilomin⁹ ō nem beatitudinem complectitur. Quia q̄quid est desiderabile in q̄ cūq beatitudine vel vera vel falsa totum eminenti⁹ in diuina beatitudine preexistit. De contēplatiua em̄ felicitate habet certissimā et cōtinuam contemplationē sui et aliorum ōniuz. De actiua vero gubernationem totius vniuersi. De tria autē felicitate que consistit in voluptate. diuitijs. potestate. dignitate. et fama. scm Boet. tcio de conso. habz gaudiuz de se a de oibz alijs p delectatiōe. p diuitijs omnimodaz suffitientiā quā diuitie p mittūt. p ptāte oipotētiā. p dignitate omne regimē. p fama āmiratione totius creature. V. Septio celū empyreū est situ supremū. q̄a a centro maxīe remotū Ysaie. lv. Sicut exaltant celi a tra aē. Ita etiam beatitudo sanctorū ē sūmuz oia lō tñ scēōrs Nā q̄tū ad obiectū ē sūmū bonū simplicit. sed q̄tū ad actum in creaturis btis est sūmum bonū nō simplicit sed ī gñe bonorū pticipabiliuz a creatura. Et tanta est excellētia illi⁹ beatitudinis quā designat celi empyrei excellētia localis. q̄ vt dicit Apostol⁹ i. Cor. ij. nec oculus vidit nec auris audiuit

¶ Capm. xxxiij.

Gratia gratum faciens assimilatur primo mobili p ter quatuor. V. Primo. q̄a illud celum est empyreo celo immediatū. Celū em̄ empyreū deputatū

glorie beatorum id ipsum repñtat Sicut ergo illud cælum immediate se habet ad empireum · Ita gratia imediate se habz ad gloriã · sic motus ad terminuz · vel sicut ipfectũ ad perfectuz Roma · vi · Gratia dei vita eterna // Secundo quia illud cælũ ẽ in ordine cælorum mobiliuz decimuz · Nam scdm Ptholo · et scũdum Mesallach in libro de spera mota · et scdm Alphetragiuz in astrologia noua · sup firmamẽtũ .i. cælum stellatuz quod est octaua spera oportet ponere aliam speram nonam quã voram9 cælum cristalli num · in qđ reducitur motus orbis signorum qui est ab occidente in orientez · Et similit sup hãc oportz ponere speram decimã · in quaz reducitur motus diurnus qui est ab oriente in occidentez · et hec decima spera vt dicunt est primum cælum mobile · Vic igitur ordo siue numerus huius spere que scz est decima competit etiam gratie sine qua decem pceepta decalogi non implẽtur · Ipsa em̃ est lucerna cũ qua decima dragma perdita per peccatũ .i. humana natura recuperatur id ẽ iustificatur Luce · xv · Vnde Apostolus ad Thimothe · in · Justificati ergo cristi hyeredes sumus secundum spem vite eterne · // · Tercio quia hec spera decima inter omnes speras mobiles optinet principatum Est enim primum mobile · et ideo non habet nisi vnicum motum scz diurnum Oportet enim multitudinem ab vnitate causari · Et ñatuã sicut dicit Philosophus in nono de animalibus · nõ transit de extreõ ad extremum nisi per medium · et ideo non est saltus nature ab eo qđ habet vnicum motum ad aliud qđ habet tres nisi per medium quod habet duos · Cũ ergo in spera stellarum fixarum deprehensus sit ab astrologis triplex motus vt dictũ est supra capitulo · xxx · scilicet diurnus ab oriente in occidentem sicpra polos mundi. Et alter stellarũ fixarum econtrario ab occidente in orientem Tercius accessionis a recessionis · patet secundum predicta qp spera stellarum fixarum nõ potest esse primũ mobile · sed oportet ante eã esse alias duas speras · scilicet vnam que habet tantũ duos motus scz diurnum ab oriente in occidentem · et decimum qui est econtrario ab occidente in orientẽ et ista est spera nona · et aliam decimam ante istam que habeat tantum vnicum motum scz diurnum Illud em̃ quod est primuz in genere corporuz mobilum non potest esse multiforme et variuz in motib9 · quia ab vno motore primo et simplici in eo qđ mouetur ab ipso nõ potest esse nisi vnus motus. Quia ergo vltima gratia est in quo anima primo mouetur ad iusticiã · recte in cæli primo mõtu designatur · Est etiaz motus gratie vnicus inq̃tum non inclinat nisi ad bonum · Malum enim · quia multipharie attingit vt dicit Dyonisius habz motus multiformes · Ipsa etiam gratia est qua deo vnimur · a est mot9 eius diurn9 id est lucidus et velox Nescit enim tarda molimina ac̃ · // · Quarto firmamentum siue cælum stellatum est omnium motuuz causatiuum et mensuratiuum · Nam illud quod est primum in aliquo genere est causa et mensura aliorum · quare cũ motus localis sit pm9 motuum vt Philosophus pbat · Et inter motus morales gratia est primus motus omnium virtutum et

motuū qui sunt in nobis ad actus virtuosos et in teriores · Omēs em̄ virtutes gratuite causātur a gratia · sicut omnes potentie anime ab essentia anime Vnde gratia est in ipsa essentia anime · virtutes autē sunt in potentys tanq̄ in subiecto Item gratia illumīat animā ad cognoscendum defect9 suos quos peccati tenebra occultat · Naz sicut ad uemente lumīe solis fugat tenebr̄ noctis et pulchritudo vniuersi apparet · Ita cum gratia illumināt animā videt defectus suos quos p̄mo non videbat · sicut athomi in radys sol' apparēt a ī umbra nō Ita minima peccata i conscientia illūminata Pſ̄ · Accedite ad eum et illuminamini · Sed nota q̄ sicut sol nō illuminat cecos q̄uis oriatur super bonos et malos Ita nec gratia peccatores · quia peccatores sunt in cōtraria dispositione scz per obstaculum peccati Johis. i. Tenebre eum non comprehenderunt scz lucē gratie · Ideo dicitur Ephe · v · Exurge qui dormis · ¶ Item gratia assimilatur vori · ℣ Primo quia vos ex alto manat · generatur em̄z vos in alto flante vento calido. i. austro · q̄ gratia descendit nob infundēte spiritu sancto Non est enim vos teste Philo · nisi pluuia pauca · Auster autem vorem gignit quem aquilo sua frigiditate dispergit · quia gr̄a quam deus hominibus infundit dyabolus si potest eam corrumpit dum culpam contrariam gratie introducit · Dicit tamen Basilius · q̄ luna est mater voris · quia scz dña nostra in luna significata totius gr̄ie impetratrix existit Et ideo quicquid vos gratie in nob facit totum potest dici opus virginis · ℣ Secūdo quia vos seremitatem et tēperiem amat · Naz vos non generatur nisi in sereno a tempore tēperato · quia si non sit serenum impeditur appinquatio solis vaporem eleuantis qui est materia voris · Si autem est estus consumitur ipse vapor sb̄tilis · vapor enim voridus subtilior est inter vapores humidos · a ideo eleuatur ad supremum interstici aeris exclusiue · quia ille locus tēperatus est · eo q̄ medium est inter calidissimum et frigidissimū · Ideo ibi equaliter agit calor cōgelationez impediens et frigus comprimens · Vnde ille locus strictus ab Aristo · dicitur · quia clausus est inter duo extrema Nos ergo est diuina gratia que nullomodo inuenitur in anima nisi sēna sit et a peccato pura Non enim sol lumen gratie influes appropiquare potest vbi mentis sēremitas deest · Item estus concupiscentie destruit vaporem gratie · a ideo oportet q̄ reprimatur remedio temperantie siue abstinentie · ℣ Tercio quia vos ebras inebriat scz quia diuina gratia mentes a terrenis delitys alienat · ℣ Quarto q̄a vos in seminibus medullam amplificat · Ita diuina gratia in nobis omnia bona multiplicat · ℣ Quinto quia vos ostreas et pisces in mari impinguat · q̄a gratia mentes humanas per amorem caritatis dilatat · ℣ Sexto quia margaritam in conchilia generat · quia per diuinā gratiam filius dei in vtero virginali est generatus · ℣ Septimo quia pullos coruinos sustentat āteqū migrescant · quia gratia animam nō deserit quā spūalit̄ pascit nisi p9q̄ per culpam migrescere icipit · Est enim gratia cibus spiritualis anime sicut panis est cib9 materialis corporis · ℣ Octauo quia vos causat

dulcedinem. Nam quis videatur insipidus. est tamen potestate dulcissimus et mellis in herbis et floribus causatiuus. Nichil enim sapientes mel aliud esse dicunt quod uorem calore digestum in aere. Ita similiter gratia diuina que est in penitentia modo non sentitur sic sapida. quis sit preduleissima sicut apparebit in patria. ¶. Item gratia diuina assimilatur aque. ℣. Primo quia aqua est estus refrigerativa. Est enim aqua frigida ex natura. quare in calore estatis homines balneant se aquis. anates et anseres sunt ob hanc causam continue in aquis commorantes. Et ita etiam simili modo diuina gratia aie refrigerium habut dum calore concupiscentie inflammatis extinguit. ℣. Secundo ratione coniunctionis. quia est separatarum partium coniunctiua. Nam terra pre siccitate in puluerem caderet nisi eius partes aqua connecteret. Unde caseus caprinus quia parum habet de humiditate totus est in eius oculatus et discontinuatus. non sic porcinus quia magis humore est plenus. Ita similiter gratia diuersorum cordium est unitiua ut sit in diuersis voluntas una. ℣. Tercio quia est viriditatis conseruatiua. quod apparet in omnibus herbis et plantis quarum uirores pendet ex aquis. Arescit enim in breui quecunque planta si non in uirore suo per aquam fuerit conseruata. Et ita gratia dei est in homo conseruatiua dum in peccata cadere non permittit. ℣. Quarto quia est resistentium subuersiua. Nam omnia resistentia sibi uastat et alta in planum humiliat. Quando enim aqua terram uel aliquod aliud intrat terram excauat et a fundamentis omnia subleuat. et sic omnia complanat. Ita gratia omnia sibi resistentia in igne amine destruit dum altissima corda conuertit. et suo dominio subicit. ℣. Quinto quia est uacui repletiua. Nam replet omnes fossas sibi obuias ut nichil esse uacuum permittat in loco quem inhabitat. Et sic gratia est beatorum hominum repletiua dum nichil in anima uacuum derelinquit. eo quod omnes uirtutes ibi gignit quibus omnem patientiam perficunt ac ad suum complementum addut. ℣. Sexto ratione caloris. quia ab alto cadens est caloris causatiua. Nam in alueo fluens non calescit. quia tarde mouetur. sed aqua cadens ab alto citius mouetur et descendit uelociis. Motus enim nisi sit uelox calorem non inducit. Quasi autem a qua fluida est gratia humana. Nec enim cito labitur. quia faciliter amittitur. et hec non calefacit. quia diuinum amorem non inducit quod frequenter oppositum. Unde Apostolus dicebat. Si adhuc hominibus placerem cristi seruus non essem et cetera. ℣. Sed aqua cadens ab alto est gratia veniens a deo. Et hec est aqua que velociter descendit. qua nestit tarda molimina spiritus sancti gratia. sicut dicit Glosa Ieronimi super illud Actuum. Et factus est de celo repente sonus et cetera. Unde hec etiam est aqua que caritatis igne animam calefacit. ℣. Item ipsa gratia diuina super habundans facit in quocunque homine cessare temptationes diaboli. sicut in multa pluuia cessant uenti. eo quod vapor siccus qui est materia venti impeditur. et non eleuatur a pluuio uentus. et hoc habundante suo contrario. cum contrarium magis forte impedit contrarium minus forte

Quasi ergo multa pluuia in terra est habundantia gratie in anima in qua cessant venti malarum tẽptationum Eo q̃ vapor id ẽ appetitus peccati non eleuatur in corde suo contrario scilicet dei gratia ibidem habundante ¶ Item gratia dei assimilatur fluuio de paradiso egredienti qui diuiditur in quatuor capita id est in quatuor flumina · Genes secundo Hec enim in diuersis quatuor habet modos Est enim in pementibus turbida Et hec gratia assimilatur Geon id est milo qui ẽ fluuius mesopotamie semp turbidus et circuit terram ethyopie id ẽ mẽtes hominum demigratorum Ethiopes enim nigri sunt · a descendit per egiptũ id est p corda superbox que sũt tenebrosa lumine vero sapientie carentia Egiptus enim intẽpratur tenebra · cuius planiciem id ẽ humilẽ cognitionem milus id est gratia pemtẽtie irrigat · cumulis arenarum id est memorys peccatorum claudentibus hostia eius Naz peccatorum memoria superbã mẽtez humiliat · et ipsa humilitas gratiam retinet ne defluat · Hic fluuius habz cocodrillos id est demones infestantes Sed bestiola quedam que dicitur enoros luto se inuoluens intrat per os in ventrem eius et rapit omnia interiora eius eumq̃ occidit · Hec bestiola humilitatem cristi significat que luto carnis nostre se vestiens diabolicum ventrem id est virtutem distrupit et quos sibi incorporauerat extraxit eiusq̃ virtutem extinxit ¶ Secũdo gratia cristi est in obedientib9 plurima · et hec assimilatur physõ qui circuit terram eulath id ẽ indiam Nam India in scriptura interpretatur nutus l' dilucidus q̃

scilicet vir obediens nutu alterius scilicet superioris sibi dilucidato .i. ostenso mouetur Et dicitur physõ grece decem latine eo q̃ decez in se recipit flumina id est obseruantiã et impletionem decem preceptorũ legis Hic fluuius habundat arenulis aureis et gemmis preciosis et in eius etiam littore crescunt aromatice et medicinales herbe Arenule auree sũt exempla speciosa · gemme pcĩose sũt merita copiosa · medicinales herbe sunt viciorum remedia virtuosa · que omnia habũdanter inueniuntur in vere obedientibus ¶ Tertio gratia cristi in patiẽtib9 ẽ subita siue festina Vñ assiria ẽ fluuio tigris q̃ ad ĩstar tigris animalis velocissime currit ad modum sagitte · vt dicit Ioseph9 · quia scilicet passiones et tribulationes pssẽtes faciunt nos ad deũ currere velocit Psalmista · Multiplicate sũt infirmitates eorum postea acceleraueruñ · sicut equus calcaribus pertussus velocius currit · Hic persecutionem contra assirios · qui interpretantur deprimentes · quia scilicet patientia contra persecutiones et depressiones hominem inuictũ reddit · ¶ Item post multos circuitus intrat mare rubrum · quia q̃ndoq̃ post multas passiones perducit ad martirium · quod propter rubedinem effusi sanguinis per mare rubrum designatur · ¶ Quarto cristi gratia est fructifera in diligentib9 Et hec assimilatur eufrati · qui intẽpretatur frugifer · Nullus enim est fructus operis sine gratia dilectionis · Hic est fluuius mesopotamie que ĩterpretatur altitudo cuiusdã vocationis · quia scilicet altitudo xpiane vocationis consistit in dilectione caritatis Hic ẽ copiosius in gẽmis

quia caritas habūdat in opēib9 ꝫ tuosis et meritoris ℣. Item grati a dei assimilatur quibusdam fontibus mirabilib9 qui inueniunt in q̄busdam prouincijs strōm. v. drās que sunt in effectibus grē. Refert em̄ Aug9. et etiam Ysido. q̄ sunt duo fontes in boecia quorū vn9 memoriā et alter obliuionem inducit Et hec ē prima cōtrarietas in effectibus gr̄ie. quia gratia facit obliuionē tpaliuz. et memoriā spūaliuz Et hec fuit i apostolo dicente. Que retro sunt obliuiscēs sz tpalia. ad ea vero que sunt priora extendens me sz ad spūalia Phil. iij. ℣. Secūdo refert Aug9. q̄ est quidam fōs in egipto in quo faces extinguunt accense et accendant extincte. Et hec est secunda contrarietas gratie. quia extinguit vicia et accendit virtutes. Rom. xiij. Abiciamus opa tenebraz et induamur arma lucis ℣. Tercio dicitur quidā esse fōs apud garramātes. qui fons est tā algens de die vt non bibatur. taz calidus de nocte vt nō tangat. Et hec est tercia differētia gr̄ie. Quia gratia in die prosperitatis facit algidum id est humilē ita nou bibatur siue absorbeatur a superbia. Et in nocte aduersitatis facit calduz id est feruentem ad deuotum ita vt non tangatur ab impatientia. ℣ Quarto leguntur duo fontes fuisse in sicilia. quoruz vnus sterilez faciebat. alter vero feunditatem inducebat. Et hec est quarta differētia gratie. quia facit aliquos steriles in carnalibus scilicet per continentiam. et feundos in spiritualibus scilicet per doctrinam et bona opera ℣ Quinto legitur fuisse quidam fōs in youmea. qui trib9 mēsibus anni est turbidus. trib9 sanguineus. tribus viridis. et tribus limpidus. Et hec est vera differentia gratie. que in quibusdam ē turbulēta. vt in tbulatis siue actiuis. qui frequenter turbātur. sicut dominus dixit Matthe. Turbaris erga plurima. In quibusdam vero limpida sicut in contemplatiuis. In quibusdam vero sanguinea sicut in martiribus. Et in quibusdā viridis sicut in virgimbus. ℣. Item grā spūs sancti assimilat aque puteali Primo rōne saporis. q̄ a tra circūstāte saporē attrahit. Vñ nūc salsā nūc dulcē se ondit Ita gratia spūs sācti q̄ diu aia treno corpore circūdat nō vniformit̄ seo varie in aia sentit̄ Nam nunc est salsa in aia pententis. nūc dulcis in aia cōtemplantis ℣. Secdo rōe laboris Ad hoc em̄ vt aq̄ puteal melioret̄ oportet vt sepi9 vacuet̄ vel hauriat̄ Vñ quāto frequētiꝰ in extrahēdo eā de puteo lauāt̄ tāto melior ex motu efficit̄ Haurit̄ em̄ aq̄ ex puteo pfi de bonitatis dīne orōnis assiduitate Et ideo quanto crebriꝰ orat̄ tanto magis gratia īpetrat̄. per quā aia pficiens meliorat̄. ℣. Tercio rōne dulcoris. q̄ tanto aq̄ puteal̄is est dulcior quāto est tre viue vicinior Terra autē viuētium dī vita btā Ps̄. Porcio mea ait. Quic tre quāto magis aiā appmq̄t p otēplatiōnē vel affectioēz tanto grāz pcipit dulciorem. et etiam ce armis l̄ mūdi imēnsecꝰ frigerationē ℣. Quarto rōne caloris. q̄ puteꝰ nūq̄ de leui in hyeme congelatur. eo q̄ calor a suo contrario ad interiora putei repellit̄ Vñ non solum nō congelatur id est non coartatur a frigore ymmo magis tunc feruescit et inflammatur. Et ita etiam simili modo ē de anima que per gratiā in hyeme

tribulationis magis in amorē dei
calescit et accenditur.

¶ Capitulū xxxiii.

OMatie gratis date assimi
lantur circulis celestis spē
de quib⁹ meīnit Salomō
Ecclesiastici .i. vbi dicit Lustrās v
niuersa in circuitu pergit spiritus
et in circulos suos reuertit. Nam
gratie gratis date sunt ille quas e
numerat Apostolus .i. Co. xii. Alij
datur p spiritum sermo sciētie. alij
autem sapientie secūdū eūdē spūz
Alij gratia sanitatis i vno spū alij
operatio virtutum. Alij pphetia. a
lij discretio spūum. alij genera lin
guarū. alij īterpretatio sermonuz
Prima igitur est sermo sapientie
Et hec assimilatur celesti circulo q̄
dicitur solsticialis estiualis Sermo
enim sapienter loquentis ad tria
tendit que nobis ille circulus rep
sentat. Primo ad instruendum
intellectuz specialiter de diuinis a
spiritualibus circa que proprie est
sapientia Tunc autem intellectus
instruitur dū aliqs sic clare loquit̄
p doceat Et hoc representat circu
lus ille solsticialis qui ideo solsticia
lis estiualis dicitur quia sole ibi ex
istente fit solsticiū estiuale. vbi au
tem existit sol presens omnia clar̄
et lucide videntur. sic qui loquēdo
istruere desiderat necesse ē vt ea q̄
loquitur clare et lucide ostendat.
Et talibus dicitur ex persona Sapi
entie. Ecclesiastici decimoquarto.
Qui elucidant me vitam eternam
habebūt. Secundo qui sapien
t loquit̄ itēdit ad mouēdū affectū
vt sz libēter audiāt verbū dei. sed
ille q̄ vult delectare oportz q̄ loq̄t̄
tpate .i. nō minis plixe q̄ prolixa
locutio non delectat. sed attendat
Et si vult mouere affectū oportz q̄

loquatur feruenter. verba enim in
flāmare nequeunt que frigido cor
de pferuntur vt dicit Grego⁹. Et
hoc significat circulus solsticialis e
stiualis. quia est quasi cōiunctiu⁹
nostre habitabilis et torride zone.
In nostra habitabili est temperies
aeris. i torrida vero excessus feruo
ris. Vnde in sermone predicantis
debent hec duo coniungi. scilicet tē
peramentum locutionis sciz a pro
lixitate. et feruor pronūciationis.
vt scilicet per primuz placeat. per
secundum moueat. Tercio dmo
sapiēter predicantis tendit ad fle
ctendum ad actum .i. ad hoc vt au
ditor amet ea que ipse predicans
dicit a ipsa impelere velit. quod fit
dum sic aliquis loquitur q̄ audito
rem flectit. Ad quod quidem spiri
tus sanctus vtitur lingua hominis
quasi quodam instrumēto Ipse au
tem est qui perficit operationez in
terius Vnde Greg⁹ dicit in Ome
lia penthe. Nisi corda audientium
spiritus sanctus ēpleat ad ardorez
amoris vox dicentium incassum so
nat. Et hoc etiam ostendit circul⁹
solsticialis estiualis ex eo q̄ iste cir
culus tangit zodiacum in cancro.
Naz zodiacus dicitur a zoda quod
est vita. quia viuificatiuus est spi
ritus sanctus. quia spiritus ē qui
viuificat vt dicit Saluator. Vnde
tunc estiuali coniungitur zodiac⁹
quando ipsius predicatoris sermo
ni adiungitur spiritus sancti virt⁹
Que diūctio fit in cancro vbi sol ē
flectit̄ et retrocedit. Nam in. viñ.
gradu caneri sol retrogradationē
facit. q̄ sol intrīm extollit̄ versus tu
morē spere sez nostrā habitabilē a
situ i ēra q̄ nō pt pl⁹ extolli. a tūc
retrogradit̄ descēdēdo p signa iferioa
Tūc ergo zodiacum solsticialis in

e vi

cancro tangit· quando sermo predicatoris ⁊ tute spūs sācti aduūcta supbū cor pcōris ad humilitatē penitentie flectit et reducit· Secūda gratia gratis data est sermo scientie .i. gratia loquendi efficaciter de inferioribus· et spe cialiter de hūanis· Et hec assimlatur alteri cēulo solsticiali hyemali· Nam ille q̄ vult docere hōminē scientiam nō vanaz sēd salutiferam debet intēdere ad tria· Primo ad instruendū· scīz vt minuatur tenebra ignorātie et crescat lumen scientie· Et hoc signifi cat solsticialis hyemalis· quia scīz sole in eo existēte fit solsticium hye male· postq̄ incipiūt crescere dies et noctes decrescere hōr· xiij· Abi ciamus opera tenebrarum et indu amur arma lucis sicut in die nē· Secundo debet intendere ad af ficiendū scz timore supplicij et amo re pmij· Et hoc signficat solsticial' hyemalis · quia est expte torride et alterius habitabilis· Naz in tor rida vbi est excessꝰ aūdoris intelli ge supplicium inferni In alia habi tabili vbi temperies et amenitas ē aeris· intellige suauitatē cēli Quo rum primum est timendū· reliquū appetendum Tercio debet intē dere ad pmouendū· scīlz vt homo per scientiā humanorū etiam prac tice proficiat ascendēdo de virtute in virtutem· Quod iterū onōit cir culus stolsticialis hyemalis q̄a tan git zodiacum in Capricorno· Cap em est animal cornib⁹ superiora pe tens· Vnde dicitur Capricornꝰ· q̄a sol ibi existēs post solsticiuz hiema le incipit ascendere per signa versꝰ superiorez arietez et versus cancz· vnde ascensuz significat hominis p profectum virtutum· Tercia g̃ tia gratis data dicitur fides Et hec assimilatur circulo galaxie ꝓpter q̄ tuor· Primo propter puritatez· q a galaxia dicitur via lactea· i qua signficatur nitor puritatis quam fides facit· sm illud dictū Deū· Ac ctuū· xv· Fide purificans corda eo rum · Secundo propter firmita tem· quia galaxia semper stat in eo dem loco cēli· vt dicit Phūs· Os i telligitur quantum ad apparentiā propter tardissimum motum· qz in rei veritate expertum est q̄ ga laxia mouetur in cēntum annis g̃ du vno· Fides autem prout grati a gratis data accipitur pro aliqua fidei excellētia sicut pro constantia fidei vt dicit glosa· Vnde fides dici tur substantia ꝓpē firmitatē Heb· xi· Tercio ꝓpter claritatem Nā galaxie circulus tūc est clarior quā do aura nocturna fuerit frigidior et serenior· quia scīlz constantia fi dei tanto amplius claresc̄it q̄to au ra persecutionis vel frigus mundi tenebrosi magis contra eaz excre scit· Quarto ꝓpter vtilitatē Nā galaxia ꝓpter suā claritatem et se renitatem dirigit nauigantes et i tinerātes de nocte· Similiter fides vera et constās dirigit nauigantes per mare mundi · Vnde dicitur de filijs Israhel ad Hebre· xi · q̄ fide transierunt mare rubrum tāq̄ per aridā trā· Et etiā ē fides viatorū di rectio ne m tenebris ignorātie vel infidelitatis exorbitando pereant· Vnde dicitur ad Hebreos· x· Inī ciauit nobis viam nouam et post eum accendamus cum vero corde in plenitudine fidei· Quarta g̃ tia gratis data est gratia sanitatū Et hec assimilatur circulo paralello septēntonali q̄ ē diuisio nē habita bilis et frigide· Dicit em Paralell⁹ .i. eque distās a para q̄ est iuxta

et lele qđ est distās · equalitēr em̄ z distat ab alio australi siue antarti co paralello · hoc autez cō petit gra tie sanitatum quia omnis infirmi tatis est equaliter et indifferenter curatiua et non videlicet min9 vni us q̄ alteri9 · quia innititur diuine virtuti cui nichil est impossibile vel difficile · non sic autem de virtute medicine create que aliquas infir imitates curare potest et aliquas n̄ Et rursus curabilium infirmitatuz quasdaz tardius a quasdam citius curat ℣ Item iste paralellus dicit̄ septentrionalis · septentrio de no minat̄ de stellis arturi que circa po lū articū vertuntur Vnde iste circu lus · vij · stellarū significat septem modos quibus gratia sanitatis cor poralis in euāgelio legitur esse cō cessa · in quib9 etiā significatur · vij modi quib9 infirmitates spūa les curātur ℣ Primo enim legitur fi isse cessa gratia corporalis sanita tis discipulorū oratione sicut habe tur Lu · iiij · de socru petri febricitā te q̄ discipuli rogauerūt illū pro ea · a sequit̄ · q̄ stans sup illā impe rauit febri at̄ · Et similiter ab infir imitate peccati curat̄ homo per ora tiones iustorū Ja · v · Oratio fidei sal uabit infirmū et alleuabit euz domi n9 et si in peccatis sit dimittentur ei ℣ Secūdo potestatis cessione si cut Luc · x · Dominus mittēs disci pulos ad p̄dicāduz · dedit eis potes tatē vt lāguores curarēt significās q̄ verbo predicatiōis curatur infir mitas peccatoris Sapiē · xvi · Ser mo tu9 domiē sanat oia ℣ Tercio precepti expressioē sicut dixit Cen turio Math · octauo Dic tantū ver bo scilicz precipiendo et sanabi tur puer meus · in quo significatuz est q̄ obediētia sanat morbos spūa les spēaliter superbie et negligētie si cut infirmus obediens medico cu ratur ℣ Quarto appropinquatioē quia qui sic appropinquabant crist to vt eum tangerēt sanabantur · Math · sexto Quotquot tāgebāt eū salui fiebant Iste tact9 pertinz ad actiuos vl̄ ad imitatores operū cristi qui etiam sanantur spirituali ter ℣ Quinto manuū impositione Luc · nn · At ille singulis manus imponēs curabat eos Ista manu um impositio est per penitentie ab solutionem Vel tactus manuum cristi est flagellatio dei que etiā ex pellit infirmitatē peccati Sexto aq lotione · siue sit infirmitas cecita tis sicut dominus misit cecū a nati uitate vt lauaretur ad natatoria syloe et abyt et lauit et vidit Jo · nono · signās q̄ cecitas ignoranti e tollitur per aquam sapientie Si ue sit infirmitas lepre sicut domi nus introduxit de naaman lepro so curato in lotione aque ℣ Jorda nis · Luc̄ quarto Nam lepra naa mam principis milicie Syrie ē cor ruptio in prelato · que curatur in descensu humilitatis · Jordanis em̄ interpretatur descensus Siue sic q̄ tumq̄ alia infirmitas sicut sanaba tur vnus qui primo descendebat i pisc̄inam · Joh̄is quinto Et ista est lotio baptismi vel penitentie qui eo mne peccatum purgat ℣ Septimo vulnerum alligatione si cut patet de samaritano qui cura uit vulneratum vulnera eius alli gando vinum et oleum infunden do · Luc̄ decimo Hec alligatio est iustitie adhibitio per correptionē · in qua debet esse vinum mordēs a oleum lenies q̄ miscenda ē lenitas cū seueritate et misericordia cū ius ticia vt dicit Gre · Itez circul9 ille

paralell9 diuidit nostram habita
bilez a frigida Habitabilis autem
siue habitatio anime est in corpore
Frigus autē est qualitas mortifica
tiua Vnde per gratiaz sanitatū ha
bitabilis nostra .i. corporis nostri
natura diuiditur a frigida .i. separa
tur et liberatur etiaz a morte quia
scilicet habentes hanc gratiaz mor
tuos suscitant ¶ Quinta gratia gra
tis data ē operatio virtutū .i. signo
rū vel miraculorū Vnde hec assimi
latur Zodiaco circulo qui dicitur
eē circulus signorum Nam miracu
la que facultatez nature exceduṫ
uocātur virtutes Quia vero sunt
ad manifestādum aliquid supernā
turale uocantur signa· ꝓpter excel
lentiam autē dicuntur portēta vl
ꝓdigia q̄si procul aliq̄d ostēdētia
¶ Sexta gratia gratis data est pro
phetia Et hec assimilaṫ illi circulo
celestis spere qui dicit Colurus sol
sticialis qui incipit a polo septētri
onali· et per Cancruz et Capricor
num circulariter procedēs iterum
redit ad suum principium Nam p
phecia vt dicit Gregorius quādo
q̄ incipit a preteritis · sicut de ꝓphe
tia Qopsi patz qui ꝓphetauerat de
principio creationis rerū· quandoq̄
vero est de presēti occulto · quā
doq̄ de futuro · ⁊ quandoq̄ a futu
ris redit ad preterita sicut expresse
patet in libris ꝓphetaz Dicitur au
tē colurus a colō vri .i. membrū si l
uestris bouis Colō enim est mēbrū
vr9 vero bos siluestris dicit .i. cau
da scz bouis siluestris qui erigens
caudam circulū facit imperfectū Vñ
colurus quasi circulus imperfectus
Nam sicut dicit apostolus .i. Corī-
xiy Ex pte ognoscim9 ⁊ ex pte ꝓphe
tam9 Vnde ꝓphecia imperfectionē
habet ¶ Septima gratia gratis da
ta est discretio spirituum· et hec
assimilatur circulo orizontis qui sci
licet diuidit duo emisperia· hec au
tem emisperia scilicet infernī9 et su
perī9 sunt duo spiritus scilicet cre
ator et creatus Qui autem habēt
hanc gratiaz diuidūt et discernūt
quādo id qđ suggeritur vel inspi
ratur est a spiritu creatore id est a
spiritu sancto· vel a creato id est a
spiritu ꝓprio vl maligno· videnṫ e
tiam ea que dicūtur quo spiritu di
cātur Vnde dicitur .i. Jo· iiij· Pro
bate spiritus si ex deo sint Et ibi
dem Nolite omni spiritui credere
¶ Octaua est gratia linguaruz Et
hec assimilatur alteri circulo para
llello scilicet australi Nam paralel
lus vt dictū est dicitur eque distās
quia scilicet habētes donū linguā
ruz omnes linguas quantumcūq̄
distantes siue differentes equaliṫ
loquebātur· sicut patet de apostol'
Actuum secūndo Sed hoc q̄ dixi e
qualiter intelligēdum est quantū
ad ea que pertinebant ad fidei doc
trinam In quibus diuina gratia
nulla linguarum distātia fuit apo
stolis ignota · sed quantum ad e
a que supra addunṫ humana ar
te ad ornatum et eloquentiam lo
cutionis quilibet apostol9 instruc
tus erat in sua lingua non autem a
liena Vnde apostolus maiori facū
dia vsus ē in epistola ad hebreos
quam scripsit in propria lingua q̄
in alys quas greco sermone cōpo
suit Sicut etiaz in sapientia et sci
entia fuerunt sufficienter instructi
quam requirebant in doctrina fi
dei · nō aūt q̄tū ad oīa que p sciaz
acq̄sitā ognoscūṫ· puta de oclusioī
bus arismetrice vel geometrie zc·
¶ Nona grā ē interpretatio sermonū
Et ista assimilatur altēi colurō scz

equino etiaꝫ qui ꝑ lībram īm a
rietem procedens iterum redit ad
suum punctuz · Assimilatur autem
interpretatio sermonuz coluro q
ꝑfectionē habet sicut et prophetī
a Nam qui scit interpretari vnum
nescit quādocꝫ interpretari aliud
Sicut Daniel īterp̄tat⁹ ē visionez
siue somp̄nium nabuchodonosor
et tuñc īm alia visione quam ipse
met habuit dixit Ego audiui a nō
intellexi Danielis ouodecimo Et i
deo interpretatio sermonum re
ducit ad ꝓphetiā · īm quātū scz mēs
illuīat ad intelligēdū et exponēdū
que sūt īm sermonib⁹ obscura · siue
ꝓp̄ difficultatē rez̄ sīgnificatarū si
ue etiā ꝓp̄ ipsas voces ignotas q̄
ꝓferūtur siue ꝓter similitudines re
ū adhibitas · secūdum illū Da · v ·
Audiui de te q̄ possis obscura īter
pretari et ligata soluere ·

¶ Capitulū · xxxv ·

Hereticorum vita assimilat
antris terre ꝓter quinq
Primo quia antrū est lati
buluz tenebrositatis · Vnde dicitur
antrꝫ ab atro eo q̄ atris tenebris
sic īmfusum Sic hereticorum vita
cū sit aīalis et tenebrosa latet ta
men sb̄ specie pietatis Vñ Math ·
vij · Attendite a falsis ꝓphetis qui
veniūt ad vos īm vestimētis ouiū
cē. Regum · xiij · Absconderunt se
īm speluncis et īm abdicis īm petris
quoꝫ a ī antris a ī cysternis · hec
em̄ diuersa loca diuersi modi sunt
quibus hereticī se occultāt sub spe
cie pietatis // Secūdo quia antruz
habet īmanitatem rapacitatis Vnde
antrum dicitur specus ad speculā
duz quia īm suas predas animalia
speculantur vt dicit Ysi⁹ · Sic here
tici ī scripturis malicioſas et sophis
ticas sb̄tilitates speculātur quib⁹
simplicīū animas rapere et peruer
tere possint Job · xxxix · Quādo cu
bant īm antris et īm specubus īsi
diantur // Tercio quia antrum ha
bet intēperamētum cōtrarietatis
Nā antrum est īm estate valde frigi
duz et īm hyeme valde calidum · sic
hereticī ī operibus caritatis sūt val
de frigidi sed īm opib⁹ imq̄tatis sūt
valde calidi ī. feruentes et sollicitī
Vñ ī eis īpleť illud Math · xxiv ·
// Quoniam superhabundabit īmi
quitas tua · refrigescz caritas mul
torū Job · xxvij · Ingredietur bes
tia latibulum suum et īm antro suo
morabitur · ab antēioribus egredie
tur tēpestas et ab arcturo frigus ·
// Quarto quia habet nutrimen
tum vilitatis Nam antrum est fe
tibus bestiarum nutriendis aptum
Sic hereticī nutriunt filios bestia
les et carnales cōcedendo eis liber
tatem operum carnis dicentes fo
nicationem non esse peccatum et
multa alia similia Judith sexto Fe
cerunt sibi antra et speluncas īm
montibus · id est opiniones corrup
tas et carnales · īm mōtibus id est
īm exemplis et doctrinis suorum
maiorum // Quinto quia est habi
taculum īfirmitatis Nam antruz
ex vaporibus et sudoribus anima
lium sepe est fetidum et corruptuz
et ideo īm eo habitare volentibus
est īfirmū · sic verbis et exemplis
pestiferis et corruptis ipsorum he
reticorum cohabitantes et cohere
tes eis īficiuntur et īfirmantur
īm fide et bonis moribus Ps̄ · Corrup
ti sunt a abhominabiles facti sunt
et cetera · ij · Thim · tercio Errātes
et īm errorem mittentes // Item
hereticorum doctrina assimilat allu
uiōni // Primo ratiōe īundationis
quia alluuio dicitur latens et lata

mūdatio aq̄ Doctrina aūt hereti
ca sb̄ specie pietatis et colorate ve
ritatis quasi per omnes ptes orbis
hactenus mūdauit et se dilatauit
// Secūdo ratione cōsūptionis Dici
tur enim alluuio ab abluēdo quia
terrā p q̄ trāsit abluit et abluēdo
cōsumit Sic hereticoꝝ doctrina li
cet videatur exterius mundiciam
quādaꝝ pretēdere · tamē finaliter
cōsuīt · dū aīe ōnē bonā dispositio
nē tollit Job · xxj · Alluuione pau
latim terra cōsumitur Paulatim e
nim hereticī decipiūt · īcipiendo a
bonis et trahendo ad mala // Ter
cio ratione dissolutionis · nam quā
to per abstonditas ripaꝝ concaui
tates maiori se fluxu alluuio diffū
dit tāto periculosius litoris soliditā
tem dissoluit Sic hereticorum doc
trina quanto occultius mētibꝫ sim
plicium īfunditur tanto periculo
sius vite vel fidei in eis soliditatez
dissoluit Quarto ratione decepti
onis Quia ripe superficies exteri?
solida videtur · sed cōsumptio īte
rius occultatur Et ideo pes calcan
tis ripam facile labitur · quia īte
riori soliditate consumpta latens
vacuitas non videtur · vt dicit Gre
gori? Sic etiam faciliter simplices
ab hereticis seducuntur q̄ī heresim
eorum labūtur · quia falsitas eorū
et prauitas sub quadam veritatis
specie et verboꝝ dulcedīne occul
tatur · secūda Thimo · tercio Habē
tes quidez speciem pietatis virtu
tem autem eius abnegātes

¶ Capitulum · xxxvi ·

HVmilitatis gradus assimi
lari possunt circulis plane
tarum Nam vt ptolome
us dicit Planētis assignantur tres
circuli scilicet deferens equans et
epycicl? Deferēs ē circul? planete
per cuius circumferentiam semper
mouetur epycyclus ipsius planete ·
dictus ideo deferēs quia defert cir
culū epycicli huic assimilatur pri?
humilitatis gradus qui ē subdere
se maiori · non solū quia maiori de
ferendum est · sed etiam quia secū
dum eius imperium et obedientiaꝫ
subditus moueri et īcedere debet
in omnib? · vt sic secundum circū
ferentiam huius circuli id est secun
dum dispositionem prelati defera
tur circulus epycicli id est vita et
voluntas subditi · exemplo scilicet
cristi qui dicit Johannis sexto Des
cendi de celo non vt faciam volun
tatem meam · sed voluntatez eius
qui misit me // Secundus circulus
vocatur equans scilicet super cui?
centrum mouetur deferens quia i
illo tenet vniformiter planeta cur
sum suū Et huic assimilatur secun
dus humilitatis gradus qui est nō
preferre se equali · q̄ ille est equās
qua scilicet equalitatem sue mēsu
re homo non excedit Ecclesiastici
xxxi · Noli extolli sed esto in eis q̄
si vnus ex illis // Terci? autē qui
vocatur epycyclus est quidam par
uus circulus quem describit plane
ta motu corporis sui p cuius circū
ferentiā mouetur corpus planete
Vnde in superiori parte sui epyci
cli mouetur ab occidente in oriens
In inferiori vero parte mouetur
ab oriente in occidens · et huic assi
milatur tercius grad? humilitatis
qui est minorē non spernere sed ei
se conformare Et ille est vt circul?
minor epycicli cum homo se parui
ficat obsequēdo vel condescēdēdo
minori sicut xp̄? qui dixit aposto
lis luce vicesimo secundo capitulo

Quis maior est qui recumbit an q̃ ministrat: a postea subdidit Ego autem in medio vestruz sum qua si qui ministrat. hunc circulum et gradum humilitatis describit nob motus corporis nostri qui scilicet docet vt nos superbire in nullo de beamus. Et hic motus est duplex vnus in morte et hic est ab occidẽ te in orientem in q̃tũ corpus p mor tem redigitur in pristinã suam or ginez Genesis tercio Donec reuer taris in terram de qua sumpt? es Secundus est in vita qui continu e tendit ab oriente in occidentez. i. a natiuitate ad mortem Ecclesiasti ci primo Oritur sol et occidit id est homo primo nascitur postea morit Sapientie quinto Nos nati cinuo desimm? eẽ et postea erim? q̃si nõ fuerim? Itẽ assimilatur aeri prop ter quinq; ¶ Primo quia aer ex sui natura est perspicuus. sic humi lis est perspicuus per sapientie sus cepcibilitatẽ que ẽ lux spiritualis Deo. xvin. Vbi humilitas ibi sa pientia ¶ Secundo quia est sui in õ nẽ ptez extẽsiu? sic humilis per sui ad omniem statum coactionem Nã sicut dictũ ẽ humilis hõ maioribus obedit equalibus seruit minoribꝰ cõdescendit. et sic ad omnẽ partem humilitas se extendit Glosa tñ di cit Math. iij. super illo verbo decz nos implere omnem iusticiã q̃ hu militas habet tres grad?. Prim? est subdere se maiori et non preferre se equalib?. et hec est humilitas sufficiens Secũdus est subdere se e quali et non preferre se minori et hec est humilitas proficiens Terci us ẽ subdere se minori. et hec ẽ per fectens quia in hac humilitate tere a est perfecta iusticia. Tercio q̃ a aer est celestis influentie receptiu?.

hũa humilis est ad diuinam gra am recipiendaz dispositus. Jacobi quarto Deus superbis resistit. hu militbus autem dat gratiaz. Quar to quia aer est virtutis spirandi ammministratiu? per quã respiratio nem conseruatur vita corporalis. vnde q̃ aer per respirationẽ attrac tus spiritus vocatur. secundũ illd Ps̃. Os meum aperui et attraxi spiritum. Sic etiã p humilitatez at trahitur spiritus sanctus p quem ẽ et conseruatur in anima spiritua lis vita Vnde Psa. lxxi. secundum aliam translationez Super quẽ re quiescit spiritus me? misi super hu milem et quietum trementem ser mones meos. Quinto quia aer ẽ volatilium locus. locus autẽ est lo cati cõseruatiu? quia humilitas ẽ hominũ spiritualiũ et cõtẽplatiuo rũ cõseruatiua Vnde sicut aues in aere volant sic viri virtutuz in hu militate ambulant Nã qui ceteras virtutes sine humilitate cõgregat q̃si puluerẽ in ventum portat sicut di cit Gre. ¶ Itez humilis assimila tur ẽre quia quãuis sit infima tñ celestis influentie ẽ maxime recep tiua Cum em̃ sit celi cẽtrum in õi sui pte ab ipso influẽtie sue capit effectũ Et ideo int̃ oia mũdi corpo ra ẽ fecũdissima et verũ multarum in esse productiua Similiẽ et anima humilis maxime receptiua ẽ influx? gratie celestis. et q̃ affluit aq̃ gra tie ad declauitatẽ ẽre. i. humilitatẽ a nime ad cui? sũliez habundãtiam sequitur fecunditas vite per opera meritoria vtutum. sicut in plãtis ad habundãtiam humorum sequitur fecunditas fructuũ Ps̃. Erit tam q̃ lignum q̃s plantatum est secus de cursus aquarum quod fructum su ũ dabit in tẽpore suo. et iterũ Ps̃.

Terra nostra.i. humilis anima dabit fructum suum. ¶ Item humiles assimilantur vallibus. Primo quidē quia valles sunt aquose. Cū enim vallis sit terra declivis et depressa inter medium mōtium collocata oportet q aquarum desuper fluentium sit receptiua. Et talis ē anima humilis q̄ dum se voluntarie inclinat et deprimit. īmē duos mōtes.i. modos superbie. quorum vnus est extolli de spiritualibus. alius extolli de temporalibus. ab vtroq; declinans quasi media transit. et ideirco supernarum gratiarum influxum copiosissime recipit. Psalmista. Inter medium montium pertransibunt aque. Habūdat etiā in vallibus id est in humilibus aqua lacrimarum. Psalmista. Ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrimarum. Secundo quia valles sunt fructuose. Nam ꝓpter humoris copiam in herbis et floribus et fructibus fecundātur. et frondium et florum decore citius adornantur. Ita in humilibus habundant herbe virtutum fruges operum frondes verborum flores affectionū. Psalmist. Valles habundabunt frumento .i. humiles vite merito. Tercio q̄ valles sūt vmbrose. quia sol a mōtibus et collibus obumbrātur. Et sic in humilibus sunt vmbre montium.i. exempla sanctorum. Zach. xiij. Fugietis ad vallem montium meorū. Quarto quia sunt estuose. quia sol sit in eis maior solarium radiorum cōcursus. Qui dum ibi multiplicātur et detinētur. nec vltra eis dilatāi cōceditur maior ibi q̄ in montibus calor generat. Vnde in eis nives citius dissoluuntur ex quarum resolutione loca circum adiacentia humectantur. Similiter in humilibus diuine consolationes et inspirationes et gratie quasi rarius in vallibus multiplicantur q̄ in mentes eorum ad amorem supne patrie inflāmantur. Vnde omne frigus accidie vel peccati citius q̄si mix resoluta repellitur. Secūda Zach. j. Acceptum ignem de altari abscōdetur in valle. Ignis altaris est amor spiritualis qui abscōditur et seruatur in valle id est in humilitate mentis. Quinto quia valles sūt quiete. Nam edificia in vallib9 cōstituta min9 ventorum impulsionibus agitantur q̄ que montib9 collocantur. Nam montium obiectu a procellarum inundantiū impetu valles defendūtur. et terremotib9 incole vallium varius molestātur. eo q̄ ptes terre in vallib9 magis inter se comprimuntur. quia ventis illas ptes difficulter subintrāt. q̄ ergo minime sūt prone a vētis modicum agitantur sic dicit Phūs. Similiter etiam humiles sunt magis quieti et tuti et a vētis persecutionum et a motib9 temptationum. Vnde sic dicitur Judicū primo. Judas qui habitatores montium obtinuit habitatores vallis delere nō potuit.

¶ Capitulum .xxxvj.

Incarnatio filij dei assimilatur rori siue rotationi. secūdum illud Ysaie vndecio. Rorate cœli desuper a nubes pluāt iustum. Hec autem similitudo attenditur quo ad quinq;. Nam filius dei incarnatus est vt mundum maligmitate inflammatum refrigeraret. Nos enim calorem temperat et refrigeria prestat. Ita ille nos temperauit estum concupiscentie Eccl. q̄ragesimo cio. Nos obuians ardori veneti hūilē efficiet eū

Et adducet refrigeriuz gratie · da
melis tercio · Fecit medium forna
cis quasi ventum rotis flantem //.
Secundo incarnatus est vt mundū
aridum impinguaret Hos enī quos
dam pisces maris impinguat · Et
in aliquibus regionib⁹ oues rore
pascuntur et impinguātur · sic ille
ros mundum aridum impinguauit
Geneseos vicesimo septimo In ping
uedine terre et rore celi desuper e
rit benedictio tua Impinguamur
enim in cristo ex consideratione hu
e humanitatis et hec est pinguedo
terre · et etiam ex contemplatione
siue diuinitatis et hec est pinguedo
rotis //. Tercio vt mundum steri
lē fecundaret · loc⁹ enī vbi ros nō
descendit sterilis existit Sic mund⁹
erat sterilis a bona operatione · sed
descendit ros ille in ipsum et germi
nare fecit Osee decimoquarto Ego
quasi ros et isrl germinabit quasi
lilium //. Quarto vt mundum fa
melicū pasceret Numeri xi · Cumq
descenderet nocte super castra ros ·
descendebat pariter et mana · Isto
tamen rore nō pascuntur homines
corum id ē per peccatum denigra
ti sed paruuli id ē homines mansue
ti p puritatē albi Nā pulli coruorū
p diu habent pilos albos a paren
tibus relinquuntur et tunc eleuan
tes capita et aperientes rostra ce
lesti rore pascuntur Vnde in Ps ·
Qui dat iumentis escam ipsorum
et pullis corui orum inuocantibus
eum Quando autem migrescere in
cipiunt a parentibus suis nutriun
tur //. Quinto vt potestatez demo
num coherceret Hos enim noctur
no tempore cadens venenosa am
malia arcet · a ideo venenum eorū
tion tm nocet denocte p tū de die
secundū Phūm Haec etiam pungūt

serpentes quā diu stant iter herbas
rorida Sic ille ros celestis ab nos
trēs malicia demonis refrenauit
Ysa · xxvi · Ros lucis ros tuus · et
terram gigantū id est superborum
demonum detrahes in ruinam ·

¶ Capitulū · xxxviii ·

Inconstās homo assimilat
mercurio q̄ q̄uis sit de se
quarte nature et diurnus
tñ frequēti⁹ variat q̄ mō masculi
n⁹ modo femine⁹ inemē · Cito enī
se vertit ad naturaz illius planete
cui cōiungitur · vt cuz bonis bon⁹
a cū mal⁹ mal⁹ cū mediocrib⁹ me
diocris vel malicios⁹ statim effici
at Et talis est inconstans siue in
constans homo sm Ps · Cuz sanc
to sanctus eris et cum viro inno cē
te innocens eris et cum electo elec
tus eris et cū puerso peruerteris
Item inconstās homo assimilatur
aeri in tribus · //. Primo quia aer
est substācialiter leuis et sic homo
inconstans est leuis in credendo ·
Ecclesiastici decimonono Qui cito
credit leuis est corde · p ma Jo · nn ·
Nolite omni spiritui credere Ver⁹
vtrumq vicium ē et omnibus cre
dere a nulli // Secundo quia aer ē
faciliter mobilis Sic homo incon
stans ē mobilis in operando quia
sez non perdurat in opere inchoato
sed facilit dimittit vnuz et incipit
aliud Ja · i. Vir duplex aio incon
stās ē i oib⁹ vns suis //. Tercio q̄
aer ē multiplicit alterabilis et vari
abilis etiā in oppositas qualitates
Vnde ex fetidis cito corrūpitur dū
ei vapor pestiferus admiscetur · et
ex odorifer⁹ sanus et redolens in
uenitur · sic inconstans homo altera
tur in conuiuendo ex bonis exem
plis aliorum vel ex malis · a ex pes
tifera societate inficitur et ex bona

familiaritate dirigitur Vnde con
greue assimilatur aeri qui ad omnē
ventum vel nubium vaporem alte
ratur Job·xxxvij·Subito aer cō
gregat̄ i nubes & ventus transiēs
fugabit eas

¶Capitulum·xxxix·

IGnorantia vel error rati
onis inducit peccatū sicut
eclipsis solis inducit terre
motum Est enim eclipsis solis cau
sa et signum terremotus· eo q̄ in
terra ad quā conuertitur umbra e
clipsis ītēdit frigiditas poros ter
ostrigēs et reflectēs vaporē i seip
sum Et ver⁹ signū in cauda q̄ in
capite draconis et tāto ver⁹ q̄to
maior fuerit & ubi spissior fuerit um
bra Similiter quāto maior et cras
sior est error et ignorantia mentē
obscurans tanto magis mouetur
anima inordinate ad peccandū Et
precipue si ē eclipsis i cauda draco
nis.i.. si est error vl etiā ignorātia
finis qui prior ē in ītentioē Vnde
tunc opus sequens est inordinatū
Mathei·vi·Si oculus tuus .i. inten
tio neq̄ fuerit totū corp⁹ .i. p̄ocessus
opis tenebrosum erit Nā qua
lis est intentio que precedit tale ē
omne op⁹ qđ sequit̄ vt dicit Gre
gorius et intelligitur de intentione
finis ¶Item ignorantia assimilat̄
tenebre Primo q̄ tenebra est vi
sus impeditiua · vñ dicit̄ tenebra
a tenendo q̄ ligantur et tenentur
oculi ne lumē videant Sic ignorā
tia tenet oculos mentis ne videāt
lumē veritatis Thobie·v· In tene
bris sedeo et lumen cēli non video
℣·Secundo q̄ ē gressus phibitiua
Nō enim tutum ē in tenebris ābu
lare· Jo·xi· Qui ambulat i tene
bris nescit quo vadit ℣ Tercio q̄
est casus inductiua Naz qui ambu
lat i tenebris facilit̄er & frequēter
cadit precipue vbi lubricum esset
Sic etiam ignorantia hoīm inducit
casū peccati Prouerbior·iij· Vi
a impior tenebrosa nesciunt vbi
corruāt Frequētior autē est casus
vbi est tenebra ignorātie cū lubri
co cupiscētie Ps· Fiant vie eorū
tenebre et lubricū Et frequenter
vnus ignorans facit errare alium
Mathei·xv·Si cecus ceco ducatū
prestet ābo in foueā cadūt Quan
to quia est timoris iussiua· timet
enim homo in tenebris · secundū
illud Ps· Timor & tremor venēt
sup me et cōtexerunt me tenebre
Similiter ignorantia timorē indu
cit Sicut enim ignorantes artem
bellandi timēt frequēt que nō sūt
timenda vt fragorem armorū et
similia Similiter ignorantes viaz
dei timent frequenter que nō sunt
timenda Ps· Illic trepidauerunt
timore vbi non erat timor ℣Quan
to q̄ ē verecūdie diminutiua · Vñ
qui volūt turpia facere tenebras
querunt vt verecūdiaz fugiāt·secū
dum illud·Eccī·xxiij Omis homo
qui transgreditur lectum suum cō
tēpnens in animam suā et dicēs·
quis me videt⁹ tenebre circūdant
me et parietes cooperiunt me et
nemo circumspicit me quez vereor
Sic etiaz ignorantia culpe minuit
vel tollit ruborem pēnitentie· Je·
vi· Confusione nō sunt confusi et
erubescere nescierunt

¶Cap̄m·xl·

IRa dei quāta sup peccato
res in fine apparebit Nam
feruor solis sub nube tegi
tur· sed quando discoopitur quā
ti sit ardoris ostenditur Sic xp̄us
qui nūc est quasi sub nube mise
ricordie quante sit iustitie et potētie

manifestabit in fine ps. Cognoscetur dominꝰ iudicia faciens. ℣. Ite ira dei assimilatur iridi siue arcui lune. ℣. Primo ratione significationis. Differt enim significatio iridis solis et lune. Quia arcus solis vt sacra scriptura tradit Gen. ix. apparet in signū diuine clemētie. Vnde etiam apd grecos dicebat arcꝰ dei momis. i. sapientie. Quia philosophi qui omnia naturalia attribuebant dijs dicebant. qꝫ arcus ille ē signum clemētie. quia calor mixtus ex aq et igne signū est qꝫ neqꝫ per aquā neqꝫ per ignē euenit periculū deluuionis. i. sapientia prudente. Vnde ante tempꝰ iudicij qñ nos igne cōflagrādi finem mūdi expectamꝰ venturum. dicūt quidam doctores catholici qꝫ per. xl. ānos arcus nō apparebit. vt ostendat diuinā clemētiam a mūdo amotā diuini iudicij ira appinquāte Arcus autem lune significat scdm Phōs tēpestatem longā et auram stabilē. Et magis diuina ira assimilatur ei qꝫ clemētia ps. Ignis exardescet in cōspectu eius et in circuitu eiꝰ tēpestas valida. ℣. Secūdo ratione colorationis Quia vt dicit Arist. color luna ris pridis est albꝰ eo qꝫ lumē in nocte videtur albū vt dicit. qđ est quia frigus noctis cōdēsans nubē nō simit radiuz lune cū sit debilis penetrare in pfundū eiꝰ. ideo tātum in superficie illustratur nubes. a ideo pōns nō generat nisi albedo que in sola superficie habet fieri. Naz rubedo cōstituit ex imutatione lucis in pfundum humidi fumosi. et vapidi tas ex lūie penetrāte in humidum aqueū. Albedo ergo pridie lune significat claritatē et trāquillitatez ire diuine. Non em eo modo ira ē in deo sicut in hoie sēūz vt sit ex eo

passio perturbans et obfuscās siue obscurans iudiciū rationis. Est ergo ira dei alba. i. clara et trāquilla in nullo mētem eiꝰ obfuscans ps. Deus iudex iustus et fortis et patiens nūqꝫ irascet per singulos dies Et ideo vt dicūt doctores non est in deo ira que est passio afficiens sed solū ira efficiens vt scz ipa pena illata a deo pumēte ira dei vocatur. ℣. Tercio ratione apparitionis. qa cū arcus solis frequēt appareat arcus tamē lune rarissime apparet. Nam vt dicit Aristoteles in. i. anmis non videtur nisi bis Et ideo hoc potest esse. qꝫ arcus talis nō apparet si luna. xnn. et cū fuerit in ortu vl occasu suo. Luna ergo existens in signis aqlonaribꝰ nec ad aquilonē nec ad meridiē habet illam oppositionē que requitur ad pridē. Si autē est in signis meridionalibꝰ ut ē plena. sequit qꝫ sol est in aqlonaribus a ideo tūc vix sunt nubes in aqlone que sint semē pridis. Si aūt luna. xnn. sit in ortu vl occasu scz sero vel mane patz qꝫ sol est ei oppositus. ideo licet oppositio recta sit q requirit. tanta fit disgregatio aeris qꝫ vix ibi potest esse nubes in tanta densitate et continuitate qn tam requirit. nisi hoc faciat aliqua specialis stella que forte non est in tali dispositione in. l. annis nisi bis. Et ideo forte hoc dicit Phūs. licet quidā dicāt eū hoc dixisse tantum referendo nō asserēdo Nō ego arcꝰ solis qui ē signuz clemētie frequētiꝰ apparet. Arcus vero lune q est tēpestatis psagiū apparet rarissime significat qꝫ deus promptior est ad miaz qꝫ ad irā et pstabilior ad parcēdū qꝫ ad puniendū Ezechiel xci mooctauo. Non est voluntatis mee mors impij. Et Johelis secundo.

Conuertimini ad dominū deum ve
strum qm̄ misericors est et p̄stabil'
sup malicia.

¶ Capitulū.xli.

Ira hūana duplex ē. Vna
que rōnē a rectitudīne cō
trahit. a hec est ira per vi
cium Alia qua appetitus sēsitius cō
tra vicia et mala mouetur scōm or
dinē rōnis. Et hec est est ira p zelū
put Greg⁹. distinguit i. v. Mor.
Prīa ira similis est stelle que cani
cula nuncupat Et hoc oñdunt tria
Prīo canicule effectus. Est enim il
la stella in effectu feruētissima. qđ
competit ire inordinate et furie de
q̄ Phūs dicit. q̄ est accēsio sāguinis
circa cor Vnde q̄ ad iram alios
puocant dicunt esse incendiarij di
aboli. de q̄bus in Ps̄. Incenderunt
igni sanctuarium tuum. i. cor. qđ de
bet esse deo dicatū. ¶ Secūdo hoc
ostendit canicule ortus. Nam sēz
Albumasar canicula oritur in .xix
gradu cācri. In cuius ortu fit mag
na turbatio in aere. Ira etiā dum
ira exurgit et excandescit fit mag
na turbatio in homine Et hec ptur
batio primo fit interius in corde.
Quia sicut dicit Greg⁹. in Mora.
Cū tranquillitatez mentis ira diu
berat dilamatazq̄ modo stissāq̄
perturbat. Vnde per irā sapiētia p
ditur vt q̄d quo ve ordine agendū
sit omnino nesciat. sicut scriptum
est. Ira in sinu stulti requiescit. q̄a
nimiz intelligentie lucem furripit
cū mentē omouendo confundit. I
tem fit ptурbatio in ore sicut scrip
tum est Ira perdit etiaz prudētes.
quia scz ofusus animꝰ neq̄q̄ exple
re etiaz si quid intelligit prudēter
valet. Item fit per irā turbatio in
corpe. quia sicut dicit ibidē Greg⁹.
Dū ire fuestimulis accensū cor pal
pitat. corpꝰ tremit. lingua seppe
dit. facies ignescit. exasperantur
oculi. et q̄nq̄ recognoscūtur noti.
notis quidem ore clamorē formant.
sed sensus quid loquitur ignorat.
In quo itaq̄ iste arreptitius longe
est qui actionis sue conscius nō est.
Item fit per irā turbatio in auersā
tione. quia p eā sicut Greg⁹. di
cit. grā vite socialis amittit. sicut
scriptum est. Noli esse assiduus cū
hoie iracūdo ne discas semitas eiꝰ
et sumas scādalum aie tue. Quia
qui se ex hūana rōne nō tēpat ne
cesse est vt bestialiter solus viuat
Item fit per iram turbatio in con
gregatione. Quia sicut dicit Greg⁹.
per iram cōcordia rumpitur. sicut
scriptum est. Vir animosus parat
rixas. et vir iracūdus effundit pec
cata. Peccata quippe effundit. q̄a
etiam malos quos ad discordiazp
uocat peiores facit ¶ Tercio decla
rat dictam similitudinē canicule tē
pus. Ab hac enim stella dicūtur di
es caniculares. in q̄bus sanguinem minuere vel medicinam acci
pere est valde periculosum propter
excessum distemprantie aeris i ca
lore. Vnde ypocras dicit in Amphō
rismis. q̄ ante canem et post canē
et sub cane molestе sunt purgatio
nes et farmacie Et ibi dicitur in c
mento. q̄ ante ortum et in ortu et
post ortum illius statim dare potiō
nem laxatiuam periculosuz est. q̄a
tunc aer est calidus et siccus. scili
cet a calido signo et a calida stella
scilicet sole et leone cum canicula
existente. Vnde ex modica medici
na sumpta corpus fieret nimis ca
lidum et siccum. et febris forsitan
sequeretur. Medicina etiā isto mo
do sumpta euaporaret et minus e
tiā operetur. cum corporis poꝛi tūc

ex calore aeris sint apti· Dicit enim ibidem Galien⁹ q calor extraneus vires extrahit medicine Vnde aq̃ calida repugnat solutioni· sed calor aeris tūc est fortis· ꝓterea virtus interior tunc est debilior a perpotionē vel minutionē plus debilitatur· Sicut ergo sub feruore camule exhibenda non est potio medicine· Sic etiam in feruore ire exhibenda nō est correptio disciplineQuia nec a furioso correptoe modeste vel ordinate potigitur· nec ab irato peccatore patiēt vel vtiliter sumitur· ꝓpter quod et ira viri iusticiaz dei nō operatur· vt dicit Ia. i. Nam dum perturbata mēs iudicium sue rationis exasperat omē q̄ furor suggerit rectum putat· sic dicit Greg⁹· ℣ Item impetus ire dissipat animā sicut pluuia ipetuosa destruit plātā· frigiditas em q̄ tunc maior est in pluuia est q̄litas mortificatiua· Quando vero pluuia est suauis cum humido aereo et terrestri sicco fecundatur tra· Ita etiam ira impetuosa rationis iudicium ledit et ad refrenandum seipsum lentum et frigidū reddit· Sed suauitas mansuetudinis gratiā dei recipit qua nostre anime tra fecūda fit et pingescit· sm illō Proū. xi· Mansuetis dabit gratiam· ¶ Item ira assimilatur aq̃ torrentis· Primo q talis aqua est īpetuosa Torrens em est aq̃ cū īpetu veiēs et recedēs· Vnde dicitur torrēs· q ipetu crescit· sed siccitate torrescit et arescit· Talis est ira eoz qui sūito et multum accēdunt et cito recedūt· Vnde tales vocātur ipetuosi Psa· xxxix· Cōuertētur torrentes ei⁹ in priꝑ scz ꝓpter sūbitā iflammationē ire· ℣ Secundo q talis aqua ē dāpnosa· Nā vias destruit· et

ram corrodit· et vicina loca sūmergit· Sic ira nimia destruit vias rationis· corrodit vires corpis· et interdū sibi ꝓpinquos irat⁹ inuadit et ledit· Vñ de hmōi furioso possit etiam illud dici Psa· xxx· Spirit⁹ ei⁹ velud torrens mundās vsq ad medium collis ad pdendas gentes in nichilū· ℣ Tercio q talis aq̃ ē periculosa· Nā quia cū impetu vēit ōnia sibi obuiātia diluit q̄ cum impetu sequūtur· Nec etiam lapillos et paleas coaceruās p⁹ se vestigia dēlinquit· et sic in mare descendit vbi ōmis fluui⁹ nomē et dulcedinē pdit Sic etiā ira cū impetu crescit· sibi obuiātes. i. ēsistētes si pt ꝓsternit· et cū ipetu alios sibi vnitos secum ad periculū trahit· lapillos et paleas id ē paruas et leues iniurias ante oculos mentis coacernando id ē reminiscendo reducit· p⁹sa vestigia rationis et mansuetudinis per obliuionez dimittit· Et hec ira est torrens iniquitatis que animā per odium turbat Psalmista Torrentes iniquitatis conturbauerunt me· ℣ Secunda ē ira et indignatio sanctorū contra mala que ē secundum rationem· et q̄ dicitur ira per zelum non est contemnenda sed valde timenda· vtpote cuius ꝫba et maledictiones effectum inueniuntur habentia· Et hoc apparet ꝑ exēplū in montibus Gelboe quos iratus Dauid de ede populi in ipis facta maledixisse legitur· secundo Regum primo· Gelboe em vt dicit Hieronimus erant montes alie nigenarum in quibus Saul cum filiis suis corruit· propter quod indignatus Dauid eis maledixit et maledicendo eos in sterilitatē perpetuam commutauit· Et ideo vt glosa ibidem dicit· Nō montes

ante maledictionē vberes fuerūt quos maledictiom postea subiacere testatur·eo q nunq̄ ibi pluere vel rorem descendere reperiat·

¶ Caplm·xlm·

IVsticie equalitatem seruare docz nos tra· que scdz Phūm est eque librata m medio ꝑpns ponderibus Quelibet enim suarum partium suo ponderi nititur ad mundi mediū·a m declinatione suarum ptium singularū tota eq̄ librata suspēditur circa cētz·ꝑter qd eq̄liter m medio imobilis retinetur·Ex quib9 patet q m terra est de sui natura ptium eq̄litas loci medietas·a quietis stabilitas·Est emz m suis ptibus eque librata·m medio mundi locata·a m eodem situ perpetuo stabilita·

Hec autez tria virtus iustitie q̄rē videt Nā primo vtus iustitie eq̄rit eq̄litatez· qd ipsū nomē demōstrat dicūtur em ea q adeq̄nt iustificari Vñ Cōstātin9 iurisconsultus dicit· q ius ē ars bom et eq̄· Jus autez est quo cognoscitur qd sit iustū

Secūdo ptinet ad iustitiā mediū tenere·Vnde Phūs·v· Ethicoꝝ assignat mediū iustitie scdm proporcionabilitatem arismetricam quod est mediū rei·Alys em virtutibus moralib9 assignatur medium rationis tantum·sed iustitie medium rei· Nam alie virtutes morales consistunt principalit circa passiones· quarum rectificatio nō attenditur nisi scdm ordinationem ad ipsū hominem cui9 sunt passiones·secūdum qd trahitur et concupiscit ꝑ ut debet scdm diuersas circūstantias· et ideo mediū talium vtutum nō accipit scdm ꝑportionez vnius rei ad alteram·sed soluz secūdum ordinationem ad ipsum hominē virtuosum· et ꝑter hoc in ipsis ē mediū solū scdz rōnē quo ad nos Sed materia iustitie est exterior operatio scdm qd ipsa vel res cuius est vsus debitā ꝑportioēz habz ad aliā personā· Et ideo mediū iustitie ponsistit in q̄dam ꝑportionis equalitate rei exterioris ad personā exteriorē· Eq̄le autē est realit mediū inter mai9 et minus·vt dicit·x·Ethā· et ideo iustitia habet mediuz rei· Sed hoc mediū rei est etiaz mediuum rōnis· et ideo in iustitia saluat etiam rō virtutis moralis·

Tercio iustitia requirit stabilitatē et firmitatē·a ideo diffinit a viris peritis·q iustitia est constans et ꝑpetua volūtas ius suū vnicuiq tribuens· Ex qua diffinitiōe habetur q ille iust9 est·qui est m operādo volūtari9·firm9·diuturnus et rect9 Vnde in hac diffinitiōe ponitur primo voluntas ad ostendendū q actus iustitie debet esse voluntari9 Ps· Exultent et letentur qui volunt iustitiam meam Secūdo additur constans·ad designandum firmitatez ꝑpositi·scilz vt in ꝑposito faciendi iustitiam firmiter perseueret Job· xvn· Tenebit iustus viam suam a mūdis mamb9 addit fortitudinez Tercio additur ꝑpetua ad ostendendū perseuerātiā siue diuturnitatez· Vbi nota q volūtas potest dici ꝑpetua dupliciter· Vno mō ex pte ipsius actus iusti qui perpetuo durat· et sic solius dei voluntas est ꝑpetua Alio modo ex pte obiecti·quia scz aliqs vult perpetuo facere aliquid· et hoc requiritur ad rōnē iustitie· qz nō sufficit ad rationez iustitie vt aliquis velit ad horaz in aliquo negocio seruare iustitiam·quia vix inuenitur aliquis qui velit iuste in ōnibus agere· Sed ꝑcipue requirit q

homo habeat voluntatem ppetuo et in ōmibus iustitiā seruandi ps. Beati qui custodiūt iudiciuz et faciunt iustitiā in ōni tpe. Qd autē vltimo subditur ius suū vnicuiq; t buens. ponit ibi actus iustitie pro habitu qui per actū specificatur Item habit9 reducitūr ad actū. Unde si quis vellet hanc descriptionez ad debitā formā diffinitionis rēducere dicēret sic. Justicia est habit9 scōm quē aliq̄s constanti et ppetua volūtate ius suum vnicuiq; tbuit. et quasi est eadem diffinitio cuz ea quā Phūs ponit in. v. Ethicoz dicens q̄ iustitia est habitus scōm quē aliquis dicit orpeatiuus iusti Nota etiaz q̄ vnicuiq; reddere ius suum uō solū ptinet ad iudicez vl ad principē. sicut ad dirigentē vel opantē qd iustū est. quia iudex est iustum aiatum et princeps est custos iusti. vt dicitur. v. Ethicoz Sed etiam ad subditos sicut ad exequētes. Uet est igit forma iustitie quā repsentat nobis vt dictum est ipsum elemētū terre Jheremie xxiij. Faciet iustitiam in terra.

¶ Capitulum. xlij.

Lacrimarum cōpūctio assimilatur aque ppter septē Primo quidē. q̄ aqua est sordiū lauatiua. Nā videm9 q̄ ea q̄ sordidātur p lotionē aque mūdāt Unde pānus lineꝰ videtur esse sordidus dū est a tela succisus. aq̄s pe lotus efficitur valde albꝰ. Ques etiā añq̄ tōdeatur pus in aqua lauatur. Ita aq̄ lacrimaz est ōmium peccatoz abstersiua. mūdificatiua et dealbatiua Job. ix. Si lotus fuero aq̄s nuis et fulserit velut mundissime manꝰ mee Nā q̄si aque fluētes ex resolutiōe nuiū sūt aq̄ fluētes ex recordatiōe peccōrū et lxe sūt maxie ablutiue. Et hāc aq̄z virtutez cognoscūt etiā aialia. et hmōi lotionis manifesta nob prebēt exempla. Nā leena dū adulteriuz cōmittit cū pdo tanq̄ maleficerit vi rūq; offenderit ad ipsū nullatenus redit nisi prius lota fuerit aquis Similiē cicoria dū cum alio masculo ocūbit nisi prius se lauerit ad cōpez nō redit. Cign9 alba est auis non solum adulteriū refugit sed et si cū iuge coierit tāq̄ rem turpē et fetidā fecerit nisi pus se lauerit nunq̄ cibū sumit. Et tamen multi miseri multis adulteris et sceleribꝰ fedati sine lotione penitentie ad corpus xpi accedere nō verentur Elephas cum multo tubore ad vxorem accedit. latebras q̄rit. videri refugit tāq̄ turpe et detestādum q̄d fecerit. nisi prius se aq̄s lauerit ad socios nūq̄ redit. Et habent elephātes hoc pp̄ um q̄ semper in luna noua turmatim ad aquas accedūt et ab ōmibꝰ sordibꝰ in aqua se abluūt. a filios quos ante se ire faciunt semper similia facere instruūt Sed multi miseri relicta aqua munda penitentie ad modum porcorum querūt aquā lutosā luxurie Ezech. xvi. Non est precisus umbilicꝰ tuus et aqua nō es lota in salutem // Secūdo quia aq̄ est viuificatiua. Unde arbores que videntur in hyeme mortue ex defectu humiditatis aquee ascēdente humore iterum fiunt viue. Ita anima in peccatis mortua viuificatur penitentie lacrima. Et sicut etiā pisces absq; aqua uō viuit sed remotus ab aquis moritur et putrescit. Ita etiam peccator sine lacrimis viuere spiritu aliter nequit Ysaie quinquagesimo. Comput restant pisces sine aqua. i. penitētes sine lacrima et morientur in siti. Nam et

piscis quidā qui allec dicitur ex sō
la aqua viuē perhibetur· sicut tal
pa ex terra· cameleon ex aere· et
salamandra ex igne viuere referū
tur· q̄uis sapiētiores dicāt q̄ nul
lū animal nutriaē vel viuat ex pu
ro aliquo elemēto· Dicitur em̄ esse
vnū genus plante q̄ quātumcūq;
aridum fuerit m aqua missum p̄
nus reuiuiscit· Vnde etiam amma
mortua si m lacrimaz aquis fuerit
balneata ex mortua fit viua· Et q̄
dā auicule que miro modo ex qui
busdam arboribus generantur et
loco fructuum m eis nascuntur· q̄
diu tamen ad arborē suspendūtur
nūq̄ viuificanē· Sed quando rup
tis tenaculis m aquaz caduntaiaz
cū vita recipiunt· Et ē notandum
q̄ hec auicule modicū valde habēt
de carne et minus de sāguine· qua
re ad esum nō sunt apte· Sed que
ē arbor p̄ducens has aues? nisi mū
dus producens homines. et quid
ē non viuificari m arbore sed m a
qua? Nisi quia non spiritualiter vi
uimus q̄ diu mundo vel peccato ī
heremus· Sed dum a mūdo recedi
mus et aquas deuotionis attingi?
tunc deo viuere incipimus· Tales
em̄ qui mundo adherent sunt car
ne multi et sanguine plen̄· Sed q̄
aquis penitentialibus sunt attriti
sunt carne et sanguine quasi nul
li· quia nō sequūtur que carnis sūt
sed que dei· Ap?. i. Corin· xv· Caro
et sanguis regnum dei nō possidē
bit· ¶ Tercio quia aqua ē impin
guatiua et fecundatiua Dixerunt e
nim Phi· q̄ si terra fuerit nimiuz
idurata· nec aquis balneata semē
non recipit· et receptum nō p̄mit
tit erūpere et germinare· sed vome
re sepe contracta semina nutrit· et
per aquam pluuie remollita quan
dam in se pinguedinez colligit quā
receptam et in se decoctam radici
b? ad p̄ductionē semis fūdit Sic p
oīa corda dura nulli fūt fructui ap
ta· Sed vomere p̄nie emollita a p
fusa deuotiois āq̄ sunt pingtia et
fructifera· ꝑ̄ qđ ē quidam lapis
p̄ciosus qui dr̄ emdros· qui ad no
strū exēplū de se perpetuas stillat
guttas Vidē? etiā q̄ nulla est terra
adeo bona de se cui subtrahiē aqua
misi fiat infecūda a vana· nec alicui
vsui apta· quī poti? r̄soluta in pul
uerem vertitur· Et ecō tra r̄a due
mentib? tpib? r̄cipiēs in se aq̄m fit
mollis arabilis ad serēdū apta et
valde fecūda Hoc patz in r̄a egip
ti· q̄ nō irrigaē pluuia· ꝫ crescēte nili
flumīs aq̄ r̄ā irrigat· et crescēte
eipaz suarū flumīe irrigat· vnūsa
fitq̄ ibi sterilitas mag̃ et rerum pe
nuria· qñ ex alīq̄ causa nō ascēdēt
ipsa aqua· Tempore etiam Helie
quando non fuerunt pluuie peric
runt pre siccitate omnia· Sed cum
oraret vt descenderet aqua· redd?
rerum habundantia· Que etiam ē
arbor tam fertilis et amata que nō
protinus sterilescat et ex viridi fie
ca fiat si humor aqueus ei deficiat·
Ita etiā sine lacrimarū irrigatione
nullus esse potest fructus penitētie
Job· xij· Si detinuerit aquas omnia
siccabuntur· Quarto quia aqua ē
lassorum fortatiua Nam et oues a
oīa aialia dū caloē estuant in esta
te· si aquā coacte vl̄ spōte trāseūt
mox se exercūt· et r̄fūptis viribus
auidi? cibū sumunt· et fortiora ad
opera redeunt· Cerui etiam q̄tūcūq;
q̄ lassi a canibus fatigati si possūt
aquas intrare et flumina trānare
re mox pristinas vires sumunt· a
spretis canibus siluas petunt Ita
etiaz lacrime mirabili modo lasso

et laborantes cōfortāt et vires pdi
ditas reparāt. Vnde auima q̄tum
cuiq; demissa vl debilitata miro mo
do confortatur hys aquis balnea
ta. ℣. Quinto q; aqua est durorū
emollitiua. Nā panis bis coctus q̄
est natura durissimus in aqua posi
tus mollis efficitur. Ita lacrima o
puncti deuote orantis dei seuerita
tē emollit et ad parcendum et mi
serandū flectit Jo. v Mouebat aq̄
et sanabatur vn⁹. ℣. Sexto q; est
sitis sedatiua. Naz sitis est appetit⁹
frigidi et humidi. Vnde cum aqua
de natura sua frigida sit et humida
recte sitis est extinctiua. Ita lacri
me pnitentie extinguūt ardorē culpe
Ecclī. iij. Ignē ardentē extinguit a
qua. i. ardorē culpe cōpūctionis lac
ma ℣. Septio quia aq̄ ē castroz for
tificatiua. Nā babilonia fortissima
dicitur fuisse. nō tātū q; murus al
tissimus et fortissim⁹. sed q; insup
vndiq; fluuijs vallaetur. Null⁹ em̄
locus potest esse fortis vbi aq̄ defi
cit sicut patz de Bethulia i Judith
Ita lacrime pnitētiū mirabiliē p
tegūt cōtra ipet⁹ tēptationuz et p
secutionū Exo. xiij. Erat aq̄ quasi
murus a dextra eorū et leua In ta
li em̄ aqua egipti .i. hostes psequē
tes submergunt. et capita dr̄conū
.i. demonū tēptātiū vires confrigū
t Ps. Tu contribulasti capita dra
conū in aquis. Item lacrimaz cō
pūctio assimilat pluuie ppt quiq;
Prio q̄dē q; pluuia calorē solis dis
soluit. Est em̄ naturale q; quāto i
nube pl⁹ est de materia pluuie tan
to fit radioz solariū fortior impssio
sup nubē ppt aque ad solez cōtrari
etatez. In tali igit nube duz calor
fortissim⁹ gnat nubes in pluuiam
fortē dissoluit. Ita ergo filit i aia
quāto pl⁹ est de lacrimaz materia
tāto diuini caloris fit fortior ipssio
super eam. donec tota resoluatur i
lacrimas siue cōpūctionē totaliter
lacrimosā Judi. v. Nubes stillaue
runt aquas .i. pmittētes lacrimas.
Vnde post acutissimuz solis calorez
videm⁹ sequi in aere pluuiaz vehe
mētē. q; dū eor diuino amore cale
scit amaris et deuotis lacrimis ige
miscit. Vñ Beda dicit. q; qñ fit ca
loris exaggatio ēca hmōi nubem
ex adustione vaporis fit nubes tu
bea quasi sāguis ita vt sāguis plu
ere videatur. Et sic anima deuota
duz diuino calore succenditur tota
in amoris rubedinem transformat
℣. Quinto quia pluuia ire aliquā
do quidem plane. aliquādo vero i
petuose infunditur. Nam quāto nu
bes ex qua generatur pluuia est a
terra remotior et celo vicinior tan
to suauiꝰ terram petit. et guttis g̃
ciliorib⁹ ad pma descendit. et quā
to ecōtra est a celo remotior et ter
re proximior tāto cum grauioribꝰ
stillis et magis impetuosis terram
petere consueuit Et hoc est q; quā
to anima est perfectior et deo prox
imior tāto suauiores et secretiores
lacrimas emittit. Quanto vero fu
isse per peccatum a deo se remotio
rem et terre per affectum conjun
ctiorem anima respicit tanto g̃uio
res et vberiores lacrimas effundit
℣. Tercio quia ex pluuia aer sere
natur. Ita serenatur cōscientia ex
compūctione lacrimosa Tho. iij.
Post tempestatem trāquillum fa
cis. et post lacrimationē et fletum
exultationem infūdis. Hec em̄ ex
ultatio est ex serenatione conscien
tie ℣. Quarto quia ex pluuia ter
ra impinguatur. precipue ex illa
que cum tomitruo cadit. eo q; tom
truum suo motu vaporem discutit

a sic aquam subtiliando puriorem reddit Ita lacrime impinguant a fecundant animā et reddunt eam aptam ad fructus bonorum operū· et maxime si sint cum tomitruo .i. cum timore diuini iudicij· Hoc em̄ est tomitruum quod animaz maxime cōcutit terrore sui· et maxime eam subtiliat ad discussionez peccati· Vnde hoc est tomitruum in quo fiunt fulgura id est considerationes minantes et terrentes· ex quibus sequuntur pluuie.i.lacrime animā fecundantes Psalmista· Fulgura in pluuiam fecit· ℣. Quinto qua ex pluuia ventus quietatur Solet enim dici q̄ ad puam pluuiaz accidit magnus ventus Et ita modica lacrima magnam temptationē extinguit· Flammam enim suggestionum cito extinguit vnda lacrimarum· ℣. Item compūctio lacrimarum assimilatur mari rubro· quod aliquando habuit magnam habūdantiam aquarum· et aliquando habuit aquā non multam sed paucam· Vnde primo propter aquaz habundantiam vocatum est mare viride· Inuenitur enim q̄ aliquando tota egiptus fuit cooperta mari· a pus q̄ cooperiretur habebat aliud nomen q̄ nunc· Tunc ergo illud mare viride vocabatur· scilicz propt̄ resistentiam resistentis calori solis adureniti· sicut folia plantarum fiūt viridia q̄ dui ex humiditate resistunt calori Postmodum autem propter paucitatem aque diminute vocatuz est mare rubrum· quia propter paucitatem aque adurit̄ fundus eius· et arena fit rubea· Vnde mō forte propter paucitatē aq̄ possūt fieri fossata in mari in quibus esset nauigatio tutior que volunt quidam reges facere· Sed geometrice pbatum est eis q̄ ibi erat intantum altior terra q̄ omnia flumina fuissent feā salsa ppter mare quod omnia flumina vicisset Sicut ergo illud mar̄ aliquādo habuit habundantiaz aquarum aliqñ paucitatem· Ita quoq; sancti viri aliquādo habent copiā aliquando penuriam lacrimaruz· ppter quod debēt dari lacrime ad mēsuraz· sm illud Ps̄· Potum dabis nobis in lacrimis in mensura· ℣. Item lacrime feruide compunctionis prouēiunt ex intimo cordis desiderio pat̄ e celestis· Cuius exemplum apparz in eleuatiōe aque ad ostia fluminū et fontium· qua vapor ex motu a calore corpm̄ celestiū gñatus· et intra inclusus nō valēs exalare calz et sua caliditate attrahit aquas ad cauitates tre· et ibi retētus apit tram actione sua et eleuat aquā· Et ideo aq̄ scaturit saltando et buliendo sicut olla· sicut patz in ostijs fluminū vel fontiū· a exiret actu caliditatis nisi frigus expulsū a calido interiori ad crustā tre exteriorē infrigidaret eā statiz· Ita desideriū vl̄ affectus gñatus in cordib9 scōr ex amore et otēplatione celestiū dū fortit̄ interius incalescit aq̄s lacrimaruz ad concauitates oculoruz attrahit et velut olla buliens cas exterius effundit· Vnde Ps̄ dicit· Sitiuit anima mea ad deum fontē viuū q̄n veniaz et apparebo ante faciem dei mei aē· ℣. Item lacrimarum oppunctio purificat et fortificat et clarificat cor nostruz· Cuius ē exemplum quando in fundo fluminum inuēitur gallum album· quia ibi tra vicit aquaz in commixtione· et illic lapis leuit̄ fit calx· et induratur fortiter propter suam adustionem· a de se emittit splendorē q̄si cristall9

eo q̄ in eo miſcetur terreſtre cum aqua. ergo in aqua fluminuz inuenitur gallū albuz durum et lucidum Quia in aqua lacrimaruz cor penitentis efficitur album. i. mundū ad operandum. durum ad tolerandū et lucidum ad contemplandum.

Sed notandum q̄ compūctionis lacrimas equaliter ſancti viri nō habent. ſed aliquādo quidē habēt aliquādo vero carēt. quibuſdā hōib⁹ ſimles qui quādoq̄ aqua fūt pleni quādoq̄ totaliter vacui. ſicut narrat Seneca in libro de naturalib⁹ queſtionibz. q̄ ſunt quidā fōtes alicubi qui ſemis horis fūt pleni et ſemis horis vacui. Cuius cauſa eſt ꝓportio vaporis aquas eleuātis et ipſius aque que eleuatur. qua ſi vapor qui eleuat fuerit fortior vincens aquam tunc cito eleuat aquā iam congregatam. Sed ad hoc vt iterū eleuet oportet intercidere tēpus aliq̄s quo aqua iteruz congregetur et ſic interrumpitur fluxus Si autem vapor eleuās fuerit debilior eleuabit aliquam ptez aque ſue virtuti ꝓportionatam. a tunc deficiet donec ipſe vapor repetur et a fortetur ex radijs celeſtiuz corpoꝝ Similiter ſcōm quātitatem interioris affectionis et ſcōm habundātiam lacrimabilis humoris eſt vel non eſt in homine fletus corporalis Ihe remie. ix. Quis dabit capiti meo aquā et oculis meis fōtez lacrimaꝝ.

¶ Capitulum. xliij.

Laſciuꝰ homo ſimilis eſt cāpo. Eſt em̄ campus planꝰ et incultus. nec vomere fulcatus. nec fimo impinguatꝰ. ſed deambulationi et ludib⁹ uixta ciuitatuz habitacula deputatus Sic quoq̄ laſciuus homo vomere penitētie non fulcatur Deut. xxi. Tollent vitulam de armento que nō traxit iugū nec terrā ſcidit vomere et ducent eam ad vallem aſperam atq̄ ſaxoſam que nūq̄ arata eſt nec ſementem ꝛecepit. et cedent in ea cer uices vitule Dec vitula eſt anima vana et laſciua. quā nec iugū obedientie domat nec aratrū penitentie fatigat. Hanc ergo finaliter demones de armento trahūt. et ad aſperam et ſaxoſā vallez ducūt qñ eam de corpore vel mundo educentes ad penā eternā deferūt. que dicitur vallis ratione profunditatis. aſpera ratione acerbitatis et ſaxoſa ratione eternitatis. q̄ ſaxa valde durabilia ſunt. et ideo ibi eius cruices. i. laſciuie cruicoſitates penitus deponūtur. ¶ Item laſciuus homo ad modū cāpi fimo. i. recognitione ꝓprie vilitatis nō reſpergitur. et ideo ad fructū penitētie nō impinguat. Sed econtra hō prudēs dicit de cōſciētia ſua. ſcōm illud Luce xix. Fodiā circa illā et mittaz ſtercora. Ille ꝛram cōſciētie fodit q̄ eā diſcutiendo reuoluit. ſed ille ſtercoꝛa mittit q̄ ſuoꝝ peccatoruz vilitates attendit et recognoſcit. Et p hoc aīa diuine miē ſuſceptiōe impinguat et ad fructū penitētie diſponit et aptat. Item laſciuꝰ hō velut cāpus diſcurſib⁹ circa publica loca iugit imoꝛat. Vñ de muliere laſciua dicit Pro. vij. Garrula et vaga q̄etis ipatiēs nec valēs i domo conſiſtē pedib⁹ ſuis nūc foris nūc i plateis nec

¶ Caplm. xlv.

Lingua maledica e cā diuiſionis aīcicie. ſicut ꝛremotꝰ e cā ſciſſionis ꝛre. ſepe em̄ fit ꝛremotus p diuiſionē ꝛre a ꝛra ſicut narrat Seneca de naturalib⁹ queſtionib⁹. q̄ ſicilia qñq̄ abſcſit apulie. et p ꝛremotū diuiſa eſt et

mare fluxit i mediū. Sicī mō hispa
nia adhesit affricę Ita ligua maledi
ca ꝺmouet couoa et iducit īmi amī
cos et ꝺiunctos aliquādo discordi
am. et ponit inter eos mare id est
amaritudinē rancoris et ooꝝ. Vñ
hoc est vnū de septem qđ deus pl⁹
detestari dicitur Prouer. vi. Vir
qui seminat inter fratres discordi
as Talis etiā est lingua tercia de q̄
Eccī. xxviꝝ. Lingua t̄cia multos ꝺ
mouit ꝛ dispersit illos de gente in
gentē aē. Sed econtra lingua dul
cis et mollis frangit iram et duricī
am cordis. sicut aer q̄uis sit mol
lis et tenuis. tamē i tomtruo sci
dit ligna et lapides. et multo ma
gis hoc facit vapor qui est grossior
aere. Hoc autem nō est a fortitudi
ne corporis sed motus. Sicut ergo
mollis aer vel vapor scīndit lignū
et frangit petrā. Ita mollis et dul
cis responsio siue lingua placat et
frangit iraꝝ. Sermo duꝝ suscitat
furorem Eccī. xxv. Lingua mollis
ofrīgit duricīā ¶ Capitulū. xlvi.

LOca diuersa adaptant hoī
nes ad diuersas operatio
nes. Cuius exemplum vī
similitudo apparet in planetis. ex
quorū coniunctione sequūtur diū
si effectus scđm diuersitatez locoꝝ
.i. signoꝝ in quibus cōiungūt Ver
bi gratia si plures cōiuncti fuerint
in sigmis aquaticis. scilicet in scor
pione cancro vel pisce in reuoluti
one āi sequitur multitudo pluui
arum. Si vero fuerint ꝺiuncti in si
gmis igneis. scz ariete leone vel sa
gittario signat sbtilitatē et igneuz
excessū caloris et siccitatis. Si aūt
in sigmis aereis. scilz gemis libra
vel aquario signat multitudinem
vētoꝝ. sed si in frigidis siue t̄reis si
gmis. scz tauro ꝺgine et capcorno
signat q̄litatē frigoris et tempera
mētum caloris Ita quātū ad spūa
lia opa videmus q̄ etiam loca mul
tū adaptant hoīes et qđāmō dispo
nunt ad illa. sicut solitudo ad con
tēplandū. eccia ad orādū. cella ad
studendū aē. Possem⁹ etiā moraliē
dicere. q̄ in sigmis aq̄ticis ꝺuemūt
incipiētes. i. penitētes qui viuūt in
aquis lacrimarum Et hec lacrima
rū ꝺpunctio. vel est in scorpione q̄
cauda pungit. i. in cōsideratiōe mor
tis vel supplicij quib⁹ est cauda id est
finis peccati. q̄a stipendia peccati ē
mors. Ro. vi. Vel in cancro qui ī
trogreditur. i. in ꝺsideratiōe vite p̄
terite. vel in pisce. i. in āgustia im
nentis tribulationis. q̄a pisces mo
ratur in aq̄. per aquaz intelligit tri
bulatio. Vnde oēs hij pouciunt ha
bundantiam lacrimaꝝ. In sigmis
vero aereis ꝺuemunt pficientes.
quorū pfectus est in geīmis. i. in ge
minata ꝺilectione. dei et proximi.
et in geminata vita. scz actiua et
contemplatiua. vel in gemino stu
dio. scz scientie et virtutis. Item ī
libra. i. in ponderе iusticie. vel in pō
dere lingue. De quo Eccī. xxi. Ver
ba sapientis statera ponderabunt
Item in aquario id est in lacrimis
deuotionis vel doctrina sapientie.
De quo Eccī. xv. Aqua sapiētie sa
lutaris potauit eum. Isti tamē
sic proficientes patiūtur tempesta
tem ventoꝝ id est persecutionē
demonū. qui quāto hominem ma
gis proficere cōspiciunt tanto for
tius contra ipsum insurgunt. In
sigmis vero igneis conuemunt per
fecti in caritate feruentes. de quo
rum numero fuit Helias Eccīasti
ci. xlviꝝ. Surrexit helias q̄si igmis
Vnde quidam talium sunt in arie
te. qui est dux gregis id est i statu

plationis. sicut petrus Apostolus. Quidam verom leone id est in vigore vel actu maxime fortitudinis scilicet in martirio pro defensione fidei siue veritatis. sicut fuit Johannes baptista qui fuit lucerna ardens et lucens Jo. quinto Quidaz vero in sagittatio id est officio predicationis Nam predicatores ex arcu scripture emittunt sagittas acutas verbum penetrantiuz corda auditorum Omnes etiam isti debent esse fubtiles in otemplatione. et ignei in dilectione. et sicci per abstinentiam in carnis afflictione. ¶ In signis autem frigidis et terreis sunt deficientes. id est peccatores terremi per auariciam et frigidi per maliciaz. et isti vel sunt in thauro qui terram vertit et arat id est in cupiditate auaricie. vel in virgine id est in sterilitate luxurie. vbi luxuria designat in virgine non ratione incorruptibilitatis sed ratione sterilitatis Naz dū sol est in signo virginis tra efficit sterilis qz tūc fructus nō producit Sic duz luxuria viget in carne fit spiritualium fructuū. i. operuz sterilitas in hoīe. Quia sicut dicit Job de luxuria Ignis est vsqz ad absumptionem deuoras et omnia eradicas gemmina Job. xxxi. Vel sunt peccatores in rapticorno. i. in ascensu superbie. Et omnes isti habent quitatem frigoris. i. excessū iniquitatis a carentia caloris. i. defectū caritatis Math. xxiv Quoniaz habūdabit iniqtas refrigescet caritas multorum.

¶ Capitulū. xlvij.

LVxuria assimilat igni Nā ignis ferrū durū et frigidū immutat et qsi ignem efficit Sic mentes ferreas libido domat Iero. Flamigero igne pauit muliebrem osciem ¶ Item ex duobus lapidibus si inuicem colliduntur exit ignis Et qd mirū si ex cōtactu impudico viri et mulieris exit ignis concupiscentie et luxurie ¶ Item si murus nō cōburatur a cādela apposita tamen denigratur Ieronimus Si cū viris femine habitant viscarium dyaboli non deerit ¶ Item nix litz frigida tamen iuxta ignem liquescit. Sic ō gimitas familiaritate a colloquiis mulierum deperit ¶ Item luxuria assimilatur fouee ¶ Primo propter principiū. fouea enim a fodiendo est dicta eo qd fit in tra fodientium manu pfundata. sic vicium luxurie est profundatum et radicatum in terra id est in carne humana. a precipue ex corrupto et pessimo igenio hominū adiuentiū diuersos mos delectationis et corruptionis hui mōi vicii. de quib⁹ in ps. dicit Jbūt in adinuentionib⁹ suis Pro. xxiij. Fouea profunda est meretrix ¶ Secundo propter augmentū qz in fodiendo quanto plus tra in sua superficie cumulatim erigitur tanto amplius interius profundat. sic luxuriosus quanto magis visū et tactionem dirigit et erigit ad superficiem tre. i. ad pellem a pulchritudinem carnis tanto magis interius in appetitu profundatur et crescit ardor libidinis. a ideo Job dicebat Pepigi fedus cum oculis meis vt nec cogitarem quidem de virgine Job tricesimo primo Patet autem qd dictuz est in holoferne a dauid ¶ Tercio propter periculum quia quanto fouea fit profundior tanto eius transitus est periculosior et ideo a principio est repellenda Vñ Ysid. dicit Calca serpentis caput. Calca praue cogitationis inicium. scz ante qz fiat fouea profunda vsqz ad osseum Je. xviij. Foderunt foueaz aie mee ¶ Quarto quātū ad exitū Nā

sicut Gregorius dicit Foueaz homo cadendo facile ingreditur · sed post casum non facile egreditur Et licz sic sit de omni peccato tamen specialiter sic est de ipso peccato luxurie tum ꝓpter corruptionē fomitis et concupiscencie carnis quam hō fert secum semp tum ꝓpter fomentorum ꝑparationez · quia tota die cōcurrunt pre oculis luxurie fomēta · sicut aspectus mulierum et colloqū et repletio vētris a huiusmoi

¶ Capitulum · xlviij ·

Maria mater domini assimilatur soli Primo qz sol habet nobilitatez in ortu Oritur enim ex alto et cum splēdore multo Sic beatissima virgo maria orta est ex alta ꝓgenie qz scilicet ex regali stirpe et nata cum sanctitatis splēdore · Nō enim nata est infecta originali peccato sicut alia omunit nascūt Vnde ē qd ecclesia festat de eius natiuitate Ecclesiastici · xxvij · Sicut sol oriens mūdo in altissimis dei · sic mulieris boē spēs ꝛc · Secūdo qz sol habet sublimitatez i situ Quia videlicet sol est positus i medio planetarum · habens tres supra se · a tres infra se Sic beata maria exaltata et sublimata ē i gloria i sua assumptioē · scilicez vt supra se habeat tres psonas diuinas · infra se siue sb se tres angelorū ierarchias et p osequēs totā eētiā hoim beatoz Quia hoies in celo nō faciēt ordinē per se vt dicit Aug⁹ · sed assumēdi sūt ad ordines angelorz Ps · Tronus eius sicut sol in aspectu meo

Tercio qz sol habz velocitatē in motu Vñ et satis cito pficit suū circulū q̄ tamē ē valde magn⁹ · Minue em sol moueāt velocius q̄ sagitta licz in aspectu nostro q̄i nō moueri videaāt Pre nimia enim claritatis imēsioē sicut et eius quātitas sic et eius velocitas fugit visū nostrū Similit beata virgo maria velocitatē habuit i motu obie · qz diuiē volutati p āgelū sibi exposite cito cōsensit dicēs Ecce ācilla dñi ꝛc · Itē in motu benuolentie qz statim ascendit in mōtana cū festinatione a salutauit ehsabet In quo debuit exemplū ascendendi ad supiora p ꝓfectum virtutū sine negligētie tarditate Itē in motu pme qz doluit et sollicite filiū suū requisiuit quez ex aliq̄ forte sui negligentia se putasse timuit Luce ꝓmo Ecce pat tuus a ego dolentes q̄rebam⁹ te Quarto qz sol habz pulchritudinē in aspectu a ꝓpter hoc ē oculis valde delectabilis ad videndū sedzillis Eccli · xl · Delectabile ē oculis vid ē sole Nā sol sicut dicit Ambrosius i exameron ē oculis mūdi iocunditas diei pulchritudo cēli mēsura tpm virtus et vigor oīm nascētium · dñs planetarū decor et pfectio omniū stellarū Et ideo in fabula cum pennatis vestigijs sol depingitur et facie puerili · propt quod etiam phebus id est pulcher dictus ē Sic et beata virgo maria plena pulchritudine fuit · Vnde Cañ · iij · Tota pulchra es amica mea et macula nō est in te Et dicit tota scz intus et extra ad differentiam ypocritarum qui habēt solū extra in apparentia pulchritudinē sanctitatis · sed ipsa pulchra fuit intus per puritatem extra per virginitatez Et ideo etiam figmificatur per archam que intus et extra erat deaurata

Quinto quia sol habet efficaciā in effectu · habet em virtutem calefactiuā a inflāmatiuā Nam ex motu radiorum et eorum confractione et multiplicatione calor generatur in obiecti corporis superficie · et

maxime si corpus obiectum fuerit speculare sicut dicit in perspectiua. quare si circa speculum concauum stuppa ponatur a calore generato incenditur Sic quoq beata virgo mentes puras et sibi deuotas que sunt vt specula munda inflamat ad dei dilectionem. Vnde ipsa dicitur mat pulchre dilectionis Ecclesiastici vicesimoquarto. Et hec est inflammatio amoris que arefecit fenum concupiscentie carnalis Ja.c. Exortus e sol cu ardore a arefecit fenum // Jte sol habet vtutez fecundatiua. Omnia enim hec inferiora fecundat. a generatiuam eoruz potentiam excitat adiuuat et roborat Vnde videm9 ad sensum q michil fructificat neq crescit vbi solaris radius non attingit Illud qd aut facit animam bonis operibus fecundam est timor dei. Vn dicitur Eccli. xv. Qui timz deuz faciet bona. Sed beata virgo maria etia dicitur esse mater timotis Eccli. xx. Quia scz sibi deuotos ad deu timedu inducit a eis suis meritis donu timoris acquirit ex quo eos in bonis operib9 fecundos efficit. sed oportet eam puenire per deuotione si quis vult impetrare sue gratie benedictione Sapie. xvi. Oportet puenire sole ad benedictioez tua et ad ortu lucis te adorare // Jte sol habz virtute discretiua qr p eius luce oia deregete nunc colores oes discernimus. a nigrum de albo distinguim9. Silit ipsa e que metib9 sibi deuotis acquirit lumez distretionis et veram cognitionem vicioru a q virtutum Vnde dicitur mater agnitionis. Hoc lumine carent illi miseri qui reuerentiam no habent ad eam sed potius cotra eaz infelices suas linguas relaxat blasphemates. q vere possut dice

Sapie. v. Justicie lumen no luxit nobis. et sol iusticie non est ortus nobis. Et illud Ecclesiastes. vi. No vidit sole nec agnouit distantiam boni et mali. Jtem sol habz vtutez fortificatiua. Vnde videm9 qm ei9 ascensu super nostru orizonte virtutes aialiu roborant et fortiores efficiunt. et vsq ad diem media augmetant. et quado sol ad occasum declinat debilitant. et ideo in sop nu aialia resoluuntur. Vnde etiaz flores in ortu solis aperiunt qui in occasu claudut Jta bta virgo maria sibi deuotos confortat et roborat dum eis subueniendo ad spem et fiduciam sui mentes eoru subleuat Vn ipsa dicitur esse mater spei sancte Eccli. xxiiii. Propter omnes ergo dictas proprietates dicitur ee electa vt sol. Cat. iii. Et mulier amicta sole Apoc. xii // Jtem beata virgo maria assimilatur lune pter septem. Nam luna secm Basilium in suo libro examero. est decor noctis. mr roris. ministra humoris. dominatrix matis. mensura tporis. emulatrix solis. imutatrix aeris. Que omnia bene opetunt sanctissime matri cristi. // Primo ergo luna est decor noctis. no solum quia noctem illuminat. sed etiam quia in nocte decor ipsius apparet. preci pue tuc cum est plena. Jta beata virgo maria in nocte. i. in obscurita te presentis vite existens fuit plena luce siue luce gratie dine. sicut angel9 dixit. Aue gratia plena ac. Si ue luce dine pntie. pter quod subdidit. dns tecum. dns scz pr te de spōsas. dns filius te ipregnas. dns spus sanct9 te sanctificas Vn ipa fuit toti9 trinitatis nobile tclimu. sue luce dgmal mundicie. que cador e lucis eine et speculum sine macula.

vt dicit. Sapien. vij. Propter quā lucem accepit angelꝰ Benedicta tū in mulieribus Siquidem ante eam mulieres ī virginitate pmanē tes ꝓpter sterilitatem erant male dictioī legis obnoxie. Sz ista ī mulieribus etiā virginibꝰ benedicta ex eo qꝙ quangꝫ virgo non tamen sterilis ꝙ diuinitus fecūda. et ideo mater itacta. et sic patz qꝙ beatissima virgo maria quasi luna plena in diebus suis lucet Ecclesiastici. l Sed est notandū qꝙ luna plena nō tantum habet pulchritudinem lucis. sed etiam pfectionem figure circularis quia tūc est tota rotūda et ideo magis pulchra Quod etiaz beate virgi cgruit Et ideo in Ps. vocatur luna pfecta ineternū Hec est perfectio siue caritatis ꝙ quā ad modum figure rotunde fuit mobilissima id est ꝓmptissima ad bene operādū Capacissima et amplissima ad omnes suscipiendum Eccle siastici. xxiij. Transite ad me omnes qui cōcupiscitis me ꝛc. Item sine carēs id est indeficiētissima ad pseuerādū Vnde ibidē Vsqz ad futurum seculum non desinā Et ideo etiā dicitur pfecta ineternū Luā enim quando plena est lucet per totam noctez. sed quando non est plena quandoqz lucet in principio noctis Et significat bn̄ incipiētes et cito deficientes. quādoqz in fine noctis et significat bene finientes Sed beata maria velut luā plena fulsit in suo principio qz in vtero sāctificata. in medio quia filio dei illustrata a sācte et inno cēter conuersata. in suo vltimo qz aīa a corpore glorificata. per noctē etiā significat tribulacio et tēptatio Qui dā ergo sācti adiuuāt in principio tēptatioīs q̄dam in medio q̄daz in fine. ipsa autē adiuuat sēper Et in principio dādo audaciā et in medio ꝛferendo pseuerātiam et in fine dando coronā Hec est etiā luna q̄ noctē i. peccatoꝝ tenebrositatē lumine siue grē siue mie nō desimit illustrare Vñ a ipā sicut luna vocat regina celi Je. xlviij. Dicit em̄ luna regīa celi qz de nocte absēte sole in ē sphera ꝑmatū tenz et tāgꝫ absēte rege. i. sole vt regina regnuz gubnat Similr qm̄ rex xp̄s ex aliq̄ causa facie suā alicui abstōdit tūc maria maxie miaz fuā oñdit. et fulgz ei lucē mie qui prius erat in tenebris culpe Et sic pz qmō vgo beata nō solū ē elcā vt sol ꝙ etiaz pulchra vt luā sicut dicitur Can. vj. Secūdo btā virgo assimilatur lune qz luā ē mater roris Nā vī siue humiditatis aeri īpimit et aerē sbtilē altēās a imutās ī ipiꝰ superficie rozē gignit Vñ manifeste videmꝰ qꝙ estiuali tpe quāto luā ē serenioz tāto habūdatioꝝ ros sup grāmia se ostēdit Hori autē assimilat filiꝰ dei incarnat ꝓpt ipiꝰ roris gñationē Nam ros gñat in mistricio medio aeris a tpate calido a tpate frigido Tria āt istricia sūt celū mūdꝰ infernꝰ. Hec ergo irroratio. i. filij dei incarnatio. non est facta in supremo interstricio id ē in celo quia naturaz angelicam non assumpsit. nec in mo scz in inferno qz demoēs non redemit. ꝙ i medio. i. in mūdo qz nature humane se vniuit Osee. xiij. Ero quasi ros. Cuius roris mater fuit beata maria quia inter eiꝰ virginea viscera ros iste celestis descēdēs nostre se carni vniuit Est em̄ quoddam genꝰ piscis qui coclea vocatur. qui tēpore roris ad litus procedēs et ibi se aperiens rorez celestem intra viscera suscipit a se

claudẽs margaritam gignit. Ista coclea est beata virgo que rore celesti plusa generauit de suis visceribus margaritam preciosam de q̃ Math. decimo tercio. Inuẽta aũt vna preciosa margarita abyt et vendidit. hec margarita xp̃s est ꝓpter quẽ debemus omnia ꝛ̃dere que habemus scilicet terrenam sb̃stãtiam. voluntatẽ propriam. et conuersationem mundanã et eã emere. Istum terrem de⁹ totum possuit in vterum virginis. et inde procedens totum mundũ irriguit. Bernard⁹ Rigaturus aerem deus celesti rore totum vellus ꝓius infudit Redempturus etiam gen⁹ humanũ precium contulit in matriam. Tercio q luna ẽ ministra humoris. Nam in augmento lune humores crescũt in corpore Crescũt enim et hume scunt in capitibus cerebella. in ossib⁹ medulle. a breui ter in corporib⁹ omnis humoralis substantia Et similiter in ei⁹ diminutione oĩa diminuuntur. Ob hanc causaz meli⁹ ẽ minuẽ in luẽ augmẽto q̃ in eius decremento Sed lign̄a pro edificijs incidere. a ãbores inserere vel plantare. ẽ melius in decremento q̃ in augmento Cui⁹ ratio est quia cũ in augmento crescunt humores Si tunc arbores in seueres vel plãtares humor nimi⁹ qui in planta habundaret. quia a natura bene regi non posset. fructus faceret vermiculosos. ligna etiam tunc incisa edificijs non essent apta. Quia propter humiditatez inclusam ad putredinem sunt pata. a vermibus michilominus facilit̃ corrodenda et deturpãda Beata autem virgo humoris ministra fuit quia scilicet suis filijs triplicẽ humorẽ infundit scilicz decoctionis

nutritionis et deuotionis Concep tionis humorẽ ãministrauit spiritui sancto. sed nutritionis ammini strauit cristo. humorem autez gratie et deuotionis cuilibet filio adoptiuo. Siquidem in concepti one cristi beata virgo maria ex purissimo humore sanguinis sui materiaz ministrauit in conceptioẽ corporis cristi. Sed sanct⁹ spiritus ipsius corp⁹ organizauit et formauit Vnde beata virgo vera mater cristi fuit. quia hoc solum secundum Phm̃ pertinet ad rationẽ matris vt materiã det decepti Vñ Math .1. Cũ eẽt desponsata mat ihũ maria Itẽ dedit filio humorez nutrimẽtale sc̃z quando eũ lactauit vbere de celo pleo. propt̃ qđ Lu. xi. dicit Beat⁹ vẽt qui te portauit a vbera q̃ suxisti. Sunt etiã duo vbera quib⁹ lactat beata vgo filios suos adoptiuos sc̃z ex vno infudẽs humorẽ gratie iustis. ex alio humorẽ misericordie peccatoribus Et ideo ab ecclesia vocat maria mat̃ gr̃ie mat̃ misericordie. Quarto q luã ẽ dominatrix maris. Nã sicut adamas trahit ferrũ p⁹se. sic luna mouet et trahit p⁹se oceanũ. Vñ in suo ortu itumescit mare et crescit ex pte oriẽtali. et decrescit ex pte occidẽtali. a contra qñ ẽ in occasu. Vñ aũt q luã plus vel minus ꝓficit in lumĩe ita plus vel minus se extendit vl retrahit ipsum mare. Et sicut dicit Maur⁹ in libro Cyceronis Oceanꝰ incremẽto luẽ retinz modũ istũ. Primo em̃ die crescẽtis lune fit copiosior solito a habũdat in sũmo. in secũdo minuit̃ et sic de crescit vsq ad diez. vn. deiñ iterum crescit per septem dies. Ita q in decimaquarta die iterz est plen⁹ in sũmo. Vnde in nouilunio mare est summe plenũ

et in plenilunio Mare autez moraliter accipitur tribus modis Nam vnomõ dicit mare huius vite amaritudo a sup illõ mare btã vgo hẽt virtutem scilicet quia eius pietas ostenditur super illos qui sunt in tribulationis amaritudine positi Nam venti et mare obediunt ei Mathei viij· Venti sũt aduersitates exteriores · mare sunt interiores amaritudines Vel venti sũt violẽte tẽptationum· mare perturbatio tribulationũ Secũdo modo mare vocatur peccatorum mẽtuo · Ysaie lvij· Impij quasi mare feruẽs qõ quiescere non potest· sed quando ista luna oritur peccatoribus eos lucẽ sue misericordie illustrãdo ·tunc crescit ex pte orientis et decrescit ex parte occidẽtis·quia scilicet eius auxilio oritur et crescit in ipsis peccatoribus lux gratie et aqua misericordie·et deficit casus culpe Sed ecõtra si ista luã occideret peccatoribus scilicet vt eis per suam gratiam non adeẽt ·tunc crescerez ex pte occidẽtis et deficeret ex parte orientis id est deficeret lux gratie accrescerez casus culpe ¶·Tercio vocatur mare mũdi vicissitudo siue mutabilitas Sicut autem ostensũ est mare·virtute lune habet q̃duplicem mutabilitatẽ·Vna ẽ repletionis et illa ẽ in noulumo · Secũda diminutionis et illa ẽ vsq; ad septimum lune Tercia augmentationis per alios septem dies siue sex ¶Quarta iterate repletionis·et hec in plenilunio Similiter virtute et auxilio beate virginis peccatores i mundo existẽtes replẽtur aq̃ peiẽcie et decrescit in eis mare culpe et augetur pfectus gratie et tãdez peruenitur ad plenitudinez glorie ¶Quito q; luna est mensura tẽporis· q; se cũ omnibus motibus lune accipiũt anni lunares qui apud iudeos observabãtur Vñ Ecclesiastici· xlix· Luna in omnib9 i tpe suo ostẽsio tpis et signum eui Et cõtinet ãnũ lunaris·ccc·lxx·dies Vnde patz q; annus solaris supat lunarez in xi·diebus Vnde hebrei et arabes ãnum seruant minorẽ q; sit nostez xi·diebus preter quadrãtem vnius diei ¶Item secundum lunã distinguũtur menses lunares Vnde mẽsis dicitur a mene qđ est luna eo q; hebrei ex cursu lune menses vocabant Et accipitur mensis lunaris apud iudeos et arabes secundum cursuz lune in toto zodiaco donec solem attingat ·qđ facit in vigintinouẽ diebus cũ dimidio vt astrologi dicunt Dies autem lunares secundum arabes incipiunt de sero ab occasu solis.eo q; ortus lune fit tempore occasus sol'· et sic secũdum eos nox precedit diem Sed greci et Romani et alie gentes que non vtuntur in mensibus suis visione noue lune computant diem ab ortu solis cum nocte vsq; ad ortuz sequentis diei et sic secundum eos dies pcedit noctez vt dicit Alfraganus differẽtia prima Patet ergo q; luna habet dies menses z ãnos sed tamen menses et annos habet breuiores Quia scilicet beata vgo habet plenitudinem gratiarum virtutum et donorum sicut z xp9 qui soli assimilatur ·tamẽ in minori gradu licet excesserit omnes alios sãctos Ecclesiastici tricesimoterci o Quare dies diem superat et ãnus ãnũ Sexto beata virgo assimilatur lune · quia luna ẽ emulatrix solis Nam aliquando ipsi soli est ante aliquando retro aliqñ super aliqñ subter Vnde luna aut est cum sole

in coniunctione quādo ascendit ꝰ aut a latere vt quando a sole recedit vel quando ad solez reuertitur· aut in plena oppositione quādo scilicet totalit̄ soli opponitur Sic beata virgo ante cristum qui etiam est sol iustitie fuit quantum ad etatem carnis sicut mater ante filiū· et hoc quantum ad humanitatez· quia quantum ad diuinitatem Cristus fuit ante eam· secundum illud Post me venturus est· qui āte me factus est· Item fuit post cristum quantum ad mortem quia cristus ante eam mortuus fuit· Nam vt q̄dam dicūt superuixit filio vnde cum animis Erat em̄ vt dicunt quando cristum concepit decem et quatuor annorum et mansit cum eo annis xxxiij· et post mortem cristi superuixit vndecim annis· et secundum hoc quando obijt etat annorum quinquagintaocto ℣· Item ipsa fuit super cristū materna auctoritate· Cui cristus in puericia humilit̄ se subiecit et reuerēter obediuit· sc̄dm illud Luce sexto Descendit cū eis et venit nazareth scilicet cum virgine a Joseph a erat subditꝰ illis ℣· Item ipsa fuit sub cristo nō solum dignitate sed etiam situs localitate cuz esset in cruce suspēsus Tunc enim ipsa stetit inferiꝰ sb eo iuxta crucem· Johānis decimo nono· Sed notandum ꝙ quando luā ē sub sole ita ꝙ recto dyametro inter nos et solem sit interposita solet esse eclipsis id est defectus solis cōcausatiue Et hoc fuit in passione cristi quia beata mater sb ipso merens stetit et tunc ipsa eclipsis solis id est mortis cristi pro tāto causatiua fuit· in quantum naturam qua pati et mori posset ex ipsa cristus assūpsit Sed notādū ꝙ eclipsis solis accidere non potest secūdum naturā misi in cōiunctione solis et lune quando de nouo accēditur· etcū ipsa coniunctio in linea ecliptica celebratur· et hoc est sēper quādo sol est in capite draconis· et luna in cauda vl econuerso· Vnde dicit Albumasar in libro de motu planetarum Si luna inter nos et solē obuiat defectum radiorum nob̄ facit in capite vel cauda draconis· Quid autez sit caput et cauda draconis· dicetur in capitulo sexagesimo secundo Et similiter beata virgo dupliciter ipsum solem cristum quodāmodo obscurauit· Primo quando ipsum concepit· et carnē vestiuit· tunc enim minoratus est paulominus ab angelis· quia exinaniuit seipsum formā serui accipiens· Vnde hoc fuit quasi in capite draconis id est in muliere vel hūana carne· que fuit caput id est principium peccati Item in cauda id ē in morte cristi· vbi fuit quodāmodo finis peccati· vbi draco infernalis suum dominium perdidit et terminauit ℣· Nota etiam ꝙ quando luna est sub sole q̄uis lumen pdat ex parte terre· non tamen perdit ex parte cēli· Vnde quando luna ipsi soli coniungitur nichil ommō luminis ad terram dirigitur· Sed tamen ex parte cēli in plena illūtatione permanet et insistit· Et ita similiter beata virgo· q̄uis in passione videretur ex parte corporis eclipsata et obscurata per tristicie immensibilitatem· tamē ex parte anime semper fulgorem tenuit per fidei firmitatem Vnde licet alia luminaria mundi scilicet apostoli fuerunt eclipsata tunc fidem perdendo ipsa tamez semper luxit fidei lumē seruando· ℣· Item ista nostra

luna tūc fuit in coniunctione cum sole quādo immixa sup dilectuz fi um ad cælum assumpta fuit Item ipsi soli a latere stetit q in cælo iux ta tronū filij locatus est tron⁹ ma tris sicut legit̄ i figura tercio Regū ij. de matre salomonis Fuit autē opposita soli in ānūntiatione quia tūc q̄to sol.i. deus vel āgel⁹ annū tians plus ipām commendabat et magnificabat dicēs Aue grā. tāto ipa ecō uerso se humiliauit dicens Ecce ācilla. Vnde q humilitatem deus ācille fue respexit. ideo eā fu o lumine repleuit sicut luna imple tur lumine quādo est soli opposita ℣. Septimo beata virgo assimilat lune quia luna ē immutatrix aeris et mediante aere maxime imutat corpora humana Vnde Ypocēs. in principio pnosticoruz de luna lo quēs ait Est q̄daz cæleste sidus in quo oportet mediam puidere ei⁹ puidentia est mirabilis et stupen da Et galienus in cōmento de die bus creticis dicit Nem certam que non fallit intendat medicus quaz docuerunt astrologi egiptioruz q per coniunctionem corporis luna ris cum stellis fortuitis fiunt egri tudines terminabiles ad bonū Cū contrarijs vero cōtrarie scilicz ad malū Et ideō cautus et pfect⁹ me dic⁹ fm doctrinā ypocratis aspicere debet primam lunam et quādo ē plena lumine. quia tūc crescūt hu mores in ommibus vt dictum est Quandō ergō in febres aliquis ca dit multum necesse est videre vtr luna tūc exeat de cōiūctioē Tūc enim crescit infirmitas quousq̄ ve niat ad oppositionis gradū scilicz i plenilunio. et tūc si fuerit cū malo plaēta aut i malo signo a aspexit dominū domus mortis q̄ est signū occultum scilicet scorpionis Vel si aspexerit mortē que dicitur dom⁹ sigñ scorpionis tūc de morte timē dum est Si vero fuerit cū bono pla neta et in bona domo siue signo a aspexerit dominū dom⁹ vite scilicz mercurium vel venerē que ē dom⁹ arietis siue pmi sigñ tunc de vita sperandū est a sic de alijs vtz in li bro Ypocratis quē dicit cōpo fuisse de iudicijs infirmitatis fm lunam Sic ergo luna habz dominiū super infirmitates corporales Sic etiam domina nostra habz dominiū sup morbos taz corporales q̄ spirituā les. vt faciat eos eē ad vitā vel ad mortem fm hominum merita et de uotionem ad ipsam Naz eam reue rentes vitali aspectu aspicit et au rat Ipsam vero blasphemantes p contempnentes nisi per penitētiā redeant mortali aspectu aspicit et necat ℣. Itē beata virgo vocatur ab ecclia stella maris ex eo q̄ illa celestis q̄ dicit stella maris ē primo quo ad situ altissima Similit̄ vgo beata altissima est per gloriē dig nitatē scilicet super omnes choros sanctorum et angelorum iuxta fili um in gloria sublimata Ecclesiasti ci vicesimoquarto Ego i altissimis habito Item illa stella est quo ad motuz velocissima Licet em stella maris que vulgo dicitur tramon tana a loco suo moueri nō videaē tamen in spere sue circulo circula riter circumuoluitur. seo quia circ culum habet brevissimū quasi nō moueri videtur Sic beata vgo ma ria q̄uis in statu gratie immobili ter permanserit et ab ipso per mo tum alicuius criminis nunq̄ recess erit motu tamen dilectionis diui ne velocissime excurrit Dicit enim Bernardus q̄ q̄ amat vehemēcius

currit velocius a puenit citius Ipsa pre omnibus sanctis plenius a feruentius dilexit Vñ ipsa dicit mater pulchre dilectionis. Ecclesiastici decimo quarto. Fuit autez amor suus per modum circulationis quia motus circularis est ab eodem in idem. qz ipsa deum sic diligebat qz omnia alia non nisi ꝓpter ipsum amabat. et sic omnis amor eius a deo incipiebat et in deum redibat. Ecclesiastici vicesimoquarto. Circuz celi id est celestis amoris circuiui sola. Et dicit sola quia nullius sancti amor fuit ita in deum totaliter directus sicut beate virginis. Vnde et breuissimum circulum habebat qz post contemplationem omnia que occurrebāt statim referebat in deū Ideo dicit Augustinus de ipsa Vnū scimus procerto qz omnis marie vita et actio mirēta fuit sēper in domino. Item huiusmodi stella quo ad aspectum nostrum est minima q̄uis in se sit valde magna. Similiter beata virgo exterius exhibuit se minimā per humilitatem q̄uis eēt valde magna per sanctitatem. Vñ dixit Luce.i. Quia respexit humilitatem ancille sue ecce enim ex hoc beatā me dicēt oēs generationes Itē stella illa ē quo ad effectū utilissima ꝓpterea qz ipsa ē nauigantiū directiua a ideo vocatur stella maris. Naz ꝓpter situs sui immobilitatē. homēs ad ipsā aspicientes maxime certificat. sic beata virgo nauigātes p mare mūdi dirigit. q̄bz sciliez luce fue misericor die numq̄ sibi trahit vl̄ abscōdit Vnde illa stella vocatur polus quia semp nob̄ pollet a nūq̄ occidit seu semper super nos existit Vnde polus a pollēdo ē dictus quia continue mūdo pollet Itez ista stella est ratione sui situs

meon locius celi ostēsiua. Medius autem celi est filius dei qui media tor est dei et hominuz. hunc nobis ista stella ostendit quia euz nobis visibilem genuit Ad hanc etiā stellam astrologi potissime recurrūt. quia per eius situm discernūtur. mini et situs aliorum sydcrum et celestium circulorū. Sic sancti qui fuerūt astrologi celestia cōtēplantes potissime ad eā recurrūt a attēdūt. quia situs sydcruz id est mansiones beatorum quas hab ent in celo. a termini celestium circulorum .i. perfectiones angelorum per ipsaz discernuntur tamq̄ per ipsoruz omnium dominam et regimam. a per ipsam etiam tamq̄ per celi portaz omnes qui saluātur illuc introducuntur ¶. Item illa stella per gyrū arturi sibi propinqui ab alys stellis est distincta. a cuius vicinitate polus articus ē vocata vt dicit Beda Arturus enim est septem stellaruz curtus. que istam stellam circueunt. facientes ei quasi circulum et coronaz Quia scilicet beata virgo omnū sanctoz coronis qui ad vnū ꝓpius ptinent coronaē et decoratur Nā. Primus gradus ē āgelorū. secundus ē priarchaz. tercius ē prophetarū. quartus apostoloz. quintus martirum. sextus confessorum. septimus virginum. Notandū etiā qz ista stella siue polus est axis celi ex vna parte receptiua siue t̄minatiua Axis enim vocatur linea quedam ymaginata que ab illo polo antartico vsq ad istum polum articum recto diametro sicut līea a pūcto vsq ad punctum esset tracta. Axis ergo iste dolor passionis cristi q̄ ab vno polo scilicet a filio crucifixo vsq ad alium scilicet vsq ad cor ipsius matris immobile a fide et

gratia pertranſiſt ſicut ei Simeon
prixerat Lucæ ſecundo Tuã ipſi⁹ a
nimam pertrãſibit gladius .i. dolor
paſſionis xpi ¶ Item beata maria
aſſimilatur luci ꝓpter .vij. ℣ Prio
qꝫ lux tenebras pellit Jo. i. Lux in
tenebris lucẽt ſcz tenebras expel
lẽdo Damaſcen. Aufer lucẽ et om
nia in tenebris omnia incognita re
manebũt Sic beata virgo dum ve
rum lumen mundo effudit · cæcita
tis et infidelitatis tenebras effuga
uit Vnde Maria interpretatur illu
minatrix Ipã etiã eſt illa lux de q̃
dicitur .ij. Regũ .xxiij. Lux auro
re oriẽte ſole mane abſq; nubibus
rutilat Ipſa nãq; peccatores pur
gat a tenebris peccatorum lumine
gratie ſue Et ideo dicitur lux auro
re qꝫ expellit tenebras culpe et in
troducit lucẽq; gr̃e Ipſa frigidos
accendit calore caritatis ſue · et ide
o aſſimilatur luci ſolis oriẽtis quia
lux ſolis calefacit Item ipſa eſtuã
tes concupiſcẽtie refrigerat et a nubib⁹
carnalium paſſionum aias ſereñat
Et ideo aſſimilatur luci matutine q̃
eſt cum refrigerio · a luci etiaz ſere
ne ſcilicet que ẽ abſq; nubib⁹ ℣ Se
cundo lux merores diſſoluit et hoc
eſt in mẽtum habet aſpectũ letifica
tiuũ · dulce enim ẽ lumẽ et delecta
bile oculis videre ſolem vt dicitur
Eccleſiaſtici .xi· Hoc autem compe
tit beate virgini que ſcilicet eſt me
rentium cõſolatrix Nã ſpirituales
cõſolationes et gaudia deuotis ſibi
mẽtibus frequẽter infũdit Heſter
vij Noua lux oriri viſa ẽ gaudiũ
et honor et tripudium Eſt em̃ gau
dioſa incipiẽtibus quibus ſpiritua
les cõſolationes impendit · honora
bilis proficiẽtibus quos ab omnib⁹
impugnationibus protegit · tripudio
ſa eſt puerẽtibus quos in celeſte
gaudiũ introducit ℣ Tercio quia
lux inſidias poſt Nam latebras il
luſtrat et patefacit in quibus inſi
die abſcondũtur Sic beata virgo i
ſidias diaboli deuotis ſuis patefa
cit ne ab ipſis decipiantur Et ideo
diabolus iſtã lucem multum timet
Jo. iij· Non venit ad lucem vt nõ
arguãtur opera eius ℣ Quarto qꝫ
lux ſecuritatẽ parit Vnde homines
qui de nocte pauerũt in die ſecuri
vadũt · a hoc eſt qꝫ non timẽt offẽ
diculũ Jo. xi· Qui ambulat in die
nõ offendit qꝫ lucem huius mundi vi
det Non enim timẽt qui in die vã
dũt aut pedis offendiculũ aut hoſtis
latentis incurſum vel fantaſmatis
terrẽtis aſpectũ Sic qui beatã ma
riam ſequuntur a ei per deuotionẽ
adhærent illuminãtur et protegũtur
ab ea vt neq; peccãdo cadãt nec e
os demones fallãt nec ipſos fatal
mata terreãt Hoꝛ· xiij· Induamur
arma lucis ſic vt in die honeſte am
bulem⁹ Arma lucis fuut exempla
beate virginis que quicumq; imi
tus fuerit eã ſcilicet ſequẽdo tutus
erit ab omnibus predictis ℣ Qui
to quia lux viſum paſcit et hoc pre
ſuam pulchritudinem in cui⁹ aſpectũ
anima delectatur Prouũ· xv· Lux
oculorum letificat animã· ſic ſpũa
lis pulchritudo beate virginis cõ
ſideꝛata viſum aïe letificat a paſcit
Eccli· xlin· Pulchritudinẽ enim de
coris ei⁹ admirabitur oculus Si q̃
dem cãdor ei⁹ ãmirabilis fuit tam
in interiori puritate qꝫ in exterio
ri virginitate Sap· vij· Candor eſt
lucis eterne ſcilicz qꝫtuz ad puritatẽ
mẽtis et ſpeculũ ſine macula qꝫtuz
ad honeſtatez carnis In hoc ſpecu
lo q̃libet poterat ſecure reſpicere
quia tãta erat lux honeſtatis que
emicabat in facie vgis qꝫ vt dicit

Jeronimꝰ · quicumq; respiciebat in faciem virginis huiꝰ · omnis tuꝛpis tẽptatio extinguebatur in eo Job · xxix · Lux vultus mei nõ cadebat in terram ℣ · Sexto quia lux cælestium corpoꝝ virtutes ad nos vehit Vnde secundũ auicennã lux est vehiculum ⁊tutum cælestium · quia scilicet cælestia luminaria mediante lucę agunt et mouent ista inferiora Sed sciẽdum secundum quosdã qꝫ lux habet causare effectus naturales inqnãtum motus sibi adiungitur · nõ qꝫ in motu sit virtꝰ causatiua principalit effectum naturalium sicut est in lucę · ꝛ qnia per motum determinatur virtus solis inquãtum corpus agit in corpus per cõtactũ et secretionẽ aeris moti Et ideo cessãte motu qꝺ erit in fine mundi lux non causabit effectus naturales · sed solus intẽcionales · dando esse coloribꝰ et se diffundẽdo in medio absq; eo qꝫ causet aliquem effectum naturalez Habet enim corpus celeste inqñtũ corpꝰ qꝫ agat per motum · hoc em̃ est ꝓprium corporis vt motus moueat Et ex hac pte hẽt vt moueat ad trãsmutationẽ nature · Ex hoc per lucem habet vlterius qꝫ solum causet esse spirituale inquantuz attingit ad ordinem substantiarum seperatarum et ptcipat aliquid de modo ipsarum Vnde si motus auferatur lux habebit solum se multiplicare in medio et causare effectꝰ spirituales in coꝛporibꝰ · et ex pte hac habet lux aliquã simlitudinẽ cuz forma intẽtionali · maxime cũ fiat in medio et tollatur ad presentiam et absẽntiam luminꝛis ꝓpter qꝺ nõ habet esse fixum et ratum sicut forma naturalis Vnde ratioẽ debilis esse qꝺ lux habet in medio et ratione effectꝰ intẽtionalis quę solum causabit motu cessante posset forte aliquo modo tolerari dictum eorum qui dicunt qꝫ lux habz in medio esse intentionale Sicut ergo mediante luce deuenit ad inferiora virtus cęli ita mediante virgine deuenit ad nos virtus dei id est filiꝰ dei de quo Luce. i. dixit angelꝰ virgini Virtus altissimi obumbrabit tibi · sed hoc factum non ẽ nisi addito motu fidei scilicet per virginis consensum dicentis Ecce ancilla domini ẽc · Mediante etiam ista luce cælestis gratia nobis infundit tur et deuemũt ad nos diuine miserationes Vnde Ecclesiastici · xxvi Miserere nostri deus ommũ a ostẽde nobis lucez miserationum tuarz ℣ · Septimo quia lux diuersas res gignit · Dicit em̃ Dyonisiꝰ quarto capitulo de diuinis nominibus qꝫ lux omnibus coꝛporibus generatis onẽ confert Sic beata virgo genuit illum qui multos filios aduxit secum in gloriam quos non cõtẽpsit vocare fratres vt dicit Apostolꝰ ad hebre · ꝛ · Omẽs aũt qui xpĩ frẽs fũt pñt dici filꝝ spũales beate ⁊gimis q̃ mater xpi ẽ naturaľ Vñ ipã dicit Eccli · xxiv · A generationibus meis implemini Et ideo õnes xpiani sunt filꝝ hiuꝰ lucis Jo · xꝛ · Credite in lucẽ vt filꝝ lucis sitis ℣ · Itez maria mater dñi assiľať auore ꝓpter · nꝛ · ℣ · Primo qꝫ ẽ noctis ac diei mediatiua · ẽ enim terminꝰ noctis et inicium diei · et ideo aliquid habet de obscuritate et aliqd de claritate Et talis fuit beata virgo in vtero matris Qua enim in ipsa terminari debebat nox culpe et inciari dies gratie secundum illud Romanorũ decimotercio Nox preæssit Dies autẽ appinquabit

Jdeo ipsa tanq̃ vera aurora in ip so suo principio aliquid tenuit de nocte culpe · quia fuit in originali peccato concepta · et aliquid de di e gratie · quia fuit in vtero sanctifi cata · et per gratiã sanctificationis ab ipso peccato purgata · Vñ Job in · dicitur de die originalis peccati qui incepit quando aperti sunt ocu li adam et eue · Obtenebrẽtur stel le caligine eius · expectz lucem et non videat nec ortũ surgentis auro re Stelle eñ. i. sancti illo die fũt ob tenebrati · quia fuerunt cũ originа li peccato cepti et cuz originali na ti · Sed ista dies culpe non vidit lu cez. i. xp̃m · quia nec in suo cepti nec in ortu originale habuit pcẽ iõ dicit expectet lucem et nõ vide at · Auroram autem. i. beatam vgi nem non vidit sciz quantum ad or tum · quia non est nata cũ originа li · licet viderit quantum ad cõcep tum · Et ideo signãter dixit nec or tum surgentis aurore · ℣ Secundo quia aurora est latronum expulsi ua · Nã latrones qui de nocte in te nebris exeunt aurora. i. aduemẽte die fugiunt et se abscondunt · Job xxiv · Si subito apparuerit aurora arbitrantur vmbrã mortis Ita de mones tanq̃ insam et extriti fugi ũt cum nostrã auroã. i. virginem glorioſam in corde alicuius per de uotionem fulgere cognoscunt · ℣ Tercio quia aurora est roris infusi ua · Vnde dicitur auroã quasi aura rorans · Ita beata virgo maria di uine gratie rorem nobis habundã ter infundit · Quod significatũ est Gene · xxxii · in lucta iacob cum ã gelo · Nam cum ei dixisset angelus dimitte me quia aurora ẽ · Respõ dit non te dimittam nisi benedixe ris michi · et postea sequitur · quia benedixit ei in eodez loco · Hec eñ est benedictio de qua dicitur Ge · xxvii · In rore celi desuper erit be nedictio tua Et hic est vos supñe g̃ tie qu em nobis hec aurora infũdit Et iste vos aurore est deoratiuus et refrigeratiuꝰ et dulcoratiuꝰ · De coratiuꝰ · quia dicitur q̃ concl̃e ma time vt supra tactum est in aurora se aperiunt et rorẽ suscipiẽt es mar garitas concipiunt que scz in orna mentis ponuntur · Et sic anime de uote dum se isti aurore. i. beate vir gini per affectum deuotionis aperi unt rorem g̃tie superne suscipiunt per quam margaritas candidas. i. affectiones purissimas concipiunt que sunt anime ornamẽta · Et ideo isti aurore dicitur Hos lucis vos tu us. i. affectiões tu generas lucidas et mundas Item iste vos aurore ẽ dulcoratiuus · Exodi · xvi · dicitur · q̃ in aurora colligebaẽ mana Man na quidem est intene dulcedinis g̃ tia quaz hys qui tribulato fũt cor de infundit hec aurora · Itez iste vos est refrigeratiuꝰ scz ardoris fetuẽ tis concupiscentie · scd̃m illud Eccli xliii · Nos obuians ardori vemenci humilem efficit eum · et ideo auro ra est caloris temperatiua ℣ Quar to quia aurora est lucis a sole impe tratiua · Vnde dz̃ · in Ge · xxiii · Lux aurore oriẽte sole mane absq̃ nu bibus rutilat · Sic ista aurora scz v̊ go beata impetrat lumen diuine cognitionis et inspirationis · Nota q̃ ista lux aurore q̃ ẽ mane oriente sole multa bona opaẽ · Est eñ infir morum confortatiua · auiũ letifica tiua · florum de nocte clausorũ aper tiua · herbarum de nocte depressa rum erectiua · Que omnia hec iam p̃dicta facit in nobis beata virgo maria Est eñ ipsa auroã q̃ debiles

confortat · siquidem infirmi confortantur in aurora · ex eo q̄ sāguis in aurora dominatur · et ideo sōpnus dulcior est in aurora · Item q̄ tūc virtutes animales corroborantur · Vnde sc̄m medicos melius se habent infirmi · Et ideo dicitur aurora quasi aurea hoā. i. optima Ita similiter per beatam v̄ginem infirmi spiritualiē recipiūt sanitatē · vires anime recipiūt vigorem · sāguis dulcedinis et deuotionis recipit augmentationez · Item in aurora aues letificanē · et ideo ad cantandum excitantur · Vnde dicitur aurora quasi auium hora · quia sc̄z beata v̄go est que deuotos excitat ad dei laudem · Ipsa enim est que flores clausos. i. mentes humilium aperit ad bene operandū vt odorē bonū exemplū vndiq; circumfūdant Ipa etiam est que depressos p̄ me rorem erigit per spem et consolationem · ¶ Itez beata Maria assimilatur nubi ꝓpter septem · ℣ · Prīo quia nubes est omniū impressionū celestiū de facili susceptiua · Quia sc̄z domina nostra receptaculū fuit omniū celestium gratiarum Nā ceteris sanctis per ptes marie autē totā se infudit gratie plenitudo sicut Ihero9 dicit · Vñ angelus dixit ei Aue gratia plena · Et ideo pre ceteris sanctis extitit gloriosa Exodi · xvi · Gloria dōmini apparuit in nube · ℣ · Secūdo quia nubes est sua leuitate sursū ascensiua Quia sc̄z virgo beata contēpnens terrena sēpez erat ad celestia eleuata Ysaie · xix · Ascendet dōminus super nubem leuē. i. v̄ginē a terreno amore alleuiatā et celesti calore sūblimata · et ingredietur egiptū. i. mundū · ℣ · Tercio q̄ nubes ē solaris radij incorporatiua · sed tamē radij quia in ipsa nube incorporat ipsā penetrans nō eā scidit nec ipsa nubes diuidit · Ita ipsa dña nrā filiū dei in se recepit et carnē vestiuit et sine sui corruptione etiā mūdo peperit · Ezech · xxxij · Sole nube tegā Act · .i. Nubes suscepit eū ℣ · Quarto q̄a est caloris mitigatiua et vmbrātiua Quia scilicet virgo maria est omnium malorū nostrorum mitigatiua Psalmista Expandit nubem in ꝓtectionē eorū Mat · decimooctauo · Nubes lucida obūbrauit eos · ℣ · Quinto quia nubes est laborū tūm recreatiua et siti estuātiū refrigeratiua · q̄ sc̄z dña nrā est oīs nri laboris consolatiua et refrigeratiua · Ecclesiastici · xxxv · Speciosa misericordia dñi in tpe tribulationis q̄si nubes pluuie in tpe siccitatis · ipa em̄ est regina mie ℣ · Sexto q̄ nubes resoluta in pluuiā ē tre fecūdatiua ac seminū nutritiua · impinguatiua · augmentatiua et multiplicatiua · Quia sc̄z domina nostra per impetrationem gratie terras anime nostre fecundat · bonas affectiones in nobis nutrit et impinguat · et opera nostra augmentat et multiplicat Ysa · decimooctauo · Nubes roris in die messis · Nam ipsa infūdēdo diuine gr̄ie rorez facit nos multiplicare bonorum operum messez · ℣ · Septimo quia nubes est amaritudinis in dulcedinem mutatiua Nā ex maximis aquis generata in altum tamen sublimata et contra solem suspensa solis beneficio amaritudine deposita fit in dulcedinem tota conuersa · Ita etiam domina nrā licet amare vt dictum est fuerit in originali peccato generata · tamen a spiritu sancto sanctificata · et a sole iusticie grauidata facta ē pre dulcissima et mater pia · inj · Regum

xviij· Ecce nubecula pua quasi vestigiū hominis ascendebat de mari cē· Et dicitur beata virgo nubecula parua quātitate humilitatis· leuitate sanctitatis· qz fuit ab oī peccato immunis· a subtilitate paupertatis ℣. Itē beata maria assimilat̄ mari· Primo qz mare obtinet amaritudinis poculū. i. aquā amarā Cuius amaritudinis causa est sēz Phūm Quia in mari sunt duo vapores scz humidus et siccus· siue subtilis et grossus· per calorē ergo solis et motū a mari resoluitur ps subtilior et remanet grossior· que mimiz calefacta fit salsa· a adusta efficit̄ amara· Et ita in beata maria fuerūt duo vapores. i. amores scz ad filium· Vnus naturalis ad illius humanitatē qui erat vt vapor grossior· Alius spiritualis ad illius dīmitatez· Et sēm hoc habebat de ipso duas cōsolationes· Vnam secundum sensualitatē que erat vt ps grossior· Aliā sm rōnē q̄ erat vt ps subtilior In passione autez filij sui ꝓpter calorem solis. i. ꝓpter feruorem penarum et dolorum tristi et motū mortis eius exalauit pars subtilior· id est remissa est in ea consolatio rationis· et habūdauit vapor grossior id ē affectio naturalis· ꝓpter quaz intantuz calefacta et adusta est dolore q̄ tota facta est amara· Vnde maria interpretatur amaruz mare Job· xl· Feruescere faciet sicut ollam profundum maris id est cor vigilis· qđ quantum feruebat amore vrebatur dolore Et ideo ipsa ad modum olle bullientis extra effundit aquam lacrimaruz Ruth. i. Vocate me maria hoc est amaram· qa amaritudine repleuit me omnipotens· ℣. Sedo mare est fluminū hospiciū Nā oīa flumina intrāt mare vt dicitur Ecclesiastes. i. Et ita omnia dona spiritualia et omnium gratiarum carismata influxerunt in beatam mariam Ecclesiastici· xxiiij· In me gratia oīs vite cē ℣. Tertio quia mare est omnium aquaz principium· Nam mare est fui diffusuum· Vnde tam fluminibus q̄ fontibus sēm Jheronimum est aque ministratiuum· Hoc etiam probat Seneca in nono libro naturalium questionum· scz q̄ mare est principium omnium fluminum et fontium· Sed Aristoteles et Auicēna et Algazel et omniter ypatetici volunt q̄ fontium et fluminuz pluuia sit causa· Et huic sententie videt attestari q̄ crescente pluuia vt in hyeme crescunt flumina· et ecōtrario in estate contingit· Sed positio prima magis videt cōuenire scripture Ecclesiastes. i. Ad locum vnde exeunt flumina reuertunt cē· Potest tamen dici q̄ quantum ad continuationez attractionis aque ad aliquam vastam voraginem que est principium fluminis verius videt dictum Senece· scz q̄ mare sit principiū· eo q̄ pluuia nō videt sufficere posse ad indeficientē exitū fluminis aliqui? Sed q̄tum ad facilitatē attractionis et congregationis aque verius est sēm· eo q̄ terra spongiosior est in loco descensus pluuie q̄ alibi in pfundo· et ideo magis attractiua ē· et aq̄ pluuialis subtilior ē· et ab alto cadēs· ideo penetrat cū iueit poros tre ad hoc aptos· a ita vtraq; fetēcia de facili fustinetur· Sed licz terra attrahat ab vtroq; scz a pluuia et a mari· qz ex oī pte attrahit tñ in videt copiosiꝰ attrahē· Vñ otinue attrahit scz a mari· pcipue cuz aq̄ pluuial eo q̄ pauca est et raro cadēs nec tota nec semper

ꝑuemiat ad locum vnde flumē ori
tur. Et huiusmodi congregatio aq̄
non fit solum ex attractione ad
vnum locum sed ex concursu pluri
um venarum siue ꝑ naturā siue
ꝑ artem. quo modo aggregātur
vene artificialiter cum putei fodiū
tur. Et sic patet q̄ aqua fluminū
et fontium et est a nubibus p plu
uiaz. et est a mari per attractiōez
continuam. sed magis continue et
habunde a mari. Vnde etiaz Arist.
dicit in libro Meth. q̄ mare occea
num est continue principium om
nium fluminū. Ita similiter q̄uis
a nubibus que sunt in aere .i. a sā
ctis qui sunt in celo. et flumini-
et fontibus qui sunt in terra .i. vi
ris et mulieribus eos orantibus in
ecclesia infūdatur. i. impetrat a deo
frequenter gratie pluuia. tamē a
mari plenissimo .i. a beata virgine
magis continue et habūde attrahi
tur aq̄ gratie. Ipsa enim vt dicit
Bern̄. sinum pietatis sue ommb⁹
aperit vt de plenitudine ei⁹ accipi
ant vniuersi. Vnde gratie aliorum
sanctorū minime sunt respectu gū
tiarum eius Eccli. xxiy. Quasi gutte
aq̄ maris deputati sūt. ℣. Quarto
quia mare est in necessitatib⁹ refu
gium. Ita beata virgo est refugiū
miserorum in tribulatione positorum
Vnde ipsa est spes ōmium miserorum
in terra habitantium Ps̄. Spes ō
nium finium terre et in mari aĉ ℣.
Quinto quia mare est itinēris com
pendium. Ita similiter siue ad sta
tum gratie siue ad portū glorie be
ate virginis auxilio cui⁹ ꝑuenitur
Ps̄. In mari via tua. ℣. Sexto qa
mare est laboris lucrum. Vnde ne
gociatores ipsum maxime frequē
tant. Ita qui volūt celestis gratie
thesauris ditari ad beatam v̄gine
sepius ire debent. siue ad contem
plandum eius exempla. siue ad sa
lutandum et cōmendandum eius p̄
cōia. siue ad impetrandum et obti
nendum ei⁹ suffragia. In cui⁹ figu
ram dicitur Jo. vi. q̄ ꝑexerūt di
scipuli ei⁹ ad mare. ℣. Septimo q̄
mare est vndarū ꝑpulsiuū et equali
tatis et tranquillitatis reductiuum
Vnde mare vocatur pelagus. quia
pellit vndam. Et vocat etiā equor
ab equalitate. quia etsi fluct⁹ eius
velut montes erigūtur sedatis ta
men tempestatibus adequantur.
vt dicit Ysido. Ita beata maria a
sibi deuotis et amicis vndas temp
tationū repellit. et fluct⁹. i. furores
persequētium. et tempestates .i. i
petus aduersātium ad equalitatem
pacis et tranquillitatem reducit.
Quod figuratum est Jone. i. vbi di
citur q̄ tulerūt Jonam et miserūt
in mare et stetit mare a feruore fu
o. Per Jonam intellige orationem
pūram et deuotā. que tūc in mare
mittitur q̄n beate v̄gini porrigit.
et tunc mare. i. mūdus seuiens cēs
sat a feruore suo. i. ꝑsecutiōis furoꝛ
℣. Item beata maria assimilat̄ tre
ap̄t. xiy. Nā tra sc̄m Basiliū. est
corp⁹ infimū. orbis medium. celi cen
trū. elemētū maxie corpulētū. mū
di fundamētū. naturalit̄ frigidum et
siccū. q̄ntitate minimū. q̄litate ob
scurū. figura spericum. aque gluti
no māsiuū. sc̄m se totū q̄tu. licet
in ptib⁹ suscipiat sepe motū. ōmū
viuētiū receptaculū. et pdū dei sca
bellū. Prio igit̄ btā v̄go assimilat̄
tre. q̄ tra est corp⁹ infimū scz int̄
q̄tuor elemēta sm ordinē naturalē
elemētorum. sicut celū ē supmū in or
dine corporum Pro. xxv. Celū furfū
et tra deorsū. Ita btā v̄go fuit in
fima ōmū sanctorum p̄ sui ꝓputatiōez

Vñde et appellauit se vltissimo et ihesu noīe frīam sīz ancillam· Ecce īnīt ācilla nē· Lu.i. ¶ Secundo qr terra est orbis mediū· qr sīz beata vgo est media.i. mediatrix nostra per reconciliationē Ps· Operatus ē salutē in medio trē ¶ Tercio quia tra est cæli centr· Tale aūt centrū cæli habet stabilitatem et fixionez Et sic beata virgo ex dono dei habuit stabilitatem et fixionem in gīa et fide Ps· Firmauit orbez trē qui nō mē· ¶ Quarto qr terra est elemētū maxīe corpulentū Ita beata virgo fuit corpulentissima per pulegiationem· Quia corpus virgineum possedit in mūdo· corpus diuinū portauit in vtero· a corpr gloriosum possīdet in cælo.i. Para· nn· Inuenerunt terram latissimaz quietam et fertilem Corpus enim beate virginis fuit terra quieta a passionibr· fertilis per plūs fecūditatem· latissima per glorie imortalitatem· ¶ Quinto quia terra est mūdi fūdamentū· sīzpter īmobilitatē· qr quasi oīa corpora mouenē circa eā· sīz cælū ignis aer et aqua Sed ipsa stat sicut fūdamētū īmobile Ecclēstes.i. Terra aūtē in eternuz stat Ita beata maria tanq̄ fidei fundamentū fuit semper stabilis in ea aplis ab illa recedentib9 tpe passionis· Item ipsa stat p mūdo vocatoribus semp assistens et nunq̄ eis deficiēs Eccī· xxnn· Vsq ad futurum seculū nō desinā.i. vsq post diem iudicij peccatoribus assistere nō cessabo· ¶ Sexto qr tra ē elemētū naturaliter frigidū et siccū· Et ita beata maria fuit frigida et sicca p carnis incorruptionē· qr caruit humore luxurie et ardore cupiscētie Iud.i. Terram aridā dedisti michi Et Deuē· xxiij· Terrā quaz calcas ferrea est· ferrum em̄ est frigidū et siccū· ¶ Septimo quia terra ē quā titate minima· Et ita beata virgo fuit per paupertatis extenuationē minimū hīs de mūdo Be· xli· Crescere me fecit de9 in tra pauptatis mee Jē· nn· Aspexi trā et ecce vacua erat ¶ Octauo qa tra est q̄litate obscura. Ita beata virgo obscurata et turbata est in filij sui passione Ysa· lx· Ecce tenebre sīz afflictiois et doloris operiēt trā.i. btāz vgīnē· Et in eodē· xxxij· Luxit et elāguit tra· ¶ Nono tra ē figura sperica· Et btā vgo fuit figuē spēi cæ· imō tū habuit plenitudinez gratie· Nā sicut figura sperica pbatur a phō esse pfectissima figuraz· et ipsa fuit pfectissima frīaz Istud autē q8 phī vocant speraz tre sacra scriptura vocat orbem tre· ¶ Vnde eadem est figura sperica et orbicularis· De qua in Psalmo dicitur· Orbem tre et plenitudinem ei9 tu fundasti· ¶ Decimo quia tra est aque glutino manciua· Quia sālez ppē humiditatē aque tenent se ad inuicem partes tre· Et sic beata vgo aque glutino.i. diuine gīe dono constans et firma fuit· Vnde ipsa fuit tra tore cælestis grātie madens. vt habetur Judicum· vi· ¶ Vndecimo quia tra secundū se totā est quieta· Et ita etiaz similiē tota quieta fuit beata virgo maria per mentis abstractionem· et a discursibus vacationem· Vnde et ei attribuitur sabbatum quod est dies quietis Leuitici· xxv· Sabbatū erit tre ¶ Duodecimo quia tra est oīm viuentium receptaculuz· Ita et btā maria oēs recipit ad se ofugientes· ymo ipsa iuitat dicēs· Trāsite ad me oēs q̄ concupiscitis me nē· Eccī· xxnn· Et hoc ē quia ipsa est

plena miſericordie · ſcdm illud Ps̄. Miſericordia domini plena eſt tra Et ideo ipſa data eſt in refugium Ps̄. Terram autē dedit filys hoim ℣. Decimotercio quia terra dicitus pedum dei ſcabellū · Et ſic fuit beata virgo per filj dei ſuſceptionē Qua ſi em̄ pedes dei quibus mediantibz ſtetit in eius vtero fuerunt corpus et anima xp̄i · Vñ Ysai · lxvi · Terra ſcabellū pedū meorum ℭ Item beata virgo Maria aſſimilat̄ monti Syn̄ai ꝓpter octo · Primo quia mons ille fuit mons miſericordie et ꝓmiſſionis · Eſt enim mons ſynai in ꝓuincia Madian · cuius pars eſt Oreb · vbi apparuit dominus Moyſi in rubo compatiens afflictiom populi ſui · et ꝓmiſit liberaē eum a ſeruitute egiptiorum p manū eius vt habetur Exō · iij · Ita beata virgo Maria tā ꝑ miſericordie regina fuit ꝓmiſſa et p̄figurata in illo eodem rubo in quo dn̄s moyſi apparuit · ſicut Eccia dicit · Rubū quē videat Moiſes ac̄ Et in alys ꝓphetis multis et expreſſis · Et in ea implete ſunt ꝓmiſſiones facte de liberatione hūane generis a ſeruitute dyaboli · Nā in eā deſcēdit filj? dei et carnem neam aſſūpſit ꝓ noſtra liberatione Exō xix · Deſcendit domin? ſuper montem ſynai ac̄ · ℣. Secūdo quia mōs ille fuit mōs angelice frequētationis · Ibi em̄ frequēter angel? ex ꝑſona domini apparuit et locutus eſt moyſi · Vnde dicit Actuū · vij · q̄ apparuit ei in deſerto montis ſyna in igne flāme rubi ac̄ Et in eodē capitulo dicitur etiam de Moyſe · Hic ē q̄ fuit in eccleſia in ſolitudine cuz āgelo · qui loquebat̄ in mōte ſyna et cuz patrib? noſtris qui accepit verba vite dare nobis · Ita ſimiliter beata maria fuit ab angelo viſitata · ſalutata · et de verbo vite edocta · ſicut patet Luce. i. ℣. Tercio quia ſynai fuit luminis mōs et inflāmationis · vt cū apparuit ibi domin? in flāma rubi Exo · iij · Et item Exo di xix · dicitur · q̄ mons ſynai fumigabat eo q̄ deſcendiſſet dominus ſuper eū in igne et aſcēderet fum? ex eo quaſi de fornace Et hoc factū eſt de beata virgine · quādo ſcilicz ſpiritus ſanct? in eam ſupuenit · qui eſt ignis . i . amor diuin? · et eā eſtuanti deſiderio fumigare fecit et mentem totam ipſius illuminauit et inflāmauit Luce. i. Spiritus ſanctus ſuperuenīet in te ac̄ ℣. Quarto quia fuit mons pluuie et roris Et ſic fuit virgo maria in filj dei ꝓceptione Ps̄. Deſcendet ſicut pluuia in vellus ac̄ · Hanc pluuiam ſue rorem celeſtem meruit beata v̄go ſuſcipere · quia humillima fuit · Nā a ſuperbis et elatis fugit . ij . Regum . i . Montes gelboe nec ros nec pluuia veniat ſuper vos · ℣. Quinto quia ſyna fuit mons diuine habitationis · Nā ſcdm Joſephū erat opinio hominū habitare ibi deum · propter quod nō paſcebant ibi oues · nec paſtores cōmuniter appropinquare audebāt Ita ſimiliter btā v̄go fuit habitaculum dei Pſalmiſta Mons in quo beneplacitum eſt deo habitare in eo · Et item Pſalmiſta · Dominus in eis in ſyna ac̄ · ℣. Sexto quia fuit mons ſapientie et eruditionis · Ibi enim data eſt populo lex per manum moyſi Leuitici vicesimo ſexto · Hec ſunt precepta atq̄ iudicia et leges quas dedit dominus inter ſe et filios Iſrahel in monte ſynai per manū Moyſi · Ita ſimiliter beata virgo illū mundo peperit q̄ eſt verbū et ſapientia

patris qui est dux a legifer noster per quem reges regnant et legum conditores iusta decernunt. ℣ Septimo quia est mons iusticie et comminationis. Naz beatissima virgo maria sicut sibi deotis a eā reuerētibus est salutis refugiuz. ita et a tempnentibus et blasphemantibꝫ erit ad mortis et pditionis iudiciū Vñ Exo. xix. dixit Moyses de mōte Synai. Cauete ne ascendatis in montem nec tangatis fines illius Omnis qui tetigerit montem morte morietur. ℣ Octauo quia erat mons pascue et refectionis. Vnde dicit Josephꝫ. q est mons excelsꝫ ad pascua egregius. ꝙpuis in aliq ptē eius vt dictuz est. pastores ante Moysem ꝓpter reuerentiam nō audebant pascere oues. Sed Moyses dum approximauit rubum audere sine combustione vidit et deū sibi loquentem. i. angelū sibi loquētem presētialit ex persona dei audiuit vt habetur Exod. iii. Vnde dicitur ibi. q tū minasset gregem ad interiora deserti venit ad montem oreb. apparuitq ei dominus in flāma de medio rubi. Ita beata virgo in assumptiōe fuit quādo peruenit ad pascua eterne beatitudinis. ad que etiam gregem fidelium ad eaz confugientiuz exēplo et auxilio iugiter introduxit.

¶ Capitulū. xlix.

MIserie et tribulationes presentis vite assimilantur aquis. de quibꝫ in Ps. Saluuz me fac deus quoniam intrauerunt aque vsq ad animam meam Iste aque sunt transeunde auxilio sti diuine gratie Ipse em deus dixit Ysa. xliii. Cū trāieris p aquas tecū ero. Sed iste transitus potest fieri multipliciter. Primo calcādo per fidem. sicut de beato Petro legitur Mat. xiiii. Itē transeundo p fortitudinē. quēadmodū legit. in. Ne. xxix. vbi dr. semei cuz mille viris de benyamin irrūpentes Jordanē. qd fuit per fortitudinē ante regem. i. cristū transierūt vada miserie presentiū Itez natando qd fit per prudentiam. Quicūq em nare vult necesse est q habeat natandi prudentiā. et hoc figmificatum e Actu. xxvii. vbi dicitur. q̄ centurio iussit eos q̄ possent natare mittere se in mare. Item nauigando. qd fit per pemitentiaz. Nauis em pmitētia est Exod. xiii. Transeūtes mare per tatē liberati sunt. Item aquas diuidendo. qd fit per vtgaz diuine iustitie Exod. xiii. Eleua vgam tuam et extende manum tuam supmare et diuide illud. Itē saltando in baculo diuini adiutorij per otēplationē. qd figmificat Gen. xxxi. vbi dixit iacob In baculo transiui istū Jacob contemplatiuus est qui iordanē miseriaz pntiū debet trāsire appodiando se baculo dīni adiutorij. Itē miseria et tribulationes licet de se nō sint hoi grate vel placite. possunt tn effici faciles et qsi dulces ad sustinendū. Qd patz exemplo aq̄ū. Nam de se nullum habet aqua saporē. acq̄rit tamen saporē vel per colationē qua habet in poris tre. vel p calorē solis qui vaporem facit in aqua eleuando subtilius eius et permiscendo humidū aereū qd pinguescit et dulcorat Et salsedinē inducit oburendo terre stre quod remanet. Ex hys colligūtur tres modi q̄bus aqua tribulationis efficitur aie sapida. vnꝰ est p passionis xpi ispectionē. Nec em ē colatio aq̄ in poris tre. Fuit emz corpus xpi carneuz et terrestre sicut

corpora nostra. et ideo per poros terre vulnea corporis xpi possum? accipere. in quibus tunc aquam no strarum tribulationū colam?. quā do michil esse quod patimur respe ctu doloris eius quē ipse p nobis pertulit iudicamus. Et sic dulce et leue nob fit si p illo pua q̄ p nob maxima ptulit patiamur Heb. xij Recogitate eum qui talez fustinu it aduſus semetipsuz a peccatoribz contradictionez vt nō fatigemini animis vestris deficientes Greg?. Si passio xpi ad memoriam reuoce tur michil est adeo durum quod nō equo animo toleretur. ℣. Secūd? modus est per contemplationis e leuationē. Et hec est caloris solaris in sublime subleuatio et impingua tio. Nam calor solis. i. feruor diuini amoris id quod subtili? est hominis scz mentem eleuat ad contemplan dum celestia. et tunc anima pinq uescit aereo humore scz spirituali deuotione que ei omnem tribulati onē dulcorat. Vnde habet Exod. xvi. q̄ dū incalesceret sol liquefa ciebat mānā. Est em vt calor solis feruor diuini amoris q̄ mana lique facit dū mentē afflictaz in deuotio nis dulcedinē reso luit. Tercio mo dus est p vrētem contritionē. Et hec est terrestris vaporis adustio. Quia scz feruens contritio aduxit et consu mit onem terenū affectū. Et aqua tribulationis que erat peccāti insipi da fit hominī opūcto sapida. nō q̄ dem sapore dulci sed salso. Est em tribulatio hominī opūcto ex vna p te sapida. i. grata scz vt a peccato purget sed est ei salsa ratiōe cause quia scz displicet ei cōmisisse vnde patiatur. Vnde hoc est mare deser ti. i. penitētie qd est mare salsissimū vt dicitur Josue. xij.

¶ Capitulum. l.

Mortis memoria repsētat i timere triplici rōe. Primo q̄ timis terrā fetidat Ista memoria mortis ad bene operandū sollicitat Greg? Valde se sollicitat i bono ope q̄ cogitat de extreō vite ℣. Secūdo q̄ ignis p timere conser uat et maxīe si timis est calidus q̄ si frigidus ignē extinguit. Ita me moria mortis feruentē impressa gē tiā spūs sācti oseruat. sunt tamē q̄ frigidā istā memoriā habent vt illi qui aiaz cū corpe morituraz credūt talis memoria potiꝰ extinguit gra tiam q̄ conseruet. ℣. Tercio quia timis maculas lauat. et similit me moria mortis abluit oīm peccatorū maculas Eccī. vij. Memorare no uissima tua et in eternū nō peccabis Lauat em maculas luxurie si quis osideret q̄le futurū ē qd diligit Greg? Nichil sic ad domādū carnis desideria valet q̄ q̄ vnusq̄sq̄ hoc qd diligit q̄le sit morituꝫ p̄sert. Itē lauat peccatū superbie si osideret q̄ ipse ē moriturꝰ qui se eleuat Eccī. x. Quid superbit terra et timis? lauat peccatū auaritie si osideret q̄d fina liter de mūdo portat Job. xvij. Sac cū meū osui sup cutē meā a operui timere carnē meā.

¶ Caplm. li.

Vndꝰ ē locꝰ obscurꝰ qm̄a obscurat ad modum aeris fumo vanitatis. pulue ris piditatis. et nebula carnalitatis. .i. Jo. ij. Omne qd est in mūdo cu piscētia carnis ē et cupiscētia oculorū et superbia vite. Itez aer vt di cit Jsid vehemētiꝰ concitatus ventos tonitrua et choruscatioēs efficit. a tractus nubila gignit. cōspissatꝰ pluuias facit. congelatꝰ nues a grā dines introducit. Sed rarefactus

ſerenitatem adducit Mūdus autē aliquādo ꝛcitatur ꝑ ſuperbiā · et tūc genēat ventos ꝓcutionū · tonitrua ꝛminationū · et choruſcationes ſiue fulgura percuſſionū Aliqñ vero cōtrahitur ꝑ auariciā · a tūc obnubilatur et obſcuāt · quia ſicut dicit Greg⁹ · Tenebra aīe eſt diuitia⁊ cupido Aliquādo vero ꝛſpiſſatur et īpinguat ꝑ gulā · a tūc pluuias facit .i. fluxuz luxurie · ꝓxima em̄ ſibi ſunt vt dicit Greg⁹ , venē et genitalia · Alī qñ vero congelatur ꝑ accidiā · et tūc ſi faciat opera que videāt alba .i. pura vel bona ſunt tñ frigida et cito deſtructibilia Aliqz vero rarefcit .i. ſubtiliat ꝑ pēnitentiā · a tunc ſerenatur ꝑ ḡtiam ℣ Item mūdus aſſimilat mari Primo quia mare eſt multorū periculorū ꝛtentiuū Eſt em̄ mare periculoſū · Prīo ꝓpt motū Mat: viij · Motus magnus factus eſt in mari ꝓpt quē motū mare eſt tempeſtuoſū pœlloſuz et tumultuoſū · Et ita mare mūdi eſt tēpeſtuoſū ex guerra · pœlloſū ex infortunijs · tumultuoſuz ex iniquitatibus et vicijs · ꝫ Corīn · xi · Periculis in mari ℣ Sedo ꝓpter ventum · Eſt in mari īpulſio contrariorum ventorū · Dan̄ie · nij · Quatuor venti pugnabant in mari · Nā vt ventus auſter eſt pñs ꝓſperitas · vt aquilo adūſitas Orientalis inſpiratio grē · Occidental⁊ ſuggeſtio malicie · ℣ Tercio eſt periculoſū ꝓpt defectū tam ſtiz nauis q̄ naute .i. gubernantis Nauis em̄ ſiue lignuz cū quo habem⁹ tranſiē hoc mare eſt hoc corpus qđ eſt vas fragile ꝓpt paſſibilitatē · graue ꝓpter peccati onerositatē · et multis foraminib⁹ penetrabile ꝓpt ſenſuum ſuſceptibilitatē Sunt em̄ ſēſus vt foramina quedam per que multa mala ingrediuntur · Item ē frequēter defectus naute piti .i. rōnis prudēt regentis · Omnia hec pericula ſētiūt hoīes piti in mari hui⁹ mūdi Eccī · xlvij . Qui nauigāt mare narrant picula eius · ℣ Secūdo mare eſt animātiū et multipliciuz monſtrorū ꝓductiuū · Vnde ſm̄ Habanū plura mōſtra ꝓducit mare q̄ ṫra Dñi · Hoc mare magnum et ſpacioſum manibus · illic reptilia quorū nō eſt numer⁹ · Ita m mari mūdi ſunt aīantia diuerſa a mōſtruoſa multa · nō tantū corporaliter ſed etiā ſpūaliē · Sūt em̄ in mūdo hoīes aīales .i. ſenſuales ad modum piſciū · ſm̄ illud · Facies hominis ſicut piſces maris · et dicuntur aīales .i. ſenſuales nō ſapientes illa que dei ſūt · quia aīalis homo nō percipit ea que ſūt ſpiritus dei vt dicitur .i. Corīn · ij · ℣ Itē ſūt monſtruoſi velut ille belue · de quibus habetur Dan̄iel · vij · q̄ ſurgebant de mari · Nam ꝓma que erat ſimilis leoni ſignat ſuperbiā vite · ſeda que erat ſimil vrſo ſignat voluptatē carnalis ꝺcupiſcentie · tercia que ēat ſimilis pardo ſignat auiditatem auaricie · quarta que habebat dentes ferreos ṫribiles ſignat crudelitatē malicie · ℣ Tercio quia mare eſt nubium et nebule a ventorum generatiuum · Et ſimiliter etiā mundus generat nebulas errorum · nubes viciorum · ventos perſecutionum ſiue temptationū · ꝓpter quas precipitant̄ et ſuffocant̄ mlti Mat: v · Grex precipitatus eſt in mare · a fuit grex porcorum id eſt hominum carnaliter viuentium ℣ Quarto quia mare eſt lune imitatiuum · Dicit em̄ Phūs in libro de ꝓprietatib⁹ elemētorū · q̄ mare imitat naturam lune · Nā

ficut adamantem sequitur ferrum
sic mare sequitur lune cursum Vn
de semper est mare in summo aug
mento et vigore quando luna est
plena lumine siue versus cælū vt in
nouilumio·siue versus terram vt i
plenilumio Et sicut luā i suo lumiē
plus ꝓficit vel deficit sic mare cre
scit amplius vel decrescit vt supra
dictū est capitulo·xlviij· Deo sicut
mare ipsū imitat lunā· Ita mūdꝰ
sequitur fortunam·Vnde sicut cre
scit vel minuitur fortuna alicuius
ita multum vel parum euꝫ appreci
atur mundus Vnde metrice dicitur
Cum fueris felix multos numerabꝭ
amicos Tempora si fuerint nubila
solus eris ¶ Item mundus assimi
latur deserto // Primo quia deser
tuꝫ est locus infructuosus Non em̄
colitur nec seritur· sic mūdus io ē
mundam hominēs nō scindumtur
aratro pēnitēcie·nec recipiūt semi
na doctrie ita vt eis apponat· nec
semē diuine gratie·a ideo nec fruc
tꝰ operū producūt meritorios eter
ne glorie Jē· decimo septimo Erit
quasi myrice in deserto que scilicet
sunt infructuose // Secundo quia
desertū est locꝰ spinosus id est spi
nis et vepribus plenus Et sic etiaꝫ
in mundo habundant spine id est
sollicitudines tēporaliū que mētē
inquietāt· vl spine.i. pūctiones tri
bulationū que cor vl corpꝰ cruciāt·
vel spine.i.mordiationes peccato
rū que cōscientiā pungūt a lecerant
Jud·v·iij·Conterā carnes vestras
cū spinis tribulisq; deserti· // Ter
cio quia desertū ē locus periculosus
Est em̄ venenosoꝝ aialiū domicili
ū· ferarꝫ latibulū· et latronū habi
taculū· Sic in deserto mundi sunt
aialia venenosa p luxuriā Hala·
i.Posui hereditatē eiꝰ i dracones

deſti Jtē sunt ferē.i.feri per ſupbiā
Vnde ſuperbo regi Nabuchodono
ſor dictū est. Eicient te ab hoībꝰ et
cū bestys feriſq; erit habitatio tua
Jtē sunt in deserto mūdi latrones
p auariciā Qui em̄ paupes vsuris
a exactioībꝰ et alys tributis spoli
ant mūdi latroēs vocāt̄.i. Corin·xi·
Periculis latronū· // Quarto qa
desertū ē locus defectuosus· qz est
locus sitis a ariditatis scz aq̄ carēs
Ps Jn tra deserta inuia a inaquosa·
Jta in hoībꝰ mūdanis est ariditas
et sitis inordinati appetitus et insa
tiabilis circa peccata et tpalia Ps
Esurientes et sitientes aīa coꝝ in ip
sis defecit· Et hoc ē quia deficit eis
aqua scz gratie que hanc sitim ꝛor
dinatā extinguit Jo··nn·Si qs bi
berit ex aqua quā ego dabo ei non
sitiet in eternum· Vbi ergo hec aq̄
deficit est sitis insaciabilis Psal· A
nima mea sicut tra sine aqua tibi·
// Quinto quia desertum est locꝰ
estuosus·scilicet ardoribꝰ solis ex
positus· Habent enim mundani
ordinatum ardorem solis scilicet ꝛor
dinatum amorem ꝓsperitatis·
Joēlis.i. Ignis comedit speciosa
deserti· Et vocat ignem ardentissi
mum ardorem solis qui est inordi
natus affectus cupiditatis de quo
in Psalmo· Per diem sol non vrꝫ
te neq; luna per noctem· // Sexto
quia desertum est locꝰ metituloſus
quia est locꝰ horroris et vaste soli
tudinis· Est em̄ mūdꝰ illa solitudo
deserti· De qua dicitur Deut· vin·
Ductor tuus fuit in solitudine ma
gna atq; terribili· in qua erat ser
pens flatu adurēs et scorpio a dip
sas· Serpens flatu adurens est ip
se mundꝰ qui flatu siue cupiditatis
inficit Scorpio in facie blandiens
a retro pūgēs ē caro siue voluptas

corporis Ipsas autem latenter in terficiens est ydabolus et hec timo rem debent inutere et horroꝛē ℣. Septimo qꝛ desertuz est locus deui us · locus enim est desertum deuꝫ et erroris Vnde ps̄. Erraūerunt in solitudine in inaquoso · viam ci uitatis habitaculi non inuenerunt Sunt enim in deserto vie deuie fru ticibus plene arenose lapidose pul uerulente fetulente et alys incom modis onerose Similiter in mūdo sunt vie deuie iracundorum · quia precipue ira facit a ratione deuia re Sed fruticibus et vepriꝫ plene sunt vie pigrorum · secūdum illud Prouerbiorum · xxiꝫ · Per agruz pigri hominis transiui et per vine am viri stulti a ecce totum repleue rāt vrticꝫ · operuerant superficiem eius spine ac̄ · Osee · vꝫ · Sepiam viam tuam spinis Vie autē arenose sunt vie auaroꝝ qui aurum querunt Omne enim aurum tam q̄ arena ē exigua vt dicitur Sapi ēcie · vꝫ · Sed lapidose et strauulose sunt vie superborum Ecclesiastici · xxi · Via peccantium complanata lapidibus Sed vie puluerulē te sunt vie gulosoꝝ qui nutriūt puluerem id est corpꝰ in puluerē reuersuruz Ecclesiastici · xꝫ · Reuertatur puluis in terram suā · Fetulente autem sunt vie luxuriosoꝝ qui fetent per carnis corruptionez Omnis quippe caro corruperat viā suam Genesis · vi · De cadaueribꝰ eorum ascēdet fetor Ysaie · xxxiiꝫ Vie autem onerose et difficiles sūt vie inuidorū qui ex multis torquē tur Sapiēcie · quinto Lassati sumꝰ in via iniquitatis et perditionis · ā bulauimus vias difficiles Omnis ergo peccatorum via est sicut via deserti de qua dicitur · ꝫ · Regū · xiꝫ Abierūt per viā deserti tota nocte ℣. Item mundus est similis spelū ce Est enim spelunca fouea subter tanea a speculādo dicta · habet em̄ ex parte lucis introitum latū · sed terminum habet acutum Vnde lo cus est lucidꝰ in ingressu · obscurꝰ in progressu · sed artus a insipidꝰ in egressu · si tamē inuenīat egres sus vt dicit Damascen̄ · Sic homo mūdum ingrediēs habet introitū lucidum dum in vita nascitur · qui a vita erat lux hominū · ꝫ habet p gressum obscurum quia scilicet in mundo viuēdo multis tenebris ig norantie et peccatoruz inuoluitur Sed habet egressum artum et insi pidum dum moritur Nichilominꝰ tamen mundus est locus ad speculandum Apoꝰ · prima Cor̄ · xiꝫ · Videmꝰ nūc p speculū in enigmate ¶ Capm̄ · lꝫ ·

Mutatur hō sex modis spiritualiter secundum qꝰ sex modis mutātur res corporaliter Sex sūt enim secūdū Phm̄ species mutationis que competūt vite spūali scilicet corruptio · generatio · augmētum · diminutio · alteratio · a loci mutatio Corruptio fit salubriter in homine pemitēte per peccati destructionē Apoꝰ · ho · vi · destruatur corpꝰ peccati vt vltra non seruiamꝰ peccato Gen̄ · xxxv Mūdam̄ in ac mutate vestimenta vestra · ipā em̄ peccati destructio ē mētis mūdacio Gnātio vero fit in pemitētie p grē renouacōnez qua fit cōfirmē hoī nouū ee gratuitū ℣. Det · ij · Quasi mō gemiti infantes rōnabiles sine dolo lac concupiscite Sz qꝫ talis grā pendet ex dō grati am infundentē dicitur in ps̄. Mutabis eos et mutabūtur Augmen tū fit i ꝓficiēte p vtutū extēsionez

Pro. quarto Justorum semita qua si lux splendens procedit a crescit vsq; ad perfectum diem Et quia talis profectus est per gradus · vñ · virtutum vel · vñ · donorum dicitur Danielis. nn · Septem tempora mutabunt̃ super te ~ Diminutio fit in prudẽte p humilitatis reputationẽ secundum illud Aposto. i. Co. xv · Ego sum minim9 apostolorum qui nõ sum dignus vocari apostol9 ~ Alterationo vero debet fieri in presidente per morum mutationẽ. Nam precipue ad prelationem assumptus mutaẽ a corrigẽ debz mores inordinatos sic dictum fuit Saul i. Regũ · x · Mutaberis in vir alterum Loci mutatio fit in sapiente per diuersorum cõtẽplationem Est enim triplex motus localis Rect9 circularis et obliquus Hũc em̃ triplicẽ motũ beat9 Dyo · attribuit aie · nn · capitulo de diuinis nominibus sic Nã quia motus circularis ẽ secundum quẽ mouetur aliquid vniformit̃ circa idẽ cẽtr · idem operatio intelligibilis que simpliciter habet vniformitatem dicitur eẽ circularis et hoc ẽ quãdo aia relictis exteriorib9 ad seipsã regressa cessãte discursu figit intuitum suum in otẽplationẽ vni9 simplicis veritatis Et tãdẽ pretermissis ommib9 in sola dei cõtemplatione persistit Talis enim aie motus dicitur vniformis quia remouet triplici difformitate Primo a difformitate rerum exteriorum per hoc q illis relictis anima redit ad seipsã · Et iste erat motus siue circulus sanctorum animaliũ Eze . i. Animalia inquit ibant ad exteriora consideranda · a reuertebantur ad interiora cõtemplanda Secundo a difformitate discursuum interiorum scilicet ex hoc q relicto discursu ratiois figit intuitum suum in contemplatioẽ vnius simplicis veritatis Vnde hec ẽ vniformitas de qua dominus dixit marthe Lu · xi · Porro vnum est necessariũ Tercio removeẽ difformitas intellectus cũ pretermissis omnibus in sola dei contemplatione persistit et hãc vniformitatẽ appetebat philippus dicẽs Jo · decimo quarto Domine ostende nobis patrẽ et sufficit nobis · Motui autẽ recto assignat beatus Dyo · illam operatioẽ intelligibilem qua procedit de vno in aliud · sicut quãdo aĩa procedit ab exteriorib9 sensibilibus ad intelligibilem cognitionẽ Motui autẽ obliquo qui oppositus est ex recto a circulari assimilaẽ illa operatio intellectus que habet aliquid vniformitatis sic̃ cum processu ad diuersa · prout sc̃z anima illuminationib9 diuinis rationinã do vtit̃ · Capitulum · liii ·

Negocia secularia assimilãt̃ receptaculis aquum et hyatibus ingẽtib9 que sunt in corpore tre in quibus vt dicit Theofrast9 a Seneca refert generãt̃ aialia informia et tardi motus et ceca vt plurimũ sicut sunt talpe Pisces etiã pinguissimi vt dicit generãt̃ in illis fluminib9 de quib9 q̃dã omedertũt et mortui sunt · Sic qui negocijs secularib9 implicãt̃ efficiunt̃ aiales p cõcupiscẽtiã Jude secundo Hi sunt q̃ segregãt semetipsos animales spiritum nõ habẽtes · Itẽ ifirmes p malicia Contra quos dicit Ap9 · Ro · xiii · Nolite conformari huic seculo ß reformamini · Tardi mor9 p negligẽtiaz Pro · xx · Dicit piger leo ẽ in via Itẽ ceci p ignorãtiã · Math · xv · Simile illos ceci sunt · Item omedẽtes de talib9 eos imitando vel eis se conformãdo spualit̃ moriuntur · et ppter

dicitur · ij · ad Thimo · ij · q̄ nemo
militans deo implicat se negocijs
secularibus vt ei placeat cui se pro
bauit Vbi ostēdit apostolus q̄ ne
gocia secularia tria mala faciūt hoī
¶ Primū est q̄ impediunt dei mi
liciam Vnde dicit · nemo militans
deo Et figuratum est in dauid pri
mo Regum · xvij · qui inuitus ar
mis saulis non poterat ire ad pug
nam contra philisteū quousq̄ ex
uit illa Saulis enim arma fūt secu
li negocia quib⁹ impeditur miles
dei ne pugnare valeat contra dy
abolum Vnde talia arma impediūt
nō defendunt q̄ arma militie nr̄e
non carnalia sed spūalia sūt vt di
Ihero · in epistola ad paulinum ¶
Secūdum malum quia implicant
humanam vitam Vnde subdit im
plicat se negotijs secularib⁹ Nego
cia enim seculi hominem implicant
et inuoluunt et inuoluendo deti
nēt vt non possit ab eis cum vult
exire Facilitet enim tales a mun
do superantur · secunda Det secun
do hijs tursus implicati superātur
Item negotia secularia implicant
et inuoluunt hominem ita vt faci
ant eum in multa peccata cadere
Et p̄pter hoc dicitur Eccī · xxxiij ·
Qui implicatus ē habūdabit mali
cia ¶ Tercium malum est quia im
pediunt diuinam gratiā p̄ quā
homo deo ē acceptus · & ideo sub
dit vt ei placeat cui se p̄bauit · q̄
si dicat · si se iplicaret nō ei placerē
Et ratio est q̄ subtrahunt hoīes a
spiritualibus Hebre · x · Si sū trax
erit se non placebit anime mee

¶ Capitulum · lvij ·

OPedire superioris mandra
tō et cōsentire prudētioris
cōsilio debet homo celeriē
Sed p̄prio sensui credere vel p̄priū
appetitum implere tardius cum o
portet Cuj⁹ exemplum apparet i
motib⁹ planetarum · qui motu su
perioris orbis scz firmamenti qui ē
ab oriente in occidentem mouent
velocius scilicet in vna die Nā rap
tu firmamēti singulis diebus ab or
tu ad occasum rapiūtur · motu au
tē suo quo mouētur econuerso ab
occidente in orientē tardiori tēpore
perficiunt cursum suum Nam secū
dum cōputationem astrologorum
vnusquisq̄ tanto mouetur tardiꝰ
q̄nto magis distans est a cētro Vn
de secundum eos motui lune dep̄u
tatur tēpus vnius mēsis Soli mēs
curio et veneri deputatur tē pus v
nius anni Marti autē dantur duo
āni Jouj · xij · Saturno · xxx · Stel
lis autez fixis · xxx vj · milia anno
rum Et sic patet q̄ planeta seu stel
la quanto altior tanto in suo motu
tardior Quia quāto aliquis ē ma
ior vel sapiētior tāto debz esse in se
su suo humilior et in facto suo ma
turior a cōsultior Nō em̄ tarde fit
q̄d bñ fit · sicut Octauian⁹ ip̄ator
legit dixisse scz sb alys vbis Satis
mq̄t cito fit quicq̄d bñ fit · Oroū ·
xix · Quu festij⁹ ē pedib⁹ offeritur

¶ Capitulum · lviij ·

OPedo Gattu predicatorum
similis est mōti lybani Vñ
in honorem patronj eiꝰ sci
licet beati dominici legitur Euāge
liū Mat · v · vbi dicit Nō p̄t ciuitas
abscōdi supꝑ mōtem posita Nā Ciui
tas istū mōtē p̄tegēs et decorās ē
ipē · ergo ordo eiꝰ ogtue mōti lyba
ni assimilatur ¶ Primo p̄pter cul
men eminentie Est em̄ lybanus
mōs semeis altissimus qui omnes
montes illius regionis excedit Et
sic ordo fratrum predicatorum om
nes alios videtur excedere q̄āmō

ordines ex ipsa sua origine a nomi
ne. ex eo q maxime assimilatur re
ligioni cristi et apostolorum. ipse e
nim cristꝰ apostolos suos principa
liter elegit et religionem eorum i
stituit ad officium predicandi Vn
de ait Jo. xv. Ego elegi vos vt ea
tis et fructum afferatis scilicet ani
marum aē. Nulla autem est hodie
alia religio que a suo principio si
it instituta ad hoc officium nisi or
do fratrum predicatorum. Vnde
fundatori ipsius ordinis scilicet be
ato dominico dictum est per visio
nem ab apostolis petro et paulo
quorum vnus sibi baculum et alē
librum obtulit Vade et p̄dica quo
niaz a deo ad hoc ministerium es e
lectus. qđ et ipsum nomen declarat
q ordo predicatorum vocatur Et
ideo merito de hoc monte. i. ordine
intelligi potest illud Ysa. ij. Erit
mons domꝰ dominj in vertice mō
tium aē ¶ Secundo ꝓpter libamen
obedientie vel reuerētie. Dicit enim
libanus a thure qđ ibi nascit ex eo
q thus deo libatur et cultui eius
offert. Similiter in ordine frm predi
catorum precipue reperitur libamē
obedientie per quā seipsos deo offe
runt in odorem suauitatis. eo mo
do quo dicebat apostolus. ij. Thi
quarto Ego enim iam delibor Can
ticorum quarto Vadam ad mōtem
mirre et ad collem thuris ¶ Ter
tio propter candorem continētie
Nam libanus candidus interpre
tat quia perpetuis nivibus decora
t. Hic cādor ē in ordine predicato
rum propter observantiam perpe
tue castitatis que ē vt quidam cā
dor carnis Le. decimo octauo Nū
qđ de petra agri deficiet nix libani?
quasi dicat non deficiet Ps. Nive
dealbuntur in selmō mōs dei mōs

pinguis ¶ Quarto ꝓpter emanati
onē sapiētie Est em̄ lybanus mōs
aque indeficiētis. Vñ ibi erāt putei
vuētiū aquaruz que impetu fluebāt
de lybano. vt dicit Cant. iij. Itē
est lybanus fons et origo fluuiorū
Ex cuiꝰ radice oriūt duo fōtes scz
Jor et Dan qui simul iuncti Jorda
nis nomē efficiūt vt Jhero. dicit.
Ita in ordine predicatorum est pu
teus aque viuentis et indeficientis
.i. profunditas sapientie salutaris
Vñ emanāt fluia doctrine spūalis
Sed duo eius precipui fontes fue
runt duo eius eximij doctores. scz
frater albertus a frater thomas. q̄
simul iūcti nō soluz tpe sed etiā opi
nionum concordia mirabilem flu
uium sapientie pfuderunt regioni
israhelitaruz id est ecclesie fidēliuz.
prout in eorum libris qui sunt qua
si innumerabiles euidentius clarz
Plures etiam alij putei viuentis
aque id est doctores profūdissimi
plenj aquis salutaris scientie in hoc
ordine fuerunt et sunt. in quibus
aqua sapientie huius ordinis inde
ficiens perseuerat. Josue quarto
Steterunt aque in loco vno et ad
instar montis et cetera. ¶ Quin
to propter suauitatem redolentie
Est enim mons lybanus mons re
dolētie et aromaticitatis. propter
qđ dicitur Ecclesiastici. trigesimo no
no. Quasi lybanus odorem suaui
tatis habete et cetera. Ibi enim sūt
arbores thurifere et herbe odorife
re plurime crescunt ibi. Et ita etiā
simili modo in ordine predicatorum
sūt arbores thurifere. i. plurimi fra
tres magne deuotionis et multe o
rationis. Nam thura siue incensa si
gnant orationes sanctorum. vt ha
bet Apoc. viij. Item sunt ibi herbe
odorifere. i. ꝯplurimi fratres magne

ōpimonis odorē bōne fame vndiq; diffundentes Eccī· xxxix· Quasi libanus non imisus odor meus Vn de inter mōtes aromaticos isrl id est inter religiones sanctorum seu ordines ordo iste beati dominici p cipuuz locum tenet Et de hys aromaticis mōtibus dicitur Cañ· octauo Fuge dilecte mi assimilaē capre e hīnulō q; ceruoz sup montes aromatuz ℣· Sexto ꝓpter fertilitatem gratie Nam ꝓpter roris habūdantiam et pluuiarum frequentiā herbis habundat precipuis· pascuis vberrimis et fructibus optimis Sic in ordine predicatorum habūdat vos diuine gratie pluuia spiritualis doctrine Et ideo sunt ibi herbe virtutum pascua scripturarum et optimi fructus animarum Osee xiv· Erumpet radix eiꝰ vt lybani ibūt ramī eius· et erit quasi oliua gloria eius· et odor eius vt lybani Conuertentes sedentes in vmbra eius viuēt tritico· et germinabūt ꝙsi vinea memoriale eius ꝙsi vinū libani Vñ iste int montes fructiferos siue herbiferos i. ordines salutiferos· de quibus dicit in Ps· Qui producit in montibꝰ fenum a herbam ꝛc· pinguissimus a fertilissimꝰ existit· et ideo est mōs eius pīguis vt supra allegatum ē ℣· Septimo ꝓpter quietem confidentie Nam ē mons cōfidentie et securitatis quia qui ibi deueniunt a venenosis ommibꝰ tuti sūt que aromaticitate fuga fugē cogūt Ita in hac venerabili ordine confidenē requiescit ecclesia tuta scilicet ab ommibꝰ venenosis id est vniuersis hereticis quos pcipue iste ordo fugauit fuga sapientia et virtute Vnde iste est mōs fumissimus et securus de quo dicitur Exodi· xv· Introduces eos et plātabis in monte hereditatis tue fumissimo habitaculo tuo qd opatus es domine ℣· Octauo ꝓpter pulchritudinem et amenitatem apparē tie scilicet ꝓpter virentiam arborū Et sic ordo predicatorum etiam in apparentia exterioris habitus pulchritudinem et decentiaz habz· et hec representat pulchritudinē spiritualem que debet esse in eis qui talem habitum portant scilicet et albedo mundicie a ingredo penitē cie Ysaie· xxv· Gloria lybani data est ei decor cārmeli ꝛc· Ysa· lv· Quam pulchri sunt montes ꝛc· ℣· Nono ꝓpter medicamē prudentie Sunt enim in hoc monte species a herbe aromatice contra diuersa genera morborum Cāticoz quarto Nardus et crocus et fistulas et cynamomum cum vniuersis lignis lybani Sic in ordine predicatorū sūt prudentissimi confessores et consiliatores scientes contra omnes animarum morbos debita consilia et remedia adhibere· ꝓpt qd de isto monte dicitur Geneseos decimonono In monte te saluum fac ne et tu simul pereas

¶ Capm· lvi·

Dassio xpi assimilatur motiui morian ℣· Primo ratione immolationis Nam hic fuit ille mōs in quo Abraham ysaac filium suum super aram posuit ad immolandum Et similiter cristus i passione fuit positꝰ in ara crucis vt immolaretur pro nobis Vnde dicitur Geneseos duodecimo Cum colligasset ysaac filium suum posuit eum in altari sup strues liguoz· extenditq; manum et arripuit gladium vt immolaret filium suū Si quidez ysaac cristū dei pfigurauit

qui fuit pro nob ligatus a patre etiã pro nobis passiõm exposit⁹ in altari id ẽ in alto aere super lignũ crucis affixus · et vehemẽtissimi doloris et passionis gladio cõfoss⁹ et pro nostris peccatis deo patri īmolatus Et totum hoc fuit īmõte predicto .i. in altitudine diuine dispositionis pordinatũ Ge·xxij· Tolle filium tuum vnigenitum quem diligis · atq; in holocaustum offer eum super vnum montium quem mõstrauero tibi // Secũdo ratione mortis Nam fuit ille mons in quo Jacob dormiuit et scalaz porrectã vsq; ad celum conspexit· Genesis vicesimo octauo Dormitio autẽ Jacob in monte fuit mors cristi in cruce · et q̃ vidit scalam ad celum ostendit q̃ per humilitatem mortis in cruce meruit gloriam ascensionis in celum · secundum illud Lucæ vltimo Nonne oportuit pati cristum · // Item per hoc idem ostendit q̃ per passionem crucis aperta est ianua regni celestis // Tercio ratiõe redemptionis Nam hic est mons ḡtie quem monente angelo dum populus cedẽt dauid ab ornan iebuseo iusto precio emit · vbi altare instituit et hostias īmolauit sicq; placato deo populi plaga cessauit .i. Paralipomenõ vicesimo p̃mo In quo prefigurata est et humani generis iusto precio sanguinis cristi redemptio · a ipsa cristi immolatio a dei placatio siue reconciliatio a electorum liberatio // Quarto ratione orationis Nam ibi Salomõ domũ orationis id est templuz edificauit tercio regum sexto Ita edificauit cristus multiplicium orationum genera in passione l'crucis · siue p calicis translatione Lucæ vicesimo secũdo · Siue pro inimicorum com

punctione Lu · vicesimo tertio · siue pro spiritus sui susceptione · in eodem Et in õmibus exauditus est pro sua reuerẽtia vt dicit Apostolus Hebre · quinto // Item passionis cristi frequẽs meditatio eleuat animam a terrenis Nam testa oui pleã vore bene clausa in calore forti posita iuxta hastam ascendit a terra per hastaz · Oui testa est mẽs deuota que vore plena est quando est ad lacrimas per compunctionẽ parata · sed tunc ẽ bene clausa qñ stat sub humilitatis custodia · Tũc autem iuxta hastam ponitur quãdo iuxta crucem locatur · et si sit in forti calore id est feruẽti passionis cristi meditatioẽ · vel feruenti cristi amore · scilicet vt bene contempletur et sentiat · q̃ vehementem a ineffabilem amorem īcruce nobis cristus ostendit · tunc mirabiliter eleuabitur et rapietur a terrenis · Vnde cristus dixit · Johis duodecimo Ego si exaltatus fuero a terra omnia trahã ad me ipsum · Nam si calor solis attrahit vaporem multo fortius amor et virtus cristi attrahit mentem ·

¶ Capitulũ · lvj ·

Patienter sustinete grauia et non perturbari ex eis · docet nos terra · Que secũdum Ysidorum ideo vocatur solus quia est elementum solidum cuius libet ponderosi corporis sustimens totam molem · propter quod quelibet grauia sursuz mota quousq; stabilem tangant terram manent penitus inquieta · et continuant motum suum quo inceperunt moueri · sed quietantur cum peruenerint ad eam · Similiter fortis a patiens solidum habet animum ad q̃libet onerosa et grauia eq̃mmiter

tolerãda · nec generat grauis tris aliqua perturbationem vel inquietudinem in eo qui etiam inter mq etudines solus quietus manet et firmus Sed istam soliditatem a fir mitatem caritas operatur in anima quia caritas patiens est a ōmia suffert vt dicit .i. Corī · xiij · Nec vera fufferētia est que sine caritate est quia vera patiētia est que ipsum amat quem portat Nam tolerare et odisse non est virtus mansuetudinis · sed velamen furoris sicut Gregorius dicit Sed notandum est q terra licet sit sū me stabilis quo ad situm ē tamē summe passibilis per effectum Et similiter homo patiens licēt de ꝓpria non iritetur iniuria nec tribulatiōe turbetur tamē aliene miserie valde a ex corde cōpatitur Vnde apostol9 q de sua infirmitate cōmotus nō fuit aiebat · ij · Corī · xi · Quis infirmatur et ego nō infirmor ꝛc ·

¶ Capitulum · lviij ·

Dicatum assimilatur ignis triplici ratione ¶ Prīo ratione ardoris · est enim aliquis ignis qui maxime excedit in ardore scilicet infernal · aliquis excedit in fetore scilicet sulphuris aliquis vero in terrore vt ignis fulguris Primus ignis infernalis est ignis luxurie Eze · viij · Ab aspectu lumborū eius deorsum ignis A lumbis enim deorsum sunt instrumēta luxurie · hic autē ignis est demōtiuus Vnde infernales nigri pingūtur ꝓpter obscuritatem culpe et pene Ignis autem luxurie denigrat perfumum infamie Johelis · iij · Dabo prodigia in terra deorsū sanguinē ignem a vaporē fumi Terra deorsum est caro de terra sumpta · que ē pars hominis infima · ex cuius vide licet luxuria plurimū sequit sāguis .i. sanguinis effusio · a ignis id est cōcupiscentie inflāmatio et etiam vapor fumi .i. fame denigratio Item iste est ignis cōsumptiuus · Job · xxxi · Ignis ē vsq ad consumptionem deuorās Deuorat enim luxuria vsq ad cōsumptionē anime per gratie expulsionē · vsq ad consumptionez vite per humoris resolutionez · et vsq ad cōsumptionem temporalis substantie per diuiciarum effusionem Luce · xv · Dissipauit substantiaz suam viuēdo luxuriose Item iste ignis est detentiuus · nō em ex igne infernī potest aliquis erui nisi diuino miraculo · sicut erut9 dicitur Lazar9 resuscitat9 a cristo Vnde dicitur q postea nunq9 risit ex horrore illaz penaruz inferni quem conceperat Sic etiam ex igne luxurie non potest aliquis liberari nisi diuino miraculo a gratie ipsi9 suffragio Sapientie octauo Non possum esse cōtinens nisi de9 det Vnde necessaria est sanctorum oratio ad talem gratiam impetrandam Numeri · xi · Orauit moyses a absortus est ignis Item iste ignis luxurie est fomentorum susceptiuus Siquidem hunc ignem luxurie nutriunt et foueūt iuuenum lasciuie Psalmista Iuuenes eorum comedit ignis scilicet luxurie Item diuitiaruz cōpie Psalmista Exarserunt sicut ignis in spinis Spine enim dicūtur diuitie ꝓpter punctionē sollicitudinum · que multum tamen luxurie prebent oportunitatem Item deliciaz affluentie Job · xxix · Terra de qua oriebatur panis scilicet deliciatum in loco suo igne subuersa est Item ornamentorum pompe que homines alliciunt et appetitum accendunt

Ysa·xi· Gloria eiꝰ succensa dabit ignem et vermes·ignem id est ardorē concupiscentie et vermes id ē corruptionem luxurie vel vermes id est remorsus conscientie // Secundus ignis scilicet ignis sulphureꝰ ē ignis auaricie· qui videlicz ignis est insaciabilis Prouerbioꝝ·xxx Ignis nunqꝫ dicit sufficit· Eccleſi astici quinto Auaricia non iplebit peccuma· Item est inextinguibilis Ysaie·lxvi· Ignis eorum non extinguetur Et propterea assimilat ignī sulphureo Dicitur enim qꝫ quedam cauerne sunt in mōte ethne que semper ardent et hoc propter habūdātiaz sulphuris· cuiꝰ proprietatem tenet auaricia que semper ardet Pſ· Pluit super peccatores laqueos ignis sulphur cē· Et dicit laqueos ignis quia per auariciaz multi illaqueātur a dyabolo· ꝑmo Thi·vi· Qui volūt diuites fieri incidunt ī tēptationē et in laqueum dyaboli· Item iste ignis semp est augmentabilis quia crescente peccuma crescit etiam amor nummi· Sic etiam angmentatis ignis crescit ignis Terciꝰ ignis sciz fulguris ē supbie Eze.i. De igne fulgur egredies· hic est ignis descēdēs siue ruens ꝑ deiectionez Nam licet superbus primo ascendat per eleuationez tamē postea ruit ꝑ deiectionez Job.i. Ignis cecidit de celo· hic ignis de celo cadens fuit superbia āgeloꝝ qui de celo ceciderunt ꝑ supbiaz· Sicut enim vapor fulguris primo ascēdit nube inclusus sed postea cū impetu descēdit a suo contrario expulsus Ita accidit primo angelo supbienti Vñ dns dixit Videbā sathanā sicut fulgur cadētē cē· Item hic ignis est ardens per ambitionē Pſ· Exarsit ignis in synagoga eorū Item hic ignis ē fumescēs per ostētationem Exodi·xix· Mons synay fumigabat Mons synay altitudo superbie· Itez est nocēs oculis per obfuscationem· Apocalipsis·ix· Dicit qꝫ de fumo egrediente de puteo obscuratus est aer et sol· ¶· Item peccatum assimilatur nubi propter sex· // Primo nubes ad modum spongie tota ē cauernosa vana a vacua nulla stabilitate fulcita. sed a ventis hinc inde deducta Quia homo qui ī pecato existit omni bono est vacuus totus in operibꝰ est inanis· in nullo bono proprio situ firmꝰ· sed magis a vento id est temptatione dyaboli vel vanitate mundi ad ōnia mala deductus· Vnde in epistola iude· hꝫ sūt nubes sine aqua que a ventis circumferuntur· // Secundo quia nubes est ex grossis a terrestribus vaporibus generata· qꝺ competit specialiter auaricie que est ex terrenis et metallicis defidens causata· Jeremie quinqgesimo primo Qui leuat nubes ab extremo terre // Tercio quia nubes aliquādo est obscura et ideo solarīū radiorum occultatiua· quia peccatū dum aīam obtenebrat et obscurat videre nō finit irradiationes diuinas Exodi·xiv· Erat nubes tenebrosa // Quarto quia nubes sicut resoluta in pluuiam est valde profi cua sic resoluta ī ventum est valde nociua· Quia tempestatis ē in maria ī terra generatiua· et ex collisione sua aeris īflammatiua· et corruptionis et tonitrui causatiua· et maxime illa que ex vaporibus fetidis et putridis generata valde est infectiua et corruptiua Hec autem precipue cōpetunt vicio superbie que omnia perturbat· vixas

generat · corda ad mala inflãmat & turbat et tomitrua timoris et mo
rꝫ corruptionẽ causat · in · Regum ·
xviij · Celi obtenebrati sunt et nu
bes et vẽtus · Et Eze xxxviij · Astã
tes quasi tempestas venies et qua
si nubes ad operies terram · Et ī Ps̃ ·
Nubes trãsierũt grando et carbo
nes ignis · Et iterꝫ in Ps̃ · Vocꝫ de
derũt nubes scꝫ tomitrui · scdm illũ
Vox tomitrui tui ī rota Exo · xix ·
Ceperũt audiri tomitrua et micare
fulgura et nubes densissima operu
it montem · ℣ · Quinto qꝫ nubes
est hominũ deceptiua · quia cum fu
erit nubes ex siccis vaporibus gene
rata pretendit aquam esse futurã ·
sed in fine causatiua venti et turbi
nis ẽ psolutiua · Ita peccatuꝫ mor
tale omnes homines decipit · quia
dum suauia et sapora pmittit in
fine nichil aliud qꝫ penam inferni
persoluit Pro · xxv · Nubes et ven
tus et pluuia nõ sequens · Vir glo
riosus et pmissa nõ oplens ℣ · Sex
to quia si nubes via sit alteri con
traria tẽpestatis est causatiua · qa
hominis ad hominẽ discordia om
nium malorum inductiua Ezechi ·
xxx · Dies nub tempus gentiũ erit
et veniet gladius in egiptũ · ℣ · Itẽ
peccatum assimilatur tomitruo pp
ẽ qtuor · Primo quia tomitruũ om
nia conquassat Eccl̃ · xl · Substanti
e inustorꝫ sicut fluuius siccabũtur
et sic tomitruũ magnũ in pluuia p
sonabũt · ℣ · Secũdo qꝫ tomitruum
cerebrũ turbat · quia sciꝫ peccatũ
rationem obfuscat Psal · Fulgura
multiplicauit et cõturbauit eos Ful
gura ad tomitruis pdebũt Apoc̃ · nn
Procedebãt fulgura et voces et to
mitrua · ℣ · Tercio quia tomitruum
timorem generat Ps̃ · A voce tomi
trui tui formidabũt · Et similiter pec
catũ pauorem causat Pro · x · Pa
uor hys q operãtur malũ ℣ · Quar
to quia tomitruuꝫ vinum in dolys
mutat · Ita peccatũ mutat vinum
caritatis in vinum corruptum in
quitatis Vnde fit per peccatũ pessi
ma mutatio anime de statu gratie
ad statum culpe · et a spe glorie ad
reatum gehenne Ysa · xxix · Visita
buntur in tomitruo et commotione ẽ
re · ℣ · Item peccatum assimilatur
mari ℣ · Primo quia est timoris in
cussiuum · Et hoc pertinet ad pecca
tum auaritie · quia auarus si nõ ha
bet semp est in sollicitudine lucrã
di · sed si habꝫ semper est in timore
perdendi Osee · xi · Formidabunt filij
maris · ℣ · Secundo quia mare est a
maritudine sua dulcedinum flumi
nũ et fontium absorptiuũ · Ita luxu
ria amaritudine sua absorbet dul
cedinem precedentiũ delectationuꝫ
Pro · v · Nouissima illius amara qꝫ
fi absinthium Apoc̃ · viij · Quãti ho
mines mortui sunt de aqs qa ama
re facte sunt Boecius Voluptates
tristes habere exitꝫ quisquis libi
dinũ suaruꝫ recordari volet intelli
get · ℣ · Tercio quia mare est appe
titus cibi et potus ablatiuũ Hoc fa
cit sacietas et delicio sitas gule · qa
viuentes in deliciis pdunt appeti
tũ corporalem et spiritualem · Vn
de et sapientia que a sapore dicitur
quia facit superna sapere · scdm illũ
Apos · Col · iij · Que fursũ sũt sapi
te · dicitur non esse cũ mari neqꝫ in
ẽ delicios repiri Job · xxviij · Sa
pientia vbi inuenit et quis est lo
cus intelligentie ? Nescit homo preci
um eius nec inuenitur ī tra suauiũ
viuentium Abissus dicit · nõ est in
me · et mare loquitur · nõ est mecũ
℣ · Quarto quia mare cũ nebulas
et nubes generat est caligins et

obſcuritatis in aere inductiuū Hoc
opetit ſuꝑbie qz ꝓpter ābitiōes ho
norum et dignitatū obfuſcat intel
lectum et rationē · vt ſcz ꝓpriaz mē
ſuram homo non videat nec atten
dat · Et ideo ſuperbus aſſimilatur
dormiēti qui habet ſenſus vapore
ſōpni ligatos et obfuſcatos Pro ·
xxix · Eris ſicut dormiēs in medio
mari · ¶ Quinto qz mare eſt radi
orū ſolis intemptiuū Et hoc compe
tit inuidie que radios ſolis, i. grati
as datas a deo impedire et intercipe
re conatur · Et ideo inuidi qui alio
rū gratiā obfuſcare conantur et a
liquādo hic obſtūdūtur et tandem ad
eternas tenebrās poūcūtur · Vnde
dicit in Epā Jude · Hi ſūt fluctus fe
ri maris despumātes ſuas confuſi
ones · ſydera errātia quibus procella
tenebraz conſeruata eſt in etnuz ·
Sexto quia mare eſt ſui coloris im
mutatiuū · Et hoc cōpetit ire · quia
dū homo irascitur mutat faciez et
colorez Ezech. i. Apparuit rota vna
iuxta animalia habēs quatuor facies
et aſpectꝰ rotaz et opus eaz qua
ſi viſio maris · Talis rota ē homo
iratus q̄ ſtridēdo et clamādo vadit
et mouet · a ꝓ ipetū ire ſeq̄t animalia
bruta qz efficit ſimilis feris crudeli
bus et ipetuoſis Et habz q̄tuor faci
es et gradus · vnā put ira eſt in cor
de · aliā put effūdit ore ſcz in verbō
clamoroſis et otumelioſis · terciam
put ꝓdit ꝓ aliqđ aliud ſignū ſiue
oris ſiue digitorū · ſicut italici inter
cludūt pollicē int duos digitos col
laterales qđ vocāt facere ficū ſiue
ſilbectū vt gramatici dicūt vel alio
ſigno ſimili · q̄rta cū ope ꝓficitur
patiendo vel occidēdo · et aſpectꝰ
vultꝰ variatur et mutat ſicut maz
ri · Macha · in · Facies et color imu
tatus declarabat internum animi
dolorem · ¶ Septimo quia mare ē
caloris ſolaris repreſſuum · Et hoc
competit accidie que ſua frigidita
te reprimit calorem ſolarez, i. amo
ris ſpūalis feruorem · et aliquādo
accidia ipſum ſpūalem et vitalem
calorem, i. amorem totaliter in ani
ma extinguit et mortez ſpiritualez
inducit Apoca · xvi · Omnis anima
viuens mortua eſt in mari. ¶ Itē
peccatū aſſimilatur lacui · Primo
ratione retentionis · quia ſcdm Ysi
dorum Lacus dicitur quaſi locus
aque · quia ſtat et non fluit · Nam
aquas recipit alys nō effundit · Et
ideo ꝓpter quietem eſt aquis cete
ris groſſior et ad potandum peior ·
Et hoc competit peccato auaricie ·
quia auarus bona que recipit et o
gregat ſibi ſoli retinere conatur a
alys non infūdit vel cōmunicat lar
giendo · vnde vult ſemper recipere
et nūq̄ tribuere · Nec ſcz auaritia
vel cupiditas eſt qđāmodo ceteris
aquis deteſtior · quia ſicut Ap9 · dicit
Radix ommiū malorum eſt cupidi
tas · Auari ēgo et cupidi quia intē
dunt ſolum ad cōgregandum et cu
mulandum diuitias mundi cōgre
gabuntur ipſi et colligabūt ſimul
in lacu, i. penis inferni · vt ſicut pro
fūdati ſunt in lacū auaritie ita pfū
dētur in lacū miſerie Ysai · xxxiv ·
Cōgregabūtur congregatione vnius
faſcis in lacuz et claudentur ibi in
carcere · Et tāgit duplicē penā que
reſpōdebit duplici culpe · Naz qz fu
erūt auidi ad congregādū ideo congre
gabūtur congregatione vnius faſcis
in lacum · qz vero manū habuerūt
ad largiendū clauſā ideo claudenē
ibi in carcere · ¶ Secundo ratione
indurationis · Naz in reatinis palu
dibus et lacu dicuntur iumētorum
vngule īdurari Quaſi aūt vngule

iumentorū sunt mentes pfectorū que maxie per superbiam mourāt Dame. vi. Miserunt eū in lacuz leonū. Quasi em̄ lacus leonū est malicia et crudelitas superborū. et talis crudelitas a feritas indurat cor superbi Job. xl. Cor eius indurabitur quasi lapis. ¶ Tercio ratione submersiois Nam in ysidē est lacꝰ in quo nihil natat sed oīa submergūtur. et hoc pertinet ad viciū gule. quod primos parētes nostros cum tota posteritate submersit Et multi sb̄mergunt hodie in aquis deliciarum. Vnde gulosus similis ē dauid qui desiderauit aquam de lacu .i. suauitatem et deliciositatē gule. ñ. Re. xxiii. Desiderauit dauid aquam de lacu aē. ¶ Quarto ratione ebrietatis. Nam in italia dicit esse lacus qui bibentibus tediū facit. Hoc pertinet ad iraz. que quādo excrescit nimis quasi vinum inebriat et rationem absorbet. a ide o homo iracundꝰ est etiam socius a amicis in tedium et grauamē Qui a em̄ homo iratus quasi cecꝰ in homines impingit. ex eo q̄ rationis et veritatis cōsiliū seu iudicium nō expectat Pā. Non expectabunt q descendunt in lacum veritatē tuaz ¶. Quinto ratione pfundationis Nam in quodam lacu iudee seu palestine nichil viuum vel habēs ammam potest mergi vel profundari Et hoc pertinet ad vicium accidie quo non absorbetur vel mergitur qui habet animā viuentem per caritatem. q̄a caritas qua anima spiritualiter vivificatur nunq̄ est ociosa seu accidiosa. Vnde quando p̄eminet in anima non simit animaz cadere in lacum accidie. Et si aliqs labit̄ in viciuz accidie sicut crescit accidia. ita labitur a post ipsa spūal vita Treñ. iij. Lapsa est in lacū vita mea. Sexto ratione variatiois. q̄a in tra comidite ē lacꝰ ter in die dulcis et tociens amarꝰ vt dicit ysi. Hoc aūt optat iudie. que quotiēs ex vna pte dulcorat et delectat totiens ex altera otraria amaricat a otristat. Letatur em̄ mudꝰ et exultat de dampno p̄rimi tripliciter scilicz de dampno persone. de dampno substātie. et de dampno fame siue honoris et glorie. Sed ecōtrario tripliciter amaricat. scz de pspe ritate psone. de augmentatiōe substātie. et de exaltatiōe fame a glorie Et ex tali varietate et tristicia mundia est quedā miseria Vere em̄ miser est qui de aliq̄ miseria letꝰ ē Sed adhuc miseabilior cēset q̄ de alteriꝰ felicitate torq̄t Vñ de lacu huiꝰ miserie se eductū a deo letabat̄ pha dicens. Exaudiuit pces meas et eduxit me de lacu miserie ¶ Septimo rōne gnationis. qz lacꝰ sodomorum dī mare mortuū Mare pt̄ suā magnitudinē. mortuuz qz nichil gignat viuū Vñ nec pisces habz nec volucres. et ideo illud referē ad vicium luxurie. pcipue sodomiticū eꝰ actꝰ nō ordinat̄ ad gnationē ꝛ solū ad delectationē. Et ideo vocatur viciū cōtra naturā. ex eo q̄ natura actū carnis ordinauit ad gnationē plis Et ideo est viciū magnū puocans ira dei Apoc. xvi. Misit i lacū ire dei magnū et calcatus est lacꝰ. ¶. Ite pcm̄ assimilat̄ fōti pt̄ tria Prio pt̄ occupatiōnē auaicie. q̄ cca tra na itēdit Ge. ij. Fōs astēdebat de tra irrigās aē ¶. Secdo pt̄ ardorē luxurie Eccī. xxvi Sic viator sitiēs ad fōtez os aperit a loquit̄ de mulie luxuriosa. Tercio pt̄ corruptionē societatis pue. q̄ rūpit̄ p malū exē plū Pro. xxv. Fōs turbat̄ et vena

rōpūpta · Ire peccatū in conſcīēt
a clauſū eſt cauſa timoris a periculi ſicut vapor ſiccus ſiue ventus in cluſus in viſceribꝰ tre et coartatꝰ aliquo ſimili ſupueniēte et oppmē te ipſū et nō valēs exſpirare ppter ꝓfūditatē terre et ſoliditatez oris it terrā ſibi obuiantē et obſtātez et ſic cauſat tremotū et facit traz tremē · et aliqñ eſt cauſa magnorum periculorū · quia quādoq facit diluuia et effuſiones aquarū et hiatuū · et qñq ſcindit tram et eūtit eā et ſupius fit inferiꝰ · Ita ſimlīt peccatū in ſciētia clauſū et retētū eſt cauſa tremotꝰ .i. timoris Mat · xxvij · Viſo tremotu et hys que fiebāt timuerūt valde Senec · Nichil timoū facit animū niſi repḡhēſibil vite ſciētia Eſt etiā periculoſū · tū quia peccatū qđ p pnitētiaz nō deletur mox ſuo pondere ad aliud tēpꝰ it · et ſic eſt cā cadendi ſicut terre motus facit cadere domos Apoc · xi · Terremotus factꝰ ē magnꝰ et decima ps ciuitatis cecidit · tū etiā qr dū homo diutiꝰ in peccato manz deus eū ſbito pcutit et ſbuertit · ſicut ñq tremotus ſbito fit q cōmouet et ſbuertit Act · xvi · Subito terremotus factꝰ eſt magnꝰ ita vt mouerent fidamēta cār · Et ideo bene ſubditur Eccī · v · Ne tardes conuerti ad dñm et ne differas de die in die ſbito em veniet ira illiꝰ et in tēpe vindicte diſperdet te ·

¶ Capitulum · lix ·

Peccator aſſimilat lune ꝓpter q tuor · Prīo qr luna eſt ſole clipſatiua ſiue obſcuatiua it nos et ſolē imꝑpoſita qñ occurrit ſil in eadē linea ecliptica · et de hoc dictū eſt ſupra ca · xlviij · Ita ſilit pec catū eclipſat et obſcurat in aīa lumē cōmis · vel qr impoit ſe pcm in ter nos et deū tollit aīe lumen gre ꝓpter qđ vie peccatoꝝ vocāt tenebroſe ſcdm illđ Pro · nn · Via impioꝝ tenebroſa · Et Apꝰ dicit Ro .i. Obſcuratū ē inſipiēs cor eoꝝ Johe · ij · Sol obtenebrē in tenebras et luna in ſāguinē · V · Secūdo qr luna eſt oculoruz viciatiua · Nā ſm Pthō luā efficit hoiez male diſpoſitū in oculis et in ordinatū · Efficit em in hoīe vnū oculū maiorē alterō a ſtrabonez ſiue orbū in vno oculorū Et ſubdit · hō aūt in cuiꝰ oplexiōe lune ſtellatio dñiū habuerit vicio in oculo nō cadet · Ita ſilit peccōres in oculi mētis ꝑue ſūt diſpoſiti · qr oculuz hñt magnū · ꝫ ad ſpūalia puū · Et ſilit ꝓpertite q videt feſtucā in oculo fratris ſui trabē aūt in oculo ſuo non videt · hñt oculuz ad videndū ſe puū et ad videndū alios magnū · Specialit ſeruit inuidie vicio vel ire videt facē hoiez in oculi ꝑue diſpoſitū · Vñ de ſaule hoſte Dauid dr .i. Re · xvij · qr ia nō nō rectis oculi reſpiciebat ſaul Dauid · Re o talē aſpectū inuidie auferūt iuſticia et pax · Nā pax remouet odium iuſticia rectificat aſpectum et actum · Vnde in Pſalmo Orietur in diebus eius iuſticia et habundantia pacis donec auferatur luna · V · Tercio quia luna eſt temporaliū euentuum indicatiua Eccleſiaſtici quadrageſimotercio · Luna in ommibus in tempore ſuo oſtenſio tempis et ſignum eui · Luna em vt dicit Beda ſi in principio rubeat vt aurum ventos oſtendit Si in ſūmo eiꝰ cornículo maculis q buſoā nigreſcit pluuioſum mēſis pretendit exordium Si vero nigreſcit in medio plenilunium ſerenū pretendit · Cum vero in doctrina nauigationis ſcintillat ad remos · in breui tēpeſtas futura erit · Que

ōia peccatoribꝫ opetūnt · quoꝝ q̄
dā sunt rubentes per igmta desidē
cia · quidā migrescentes per turpia
opa · et aliqui scintillantes per p̄
ua eloquia · Item quidā sunt ven
tosi per superbiam · quidam pluui
osi siue aquosi per luxuriā · quidam
vero serem videri volunt per vanā
gloriam · quidam tempestuosi et in
quieti fiunt per cupiditatez et aua
riciam · ℣ Quarto q̄ luna ē sui sta
tus mutatiua nec vnq̄ in eodē sta
tu permāsiua · et est luna nō soluz
in se mutabilis sed etiā in effectu ·
Nā vt dicit Ptho · luna efficit hoiez
instabilē et mutabilē de loco ad lo
cū discurrēdo Est etiam in hominꝫ
q̄druplex mutatio · que adhuc de
signatur in luna · Prima est natu
rē sm q̄ dō variat p q̄tuor etates
Prima est augmentatiua scz in iu
uentute · sēda est statiua · que scz di
citur virilis · tercia dicitur dimmu
tiua scz virtutis · a hec est senectꝫ ·
quarta ē decrepita siue semū · que
minuit substantiam et virtutē · Hec
mutatio etatū scdz Ptho · in alma
gesti accipitur sēm circulū lune ·
que q̄druplicit variat · Nam p̄mo
luna crescens quouscq̄ efficiat dimi
dia est in effectu suo calida et humi
da · et talis est prima etas · deinde
luna vsq̄ ad plenilumiuz est calida
et sicca · et talis est secūda etas · in
qua hois oplexio calido paulatim
humidū ofumēte efficitur calida a
sicca · tercio luna cadens a plenilu
mio quouscq̄ redeat ad medietatez
est frigida et sicca · et talis ē etas
tercia in qua oplexio quia cū humi
do egrediente deficit calidum effici
tur frigida et sicca · quarto luna a
medio vsq̄ ad defectum est frigida
et humida · et talis est etas quar
ta · in q̄ oplexio quia frigiditate in
ualescente inducit humidum extra
neum nō nutriens nec augēs & hu
mectans extrinsecꝫ q̄s est humidū
flematicū efficitur frigida per se et
humida per accidens · ℣ Secunda
mutatio est fortune · prout homo
variatur scdz diuersos euentus bo
nos et malos quos etiā luna figit ·
Nam luna vt dicit Ptho · et Albu
masar aliqñ significat a efficit eue
tus malos · aliqñ vero bonos · Naz
in scdo signo existens post ascēdēs
merorē designat et tristiciam et ab
lationē substantie per fures · Et eti
ā in q̄rto quinto et · vin · tirā fugā
et mutabilitatē · In ipso etiā figit
q̄ qui tūc incipit regnare cito depo
netur · In · xn · aūt impedimentū tri
ā duriciā a carcere ex pte amicoz
In oibus alijs domibus siue signis
bonuz efficit et p̄tendit · ℣ Tercia
mutatio est culpe quam etiā sacra
scriptura mutabilitati lune assignē
Eccī · xxvij · Stultus autez vt luna
mutatur · Nam luna p̄mo apparet
pua et corniculata · et tunc dicitur
monoydes · quādoq̄ vero apparet
quasi per medium secta scz qñ est or
taua · vnde dicit dycothomos · quā
doq̄ vero nō apparet oīno plena ·
scz qñ est · xi · vnde dicit aphitrēcos
quasi de sua plena totūditate vbi
a · qñq̄ vero apparz tota plena scz
qñ est · xnij · vnde dr̄ grece panisile
nos Ita peccatū puū est quādo in
cogitatu cōcipit · medium cū osensu
statuit · integrū cū ope agit · sed to
talit plenū cū in consuetudinē ducit ·
℣ Quarta est mutatio miserie sm
corpis defectuz · de q̄ Iob · xiv · Ho
mo natus de muliere breui viuēs
tempore repletur mltis miseriis ·
qui quasi flos egreditur et conteri
tur · et fugit velut vmbra · a nūq̄
in eodez statu permanet · et hāc

etiã luna ostendit dum minuit ea dens a plenilunio in defectuz Eccl. xlix. A luna signũ diei festi lumina re q8 minuitur in consumatione. Vnde significat vitam humanaz q incipit a festo. i. a gaudio. quia le te suscipitur homo cum nascit. sm illud Job. xxi. Jam nõ meminit pressure pter gaudium. quia na tus est homo in mundũ. sed tandẽ vita humana continue diminuta consumitur. Sed hec mutatio et di minutio cessabit in futuro post ẽfur rectionem Ysaie. xl. Luna tua nõ minuetur quia dominus erit tibi in lucem sempiternam et complebun tur dies luctus tui. ¶. Item pecca tor assimilatur Marti. Nam Mars est planeta in effectu calidus a fie cus masculin9 et nocturn9 Ita pec cator est calidus qñ feruescit p ira cũ diam Eccl. xxiii. Anima calida quasi ignis ardens non extinguit donec aliquid glutiat. Et homo ne quã in ore carnis sue nõ desinz do nec ineendat igne sez ire in alys vel in se. Item peccator est siccus duz marcescit per inuidiam. Naz sicut dicit poeta Inuidus alterius reb9 marcescit opimis. Inuidia sicut di cit Phũs. est tristitia in aliemis bo nis Et sicut dicitur Pro. xv. Spũs tristis exsiccat ossa. Item est mascu lus cũ resoluitur per luxuriã. et p cipue per vicium contra naturaz. Ap9 ad Ro. i. Masculi relicto natu rali vsu femine exarserũt in desi deriis suis inuicez. masculi in mascu los turpedinẽ operantes ac̃. Item est nocturnus p auaritiaz que am mã precipue obtenebrat. Itẽ qa fures quos facit cupiditas pcipue de nocte et in tenebris furantur. i. Thessa. v. Sicut fur ita in nocte ve niet ¶. Itẽ peccatorũ vita assimila

tur aq̃. ¶. Prio qr est turbida per af fectũ cupiditatis Jhe. ii. Quid tibi in via egipti vt bibas aquã turbi daz. Via egipti via sollicitudinis. Aqua ẽbida anxietas tpalium. ¶. Secundo qr est imunda q̃tum ad lasciuiam carnis Exo. iiii. Ad per cussionez virge moysi versa est aq in sanguinem. Vnde Ps̃. Conuer tit aquas eorũ in sãguinẽ Moyses xp̃s. cuius virga dyabol9. de qua Ysa. x. Ve assur virga furoris mei qui cũ temptat peruit. sed aqua c uertitur in sanguinez cum anima consentit ad carnis lasciuiam. Exo. xxvii. Vidi te conculcari in san guine tuo. ¶. Tercio quia est steri lis per accidiam. iiii. Re. xx. habe tur de aq̃s Jherichu. q̃ steriles erãt Et ideo vitaz peccatoris significãt accidiosi qui sterilis est a fructu bo ne operationis. ¶. Quarto quia ẽ frigida per inuidie maliciaz. ardo ris caritatis extincriua Jhe. vi. Si cut cisterna frigidam facit aquam suam. sic frigidam facit maliciaz su am ¶. Quinto quia infidelis p pre ſuptionem Jhere. xv. Plaga mea desperabilis rẽnuit curari. facta est michi in mendacium aquaz in fidelium sez foueas et herbas oc̃ tantiuz. ¶. Sexto quia est ogelata p obstinatiõez Eccl. xxiii. Vẽtus a q̃lo flauit et gelauit cristall9 ab aq̃ Vẽtus aq̃lo ẽ dyabolica suggestio Cristall9 est aqua fume ogelata. et significat aiaz obstinatã et indura tã. ¶. Septimo qr ẽ amara p ira ꝑ pc̃. vii. Stella ardẽs cecidit in tcia ptem fluminũ et in fõtes aq̃z ac̃ et multi hoies mortui sũt de aq̃s q̃a a maz facte sũt Aq̃ amara aia perca trix. stella ardẽs ira. q̃ cũ cadit in a quã amaritudinẽ generat. i. ranco rẽ ¶. Octauo quia ẽ maledicta per

deſperationē Nume. v. Ingrediāt aq̄ maledicte in vētrē tuū et vtero tuo tumeſcente putreſcat femur. Vent cōſcientia eſt. aq̄ maledicte fluxibilitates peccatoꝝ aiaꝝ deſperare facientes. a ex hoc ſeq̄tur diſruptio vteri q̄ ſignat vehemētiā doloris vmis interioris ſcientiā corrodentis. et putredo femoris in qua ſignificat priuatio ſpei. eo q̄ in femore eſt vis gñatiua. ℣. Nono ḡa mortua eſt p pene ipſi9 illationem Joſue. ix. Aq̄ inferiores. i. peccatores ad infima peccatoꝝ deſcēdentes deſcēderūt in mare mortuū. i. ī amaritudinē mortis etne. Sed nota q̄ hec aq̄. i. peccōꝝ fluxibilitates fūt q̄ duplicit diuidēde. Prīo per donū fortitudīs. qđ ſignat Ge. i. vbi dī Fiat firmamētū in medio aq̄rū et diuidat aq̄s ab aq̄s. Firmamentū eſt donū fortitudīs. p quā diuidūt aq̄ culpe ab aq̄s gratie. Secūdo per vḡā pñe. qđ ſignat Exo. xiy. vbi p vḡā moyſi diuiſe fūt aq̄ maris. Et erat aq̄ q̄ſi murus a dextris et a ſiniſtris. Virga eſt pnia. et aq̄ a ſiniſtris vita peccōꝝ q̄ ſiniſtra q̄rūt .i. tpalia. aq̄ a dextris vita ſanctoꝝ qui queruñt etna. Tercio p archā grē Joſue. iy. vbi dī. q̄ cū portaretur archa p fluuiū Jordanis aq̄ diuiſe ſunt. q̄ inferiores decurrebāt ī mare mortuū. a aq̄ ſuperiores ereſcebant. archa eſt gratia. aq̄ inferiores peccōres ad yma peccōꝝ defluētes quouiq̄ vemāt ad maē mortuū. i. amāritudinē mortis etne. Aq̄ vero ſuperiores fūt viri ſci q̄ ſuper ī meritō creſcūt. Quarto p palliū caritatis. hīc habet. nn. He. ij. q̄ diuiſe fūt aq̄ per palliū helpe ℣. Itē peccatoris cor aſſimlat glebe tre. quia gleba ſi mimū fuerit iourata ſemē nō recipit et receptū in germē prū pere nō permittit Sed vomere ſepe ſfracta ſemē tegit et nutrit. et pre pluuiā remollita q̄ndā ī ſe pingue dinē colligit quā ad ſemis poucti onē radicib9 circumfūdit. vt dicit Greg9. Sic q̄ cor hoīs ſi fuerit per peccati aſſuetudinē indouratuz ſemē ſpūalis doctrine vel inſpirationis pnie. aut nō recipit a ſi recipit fructū ſiue germē opis nō poucit ſz ſi vomere pemtētie ſeu lingue cōfitētis peccatū ſepe fuerit ſfractū tunc ſemen hmōi in eo recipitur et nutritur Job. xxxix. Confringet glebas vallū poſt te. Glebe vallium ſunt corda humiliē pemitentiū. que dum ſfrenguntur aratro pemtētie ſuſcipiunt ſemen ſpiritualis doctrine. ita q̄ auxilio pluuie. i. diuine gē tie circūfuſa radices affectionū mittunt Jheremie. xvij. Ad humorem mittit radices. Item in germen operis prumpit Ezech. xvij. Plātabo illam et erumpet in germen et dignum fructuz pemtentie pariet Yſa. xxvij. Iſte eſt omnis fructus vt auferatur peccatum ℣. Aſſimilātur etiam peccatores ſimbus tre. ſecundum illud Prouerb. xvij. Oculi ſtultorum in ſimbus tre heſpiciunt em̄ homines ſtulti magis ad fines tre q̄ ad mediuz .i. magis ad extrema viciorum q̄ ad mediuz vtutū. Vnde magis eis placent opa peccatorum q̄ exempla iuſtorum Vocantur ergo peccatores fines tre. Primo quia terre fines ſunt a medio remoti. Et ita etiam ſimiliē peccatores a medio ſalutis. de quo in Pſ. Operatus eſt ſalutē in medio tre Itē quia fūt mari iuncti. q̄ ſcz peccōres ſunt amaritudī eterne dampnatiōis vicini. Item quia fines ſunt vltimi. i. viles et deſpecti. Itez peccatoris aia aſſimilatur

deserto q̄ desertū est locus inept⁹ habitatiōi humane · ſm illud Job xxxviij · Absq; hoīe in deserto vbi nullus mortaliū commoratur · Ita anima peccatoris est inepta habitatiōi sapientie ouime. i. filij dei Sapi. i. In maliuolam animā nō introbit sapiētia nec habitabit in corpore subdito peccatis Sapiētie · xi · Iter fecerunt per deserta que non inhabitantur · Hec autez ineptitudo habitādi accidit in deserto · Primo ꝓpter terre vilitatem · Ita anima efficit vilis ꝓpter peccati abhominationem Ezech · xxix · Proiecit te in desertuz ac̄ · Et dicit ꝓiecit tanq̄ rem vilem et abhominabilem · maxime autez vilificat anima peccati reiteratio Ihe · ij · Quā vilis facta es nimis iterans vias tuas · ¶ Secundo ꝓpter loci sterilitatez quia sterilitas accidit anime p meritorum euacuationez · fūt em peccatorū opera a fructu meriti vacua Ihere · xvij · Erit quasi miricē in deserto · miricē em infructuose sunt ¶ Tercio ꝓpter aeris intemperiez que intemperies accidit anime ꝓpter concupiscentie inflāmationem Iobelis. i. Ignis siz concupiscentie comedit speciosa deserti · Et Ecclī · xlij · Exurget desertū et extinguz vinde sicut ignem · ¶ Quarto ꝓpter aquarum defectibilitatem · q̄a siz in peccatorib⁹ deficit tam aqua gratie q̄ aqua sapiētie Ihe · xxix · Arefacta sūt arua deserti · ¶ Quinto ꝓpter hostium vastitatem · quia patiuntur peccatores demonū eos vastantium frequentez intorsionē Treñ · iij · In deserto insidiati sūt siz demones in peccato. i. Corin · x · Prostrati sūt in deserto · ¶ Ca · lx ·

Demētia assimilat tonitruo ꝓpter septem que sunt in generatione ipsi⁹ tonitrui · Prio est vaporis inclusio · Est em materia tonitrui scd̄m Phm̄ vapor siccus valde et calid⁹ inclusus in nube aquosa et concaua · Talis enim vapor de facili totus incenditur · et in forti calore ambo simul vapores eleuantur siz vapor humid⁹ nubis et vapor siccus tonitrui · et quia vapor terrestris nō est adeo dilatabilis vt aqueus constringit in medio ei⁹ et vapor humid⁹ expandit sicut coriū ēca ipm̄ · Huic itaq; eleuationi vaporis assimilat cōpūctio cordis · Nā tūc vapor terrestris furfū eleuat qn̄ peccatū omissum ad memoriā reuocat · sed tūc clauditur in nube aquosa qn̄ peccī memoriā seqtur cōpūctio lacrimosa Eccī · xxxv · Sicut nubes pluuie in tpe siccitatis · ¶ Secūdū est inclusi vaporis inflāmatio · Nā q̄ extraniū extraniū fugit · interior vapor sicc⁹ fugit exteriorem humidū in pfūdū nubis exterioris · exterior etiā vapor nubis loci frigiditate extrahitur et amplius interiorem exagitat · et interior exagitatus ofricat ptē ad ptem ad latera exterioris · a ex ipo motu et ofricatione ingit ipm igniri · Talis autem vaporis inflāmatio ē feruēs peccati detestatio et ad ipm destruendū accensio · Nā dum peccata fit a homo obliuiscat et peccatorū delectamenta que ia trāsierūt cōparat ad maxia dāpna que illiqūt · quasi q̄dā ofricatio fit vni⁹ ad alū · ex q̄ mēs exagitata incenditur et ad peccī reatum tollendum vehemēti⁹ ignit̄ Ecclesiastici · xxxiij · Vapor ignis vrit carnes id est feruor contritionis consumit peccata carnis · Sed attendendum est q̄ quando vapor inclus⁹ deficit et de nube egreditur ita q̄ tonitruum non

facit. Et ista egressio quãdoq; est ante inflãmationem. qñz post inflãmationẽ. Ante inflãmationẽ quidẽ quãdoq; incipit ꝑmi in ꝓfundum acumẽ fui. eo q̃ siccus ẽ et penetrãt nubẽ et egreditur ad aerem. et ipsum cõmouet fortiꝰ vel debiliter sm̃ diuersitatem fue virtutis Et m̃ est q̃ ante tonitrua vẽti sunt validi et fortes. Sic quando memoria peccati est sicca sine lacrimarum compunctione. a nõ inflammata peccati dolorẽ. egreditur cito de nube. i. corde. ita q̃ non generat tonitruum. i. confessionis sonum sed potius tẽptationis ventum In inflammatione autez accidit egressio vaporis quãdo vterq; vapor rarꝰ est et debilis. a tunc quia nõ inuenit resistens egreditur sine sono vl̃ vẽto qui ad nostrum auditum perueniat. sicut in estate i serotinis paruis chorusationib?. Sic quãdo tã peccati recordatio q̃ ipsa cordis cõpunctio debilis est et rara et nõ feruens sed quasi tepida etiaz multotiens deficit a perit ipsa contritio. ita vt nõ sequatur tonitruum. i. debita peccati confessio. post inflammationez autem fit. eo q̃ vapor puus existens pulsando latera patum facit soni. sed anteq̃ ptranseat extinguitur. a tunc auditur sonus sine chorusatione. Sic simile est quãdo aliquis puam contritionẽ habens cõfitetur. quia bona voluntas etiam extinguitur et non ptñ sit ad satisfactionem. ℣. Tercium est nub aquose scissio. Postq̃ emizigmitus est vapor in nube expellit a contrario frigido nubis aquose. et tunc vis igmis scindit nubem aquosam Scissio autez nubis aquose est apertio mentis cõpuncte peractum confessionis. Sed hec scissio primo debet esse interius per ꝓpositum confitendi. Et tunc si aliquo impedimẽto legitimo interuemente non posset quis sacerdoti alicui confiteri. puta morte preuentus. vel alias ommino impeditus. sufficeret contritio cum ipso confitendi ꝓposito ad peccati remissionem. sm̃ illud Psalmiste. Dixi scilicet in ꝓposito cordis confitebor aduersum me iniusticiaz meam domino et tu remisisti impietatem peccati mei ℣. Quartum est scisse nubis sonatio. que quidem sonatio tanta ẽ q̃ vsq; ad nos terribiliter venit. nec mirandum cum pannus violenter scissus sic strideat. et vesica vento plena q̃uis sit pauua tamen fortiter stricta et contracta maxim somitũ faciat. Dic sonus est confessionis cordis facta sacerdoti. i q̃ nubes aquosa. i. mẽs cõpuncta de peccõ salubriter aperitur et pestifer vapor peccati exterius expellit. Sed nota q̃ sonꝰ tonitrui habz ẽplicit fieri. Nã qñq; fit violenta expulsio vniꝰ vaporis ab alio. a tunc ꝓpter nubis scissurã fit in eadez nube fortissimꝰ sonꝰ tonitrui. Et sic qñ vapor cõpunctionis expellit vaporẽ extimis fit sonus confessionis. et sic violentia cõpunctionis pducit sonuz confessionis Job. xxxvij. Quis dedit vehementissimo ymbri cursuz et viam sonantis tonitrui? Quando q; vero fit iste sonꝰ ex collisione alicuius nubis alteriꝰ. quia vapor paulatim scindens nubez fuam in qua est euolans inuenit aliam nubem siccam constrictam et spissaz. et impingit in illam. et ex collisio ne facit sonum. Et hic sonus fit cũ chorusatione interdum. quando q; sine chorusatione Dñs. Vocem dederunt nubes. Sic etiã sunt qui dam qui dñ confitentur incipiunt

q̃dem tepide dicere facta fua. ſ or
turrente materia interſerũt alie
et ibi collidũtur et ſonũ faciunt.
quia plus aliena et extranea fac
ta q̃ ꝓpria confitẽtur peccata Vñ
de nõ deberet dicere ſacerdos Ab
ſoluo te ſed abſoluo eos. Quando
q̃ vero egreditur vapor puꝰ rarꝰ
et inflãmatus ex nube tenui et nõ
multum aquoſa. et tunc videtur il
le ignis ſicut alba flãma per multũ
fumuꝫ. et nõ facit ſonum in ꝓpa
nube. ſed obuiat ei alia nubes val
de aquoſa et ſpiſſa. et qua debilis
eſt flãma extinguit in illa aquoſa
nube potiꝰ fulgurãdo q̃ ſonãdo. ſic
fulgurat ferrũ ignitum candens in
aq̃. Talis ẽ fulgurorum confeſſio ma
ligna. qui nõ vadunt ad confeſſionẽ
vt dicant peccata ꝓpria ſed potius
vt reuelẽt peccata aliena. et vt ma
lam opinionem generent in confeſſo
re vel prelato de aliena perſona.
vel ꝓpter aliquã aliam violentiaꝫ.
et talis confeſſio potiꝰ eſt excuſatio.

Quintum eſt vaporis egredien
tis choruſcatio Nam dũ vapor igni
tus et inflãmatus egreditur de nu
be apparet choruſtatio. et fiunt
tũc ſimul tempore choruſcatio et ſo
nus ſed non ſimul deprehenduntur.
quia viſus velocior eſt q̃ auditus
Vnde licet nubes prius ſcindatur
q̃ emittatur ignis. et ideo tonitru
um prius fit naturaliter q̃ fit cho
ruſcatio. tamẽ choruſcatio priꝰ at
tingit ſenſũ viſus. eo q̃ viſibile ſpi
ritualius eſt in aere ſcz per eſſe ma
gis ſpirituale et intentionale. et i
deo ſtatim fit in aere. Audibile au
tem in aere eſt vt in ꝓpria materi
a. quia materia cauſe ſoni non eſt
niſi in aere. licet intentio ſoni a nõ
eſſe recipit in aere. et ideo ſonꝰ nõ
fit in aere ſubito ſed ſucceſſiue. ſi
cut dum mulier lauat pannos. ei mi
nus homo prius videt paſſionez
q̃ audiat ſonum. et ita eſt in toni
truo et choruſtatiõe Eccĩ. xliij. Ac
celerat choruſcationes emittẽ. De
bet igit eẽ in pentente nõ tantũ ſo
nus confeſſionis. ſed etiam choruſca
tio bone converſationis. de qua dñs
dixit Mat. v. Sic luceat lux veſtra
coram hominibus vt videant opa
veſtra ac. Debet etiam pentẽs eui
denẽ vitam ſuam in melius muta
re. Et hec eſt choruſcatio que quã
to eſt rubicundior et magis ignea
.i. caritate feruidior tanto eſt poti
or et efficatior Sũt em tres colores
choruſtationis ſcz rubeus clarꝰ. et
albus flãmeus. a rufus quaſi vmo
fus. Primus eſt ex vapore nõ mul
tum ſicco. humidum emiꝫdat ei co
lorem rubeum. ſicut eſt flãma viri
dium lignorum. et eſt timendus
color ille. quia humidum continet
materiam ita q̃ non ſpergitur. et
ideo facilius a fortius incendit. flã
ma autem albi coloris eſt vaporis
valde ſicci. ſicut eſt flãma ſiccorum
lignorum. et ideo ſpergitur et nõ
ledit ñ facile cremabilia. vt ſtupã
et hmoi. Rufus autez color penetrã
bilior eſt. eo q̃ ille eſt vaporis con
glutinati valde terreſtris. et multuꝫ
frequent ſimul incendit et ſcindit
Ex hys igitur colligit. q̃ vbi plus
habundat humor compunctionis
et rubor id eſt feruor amoris ibi ẽ
efficatior choruſcatio tom operis.

Sextuꝫ eſt in tonitruo fulminis
percuſſio. Fulmen autem tonitrui
extinguit venenum animalis per
cuſſi. Nam percutiens ſerpentẽ vel
aliq̃ aliud venenoſum extinguit
in eo humidum naturale quod eſt
in eo venenum licet non ei. Vnde
hmõi cadauer fulminati vmiciat

quod non fieret si esset venenum· qz venenū inde phiberet nasti vermes et ex eo cibari· Similiter pēitentie virtus extinguit in peccatoribus nequitiam et veneniz peccati· et producit vermes .i. remorsus conscientie magnos· quia multuz remordetur et dolz de peccatis ptēritis conscientia confitentis· sed tamen plures vermes nō eam fedāt sed purgant ¶ Septimū est nubis aquose in pluuiaz resolutio· qa scz post tonitruum nubes in pluuiā ē soluitur terram fecūdantem a plātas nutriētem· Et hec est satisfactio per elemosinas per quas pauperes nutriuntur· ¶ Item in pluendo aer reddit terre per nubiuz resolutionem qō acceperat p euapoātionem· in quo restitutio designatē male ablatoz· que etiam est pars satisfactionis· Nō em remittit peccatum nisi restituat ablatuz· vt dicit Aug9· Et hec duo bene simul ueniunt scz fulgur a chorusatio bone conuersationis· et pluuia satisfactionis· vt scz ipsa pēitētis opera· et sint chorusantia ad edificationem pximorum· a pluentia ad ablutionē peccatorū Ps. Fulgura in pluuiam fecit· ¶ Item pēitentia assimilatur miui ꝓpter septem· Primum est q mix est malaz herbaz mortificatiua Et sic p pēitentiam mala viciorum intentiua extinguūtur que ex terra nostre carnis oriuntur Prouerb· xxvi· Nix in estate et pluuia in messe· sicut em frigus niuis in estate temperat incēdium estus· ita pēitentia si est in pectore temperat incendium culpe ¶ Secūdo quia mix est terre impinguatiua· Nam dum super terrā moratur poros terre claudit sua frigiditate· et calore reuocato interius fit humoruz attractio ad radices· vnde terra calescit et per sequēs impinguescit Ysaie· quinquagesimo quinto· Descendit nix de celo et inebriat terram et infundit eā Et ita etiam similiter pēitentia q̄ us corpus attenuat animā tamē impinguat· quia dum poros ere .i. carnis appetitus restringit· calor a moris et humor gratie in radice io ē in corde interius vberius excrescit· ¶ Tercio quia nix ē fetidoruū locoruz cooptiua siue occultatiua· Et ita mlti qui primo p peccatorū infamiam fetebant p pēitentiam quam postea faciunt infamiam fugiam cooptūt a famā recuperāt· sic patz de magdal· Tegit a pnia peccata quecunq fetida· vt scz ea nō videat deus ad puniendum Psal· Beati quorū remisse sunt iniq̄tates· et quorum tecta sunt peccata· ¶ Quarto· quia nix sumptius diffusiua ē a sup terram nō cum strepitu sed plane applicatiua· quia scilicet pniam suam homo cōferare nō debet vel maiter iactare seu publicare ad ostentationem Mathe· vi· Attendite ne iustitiam vestram faciatis coraz hoīibus vt videamini ab eis et cetera· ¶ Quinto qa nix xp̄i sui pulchrituduē ē oculorū attractiua Sic pēitentia aspicientes edificat a attrahit p exēplū ad imitationez Interdū tamē nix oculos aspicientiuz disgregat Et similiter etiā quandoq aliquos male dispositos quorundam pēitentia scāda lisat Vnde clamant eos yppocritas sicut cristus dixit de iudeis et Johānne Mathei vndecimo· Venit iohānes neq manducans neq bibentis et dicunt · demoniuz habet ¶ Sexto ratione pficuitatis· quia nix calore soluta est terre valde pficua·

quia sollicitat remollit et inebriat quā prius frigiditate sua fortiter ītonabat vt dicit Gre. Sic si aliquando pēnitētie rigor fraterne caritatis amore nō gule vel corporis delectatione soluatur vel recreetur discrete non obē aie ymmo prodest. Nā nimia rigiditas quandoq; cor īmoutat. sed ipsius caritatiua et discreta remissio siue recreacō remollit. Vñ dñs tū publicanis et peccatoribꝫ mādūcauit et bibit Luce. vn. Septimo quia mix est alpium siue montium dealbatiua Pſ. Niue dealbuntur in selmon montis dei. aē Sicut magni peccatores denigrati per culpam purgantur et dealbātur per veram pēnitentiam Pſ. Lauabis me et super niuem dealbabor. Ysaie primo Si peccata vestra fuerint vt coccinum quasi mix dealbabuntur ¶. Item pēnitentia assimilatur mari. primo quidē qr mare est nausee et vomitus cibotū prouocatiuū. Et ita similiter pēnitentia generat peccati abhominationem Nam qđ primo peccatori videbatur preciosum et delectabile videtur pēnitenti ignominiosum et abhominabile Vñ Abacuc secūdo Vomitus ignorantie super gloriā tuam Eze. vicesimosexto Turbabuntur insule in mari. .i. mentes pēnitentium per peccati detestationem et abhominationem ¶. Secundo quia maē ē doloris capitis inductiuum. sic pēnitētia facit cōscientie remorsionem. Nam dolor capitis est tristitia mentis ex peccati recordatione prouenies Pſ. Conuertetur dolor eius in caput eius. ex tali enim dolore mens pēnitentis amaricata vehementer sibi ipsi īdignatur Abbacuc tercio In mari īdignatio tua ¶ Tercio quia mare ē

sordium reiectīm et sui purgatiuū. quia michil retinet immundum. et hoc fit p pēnitentis confessionez p quam peccata mortalia extra conscientiam abiciuntur sicut mare picit mortuorum cadauera Apocalip. xx. Dedit maē mortuos suos qui in eo erant ¶ Quarto quia mare est durissimorum et preciosorum generatīm. Nā q̄uis mare est liquidum generat tamen durissima. vt patz m pistibus qui sunt dure teste et in gēmis et in lapidibus quos producit. Et hoc est quia pēnitens licet sit mollis et liquidus in lacrimaz cōpunctione. tamen durissima tolerat in satisfactione vt ieuinando et sese affligendo Vnde etiā producit gēmas et lapides preciosos id ē opera salutifera et deo grata q̄ sūt quedaz diuitie ipsius pēnitentis. Nauz tercio Aque in circuitu eius. cuius diuicie maē. aque muri eiꝰ. Quinto qr mare non est vltra sua littora progressiuū. quia licet sit liquidum qđ p se non bene ēminatur et sistitur tamen bene ēminaē p aliud Sic pēnitēs facit qñ ñ trāsgredit̄ p̄cepta dīne legis t limites a discreto confessore sibi īpositos vel etiam sue ꝓprie ratiōis Job. xxxix Circūdedi mare ēminīs meis et postui vectem et ostia et dixi. huc vsq; venies et non procedes amplius et hic cōfriges tumētes fluctus tuos ¶ Sexto quia mare est piscium nutritiuū et conseruatiuum qr sez pēna ñ solū peccatores purgat ē etiam deuotos et spūales nutrit et conseruat Quia licz habeāt amaritudiēz exterius habēt tamē dulcedinem interiꝰ Vnde etiaz hyies de aqua maris suscipiūt dulces cibos piscium siue auium q̄bus refici sūt Sapie decimonono Postulauerūt

escas epulationis et in allocutione desiderij ascendit illis de mari ortigo metra. Septimo quia est de amaritudine siue falsedine in dulcedinem conuersiuum Dicit enim Phūs in libro metheororum · q ab aqua maris potest remouei salsedo · quia si quis accipiat vas terreum nouum et crudum et clauserit bene eius orificiū · et ipsum in mare eiecerit vacuum · et dimiserit ipsum p vnū diem naturalem aquam dulcem in ueniet intra ipsum Hoc ego eas est cor penitentis · qđ si fuerit treū per humilitatem · nouū per puritatem · crudum id est non coctum p libidinum igneitatem · a bene clausum per custodie sedulitatem · a vacuū a peccati fetitate quātumcūq circumdetur exterius quantumcq a maritudine · iplebitur tamē interius ineffabili dulcedine · quia scilicet illuminabitur anima in cōtemplatione diuinorum operum · que contemplatio ipsam totam dulcorat Ps̄ Qui descendunt mare in nauibus facientes operationem in aq̄s multis · ipsi viderunt opera dei et mirabilia eius in pfundo. Item penitentie onus assimilatur arene ppt̄ q̄tuor Primo quia arena habet virtutem restrictiuam Nam arenarum multitudine maris impetus sistitur · et ad eius cumulos se constringens ne vltra assignatos a deo terminos effluat impedit vt dicit Jhēo9 · sup illud Jē · v · Posui arenam terminum mari Similit̄ penitentia coherez a restringit impetum tēptationum et fluxum peccati ne transgrediatur homo mandata dei Ps̄ · Terminū posuisti quē non transgredientur · neq cōuertentur operire terram. Secundo quia arena habet virtutem purificatiuam · purificatur enim aqua p arenam cōlata Et penitentia animā purificat et mūdat Et ad hanc purificationem hortatur Jacobus dicens Emūdate manꝰ peccatores et purificate corda Jacobi · iiij ·. Tertio q arena habet virtutem dulcoratiuā Nā aqua etiam salsa p arenam colata nō solū efficitur purior · sed etiā dulcior Qđ etiaz penitētie ogruit · q amaritudo et tristitia penitentiū finaliter cōuertetur in dulcedinem et gaudium Qaē · v · Beati qui lugēt quoniam ipsi consolabuntur Vnde populo in deserto penitētie aque amare dulcorate sunt Exodi · xv · Judith · v · Egressis mare rubrū deserta syna montis occurrerūt · a p9 illic fōtes amari obdulcati fūt eis. Quarto quia aliqua arena habz virtutē tumoris expulsiuā Dicit em̄ Cōstātin9 medicus q arena ex fabrili lapide resoluta ē metallorꝝ purgatiua et etiam repercussiua detopilatiua et timoris expulsiua Que ōmia penitētie cōpetunt · que purgat culpā · detopilat id est ad confessionē aperit a scietiā · repercutit presumptionis audaciā et repellit tumētem superbiam Primū patet per exēplum in magdalena in qua feruens penitētia multa purgauit facinora · secundū illud Lucē · vij · Remittūt ei peccata multa quoniā dilexit multū Secundū patet in dauid · cuius cor dum penitētia tetigit ptinus se peccasse cōfessꝰ fuit dicēs Peccaui domino Tertiuz quoq patuit per exēplū in publicano qui penitētia humiliatus non audebat oculos leuare ad celū · sed percutiebat pectus suū dicens aē · Lucē · viij · Quartū pz in paulo · cuius cor superbia pus timidū a otra xpī discipulos seuicia

plenum expulso tumore superbie p humilitatem penitentie paratum se cristo obtulit dicēs·domine quid me vis facere? mutata est seuicia lupi in mititatem et mansuetudinē agni Actuū·ix· ℣· Item penitētia assimilatur terremotui et hanc similitudo inē declarāt modus tēpus et locus tremotus·Modi enī terremotus secundū Arist· duo sunt q aliquis tremotus ē sicut tremor et hoc ē qñ vētus siue vapor inclusus ē modicꝰ· Quidaz vero tremotus ē sicut sonꝰ corporum officiātiū se et hic sēp ē cū ruptua occulta vel manifesta· Posidonius aūt dicit q tremotꝰ ē qñq tātum sursū et deorsū quandoq vero ē inclinatio ad alterā ptem in modum nauis Et iste motus ē periculosus q signuz est q cauerna latz in q tra declinat Ideo si tremotus tales fūt in aliqua ciuitate tutius est habitationem dimittere·precipue si aqua ē ibi ppe que alluuione aliqua cauernaz augeat· quia tūc dispositus est locꝰ ad vragimem·Concomitatur aūt terremotuz sepius sonus qui quādoq nō quiescit donec tra fit fissa Vñ iuxta chorinthū in quadā insula fuit terremotus eleuans locum in altitudinem collis·et cum vētus subterraneꝰ nō cessaret· sed semp multiplicaretur· collis fuit ruptus et exiuit inde ventus fortis qui tātū cineris exsufflauit de colle ꝙ p ciuitatē illā q destruxit eā et oppressit· Et añ tremotuz audiebaē sonꝰ ex collisione vētoz in cauernis tre ad solida corpora Cinis autem fuit ex hoc q calor frigiditate matris oclusus et cōfortatꝰ incinerauit loca circa cauernas· et si fuissz ibi sulphur et hmōi fecisset incendium Isti aūt soni fūt diuersi in principio in medio et in fine·licet non ōnes sint in quolibet terremotu Patet ergo ex omnibus predictis q in ē remotib9 cōtingūt·vi·scilicet tremor strissio sonꝰ motꝰ vētus et cinis Sic penitens debet tremere timore Ps̄·Timor et tremor venerūt super me· Itē debz simoi dolore Joēl· ij· Scindite corda vestra ac̄ ℣· Itez debet sonare i confessione Ps̄· In voce exultationis et confessionis sonus epulantis· Itez debet moueri in bona operatione siue sursū in cōsideratioē celestis premij·siue deorsum ex consideratione infernalis supplicij siue i partē alterā .i. i oppositum vicij· Nam baculus curuꝰ nō dirigitur nisi in partem contrariā flectaē et omnis cura fit p oppositum Apoꝰ Rom·vi· Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditicie et iniquitati ad iniquitatem Ita nūc exhibete mēbra vestra seruire iusticie in sanctificationez· Oportet enī penitentem sustinē ventum temptationis· Vnde Eccī·ij· Fili accedens ad seruitutez dei·sta in iusticia et timore et prepara aiaz tuā ad temptationem· Sed tamen pter hunc ventuz nō debet homo dittē bonū·q vt vꝛ Eccī·xi· Qui obstuat ventū nō seminat· Debz etiā penitēs incinerāi .i. humiliāi ex mortis memoria Eccī ix· Quid superbit tra et cinis? Secdo sciaē pnīa tremotui quo ad tēpꝰ· Nā tēpora apta ē remotui fūt illa i qbꝰ vicit humiditas sine frigiditate sic ē ver·i in q bus vincit siccitas sine caliditate· vt est autumpnus quādo siccitas multiplicat materiaz vaporis siccihumiditas vero nō permittit exire In estate autem calor fortis et dominans consumit vaporem· i hyeme vero frigꝰ dūans euaporatioēz

prohibet Si tamen ista tēpora sc̄z hyemale et estiuū ex aliquo accidāt tē sint vt vernalia l autūpnalia nichil ꝓhibz in eis fieri terremotū. ymmo si tūc cōtingat erit magn9 et diuturnus Similit homines fūt ad pēnitentiā apti in quibus habūdat humiditas .i. lacrime. ita tamē ꝙ sint sine frigiditate accidie. Et talis fuit magdalena Similiter in quibus viget siccitas abstinentie sine calore cōcupiscentie Vbi autē vincit calor estatis .i. feruor concupiscētie carnalis. l frigus hyemis id ē accidie torpor ibi terremotus non fit qz in talib9 pēnitētia perit Nisi forte contingat ꝙ tales ex dei virtute tangantur et ad temperātiam debitam reducantur ¶ Item nota ꝙ tremotus magis fit in nocte ꝙm in die. quia in die sol euocat calorem terre exteri9. et ideo non eleuat vaporē In nocte vero claudit. et vaporem intus multiplicat qui multiplicatus con primit alium ante sē eleuatum. et fit motus terre Similiter in nocte id est tēpore aduersitatis magis conuertuntur homines ad pēnitentiam ꝙm in die ꝓsperitatis Nam mala que nos hic premūt ad deum nos ire cōpellunt Reuocat enim aduersitas hominem interius ad se ipsum et multiplicat in eo vapores .i. cōpūctiones ¶ Tercio primā assignat tremotui quo ad locum Nam loca tremotui apta fūt loca cauernosa quia in cauernosis vapor cōgregatur. et ex alio superueniente coartatur Vnde in locis mōtuosis sepius fit. quia sub montibus sunt cauerne. et loca mōtuosa vniuersaliter sunt porosa Item sunt apta terremotui locā mundationibus aliquibus aque ꝓpiq. qz ipā aqua vndis percutiens est in talibus locis causa cōgregationis vaporis et coartationis Vnde loca mari propinqua etiam si nō sunt cauernosa nō tamen sunt a terre motibus libera vt dicit Calesteñes. quia ex raritate loci vapor liberum exitum habeat tamē ex percussione vnda tum vnus vapor impellens alium replet locum. et ideo etiam in plano loco si tangitur mari vel montibus fiunt terremotus vt in lūbardia In cuius multis ciuitatib9 fuit quandoq; terremotus magnus et diuturnus Et similiter in pistoria que est ciuitas tuscie Et tempore etiā Bonifacij pape octaui fuerūt terremotus magni in ciuitate beate marie qui pluribus diebus duranerunt. existēte curia romana ibidē. que tamen ciuitas in plano sita est aquis plena et lacui vicina et montibus propinquā Item fūt apta tremotui loca q̄ habēt molli a latera qz mollicies opilat pozos et coartat eos Patz ergo ex hijs ꝙ loca terremotuū fūt loca cauernosa et loca vndis aq̄z percussa et loca que habēt mollia latera Per loca ergo cauernosa et scaua itelligе humilū corda que sepe pēnitētie tremoribus cōmouēt Per loca ab vndis percussa intellige homines in aduersitatib9 positos. quos dū impetus tribulationū percutiunt a mouent ad compūctionez et ad pēnitentiam festinare cōpellūt Per loca autez que habent mollia latera intellige homines pios et proximis qui circa eos sunt cōpassiuos quos pietatis mollicies etiā si potētes sint ad pēnitētie commotionē et vite mutationem disponit et producit Sicut patet Actuū quinto Cornelij cēturionis exemplo. qui

pietas et elemosine fue ad fidem a
ad baptismum perduxerunt. Et
nota q̄ sunt quedam loca in qui
bus raro vel nunq̄ fit terremotus
vt egyptus que nunq̄ vel modicū
tremuit. Quod est secundum pm
darum quia egiptus quandoq̄ to
ta cooperta fuit aquis sicut etiam
Aristoteles dicit. ideo limus paula
tim aggregatus est et ita creuit ē
ra quasi tota limosa et mollis et
bene contiuuata ī partibus. ideo
vapor non habz vbi coartetur In
quo figmificatur q̄ illi qui sunt co
operti aq̄s id est qui molles sunt
et assueti deliciis difficulter et ra
ro ad pēnitentiam commouentur
Nam pēnitentia non inuenitur in
terra suauiter viuentium. Vnde
Mat vndecimo. Quid existis ī des
tum videre hominem mollibus ve
stitum? Ecce qui mollibus vestiun
tur in domibus regum sunt a non
in deserto penitentie // Item pēni
tentia ypocrite hominis est exteri
us in corpore. non autem in toto
quia non interius in mente. a ide
o assimilatur etiam terre motui q̄
nunq̄ commouet totam terram
sed solum partem Nam secundum
Senecam. non occupat simul locū
vltra centuz passq̄. qđ est. quia va
por expellit ab vno loco ad alium
ideo non potest terra simul treme
re. Sed contra talem pēnitentiam
dicitur Ioēl secundo. Conuertimi
ni ad me in toto corde aē

¶ Capitulū. lxi.

Penitētes assimilantur pla
netis Nam planete in suis
circulis aliquando videnē
retrogradi quandoq̄ stationarij
quādoq̄ vero directi Directus di
citur Planeta quando directe mo
uet a principio signi versus finem
Retrogradus vero qñ econuerso
tendere videtur a fine signi versus
principium. Stacionarius autem
quando stare videtur quasi in me
dio Ita q̄ neq̄ ad principium vi
detur accedere neq̄ ad finem. Fit
autem directio planete semper in
parte epycicli superiori. Retro
gradatio semper in parte inferiori
Statio fit in medio Similiter in pe
nitentia sunt quasi retrogradi ad
peccatorum vilitatem redeūtes.
de quibus dicitur secunda Petri
secundo. Melius erat eis nō agnō
scere viam iustitie q̄ post cognitio
nem retro conuerti ab eo quod ill
traditū ē sancto mandato. contin
git enim eis illud. vi. Prouerbio.
Canis reuersus est ad suum vomi
tum. et sus lota in volutabro lu
ti. Et Luce nono. Nemo mittēs ma
num suam ad aratrum et aspiciēs
retro aptus est regno dei. Stationa
rij vero sunt in penitentia perseue
rantes Apostol? Philippen. quar
to. State ī domino karissimi. Nec
statio magnam cautelam et circū
spectionez requirit. Vnde Aposto
lus primo Corinthiorum decimo
Qui se existimat stare videat ne ca
dat. Sed quasi directi ī cursu sunt
feruenter proficientes. secundum
illud Ap?. ad Philippēses tercio
Que retro sunt obliuiscens ad ea
que sunt priora extendens me ip
sum ad destinatum persequor ad
brauium superne vocationis. aē
// Item adhuc penitētis purgatio
est vt purgatio maris Mare enim
se purgat quia vapor eleuatur de
fundo eius vtute luē. qui facit effu
ere aquā super littus. hec violenti
a proicit cadauera et sordes ad li
tus. Sic etiam vapor contritionis

exurgens de fundo cordis virtute lunē .i. diuine gratie facit effluere aq̄ lacrimose cōpūctionis · a cauerna .i. maculas peccatoꝝ carnalīū et sordes peccōꝝ spiritualīū purgat extra ad litus cōfessionis et ita cōscientia remanet mūda interius Jacobi primo Abicientes omnem immundiciam et habundātiam malicie nē· Item penitēs assimilatur terre Pſ· Humiliās autem peccatores vsq̄ ad terram id ē vsq̄ humilitatem pēnitentie Nam penitētes ad modum terre primo terunt ūgustns dicitur enim terra eo q̄ teratur Jtē humectāt lacrimis Vñ terra vocāt humꝰ a mari humido cui coniūgitur Jtem habūdāt fructibus id est opibus bonis Vñ terra vocatur tellus quia tollimꝰ fructꝰ eiꝰ Jtē extenuātur ieunns Vñ tra vocat ariua ex eo q̄ ab aqua sit ꝓpria siccitate distincta · qr scilicet caro penitētis ab aquis delitiarum separatur et abstinētie tenuitate siccatur ℣· Item pēnitens assimilat agris ꝓpē tria Primo ꝓpē laboriositatē Nam ager cum labore excolit· quia vomere aperitur· ligone foditur et euertit · semine seritur· rastro retegitur· ymbre perfunditur· sepibus cingitur Similiter cor penitētis aperitur vomere contritionis ·foditur et euertitur ligone confessionis id est lingua confitētis·seritur semine id est elemosinis·retegitur rastro aspero id ē abstinentia a ieunns · pfunditur ymbre id est fletu et lacrimis Jtē debet vallari sepe .i. diligēti custodia sēsuum · secundum illud Eccī· xxviij· Sepi aures tuas spinis aē Hec est ergo agricultura que persuadetur Proū·xxxnj· Prepara foris opus tuum a diligēter exerce agrum tuum et postea edifices domum tuam ℣ Secundo ꝓpter varietatem Nā ager gelu hyemali cōstringitur·vernali tēpore restituit· calore estiuali aduritur Similiter anima penitentis quādoq̄ tangit frigore accidie· quādoq̄ anguſtiat feruore cōcupiscentie· quādoq̄ decorat virore dīne grē Lucē · xj· Fenum qđ hodie in agro est eras in clibanum mittitur Sic enim variatur pēnitens· quia nunc viret humore deuotionis·nūc vritur feruore temptationis ℣· Tertio ꝓpter continuitatem vicissitudinis Nā ager in Autūpno collectis frugibus iterato prescindit · et sic alternatis laboribus continue laccssitur Sic homo pēnitēs q̄ diu viuit debz cōtinuare et esse in labore penitentie et nō cessat a bonis operibꝰ Eccī· xj· Mane semina semen tuū et vespere non cesset manus tua ℣· Jtez penitens assimilatur monti oliueti quia debet in eo plantari oliuetū penitētie Cuius oleum sicut dicit Jheronimus ex radice amaritudinis surgit in pabulum luminis·in medicamen vulneris· et in refectionem esurientis Nam penitētia ab amaritudine cōtritionis incipit ·lumē diuine gratie in anima nutrit · peccati vulnꝰ sanat a obstruit· et animam pane lacrimarū a paupē elemosinaꝝ reficit a nutrit Vnde merito in hoc mōte pīguedinis dīt firmari pedes .i. affectus penitentis Zach·xnj· Stabūt pedes eiꝰ sup mōtē oliuaꝝ ¶ Caplm·li·

DErseuerētia in bono ꝛcepto nō tenētes assimilant duabꝰ stellis q̄ dicūt caput et cauda draconis q̄ sez mouent cū firmamēto et cōsecūtur cursū suū Vnde a leone trāseunt in cancrum et a

cācro in geminos · et sic dēmœps
Et si caput draconis est in aliquo
signo semper in opposito est cauda
et venter in quarto · vt si caput fu
erit in cancro venter erit in ariete
et cauda in capricorno et sic de a
lijs Et sic propter aspectuz oppositum cauda est totaliter venenosa
Similiter illi qui bene incœperunt
et postea retrocedunt transeunt
a leone in cancrum Saz leonis ani
malis a quo illud signum denomi
natur virtus et fortitudo est in an
terioribus vt in pectore collo et pe
dib⁹ āterioribꝫ · et ideo sigt fortit
ichoātes · ꝙ cācer ē aial ītroḡou a
ideo signat retrocedentes Vñ ḡsi a
leone in cācrum trāseunt qui forti
a incepta relinquūt · Sed ide trāse
ūnt in geminos q̄ retrocedētes a re
ciduātes efficiūt duplo peiores q̄
prmo fuissēt dicēte crīsto Fiunt no
uissima hoīs illius peiora prioribus
Math · xn · Tales ergo homiēs ha
bēt caudā oppositā capiti scz prin
cipium bonū et finē malū Et tales
erāt illi quib⁹ dixit apostol⁹ Cum
spiritu cœperitis nunc carne consū
mamini Gal tercio ·

Capitulum · lxiij ·

De latus pfectus debet ha
bē ondicioēs iouis quo ad
nn · Primo quo ad effectū
Nam iupiter est in effectu suo beni
uolus calidus humidus diurnus a
in suis qualitatibus tpatus · Simi
liter prelatus debz esse beniol⁹
in affectione · calid⁹ in dilectione ·
humidus in compassione · diurnus
in conuersatioē · secūdū illud Ho ·
xiij Sicut in die honeste ābulem⁹ · a
scz tpatus in om recreatioē vl in
om correptione // Secūdo quo ad
aspectū Nā iupiter in colore ē argēte
us cādid⁹ clar⁹ · sic plat⁹ dēt ee ad
ḡētes .i. soīās p eloquētiā candid⁹
p mūdiciaz clar⁹ p famā // Tercio
quo ad situm quia iupiter quādo in
superiori parte circuli sui circulo
saturni oiungit̄ voītate sua tēperat
malicīā saturni · Sic prelatus habz
resistere et reprimere malicias lupo
z gregē corrūpētiuz vel dissipātiū
vt hereticorū vel tyrānoz l' aliorum
malorū hominū // Quarto quo ad
iudiciuz qz in iudicijs secūdū astro
logos signat sapiaz et rationē et ē
verīdicus Expedit em prelato sapi
ēt agere rationabiliter viuere veraci
t loqui et docere · Itē iupiter quādo
apparet in ascendente signat sm
astrologos reuerētiā a honestatez
fidē ac disciplinā · que etiā prelatū
exornant scz reuerentia sbditoz ·
honestas moz · fides omissoz · a di
sciplina correptionū // Itez plat⁹
debēt esse similes mōtib⁹ · Pmo qz
mōtes sūt ad speculādū apti scz pp
t altitudinē · qz scz plat⁹ debēt eē e
leuati per contemplationē · a spe
culatiui per oīderationē Ps · Astē
dunt mōtes .i. cōtēplatiui · et descē
dūt cāpi .i. actiui · Illi em ascēdūt
ad oīderationē eternorū · Isti vēo
descendūt ad sbuentionē proximoz
// Secō qz mōtes sūt ad defēdēdū
tuti · Vñ quia sunt fortes et solidi
sunt apti castroz edificatioi · Nam
pp̄t suā duricīā nō de facili pñt fod
fodi · a pp̄t altitudinē nō facile pñt
aduri · Et plat⁹ debēt eē cōstātes et
firmi ad defendendum Judith · sep
timo Filij israhel non in lancea nec
in sagitta confidunt sed mōtes de
fendunt illos et cetera · // Tercio
qz montes sūt ad pascēdū fecundi
Sūt em in mōtibus gmina puri
oza et nutrimenta animalium me
liora · q̄uis in vallib⁹ sunt genera
liter pinguiora · Humor em quo

grāmīna nutriuntur subtilior est i montibus et purior q̄ qui continetur in vallib9 propter hoc q̄ calor celestis illum humorem facilius digerit et in substantiam grāminū conmutat perfectius et conuertit tum propter illius subtilita tem· tum ꝓpter aeris ibidem puritatez Sic etiam prelati debent subditos sollicite pascere puris exēplis spiritualibus verbis et pns et largis elemosinis Job·xxxix· Circūspicit montes pascue sue ¶· Quarto quia montes sunt priūs q̄ valles celestiū ymbriū susceptiui Vnde aque a montibus deriuant ad valles et non ecōtrario Sic prelati debent celesti doctrina inferiores sūbditos irrigare Job·xxvij· Quos ymbres montium irrigant cē· ¶· Item qualis debeat eē vita prelatorum ostenditur per exemplum montis tabor in quo dominus quatuor fecit pēr que designantur quatuor opera siue officia prelatorum Nam in hoc mōte spiritualiē docuit· in hoc mōte orationis gratia p noctauit· in hoc monte aliquādo turbas pauit In huiꝰ etiam supercilio montis se trāsfiguauit corā discipulis suis et futuram gloriam suam reuelauit In quib9 scilicet instruuntur prelati q̄ eorum officiū est spiritualiē docere· instanter orare· indigētibus ꝓuidere et futurā gloriā non presentem querere

¶ Capitulum·lxiij·

Perseuat anima a peccati corruptiōe sicut corpora preseruātur a putrefactione Sunt enim quatuor accidentia putrefactionem phibentia scilicet caliditas· frigiditas· mobilitas· et continuitas Primum ergo est caliditas precipue intēsa Res enim multū calide non putrescunt precipue cum siccantur· vt piper galanga· gingiber autē putrescit ꝓpter innatum humidum Similiē aqua in quātum feruet non putrescit quia calor ignis in ea maior est q̄ calor aeris ideo nō vicitur a seo vincit Similiter pseruatur anima a corruptione peccati· et a temptatione per feruētem orationē Vnde dominꝰ hortabatur discipulos Luce·xxij· Orate ne intretis in temptationez ¶ Secundum est frigiditas siue fit ab extrinseco Nam si est frigus extrinsecuz precipue ē impediēs q̄ p se repugnat calido alieno et extrinseco Vnde in hyeme a vniuersaliē in aere frigido obseruatur corpus a putredine· q̄ calidū extrinsecuz ē paucū et frigus sibi ostraiū ē multū· nec in talib9 apparz motus putrefactionis nisi recedente frigore Si aūt ē frigus intrinsecum sic impedit putrefactiōez q̄ coagulat humidū nec ꝑmittit illud exalare sicut ē in oīb9 metallis a alijs frigido coagulatis· in q̄bus frigus claudit poros· a vincit calidū extrinsecū ne de humido aliquid exhauriat ñ patū vt quādo generatur rubigo· ideo in auro nō est rubigo et maior est in eo duratio quia ei9 humidū naturale magis constat Tamquā ergo frigus extrinsecum est tribulatio mūdi siue afflictio cārnis· que calorem extraneum id est ardorem concupiscētie siue luxurie per quē extraneam carnez concupiscit inrigat et extinguit Nam malicia hominis hore oblitionē facit luxurie sicut dicitur Eccī·xi· Sed tamquā intrinsecum refrigerium est contēplatio celestium Dec enim est que poros id est corporis sēsus claudit Dec est que deuotionis humorem

cōagulat nec exalaē pmittit· hec i
super est que extraneum calorem
.i. amorez mundi superat et vincit
Quia anima sicut dicit Gregorius
quāto maiori studio exercētur ad
summa tanto maiori fastidio frige
scit ad ima // Tercium est mobi
litas Nam aqua vel vinum qđ mo
uetur impedit putrefieri· eo q ca
lor naturalis exsiccatur a motu n
non prevalet ei calor extrinsecus
Vnde vinum potens efficitur meli
us ex motu q calor naturalis ma
gis digerit subtile humidū· ex quo
etiam sapor melioraē· et pendulus
vinus et motū etiā si sit corruptus
quandoq reuertitur et reparatur
Et econtra vinum non motum et
precipue soli expositum corrumpi
tur et cōuertitur in acetum· quia
dus calor exterior exhaurit calidū
interius· et humidum subtile ex a
lat cum ipso et perit vinū Simili
ter mobilitas obediētie vel motus
frequens operum bonorum pseruat
a peccati putredine ad quam pigri
cia et ocium inducit Eccle. xxxiij·
Mitte illum i operationem ne va
cet· multā enim malitiam docuit o
cositas // Quartū putrefactionē
impediens est continuitas Naz ma
re totum non putrescit sed diuisū
per partes paludales putrescit· in
naturalibus enim multiplicato sū
iecto multiplicatur qualitas a vir
tus· et ideo totū simul plus potest
tinere q calor aeris potest dissol
uere· si tamen ipse partes sint in
toto continue alias nō· Quia vide
mus q grana multa l granā vel ger
mina simul adunata citius putre
scunt q pauca· propter hoc q illa
grana non sunt otinua· et cuz sint
parua egre ditur naturale calidus
ab vnoquoq eorū· et trahit secū
humidum· et calidum exteris fit
alienum· a cum exeat a multis cō
fortatur et corrumpit· Similiter o
tinuitas et perseuerantia bonī o
peris preseuerat a corruptione pec
cati Vnde potes colligere ex predi
ctis q preseruant animaz a putre
factione peccati caliditas carita
tis que excludit putredinem mui
die· de qua putredie dicitur Pro·
xiij· Putredo ossiuz inuidia· hanc
enim putredinem caritas excludit
quia caritas nō emulatur vt dicit
pma Co· xiij· Item frigiditas casti
tatis que excludit putredinez lux
urie· de qua dicitur· Iohelis primo
Computruerunt iumenta i sterco
re suo· id est hominēs carnales et
bestiales in fetore luxurie Sed hāc
putredinem excludit castitas con
cupiscētie ardoribus velut quoddā
frigus resistēs Vnde de predicta ca
liditate caritatis· et hac frigidita
te castitatis dicit Apō· in. Vtinaz
frigidus eēs aut calidus· Itē mobili
tas obediētie excludit putredinē
superbie de q dicit Iohel· ij· Asced it
putredo eius q superbe egit· Itez oti
nuitas pseuerātie excludit peccatū
accidie de qua Iob· xli· Quasi lig
nū putridum es· lignū em putridū
nullū producit fructū· talis ē accidi
osus a q nō pseverat q nō puenit
ad fructū operis sui· est emz fructus
vltimū qđ exspectaē ex arbore· et
ideo signat meritū siue primū opis
qđ accidiosus et ipseverās amittit
Est em otinuitas gratie per quā mē
bra cristi adinuicem colligātur et
continuantur et excludunt putre
dinem omnis peccati

¶ Capitulū· lxv·

Principatus seclaris dñi si
mil debz eē ordoi quo ad· v
Tri qbus sigūē· v· virtutes

condiciones que debent esse in bono principie Et primū est patientia aduersorum et hanc designat orionis ortus Nam orion est astruz tēpore hyemali exortum ·aquatuz et tēpestatiz excitatiuū Hyemps enim qđ ē tēpus acuti frigoris est status vite secularis · in quo frigꝰ malicie habūdat Cui videlicet malicie dū creatus princeps ad obuiādum vel resistēdum se per iusticiaz preparat · sibimet tēpestates et impetus .i. psecucioēs et scādala suscitat · qz scilicet suptorū nequicia dū tangitur irritaē et ꝗsi modo ignis dum flatum iusticie sentit p impatiētiā excādescit Vnde iustus princeps necesse est vt se ꝓmo p patiētiam munat vt ꝑpē insurgētium malorum impetus a iusticie rectitudine non cadat Scriptum ē Mat· v· Beati qui psecutionem pacium tur ꝑpē iusticiā Vnde notabile est qꝺ orion in ortu suo tēpestatem significat · sed post serenitatem · qz mirum iusto principi post tēpestātē aduersitatis sequitur serenitas patris Secūdō qđ ē necessariū iusto principi est potētia armorum qua scilicet possit cōtuerī suboitos a expugnaē aduersarios · et hāc designat orionis aspectus Nā sicut Ysidorꝰ dicit Gladiati militis a accincti etiam stellarum ordine faciē pretendit Vnde modo armati militis pedes et brachia extendētis disponitur Et ideo etiam in signo thauri qđ in terra ē animal ferox a cornibus armatum orion maxime fulget Est ergo necessariū principi vt iniq̄tates quas benignitate repellere nequit violētia et coactioē dirumpat Vnde dicit Eccli· vij· Noli quere fieri iudex nisi valeas virtute disrūpere iniquitates ¶ Tertiū necessārium principi est iusticia respectu suboitorum id est qꝺ in suis subiectis iusticiā bene seruet · a hoc designat orionis situs Nā orion ab ariete vsq; ad geminos se extēdit et totum illorum trium signoruz superficiem · scilicet arietis · thauri · a geminorum fulgoris sui plenitudine clariorē reddit Hic ergo fulgor orionis est iusticia principis Et sicut dicit Tullius in libro de officijs In iusticia splēdor est maximꝰ ex qua boni viri nominātur Sed splēdor orionis per tria signa extenditē quia scilicet virtus iusticie per tria diuiditur Naz ē iusticia iudicatiua in punitionibus · et debz esse in ariete id est in equalitate scilicet vt secundum moduz delicti sit et plagarum modus Aries enim est signuz equalitatis in quo equinoctiuz fit Itē est iusticia distributiua i dispēsationibus que vnicuiq; qđ suum est tribuit · et hoc est in signo thauri · qz dū sol est in thauro ere fulcātur · vt videlicz vnicuiq; culture debitum semē imittatur Itē est iusticia cōmutatiua i mercationibꝰ · scilicet in eptionibꝰ a venditionibꝰ · et hec designatur in geminis ex eo qꝺ cōmutatio talis fit inē duas partes ¶ Quartum necessarium principi est prudētia agēdoz · et hāc designat orionis virtus Nam existente sole i signo orionis scilicz i thauro et geminis omnia oriunt̄ et germināt que nutrimētum recipiunt ex aq̄s et aere · vt marcꝰ tullius dicit · et opatur etiam ad terre fecūditatem Tunc autem sol existit in signis orionis quādo inuenit̄ prudentia in operibꝰ principis · a subtali principe omnia bona germināt omnia necessaria habūdant Et est notabile qꝺ splēdor orionis vt ide

Marcus dicit est signum future se
rem tatis. Et econtrario eiꝰ obscuri
tas future est presagiū tēpestatis.
Quia scilz prudentia principis est
causa et signum serenitatis pacis.
Et econtrario eiꝰ obscuritas. i. stul
ticia signum et causa esc scissure et
tempestatis. sicut patet de salomo
ne et Roboam filio suo. de quibus
dicitur Eccl. xlvij. Salomō regna
uit in diebꝰ pacis qui subiecit deus
omēs hostes. vt conderet domuz in
nomine eius q uēadmodum erudi
tus est ī iuuētute sua. et impletus
est quasi physon sapientia. et ita
finem habuit salomon cum patribꝰ
suis. et dereliquit post se de semine
suo gentis stulticiam et imminutiz
prudentia Roboam qui auertit gē
tem consilio suo ac. Est etiaz satis
notabile q sole existente in Thau
ro orion sb eius radys quasi se ab
scondit. nec tunc suam manifestat
inferioribus claritatem. Quia scilz
prudēs princeps quādo clariora et
fortiora exterius opera facit tunc
se ante dei conspectum intus p hu
militatem abscōdit. et in ipsa solis
presentia suam claritatem ab infe
rioribus retrahit. quia in conspec
tu dīni iudicij q̄dq̄ splendoris vel
glorie apud hoīes optinz putpedit
Omnem suam iusticiam quandaz
tenebram reputat dum subtilita
tem dīni iudicij trepida mēte pen
sat Vñ Dauid q̄ teste scriptura prī
ceps sapientissimus fuit sub huiꝰ
solis radys obfuscatꝰ dicebat Nō
intres in iudicium cum seruo tuo
domine quia non iustificabitur in
conspectu tuo omnis viuens. ||.
Quintum necessarium principi ē
diligentia vel cautela contra inui
dos. Et hoc designat orionis emu
lus. Quia scilicet constellationem

orionis sequitur quedaz stella que
camicula dicitur. que scilicet ab a
strologis maliuola et nociua esse
iudicatur. Sed non est illa camicu
la que oritur in leone. de qua dixi
minantur dies camiculares. sed est
alia stella de complexione martis.
Hec ergo camicula est inuidorum
maliuolentia. qui principum clari
tati et glorie inuidētes eos multis
modis et vnys subuertere moliun
tur Vñ necessaria valde est primi
pibus contra tales magna diligē
tia et cautela. V. Item princeps eti
am dulcis et benignus quādoq; a
malo consiliario et suggestore sibi
coniuncto ad iram inflāmatur et
pestilens et periculosus efficitē. Cu
ius exemplum apparet in Ioue q̄
de se quidem est planeta bemuolꝰ
Sed Martī coniunctus efficitur pe
stilens et maliuolus. Antiqui emz
poete Ioui attribuunt tonare. qa
illius stelle est eleuare vaporez ter
restrem. precipue cum iungit mar
ti in signis aquilonaribꝰ in estate
Tunc emz certissime potest dici q
erūt multe scintillationes tonitrui
et pestilentes. quia Iupiter cuz sō
le vapores eleuant. Mars vero in
cendit eos. et sic efficitur aer pesti
lentialis. et ita Martis inordinata
caliditas Iouis temperiem ad ma
liciam et pestilentiam trahit. Ita
similiter malignus consultor men
tem benigni principis aliquādo ad
furorem accendit et ad nequiciam
operis et nocendi pestilentiam tra
hit. Sicut patet de Aman et Assue
ro. Vnde dicitur Hest. xvi. Qui
ti aures principuz simplices et ex
sui natura alios extimātes callida
fraude decipiunt Que res et ex ve
teribus pbatur historys et hys q̄
gerūt cottidie. q ex mal quorūdaz

suggestioibus regū studia depuēt

¶ Capitulū·lxvi·

Prosperitas mūdi assimilatur fumo· Primo quidem quia fumus est domorum demigratiuus· Et similit̄ psperitas mūdi mlt̄is pcis aīas deformat et demigrat Ysai·vi· Dom⁹ impleta est fumo· Et dixi ve michi quia vir pollutus labijs ego sū· Nā quādo domus eccl̄ie cepit repleri fumo mūdane psperitatis tūc cepit magis habundare ve et pollutio iniquitatis ¶ Secundo quia fumus nō est diu durabilis· Subito em̄ ascendit sed cito deficit· Et talis ē psperitas pcatorū Ps· Nox vt honorificati fuerint et exaltati deficiētes quēadmodū fum⁹ deficient

Tercio quia ē oculorū lesiu⁹ Pro· x· Acetum dentibus et fum⁹ oculis ac̄· Nam fum⁹ ex materie sue grossicie amaritudinē attrahit· ex cui⁹ acumine oculos ledit· Similiter psperitas nimia cecat oculos mētis vt nō videret neq; videat quo se quatur Lu·xix· Nūc quidē in hac die tua que ad pacē tibi sed ābscōdita sūt ab oculis tuis ac̄·

¶ Quarto quia fum⁹ est cerebri siue capitis grauatiuus· Nam fumus cerebrum penetrat et spūm aialem ḡuat· Similiter temporalis psperitas caput ratiois ḡuat et deprimit ad infima per auariciam Amos·ix· Auaricia in caput omniū Apoc̄·xv· Impletus est templū dei fumo· Templū dei est mens humana· que tūc repleť fumo· qñ repletur terrena psperitate·

¶ Quinto fumus cam dele extincte est mulierum pgnantium abortiuus vt dicit Phūs in libro de aīalib⁹ Quasi em̄ mulieres pgnātes sunt ipe aie bonū ppositū decipiētes· qđ tñ cepti mūdi pspe

ritas destruit añq; veniat ad cōplemētū opis· Vnde sicut talis fum⁹ extinguit cepctos fet⁹· ita etiā psperitas mūdi extinguit bonos affect⁹ Judi·ix· Factū est vt fumo et igne necarent̄ viri pii et mulieres .i. fortiores et debiliores affect⁹· ap̄ qđ Greg⁹· dicit q; fit impossibile ē fumo difficile siccineā iuxta viā positā vsq; ad maturitatē pducē grossos suos· ita hoīes in scl̄o remanētē vsq; ad finē hom̄ pueīre·

¶ Sexto q; fum⁹ ē angulorū petitiu⁹· Sic psperitas mūdi detrahit ad āgulos .i. ad sordes luxurie· In angul̄ em̄ vt dicit Ber· sordes aggregāt Vñ ē psperitas mūdi q̄si q̄dā fum⁹ incendij· quo scīz incendit maia primo ignis cōcupiscentie et tandem ignis gehēne Apoca·xviij· Flebūt et plāgent se super illam reges terre qui cum illa formicati sunt et in delicijs vixerint cū viderint fumū incendij eius· Septimo quia fumus est fetorum delatiuus· sicut quādo res fetida et corrupta fumat· Et simiter psperitas mūdi dū vitā corrumpit fetorem infamie inducit· Vnde isto fetenti fumo obscuratus claritas solis et aeris .i. claritas rationis et gloria hominis Apocalip· ix· Obscuratus est sol et aer de fumo putei·

¶ Item prosperitas temporalis in homine peccatore signū est future calamitatis Cuius exemplum est quia tranquillitas aeris eo tempore et loco quando et vbi deberet causari vētus signum est futuri terremotus Quod est· quia tunc vapor ingreditur in caūnā et nō exspirat extra· Sic qñ hō pcōr qui esset dign⁹ vēto aduersitatis a pene male agendo habet tñqllitatē psperitatis signū ē vēture calamitatis Vnde Ho· dicit q; fortuna

ē qđdā futūre calamitatis ĩdiciuz

¶ Capitulum. lxvn.

Prudens homo assimilatur monti oliueti. qui mons erat ad ptem orientalez tẽpli. et ideo mane sole oriente illũinabatur. vespere vero et nocte ex lumine templi illustrabatur. ꝑ quod mos ẽt luminũ diœbatur. tũ quia sol ipsum illuminabat. tuz ꝙ lux tẽpli ipsuz de nocte illustrabat. tũ quia materiaz lumis. i. oleuz ministrabat. Similiter homo prudẽs debet hoc triplici lumine illustrari. scz lumine vespertino p memoriam preteritorum. Lumen enim vespertinum sequitur post diem preteritum. Item lumine matutino solis. et hoc est per prudentiam futurorũ. quia lumẽ solis matutinuz futurum diem melioat et respicit. Debet etiam esse lucidus prudens homo in dispositione psentiuz. Et hec est prudentia que a tulio vocat ĩtelligentia. Et hec designatur in oleo quod est materia luminis. quia presentia que sensibus subiacent matẽria a origo fit intellectus alis cognitionis. Vñ de hoc triplici lumine prudentis loquit Sene. dicens. Si prudẽs est animus tuus trib9 tpibus dispensetur. pñtia ordina. futura puide. pterita recordare. Est ergo prudẽti necessariuz hec preteritorũ memoriã ex eo ꝙ prudentia est circa itingentia agibilia ĩ ꝙbus oportet dirigi ex hijs q̃ vt in plurib9 itingũt. Hec aũt p multã experientiaz accipi oportz. experimẽtũ aũt ex pluribus memorijs bene habetur scdm Phm in primo Methaphi. Vnde maxie prudẽtia regit preteritorũ memoria Deut. xxxn. Memẽto diez ãtiquoz cogita generationes singulas. Itẽ necessari

a est ei pñtiũ intelligentia Cognitio em pñtiũ siue necessariorũ siue ocontingentiũ dicit intelligẽtia siue ĩtellect9. Et accipit ꝑ recta estimatione et acceptione finis. Omnis em deductio rõnis ab aliquo ĩtellectu procedit. Prudẽtia aũt est recta rõ agibilium sic Phus eam diffinit in vi. Ethi. Et est circa sibi necessaria prudẽtia futurorũ. scz vt ordinz aliqđ ad omodũ et expediẽs ad finẽ. ĩportat em prudẽtia respectũ quẽ dã alic9 distãtis ad qđ ea que m p̃senti fiũt ordinãda ocurrũt. Prudẽtia aũt ꝑprie est circa itingẽtia agibilia. c9modi fiũt ꝑprie futura. qa pñtia et ptĩta necessitatẽ quãdã hñt. Et ideo pcipue ad prudẽtiã ptinet prisio futurorũ Deut. xxxn. Vtinaz saperẽt et intelligerent ac nouissima prouiderẽt.

¶ Capm. lxvin.

Religio assimilat cauerne. Primo vbi diuerse caũne diuerse sunt religiones. Primo quia cauerne fũt pauescentium p̃sidium. Nam ad cauernas arborũ vel petrarum fugiunt volucres scz columbe vel turtures quãdo aquilam vel accipitrem timent Cantico ram. n. Columba mea in foraminibus petre et in cauerna macerie. Similiter hyrinacij. cuniculi. lepores fugiũt ad cauernosos lapides quando sentiũt canũ vocẽs Psalmista Petra refugium hyrinacijs Prouerbiorum. triesimo. Lepusculus plebs inualida qui collocat in petra cubile suum. Ita similiter homines qui volunt esse tuti ab aqla regina auium id est a superbia regina vitiorum. vel accipitre id ẽ ab auaricia que rapit et accipit a lieña. vel a cane id est a camis immundicia que est luxuria. seculum

relinquūt et ad religionē tanq̄ ad tutiſſimas cauernas ꝛfugiūt Yſa. ij. In die illa piciet homo ydola argenti ſui. que fecerat ſibi vt adoret talpas et veſpertiliones. et ingredietur ſciſſuras petrar et caūnas ſaxorū. per ydola argenti aurorū diuitie ſignantur. quia auaricia eſt idolorū ſeruitus ſcōm Ap?. per talpas que cecitatē oculorū habere dicuntur itelliguntur carnis ille cebre. que cecitatem mentis inducunt Sed per veſpertiliones que in tenebris i alto volant intelligūt ognitates et glorie ſuporū qui in tenebris huius vite volunt ambulare in magnis. Sed iſta oīa pice re iubetur qui cauernā religionis ingreditur ¶. Secundo quia cauerne ſunt fructificantiū ſpiritus. Nā in cauernis arborū vel petrar mel lificant apes et nidificant aues Yſaie. vij. Sibilabat domin? api que eſt in tra aſſur et veīent et requieſcent omnes in torrentibus vallium et cauernis petrar et i frutectis et in vniuerſis foraminibus Sic in religione fructificant actiui qui ſūt vt apes breues p humilitatem. ſollicīti p opoſitatez. mellificī p benignitatem. ingenioſi p diſcretionis ſagacitatē. Item pficiunt ibi contemplatiui qui ſunt vt aues leues p pauptatē. pēnate p virtutū multiplicitatē. veloces p caritatē. alte volantes p contemplatiois ſūblimitatē. qui tamē poſt contemplationis volatum ad cauernas ſeu feneſtras ſuas redeūt dū ad regulares obſeruantias humiliter ſe reducūt Vnde Yſaie. lx. Qui ſunt iſti qui vt nubes volant et quaſi columbe ad feneſtras ſuas? Ihere. xlviij. Et ſtote vt colūba nidificans in ſūmore foramis Sūmum em̄ os foramnis eſt ſūmum votum religionis. ſcz obedientie. in qua potiſſime mdificat et fructificat columba. i. ſpiritualis et pura perſona ¶. Tercio quia cauerne ſūt nocētium animalium latibulum Nam ſepe in cauernis latitant mures Judith. xiij. Egreſſi mures de cauernis ſuis auſi ſunt puocare nos ad prelium Itē vermes et ſerpentes Yſa. xi. In cauerna reguli qui ablactatus fuerit manum ſuam mittet ac̄ ¶. Item in cauernis quāvoq̄ ſubintrant venti et includuntur vapores a faciūt tremotum Vnde terra cauernoſa ſepe patitur tremotum. Sic ſunt q̄dam religiones diſſipate et diſſolute in quibus habitant ſb habitu religiois. mures. i. detractores alios rodētes. et vermes. i. carnales alios corumpentes. et ſerpentes. i. inſidioſi et mundi latenter ledentes. et interdum tremotus. i. ambicioſi vel tirami collegium vel ordinē periculoſe cōmouentes a p primum perturbant eos Job xix. In deſertis habitant torrentium vel in cauernis tre.

¶ Capitulū. lxix.

Sancti viri aſſimilantur celis quo ad quinq̄. ¶. Primo q̄ ad ſubſtantiā. Nam celum habet in ſubſtantia ſimplicitatem. quia non eſt ex contrarijs. Vnde nullam habet otrarietatē. licz em̄ ponatur cōmuniter ex materia et forma opoſitum. tamē materia talis tota eſt ſue forme ſubiecta et ab ea totaliter comprehenſa. Et ideo in celo non eſt diſcordia. ſicut Empedocles dixit ſed ſolum concordia. Similiter ſancti viri in ſe contra rietatem non habēt Quia licet ſint in eis materia a forma id ē caro

et spiritus · tamē ipsam carnez sū
nequint spiritui · secm illud Apō .i.
Corīm · ix · Castigo corpus meuz et
in seruitutem redigo ac̄ Nō etiam
ipi habent cum alys discordiā · sed
oīmodā quantū possunt tam in se
p̄ cum alys · diuina fauēte gratia ·
concordiā habere mītūtur Job · xxv ·
Facit concordiam in sublimibus suis
Luce · xix · Pax in celo .i. in homine
celesti et sancto · et gloria in excel
sis scz in beatis · Item habet celū
in substantia īmutabilitatē · quia
i celo nō est generatio nec corrup
tio · nec in toto nec in pte · Et hoc
optit spiritualiter vgimbus et ill̄
sanctis qui otinent viuunt · q̄ nec
carne per luxuriam · nec spiritu p
aliquam mortalem culpaz corrum
punt̄ · nec est in eis generatio car
nalium filiorum · Sed licet celū nō
sit ī se generabile aut corruptibile
In inferioribus tamen est genera
tionis et corruptionis eorum prin
cipium effectiuū et regulatiuū Nō
quibusdam sanctis aliqualiter ope
tit · qui licet ipsi per se generatiōi
filiorum carnaliū vel matrimonio
nō intendant tamē circa hoc alios
fideles monēt et ordinat · Sicut pa
tet de apostolo paulo · qui licz ipse
in se esset virgo tamen alys dice
bat .i. Corīm · vij · Vxori vir debitz
reddat similiter et vxor viro · Et
iterū .i. Thimo · v · Volo autē iuni
ores nubere et filios procreare ac̄ ·
Non enim sancti viri etiam otinen
tes matrimonium dampnant in a
lys sed approbant et cōmendant ·
licet virginitatis mundiciam nup
tys et matrimonio p̄ferant · Item
in celo non est augmentū vel dimi
nutio Et sancti ad hoc fume studēt
vt nō euenīat in eis vel augmentū
culpe vel diminutio gratie · // Secū
do sancti viri assimilantur celi cir
cularitati · Nā figura sperica est ca
pacissima · q̄ undiq̄ eq̄liter distaua
a ideo valde optit celo qđ est ōmū
corpoz otētiuū · Unde dicit Deut ·
xiij · Tu enim feci sti celum et terraz
et q̄dq̄ celi ambitu cōtinet Ita si
militer sancti viri per humilitatem
sunt undiq̄ distaui et ōnino diuine
gratie capacissim · Item figura spe
rica ē deitati oformis et simillima q̄
et principio et fine caret · et ideo
optit celo qđ est nobilissimū corpo
rum vt sic sui opificis pfectiom cō
forme et eiq̄ ēmitatē glorie repūtz
Ps̄ · Celi enarrant gloriā dei Ita si
milit̄ sancti viri etiā in hoc mundo
dīnā pfectionē imitari conant̄ et
ei quātū possunt simlari a oforma
ri · ppt̄ qđ dicit̄ .i. Corīm · xv · Qual̄
celestis tales et celestes · Item figuā
sperica est ad motū habilissima et
aptissima · q̄ nō habet angulū im
pedientem se et detinentem · Et ide
o bene competit celo cuius motus
est circularis et continuus et maxi
me necessarius · quia est vt vita q̄
dam natura existentib9 ommib9 ·
sicut Phūs dicit in octauo Phisi ·
Ita similiter sancti viri ad motuz
bone operationis et ad exitum pre
sentis peregrinationis studeant quā
tum possunt esse habiles et expedi
ti · Unde ab impedientib9 quātum
possunt se abstinēt et restringunt
secm illud .i. Pet̄ · ij · Obsecro vos
tāq̄ aduenas et pegrinos abstinē
vos a carnalibus desideriis que mi
litant aduersus animam // Tercio
sancti viri assimilātur celo quo ad
situm · habz enim celum altitudinē
situs · quia sicut nobilitate ita et
localitate precminet ommibus cor
poribus Ecclesiastici primo · Altitu
dinem celi et latitudinem terre et

ꝓfundū abissi quis dimensus est?
Hanc altitudinē habent sancti viri in conversatione · scōm illud Phi. iij · Nostra conuersatiō in cēlis est Item in cōtemplatioē siue in oratione scdz illud Treñ · iij · Leuemꝰ corda nostra cū manibꝰ in cēlū Irē i intentione · scdz illud Mat · vi · Thesaurizate vobis thesauros in celo · Nam vt ibidem subdit · Vbi est thesaurus tuus ibi est et cor tuū. i. intentio // Quarto sancti viri assimilantur cēlo quo ad motum · qa motus cēli est naturalis circularis et inessabilis · licet em̄ motus cēli sit effective a motore sepato .i. ab intelligentia spirituali que nō inhęret cēlo vt forma · ꝫ solū vt motor et mouet ipsum impio voluntatis quia sicut dicit Augꝰ · in · de trinitate · materia corpalis q̄tū ad motum localē obedit angelis ad nutū Sicut etiam in nobis apparet in q̄bus statim ad imperiuz voluntatis et imaginatiōis sequitur motꝰ corporaliū mēbroruz · Et adhuc in motu cēli vt dicunt aliqui supza vōlūtatis imperium additur etiā influxio virtutis illius · Tamē motus cēli dicitur naturalis q̄tuz ad hoc q̄ hēt naturālē aptitudinē vt tali motu a nō alio moueatur Vnde sic esse non habz aliquid impediens talem motū · et ideo etiam est figure circularis · Dicit etiam Philosophꝰ xij · Mathaphi · q̄ primum mouēs mouet cēlum sicut concupitum et desideratum · Quod quidem intelligi posset nō sicut concupitum a desideratum a cēlo sed ab intelligentia mouente cēlum · que ideo mouz cēlum vt assimilentur in causāo deo Et sic pzio colligē q̄ i motu cēli est obedientia mouentis itelligētie · cuius scilicet imperio cēlum obedit · Item aliquā influentia virtutis motiue · Et tercio desiderium assimilatiōis prime cause · a quarto expte cēli aptitudo nature ꝓprie · Et similiter ista sunt quibꝰ sancti ad bene opandū mouētur inessabiliter scdz influentia celestis gratie et caritatis a obedientia diuine voluntati · que scdz manifestatur in observantia p̄ceptoruz a mpletione diuine legis quibus duina vōlūtas nobis innotescit Item est in eis desiderium et amor eterne felicitatis in qua cum ipse deus apparuerit similes ei erimus · vt dicitur .i. Joh · tercio · Est etiam in eis aptitudo ꝓprie voluntatis · et liberi arbitrij coactio ad diumaz voluntatem implendam · scōm illud Pōs · Vt faciat vōlūtatē tuā deꝰ meus aī Vnde in oratione dominica petere docemur · Fiat voluntas tua sicut in celo et interra .i. vt impletur in homine celesti atq̄ sancto · sic etiam impleatur in peccatore terreno · // Tertez motus cēli est circularis · Circularis em̄ motus est ab eodem i idē Et hunc motum habent sancti · qa spiritum quem a deo habēt p creationem student in ipsum ēducere per finalem inhesionem · secundum illud Eccī · xij · Reuertatur pulvis in terram suam vnde erat et spiritus redeat ad dominum qui dedit illum Ecclesiastici vicesimo quarto Circum cēli circuiui aī · // Itē motus cēli est inessabilis et infatigabilis propter hoc q̄ substantia mouens ipsum est infinite virtutis · Quelibz enim virtus superioris ordinis licet sit finita in se a respectu superioris sui est tamen infinita respectu inferiorum suorum · sicut etiam virtus solis est infinita ad respectum oim inferiorū generabilium

et corruptibilium· per quoz pduc
tionem etiam si infinita essent nō
minoraretur· et similiter virtus in
tellectus ē infinita respectu forma
rum sensibilium· Ita et virtus sub
stātie spiritualis qua mouet̄ cēluz
infinita est respectu motus corpo
ralis vnde nō sequitur fatigatio·
Similiter sancti viri sunt in motū
bene viuendi et bene operandi in
cessabiles et infatigabiles· scōm il
lud Apī Gal· vi· Bonum facien
tes non deficiamus Et ad Hebre·
xn· Non fatigemini animis vestris
deficientes Et hoc habent sancti vi
ri ex virtute dei confortantis et impel
lentis cuius virtus omnipotens a
indeficiens est· Vñ Phili· nn· Om
nia possum in eo qui me cōfortat·
V· Quinto sancti viri assimilātur
celis quo ad numerum· Sunt enim
decem celi siue spere mobiles scōz
modernos astrologos· Quaz pri
ma est incipiendo ab inferiori orb̄
Lune· secūda orbis Mercurij· tcia
orbis Veneris· quarta Solis· qui
ta Mātis· sexta Iouis· septima Sa
turni· octaua celum stellatū· nona
celum cristallinum siue aqueū· de
cima est primū mobile scōm positi
onem quorundam· Dic autē de na
tiuis numeris optit sanctis viris
per obseruationem decem p̄cepto
rum decalogi quibus incessanter mo
uentur curſu suo in deuz· scōm illd
Ps. Viam mādatorum tuorum cu
curri· Sed sicut super has speras si
ue celos p̄dictos scōm Theologos
est celum empyreum siue igneum
.i. splendidissimū quod est ommuz
otentiuuz· ita super ōmia ista p̄cep
ta est preceptū caritatis ōmia alia
precepta otinens et includens· vt
patz per Apī· Isti ergo sūt celi ad
quos nos peccatores currere debe
mus et eorum beneficio dīnaz mi
sericordiam impetremus· Nuia ip
se deus dicit Osee· ij· Exaudiam ce
los et ipsi exaudient terram· V· Itē
sancti viri assimilantur stellis· qz si
cut stelle ornant celū ita ipsi ornāt
ecclesiā Eccī· xliij· Species celi glo
ria stellarum Nam primo stelle sūt
natura purissime· licz em̄ dicatur
Job· xxv· q stelle non sint munde
in ospectu eius· tamē hoc dicit̄ per
respectum ad puritatem diuinam
respectu cōmis creatura est pmix
ta et impura· Vnde significāter dix
it in ospectu eius .i. in compatione
eius qui est actus purus· sed tamē
in se stelle vel per cōpationem ad a
lia corpora mundissime sunt natu
re Ita similiter viri sancti sunt pu
ri nulla peccati foditate ebati· Vn
de de eis dicitur Mat· v· Beati mū
do corde ac̄· V· Secundo stelle sunt
simplicissime nō ex cōtrarijs cōpo
site Ita similiter viri sancti sūt sim
plices per intentionem et non du
plici corde Pro· x· Simplicitas ius
torū diriget eos· Tercio stelle sūt
incorrupte· Et similiter sancti per
virginitatem vel mentis et corpo
ris integritatē Talib? dicebat Ap?
ij· Corin· vij· In omnibus exhibu
istis vos incōtaminatos· V· Quarto
stelle sūt lucide et radiose Isa· xij
Stelle celi et splendor eaz expādet
lumē suū· Et similiter sancti spūali
ē illuiant alios p radios doctrine
et p fulgores .i. exempla bone vite
Mat· v· Sic luceat lux vra coram hoī
mib? ac̄· V· Quinto stelle sūt figuē
spherice· Et sil'it̄ sancti p pauptatē a
otēptū tpaliū· qz ad modū spe nō
attingūt terā n̄ im pūcto .i. p solā vi
te sustētationez Ap? .i. ad Thim· vi·
Dītes alimēta a qb?tegamur hys
otēti sum? V· Sexto sūt stelle quo

ad substantiaz solide nō prosse· sic et sancti viri sunt clausi nullis vanis apertis per aliquā vanitatē vel curiositatez· sed habent mentis stabilitatem verā Jud· v· Stelle manentes in ordine et cursu suo ac ℣· Septimo stelle sunt quo ad superficiem plane nō angulose non aspere· Similiter sancti viri sunt plani per mentis tranquillitatē a pacez· nō angulosi per singularitatē· nec aspeti per inordinataz rigiditatem sed mites et dulces per lenitatē ℣· Octauo stelle sunt situ altissime· a corruptione eleuate· Similiter sancti sunt eleuati per animi magnitudinem vel conuersationem celestē ℣· Nono stelle sunt motu velocissime· Sic sunt sancti velocissimi et promptissimi p obediēdi velocitatez Baruth· nn· Stelle vocate sūt· et dixerunt assumus· et luxerunt ei cū iocunditate ℣· Decimo stelle sūt aspectu pue quis in veritate sint maxime· sed puitas apparet ratione distantie· Similiter sancti apparent pui per humilitatem et sunt altissimi per sanctitatem siue gratie sblimitatē Ecc· xlnn· Dedit illi sicut stellas exaltare semē eius scilz xpi· ex cuius semine. i. doctrina siue gratia sancti regnāti sunt· secundū illud .i. Pet. i. Renati non ex semine corruptibili ℣· Undecimo stelle sūt nobis innumere soli deo note q numerat multitudinē stellarum ac eis noia vocat· Sic etiam soli deo cognitus est numerus electorum in superna felicitate locandus· ℣· Duodecimo stelle sūt potestate maxie Et hoc patet ex multis effectibus· Nam sūt stelle inferiorum gnatiue Os optit sanctis iugatis vel predicatoribus qui gnant filios spuales deo· scdz illud Apoc. i. Cori· nn·

Xpo em ihesu per euangelium ego vos genui· Itez sunt tpm imutatiue· Sic sancti eorum orationibus qnqz tpa mutant· sicut patet i Josue qui solē stare fecit et die ad belandū plongauit· Et in ezechia q dies vite orando et flendo augmentauit· a in helya qui temps siccitatis sua oratione in pluuiā mutauit Unde Jaco· v· Helyas homo erat similis nob passibilis a oratione orauit ac· ℣· Item sunt oseruatiue Os optit spēaliť sanctis platis q tum spēaliť est gregē subditorum custodire et oseruare in bono Bann· Stelle dederūt lucē in custodys suis ac· ℣· Item sunt radiorum e missiue· et hoc optit sanctis doctoribus qui emittunt radios doctrine Danie· xij· Qui ad iusticiaz erudiunt mltos erunt sicut stelle· Itē sunt noctis illuminatiue· q sancti suis exēplis illuminat in nocte peccati existentes· Sapien· x· Fuit illis in lucem stellaz per noctem ℣· Item sunt sui luminis occultatiue Et hoc optit sanctis cū p humilitatē occultāt vitā suā Jobť· n· Stelle retraxerunt splendorē suū Itez sunt aeris purgatiue Et hoc optit nō solū doctorib9 q purgāt ecclias ab erroribus s etiā sacerdotibz q p sacmētū baptismi vel pme purgant animas ℣· Item sunt serenitatis causatiue· Et ita etiam similiter sancti turbatio nes et scandala removendo et ad serenitatem pacis et concordie reducendo ℣· Item sunt navigantium directiue· Quia scilicz sancti suis consilys dirigunt fluctuantes et dubitantes· ℣· Item sūt sui luminis communicatiue· Quia scilicet per pietatem et caritatem communicat se et sua· ℣· Item et stelle sunt in suis circulis ordinate

ꝓgressiue Quia sez quilibet sāct9 in suo gradu vel statu ordinate viuere studet Ihē·xxxi·Dat ordinez steillaz in lūie noctis· ¶ Item sācti viri assimilantur nubib9· Nam nubium quedam sunt albe· et hoc est quādo vapor nubis est subtilis ita ꝙ nō spissatur· Tunc emiz recipit lumen supioꝝ in ꝓfundo a sic fit nubes alba que si reprimit ad terraz ex aliquo frigore fit inde nebula alba· Talibus ergo nubibus albis assimilantur innocentes qui et lumen gratie interius et candorem ōtinētie exterius conseruant Apoc·xnn· Vidi nubem candidaz et super nubem sedentem similem filio hominis Dec em̄ nubes candida est innocentium vita qui cum xpo p̄sident et ei inherent Ps· Innocentes et recti adhesserunt michi Aliquando vero sunt nubes nigre et hoc est quando calor circumstās expellit frigus ad interiora nubis et per consequens inspissat et aufert ꝑspicuitatem luminis receptam a fit nubes nigra· Et hys nubib9 nigris assimilantur penitentes· qui calore contritionis calescentes frigus malicie fue introrsus ad mentis considerationem trahunt· a dō se ꝑ humilitatem diume gratie lūine indignos aspiciunt· seipos etiā exterius despiciendo in oculis aliorum nigrescunt Exo·xnn· Erat nubes tenebrosa illumnās· Nam penitentium humilitas licz videatur obscura et despecta exterius est illuminans interius· Aliquando vero sunt nubes rubee vel purpuree· Et hoc est quādo humidū nubis ſtile est admixtū aduſto terrestri Tūc em̄ recipiendo lumē superius fit rubea· Sed si tūnc vapor humidus sit inferius iam p̄paratus et ductus a sole in mane vel sero fit nubes purpurea et figurat pluuiam eodem die· Et talibus nubib9 assimilantur patientes· et precipue martires q̄ fuerunt rubenti sagui ne cruentati Ysai·lxn· Quare rubrum est indumentum tuum? Sed tāq̄ nubes purpuree sūt amici dei feruentes amore qui et nitent puritate et rubent caritate Cantic·v· Dilectus meus candid9 et rubicūd9 Et Apoc·xxxi· Bissus et purpura indumētum eius· i bisso cādor puritatis· in purpura feruor caritatis accipitur Quādoq autē sūt nubes virides· q8 est si nubes sit iazens et cōuertens se in pluuiam ꝓp̄t frigus conuertens eam in aquā· q si tunc recipit lumen a superiori fit viridis· Et talibus nubib9 assimilāt virgines siue ōtinētes· est emiz virginitas in carne velut viriditas in aq̄ siue aquosa nube Eccl· xl Sup omnē aquā viriditas Hoc em̄ erit in resurrectione· q in omi carne glorificata incorruptio erit castitatis ¶ Item sācti viri assimilāt p̄tis· Nā p̄ta aq̄s crestētib9 irrigāt herb et floribus diuersi generis decorant̄ bene et videre dicūt̄· Prata suo virore delectant visū· suo odore afficiunt olfactum· g̃minum sapore delectant gustum· Ita similit̄ sancti viri irrigātur aquis g̃tiaz· decorant̄ herbis et floribus. i. habitibus et actibus virtutū diuersaz· delectant visuz pulchitudīe moꝝ· afficiunt olfactū odore exēploꝝ· gustū aīe sapore et dulcedīe vbꝝ Apoc·xxvn· Apta sūt p̄ta et apparuerūt herbe virentes ¶ Item sanctorum vita assimilatur arati celesti q̄ dicitur pris ꝓp̄t quinq· Prio ꝓpter eius generationē· quia saliz aratus celestis gñatur de reflexione

radij solaris in nubem concauā lucidam et aquosam siue roridam · sicut nos videmus q̄ radius fulgēs in aqua reluc̄t ad parietem · et secundum hunc modū fit in animabus sanctorum influsio gratie · Quia sunt vt nubes concaue per humilitatem · lucide per conscientie puritatē · & aquose siue roride p̄ lac̄ma & irriguitatē · & ideo sunt susceptiue radij dīne grē · et ita efficiūt arcus dei Ecclīastici · xliij · Vide arcū et benedic qui fecit illum · ℣ Secūdo propter colorationem · Nam arcus ille vt Beda dicit · ex quatuor elementis contrahit quatuor colores · quia ex igne contrahit rubeū in sūmo · ex t̄ra viride in īfimo · ex aere iacinctinum · ex aqua cerule um · Scōm autē Aristotelē in libro methe · p̄mus color sc̄z rubeus vel vinosꝰ ex radio fit tāgēte superficiē rotunditatis nubis · hūc sequit̄ color mixtus sc̄z glaucus vel cerulei scōm q̄litatē dīantez in medio nubis · Tandē apparet color viridis · vbi vapor magis est t̄restris · & inter istos colores sensim distīguere est īpossibile · q̄ sc̄z per nullā lineā potest distīngui vnus ab alio · et ideo nullus pictor vt ipse Aristo · dicit p̄t colores arcus depingere · q̄ semp picta per lineas distīnguunt̄ Redeūdo aūt ad quatuor dictos colores quos Beda accipit distīguēdo mediū in duos put tīngit ipsū mediū variari scōm duas distīnctiones · Dicendū est q̄ sancti viri habēt ad modū arcus rubor̄ē ex īflāmatione caritatis · nitor̄ē ex mūdificatione sanctitatis · viror̄ē ex conseruatione castitatis siue virginitatis · hūt etiā et colorē cerulēū ex cōpassioē pietatis · scōm illō Ps̄ · Factū est cor meū tanq̄ cera liq̄escens in medio vēt̄ris mei · Ex istis ergo virtutibus r̄fulgēt sancti ad modū cel̄stis arcus · secūdum illud Ecclīastici · q̄dragesimo quīnto · Quasi arcus r̄fulgens inter nebulas glorie ℣ Tertio propter figurationē Habz enim iris figuram semicirculi idest arcualem · Quamuis etiam sol cuius imago ē iris sit rotūdus q̄ tamen̄ longe est altior nubibus superiorē ptem nubis tangēs i primit ei figurā arcualē · Vnde quanto sol ē ortui vel occasui p̄pinquior tanto in pte opposita apparet arcꝰ maior Apparēt ergo q̄tuor in huiꝰmoī arcus figura q̄ habet sc̄āctorꝫ vita · Nam habet mediū o uexum & eleuatuz supius · habet extrema .ī. cornua īcli nata inferius Nec est etiam extēsus · q̄ non apparet cum corda · nec etiā est sagittarius · q̄a nulla ē ibi sagitta · Similiter sancti viri habēt medium .ī. cor eleuatū semper superius ad deū · extrema siue cornua īclinata inferius ad p̄ximū Quasi em̄ duo cornua sunt duo studia eorꝫ quibus inseruiūt p̄ximis · vnū circa salutē aiārum q̄s īclinatur ad p̄ximū per elemosinas spirituales q̄ sunt docere · p̄ eis orare · cōsulere et huiusmoī · Aliud circa salutem corporis · & hoc inclīnatur p̄imo per elemosinas corporales · que sunt pascere famelicos · vestire nudos · et huiusmoī · Sunt etiam non extensi .ī. sine tensione & corda · mimie rigiditatis & crudelitatis · neq̄ suis sagittis percutiūt tiranmice prauitatis Sunt emz benigni ac mites plus erga alios q̄ etiam erga seipsos · Hec est ergo figura arcus que apparet in nubiꝰ cel̄i .ī. in sanctis & cel̄estibꝰ viris Gene · ix · Arcum meum ponam in nubibus cel̄i · ℣ Quarto propter

significationē · scdz illud ps̄. Dedisti metuentibus te significationez vt fugiant a facie arcus Nam arcꝰ iste celestis qnqꝫ significat pluuie inundationem · et hoc est quando apparet in meridie quandoqꝫ vero nubium tonationez · a hoc est quādo apparz circa occasum · quia tūc significat q tonabit a leuiꝫ pluet Aliquando vero sigt aeris serenationem · a hoc est quando apparet in oriente vel circa · Sic etiam viri sācti qñ apparent seqꝫ pluuia. i. habūdantia doctrine · et tomitruū. i. zelꝰ dīne iustitie · et serenitas aīe per purgationē ofcīe scz p pēnitentiam · hec student sancti viri peccatoribꝰ assidue impendē · ℣ Quito ppꝫ opationē · q̄a scz arcus celestis sua intpositione solis calorem temperat · Quia sancti viri se in tpo nēdo inter deum et pecōres iraz eius mitigant · scdm illud ps̄. Dixit vt disperderez eos si nō moyses electꝰ eius stetisset in ofractioē in cōspcū eius vt aūteret irā eius ac̄ · ℣ Itē arcus p sui ꝛsolutionē in pluuias inferiora fecundat · Et simliꝫ sācti p alīs orando et se in lacrimas ꝛsoluendo gr̄am eius īpetrīt qua aīa fecūdaꝫ ad fructꝰ bonorū operꝫ pdūcēdos · ℣ Itē arcus per suā specie supiora pulchrificat Vñ Eccī · xlm dicitur de ipso · q valde speciosꝰ ē splēdore suo · Et simliꝫ sancti splēdent nō solum mūdo. i. hoībus sed etiā celo. i. deo et angelis. Ipsi etiā fiūt supiores specioſiores a illustriores portio gregis cristi · ℣ Itē arcꝰ aerem inhumdat · Vnde scdm Dedam p. xl. amos ante iudiciū non apparebit arcꝰ qđ erit signum desiccatiōis elemētorum Simliꝫ sancti viri aerez suis lacrimis molliunt · quia frequenter et vberrime plorant. siue p ratū culpe · siue p idolatū imsēie · siue p timore iustitie · siue p dilatione patrie · ℣ Itē arcꝰ pacem inter deum et mūdum denunciat · Et similiter sancti viri dum mūdū et peccatores deo reconsiliāt Eccī · xlm · In tpe iracundie factus est reconsiliatio ℣ Item sanctꝰ homo assimilatur materie vaporali · q̄a idem corpus dicitur vapor ether et fumus · Nam scdm q habet cōtinuans dr̄ vapor · scdm vero q habet sbtile aereuz inflāmabile dr̄ ether · scdm vero q habet in se calidū adurens ptes dicitur fumꝰ · et ideo ē niger · Similiter sanctus vir ꝑmo est aqueus in lacrimali compunctione · secūdo sbtilis et aereus in spiritualium contemplatione · tercio calidus et fumans in feruenti dilectione Sapien · vn · Vapor est emꝫ virtus dei ·

¶ Capitulū · lxx ·

Sapientia sanctorum assimilatur luci ppter quatuor · Primo ppꝫ mūdiciaz vite Lux em̄ purissima est et incoinquinabilis · Vnde pēr sordes transiēs non inquinatur Hoc bene cōpetit celesti sapiētie qua sancti illuminātur · De qua dr̄ Sapiē · vn · q michil inquinatum in illam incurrit Candor est em̄ lucis eterne et speculuz sine macula · et ideo celestis sapientia mūdiciā pſupponit Vñ dr̄ Sap · .i. q in malīuolā aīaz nō intrabit sapientia nec habitabit in corpe sbdito peccatis · Et idem dicit Greg? · nazanzenus · q prima sapientia est vita laudabiꝫ · et apd deū mēs pura · per quaz puri puro iunguntur et sancti sancto sociantur · ℣ Secūdo ppꝫ excrescentiā noticie Habet

enim lux in medio seipsam multi
plicare et augmentare · secūduz il
lud ꝓuerbioꝝ · iij Lux splendens
procedit et crescit vsq; ad perfectū
diem Similiter sapientia sanctorū
in vita ista semper augmētabilis
ē quo vsq; peruemiant ad perfectuz
diem · id est ad perfectaz et claraz
dei visionē · ꝓpter qđ dicitur Eccī ·
vi · Vsq; ad canos inuenies sapi
ētiam Et ideo dicebat Gre · nazan
zen⁹ Dicta et facta que ad ꝓphetā
tem ptinent semper discere potius
ignorans malo q̄ docere Opta
bile enim michi est et ꝑ caruz vsq;
ad vltimā discere senectutem q̄m
nulla etas ad discendū sufficere po
test ¶ Tercio ꝓpter euidentiā iusti
tie Videm⁹ enim q̄ lux est radio
rū emissiua et diffusiua sicut patet
de luce solis Sic et quādo ē lux ve
re sapiētie interius emittit et pdu
cit radios nō solum verborū bono
rum · sed etiam bonorum exēplorū
exterius · secunduz illud Mat̄ · v ·
Sic lucat lux vestra coram hominī
b⁹ vt videant opera bona vrā cē ·
Vñ dicit Jacobi · iij · q̄ sapiētia q̄
desurſū ē · est plena misericordia et
fructib⁹ bonis Et ideireo etiā dicit
Gre · supradictis · Ille iquit sapiēs
michi videt̄ qui de virtutibus ani
me pauca quidē omonet a ploqui
tur · plura aūt in suis factis a mori
b⁹ oñdit et fidē vbi opet̄ suoruz a
stipulatiōe ofirmat Clara em̄ sa
piētia ē illa nō que verbis vlat · ſ
que in virtutib⁹ cōstat ¶ Quarto
ꝓt̄ efficatiā doctrine Naz sicut lu
cis ē alijs splēdere ita sapiētis est
alios docere et sapiētes efficē Vñ
dicitur de sapiēte Thob · xiij · Luce
splēdida fulgebis Dic ē splendoꝝ
doctrine pcedens a luce sapientie
Eccī · vi · Sapiētia doctrine secūdū
nomen est eius · Habet autē doc
trina sapientie multos effectus lu
cis Nam lux est contrariorum con
tihatiua · sic sapiētes et sācti viri
student discordes pacificare et fede
re pacis eos tam deo q̄ inter seip
sos vnire Ysa · xlij · Dedi te in fed⁹
populi et in lucem gentiū ¶ Item
lux ē debilium confortatiua vnde
multū ofortāt̄ infirmi dū audiunt
diem fieri Sic et sapiētie ꝓprium ē
confortare Vnde Eccs · vij · Sapiē
tia cōfortauit sapientem super de
cē p̄nceps ciuitatis Et ideo sapi
entibus dicitur illud Ysa · xxxvi ·
Cōfortate manus dissolutas et ge
nua debilia roborate ¶ Item lux
est grossorum subtiliatiā · subtiliat
enim lux aerem non solum de die
sed eciaz de nocte vnde Ypocs · dix
it q̄ nisi stillaret lux de nocte et sb
tiliaret aeris densitatem destrueret
omne corpus animatum Similiter
subtiliat sapientia mentes hominū
simplicium ad omnia recte diiudi
candum Sapientie · vij · Omnium
artifex docuit me sapiētia Est em̄
in illa spirit⁹ itelligentie sanctus
simplex vnicus subtilis ¶ Item lux
est durorum liquefactiua sicut pa
tet in cera et aqua congelata que
liquescunt ad calorem lucis solaris
vnde Exodi decimosexto Cum in
caluisset sol liquefiebat māna Sic
verba sapientie liquefaciūt corda
dura Ps̄. Emittet verbū suum et
liquefaciet ea Judith decimosex
to Petre sicut cera liquescent Item
lux est absconditorum manifesta
tiua Sic per doctrinā sapiētiū ma
nifestantur nobis abscōdita scrip
turarum secundum illud Job tricē
simotertio Profūda fluuiorū scru
tatus est et abscondita produxit
in lucem ¶ Item est corpalis vite

regitiua Sic per sapientiaz presidē
tium regitur vita plebium· Vnde
secundo Paralipo· ca· p̄mo· Salo
mon orauit deum dicens· Fecisti
me regem super populum tuum mꝝ
tum qui tā innumerabilis est qua
si puluis ẽre· Da michi sapientiam
et intelligentiam vt ingrediar ⁊
egrediar coram populo tuo· ℣· I
tem lux est dormientiuz excitatia
et sollicitatiua· Nam qui de nocte
dormiunt aduemente diei luce ex
citantur et surgunt Ps̄· Ad te de
luce vigilo· Sic sapientia sollicitat
dormentes i peccatis excitans eos
stimulo timoris vt a lecto peccati
surgant· Vnde· Ps̄· Initium sapi
entie timor domini· Timor enim
domini expellit peccatuz vt dicitur
Eccī. i. ℣· Itez sapientia sacre scrip
ture assimilatur aque propter· vn
℣· Primo quia ipsa est facierum i
presentatiua· Apoc̄· xxvin· Osten
dit michi dominus fluuium aque vi
ue splendidum tamquam cristallū
In aqua enim viua et splendida
facies intuentium tamquam i spe
culo ostēduntur Prouerb̄· xxvn·
In aquis respondent vultus pro
spicientium· ⁊ talis est sacra scrip
tura Greg· n· Mor· Scriptura sa
cra mentis oculis quasi quoddam
speculum opponitur vt ibi interna
facies nostra videatur· Ibi enim fe
da· ibi pulchra nostra cōspicim9·
ibi sentimus quantum ꝓficimus·
quantum a ꝓfectu longe distam9
℣· Secundo quia est sordium mun
dificatiua Eze· xxvi· Effundam su
per vos aquam mundam et mun
dabimī Jo· xv· Jā vos mūdi estis
ꝓpt̄ ꝑmonē quē locut9 sū vob· Ter
cio qr ē sterilitiuz fecundatiua Ysa·
xlnn· Effūdā aq̄s sup sitientē ⁊ fluē
ta sup aridā· supple vt fecūdetur·

per aridam intellige aīmaz in suis
naturalibus consideratam Nūeri·
xi· Anima nostra arida est· sed per
sitientes intellige phificas doctri
nas· que sine aqua istius sapienti
e non proficerent· Quarto quia ē
frigidoruz calefactiua Gen̄· xxxvi
Ana inuenit aquas calidas in soli
tudine· hee aque calide sunt sacre
scripture verba· siue documenta i
gnita Psalmista· Ignitum eloqui
um tuum vehementer· Quinto qr
est promissorum impletiua Ysaie·
xxxin· Panis ei datus est aque ei9
fideles· Panis enim reficiens aiam
est doctrina sacra· cuius aque. i. p
missiones sunt fideles sine fraude ⁊
deceptione· Dicuntur enim aque fi
deles vbi non sunt fouee vel herbe
latentes· p quas fraudes et deceptiones verboruz signantur· a quib9
sacre scripture doctrina penitus ē
munda· Sexto qr ab amaritudine
dulcoratiua· Nā ipsa cōtinet lignū
qd̄ fuit positum in aquas marach
Exodi· xv· Ostendit ei lignum qd̄
cum misisset in aquas in dulcedinē
verse sunt· hoc est signum crucis·
Psalmista· Quaz dulcia faucibus
meis eloquia tua· ℣· Septimo q̄a
est inferiorum eleuatiua Joh· xvn
Aqua quam ego dabo ei· fiet in eo
fons aque salientis in vitam eter
nam· Item sapientia humana in
stabilita· siue naturalis· siue fidei ē
imperfecta· Et ideo assimilatur aque
ratione imperfecte figure· quia aqua
non habet speram completam·
Non enim aque spera vndiq circūdat terram· quia scilicet terra est
in pte discoopta· Et dicunt Phi
illud naturaliter esse· quia aqua cū
non sit corpus ita naturale sic̄ igs
et aer· sed sit valde materiale min9
habet de loco et de figura spherica

q̄ aer et igmis · et ideo nō potest ī plere concauū alicuiꝰ spere · cū humidum eius fluat in seipsuz et ita partes eius contrahātur · ideo nō habet figuram sphericam sed circularem et quasi semicircularem Vnde dicit alpetragius q̄ igmis velocitter et vniformiter imitatur circularem motum cēli et per cōsequēs locū Aer vero imitat sed nō vniformiter Aqua vero nec vniformiter nec cōplete sed semicircularit Terra vero in nullo imitatur sed spericam figuraz complet non imitando cēlum sed recedendo a cēlo · per hoc q̄ partes sua grauitate cōprimuntur ad centrū Locus ergo naturalis aque non est tota superficies ēre sed superficies aeris · scilicz illa que magis habundat in qualitatibus consimilibus aque scilicet in frigido et in humido · a superficies terre sibi similis Nec aūt est tantum in aquilone Vbi ē purissimꝰ locus aque quo ad generationez · in meridie autem non est aqua nisi quia illuc fluit ab aquiloue Nec est contra theologos dicentes q̄ terra non apparebat in principio quia tūc aqua erat in circuitu ēre vaporalitet quia nondum habebat ꝓpriū locū et distinctionē Sicut ergo terra est tantum ex pte cooperta aqua · ita nos ī vita ista siue noticia naturali siue fidei tātū ex parte cognoscimꝰ Ex pte em̄ cognoscimus · et ex pte ꝓphetamꝰ vt dicit .x. Corī · xiij · Vnde sciētia nostra ē imperfecta sicut et aque figura Ysa · xi · Repleta est terra sciētia domini et quasi aque maris opiētes scilicz nō ex toto sed ex pte Sed scientia beatoꝝ assimilatur igni Ysa · x. E rit lumē isrl̄ in igne Isrl̄ interpretat̄ videns deuz et significat beatos qui dei visione fruunt quoꝝ lumen .i. sciētia igni assimilatur q̄ ē velox et vniformis Velox em̄ est q̄ sine discursu Nō enim vt dicit Augꝰ · e tūt in patria volubiles cogitatiōes nostre ab alys ī alia eūtes atq; redeūtes · sed totā sciētiā nostrā vno simul cōspectu videbimus · et sic non solū velox sed etiā vniformis · quia vnico reali medio siue forma oīa cognoscūt beati · que ad eoruz beatitudinē faciunt sc̄z diuina essentia Sciētia aūt āgelica naturalis licet sit cōpleta q̄ oīm creaturaꝝ habēt plenā noticiā non tamē vniformis q̄ nō p vnā spēm siue formaz sed per multas cognoscūt Vnde dicit in libro de causis q̄ itelligētia est plena formis · a ideo similis aeri q̄ nō vniformit̄ imitatur cēlū · a ita nec ipī sapiētiam habent diuinam quia que deus cognoscit vniformiter ipsi vt ita dicam cognoscūt multiformiter Sed scientia hominis viatoris est vt dixi similis aque · qui a nec perfecta nec vniformis ꝑ varia et multiformis Illi vero qui celestem sapientiā fugiunt qui dicūt deo Recede a nobis · scientiam viarum tuarū nolumus · similes sunt terre que recedēdo a cēlo complet facit speram · quia recedēdo a celesti sapiētia completā quandā accipiūt nequicie figuram que potius est tenebra q̄ lumen · Ysaie lx · Ecce tenebre operient terram Nā sapiētia huiꝰ mūdi stultitia ē apud deū

¶ Capitulū · lxxi ·

SOlitaria et heremitica vita assimilat̄ heremo siue solitudini Nam habet quatuor spiritualiter que habet heremus corporaliter V. Primo libertatem quia ibi fere siluestres liberius euagantur Sic etiam ānima a curis

et tumultib9 seculi sepata ē liberi or ad cōtēplandū. Treñ. iij. Sedebit solitarius et tacebit et leuabit se supra se. Vñ ibi liberius pcipit diuinas reuelationes Osee. ij. Ducam eam in solitudinem et loquar ad cor eius Ibi ergo petra cristus anime oranti et sitienti se aperit et aquam sapientie salutaris vberi9 infundit. Ps̄. Interrupit petram in heremo et adaquauit eos velut in abysso multa. ¶. Secundo quia habet dubietatem vel deceptibilitatem. Nam propter siluestres fetas que in heremo commorātur loca talia a venatoribus frequentantur. et laquei ibi et retia occultantur. Et sic etiam solitarij maxime molestantur et temptantur a demonibus. qui sunt venatores animarum diuersas deceptiones inuenientes. Et hinc est q̄ dyabol9 cristum in deserto temptauit. Vnde multo magis temptat et venatur ibi simplices homies Eccī. xiij. Venatio leonis. onagri i heremo Leo ē est dyabolus. onagri vero simplices heremite. ¶. Tercio habet difficultatem siue asperitatem Nā talium locorum habitatores pluribus laboribus exponuntur. a nūc gelu nunc frigore cōstringuntur. nunc estu exurunt. nunc rore. nūc pruina. nunc nimbis pfundūtur Sic etiam spiritualiter solitarij diuersorum viciorum molestijs fatigantur. quia quandoq; egescunt gelu accidie. quādoq; feruescunt estu cōcupiscentie. Sed si viriliter resistunt pfunduntur rore gratie siue consolationis diuine Vnde de9 quandoq; ad horas videtur eis iratus. sed quādo tot viciorum tēptationibus cōmouentur. sed statim videtur placatus. quia sūlicz post

tēptationum victoriam magnie dulcedinis cōsolationibus perfunduntur. Vnde dicitur Sapie. x viij Tetigit autez et iustos temptatio mortis. et cōmotio facta est multitudinis sed non diu permansit ira tua ac̄. ¶. Quarto habet tranquillitatem. Nam q̄uis talis locus mlt̄ habeat afflictionis multū tamē habet quietis. quia ibi habitātes raro nisi a latronibus molestātur. Similiter solitarij homies habent solum pugnam latronū. i. demonū Sunt em̄ vt dicit Anthon9 a tribz bellis erepti. visus auditus et locutionis. sed remanet eis pugna cordis ꝓpter demones infestantes. Et sic licet hec vita ex vna pte videatur aspera et terribilis. tamē ex ptibus multis est secura a pertransibilis Deutro. i. Transiuimus p heremum tribilem et solitudinē magnam.

¶ Capitulū. lxxij.

Spiritus malign9 assimilat vento aquilonari. Primo quia aquilo est ventus frigidus. et hoc habet ex loco sui exitus. Et similiter spiritus malign9 est frigidus feruorem mentis extinguendo Eccī. xliij. Frigidus ventus aquilo flauit et gelauit cristall9 ab aqua. ¶. Secundo quia ventus siccus. a hoc similiter habet ex loco exitus sui. Similiter spirit9 malignus siccus est. i. desiccatiuus humorem deuotionis consumendo. Vnde Prouerbiorum xxv. Ventus aquilo dissipat pluuias. i. deuotio ez lacrimarum. Et Eccī. quadragesimo tercio dicitur. q̄ ventus aquilo flauit ac̄. Et postea sequitur. q̄ deuorabit mōtes a exuret desertuz

et extinguet viride sicut ignem scilicet desiccādo deuotionis humorē ℣ Tertio quia est ventus subtilis et hoc habz quia aquilo ꝓpter nimiaz ogelationem minime vāpoātur et ideo nō ingrossatur ex vaporibus humidis · Similiter malignus spiritus subtilis .i. astutus est in fraudulenē decipiendo · et ideo temptatio eius ꝓpter subtilitatez et obscuritatem assimilatur fumo secundum illud ℣ saie · xnŋ · Ab aquilone fumus veniet et non est qui effugiat ℣ Quarto quia aquilo est ventus vehemens: et hoc qz exit a locis frigidissimis et montibus sub quibus continetur multꝰ vapor ẽreus Eccī · xliŋ · Tēpestas aquilonis et cōgregatio spūs aē · Similiter malignus spiritus est vehemens a violentus crudeliē persequendo Job .i. Ventus vehemens venit a regione deserti et concussit quatuor angulos domus aē Eze.i. Vētus turbinis veniebat ab aquilone ℣ Notandum qꝺ spiritus malignus et spiritus sanctus contrario modo operantur Ille quidez in hominibus peccatoribus et hic in iustis · sicut accidit de ventō aquilonari et australi · Nā auster congregat et inspissat vapores in nubes et rorem eo qꝺ aperit ꝓpter caliditatem suā et etiā congregat ꝓpter suam tortuositatem Sed aquilo e contrario dissipat et dispergit omnem vaporem · In corinthо tamē cōtingit oppositum scilicet qꝺ aquilo inducit ibi vapores a auster dissipat · qđ est quia illa ciuitas habz ad austrum terram areno sam et desertam cuius siccitate minimus vapor resoluitur · ecōtra habz ad aquilonem paludes et maria ex q̄bus ventus aquilo ingrossatur et accipit tortuositatem et generat ibi pluuias et alios vapores Similiter in mentibus sanctorū auster id est spiritus sanctus de quo dicitur Abacuc · iŋ · Deus ab austro veniet · inducit siue cōgregat nubes et vapores id ē sanctas cogitationes a affectiones quas aquilo id ē malignus spūs dissipare et dispergē conaē Sed i peccatorib9 ecōtra dyabol9 tāꝯ aquilo in corintho inducit et ogregat vapores .i. malas et terrenas vel carnales affectiones Sz auster .i. spūs scūs eas dissipat et dispergit dū ad puritatez reducendo malas affectiones ab eis repellit Et ꝓpterea aquilonē ouiēs et austrū diligens sponsa in canticis dicit Surge aquilo et veni auster perfla ortum meum et fluant aromata illius Canticorum · nŋ · ¶ Item malignus spiritus quādoqꝫ vt deuotos et spirituales viros decipiat transfigurat se in angelum lucis · a tūc eius simulatio ē similis spelūce · quia spelunca ex parte lucis habet introitum latum sed terminum artum Vnde locus luciosus est in ingressu · obscur9 in ꝓgressu Sed artus et hispid9 in egressu · si tamē inuematur egressus vt dicit Damascenus Sic etiam quandoqꝫ dyabolus apparens in forma bonī angeli vt dicit Beda · i principio dat splendorem et stuporem · in ꝓgressu dat timorem · sed in exitu dimittit errorē Et ꝓpterea dicit Dñs · qꝺ insidiaē q̄i leo in speluūca sua

¶ Capitulum · lxxiŋ ·

SPūs sanctus affl'aē igni Actuū · ŋ · Apparuerūt illis dispartite lingue tāꝯ ignis seditqꝫ supra singulos eoꝝ spiritus sāctus ℣ Primo ꝓpē grāz sce donoꝝ · hēt em̄ igms · vŋ · vtutes

designantes septiformẽ gratiã septem donorũ spũs sancti· Nam spũs sanctus ad modũ ignis alta humiliat p donũ timoris · emollit dura p donuz pietatis ·illuminat obscura per scientiam ·restringit fluida per consilium · consolidat mollia p fortitudinem · clarificat metalla tollendo rubiginem · p donum intellectus furſum tendit · per donum sapientie altissima comprehendit ℣. Secundo assimilat spũs sanctus igni propter excellentiam Ignis enim excedit omnia elementa in tribꝰ· scz in specie · in ordine · et virtute In specie quidẽ .i. in pulchritudine ratione lucis in aspectu · In ordine ratione sublimitatis in situ· In virtute ratione vigoris in actu· Similiter spũs scũs in hys oĩa excedit · p mo ĩ pulchritudie lucis Job· xxvij Spiritus eius ornauit celos Ornamentũ enim celorum est pulchritudo lucis Ps̃· Expãdit ignem vt luceret eis per noctem· Item in altitudine origimis Treñ .i. de excelso misit ignem in ossibus meis a erudituit me· Item in multitudine virtutis Ps̃· Spũ oris eius omnis virtus eoꝝ Heb· xij· Deꝰ noster igmis consumens est· Tercio propt̃ violentiam· Nã igmis ex violẽtia sua habet alta inclinare grauia eleuaꝫ et fluida coadunare· Et hec ẽa facit spũs sanctus· qua ĩclinat excelsos ad humilitatẽ· eleuat infimos per supernorum ãuiditatem · eo adunat multos diuisos per morũ vniformitatem· ℣. Quarto propt̃ mumificentiam · Est enim mumificus· a vt ita dicam liberalis communicando se et sua· Naz communicat suam formam id est igneitatem · a sic spiritus sanctus per gratiam quodammõ communicat suã deitatez· Nam qui spiritu dei aguntur hij filij dei sunt· sicut dicit Ro· viij· Item cõmunicat suam potentiam .i. caliditatem que est eius virtus actiua· Et sic spiritus sanctus suam caritatem per quaz operatur magna Apost· Roman· v· Caritas dei diffusa est in cordibꝰ nostris per spirituz sanctum qui datus est nobis· Item cõmunicat suam efficaciã .i. opationẽ que multiplex est· Et sic spiritus sanctus cõmunicat suas opationes que multe sunt scõm diuersas grãs gr̃is datas Nã alij dat tur p spũm sermo sapientie cẽ· vt dicit .i. Corin· xij· Et postea subdit̃ q hec oĩa opatur vnus ateꝫ idem spũs Et spũs sancti opationes assimilantur opationibus ignis· Nam ignis habet alterare scilz calefaciẽdo· desiccando· et dẽigrando· et multis alijs modis transmutando per suam virtutem actiuã· Et similiter spũs sanctꝰ in diuersas q̃litates siue vtutes eos ĩ quos veĩt alterat et transmutat· Vnde .i. Re· x· dictũ fuit saulj· Insiliet in te spiritus dñi et pphãbis mutaberiseꝫ in virũ alterꝫ· ℣. Sedo ignis hẽt r̃no uare Est em̃ ignis vt dicit Dyo· vltimo caplo celestis ierarchie ius renouatiuꝰ in materia scilz aliena se gnãdo vt p nouas gnationes seipz extra sperã suã obseruet· Nã extra sperã suã ignis se renouãdo melius custodit a obseruat naturã suã ĩ materia aliena q̃ faceret ibi in materia ppa· q materia grossa tardius euellit̃ p actionẽ otrariꝫ· Sic spũs sanctꝰ q̃uis in spera sua .i. in natiã sua ppa nõ r̃noueẽ vel ĩmuteẽ· tñ in nob existeris quodãmõ renouaẽ p nouos effectus grẽ quos efficit in quibꝰ opat̃· Vnde propheta petebat dicens· Spũm rem̃ ĩnoua in

viscerib⁹ meis Et eze.xxxvi. Ecce dabo vobis cor nouum aĉ. Ipē ergo renouari dicitur dum nos p ipsius gratiam innouamur Ps. Ē mitte spiritum tuum et creabunt et renouabis faciem terre ℣. Tercio ignis habet augmētari dicit enim Dominus q ignis est latenē augmētatiuus suiipsi⁹. a alia trās latio dicit. crescēs a seipō. i. a ppria virtute actiua. non q in ipso sit materia sui cremēti. et ideo nō crescit nisi addito obustibili Et similiē spiritus sanctus quāq ex se naturā non habeat vt crescat vel minuat tamē in nobis crescere dicit quia crescere nos facit in gratia Vnde dicitur de Johāne baptista Luce. i. capitulo q puer crescebat a cōfortabatur spū Sic etiaz multiplicari dicitur. qz in nobis sua dona multiplicat Vñ Sapiētie. vij. dicitur Spiritus multiplex Et helias duplicem spiritū. i. duplex donū siue duplicem gratiā dicitur habuisse scilicet ad pphetādum et miracula faciendū. iij. Regū. ij. ℣. Quarto ignis habet segregare Vnde Dominus dicit q ignis ē discretiu⁹ Segregat enim ignis et discernit in metallis puz ab impuro et grossū a sūtili vt plūbū ab argēto Assumit enim sūtilia similia sibi a reicit grossiora. ppt qd dicitur cōgregare homogeia sibi Vnde patz q ignis hz segregare et segregare Habet em congregare similia a dissimilia disgregare Vtraq autē opatiō attribuit spūi sancto. segregat enim ab alijs illos quos sibi elegit ad aliqd spāle Vñ a Actuū. xiij. dixit spiritus scūs Segregate michi paulū et barnabaz in opus ministerij ad qd assūpsi eos. Jtē ei attribuit Norum congregatio Ecclī. xlij. Tēpestas aquilonis a cōgregatio spūs Tēpestas em aquilonis ē congregatio superioz q est congregatio illius q dixit Ysa. xiij. Sedebā in monte testamēti in lateribꝰ aquilonis scz dyaboli. seo congregatio spūs ē congregatio huiusmodi ℣ Quinto ignis habz penetrare Vñ Dyo⁹. dicit q ignis ē acute pgēs Illud em qd ē acutum pgit penetrādo Jpē enim spiritus sanctꝰ amor ē Amor aūt facit penetrare amātē ad ima amati a eiꝰ secreta pscrutari Vñ Apꝰ. dicit. i. Corī. ij. q spūs sanctꝰ oīa scrutat etiā pfunda dei Et ideo etiā mentes diligētiū deū perducit ad secretoz dei otēplationē Notādū etiā q ignis acute pgit in quātū ē in materia aliena. quā faciliꝰ superat et ideo superādo quālibet ptē pꝰ ptem semper in acutum vadit Si enim simul cōuerteret moueretur in rotundum vel in latum Vnde q Phūs in. ij. cēli et mūdi negat ignē ee acutoz āgulos sicut qdaz posuerūt qz nō dāt elemētis sibz naturā aliquā figurā misi forte rotundam qd intelligitur de elemētis secundum qd statuūtur in propriis speris suis. intelligit etiā q ignis non habet angulos permanētes. qd qdez verū ē qz sēp variatur Sicut spūs sanctus mētes hoīs nō statim totaliē pficit. ꝛ paulatim pficit facit Vñ Gre. dicit q neō repēte fit sum⁹. ꝛ i tō uersatiōe a minimis quis ichoat vt ad maiora puenīat Ideo quāto plus homo per spiritū pficit tanto ab exterioribus āplius se restrīgit sicut accidit de cēlo qd acute figure existit quia semper versus cuspidem strictius fit ℣. Sexto ignis habz se alijs incorporaē siue alia sibi vnire qsi vt ita dicā sic materia ēmē forme sic pz

im ferro igneto et carbone inflamato · in quibus ignis sm̃ oēs ptes suas sic ptib⁹ carbonis siue ferri cōiungitur · q̄ inter vn⁹ et alterius substantiam sensibilis differentia nō habeē · Vnde et corpora talia debēt esse ignis materia vt dicitur in q̄rto Methe · Quia spiritus sanctus quos per suam gratiā ad se trahit secum q̄dāmodo vnum facit · Vnde dicitur .1. Corin · vi · q̄ qui adhēret deo vnus spiritus est cū eo · ℣ · Septimo ignis habet eleuare Vnde dominus⁹ dicit · q̄ ignis est furfū ferēs sez alia · et hoc inq̄ntum cogit alia in quibus habet victoriam seq̄ motum suū · quia sicut ptcipāt de forma eius ita et de motu · Sic etiam spiritus sanctus quibus fōrmā sue gratie tribuit leuat et post se trahit Eze .1. Quocūq; ibat spiritus illuc eunte spiritu et rote pariter leuabantur sequentes eum · Spirit⁹ enī vite erat in rotis · cum euntibus ibant et cum stantibus stabant et cum eleuatis a tra pariter eleuabantur et rote sequētes eum · quia sez spiritus vite eāt in rotis · vbi attē de q̄ spiritus sanctus facit ire pficiendo · stare pseuerando · et eleuari a terra celestia contemplando vel trena contemnendo ℣ · Item spiritus sanctus assimilatur nubi Primo quia nubes a tra vl mari eleuatur · in · Ke · xviij · Ecce nubecula pua ascendebat de mari Quia sez spiritus sanctus quos replet eleuat a tremis per ipsorū trenorum cōtēptum Eze · viij · Eleuauit me spirit⁹ inter celum et tra · ℣ · Secūdo quia ex nube refrigeriuz pstatur · quia sez spiritus sanctus refrigerat etiā mentiua vitiorum · Vnde angel⁹ dixit virgini marie Lu .1. Spiritus sanct⁹ superuenet in te et v̄tus altissimi obumbrabit tibi .1. te ab omni estu vitiorum refrigerabit Math · xvij · Nubes lucida obumbrabat eos · Tercio · quia ex nube pluuia generat Eccī · xxxv · Quasi nubes pluuie in tpe siccitatis · Quia scīlz spiritus sanctus vsoluit aiaz̄ in habundantiam lacrimaz̄ siue in compunctione siue in oratione · Vnde dicit Apos⁹ ad Roma · viij · q̄ spūs postulat p nob .1. postulare nos facit gemitibus inenarrabilibus · ℣ · Item spiritus sanctus assimilatur vento · Primo quia ventus habet originē occultā · Et ista similitudo tangitur Joh · iij · vbi dōs dixit nicodemo · Spiritus vbi vult spirat · et vocē eius audis sed non scis vnde veniat aut q̄ vadat · Sic est omnis qui natus est ex spiritu · Quod Crisostom⁹ · exponit de vento qui etiam in Ps̄ · dz · spiritus p̄ellarū Et tangit dōs p̄mo eius ptātem · quia vbi vult spirat .1. ventus quo vult flat · Et si dicas vētus non habet voluntatē · Dicēduz est q̄ voluntas sumit p appetitu naturali · qui nichil aliud ē q̄ inclinatio naturalis · de q̄ dz Job · xxxviij · Qui ere auit pondus ventis · ℣ · Secūdo tāgitur venti motium · q̄ vocē eius audis .1. sonitum eius ex pcussione ad aliq̄d corpus · Sic em̄ dicitur in Ps̄ · Vox tonitrui tui in rota · ℣ · Tercio ponit venti originē que occulta est · quia nō scis vnde veniat aut quo vadat · Sed dicerz aliquis vtiq; scitur vnde veiat aut quo vadat · Nam auster venit a meridie et vadit ad aquilonem · Boreas vero ventus venit a contrario ab aquilone et vadit ad meridiem · Hesp̄deri potest · q̄ principium venti potest sciri dupliciter · Vno modo in gñali · eo modo scīt q̄ auster venit

a meridie et vadit ad aquilonem Alio modo in speciali et hoc mō nescitur vnde veniat io ē a qua plaga determinate incipiat a quo vadat. i. ad quā plagā determinate terminetur Sic est omnis qui natus est ex spū Quasi dicat · si ventus qui ē corporeus habet sic occultam originem et processum vt sciri nō possit vnde veniat aut quo vadat multomagis est occulta origo et processus regenerationis spūalis et adhuc multo amplius origo et processus ipsius spiritus sancti ¶ Secundo qz ventus habet ipulsionē inquietā· est enim ventus mobilis et totus inquietus Quod quidē spiritui sancto cōpetit per effectum · in quātum mouet ad bonū et nō permittit nos quiescere p deum Ysaie · vij · Commotum est cor eius a pl'i eius sicut ligua silue ante faciē venti Gre· Quiete quā spiritus sanctus replet in amaritudine tēporalium a delectationem etnoz commouet Et notandum qz ad modū veri spiritus sancti multipliciter cōmouet Nā mō do venti mare id est cor peccatoris perturbat ad pēnitentiam delictoruz· aerem cōdensat id ē peccatorē ad se restringit· et resolui in pluuiā id ē in habundantiam lacrimaruz· ignem .i. amātem inflāmat per desiderium etnoruz· montes. i. superbos concutit et apit per dejectionem et humiliationē ipōruz· poros cōporis apit et exterius calorez euaporando educit quia oculos mētis apit et calorē id ē amorez caritatis extrahit .i. extra palari facit ad obsequium pximorum Et nota qz Sapiētie · vij · spiritus esse dicit mobilis et stabilis Quia videlicet spiritus sanctus cōmouet ad bene operandum· et etiā stabilitat ad pseuerandum· vel facit mobilem ad bonum et stabilem contra malum ¶ Tercio qz vetus habet opationem fructuosam Sunt enim diuersi veti scilicet in vniuerso· xij· Quoruz quilibet habz aliquid vtilitatis facere in mūdo ppt qō de thezauris diuine pietatis exire vel pouci dicūtur secundū illud Ps̄· Qui proucit ventos de thezauris suis Vnde pīt xij · ventis fructz spūs sancti quos esse facit in nobis ogrue adaptari Nam licet spiritus sanctus vnus sit in se ē tamē multiplex in effectu Vnde et Sapiētie · vij · dicitur spiritus multiplex Adaptātur ergo fructz spiritus vetis ¶ Primo in generali quo ad numerum Sunt enim veti in numero · xij · secundū phoruz doctrinā Licet em̄ sacra scriptura quatuor tantum ventos celi nominet et ponat Zacharie xpto In quatuor vetis celi dispersi vos dicit dominus Et itez Daniel · vij. a · viij. a Zach · vi · et Apocalipsi · vij · quatuor venti tantum simpliciter nominātur qui scilicet sunt principales a quatuor mūdi ptibus veniētes que sunt Oriens Occidens Meridies a Septētrio Et sumūt put tradunt Phi secundum conjugationē quatuor qualitatum Tamen quilibet quatuor ventoz principalium duos alios habet vetos hinc inde collaterales Nā subsolanus qui ē principalis veniens ab oriēte habet a dextris vetū q dicit vulturnus et a sinistris eurum Auster vero qui ē principalis a meridie habet a dextris affricum et a sinistris nothū Aquilo vero qui est principalis a Septētrione habet a dexteris chorum et a sinistris boream Fauonius vero ab occidente habet zephyrū a dextris et a sinistris circiū · et sic sūt venti

in vniuersō · xn · quoꝝ numerum quidam scōm numerum signorum celi siue domorū · xn · accipiunt Dicit enī Aristo · q astronomia altera ps est Physice · et Ptho · dicit q oportet in hmōi cōsideratiōe celi physicum esse · Domus autē celi · xn · hoc modo sumuntur · quia planeta dicitur signū ascendēs seu emergēs ab oriente super orizontez · Int̄ qō et quartū qō est in angulo sō medio terre oppositū medio celi sunt duo scilicet secundum et terciuz · Similiter inter illud quartum et signuz occidens quod opponitur ascendēti sunt duo scilicet quintum et sextum Eodem modo inter septimum et illud quod est in medio celi super terram quod est ab ascendēte sūt duo scilicet vndecimum et duodecimum · Hec enīz signa licet scōm Ptholomeum causalitatem habeant super omnia que oriuntur in mūdo · tamē precipue causant vētos · et in nullo ita cito dep̄hendit motus celi fit in vētis · Et ita patz q hec signa vel domus ita sunt dispposite sicut venti · Aliqui tamē fūt qui numerum ventorū accipiunt scōm diuersos ortus et occasus solis · Est enī ortus equinoctialis vt tum sol est in ariete et libra · a hic facit in vere subsolanum · Itez cōtra hūc fūt duo ortus · scilicet duo solsticiales · et sic fūt ab oriēte vt dictū est tres Oppposita ratione fūt ab occidente alij tres · A septēt̄oē vero sunt tres scōm medium et extrema · quia aquilo est medius · collateriales vero boreas et circius · vel scōm alios medius est septentrio · collateriales vero aquilo et circius · similiter est a meridie · Sed Seneca et varro sumunt · xn · ventos scōm · xn · circulos quibus vndēt totidē discrimina in aere · Nā duo coluri equinoctiales cū duob⁹ tropicis cū sint quiq · intersecant ab orizonte · et sic inceptī faciunt decem ptes sz quiq ab oriente a quiq ab occidente · Meridian⁹ vero circul⁹ duas ptes adicit dū similit̄ in duo secatur · et ita fūt · xn · Et similit̄ ipsi venti · Et licz in hac descriptione Sene · et Varro quemāt differunt tamē in mō ponendi circulos et sectiones eorū · Sed q̄dq̄ sit de eis · ānes tamē cōit̄ asserunt xn · esse vētos · et in eodē etiā numero sz ordenatio Ap⁹ · Gal' · v · fructus spūs · memorat dicens · Fruct⁹ aūt spiritus ē caritas gaudiū pax patientia longanimitas benignitas bonitas māsuetudo fides modestia continētia castitas · // Secundo magis in speciali p̄nt predicti venti fructib⁹ spūs adaptari scōm ꝓprietates aliq̄s singulorū · Nā subsolan⁹ qui est principalis ab oriente venies · et subsolanus nominatur · q nascit sō radijs solis · optit prio fructui spūs sācti sz caritati Quasi enī radi⁹ qui a sole et eius luce emittit̄ spūs est q̄ ex patre filioq; ꝓcedit · sub quo et a quo caritas in nobis exorit̄ · Romano · 1 · Caritas dei diffusa est in cordib⁹ nrīs · p spūm sanctū qui datus est nobis · Dic tamē subsolanus vētus quāuis a calidissima venit regione · temperatus tamen ad nos pertingit · Ita similit̄ quāuis caritas a spiritu sācto procedit qui est amor increatus et immensus · tamen ipsa que nobis infunditur q̄litas quedā est creata et limitata · licz q̄ diu fum⁹ in via sē per possit augeri caritas intensiue // Secund⁹ autem ventus a dextra subsolani qui dicitur vulturn⁹ eo q alte tonat · Vnde Lucretius poeta

Aquilonãs vulẽs ⁊ auster fulmĩe pollẽs · ꝓpetit castitati q̃ ardua est ad seruandum · quia in carne pręt carnem viuere angelicum est non humanum Hic ventus habet desiccare aeris humorem · quia castitas constringit humorem .i. lubricitatẽ carnalis concupiscentie · ℣. Tercius ventus a simstris subsolani qui dicitur eurus quasi ab eo ruens scilz ab oriente cõpetit fidei que a xpo introducta est qui visitauit nos oriens ex alto · de quo dicit Zach. vi · Ecce vir oriens nomẽ eius Iste etiam ventus generat nubes que lumen solis obumbrant · quia per ipsam fidem nõ omnino claram ⁊ apertam sed umbraticam et obscuram de deo cognitionem habemus ℣. Quartus ventus scz principalis veniens ab occidente dicitur fauonius · eo ꝙ faueat eis que nascunt in terra et foueat ea · ⁊ hoc ꝓpetit cõtinentie · qua caro nostra de terra sumpta fouetur et conseruatur in mundiciam et sanctitatem Hic etiam ventus facit nubila · sed imdia serena · Similiter continentia q̃ ꝓ uis carnem mortalem que per mortem occidit restringendo vel refrenando quasi ꝓturbet tam ẽ anime seremitatem tbuit · ℣. Quintus vẽtus a dextris fauonij versus meridiem qui dicitur zephirus · quia scz flores et germina eius flatu viuificantur Zai enim idem est qđ vita et zoe viuẽ · ꝓpetit gaudio qđ vitaz conseruat et ꝓlongat · sicut contrario a tristicia festinat mors · Item iste ventus producit flores · quia scz anim⁹ gaudens etatem floridaz facit · vt dicitur Oro · xvn · ℣. Sext⁹ ventus qui est a simstris fauonij versus aquilonem dicitur circi⁹ · eo ꝙ chꝛo sit coniunctus · Hoc cõpetit patientie · per quaz homo in regno celorum chꝛo angelorum iungetur Mat · v. Beati qui persecutionem patiuntur ꝓpter iusticiam quoniã ipsorum est regnũ ac̃ Vñ dixit abbas Effrem · patiens homo consortium merebitur angelorũ Sub hoc vento fiunt pluuie et fulgura et tonitrua · Vnde iste ventus purgat pluendo · illustrat fulgurando · terret et excitat tonando · que omnia tribulatio facit anime si sit patiẽter portata · quia videlicet eã purgat et illuminat et excitat ad chꝛorem · ℣. Septim⁹ ventus principalis a meridie veniens dr̃ auster · qz scz aquas haurit Et hoc ꝓpetit bonitati · que scz aquas gratiarũ quas a deo hausit alijs habunderter cõmunicat et effundit · Nam bonum scm̃ dyo · est diffusiuũ sui · Vñ auster gignit flumina et prebet pluuias largas ℣. Octauus ventus q̃ ẽ a dextris vsus orientẽ dr̃ affric⁹ · scz eo ꝙ frequent in affrica imeriũ accipit flando · Hoc cõpetit benignitati Nam hic ventus est calidus et est a dextris austri In calore igitur designatur amor · in dextris vero amoris rectitudo figuratur · Vnde figit affricus rectum amorem erga ꝓximũ · et talis amor ẽ qui benignum facit · Dicitur em̃ benignus qui est bene ignitus scz bono igne amoris ad bene faciendum ꝓximo ℣. Quart⁹ ventus qui ꝓcedit a simstris austri versus occidentem dicit̃ noth⁹ qui licet sit temperans · tamen aliquando pestilentias inducit · Et hoc competit mansuetudini · cuius scz est iras temperare refrenare et cohibere · Nichilomin⁹ tamen aliquando mãsuetus prelatus zelo iusticie coactus percussiones et correptiones exercet quz digna seueritate

Vnde Moyses q̄ erat vir mitissimus ꝓpter̄ peccatū populi qui vitulum adorauerant zelo iusticie accensꝰ occidit vna die xxiij· milia de populo· vt habetur Exo· xxxij· ¶ Decimus ventus qui est principalis veniens a septentrione vocatur aquilo· quia ſcz aquas ligat a strigit· Et hoc competit longanimitati. i. pseuerantie· que ligatas et confirmatas tenet aquas gratiarū et virtutum in anima· ¶ Vndecimꝰ ventus qui est a dextris aquilonis dicitur eurus· qui circulū ventoꝝ quasi claudit et ad se trahit· Hoc ergo competit paci· que ōnes per appetitum sui trahit ad se· quia omia pacem exoptant Vnde dicit Aug⁹· xix· de ciuitate dei· Et Diomisius· Capi· de diuinis nominib⁹ Hec etiam velut finis claudit circulum ommium virtutum et affectionum anime· Vnde Psalmista Posuit fines tuos pacem· Die etiam vetus infrigidat· quia pax iracundie accensiones reprimit· et ita cordi refrigerium tribuit· ¶ Duodecimus ventus qui ꝓcedit a sinistris aquilonis dicitur boreas quia procedit ab ypboreis mōtibus· Et hoc competit modestie· hic enim generat miuem que candorez pulchritudinis habet· ſcm illud Eccī· xlij· Pulchritudine decoris eius āmirabit oculus· et per modestiam exteriorum motuum hominum uersatio redditur pulchra et grata oculis intuentium· ſcz quādo aliquis exteriores mores suos siue motus ordinat et moderatur ſcm congruentiaz ſuam et negociorum et locorum et aliarum personaruz· Vnde Ambros⁹ in primo libro de officijs dicit Hec est pulchritudo viuendi bene congruentia vnicuiq; sexui et per

sone reddere· hic ordo gestorum optimus· hic ornatus ad omnem actionem accōmodus· Sunt tamē quidam philosophi qui ordinem istorum ventorum aliter assignant· Dicunt enim q̄ fauonius qui est principalis ad occidentem habet a dextris zephirum· qui scm eos est idē q̄ affricus· a sinistris vero habet chorum· Item auster qui est principalis a meridie· a scm eos idem est q̄ nothus habet a dextris euroaustrum· et a sinistris austrum affricum· qui sic dicitur eo q̄ cōiunctꝰ sit austro et affrico· ¶ Item a septentrione est ventus principalis q̄ vocatur septentrionalis habens a dextris aquilonē· et a sinistris circium qui etiam dicitur boreas· Inventis autem qui veniūt ab oriente non differunt a primis· Sed hec differentia parum vel nichil refert q̄ tū ad moralez doctrinā siue similitudinem quā ex eis principaliter querimus· et generaliter intendimus de ommib⁹ in hoc libro· Quia vero in sacra scriptura sepius spiritus sanctus secundum expositionem doctorum assimilatur australi vēto q̄ alijs ventis predictis· Sicut econtrario malignus spiritus principaliter aquilonī· vt patuit in precedente capitulo· Est notandum q̄ ista similitudo est congrua propt̄ trēs qualitates quas habet ventus australis· Prima est q̄ ventus est calidus· et hoc non habet ex natura sua· cum omnis ventus fit ex vapore terreo a frigido· sed habet caliditatē ex loco exitus sui· quia procedit de locis calidis· Et hoc optit spūi sancto inquātuz mentem accēdit ad amorē celestis p̄mij· Vnde Job· xxvij· Nunq̄d vestimenta tua calida sunt cuz pflata

fuerit ẽra austro? Vestimẽta emꝫ calida anime sũt eius affectiones feruentes ab austro .i. spiritu sãcto inflãmante. ℣. Secunda ẽ qꝫ est ventus turbidus. qꝫ sciꝫ aerẽ facit turbidũ et nubilosum Et hoc cõpetit spiritui sancto in quãtum mentem pturbat in cognitiõe defectꝰ ꝓpry siue peccati sui Zach. ix. Dominus deus in tuba canet et vadet in turbine austri. Tunc spiritus sanctus canit tuba in corde hois. qñ immittit ei timorem iudicij. qꝫ dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo sciliz veniẽs ad iudicium vt dicit Apꝰ. .i. Thesal. iiij. Sed tũc in turbine vadit qñ mentem ipsam timore cõcussam perturbat ad pnãm et ad consideratiõnẽ peccati sui ℣. Tertia ẽ qꝫ ẽ nubilosus siue pluuiosꝰ. licet enim vapor huius vẽti in locis calidis vnde oritur nõ sit multum humidus cum ibi ꝓpter siccitatem minuz sit huiditas modica. poste a tamẽ paulatim appinquãdo ad aquilonẽ fit humidus. eo qꝫ suo calore apetiendo humidum inuentũ sibi attrahit. et ideo etiam semper tresçit et fit nubilosus et pluuiosꝰ Et hoc competit spiritui sancto in qꝫtum facit flere et lacrimari ex consideratione presentis exilij Ps. Cõuerte domine captiuitatem nostrã sicut torrẽs in austro Glosa. quãdo flat calidus ventus austri soluũtur glacies et implentur et fluunt torrentes. Similiter aspirante spiritu sancto soluũt mẽtes frigide et implentur oculi aquis et fluxibus lacrimaꝝ.

¶ Capitulũ. lxxxij.

Statue hominis in vita spirituali distinguit ad modũ anni Animus em principaliꝫ distinguitur per quatuor tpa. Habet enim hyemez in quo est frigoris asperitas. a ver in quo est pullulationis arborũ nouitas. estatez in qua solis caliditas. Autumpnũ in quo fructuum maturitas. Igiꝫ per hyemẽ accipiꝫ asperitas tribulationis. per ver nouitas conuersionis. per estatez feruor dilectionis. pes autũpnum maturitas perfectionis. ¶ Primo igiꝫ per hyemẽ representaꝫ status tribulationis. ꝓ quã incipit hõ a malis vitia fugere et ad bona disponi Et ista similitudo patet quadrupliciter ℣ Primo quia in hyeme fit in homine augmentatio flematici humoris. Humor autem flematicus est frigidus et humidus. Quia videlicet in tribulatiõne refrigescit ardor carnaliũ desideriorũ. et habundat fletus et humor lacrimaꝝ ℣. Secũdo quia tpe hyemis varia est habituo humaꝫ cõplexioms. quia siꝫ in hoc tẽpore melius se habent colerici ꝓpter flematici melius iuuenes ꝓpter senes piti. Vñ in tali tpe ꝓxima est infirmitas q̃ fit ex flemate vt febris cotidiana. mnꝰ autẽ illa que ex colera vt tciana Iuuenes et colerici calidi sunt et sicci. flematici et senes piti frigidi sunt et humidi. Qui autem adhuc peccata sua deflent nec tãmen adhuc vllo amore celesti feruent isti sunt vt flematici. q̃ tpe hyemis .i. tribulationis siue tẽptatiõis corruptiõi mentis facilit subiacent. Sed illi qui spiritu feruent et carnis humore carent. isti tẽpore tribulationis vel temptationis similes iuuenibus et colericis melius se habẽt. ꝓxima autẽ est infirmitas que ꝓuenit ex flemate .i. ex ꝓpria mentis corruptione. Exꝑpa em mẽtis corruptioẽ ꝓuenit diuꝰ

ardor carnis quasi ex corruptione flegmatis cotidiana febris. ¶ Tertio quia in hoc tempore necessaria est distretio cibationis · quia in hyeme utendum est calidis et siccis vt scilicet amore eternorum tempore tribulationis sint opera sancti spiritus ardore succensa et ab humore desideriorum carnalium penitus arefacta ¶ Quarto quia in hoc tempore est intensio frigoris · quod accidit ex solis nimia remotione · tunc enim capricornum sol intrat · quod dicitur esse inferius signum · Notem⁹ ergo animal unde signum hoc nomen accepit · quia capra similitudinem delinquentium tenet · quia ex consuetudine peccandi peccator vt capra fetet · que tamen in altis tupibus pascitur · dum peccator verbis et exemplis sublimium virorum delectatur · In hoc ergo tempore sol capricornium intrat · ut scilicet sol iusticie peccatorem sancti spiritus radijs illustrat · post capricornum vero intrat aquarium · vt fetorem carnis abluat lacrimis · Ascendit etiam usq ad piscem quod est celi signum et optinet finem hyemis · vt quasi piscis sub aquis · sic peccator viuat in lacrimis · ¶ Secundus status anime est in nouitate conuersionis · et ille significatur in vere · in quo est renouatio arborum et plantarum · Nam primo in hoc tempore fit augmentatio sanguinis · quia cum aliquis de nouo conuertitur spuali dulcedine multipliciter delectatur · Item in hoc tempore mala est infirmitas que fit ex melancolia vt quartana · pessia que fit ex sanguine vt sinocha · Ita in initio conuersionis dum delectatur animus contemplatis scilicet ex habundantia boni operis quasi ex inundatione sanguinis nascitur tumor elationis · tunc qsi ex corruptione sanguinis nascitur synocha febris · a tingit vt sanguis qui est amicus nature fiat inimicus vite · Dicunt enim phisici synochos esse mortis amicos · Item in hoc tempore melius se habent senes · quam iuuenes · melius decrepiti · quam pueri · quia ex natura consimilis temporis augmentatur materia infirmitatis · sicut in contrario tempore tum infirmitas contraria tempori nascitur · dolor contrarie infirmitatis leuiatur · quia contraria contrarijs curantur · Similiter etiam conuersionis tempore maiori temptationis feruore impugnantur · quia senes et pueri molestius ferunt ieiunia et labores Item in vere vtendum est frigidis a siccis Ne enim p desideriū vane glorie feruor sanguinis ebullit at necesse est vt animus frigus temptationis et sterilitatez siccitatis ad memoriam reducat · Vtatur ergo hmōi beneficio diete vt sanctior sit in vere ne in initio conuersionis appetatur amor laudis · Nota etiam q⁹ in vere ex calore et humore tpis apiuntur pori tre · pereant diuersi colores herbarum et arborum flores · et sic in aia penitentis conuersi ad deum diuersi generis virtutes oriunt · a fit qsi nouum ver interius in mente · Vñ in Ps · Ver et estatez tu plasmasti ea · in vere intellige nouit⁹ uersos mansuetudine tempatos · in estate puectiores igne caritatis feruentes In hoc etiam tpe sol ascendens ea signa dicitur optinere arietem in initio · cancrum in medio · gemmos in fine · Attende ergo in ariete ducatum · in thauro iugum · in gemmis consortium · ducatum prelationis · iugum subiectionis · consortium cohabitationis · vt scias preesse ·

subesse et coesse. Solz etiaz hoc tẽ pus inconstans esse. modo pluuio sum ex vicinitate hyemis. modo siccum ex vicinitate estatis. modo eadem ratione frigidũ. modo calidũ. et ideo homines citius infirmãtur in martio. quia cuz corpora humana aperta sint ex calore statim corrumpunẽ ex subito frigore. Sic nouiter siquidẽ conuersi ineõstantie motu solent agitari. et licz corda eorum sint aperta calore dilectionis. tamẽ corrumpunẽ quãdoqz subito frigore iprouise suggestiois Et modo inundatione precedentiũ delictorũ. qñ pluuius humectãtur. modo vero desiderio celestiũ quasi solis radio desiccanẽ. Prouidẽduz ẽ aũt ne infirmitas q̃ in frigore hyeis orta fuerat in martio id ẽ in medio conuersionis redeat et occidat. V. Tercius status hominis est sb feruore dilectiois. et istum statum mẽtis signat tempus estatis. Primo em̃ in hoc tpe fit augmẽtatio caloris. per quã scz designaẽ ira contẽ peccatũ. Na quãto plus habũdat caritas tanto plus odio habeẽ imq̃tas. Itez in hoc tpe melius se hũt flecmatici peius colerici. melius decrepiti peius iuuenes Senes em̃ et flecmatici frigidi sũt et hũidi. ideo isti melius se hũt si infirmãẽ in estate. i. in tertio tpe. citius em̃ pũt curãi qz tertiana tertiens curãẽ. Sz iuuẽes et colerici qui sũt calidi et sicci ex sili tpe peius hũt. videliz si nimis alta sapiant si nimis plationis desiderio fuccensi calẽt Vñ in hoc tpe pessima ẽ infirmitas q̃ veit ex colera. mi9 mala q̃ ex flecmate. qa augmẽtaẽ materia infirmitatis ex sili natuã tpis. In hoc igit tpe vtile ẽ uti frigidis et hũidis Vtaẽ ergo frigidis. i. cõsiderationib9 timorẽ inducentibus ad repmẽduz

mimium calorem. i. mimiam psũptionem inuisereti feruoris. Vtẽduz etiam est humidis. i. desiderationib9 ad fletum inducentibus cõtra aliditatẽ superbie que scz quandoqz pueit ex mimia confidentia sui. Vnde ad hoc valet desiderare casus et lapsus sanctorũ virorum. et etiã humilitatem et lacrimas eorũz. vt dauid et petri apli et aliorum similium. Itẽ in hoc tempoe ascendit sol vsqz ad Cancrum et fit ibi estiuale solsticium. Solsticium aũt solis est in via caritatis summ9 gradus amotis. scz vt michil vltra deũ siue supdiligatur Vocaẽ etiam Cancer tropicum signum id est conuersiuuz vt ab amore dei auertaris ad amorem primi. Dic est enim egressus a Cancro ad virginem. a feruenti amore dei vsqz ad castum amorem primi. Sol aũt in eadem estate tria signa dicitur optinere. in principio Cancri. in medio Leonẽ. i fine Virginẽ. vt habeaẽ caritas. i Cancro ad proximũ in auersione compassiois. in leone in vigilãtia circumspectionis. in virgine in puritate dilectiois. Cancer vero retrogredit Leo dormiens aptos oculos habet Virgo est que carnalez admixtioẽz adhuc ignorat Huius etiam tẽporis primum est radices herbaruz et arborum siccare. Sicca emz ẽ spes huius mundi. et siccãtur herbarũ et arborum radices dum nullo terrene delectationis humore nutriũẽ fideles V. Quartus status animẽ ẽ sub maturitate discretiois siue perfectionis quam designat tempus autumpni. Nam primo in autumno crescit melancolia. per quam significaẽ tristicia de peccatis. quia quanto plus accedis ad maturitatem sensus et etatis itantũ magis

debet crescere immensitas doloris de defectib9 et peccatis. Vñ Eccl. .i. Qui addit scientiam addit dolorem. Item in hoc tempore melius habent sanguinei peius melancolici. peius senes. melius pueri. habuisti per sanguinem dulcedinem caritatis. habes nunc pec coleraz magnam tristiciaz de peccatis. In vere vite nouitatem. in autūpno maturitatem vt temperetur maturitas vite nouitate. vite nouitas consilij maturitate. vt nouiter conuersus puenire desideret ad maturitatem perfectionis. senex recogitz qp feruens fuerit in inicio cōuersionis Si ergo sic in vere et in autūpno etates humores alēnando ofideras in contrarijs temporib9 vtroūq naturas incolumes seruas. Item oportet in hoc teempore vti calidis et humidis. Non em̄ sufficit ad cō seruandū anime sanitatem siccati ab humore voluptatum. refrigerari ab estu viciorum. misi etiam infundaris superne contemplationis rore. et sancti spiritus simul accendaris amore. Item solet in autūpno sol tria signa optinere. libram videlicet in principio. scorpionem in medio. sagittariū in fine. libra in q̄ sol existens equinoctiū facit equali lancē ponderat dies et noctes. et tu equali lancē ponderes bonas et malas opationes. scorpio vero cauda minatur. aculeō pungit. aculeꝰ in cauda dolor est in fine. Cū aūt ad maturitatē etatis peneris time piculū mortis. sagittarius autē ex duabus naturis cōstat. ferina scz et hūana. superior vero hoi. inferior vero assimilat aīali Qui vero cōnabilit̄ viuunt digni sunt celo. qui vero bestialit̄ digni sunt inferno. arcuz tenet .i. sagittā

facit. Est autem iustorum arcus spiritualis intelligentia. corda doctrina. sagitta verba doctrine. pharetra vero memoria. Hūc arcū tetēdit dñs et pauit illum. Arcum em̄ nobis parat dominꝰ cuz nobis sacre scripture intelligentiam explanat. Ex hoc arcu imittūtur sagitte potentis acute. que sic vulnerant vt corda trāsfigant. Nouit em̄ dominꝰ vt dicit beatus Augꝰ sagittare ad amorem. Hac sagitta vulneratur cor hominis deuoti. vt dicat Vulnerasti cor meū ac̄ Can. nn. Vtinam percussus per hec iacula morerer mundo.

¶ Capitulum. lxxv.

Superbia est similis martiMars secōm Ptholomeum disponit natuz ad mobilitatē. et animi leuitatē. irā. et aiositatē. que oia optunt superbie Nā facit hominē mobilē .i. inconstantē Est em̄ secōm Augꝰ. supbia puerse elsitudinis appetitus. et ideo est sicut quidam vetus qui excelsas simitates arborum. i. elatas mentes hominum amouet. et eas firmas et quietas nūq̄ esse permittit. Itē facit animū leuem. Nā sicut ligna deficcata ab humore aque efficuntur leuia. Ita per superbiam ofūpto humore gratie efficitur mens leuissima. et est superbus animus velut vter vento plenus Job. xxxn Leuis erit super faciem aque. Itē facit hominem iratum et animosū sciz vt nimis audeat et michil suffe rat. ꝓpter quod dicitur Pro. xvn q̄ inter superbos sēper sunt urgia ¶ Itez superbia assimilat comete ꝓpt̄ ꝙtuor. Prio ꝓpt̄ ascensū. q̄ cometa siue cometes michil ē aliꝰ q̄ vapor terreus et grossus. cui ptes sibi multū coniacent. q̄ scz ē bene

ximixtus et viscosus ascendēs paulatiz ab inferiori pte aeris ad superiorem · scz vltra mediū frigidē regionis aeris ad illam ptē scz vbi aeris calitatem ignis contingit que dicitur regio estus · a ibi talis vapor diffundit et inflāmatur · et in medio ymanet superspissus · a ibi etiaz ptinue nutrit de thesauro suo qui sub eo est · scz de ipso fumo paulatī ascendente · a ideo est in medio flāma alba valde et spissa · Illud aūt qđ distat a medio diffusum est ad latus alterum et est tenue · a ideo habet flāmam tenuem ad modum nubis albe · et hec vocatur coma · Et hoc Constantinus dicit super libro Methe · concordans scz cū Auicēna et Algazele · Ex hys aūt habetur · qđ Cometa est ex vapore ītrestri multū exaltato · igne īflammato · continue eleuato · et comāto siue caudato · Et talis est superbia hominis que in altum se erigit · vehemēter ineenditur · continue ascēsū petit a caudam post se trahit · Primū ē contra naturam · qa homo ē nature terrestris tam origine qđ ī solutione · quia de ītra est et in ītraz redit · ītre autem cuz sit grauis nō est ascendere sed descendere · Ex qđ patet qđ non ē hoīs superbire sed potiꝰ se deiciendo humiliare dē · Et ideo Eccī · x · exprobādo dicitur ei · Quid superbit ītra et cinis ? Secūm aūt scz ignari · qa homo superbꝰ frequenter a faciliter et p modico indignatur et excandescit in irā · hoc inquā inest ei pter naturā · Nō em ex natura sptia vapor habz caliditatē sed potius frigiditatē · cuz ītra sit elementuz naturaliter frigidum · Ineſt ergo illi ineensio ex loco ad quē eleuatur · Sic hominī est preter naturam qđ feruescat in irā nimiā · cū homo sit aīal mansuetū natura · Ineſt ergo inflāmatio iracūdie ex ipsa elatione superbie Eccī · x · Nō est creata a deo hoīb9 superbia · nec iracundia natio mi mulier · Est a superbie sptē expetē in hoīb9 ptinuuz incrementū · et ideo nūqđ quiescit qnia sēper petit ascensum · secūm illud Ps̄ · Superbia eorū qui te odit ascendit sēper · Patet etiam qđ superbia dī semp vult pire aliozuz sequelā expetit tāqđ caudā l'comaz habere Nullū em vult se pcedē sed ōnes retrō venire Vñ Romanoz siue tuscorū vulgare puerbiū dicit Ad hō arrogante nullo dñante · Ad hō arrogāte la teda trahāte · Et ideo dī Apoc̄ · xij · qđ cauda draconis trahebat terciā partē stellarū celi · Secūo superbia assimilat cometē ptē aspectū · qz cometes de die nō apparet sed solū de nocte cōspicit · quia scz hō superbus dī lucē gratie amittit tenebras ignorantie necessariō incurrit Job · xxxvij · Immambus abscondit lucē · i · superbis · Vñ glosa dicit ibi · qđ īmanes sunt q̄ se elatis cogitatioīb9 extollūt · q̄bus lux absconditꝰ qz veritatis eis dgmtio denegat · Tercio ptē motū · qa cometa rotant ad motū stellaz et sequūt eas quousqz abscondantur · Et p hoc alpetragi9 ī astrologia sua noua probat ignem moueri circulariter · quia scilicet iste vapor ineensus ei adherens in circuitu rotatur Vnde et Ptholomeus in centiloqo propositione tercia vocat cometas secundas stellas secundum expositionem Hali et Abraham et Buga fari · Sic etiā superborū ē ptium īuolutiones et circuitus qtē · secūm illud Ps̄ · In circuitu impij ambulant · quia dum interiora non appetūt in exteriore labore fatigantur ·

¶ Quarto ꝓpter signū · quia comē te signant mortē magnorū · destru ctionē regnorū · et concitationem bellorū · Vnde recitat Sene · in ter cio libro de naturalibus q̄stionibz · q̄ p⁹ mortē demetrij regis pax āte bellū achaycū cometa fulsit nō mi nor sole ſtm apparentiaz · Similit ante aduentum caroli comitis pui cie et fratris regis francie qui erat per papā vrbanū factus rex sicili e · et vocatus ab eo vt veniret in r gnū · q̄ ſtz fuit Anno dn̄i · M · cc · lxiij · sequenti āno domini · M · cc · lxiij · apparuit cometa maxim⁹ in mense augusti iuxta signuz canci paulatim p̄cedens versus mēidiez donec ad stellationez orientis app pinq̄uit · et nūc ad vnā partē nūc ad aliam dirigebat comā · duravit q̄ per plures menses · cuius coma se extendebat in longitudinez per quartā partē nostri emispery · Et sequenti anno ſtz anno dn̄i · M · cc lxv · debellatus est mānfredus cum exercitu suo per dictum regē caro lū apud beneuentū · vbi ipse man fredus occubuit cū magna strage gentis sue · Ratio autem predicte ſignificationis comete est · quia co mete sunt de cōplexione martis · a sunt ab ipso vt a primo efficiente licet coniunctio eius cum ioue au geat hoc Dominū autē martis sig nat mortē violētā · qua magis mo riuntur magni q̄ parui · Et quia mars est inclinans ad iram ocitat calorē regentium populos cuius o motio fortior est in magnis q̄ i p uis · Hec omnia signata per come tas superbiā sequūtur · scilz occisio magnorū duin vnus contra alium insurgit ex superbia · Et ideo dicitur Ysa · xiiij · de rege caldeorū superbo Tu vulneratus es sic nos q̄ nostri similis effectus es · detracta est ad inferos superbia tua · cōcidit cadaū tuum · Item destructio regnorum · quia scilz per superbiā diuidunt gē tes et regna · et omne regnū in se diuisū desolabitur · vt dicit Lu · xi · Itē concitatio bellorum · Vñ Pro · xxij · Arma et gladius in manu si superbi ¶ Item superbia assimilatur tonitruo · Primo q̄ tonitruū oua auū pullificātiū ledit · Et similiter supbia opa spūaliuz virorū destru it Aug⁹ · Superbia bonis opib⁹ im sidiatur vt pereāt · Et ideo Greg⁹ dicit · q̄ perit omne q̄ agitur si nō in humilitate sollicite custodit Dā Fulgura chorusca tiones et dissipa bis e os · Fulgur emiz et chorusca tio fit in tonitruo · scīz illud Ps̄ · Vox tonitrui tui i rota · illuxerūt chorusca tiones aē · Superbi em̄ spiritualit dissipantur · q̄a tonant seipsos ma gnificando · fulgurant alios despi ciendo · chorusant opa sua ostēdē do · Et nota q̄ vox tonitrui · sup bi dicit esse i rota · quia quidquid etiam de alijs dicit in laudem ꝓpriā reflectit ¶ Secundo q̄ tonitruum pgnantes abortire facit · Et simili ter superbia bona ꝓposita in cor pcōcepta ne pariantur · i · ne opere compleantur efficit · vnde monet hō Eccli · xxxij · Age conceptiones tuas non in delictis et verbo supbo ¶ Tertio q̄ tonitruum turres al tas cōcutit · et aliq̄n dicit · Quia scīz supbia pfectissimos viros iua dit · a alīs etiam eos vincit · Ipsa em̄ dicecit āgelos de celo · et hoiez de paradiso Sap · xiiij · Abitio enz pi rent supbi gygātes aē · Sunt em̄ q̄i gygātes oēs viri virtutib⁹ emi nētes · quos dū elatio supbie vicit · ptinus perire facit Vñ · Apo · xvi · dī q̄ facta sūt tonitrua Et postea

subdit q̄ ciuitates gentium ærei derunt. Quasi em̄ quedā tomitrua sunt hominum superbientium cor da. que tamē ciuitates deiciunt q̄ ipsā mumimēta virtutū ānichilāt et destruunt. ¶ Quarto quia tomi truum arbores euellit. Quia scīz superbie vicium etiam hominēs ac tiuos et fructuosos sūuertit Ecci. x. Radices gentium superborū are fecit deus. Nam sicut perit fructus arboris arescente radice. ita perit virtus hom̄ opēis superbiente cor de. ¶ Quinto quia tomitruuz ma gis in altis locis q̄ in infimis ledē consueuit. quia videlicet elationis temptatio magis eos qui sunt i sū blimi q̄ eos qui sunt in humili mina dere consueuit Ysa. xxviij. Ve co rone superbie. siue accipias de coro na clericorum seu prelatorum. siue de corona dominorum et regū. ¶. Sexto quia tomitruum diuersimo de ledit et percutit. Et ponuntur p cipue quinq̄ modi percussionis et fulminationis tomitrui q̄ satis con grue superbis et tirānis hominib9 adaptātē. ¶. Primus est. quia ex tomitruo quādoq̄ egreditur sagit ta que dicitur tela tomitrui. et de huiusmodi sagittis dicitur in Ps̄. Etenim sagitte tue trāseunt. vox tomitrui tui ac̄. Hec autem sagit ta scindit et incendit q̄doquid inue nit. Generatur enim talis sagitta in nube viridi profunda ex vapōe ficco ibi inflāmato hoc modo. quia vaporalis cōmixtio terrestris vapo ris incenditur. et cū tāgit viridem nubem in qua est inclusus. que est iaz in diuersione ad aquā. oglu tinatur vt farina in pasta. fortissi ma aūt incensio obuiat. ita q̄ hu more nubis non extinguitur et sic oglutinatus vapor fit humid9. eo ideo in inferiori pte acuitūr vbi p mo incipit distillare. et est grossi9 in pte. et sic postea indurat̄ in la pidē qui scīz est rube9. et ad modū sagitte inflāmatus egrediens scin dit et incendit q̄doq̄ inuenit. Qua si ergo sagitta lapidea in vesolubi li nube est cor tirānicū et superbum in mortali carne. Hec sagitta est lapidea ignea acuta et noxia. et ta lia sunt superborum et tirannoruz corda et opera scīz lapidea per duri tiā crudelitatis. ignea p ābitioēz di gnitatis. acuta p astutiā malignī tatis. et noxia per violētiā potesta tis. et ideo non imerito tomitruuz superbie formidatur tales sagittas emittens. Vnde in Ps̄. A voce to mitrui formidabunt ac̄. ¶. Secūd9 modus percussionis tomitrui ē qñ talis vapor terrestris est min9 con glutinatus et in nube min9 aquo sa. tunc em̄ nō attenuatur sed incen sus ibi egreditur cum īpetu. et sci dit iteruz et incendit. sed non scin dit nisi ligna. et nō lapides nisi ra ro. scindit autē ex impulsu et in cē dit ex inflāmatione Et huic assimi latur illorum superbia qui impulsi fastu glorie vel malorum suggesti one et inflāmati impetu ire. nō la pides duros. i. non sibi resistere va lentes. sed ligna mollia. i. impoten tiores et sibi resistere nō valentes i uadunt Ps̄. Dum superbit impius incenditur pauper. ¶. Tercio9 mo dus est qui scindit corpora solida sed nō rara. et hic est vapor rube9 clarus qui nūq̄ facit lapidem. et sua flāma nūq̄ separatur a vapore. et hic nūq̄ scindit nisi sint valde c pacta corpora que sunt magne q̄n titatis. quia hec resistunt ei. et hic interficit homines. et apparet i eis odor obustionis et nō videt vulnꝰ

Quia cū vapor sit sūbtil intrat sine vulnere. a si inuenit aurū in bursa comminuit aurum a non ledit bursaz. quia bursa vt ratum corpus dans locuz ptransitur de facili Aurū autem vt compactum resistit. et ideo quādoqz minuitur in ptes quādoqz in puluerē. vnde aliquando accidit qp perforauit gladiuz et non lesit vaginam Huic autē assimilatur superbia eorum qui soluz magnis et potētibus se opponūt. subiectis autem et impotentibꝫ se opponere dedignāt. sicut dicitur de leone qp fortia animalia inuadit sed vilibus subiectis ignoscit Talis sicut dicit augustinus fuit antiquitꝫ superbia populi romani. qui sūlicz sibi voluit per poetaz in laudem suā ascribi. qđ nostra scriptura sacra attribuit soli deo. scz sibi ꝑriū eē pcere sūbiectis et debellare superbos. qđ scribitur Jacobi. iiij. attribuitur ipsi deo Deus inquit superbis resistit humilibꝫ aūt dat gtiam Est etiam eiusdem vaporis alius quidem modus cum ex minꝫ aquea nube egreditur quia subintrat et non ledit diuidendo vel aperte īcendēdo. sed est chorusca tio rubea valde nociua et illa nocz vinetis sicut dicūt vinitores. a precipue hortis illis qui sunt multis folijs cooperti. cū per aliqđ foramē procedit chorusca tio illuc vaporem cuz radio suo. eo qp ille vne lese euaporare nō possunt Et hec chorusca tio nō adeo est nociua corporibus cum directe cadit. sed suus radius ei quē attingit est nociuus. qz corrumpit ipsum eo qp hoc sit de natura illiꝫ vaporis Vnde hac de causa quidam aspiciētes inflati sunt i facie et quidam exœtati in oculis Huic ergo assimilatur superbia et malicia quorūdam poitorum qui minus habent de nube aquea id ē de humanitate et pietate. a habēt chorusca tionem rubeam i. astutiaz maligna. a ideo nō manifesta sed occulte et poitorie ledūt. a bonorum opera que per fructus vine figurantur per aliqđ foramē .i. per aliquem malicioſum moduz ca lūpniare impedire et dissipare conātur. et non soluz suos aduersarios directe sibi opositos tales ledūt. sed etiam sibi adherentes frequēter ledunt et decipiunt fraudulēter qđ ē quasi eos exœcare Naz latenter alium fraudare est lumen ei agnitionis subtrahere Quartꝫ modus est vaporis albi qui egreditur in flāma sicca nō coadunata a ideo spargitur in aere. sed tamen egreditur magno impetu ꝑpē nubem profundam in qua est. que est aquosa multum. et ideo scindit et scindendo extinguitur. ita qp ea que scindit videntur albā et non apparent in eis figura ꝯbustionis. a quādoqz interficit quādo est bene fortis impulsus. et quādoqz ꝑter suā disgregationez percutit in loco vno et non ledit socium iuxta euz stantem. sed percutit eum qui stat remote. quādoqz etiam reflexus a pariete vno pgreditur ad aliū et percutit illū Et huic assimilatur superbia eorū qui q̄dq̄ videntur albi .i. mansueti et pacifici tamen habēt spiritum in naribus latentem. et ideo quādocūqz reputāt se ꝯtemnoratos subito accenduntur. et cum magno valde impetu ꝓsiliūt ad nocendum. et quādoqz ad occidendū cum fortiori ira impellūtur. a quia ira tollit eis discretionez quādoqz non discernētes qđ faciunt modo prosiliunt ad ledēdum vnū modo

aliū. et quandoq talem q̄ est ab offendente remotus et sine culpa. Sed quādoq taliū ita cito post factū extinguit tunc dolent de eo qđ fecerūt. ℣. Sed notādum est q̄ aliq̄n talis vapor fulminis tam debilis est q̄ pertingēs ad hominē cōsumit vestem vel aliqđ huiusmoi et extinguitur et cessat eius violētia et non ledit. Sicut ego vidi quēdam in ētra origims mee sciz in castro sancti gemimani quod ē in partib⁹ tuscie ppe ciuitatē florētie ad vigīti miliaria. q̄ de seipso referebat q̄ a fulmiē tonitrui subito percussus in terrā corruit stupidus. et cū post lōgam moram ad seipsum rediisset lūbare brachan suaruz quod sciz de corio fuerat totaliter cōsumptuz siue exustū reppērit. i carne vero sua vl' corpore nullā lesionē inuenit. cuius ego rationē vel causā existimo extitisse. q̄ vapor ille fulmineus ꝓpter debilitatez siue adustionis altēauit q̄dē siccuz qđ sibi priꝰ occurrit sciz ipm̄ corium. humidū autem post ipm̄ inuentum vt erat cazo vel sāguis non fuit sufficiens vel potens altēare. nisi forte q̄ pilos circūstātes insensibiliter incēdit quia pili sunt valde inflāmabiles ℣. Huic ergo vapori debili assimlatur eoz superbia qui sicut cito indignātur ita cito reuocantur et ideo ex eorū indignatione vel elatione parua vel nulla dampna secuntur. Sic dauid prouocatus contra nabal carmeli cum cogitasset eum extinguere et non derelinquere ex eius familia vsq ad mingentez ad parietē. per vxorem eius abygayl subito ē placatus ita q̄ nullum dampnum eidem postea fecit. i. Regum. xxv. ℣. Quintus modus est eius dē vaporis exnube debilitata et ille nichil nocet. quia statim ad tactuz aeris extinguitur et retūditur. ita q̄ nec sat incendiū eius et violentia ipsius. et huic assimilatur superbia eoꝝ qui libenter nocerēt si possēt. sed debilitati pauptate vel aliquo timore quiescunt. dimittunt et nullum nocumentū inferētes. Ite superbia assimlatur vento Primo quia vētus est aeris velocitatiuus turbatiuus et obscuratiuꝰ siue ispissatiuꝰ Nā superbia intelligētias mētis obscurat. corda ad malum incitat. et hominū pacem perturbat Ezech. i. Ventus turbinis veiebat ab aquilone. id est superbia perturbās vemit et orta ē a demone ℣. Secundo quia ventus est in mari tēpestatis generatiuus. undarum eleuatiuꝰ. et per consequens maris iflatiuꝰ. et in partes cōtrarias extensiuꝰ. et ideo nauigantium submersiuus Quia superbia in mundo bella et rixas concitat. undas id affectiōes humanas extollendo eleuat. mare etiam cordis inflat. et in partes contrarias separat. donec nauigātes in naui penitentie omnino submergat Johannis sexto. Mare vento magis flāte exsurgebat Mathei octauo quarto Nauicula i medio mari iactabatur fluctibus. erat enim ventus contrarius ℣. Tercio quia ventus est montium concussiuꝰ et diruptiuus. domorum subuersiuꝰ et arborum impulsiuus et eradicatiuus. Videlz quia superbia etiam viros eminētes spiritu pulsat tēptando et subuertit assētiendo. in. Regum. xix. Spiritus grādis et fortis subuertens mōtes domos diruit et collegia diuidendo Mat. vn. Flauerunt venti et irruerunt in domum illam. et facta est ruina eius magna Prouerbiorū decio quito

Dñs superborū demolietur dñs arbores .i. homines fructuosos et multis gratiis ditatos aliquando eradicat destruēdo a deiciēdo Sapiē. iiij. Si i ramis i tēpore germina uerint īfirmiter posita a vento cōmouebūtur et a nimietate vētorū eradicabūtur. cōfti gētur rami incōsumati. a fructꝰ illorū imutiles et acerbi ad mādducandū. et ad michilū apti Eccī. xxi. Substātia supbi eradicabitur. Quarto vētus ē spume i aqua generatiuus. vesice īflatiuus. et extēsiuus. paleatū a pulueꝛ leuatiuus Quia superbia quē aduersitate nō deicit in spumā vanitatis si pt adducit. a pvanā gloriā īflādo a eleuādo sbmergit Sapi. v. Spes ipiꝝ quasi lanugo ē q̄ a vento tollit. a tanq̄ spuma gracilis que a procella dispergit Apoꝰ. ij. Corin. xij. Timeo ne inflationes et seditiones sint inter vos Deut. i. Tumētes superbia astēdistis ad Job. xxi. Et erūt sicut palee ante faciem venti. Quinto quia ventꝰ est in aq̄ dissimilitudinis et iequalitatis inducti uus. et multaꝝ egritudinū causatiuus. qui sēliez in corpore gignit vel ibi icludit. sēliz quia superbia dissimilitudines voluntatū a inequalitates vexꝝ parat Vnde multas egritudines in anima generat Eccī. ij. Synagoge superboꝝ nō erit sanitas Eccī. v. Miserabil prius infirmitas quomō venit sic rūpit. Quid ergo prodest ei q̄ laborauit i vētuꝝ?

Capitulū. lxxvi.

Superbi assimilantur mōtibꝰ Primo quidē quia sūt tumidi. Mons em̄ secundū philoꝝ est tumoꝛ terre. Superbi em̄ de tremis diuitijs pripue itumescunt Deut. i. Tumētes superbia ascēdistis i montē. Secūdo q̄ sunt elati Nam mōtes se i altum erigūt Vnde secundum philꝰ. dicūtur mōtes quasi eminentes. Superbi em̄ per elationem mentis erigunt se in altum. Job. vndecimo. Vir vanus in superbia erigitur aīe a Ps. Astēdunt mōtes sciz per superbiā se extollēdo. Tercio q̄ sūt tremi .i. de tremis cupidi Mons em̄ pede solū tram tāgit. q̄ superbi affectū suū solū in tremis ponūt. sunt em̄ velut anime pedes ipsiꝰ affectiones Ps. Nō veniat michi pes superbie Jere. xlix. Nolite eleuari. q̄ dñs locutus. Date dño deo vestro gloriā anteq̄ offēdant pedes vestri ad mōtes caliginosos. expectabitis lucē et ponet eā in vmbram mortis et caliginē. qꝰ si hec nō audieritis i abscondito plorabit aīa mea a facie superbie. Quarto quia montes sunt nubiū generatiui et per cōsequēs aeris obscuratiui Exo. xxxiij. Operuit nubes mōtē Quasi enim nubes in mōtibus sunt ꝛrena desideria vel appetitꝰ dominādi in superboꝝ cordibus. a ex hijs aer obscuratur. i. mēs et ratio errat a obfuscaē Exo. xxxij. Erat nubes tenebrosa Quinto q̄ sunt ebinū et vento ꝛ et fluminū plus q̄ valles passiui Quia sēliez superbi turbationes perculsiones violētias et deiectiones frequētius patiūē. a ideo cōtritionibus et doloribꝰ implētur Abacuc. iij. Cōtriti sunt mōtes seculi. Et in eodē Doluerūt mōtes Exo. xix. Ceperūt audiri tonitrua ac micare fulgura et nubes densissima operuit mōtem. Sexto q̄ mōtes sunt minuū diutius sezuati. Quia sēliez superbi sūt minus id est frigoris malicie et peccati diutius retentiui. Vnde in hoc

frigore malicie dyabolus hominem
superbum ad eternum interitū tra
hit Quod figuratū ē i Paral. x.
Vbi banayas interfecit leonē tēpo
re nuis. Leo significat superbum
quē i tempore nuis id est in frigo
re malicie dyabol9 extinguit Vn
de in hys montib9 frigidis superbie
multi pereūt etna morte. n. hegū
.t. Incliti isrl super montes tuos in
terfecti sunt ℣ Item superbientes
de plehrituodine siue fortitudie cor
poris assimilātur collibus Nā collis
est tūmor terre breuis. vnde et di
citur tumul9 quasi tumēs tell9 Nā
superbi tales de vastitate intumes
cunt quia de terra .i. de corpore. et
cito vastātur. quia breues dies ho
minis sūt. et ideo mors sequēs hāc
superbiā collium in puluerē redigit
Ysaie. xli. Colles quasi puluerem
pones. et ideo talis superbia multuz
decipit et fallit gloriātes a cōfiden
tes in ea Jē. iij. Vere mendaces
colles fuerunt Fallax enim gratia
et vana est pulcritudo. vt dicitur
Prouerbioz vltimo. et simile est
de fortitudine Vñ Jē. ix. Non glo
rietur fortis in fortitudine sua ℭ
Item superbi assimilantur fluctib9
maris ℣ Primo quia fluct9 se mu
tuo collidunt. et similiter superbi
mutuo se inuadūt et ledūt. et hoc
est de diuina sentētia vt superbi se
inuicem deiciant a expellāt Eccī.
xxix. Cōmouit illos q̄si fluctus ma
ris viros potētes gygātes migre
fecit et vagati sunt in gētibus ali
enis ℣ Secundo quia fluctus nunc
sursum nūc deorsum mutuo se im
pellunt Similit superbi nunc extol
luntur nunc deicunt Vnde aliquā
do superbi sūt in exaltatione p̄s.
Exaltati sut fluctus eius. quādoq̄
vero i fractione siue deiectiōe Job
xxxviij. Confringes tumētes flue
tus tuos Quasi enim mare tumē
tes fluctus suos confringit cuz mū
dus ipse seuiens potētes et super
bos opprimit ℣ Tercio quia fluct9
spumam a ventum gignunt Simi
liter superbia gignit spumam im
quitatis et ventum vanitatis Vn
de dicitur i epistola Jude. Hi sūt
fluctus feri maris despumantes su
as confusiones Jacobi. i. Similis ē
fluctui maris qui a vento fez vanita
tis mouet et circūfert Quarto qz
fluctus avenulas muoluūt et supe
rius secum ferūt. sic superbi muol
uūt alios mitiores secum id est ad
consensum siue superbie trahunt si
cut lucifer traxit alios angelos
Exo. xiij. Inuoluit eos dominꝰ
id ē muolui pmisit in medijs flucti
bus ℣ Quinto quia fluctus pisces
allidunt. quia superbi alios quos
inuenunt molles et impotentes p
sequuntur et opprimūt Vnde Job
xxx. in persona sic oppressi conq
ritur dicens. pedes meos subuerte
runt et oppresserunt quasi fluctib9
semitis suis dissipauerunt itinera
mea. insidiati sunt mihi et preua
luerunt. et nō fuit qui ferret auxi
liū ℣ Sexto quia fluctus maris na
ues in periculo ponūt Per naues
intelligūtur ecclesie quas superbi
psecūt a destruē moliūt Mat. nij.
Vēti a fluct9 in naui Vēti tēptatio
nes demonū et fluctus id ē persecu
tiones superborū in naui .i. in eccle
sia xpianorū ℣ Septimo quia fluc
tus semper in motu sunt a quiescē
non possunt. seu vel omino defici
unt. vel se agitant et ꝓpellūt. simi
liter superbi semper sūt inquieti in
se et etiam in alijs quousq̄ vel ipsi
deficiant. vel alios vnde volunt ꝓ
pellant Ysa. lvij. Impij q̄si mare

feruens quoq; quiescere nō potst· et redūdant fluctus eius in oculcationē a lutum· et non est pax dicit dominus de ipis ¶ Itē superbiaz scientia sicut inflat eos in corde ita reddit eos tumidos in locutionē· et ideo assimilatur aq montane Aqua enim mōtana q extra ebullit cū de bibitur facit gulas strumosas· a propter minimam frigiditatem multiplicat fleuma grossū in gutture· Aqua enim montium ē scientia superboz q strumositatem facit in gutture. i. tumorem in voce siue locutione Nam facit eos verba fatuosa a ampullosa proferre· secūdū illud Oracij Proicit ampullas et sexquipedalia verba· a ideo suplorum fastuose locutiones sūt aquis sonantib9 similes· quia magnum sonitū faciunt et michil distinctum seu rationabile proferunt Ps· Sonuerunt et turbate sunt aq eorū Job· xxxiij· Verba illius non sonant disciplinam

¶ Capitlm· lxxvij·

Temperantia assimilat mercurio ꝓpter tria· Prio ꝓpt dominū· qua mercurij dicit aquis dnari Vnde Lucas loquens de mercurio ait· Que de9 aquarū possit· Similiter tēperantia aquis sapientie dnatur· a fluxum carnis. i. luxurie lubricitatē restringit· Vñ sine tpamento virtutis huius murus dānētie ruit Eze· xxij· Dic ad eos qui linūt absq temperatura q casurus sit Illi em absq temperatura linūt q carnez suā innumeris delicijs nutriunt· et q non eis adē tpantie mod9 cadit ptin9 a tinētie muro ¶ Secundo ꝓpt effectū q sciz mercurius cōceptū vel natuz sb omo suo dispomit ad sapientiaz Vñ a sapientibus deus eloquentie dictus est· Et ideo gētiles Actuum xiij· vocauerūt paulū mercurium quia ipse erat dux verbi· Similit tpantia tam ciboz q venereoz dispomit ad sapientiam Nō signo nature ostenditur seu creationis· Nā deus corp9 hois q p cetetis aīa lib9 sapia pollet in maxio tpamēto stituit a ad equalitatem oplexionis int oia corpa maxie reduxit .i. Cozi· xij· De9 tpauit corp9 ac· Et idcirco nos ipsū a superfluis et inhonestis tpare debem9 · Dicit etiam mercurij9 fuisse de9 palestrie scdm p sid· eo q cū sole luctat volēs eū superare· sep em iuxta solē gdit nūq pl9 distans ab eo q p tres gdus· Vñ raro videt qz fere sep sb radys solaribus occultat Per luctatio cū sole ē pugna carnis cū rōe volētis eā superare· hāc luctā caro excitat· sed tpantia sedat ipsā carnē rōni sbiciēs vt eā seq a iuxta eā vadat sic mercurij9 iuxta solē ¶ Tercio ꝓpt pncipatū· Nā scdm Ptholo· sb mercurio sūt gemini· regnat in v gine· sed in piscib9 regnū ei9 abscedit Sic tpantie sb sūt gemini. i. sensus corpis· q sunt geiati· vtpote quia due sūt aures duo oculi· due nares io est duo foramina narium · et sic de alijs· Habet em tpantia sensus corpozis refrenare et castificare· regnat in virgine quia potissia temperātie spēs est virginitas· sed deficit in piscib9 id ē in hijs qui viuunt in aquis deliciarum· Perit enim castitas in delicijs sicut Per· dicit·

¶ Capīm· lxxviij·

Temptat fortius et frequētius pmitēs q̄ peccatores Et hoc apparz per similitudinem venti· Nam sicut Seneca in iij· libro de naturalibus q̄stionib9

dicit · circa auroram fit ventus qui
a tunc vapor vetuz facies est col
lectus et radius solis appmquans
percutit gelidum aerem Sed in pri
ma parte noctis raro fit vetus qz
ille vapor non est copiose collect9
Per auroram ergo intellige pem
tentis conuersionem per quā nox
peccati expellitur et dies gratie il
lucescit · et tunc dyabol9 maxime
temptationis ventum suscitare co
natur · Sed existente homine in te
nebris seu nocte peccati raro fit ve
t9 qz pax tēptat dyabol9 Et ideo
super illud Eccī · ij · Fili accedēs ad
seruitutem dei sta in iustitia a timo
re et prepara animā tuam ad tēp
tationē notat Gre · dicens Non a
it ad requiem sed ad tēptationē qz
hostis nī nos adhuc in hac vita po
sitos quāto magis sibi rebellaē cō
spicit tāto amplius expugnare cō
tēdit Illos enim pulsare negligit
quos quieto iure possidere se sētit
Contra nos vero vehemētius inci
tatur cuz ex corde nostro quasi ex
iure pp rie habitationis expellitur
Item deficiēte estu tēptationis ha
būdāt lacrime cōpūctionis Nam i
autūpno precipue circa fiuē habū
dant pluuie eo qp calor estatis qui
cōsumebat vapores remissus ē et
plus eleuat qp cōsumit Est enim q
si calor estatis feruor tēptationis ·
quo deficiēte et temperie subsequē
te sequūtur pluuie .i. habūdantes
cōpūctionis lacrime Jē · viij · Fini
ta ē estas · et ita subditur · quis da
bit capiti meo aquā · et oculis me
is fontem lacrimarum!

¶ Capitulū · lxxix ·

Timere debēt sancti viri qp
oui sunt in carne quātūcū
qz videātur spū feruentes
Primo pt ipsi9 carnis fragili
tatez Sūt enim similes terre que li
cet per naturaz sit solida igneis ta
men partib9 cū aereis est permix
ta Sic etiam sācti viri licet habeāt
ex parte spiritus soliditatem sanc
titatis et igneitatē id est feruidita
tem caritatis tamen immixtā et
coniunctā aeri id est fragili et pas
sibili carni Vnde dicitur · Mathei
xxvi · Spiritus prōptus est caro
autē infirma Vnde apostol9 · ij · Co
rinthiorū · xij · Habemus thē sauz
in vasis fictilib9 Secundo timēt
sācti ppter suorum defectuum mul
tiplicitatem · terra em̄ interius est
cauernosa a spōgiosa Sancti enim
cum se introrsus ad semetipsos re
duant videtur eis vita sua multis
defectib9 plena non solum paruis
sed etiā magnis · Sunt em̄ defect9
vite velut cōcauitates tre Cauer
ne autē sunt concauitates magne
significātes defectus maiores Sed
velud spōgiositates pue sūt culpe
et defect9 leuiores · Dum ergo sac
ti in cōspectū diuini iudicij vitā suā
intrinsec9 reuoluūt velut terrā cō
cauitatibus sic vitā suā defectibus
plenā eē recōgnoscūt · de quib9 a
pud iudicē vehemēter iudicari me
tuūt vñ Ps̄ · dicebat Nō intres i iu
dicio cū seruo tuo dñe Similiē Jē ·
sb tre similitudie defectus humane vi
te cōsiderās dicebat Aspexi tra et
ecce vacua erat Jē · xij · Tercio
timēt sācti suarū cogitationum et
affectionū ipuritatē a tēptationuz
impetuositatē Nā sic tra i suis actu
tatibus ē diuersoz vaporuz suscepti
ua et etiā vetoz quoz violētia alī
qū acutē rūpit a tre mot9 maximi
itoū gnant Sic etiā sācti viri qnq
ex suis defectib9 vapores malaz co
gitationū l' imūdaz affectionū sēti
ūt et vētos sbitrates .i. tēptationes

velementes per quas cōcutiuntur et interdū per cōsensum cumpun tur. a ita fit ire motꝰ. i. anime motꝰ i peccatū Vest. xi. Apparuerūt terre motus a turbatio super terrā ℣. Timor mūdanorū assimilat terre motui q̄ semper sit ad latus et p modū tremoris non sursū neq; deorsū Sic enim vapor ille mouetur qui terre motum facit. Sursum enim dicitur deus esse deorsum infernus. sed quasi ad latꝰ ē nobis mūdus. mouetur ergo sursum qui timet dominum. deorsum qui timet infernuz. sed quasi ad latus mouētur et tremunt qui timent mundū et transitorias penas. Sed frequēter peccatores timentes et fugientes penas transitorias incurrūt penas eternas Ps. Cadent a latere tuo a&ē

¶ Capitulū lxxx.

Tribulationes a amaritudines et quecūq; cōcussiones amicos dei nō dissoluūt. ſ fortiores faciūt. Vnde sūt similes ire. que vt dicit Beda vndiq; maris emgit. vndiq; q̄titur. et tamen non dissoluitur sed potius solidat. qz dū eius siccitas maris beneficio humectatur partes ire coadunā ſ que alias in puluerē verterentur. Sic ex ībulationum et amaritudinū circumdatiōe stillat mētibꝰ electorū humor cōsolationis intime qua aīa roboratur cōsolidat. a sic in seipsa tota coadunatur. vt p iraz vel impatiētiā minime dispergat Ps. Firmauit orbē ire qui nō emouebit. Ire ībulationis amaritudo tutiores reddit sanctos viros q̄ consolationis dulcedo. Sicut nauis tutior fertur et natat in amara siue salsa q̄ in dulci aqua. ex eo q aq̄ amara siue salsa grossior a grauior ē dulci

Vnde in ea natat ouum recens. a in mari palestine mortuo michil vi uū imergitur Ideo nauis vt dictū est tutiꝰ ferē a natat in amara aq̄ q̄ dulci Sic anima si habet amarā aquam tribulationis tuta esse potest Quia aut est ei ad purgationē aut ad augmentum meriti. Sed in aq̄ dulci consolationum dubitat ne p eas aut resoluatur aut forte in eis principaliter p̄mieꝫ si quid feciſſet bonī. Vnde Ps. Renuit consolari anima mea Et iterum Sapien. xnn. Transeuntes mare per ratez sez patiētie libēati sūt. ¶ Item tribulatio assimilatur mari ℣ Primo quia licet mare nō sit potabile vel dulce quo ad gustuz. est tamē quo ad multa vtile et proficuum. Nam multaz infirmitatum est curatiuū Sanat em̄ ydropicos vlceroſos a scabiosos. Ita etiaz tribulatio licz non sit delectabilis sed penalis carni in sensualitate. est tamen vtilis et proficua spiritui. videlicet quia sanat infirmitates mentis. Curat enim ydropicos. i. auaros. vlceroſos. i. superbos. scabiosos. i. luxuriosos qui habēt pruritū carnis. quia tribulatio castigat. Vnde Michee. vn. Proiciet in pfundū maris omnia peccata ℣ Secundo qz mare q̄ tuis ex se sit salsum et amaz p dulcedine tamē venaz p quas facit trāsitum est sui saporis variatiuum. Similiter tribulatio licet videatur amara vt in presenti. tamen propter dulcedinē et patientiam eoruz qui eam tpaliter et transitorie sustinēt mutabitur in eternā premiū dulcorem Judith. v. Fōtes amari obdulcati sunt eis ad bibendum ℣ Tercio qz mare licet sit inq̄etū ē trāsq̄ ad tinuum motum siue sōstantie a sua corruptione conseruatiuum.

Sic tribulatio licet inquietet mentem vel carnem tamen conseruat eā a corruptione luxurie Eccī ·xi· Malicia vmi? hore obliuionē facit luxurie Job·xxx· Recedant aque de mari et fluuiꝰ vacuefactus arescat Aque enim id est concupiscentie carnis recedunt de mari id ē de amaritudine tribulationū· a tunc vacuefactus fit fluuius id est luxurie fluxus ℣ Item tribulatio feruentem spiritum compunctionis gignit· et ventum vanitatis excludit Cuius exemplū est q tempore estatis in parte septentrionali generatur spiritus multus· a vapor coartatur qui facit terram tremere Ibi enim iuxta mare quasi cotidie ē ra tremit· et tam fortis est ibi motus equi l hominis ita q vasa plena liquoribus effunduntur Vnde quidam perforauit terram septentrionalem lancea longa· et exiuit ventus tātus q fere diruit magnā domum Per terram septentrionis intelligitur anima peccatoris frigida a colore caritatis Est enim subiacens septem capitalibus vicius· q tamē estate caritatis calescente cōcipit spirituz multum cōtritionis· vaporē compūctionis· et tremorē humiliacōnis· ita q vas cordis plenū liquore peccati euacuetur effusione cōfessionis· et interdū dū tra .i. corpus pforatur lācea longa at tractione diuturne macerationis et afflictionis· excludit et exit ab homine vētus ois pcī a vanitatis

¶ Capitulum lxxxi

Trinitas diuinarum personarum in vnitate essentie repreſentatur generaliter i omnibus creaturis Et hec repreſentatio in creaturis irrationalibus vestigium appellatur Quelibet enim creatura ſbſistit in ſuo esse et habz formam per quā determinatur ad speciem· et habet ordinē ad aliqd aliud· Per primū repreſentat patrem· per ſecūdum filium· per tertiū spiritum ſanctum ℣ Item in magnitudine creaturarum cognoſcitur potētia patris· in diſpoſitione filij ſapiētia· in ornatu bonitas ſpiritus ſācti Item in quolibet indiuiduo inuenies vnitatem ſpeciem a vtilitatem· quorum primū cōuenit patri· ſecundū filio· tercium ſpiritui ſancto ℣ Item ſcriptura dicit q ō nia cōſtituit deus in numero pōdere a mēſura Sapi·xi· In omni em creatura eſt vnitas veritas et bonitas· ſiue modus ſpecies et ordo· vt ſic in omni creatura quo vna oſtēdereē principiū vnitas et quo trina perſonarum trinitas ℣ Itē inuenit in oī creatura qđ ē qđ diſcernit et qđ cōgruit Sed omnes iſte diſtictiones ſiue aſſignationes veſtigij ad perſonaꝝ trinitatez reducūt vt p ſe eſt manifeſtū ℣ Itē apparz repreſentatio trinitatis in ommibus ſubſtātijs Naz in omni ſubſtantia creata ſecundū dyoniſiū inuenitur eſſentia virtus et operatio· quorum primū conuenit patri· ſecundū filio· tertiū ſpūi ſācto Speciāliter aūt reperit ſācte trinitatis repreſentatio in ſubſtātijs incorporeis et immaterialibus ſcz in aīabus et in āgelis Generaliter aūt aīa i tres diuidit ſpēs· que ſūt vegetabile que ē in plātis· ſenſibilis q ē i brutis· et rationalis que eſt in hoībus Sz oībus tribus cōpetit vna rātio aīe cōis Et in vna cōi aīe ratiōe repreſentat vnitas eſſētie· ſ in triplici aīe diſtictiōe repreſentat perſonaꝝ diſtictio Sz excellētior ad hoc repreſentatio trinitatis ē in anima rationali ſcilicet pter modum ymaginis

ꝑter quam dicitur· q̄ homo ad ỹ
magīē dei factus est· Nam sicut
sunt ī vnitate essētie dīuine tres
psone· ita ī vna essētia rational'a
nime tres potentie sūt· sc̄z memo
ria· intelligētia· et voluntas· yma
go eī trinitatis diuine nō inuenī
tur ī homine nisi secundum mētē
In aliis vero ptibus ostenditur ī
bi ꝓpresētatio solum p motū vesti
gij· Sed ad huc ēm tatis ymago at
tenditur ī mente· et magis secū
dum actus dictarum potētiarum
q̄ secundum potētias ipsas Prop
tēa q̄ psone dīne distīguūt ēm p
cessionē ꝟbi a dicente et pcessionē
amoris vtrūq̄ onectentis· Verbū
autē ī anima sine actuali cogniti
one nō ꝑt esse· vt Aug⁹ dicit· Vñ
principaliter attenditur imago ē
nitatis ī mente secundum actus
prout sc̄ilz ex noticia rei quā habe
mus cogitando ītriꝰ verbum c
cipiꝰ· a ex hoc ī amorem prorū
pimus· Sed quia principia actu
um sunt habitus et potentie· vnū
quodq̄ autem est virtualiter ī suo
principio· secundario a quasi ex c
sequenti imago trīnitatis potest at
tendi ī anima secundum potenti
as et habitus prout ī eis actus
virtute existunt· Sed ad huc at
tende q̄ imago non attenditur ī
noticia· vel ī amore sui· vel alteri
us rei· sed per respectū ad hoc q̄d
est deus· quia sc̄z mens potest me
minisse intelligere et amare deum
a quo facta est· vt dicit Aug⁹ Qui
a vt dictum ē dīuine persone distī
guuntur secundum processionem
verbi a dicente et ꝓcessionem a
moris· Verbum autē dei nascitur
de deo secundū noticiam sui ipsius·
et amor procedit secundum q̄ se
ipsum amat· et manifestum est q̄

diuersitas obiectorum diuersificat
speciē verbi et amoris· q̄ non est
idē verbū de lapide a equo ꝯceptū
Vnde attēdit dīna ymago scīm ỹ
bū ꝯceptū de dei noticia· et scīm a
more exinde derivatū· Ipa em̄ ra
tionalis aīa ēbus theologycis vtu
tibus pficitur· sc̄z fide spe et carita
te ī via· Ipa āt ī pria trib⁹ dotib⁹
dotabit· que sūt visio sucedens fi
dei· imlesio sucedēs spei· et fruitio
correspondens caritati Vnde patz
q̄ in aīa rationali est sanctissime ē
presentatio trinitatis· et scīm esse
nature et scīz perfectionē gr̄ie et se
cūdū statū glorie· Adhuc aūt exp̄s
sior et nobilior represētatio· trinita
tis ē que in ag̃elis repitur Vñ s. ōz
Greg· Angelus dicit signaculuz si
militudīs· q̄ in eo similitudo dīne
imaginis illuminatur expressa· a
hec similitudo inuenitur in quolibz
angelo· Hepresentant etiam ag̃eli
sanctissimam trinitatem ī cōmu
ni· q̄ distīguunt oēs p tres ihrar
chias· a quelibet yerarchia adhuc
tres ordīes otinet Vñ deus ē ī thro
nis vt maiestas· ī cherubin vt veri
tas· ī seraphī vt caritas p q̄ notat
ēm trinitas personarū· et sīr inuenit
ēm in alys yerarchys Itē appaēt repīta
tio ēm tatis ī substantys corporeis a
materialib⁹ Nā in ōi corpore secū
dū Phōs tres dimēsiones existūt·
sc̄z lōgitudo ī linea· latitudo in sup
ficie· spissitudo siue pfunditas ōz
esse in corpore· q̄ est eius dimē sio
ꝑie ꝑpria· linea est tantuz pro du
cēs· et ideo petit pri q̄ ē pncipiuz
nō de pncipio Linea em̄ ēm Phm
dr̄ ee pducēs· q̄ ē pncipiū a q̄ sup
ficies fluit· ꝫ dr̄ ee ñ producta Quia
licet dicat fluē a pūcto vsq̄ ad pū
ctū q̄d ñ ē ī otinuo n̄ linea duceret
tamē non potest habere a puncto

aliquā quātitatem cuī punctū sit
mouibile Vnde linea put conti
nua nō diuiditur in pūcta sed in p
tes cōtinuas Et ideo phisicꝰ nō cō
sideratꝫ pūcta cum iste dimēsiones
non fluant a puncto sed a materia
Corpꝰ ē vo tm̄ ponctū · qꝫ pfluōū
qꝫ est ꝓpriū corpori fluit a superfi
e Alioquin idem ꝓducꝫretur a se
ipso si in plano essent plures super
ficies · sed tamen dicitur corpꝰ nō
esse ꝓducens quia nō est intelligi
bilis vltra corpꝰ alia species mag
nitudinis differens ab istis Vnde
pfunditas siue corpus ogruit spi
ritui sancto quia ab aliquo ꝓcedit
principio scilicꝫt patre et filio · sed
nulla alia diuina psona ꝓcedit ab
ipso De quo etiaꝫ dicit Apostolꝰ .i.
Corī · ŋ · qꝫ scrutatꝫ pfluda dei Sup
ficies autez ꝓducens et producta ē·
ꝓducitur em̄ a linea et ipsa simul
cum linea ꝓducit ipsum corpus si
ue pfunditatez · et ideo cōpetit filio
qui nascitur ex patre et ab eo simꝫ
et patre spiritus sanctus ꝓcedit ℣·
Item beata trinitas repraesentatꝫ
in naturis Competit enim ternari
us numerus omnibus rebus natu
ralibus Et quia secunduz pytago
ram esse completū in natura habz
principium medium et finem Ide
o pytagoras docuit deum natu
re ꝓprietatibus eminentem cole
re ter in die Quia ipsa ogmtio q̄ de
possibili ē perficitur tribus scilicet
sensu quo manuducimur · ymagina
tione qua idagamus vtuz ex hys
que nos manuducūt · et intellec
tu quo conspicim̄ inuentum · Jō
etiam honoramus deum ter secun
dum termegistum secundum tria
puncta emispherij id est mane mer
die et vespere Vnde lex pytagori
corum et xpianorū adorat ad ori
entem Lex termegisti et mahume
ti ad meridiem · lex moysi ad occide
tem ℣· Item posita sunt a philoso
phis magnis in cultu dei tria · scilicꝫ
adoratio ꝓpter reuerentiam · thus
ꝓpter distributionem suauissime cog
nitionis diuine et virtutum celesti
um et terrestriū · ymnꝰ scdz pytago
ram ꝓpter cōcentum celi ℣ Item ē
representatio trinitatis in celis .i.
in corporibus celestibus Computā
tur enim ab apostolo tres celi · qꝫ
dicit se raptum ad tertium celum
ꝓterea quia in sperīs celorum tri
plex est differentia Quia est aliqꝫ
celū mobile et stellatū sicut firma
mētum cum quo etiam computant
ē septē planetaꝝ orbes q̄ sūt sub eo
Aliqꝫ vero ē mobile ꝫ non stellatū
sicut crīstallinū · vel si qꝫ aliud sup̄
ipsū qꝫ sit primū mobile secundum
astrologos Tertiū aūt qꝫ nec ē mo
bile nec stellatum sicut empyreuz
qꝫ est beatorum locus In celo etiā
relato ad terraz inuenitur triplex
dimēsio · sunt enim tres vie cōtinu
e scilicꝫt longitudo a furfum in de
orfum vel ecōuerso · latitudo a dex
tro ad sinistrum Altitudo ab ante
ad retro Igitur in celo ad terrā re
lato · relatio circumferentie ad cen
trū causat lōgitudinē ascēdendo et
descēdendo Ordo vero signorū in cir
culo obliquo facit altitudinē qꝫ ab
occidente in orientem facit ante ·
sed retro est ab oriente in occiden
te Alius vero motus facit latitudi
nem .i. dextrum ad sinistrū ℣ Item
representatio sancte trinitatis in pla
netis ē Assignatꝫ em̄ eis triplex cir
culus scilicꝫt deferens · equās · et e
pyciclus ℣ Item in eoz cursu dici
tur eē triplex gradus Quia quan
doqꝫ planeta est retrogradꝰ · quā
doqꝫ directꝰ · quādoqꝫ stationariꝰ

Nam quasi stationarius pat a nul
lo est p̄cedens. sed quasi retrogra
dus est filius carnē assumens. tūc
em̄ sol retrocedit vsq; ad decimā li
neā. vt figuratū est Ysa. xxxviii.
.i. vsq; ad humanam naturaz. que
quasi decima est post nouē ordines
angelorum. et in decima dragma
figurata Luce. xv. Sed quasi direc
tus est spiritus sanctus. qui miss9
est ad directionem fidelium. Vnde
Ds. Spiritus tuus bonus deducet
me rē. Sed precipue sancta trini
tas repñtatur in sole. qui est max
imus planetarum. In eodem sole
scdm Aug9. tria hec considerauimus
q̄ est. q̄ lucet. q̄ calet. Primum
opet̄ patri. a quo filius habet ee
et spiritus sanct9. scdm filio ecuz
spiritu sancto. Item est repsen
tatio trinitatis in locis. Est em̄ tri
plex locus deputatus creatue rati
onali. scz locus sūmus. i. celum vbi
sola letitia. et est infimus scz infer
nus. vbi sola tristitia. et est medi
us hoc est mūdus in quo sunt sum
ma sperāda. et infima timēda Vñ
Phil. ii. In nomine ihesu one ge
nu flectatur celestium terrestriū et i
fernorū. In nomine ihesu vt dicit
Ambro. tota trinitas representa
tur. q̄ ihesus intpretat vnctus. in
quo intelligit vngens. et vnctio.
et ipse vnct9. vngens pat. vnct9
filiꝰ. et vnctio spūs sanct9. Et ideō
in nomine ihesu olim in apostolor
tpibus credētes baptisabantur in
nomine trinitatis. Item repre
sentatur trinitas in elemētis. que
distinguūtur scdm Ohm̄ explicit.
q̄ sūt simplicit leuia vt ē ignis. vl
simplicit grūa vt est tra. vel medi
a grūa et leuia sicut aer. qui est ḡ
uis respectu ignis. leuis aūt respe
ctu aq̄. et aqua q̄ est leuis respectu

tre g̃uis aūt respectu aeris. Item
in elemētis inuenit q̄daz alia trini
tas respectu loci. q̄ solum tria ele
menta se contingunt in loco gñati
onis. scz aer. aq̄. tra. Aer em̄ non
plus habz de natura g̃uis q̄ aqua
de natura leuis. Specialit autem
ignis repñtat sanctam trinitatez.
quia ignis apparet triplicit. in flā
ma. luce. et carbone. Item quia
ignis habet triplex esse. est enim
ignis pur9 in ꝓpria spēa. ignis cō
iunctus rei combustibili scz in alie
na materia. et ē ignis mixtus scz
in re elemētata. in q̄ scdm quosdaz
ignis et etiā alia elemēta sūt actu
Nō quo ad esse ꝑmū scz formaz sb
stātialiū. sed quo ad esse scdm. scz
q̄litatū suaz q̄ sunt reducte ad me
dium. et ideo sūt ibi sicut extrema
in medijs. sed scdm aliquos nullo
mō sūt ibi actu sed sūt ibi vtute.
Repñtatur etiā trinitas beata i a
ere q̄ distinguit p tria mēstricia. su
pmū qd dī etherei et medium. ac in
fimū qd dī aerei. In supmo est ca
lor et lux ꝓpt ignis et solis ꝓpīqta
tem. Similit i infimo ꝓpt repcussi
onē radioꝝ a tra In medio aūt ad
qd nō pt ptingē reflexio radioꝝ ē
frigiditas et obscuritas. Aq̄ etiā re
pñtat psonas trinitatis. q̄ iueniť aq̄
triplex. scz dēsata vt i nube. congre
lata vt i glacie. vl liq̄da vt i fonte
vel flūie. Est em̄ aq̄ vnū ex illis tribz
que testimoniū dāt in tra ipi trini
tati beatissime Io. v. Tres sūt q̄
testimoniū dāt in tra. spūs. aq̄. et
sāguis. spūs mḡ sanctificationis. a
q̄ ablutionis. sāguis redēptionis.
Terra q̄q; representat beatam trini
tatem. Dicitur em̄ Ysai. q̄dragesi
mo. Quis appēdit tribus digitis
molem terre? per quos tres digitos
intelligi possunt tres psone dine

in orbe tre repreſētate. Vnde et ē
ra q̄ inhabitatur tripharie a ſapiē
tibus eſt diuiſa Vnde vna dī aſya.
altera europa. tcia affrica eſt Et ē
aſya mūdi toti⁹ pars media a meri
die per orientē vſq; ad aquilonem
ptenſa a quadaz muliere ſic voca
ta. que apud antiquos regnuz te
nuit oriētis vt dicit Yſi⁹. Europa
vero a ſeptentrione vſq; ad occidē
tem eſt extenſa. que ſic vocata eſt
ab europa filia regis libie. quā ra
pit rapiens ab affrica duxit in cre
tam. hanc tciam partē orbis voca
uit europam. Et ſic in europa. tri
gentes ſunt vt dicit criſoſtim⁹. Af
frica vero ab occidente vſq; ad me
ridiē eſt ptenſa ſiue porrecta. et
ſcōm quoſdam dicta affrica quaſi
apca. eo q; ſoli omnino ſit aperta
et nulli quaſi frigori ſit ſubiecta vt
dicit yſi⁹. Aliqui autem dicunt ab
afer filio abraham ex certa cauſa
eſſe dictam qui verſus libiam dici
tur duxiſſe exercitum et ibi victis
hoſtibus cōſediſſe. et affrica cū eu
ropa ē totius orbis medietas Qui
dam vero dicunt q; has mūdi tres
ptes tres filij noe diuiſerūt poſtq̄
egreſſi ſūt de archa. ita vt ſem cuz
ſua poſteritate futura occuparet a
ſyam. yapheth europam. et cham
poſſideret affricaz ſicut dicit gloſa
Gene. x. a idem dicunt criſoſtim⁹
et yſi⁹. plīnius et alij plures cōcor
dant cum eis. ¶ Item beata trini
tas repreſentatur in motibus. Eſt
em̄ motus ſcōm locum triformis.
rectus circularis et obliquus. Itez
diſtinguitur motus ſcōm aliquos
in naturalem. cuius principium ē
natura. a violentum cuius princi
pium eſt ab extra. et animalez cu
ius principium ab intra. quia ab
anima que mouet multiplicit. Itē
in numeris eſt repreſentatio trini
tatis Nam primum imp eſt terna
rius numer⁹. in quo pfectio primi
repreſentatur ſciz dei qui trin⁹ ē et
vnus. Ideo omis res q̄ habet iſta
tria ſcilicet principium medium a
finem dicitur eſſe perfecta. vtpotē
quia in ternario numero finis con
formatur principio. a ideo ſic dicit
Philoſophus primo cœli et mundi
ſecundum translationem arabicā
Per hunc numerum ſcilicet terna
rium adhibuimus noſmetipſos ma
gnificare vnum deum eminentem
pprietatibus eorum que ſunt cre
ata. Vnde et hermes trimegiſtus
ponit mundum perfici in trib⁹ ymā
mene. qō eſt īpulſio vel implexio
cauſaruz. neceſſitate que eſt exeq̄
tio cauſaz per motum ad eſſe. et
ordine qui eſt diſtributio cuiuſlibz
producti in locum et officium ſuū
¶ Item numerus diuiditur in tri
a. quia numerorū ſecunduz yſido
alius linealis. alius ſuperficialis. a
lius vero ſolidus. Linealis eſt qui
ab vnitate incipiens ordinate pro
cedit. vt vn⁹ duo tres. a ſic in infi
tum. Superficialis vero numerus
eſt ductus in ſe vel in alium ſemel
vt bis duo. bis tria. Solidus autē
eſt qui ducitur in ſe vl̄ in alium ſe
mel. et poſtea ſemel ducitur in to
tum. vt cum dicitur bis duo bis
ter tria ter. et ſic de alijs Vel alia
diſtinctio numeri per tria eſt. quia
numerorum alius digitus. alius ar
ticulus et alius compoſitus digit⁹
em̄ cōtinet numeros ſimplices ab
vnitate vſq; ad decem. Articulus
cōtinet decem et alios denarios.
vt viginti. triginta quadraginta.
et ſic de ſingulis Compoſitus vero
vtrumq; complectitur. vt vnde
cim. duodecim. tredecim. a cetera

Trez repñtatur trinitas in figuris
Nã prima figura dicitur rectilinea
Hec est triangulus habens tres ã
gulos equales duobus rectis. Cui
compatur anima vegetabilis. que
habet tres vires nutritiuam aug
mentatiuam. et generatiuaz. Est
ergo triangulus trib9 lineis inclu
sus in tribus angulis extensus. et
per tres species diuisus. qui sunt
secundum Philosophum equilate
rus. qui habet omnia latera equa
lia. Ysocheles qui habet duo latera
tantum equalia. et gradauz qui
habet latera inequalia. Figura cir
cularis representat trinitatem. qa
deus est circulo similis. Dicit enim
hermes supdict9 qp monas gignit
monadem. et in se suum reflectit a
morem. Quod quo ad nostrum in
tellectum trahentes dicimus qp pat
vnus vnicum generat a genuit fi
lium ab eterno. cuz quo etiã simul
ab eterno spirat spiritũ sanctũ. q
est nexus et amor amborum. Nam
deus pater ab eterno se perfecte i
telligit et itelligendo se diligit. quã
dilectionem extra se ad alium nõ
extendit sed in se reflectit. quia ad
intelligentem et intellectuz ad pa
trem et filium a quibus procedit ip
sa dilectio ad modum circuli in se
ipsum reflectit. Vnde omnino de9
in essentia vnus pater intelligens
et intelligendo filium gignens. et
amor ab vtroqz procedens et in vtrũ
qz se referens et reflectens. Propt
qd trimegist9 fuit interrogatus qo
esset deus respondit. deus est spe
ra intelligibilis. cuius centrũ est v
biqz. circumferentia vero nusqz. Nã
quia deus corpus non est nec etiaz
esse potest. eo qp sume simplex est
quia omne perfectissimum oportuz
esse simplicissimum. eo qp posteri9
componentibus sit omne compositum. ideo ad differentiaz spere corporalis dicit qp est spera intelligibilis. Vnde in centro qd est quid minimum et simplicissimum circumferentie compatum diuinam simplicitatem intellige. seo per circumferentiam que est maxima immensitatem diuinam accipe. Est ergo sensus descriptionis pdce. dens est spera. i. principio carens a fine multo magis qp circulus siue spera. vt sic eius notetur eternitas. intelligibilis vt notetur eius immaterialitas Cuius centrũ. i. indiuisibilis et simplex essentia vbiqz tota est. seo circumferentia eius. i. eius imensitas nusqp est. quia a loco comprehendi non potest. sic etiam circumferentia primi celi dicitur minime loco continere. quia si primum celum esset in loco cum locus sit terminus corporis continentis vt Phũs in Physicis dicit extra celum aliud corp9 esset qd celum includeret. et sic sequeretur questio de illo alio corpore et sic de alijs. et ita procederetur in infinitum quod est incõuenies. Vnde secundum Alexandrum vltima spera nullomodo est in loco. seo Auerrois dicit. qp licet vltimũ celum non sit in loco per se id est secundum circumferentiam. est tamẽ in loco per accidens ratione centri cca quod mouetur qp ipsuz centrum habet fixionem in loco. Seo rationabilius videtur dictum Themistij scz qp vltima spera etiam secũdum circumferentiam dicit esse in loco rõne pñium. qp ptes mutãt locũ substãtia et rõne. licz nõ actu seo potẽtia tm̃ cũ nõ sit ps actu diuisa. Si enim esset pars celi actu diuisa tunc esset actu in loco sicut in loco Vnde quia alii quid dicitur de toto

ratione ptium· ñtum ptes vltime ſpere ſunt ĩ loco ĩ potentia· tota vltima ſpa eſt ĩ loco p accidens ratione partiuz ·quod ſufficit ad motum circularem· Quid autẽ ſit de ſpera corporali· de deo tamẽ qui eſt ſine quantitate ĩmenſus a omnino ĩuiſibilis· hoc eſt veruz q nullo apprehendatur loco Sic ergo deus dr ſpera ꝓpter ſuam eternitatem· ĩtelligibilis ꝓpter ſuam immaterialitatem a dicitur habere centrum ꝓpter ſuam ſimplicitatẽ· vbiq totus ꝓpter ſuã ĩuiſibilitatem· et dicitur eſſe nuſq ĩo eſt a nullo loco comprehenſus propẽ ſuam immenſitatem· ¶ Item repſentatur trinitas ĩ conſonantijs muſicis· Sunt enim muſice tres ptes· ſcilicet armonica rithmica et metrica· Item armonica ſit ẏplicit er· Nam ſecundum yſidorũ omnis ſonus armonicus aut voce editur ſcilicet per fauces· aut flatu ſcilicet p fiſtulas· a pulſu ſicut p timpana pſalterium et citharam a huiſmodi· Pulſus importat potentiam patris· vox refertur ad ſapientiam filij· flatus ad bonitatem viuificantem ſpiritus ſancti· Sic patet q beatiſſima trinitas ĩ ombus licet vario modo repſentatur ſuis effectibus· q deus omnium actor ẽ non ſolum vt vnus ſed etiam vt trinus· ex quo omnia· per quẽ omnia· ĩ quo omnia· cui ſep ſit honor et gloria et erit ĩ ſecula·

¶ Capitulum· lxxxij·

Verbũ dei aſſimilatur lumi iuxta illũ Pſ· Lucerna pedibꝰ meis verbum tuum et lumen ſemitis meis· a hec ſimilitudo attenditur q̃ntum ad ſeptẽ· Prio q lumẽ eſt diuerſorum corporum diuerſimode penetratiuum· Vñ actor pſpectiue dicit q lumẽ eſt ẏplexi ſc; reflexũ fractũ et directũ Reflexum ſit a ſpeculo et alijs politis corporibus q̃ lumẽ a ſe receptũ reiicit Et tales ſunt qui verbũ dei auditũ ſed ipm auditũ reiiciũt· l' eõtradicendo l' otra faciendo· ſm illud Job· xxxiij· Ipſi fuerunt rebelles lũmi· vel reiciunt illũ obtuiſcendo· ſm illud Ja.i. Cõpabit vir conſideranti vultũ natiuitatis ſue ĩ ſpeculo Pſ· Proieciſti ſermones meos retrorſũ· ſed Lu·x· dr· Beati qui audiunt verbũ dei et cuſtodiunt illud Aliud eſt lumen fractũ· ſicut quando lumen venit ad corpus aliquantulũ declũ vel durum· Tale enim corpus lumẽ ĩ ſe recipit· ꝙ ꝓpt materiã q̃ omino nõ obedit vt tranſire lumẽ poſſit lumẽ nõ recte ĩmedit ꝙ ab ĩ ceſſu recto diuertit· a talꝭ meſſꝭ dr fractio radij· Sic frangit verbũ dei ĩ hijs qui audiẽdo ipſũ ſuſcipiũt ſed nõ obediũt faciẽdo Vñ nec recte ipſũ ſuſcipiũt· a ideo dr Ja.i. Eſtote factores verbi et non auditores tm̃ fallẽtes voſmẽipos Mat·vi· Vide ne lumẽ qđ ĩ te ẽ tenebre ſit· Naz res quã radij nõ penetrãt licet ex vna pte vbi lumẽ recipit ſit illuminata ex alia tñ ad quã nõ tñſit remanz tenebroſa· Vnde tales licet illuminentur ĩ eo quod audiunt· tamẽ tenebroſi ſunt ĩ eo quod non faciunt· Tercium lumen dicitur diuinum quando non repellit nec materiam ĩobedientem reperit· ſed libere tranſit· et operationes pfectas facit· Sic ſimili modo etiaz verbum dei eſt cum diligenter et pfecte auditur ac deuote· quia tũc memoriter retinetur a obedienter ac ſollicite impletur Vnde tunc perfectam operationem facit· quia ad eternam beatitudinem perducit·

sedm illud Jacobi.i. Si quis pspex erit in lege perfecte libertatis· nō auditor obliuiosus factus sed factor operis vel verbi· hic beatus in facto suo erit Psalmista. Deducz q̄ fi lumen iusticiam tuaz· Nā lumen huiusmodi trāseundo deducit a principio ad mediuz et de medio ad extremuz· Sic verbum dei quādo auditur autē· retinetur corde· perficitur opere· tunc iustificat hominez et dignum reddit eterne beatitudinis // Secundo quia lumen est formarum vel figuratum declaratiuū et manifestatiuū· sic verbuz dei manifestat nobis formas a figuras viciorum et virtutum Eph̄x·v· Omne quod manifestaī lumen est // Tercio quia lumen est oculorū letificatiuū Eccī·xi· Dulce lumē et delectabile est oculis videre solem· Sic v̄ba dei interiores oculos anime illuminant ipsamq̄ letificant et delectant Pro·xv· Lux oculorum letificat animaz· // Quarto quia lumē est egris oculis odiosuz et molestie illatiuum· Similiter verba dei in hominib⁹ praue dispositis fūt molesta Jo·iij· Dilexerūt homīes magis tenebras q̄ lucem· erāt emim eorū opera mala· // Quinto quia est pigricie excitatiuū· Nam lumē dei aduemens excitat mētez ad surgendum a lecto peccati et etiam ad bene operandum Ysai·lx· Surge illuminare iherusalem ac̄· sunt emī verba bona quasi stimuli Eccī·xij· Verba sapientū quasi stimuli · // Sexto quia lumen est formaruz et specierum in superficie speculi vel alterius corporis politi impressiuū Nā lumē polite materie superficiez pungens in āgulis equalibus se reflectit· et omnū subiectoruz formas imp̄mit· Vnde q8 est extra substātiā in superficie collocat speculi per ymaginem et figuram· Sic etiaz p verba dei imp̄mūtur mentibus hoīnū diuerse cogitationes et affectiones quasi diuerse ymagines· Nam quandoq̄ verbum dei auditum mētes audientium eleuat in otemplationem et amorem celestium· quādoq̄ etiam imp̄mit timorem supplitiorum infernaliū· quādoq̄ etiam contemptum et despectum omnium mūdaniorum· quādoq̄ fugam et odium ommium viciorum· Et hec precipue facit verbum dei in mentibus politis et a peccatoruz rubigine tersis Vnde hoc est lumen sapientie q8 mentes multiplicit informat Sapien·vi· Diligite lumen sapientie // Septimo quia lumē secundum dispositionem materie quaz sb̄intrat est variationis susceptiuū Naz eius claritas intenditur in materia perspicua et pura et remittit̄ in materia feculenta· Sic verbum dei in mente pura et tersa a vicijs lumen sapiētie plurimum inducit Sed in mente impura et feculenta peccatis lumen sapientie vel gratie non imittit· Itez in diafana materia quia obstaculū non inuenit· ideo per eam irradians pprios fulgores exprimit et ostendit· vt Dionisius dicit · et quanto perfectius in illa profundatur tanto latiꝰ ex ea refusa ad alia deriuatur· Dum autem lumen materie grosse infunditur imperfecte ab ea recipitur Vn de solum se diffundit extrinsecus· Sic verbuz dei in mente peruia nō habente opacitatem vel grossiciez materialis amoris fulget vel splēdet · secunduz illud Thob·xiij· Lucē splendida fulgebis· idest non solum in te splendida eris sed etiam alijs per doctrinā vel bonoruū opm

exẽmpla fulgebis · ſecundum illud Mathei · quinto · Sic luceat lux veſtra coram hominibus vt videant opera vrã & cẽ · Vnde de talibus dicitur Baruth · iii · Stelle dederunt lumen in cuſtodijs ſuis · Stelle eñ ſunt mundiſſime ſubſtãtie · & lumẽ a ſole ꝓcipiunt quod alijs refũdũt Sed in mẽte vbi eſt denſitas amoris materialis et temporalis lumẽ diuini verbi ſolum exterius in auditu percipitur · et ſi aliquo modo ad cor tranſeat non ibi figitur vel aliquid operatur · ſed citius a contrario facti ſiue affectus repellitur Sic lumen a groſſis vel compactis corporibus repulſam patitur · nec ad interiora admittitur etiam ſi in ſuperficie eſſe videtur · ¶ Item verbum dei aſſimilatur ipi radio ſolari · ex cuius reflexione generatur flamma ignis · vt dicit · ij · Math · .x. Sol refulſit qui prius erat in nubilo · & accenſus eſt ignis magn9 & cẽ Ita frequenter diuinum verbũ generat in mente hominis mirabilem flammam amoris Pſalmiſta · Eloquium domini inflãmauit eum · Et nota ꝙ radius inflãmationem cauſans oꝛtz ꝙ ſit a coꝛpoꝛe terminato ſolido et firmo . i . ꝓmanente. Vnde radius ſolis in aqua fluẽte inflammationez vel ignitionem cauſare non poteſt · ex eo ꝙ huiuſmodi aqua non eſt ſolida nec permanens nec etiam t̃minata · & ideo nullam fozmam retinens · poſſet tamen fieri in aqua contenta in aliquo vaſe valde rotundo et ſolido a t̃mnãte et q̃ſtente · puta in ampulla vl̃ hmõi · Et ita ſimiliť etiam ad hoc vt ex verbis diuinis coꝛ hominis inflãmetur oꝛtet ꝙ ſit terminatum per inquirendi ſobrietatem · ſcilicet vt non plus velit ſapere q̃ oꝛtet · ſed ſapere ad ſobrietatem · ¶ Item oꝛtet ꝙ ſit ſolidum id eſt non contractuz ſiue obliuioſum · vt ſcilicet quod ex vna parte recipit ex alia parte effundit · Vnde dicitur Eccleſiaſtici · viceſimo primo · Coꝛ fatui quaſi vas ſractum omnem ſapientiam non tenebit · Vel debet eſſe ſolidum . i . non molle · quia quodcunq molle eſt ſicut faciliter impreſſionem recipit · ita faciliter amittit · Et talis eſt qui ſicut faciliter ad verbuz dei accenditur ita faciliter exſtinguitur · ¶ Item oꝛtet ꝙ ſit permanens · vt non ad tempus credat & in tempoꝛe temptationis recedat · ſecundum illud Johannis · quinto Si mãſeritis in ſermone meo vere diſcipuli mei eritis & cẽ · Coꝛ ergo quod habet ſtabilitatem et ſoliditatem vehementer inflãmatur et incenditur per diuini eloquij id eſt ſacre ſcripture radium Lucę · viceſimo quarto · Coꝛ noſtrum ardens erat in nobis dum loqueretur nobis in via et cętera ¶ Item verba dei frequenter predicata aſſimilantur ſcintillis ¶ Primo quia ſcintille habent igneitatem · Nam ſcintilla eſt modica ignis ptcula ex materia ignita caloris impetu reſoluta · Quia ſcilicet ex mente celeſtis deſiderij vel ſuperni zeli igne accenſa · verbum deuote ꝓdicantis egreditur cuz impetu feruoris · quo mentes audientium ſuccenduntur & inflãmãť · ſm illõ Eze . i . Scintille q̃ſi aſpect9 eris candentis · Nã ad modũ eris candentis vt dicit Gregoriꝰ vita predicantium ſonat & ardet · ex quo ſcintille prodeunt id eſt verba ignita ¶ Secundo verba dei frequẽter audita aſſimilãtur ſcintillis ratiõe mobilitatis · ꝙ hñt mobilitatẽ

quia scintilla mox vt resoluitur fu
mum mouet · sed dū ex partib⁹ ter
restribus grauatur ad centrū ite
rum reclinatur · et ideo scintille di
scurrunt nunc ascendēdo nunc de
scendendo Sapien · in⁹ · Tanq̄ scin
tille in arundineto discurrent · Sic
sancti predicatores mittuntur p fu
um verbum corda audientium ad
celestia eleuare · et tunc eorum ver
ba sunt vt scintille ascendentes · ſ
nterdum ꝓp̄t auditorū ibecillitatē
coguntur ipsa verba que predicāt
temperare · et ea potius auditorum
fragilitati q̄p̄ siue auiditati cōcorda
re · et tūc eorum verba sunt quasi
scintille descendentes · sic faciebat
Apostolus Roma · octauo · Humā
num dico propter infirmitatē car
nis vestre · Interdum etiam ea tē
perant propter infirmitatem pro
priam · secundū illud Corinthio · xi ·
Parco autem ne quis existimet a
liquid esse supra id quod videt in
me aut audit ex me · ℣ · Tercio q̄
scintille habent luminositatem · sic
sanctorum predicatorum verba il
luminant audientium corda ad cō
siderandū dei opera Eccī · xlij · De
siderabilia omnia opera eius et tā
q̄p̄ scintilla que est considerare · ℣ ·
Quarto quia scintille habent vir
tuositatem · Ex modica enim scin
tilla fit sepe maximus ignis · Ita si
militer ex breui predicatione ymo
aliquādo ex breui sermone sequi
tur magnus fructus Ecclesiastici ·
xi · Ab scintilla vna augetur ignis
Vnde Actu · x · dicitur · q̄p̄ predican
te Petro cecidit spiritus sanctus
super omnes qui audiebāt verbum
dei Sapientie ij · Sermo scintille ad
cōmouendum cor nostrum · ℣ · Tre
verba dei assimilantur guttis a stil
lis roris et pluuie · Vnde Deutro ·
xxxij · Cōcrescat vt pluuia doctri
na mea · fluat vt ros eloquium me
um quasi ymber super herbam · et
q̄si stille sup gramina Ecclesiastici
v · Guttas pluuie id est verba doc
trine celestis q̄s dinumerauit? Nā
sicut sapientie eius non est nume
rus ita nec verborum eius · Gutte
etiam siue stille terram humectāt ·
radices ingrossant · semina fecundāt ·
plantas et arbores vegetāt · pisces
in mari recreāt · ostreas ipinguāt ·
ac in eis margaritas generant · in
super etiam lapides cauant · Ita si
militer etiam verba diuina audita
deuote vel lecta animam humectāt
deuotione · radices cordis · id est
cogitationes et affectiones ingros
sant augmētatione · semina id est
bona proposita fecundant operati
one · plantas et arbores id est noui
ter conuersos et penitentes qui de
bent fructus dignos penitentie fā
cere · vegetant id est confortāt spi
rituali refectione · pisces in mari · i ·
positos in amaritudine et tribula
tione recreant interiorā consolatio
ne · ostreas id est claustrales et in
clusos impinguant religionis obser
uatione · ac in eis margaritas puri
tatis generant sollicita castificatio
ne et emendatione · Item lapides
id est lapidea et dura secularium cor
da et precordia emolliunt et cauāt
id est ad compunctionem et pēni
tentiam disponunt frequenti audi
tione · sicut gutta cauat lapidem nō
vi sed sepe cadendo ·

¶ Capitulum · lxxxiij ·

Virginum sanctarum ꝑfec
tio assimilatur circulo
galaxie propter quatuor ·
Prio ꝓp̄t decorē et pulchritudinem

Nam galaxia ē circulus celestis ce
teris circulis pulchrior · Et similiť
de virginitate dicit Ciprianus · q
ē flos ecclesiastici germinis · decus
atq; ornamentum gratie spiritua
lis · et illustrior portio gregis cristi
Et ambrosius de ipsa dicit in libro
de virginitate · pulchritudinē quis
potest estimare maiorem decore
virginitatis? Que amatur a rege ·
probatur a iudice · dedicatur a do
mino · cōsecratur deo · semper spon
sa · semper innupta · Vñ nec amor
fratrem habet nec dampnum pu
dor · Secundo propter honorem ·
Est enim virginitas tanto honora
bilior q̄nto sublimior · Cuius autē sb
limitatē ostēdit galaxie situ? · q̄ me
dium tenet inter duas partes cēli
equales · virginitas similiter me
dium celi tenet Namq; angelis de
betur et hominibus · inter quos
quasi media est virginitas habens
cū hominibus cōmunem carnis fra
gilitatem Sed cū angelis habet cō
munem et quasi supra homines in
corruptionis integritatem · Prop
ter q̄d dicit · Iero q; in carne pre
ter carnem viuere angelicum est
non humanum · Damascen? dicit
q; abstinentia a nuptis est ange
lorum imitatio · Dicit em̄ Ptholo ·
in almagesti libro octauo ca · ij · q;
circulus galaxie duplex est · Vnus
q; quasi intra alium · et ille qui est in
tra continuus videtur · incipiens a
pedibus geminorū · et regirans in
gemnos per principium sagittarij
Et alter est supra illum non vbiq;
coniunctus ei · sed in aliquibus p
tibus coniunctus ei · et in aliquibz
distinctus ab eo · et iterum ille ex
terior circulus non videtur omino
continuus ab aliquo puncto in pū
ctum idem · sed in multis locis vide
tur interfectus · Similiter etiam du
plex est perfectio siue incorruptio v̄
ginalis · Vna interior in proposito
mentis · et hec continua et perpetu
a debet esse Alia est extra virgini
tas scilicet carnis · et hec interrum
pitur seu corrumpitur per violen
tiam absq; assensu mentis · et tunc
nō amittit meritum v̄ginitatis · sic ē
dixit sancta lucia · Si me invitā se
ueris violari castitas michi duplī
cabitur ad coronam · Hec autē du
e integritates in quibusdam inue
muntur coniuncte · quia vtraq; q
habent · in quibusdam disiuncte. i.
integritas carnis sine integritate
mentis vel econuerso · Tercio v̄
ginitas assimilatur galaxie ꝓpt cā
dorem · Nam galaxia quendam cā
dorem habet · et ideo vocatur via
lactea siue circulus lacteus · et iste
candor competit virginitati · que ē
candor lucis eterne · vt dicitur Sa
pientie · vij · Quedam sunt que ha
bent lucem et incorruptibilitatem
eternam id est inte minabilem vt
sol et stelle · et sic habebunt corpo
ra sanctorum post resurrectionem
que erunt sicut stelle in perpetuas
eternitates · vt dicitur Dame · xij ·
Huius autem eterne lucis et incor
ruptibilitatis est quidam candor
virginitas carnis in qua michil co
inquinatum incurrit · vt habetur
Sapientie septimo · Est em̄ in ea
nie corruptibili perpetue incorru pti
onis meditatio vt dicit Augustin?
Ecclesiastici · quadragesimo tercio
Pulchritudinem decoris eius am
mirabitur oculus Quarto prop
ter splendorem · Nam galaxia inē
omnes circulos celestes meliorem
habet claritatem · In locis enim il
lis vbi videtur galaxia sunt stelle
multe parue quasi cōtigue in qb9

diffunditur lumen solis omino lu
minose · et magis refulget fulgor
ille · et ibi materialis est pars orb̄
id est spissior · et ideo aptior ad te
nendum lumen et terminandum
visuz · a ideo apparz locus iste ma
gis radiosus · Similiter virgines
in celo habent singularem splēdo
rem glorie · Nam virginitati debe
tur aureola Vnde corpus virgine
um est in celo sicut circulus splēdi
dissimarum stellarum · Ysa · xiij ·
Stelle celi splendor earum · ℣ Qui
to propter fixionem · Naz galaxia
vt dicit Phūs in libro · Methe · nō
recedit ab vno loco orbis · qđ intel
ligitur quantum ad apparentiam
propter motū tardissimum · quia
in rei veritate compertum est · q galaxia mouetur motu stellarum fix
arum · scilicet in centum annis vno
gradu · Et hec immobilitas compe
tit virginibus sacris · que ita inhe
serunt cristo q nunq̄ ab eo potue
runt separari Apostol9 ad Roma ·
viij · Quis nos separabit a caritate
cristi?

¶ Capitulum · lxxxiij ·

Virtutum perfectio similis
est arcturo · de quo dicitur
Job · ix · Qui facit arcturz
et orionas ac̄ Nam arcturus a sep
tem stellis in axe fixis et in se revo
lutis constituitur vt dicit ysi · Hoc
ergo signum septem stellarū signi
ficat in anima perfectionem septē
virtutum propter quinq̄ · Primo
ꝓpt̄ numerum · quia vt septē sunt
stelle illud signum decorantes · ita
sunt septem virtutes animam per
ficientes · scilicet secundum septē
que in nobis regenda sūt · tria ex
parte anime · et quatuor ex parte
corporis · Ria enim constat ex tri
b9 potentijs · corpus vero ex quatu

or elementis Nam ex parte anime
prima est vis rationalis · que illus
tratur fide ad cognoscendum verū
Secunda est vis irascibilis · que e
rigitur spe ad malum declinandū ·
Tertia est vis concupiscibilis · que
incenditur caritate ad diligēdum
bonum Sed quo ad quatuor elemē
ta ex quibus constituitur corpus ·
primo in igne fulgente accipe iusti
ciam · de qua dicit Philosoph9 in
secundo · Ethico · q est preclarissi
ma virtutum · Et sicut ignis pur
gat fecēs metallorum · ita iustitia
purgat vicia malefactorum · In a
ere vero illustrante a viam qua e
undum est ostendē te accipe prudē
tiam dirigentem · In aqua ardorē
refrigerante a terram ne dissolua
tur in puluerem suo humore conti
nente accipe temperātiā · ardorem
concupiscentie restringentem · et
carnis continentiam conseruantē
In terra percussa vndiq̄ aquis
et tamen immobiliter permanen
te accipe fortitudinem in periculis
roborantem · Iste ergo girus arcturi est quem nulla hominum potest
violentia dissipare Job · xxxviij ·
Nūquid girum arcturi poteris dis
sipare? ℣ Secūdo repūtat haruz v
tutum perfectionē situ · Nā sicut
Gre · inq̄t ōnes circulos superiores
altior est circul9 arcturi · a polo et
stellis altissimis stelle eius sunt vi
cine Et nos per altitudinem dicta
rum virtutum maxime approxima
mus deo et angelis beatis qui sūt
in celo · ℣ Tercio propter aspectū
Apparent em̄ stelle ille radiose et
rutilantis forme · Quaruz quatuor
anteriores in modum quadranguli
altermis lateribus ordinant Tres
vero sequentes stelle in modum se
micirculi ordinantur et disponunt

Similiť et hec virtutes quando in homine sunt euidentium operum ratio se ostendūt. Sed prime q̄tuor quadrangulares sunt q̄tuor cardinales virtutes quibus humana vita ex quatuor lateribus ornatur et roboratur. Nam prudentia dirigitur in eligendis. temperātia dispomitur in vtēdis. fortitudine roboratur in sustinendis. iustitia vero in distribuendis Alie vero tres que quasi semicirculuz faciunt sūt tres vtutes theologice. que nos in presēti vita respectu perfectionis patrie non ex toto sed ex pte perficiunt. et ideo non totum circulū sed quasi semicirculū faciunt. Nā ex pte fide cognoscimus. spem ip fecte tenem⁹. caritate diminute diligimus. ¶ Quarto ꝓpter motum Nam ille stelle sub polo circa axez locate semper sicut dicit Gregorius vertuntur circa axem sicut vrsa circa stipitem. Et hinc est q̄ ille circulus vocatur vrsa maior sic matrobius dicit. Itez sicut dicit Gregorius ille circul⁹ semper vertitur et nunq̄ ad yma dimergit. Et q̄n tres stellas eleuat q̄tuor ad yma declinat Et econuerso cum quatuor rursū erigit tres alias ad yma submittit. Quia videlicet hec virtutes semper circa rectuz se vertūt et nūq̄ ab eo recedere vel ad yma seu obliqua vitiorum tuere permittunt Et quia. in. ad contemplationē sez theologice. quatuor vero cardinales ad actiuam vitam ptinēt cum ille dimittuntur iste leuantur et econuerso. Quia quāto magis cōtēplatiue insistimus tanto magis ūmittimur in actiua. ꝓpter q̄ dicit Beda. q̄ contemplatiua est est ab omni actione quiescere. ¶. Quinto virtutes assimilātur artu ro ꝓpter effectum. Nam arctur⁹ dicitur ab artando. quia suo frigore artat et constringit trā Vnde dicit Job. xxxvij. Ab interioribus egredit tēpestas et ab arcturo frig⁹ Ipsa em̄ pte surgit frigus ꝓpter elōgantiama calore solis. frigore vero pori artantur. Similiter etiaz q̄ in istis virtutib⁹ est perfectus totaliter refrigescit contra terrena. a coartat quātuz potest poros terre .i. necessitates corporis. scōm illud Ap⁹. i. Thi. vi. Habētes alimenta et quibus tegamur hys contēti simus ¶. Item septem virtutes assimilantur septem planetis. Nā Luna que est primus planeta versus trā. et ptim vmbrosa noctis tamē illuminatiua et roris generatiua t̄ presentatur fides. que est ommiuz virtutū prma. Et licet sit emigmatica. est tamen intellectus ab ētrois tenebris purgatiua. et roris. i. doctrine celestis adminstrtiua. vl roris. i. dīne gratie ipetratiua. Venerī aūt qui p̄cedit solē et etiā die et ex diei appximatiōe habz egros erigere. assimilatur spes. que nūc precedit verum solē et eternū diez et cōfortat animū deficiētē quousq̄ pueniam⁹ ad patā. ¶ Soli autez inflāmanti et ōmia decorāti assimilat caritas. qua corda inflāmantur. a opera deo deuota et accepta efficiūtur. ¶. Mercurio ex dicitur esse animam disponere ad sapientiaz et eloquentiam assimilatur prudentia. ¶. Marti cuius dicitur esse animositatem disponere. et sic animam delectam erigere et ad bella ꝑpare assimilatur fortitudo. ex est temptationes ostāt a virilit ferre ¶. Ioui ex est ōmibus ꝓdere assimilatur iustitia que ommibus prodest. dum bonos defendit. et malos

corrigit · et refrenat a noxijs // Saturno autem qui est planeta frigidissimus · et cuius est calorē firmamenti vel solis in istis inferioribus temperare · assimilatur temperātia · que habet estuātes passiones a cōplexione in corpore humano temperare // Item de quatuor virtutibus cardinalib⁹ siue de vsu ipsarum instruit nos tempus Nam primo quidem instruit nos temp⁹ de vsu prudentie Est enim hominī prudentia triplīciter necessaria // Primo in agendo quia sicut dicit Phūs · vi · Ethicorum Prudētia est recta ratio agibilium Pertinz igitur ad prudentiam ea que agit mē surare secundū mensuram debite rōnis · et de hoc nos instruit tēp⁹ sicut dicit Alkīnd⁹ in libro de quīq essentijs · quia est mēsura rerū mutabilium Vnde q̄ omnis actio hominis est cum tempore et mēsura · debet prudens in actionib⁹ suis sē tempori cōformare · vt scilicet omnia faciat cum debita mēsura Itez docet nos tempus ordinate operari vnum post aliud · quia tempus sic dicit Phūs i · nn · Phisicoz est numerus motus secundum prius et posterius · et hoc ad prudentiam pertinet scilicet non omnia simul velle agere · sed ordinate vnum post aliud Vnde Eccī · xi · Fili ne in mltis sint actus tui Et ideo metrice dicitur Pluribus intētus minor est ad singula sensus // Secundo necessaria est prudētia in disponēdo Et hāc docent nos habere tres ptes tēporis · quibus tres ptes prudētie adaptantur Diuiditur enim tempus in presens preteritum et futurum Et secūdū hoc assignat tulli⁹ tres ptes prudētie scilicet memoriam in recordatione preteritoz Intelligētiam in ordinatione presentium · q̄ puidentiā in puisione futurorum De quibus deuē · xxxn · Vtinam saperent scilicet preterita · et intelligerēt presētia · ac nouissima puiderēt · i · futura // Tertio necessaria est prudentia in cauendo scilicet futura picula · a ad hoc sollicitat nos temporis alterabilitas Naz tēpore michil alterabilius · et ideo corpori michil est periculosius Quia dicit Ypocras Mutationes tēporū maxime generant morbos Subita em mutatio caliditatis in frigiditatem corpa alterat et mutat Et ideo qui a natura nō patitur repētinas mutatiōes · subita mutatio temporis est causa infirmitatis Sūt enim p̄cipue q̄tuor tēporis q̄litates Quaruz distēperātia causa est sūo mōtā corporalis q̄ spiritualis infirmitatis · a quibus quia moderna tempora precipue habūdare videntur summe debet cauere homo sapiēs videlicz calidū frigidū huidū siccuz Que q̄a hijs moderms tēporibus exēplariter loquēdo oīa simul inordinate habūdant · videntur adesse tempora de quib⁹ predixit Apostolus Instabūt tēpora periculosa Estuat enim temp⁹ nūc ardore inordinato · i · desiderio peccādi Ysa · ix · Succēsa est q̄si ignis impietas Itē habundat frigiditas malicie et iniquitatis ex defectu caloris vitalis et ordinati scilicet caritatis Mat · xxnn · Habundabit iniquitas · refrigescet caritas multoz · n · Thi · in · Erūt homines seipsos amātes · vix hodie amatur aliq̄s p̄ deum sed p̄ p̄prium commodum Vnde omnis amor est reciprocus i seipsū · et ideo oportet vt remitta tūr in p̄x imū et in deum · Item est sup habūdātia siccitatis q̄ fit p ingūtuoimem

qũe deficcat humorẽ vitalẽ in mũ
do Vnde scõm Bern. Ingratitu
do est ventus vrens rorem gratie
fluẽta misericordie. venas pietatis
exsiccans. ꝯ. Thimo. iꝯ. Erunt ho
mines ingrati sceleſti ſine affectiõe
Et ideo mũdus est hodie ī pdẽ sta
tue vbi coniungebatur ferrũ teste
Daniẽ. ꝯ. Quia scz circa finem mũ
di erunt homines ſine federe et sic
ri ab humore gratie ¶ Tertz est ītẽ
perantia noxꝯ humoris voluptatũ
carnaliũ. in quibus homines pro
posse habundant. ꝯ. Thimo. iꝯ. E
runt hoĩes magis amatores volup
tatum qꝫ dei ¶ Secundo tempus ī
ducit nos ad iusticiam. cuius est o
munitatẽ seruare ſine psonaꝝ ac
ceptione. Hanc cõmunitatẽ iusticie
tẽpus pcipue seruat. qua nichil
est eo cõmunꝰ et ommbꝰ equalẽ
est cõmune. Vnde nequissimi sunt
vsurarꝝ. qui eo quod deus fecit cõ
mune vtuntur vsurarie dum tps
alys vendunt. Sunt autẽ q̃ nichil
cõmune esse vellent vt aut dñi Aly
ro q̃ etsi quandoqꝫ cõmunia di
stribuant. tamen amore pcunie l̃
psone distributionis et iusticie eq̃
litatem nõ seruant. quos omnes
redarguit temporis cõmunitas ⁊
equalitas. ¶ Tercio tempus īdu
cit nos ad fortitudinem. Pertinet
enim ad virum fortem non ocio vl̃
ignauia torpescere. nec ꝓpter difi
cultatem aliquam ab opere virtu
tis desistere Sed si aliquando ẽmit
ti contingat continuo reuiuiscere.
que omnia tempus docet. Naz tẽ
pus nunqꝫ quiescit et vicissim cur
sum peragit. In quo scilicet docet
nos pigriciam et ociositatem vita
re. Ad quod insup sollicitat nos ip
siꝰ tpis pciositas. Nã sic dicit Au
gꝰ. nichil est tpe pciosiꝰ. Quia de
di possessione simul duo haberi pñt
sed duo momẽta simul haberi nõ
possunt. Vñ tps recuperationẽ non
recipit. et ideo pdi a nobis p ociũ
nõ debz Sollicitat eñ nos tẽporis
breuitas. Quia licet tẽpus sit lon
gũ nobis tamẽ est curtũ Quia per
exiguũ et cũ tedio est tẽpꝰ vite no
stre. et ideo sollicite et nõ pigre o
perandũ ẽ. Ad hoc qꝫ sollicitat nos
tpis incertitudo ⁊ ipeceptibilitas.
quia vt dicit yſidoꝝ. tempus per se
non dinoscit ⁊ solũ per actus hũa
nos Itẽ vbi deficit ibi incipit. quia
nũc qđ est finis ptariti est inciũ fu
turi. vt hõ dicat sẽper illud Os. E
go dixi nunc cepi. Itẽ tẽpus si ī hy
eme senescit in vere reuiuiscit. vt
si hõ qñqꝫ remittit ⁊ cinuo renouet
¶ Quarto inducit nos tẽpꝰ ad tẽ
perãtiã. q̃ maxie necessaria ẽ ad ob
uationẽ sanitatis et gratie spũalis
Nã etiã tẽpꝰ idicat. qr moderato
tpe in finis q̃litatibꝰ tpato corpori
nichil salubrius Vñ dicit Ypocras
in ãphorismis de tpibꝰ moderatis
Si tpa tpalit se habuerit hom erit
statꝰ. et maxie bone enũciationis
fiunt egritudines. et hoc tpalit ⁊
spũaliter accidit de medio et tpamẽ
to delectationũ. qr offert tpãtia sa
lutẽ corpis et aie.

¶ Capitulũ lxxxv.

Virtuosi assimilantur stel
lis quo ad tria. ¶. Primo
quo ad stellarum essentiaz
Nam stelle secundum suam essenti
am sunt pure. sunt alte. sunt spe
ciose. Quia virtuosi viri sunt puri p
continentiam. alti per patientiam.
et sunt speciosi per obedientiam ¶.
Secundo quo ad stellarum perma
nentiam. Quia stelle sũt incorrupti
biles. infatigabiles et ineclipsabiles

Sic virtuosi viri sunt incorruptibiles per tolerantiam · infatigabiles per constantiam · inclipsabiles p perseuerantiam Tercio quo ad apparentiaz · quia stelle sunt parue · sunt pulchre · sunt proxime · Et virtuosi viri sunt parui per humilitatē · pulchri per honestatez · proximi per amoris vnitatem siue caritatez // Quarto quo ad influentiam · qz stelle sunt virtuose · opose · a lumnose Similiter viri virtutum sunt virtuosi per gratiaz Eccl · xlvj · Pomines diuites in virtute pulchritudinis studium habentes · // Item oposi per iusticiam Heb · xi · Sancti per fidez vicerunt regna · opati sūt iusticiam // Item sunt luminosi p doctrinam Mat · v · Vos estis lux mundi cē ·

¶ Capitulū · lxxxvi ·

Vita hominis naturalis seu corporalis assimilatur vmbre · Primo ꝓpter causam Quia vmbra sicut dicit Greg · ex lumine formatur a corpore · Est em obiectio corporis opaci ad lumen · Sic vita humana causatur ex comunctione anime intellectiue a corporis humani · Aia aūt intellectiua put intellcūalis est lumini cōpat · Vñ et Phūs · in · li · de aia · Intellectū agentem qui ē in aia dicit esse vt lumen · et de hoc etiā lumīe dicitur in Pſ · In lumine tuo videbimꝰ lumē · Itē signatū est sup nos lumen vultus tui dñe Et ideo vita humana ex vna pte habet nobilitatem sez ex pte luminis · i · aīe intellectue a qua dicē Joh · i · Vita erat lux hoim · Ex alia vero vilitatē sez ex pte corpis qđ vilificatur · De cuius origine dī Ge · ij · Formauit deus hominem de limo terre · Et hec duo tangit Pſ · quasi ammirās tā

disparium coniunctionem · Domine inquit · Quid est homo quia innotuisti ei · aut filius hois quia reputas eum sez quantuz ad animā Nam quātum ad corpus ibi subditur · Homo vanitati similis factus est · dies eius sicut vmbra ptereūt // Secundo humana vita assimilatur vmbre propter figuram · Quā doqz enim vmbra habet figuram latā · quādoqz rotundā · quandoqz acutā · Nā si corpus luminosuz minus sit qꝫ corpus obiectum tūc facit vmbrā tendentē in latū ad modum calathi · Et tali vmbre assimilat vita peccātiū que est vita viciosa · Hec est lata porta et spaciosa via que ducit ad perditionē vt dicit Mat · vij · Et hec accidit · qz luiare est minus qꝫ corpus obiectū · qz sez minus potest in talibꝰ aīa qꝫ corpꝰ Vñ caro in eis dñatur · Si vero corpus luminosuz corpi obiecto est equale facit vmbram equalez et rotundā · Talis vita est perfectoruz q̄ est vita vtuosa et pfecta Vñ assimilatur vmbre rotunde ꝓpt pfectionē figure rotunde siue figure cēlāis q̄ ꝑm Phūz ē pfectissīa figuāz Tal vita ē eorū in q̄bꝰ luiare parificat corpi obiecto · i · in q̄bus caro spūi oformat vt ālo pit seruiāt iusticie et vtuti Si vero luiare sit maiꝰ corpe obiecto tūc facit vmbraz tēdentē i acutū Vñ cū sol maior sit tra facit vmbrā pyramidalez · Et huic vmbre q̄ incipit a lato et tendit in strictuz assilat vita hoim imꝑfectoruū q̄ adhuc sūt i pugna · a li ez aliqđ sciāt de latitudie viciorum tamē pugne nō fuerūbunt · qz scitiz se coartāt per pniaz scientes qꝫ arta via est que ducit ad vitā Mat · vij · // Tercio assimilatur vmbre ꝓpt fugā · ꝑm illđ · Job · xiij · Fugit

velut vmbra et nunq̃ in eode̅ statu permanet Nam vmbra ad motum corporis mutatur similiter et ipsa vita · Nam nō est eadem sanitas corporis mane a vespere · a hoc propter varietatez humorum · in quorum adequatione sanitas consistit Est autem sciēdum q̃ vmbra est corporum insequentiū fugitiua fugientium insectiua · Quia plurimi qui plus vitam suam diligunt citius eam perdunt Et de talibus erat qui dicebat · Precisa est velut a texēte vita mea a cetēa Ysaie · xxxviij · Econuerso etiam plurimum accidit · q̃ qui plus cupiūt mori illi diutius viuunt Et de talib⁹ erat qui dicebat · Heu michi q̃ incolatus meus prolongatus ē a̅c̅ Ps̄ Quarto assimilatur vmbre propter mensuram Quia quanto dies est maior tanto vmbra est minor Quod fit · quia tunc sol est in celo altior et capitibus nostris ꝓximior Vnde corpus minus lumini opponitur · et ita fit vmbra minor Et ideo si sol directe sup nos esset nulla super nos vmbra appareret Econtra q̃to dies est minor · tāto vmbra fit maior · q̄s ē · q̃a tūc sol a nob⁹ est remotior · sic q̃n est in occidente vel oriente · Sic etiaz accidit in hominib⁹ Quia quanto dies ꝓsperitatis est altior tanto vite vmbra fit breuior · secunduz illuo Ecclesiastici · x · Omnis potentatus breuis vita · Quod accidit vel ex inuidia quia plures inuident magnis q̃ paruis · et idcirco frequentius occiduntur ab emulis Vel quia imoderatius delicys vtuntur et ideo quantocius infirmantur et moriuntur Vel hoc etiam proueīt ex diuina prouidētia vt ostendat diuitias a potentias humanas esse contēnpnendas · Sicut petrus ravenēnsis dixit de vita sūmorū pōtificum · reddens rationem quare parum viuunt cōmuniter cum sūmo gradu dignitatis Econtrario autem quibus deficit tēporalis ꝓsperitas prolixior vita videtur · et talis erat ille qui dicebat Tedet animam meam a̅c̅ Job · x · Item vita hominis assimilat fauille ꝓpter tria · Primo ꝓpter principium · Nam fauilla vt dicit Ysid · est cinis modicus ex extinctione scintillaris materie derelictus · Tanq̃ em̄ sancti ille fulgentes fuerunt primi parentes · ex quorū materia ꝓpagata fuit nostra cinerea corpora · Sed ex eorū extinctione scz peccati transgressione relicta est nobis fauilla modica, .t. breuis vita · Quia per vnū hominem intrauit peccatum in mundum · et per peccatū mors · vt dicit Apost Ro · v · Job · xxxiij · Assimilatus fū fauille et cineri Secundo ꝓpter effectū · Nam fauilla inextēs carbonī ignito fulgorez eius occultat · Tāq̃ autem carbo igneus est spūs pur⁹ · q̃ ex fauilla et cine̅, .t. ex corpee vite necessitate minorat̃ primo in ꝯceptione Sapi · ix · Dō inferm⁹ et exigui tpis minorat intellectū · Item̄ in opatiōe · q̃ spūs ꝓmpt⁹ est caro aūt infirma Mat̃ · xx · Ysa · xl · Erit fortitudo nostra vt fauilla stupe · et op⁹ nrm̄ q̃si scintilla · Tercio ꝓpt̃ motū · Nepūtat em̄ scintilla ꝛpliē motū Dño motū naturę · q̃ fauilla vt dicit Greg⁹ · ad modicū vētū dispergit̃ · q̃ dispersa pulueris nūq̃ colligit̃ · Ita hūana vita a modico otrāio destruit̃ et in pulueꝛ̄ mortis dispergit̃ · ꝛ̄ tñ mortuū dō vix ad vitā reducit̃ Job xxi · Erūt sicut palee ante faciem venti · et sicut fauilla quam turbo dispergit ·

Secūdo motum culpe · quia fauilla de facili inflāmatur · sed sbito ppt defectum nutrimenti extinguitur Sic hō viuēs i carne luxurie l'auāicie igne · vel cuiꝰcūq; peccati ardore de facili inflāmatur · sed cito labēte materia cum viens vita finitur Psa · ij · Erit sicut fauilla pertransiens multitudo eorum · Tercio motū gratie · qa fauilla dū est ignita venti raptu fursū tendit Sed derelicta pprio ponderе tendit ad yma Sic aīa hominis in hac vita posita calore caritatis inflāmata vel flatu spiritus sancti eleuata fursū ad celestia tendit · Sed sibi relicta pprio pmitatis pōdere a corruptibilis corporis mole aggrauata sēper ad yma descēdit · Vel quandoq; anima fursū ascendit per orationē feruentē · et qñq; ad yma descendit p pmitentiā humilem Job · xij · Qe recolendo a ago pmitentiam in fauilla et cinere · ¶ Item vita humana assimilatur vapori ppt quatuor Prio ratione eleuatiōis · Sicut em̄ pbatur i ū · de crepusculis · vapores in aere non ascendunt longius tribus miliaribus · Vel saltem distinguntur tres regiones aeris in quibus eleuantur vapores · Quarū vna est calidissima sciz suprema ppt ignis vicinitatē · Alia frigidissima scz media · Tercia temperata sciz infima · Tales etiam sunt tres etates quib⁹ humana vita deducitur Prima est augmentatiua · que sciz durat vsq; ad vigintі vnū annum secundum augmentum longitudinis · vel vsq; ad · xxv · et hec secundū quosdam est etas calidissima · Secunda autē etas statiua · et hec ē a · xxi · vel · xxv · vsq; ad · xl · si sit homo bone complexionis Et hec secundū aliquos est magis tēperata etas q̄ pma · quā q̄ alij contrariū dicant · Tercia defectiua est · a hec est vsq; ad finē · et hec etas ē frigida · Sed sicut quidam vapores ēsoluunt aliquādo in principio siue eleuationis · sciz in primo aeris inēsticio · sicut patet in nebulis et alijs vaporibus humidis · Quandoq; in medio sicut patet in nubib⁹ · Quādoq; vero in supremo · situt patet de vaporibus siccis · Ita etiāz de hominibus accidit · quia quidam moriunt in adolescentia siue iuuentute · quidam in media etate · quidā in senectute · Vnde mors etati non parcit Et ideo Beatus Ambrosius dicit · q̄ mors est senibus in ianuis · et iuuenibus in solis · Et ideo stultus est qui perpetuitatem de vita confidit · ¶ Secundo assimilat vapori ratione distinctionis · Distinguitur enim triplex vapor scilicet siccus siue terreus · a humidus siue aqus · et tercius ex vtroq; mixtꝰ Solū em̄ aq̄ a terra fūt vaporabilia elementa · In hys ergo tribus vaporibus tres modos accipere possumus hominum male viuentium · Quorum videlicet quidam sunt terreni per auariciam · Quidam vero aquei per luxuriam · et quidam ex vtroq; mixti per superbiam · Nam multi sunt superbi · qui ideirco status altos et dignitates querunt a vt terrena possideant · et vt voluptatibus affluant. i. Johā · ij · Omne quod est in mundo aut est cōcupiscentia carnis · aut concupiscentia oculorū · aut superbia vite ¶ Tercio assimilatur hūana vita vapori ratione durationis quia vapores durant paū in aere et cito resoluunt Sic hyes paruo tpe viuunt in corpe a cito moriūt Ja · iij · Que ē vita nrā? vapor ē ad modicū parens

Dicitur enī decurtata humane vi
te decursus secūdum augmentum
peccati Nā a principio mūdi qñ nō
erat peccatū adhuc multiplicatū ⁊
homines viuebant diuti9 sicut pa
tet de prima etate que fuit ante di
luuium · ī qua hoīnes diutissime
viuebant vel vixerunt · Nam adā
vixit nōgētis trigīta ānis · Seth
eius filius nongentis xij annis · cu
ius filius enos nōgentis quinq; an
nis · et cayn eius filius vixit non
gentis annis et · x · et sic de alijs ·
vt patet Gen̄ · v · Postmodū vero
multiplicato vehementer peccato
tempore noe · mouxit deus diluui
um · et abbreuiari voluit deus dī
œps temp9 humane vite · dicens
ad noe · Non permanebit spiritus
meus im homine meternum · quia
caro est · Eruntq; dies illius centū
xx · annorum · Quamuis Augusti
nus hoc verbum exponit · quia tā
tum tempus fuit abinde · q hec de
us dixit noe · vsq; ad diluuium Vn
de erunt dies illius sūlicz ad pēm
tentiam inducti si quis redire volu
erit œntum ⁊ viginti annorum sci
licet anteq; inducam diluuiū Pri
mus tamen sensus adhuc satis po
test tolerari · quia certum est q p9
diluuium homines minus vixerūt
Adhuc autem vlteri9 · quia a tem
pore diluuij semp̄ inualescente pec
cato ampli9 decurtata est vita in
tantum · vt dauid dicat in Ps̄ · Di
es ānoꝝ nostroꝝ in ipsis · lxx · ānī
Si aūt in potētatibus · lxxx · anni
ampli9 eoꝝ labor a dolor ℣ · Quar
to ratiōe resolutionis · q; scz diuer
si vapores diuersimode resoluūt ·
⁊ sic diuersi hoīes a diuersis vitijs
absorbent Nam quidam vapores
sunt qui resoluūtur siue diuertūtur
in ignē sicut illi qui ascēdūt furfuz
ad supremā aeris regionez que di
citur regio estus · vbi incendunturi
et in ignem cōuertuntur Et tales
sunt multi ad statum dignitatis e
leuati · Qui vel incenduntur igne
iracūdie et seuicie sicut nēo q̄ fuit
crudelissimus et iracundus · Vel a
uaricie sicut de rege antigono sene
ca dicit q̄ fuit rex auarissim9 · vel
igne concupiscentie et luxurie · Si
cut de sardonapalo refert oro si9 ·
qui fuit rex assiriorum luxuriosissi
mus · Quidam vero vapores sunt
qui resoluuntur in aerem siue ven
tum · et iste ventus quādoq; eleua
tur in altum · et generat in aere t
u mati tempestatem · et talis est
vita quorundā inquietorum · qui
sēp in iurgijs litigijs a sediciomb9
delectantur · et pacem videtur odi
o habere · Sicut dicitur q̄ Alexāder
cuidām querenti quare mundum
ita infestaret et in pace stare non
posset · respondit · Quomā pax ei
esset guerra si adesset Quādoq; ve
ro ventus per cauernas et foram̄i
na terre ingressus facit terremō
tus qui faciunt terram tremere ·
Et sic quorundam vita ita tiranni
ca est et terribilis q̄ faciunt alios
tremere et se timere et ī hoc quasi
ponunt beatitudinem suam vt po
tētes reputētur necnō terrori ha
beātur Sicut dicit Seneca de alex
andro in libro de būficijs du cebat
sūmū bonū timori esse · ignorans q̄
ignaua queq; animalia timentur
ob virus malū · sicut scorpiōes et
serpētes et hmōi ℣ Aln aūt fūt va
pores q̄ ī altū eleuati efficiūtur nu
bes Et talibus assimilat vita iustoꝝ
q̄ a terremis p affectū eleuati sūt a
segregati · et ideo ad velociter eun
dū ad dominum parati et expediti
Et ideo dicitur Ysaie · lx · Qui sūt

isti qui vt nubes volant ꝛc. Vnde
fiunt ex nubibus fūt pluuie · fulgu
ra siue sagitte et tonitrua · ita ex
talibus sunt doctrine · correctiōes
aspere · a quandoq; manifesta mi
racula Tales nubes habent intus
igneum vaporem. i. feruorem spūs
ex quo prouenīunt talia Et est sci
endum q̄ tales vapores nubium
quandoq; eleuantur et trahunt a
liquando secum paleas · pilos · li
gna · vel lapides · ꝓpter qđ postea
quandoq; talia pluūt · a non ē hoc
quia talia fuerunt ī nubibus gn̄a
ta · sed cum eis eleuata · Et sic sunt
quidam cupidi qui volunt ōnia ra
pere et secū trahere · Sed sicut nubi
bus resolutis omnia talia cadunt
Sic quando huiusmodi homines p
mortem resoluuntur · necesse ē hec
omnia descendere et hic remanere
Job · xxj · Duces cum dormierit ni
chil secum affert. Itez vita huma
na assimilatur aque fluuij propt̄
septem · ¶ Primo quia fluuius h̄a
bet ōtinuitatē in fluxu · Vnde a flu
endo dictus est · Non est em̄ vt di
cit Ysidorus aliud fluuius q̄ rerū
ms et continuus aque fluxus · et
nos ad modum fluuialis aque fluē
do ōtinue labimur ad mortem ten
dētes · Juxta illud Ouidij · Preter
eunt anni more fluentis aque · se
cundo Regū decimo quarto · Om
nes morimur et quasi aque dilabi
mur in terram et cetera · ¶ Secun
do habet amaritudinem in ortu a
in exitu · quia a mari omnes fluuij
oriuntur et ad mare reuertuntur ·
Sic etiam humana vita · et a plan
ctu incipit · et in luctu finitur · Plo
rando enim homines nascuntur · a
plorādo moriuntur Eccl̄i. i. Ad locū
vñ exeūt fluīna reuertunt̄ · Tercio
h̄et volubilitatē ꝓpetuā ī rotatu a
velocitatem in cursu vel motu · Et
quid est omnis vita nostra q̄ qui
dam fluxus in rota · in qua semper
rotata et nunq̄ ad modicū manēs
fixa vita continuo diminuta · et sē
per de ea aliquo sūbtracto ad mortē
currimus cursu velociori q̄ fluuius
absq; mora Jobelis · ij · Fluuius cir
cumdedit me · Inter omnes enim
motus motus vtiq; hūi est velocil
simus · ex quo causatur omnis ali
us motus · Vnde fluuij rotatus illi
motui comparatus est quasi nullꝰ
Sed vita enim nostra in fluxu mo
tum hūi sequitur · Vnde omni die
de vita nostra minuitur · ergo mꝰ
to fortius q̄ fluuius ad mare vita
nostra currit ad mortem · ¶ Quar
to rōne pfūditatis a pulchritūdis ·
h̄et em̄ aq̄ profūditatem in situ · a
pulchritudinem in aspectu · Quia
vita nostra etsi nunc appareat pul
chra a aspectu venusta · tāq̄ tamē
in ymo siue profūdo status vamssi
mi constituta vana tota est sic spu
ma · et sicut via nauis in aqua · et
auis per aera · cuius post transitū
nulla est apparentia ¶ Quinto ha
bet dulcedinem in transitu ex pro
gressu · quia scilicet vita hominis ī
medio suo esse videtur dulcis dum
homo est sanus a iuuenis · Sed q̄
medium non concordat cum extre
mis ideo nec recta consistit · Rectū
enim vt dicit Philosophus est · cu
ius medium non exit ab extremis
Quare si vita nostra esset recta q̄
lis est in ortu et exitu talis deberet
esse in trāsitu sz luctuosa ¶ Sexto
ratione circulationis · Flumē enim
habet circularitatē in motu · dum
a mari exit multa circuit · a ad ma
re vltimo redit · Sic simili modo e
tiam vita nostra a doloribꝰ incipit ·
dolores decurrit · a doloribꝰ ad sinē

// Septimo habet virtuositatem in impetu · quia fortiꝰ in omne re sistens ipingit · omnia frangit · nihil ei resistit · sed ꝺū ad maꝛ redit · penitus nomē perdit · Sic et homo omnia in mundo dispomit · omnia voluit · omnia rumpit a frangit · nullum interdū resistens inuenit · sed ad mortez dum venit omne superbie nomen amittit · Vsa · lxix · Quasi fluuius violētus quem spiritus domini cogit // Item vita humana assimilatur vento propter quatuoꝛ // Primo ꝓpter imbecillitatē oꝛtū quia oriꝰ materialiter ex vapoꝛe terrestri scilicet sicco · et huius signum est q̄ venti fortes precipue sunt in autumpno sole existēte circa equinoctium hyemale · quia tūc sol comburendo exsiccauit elementa · a ideo vapoꝛ tunc eleuatus magis est siccus a terreus · ꝓpter qꝺ in autumpno dominatur cōplexio terre scilicz frigida et sicca · Sicut igitur est ventus materialiter ex fumo terre · sic etiam est homo materialiter ex terre limo · Genesis primo Fecit deus hominez de limo terre · Nec obstat q̄ corpus humanum dicitur esse compositum ex q̄tuoꝛ elementis · qꝛ fit denominatio a predominante elemento Vnde dicitur homo · quasi ab humo io est terra Apparet ergo similitudo aque in humoribꝰ · virtus ignis in calore naturali · innaturalitas aeris in respiratione · soliditas et grauitas terre in carnibꝰ et ossibꝰ · Ex quo patet q̄ in cōpositione humani coꝛporis multuz poīt deꝰ de terra · et parum de alijs elemētis · Parum quidem de igne posuit · vt homo parū haberet de ardoꝛe cōcupiscētie · et de inclinatione ire · et de vredine auaritie · Paruz de aere · vt homo paꝛ haberet de eleuatione superbie · Paꝛtū de aqua · vt paꝛ haberet de mobilitate inconstātie · Multum autē ponit illi de terra · que habet frigiditatem contra estum auaricie Infimitatem cōtra elationē superbie · a stabilitatē cōtra motū inconstātie // Notādū est autē · q̄ vapoꝛ siccꝰ nō potest ventum causare nisi eleuetur a sole · Nā calor solis eleuās vaporem siccum terrestrem et non consumens ipsum · est etiam causa venti · Calor igitur solis est vigoꝛ ānime rationalis · que ipsum humanum corpus quamq̄ graue et terrestre viuificat et erigit sursū · Vnde solus homo est recte stature caput habēs sursum · Vnde Augustinꝰ de hoc loquens ait · Celuas p straras in faciem deꝰ fecit pastum querētes de terra · te autem in ouos pedes erexit de terra · faciem tuam sursum haberi voluit · nō ergo discrepet coꝛ tuum a facie tua · vt facies tua sit sursum · et coꝛ tuum sit deoꝛsum // Secundo humana vita assimilatur vento propter obliquū motum · Non enim talis ē vapoꝛ venti qui habet motum rectū sed obliquū a tortuosum · nunc licet descendendo · nunc ascendendo · Cuius ratio est · Quia talis vapoꝛ terrestris et siccus eleuatur a calore solis ad mediam aeris regionem · que scilicet est maxime frigoris · Vnde cum talis vapoꝛ sit per naturam frigidus et grauis · obuians ei frigus loci · qꝺ etiam ipsum inspissat a grauat · facit ipsū descēdere aliquantulum · sed calor solis qui est in ipso · cum non sit ab ipso facile sēparabilis quia magis conseruatur in siccō terrestri q̄ in vapoꝛe humido · iterum releuat ipsuz et inde fit inuoluta impulsio aeris

que ventus vocatur. Nam supior pars vaporis cum sit grauis de se. et inspissata ex frigiditate loci deprimitur valde vehementer. et cuz sit latissimus vapor a inspissatus a frigore multum agitat aerem. et dat flatum donec descendat cōuersio superioris extremitatis ipsius superiorem fere. deinde surgit calor ex radio. et interim calido radio sicco iterum eleuante iteruz ipsum et subministrante materiam ex eleuatione pluris vaporis in ipsum. et ideo confortando iterum iterū dat ascendēdo alium flatum fortiorem. Fortior autem est flatus descensionis venti qz ascensionis. Propter hoc qz superior extremitas inspissata a frigore loci descendit. et spissum fortius impellit aerem qz ratum. Patet ergo qz motus venti non est rectus sed tortuosus scilicz per medium descensus. Nā vna flatio descendit et alia ascendit. a qz non est motus continuus sed interruptus Nam in omni motu reflexo oportet intercidere quietem. vt probat Philosophus in libro phi. Item patet qz vna flatio debilior est altera. scilicz ascendens qz descendens. Et hec omnia competunt humane vite. Nam homo in corpore viuens nunc ascendit per augmentum scilicet in iuuentute. nunc descendit per decrementuz nature a virtutis scilicet in senectute. et prolixius est tempus senectutis qz iuuentutis. et ideo maior est descensus qz ascensus. nec vnum tempus continuatur alteri. quia etas statiua .i. virilis est intermedia Item homo in corpore viuens nunc ascendit pro speritatem. nunc descendit per aduersitatem. nunc ascendit p superbiam et gloriam. nunc descendit per confusionem et ignominiam Item nunc ascendit viuens. nunc descendit moriens. Tercio assimilatur vento propter incertum terminum. Nā ventus parum durat nec scit homo quando flat. vbi vel quando quiescere debeat. secūduz illud Johā. iij. Spiritus vbi vult spirat. a non scis vnde veniat aut quo vadat. Doc enim secundū Crisostomum cristus dixit de vento. cuius inicium et finis nobis occulta sunt. Similiter vita hominis parū durat Job. vij. Memento mei domine quia ventus est vita mea Ne scit enim homo vbi vel quādo finiatur. secundum illud Ecclesiastici. ix. Nam michil est certius morte. a michil incertius hora mortis. Vult enim deus sicut dicit Gregorius. qz hora mortis sit nobis incerta. et sēper sit nobis suspecta. secunduz illud Math. xxv. Vigilate quia nescitis diem neqz horam. ℣. Notādū tamen qz sunt tres cause abstinois que etiaz suo modo abscindunt vitam humanā. Prima est intensuz frigus qđ tram vehementer astringens vaporem venti eleuari non simit. Secunda est intensus calor. q vaporem eleuatum consumit. Tercia est magna pluuia. que aerez in frigidans vaporem grauat. et ītātum descendere facit qz non potest subito a calido eleuari. Item tram et vaporem superficiei constringit vt non possit alius vapor eleuari ad augendum materiā venti. et omnis vapor cito deficit nisi continue aliquid grietur In istis etiam signāt tres cause mortis humane. Quia in intenso frigore intelligitur malicia transgressionis. quia frigus signat maliciam peccati. malicia em aiam frigescē facit dum calorē caritatis

extinguit · Vnde dicitur Jhē · sexto Sicut cisterna frigidam facit aquam · ita frigidam facit maliciaz suam Hoc ergo frigus est scilicet peccatum qđ mortē introduxit · secundum illud Apostoli ho · v · Per vnum hominem intrauit peccatū in mūdum · et p peccatuz mors In intenso vero calore accipitur distē perantia complexionis que ē naturalis causa humane infirmitatis a mortis · vt patet precipue in febribus Sed p pluuiam supcadentē intelligitur iusticia diuine ordinationis · per quaz sicut dicit Apostolus ad heb · ix · Statutum est hoibus semel mori Vel per pluuiam supuenientem intellige occisionem hoīs violentam · dum vnus per alīuz p cutitur et occiditur ¶ Quarto assimilat humanavita vēto qpē flationis somitū Est em somitus venti pernodum vndarum cōfrīgentium sese · eo q vna inundacio vincit aliam · et extendit se super eam Ventus ergo dum pflat fortit sonat · sed sonādo transit · et nullum sui post somitum vestiguz derelinquit Sic quātumcūqz homines in mundo viuētes magnum somitum faciūt · siue magnas dignitates adipiscendo siue bellorum victorias assequendo · siue magnas diuitias cumulando · siue magne sapientie nomē habēdo · omnia tamē cito p tereūt · sicut et somitus venti Et pꝰ hec ita fūt · ac si q̄si nūqz fuissēt Vñ dicit Pſ · Perijt memoria eorum cum somitu ·r·

¶ Capitulum lxxxvij

Quita hominis moralis siue bone siue male dispositionis fit · sicut aqua fit boni et mali saporis Variatur enim sapor aquaruz secūdū Senecā i libro de naturalibus questionibus ex q̄tuor scilicet ex principio · ex loco · ex cōsorcio et ex spiritu · i · aere in a quā trāsformato Variatur enim a q̄ ex origmali principio · i · ex terra qua orit vt aqua rosacea ex rosis · et sic de similibus Et sic etiā homo ex origine secundum Phm contrahit dispōes qualdā ad qualdā passiōes et vicia Vnde narrat in · vn · Ethicorū qp ex patre iracūdo nascitur etiam īcundum filius iracundus Et simlit secundū fidem catholicā nos omnes ex primo parente peccatum origmale cōtraximus · qpē qđ Apostolus dicit Eph · ij · qp eramus filj ire natura ¶ Secūdo variat ex loco ex vnde ipā aqua trāsit vt patet in aquis sulphureis · a inficiūa inuenitur aqua habens saporem acēti · qua vtuntur incole pro acēto · Similiter etiā secundum loca et regiones varias in quibus hominines habitāt · videmus variari etiam mores eorum · Vnde etiam in sacra scriptura viri iusti a locis malorum hoīm et infectarū regionuz recedere iubētur Sicut iussus est abraham de vr caldeorum exire · et de regione sodomorum loth discedere Gen · xix · Ne stes inquit angelꝰ in oī circa rgiōe · Et loca quedam solitaria ad diuinas reuelationes disponere vel adaptare videtur · secūdum illud Osee · ij · Ducam eā in solitudinem ac ¶ Tercio variat ex vicioso cōsortio · i · ex vicio a natura quā acquirit ex re vicina vel ex mala vicinia · etiā si nō inficiatur sibi · vt aqua posita iuxta amphoram sapit de amphora li cet nō tetigerit eam · Similiter ex familiaritate a cōsortio bono vl malo efficiūtur multi mali vel boni · Mores em secūdū Tullū formāt ex quictu

Proverbioꝝ xiij. Qui cum sapiẽ tib⁹ grãditur sapiens erit. amic⁹ autẽ stultorum efficiẽt similis illis Ps. Cũ electo electus eris. ⁊ cum puerso peruerteris ℣. Quarto va riatur sicut ibidẽ Seneca dicit. ex spiritu in aquam transformato id est ex diuersitate aeris immutãtis Vnde dicit q̃ sunt aque q̃dam ita venenose ex spirituali matẽia mi nerali. et ideo magis actiue q̃ sta tim bibite interficiunt Et in ma ce donia sunt aq̃. q̃ ab auibus bibite faciunt eas albas Iste spiritus si ue aer ẽ doctrina moralis siue spi rituãlis q̃a aliquis informatur q̃ si bona est bonũ facit recipientem Si vero praua genẽat prauos mo res Vnde doctrina hẽticorũ vene nosa statim animam credentis oc cidit Apostolus .i. Thi. ij. Sermo eorũ vt cancer serpit.

¶ Capitulum lxxxviij.

Vita hominis spiritualis as similatur vento. Primo ra tione augmentabilitatis. Nã ois ventus est a principio debi lis sed postea fortificatur. scdm q̃ materia eius cresc̃it. et secũdũ q̃ fortior frigido repellit Sic̃ i vita spirituãli primo homo est debilis et imperfect⁹. postea efficit fortis et perfectus. ij. Corinthioꝝ xv. Primuz q̃ animale. postea quod spirituale. Crescit autez hõ in spiri tu secundum augmentum matẽie id est bonorum operum Et iterum repercussio frigoris id est tribulati onis et aduersitatis est etiam sanc tis viris causa crescendi et proficien di. quia vtus in infirmitate perfici tur. ij. Cor. xij. ℣ Secundo ratio ne obliquitatis Quia sicut omnis vẽtus mouetur oblique siue tortu ose. ita omnis homo viuit defectu ose Tunc enim homo habet tortu dinũ motũ quando declinat ad pec catum Ps. Omnes declinauerũt si mul iutiles facti sũt ℣. Est autem triplex ratio q̃re omnis ventus mo uetur tortuose ℣ Prima ẽ quia vẽ tus imitatur corpa celestia sicut ef fectus causam Jupiter em̃ specia liter mouz vẽtos aquilonares. sol orientales. luna occidentales. mars australes. Ideo etiam aries leo sa gittari⁹ dicuntur triplicitas ignea q̃ mouẽt ventos orientales. et il la signa sũt calida et sicca Thaur⁹ vero virgo et capricoruus frigida et sicca que mouẽt australes Alia vero calida ⁊ humida dicũt tripli citas aerea q̃ mouent occidẽtales Alia frigida et humida quẽ mouẽt aquilonares Sicut ego celestis vir tus causat in vẽtis motum tortuo sũ. ita celestis spiritus id ẽ dyabo lus q̃ de celo cecidit causat in homi ne peccatũ Propter q̃ Sap. ij. dĩ q̃ inuidia dyaboli mors intoiuit in orbẽ terraz Ipse ẽ qui suis temp tationib⁹ mouet hominẽ ad peccã dũ siue iflãmãdo ad auariciã siue i ram vel ad luxuriã que est triplici tas ignea vel aerea. siue infrigidã do p iuidiã accidiã et pusillanimi tatem que ẽ triplicitas trea vel aq̃ a ⁊ sic de alys Scda causa siue vati o obliquitatis vẽti ẽ ex loco siue ge nerationis Nã vẽtus inferius habz calorẽ q̃ expellit ab eo frig⁹ Simili ter supius ẽ est⁹ idem faciens Vñ cũ ventus agitetur a frigore. opor tet q̃ agitet̃ a loco frigoris circula tiõ vt supra et ira claudatur vt di cunt q̃dã Silicet hyes a loco siue ge nerationis .i. a mũdo tẽptãtur et allicĩũtur ad peccandũ l̃ ad peccatũ vt silicz non recte ãbulẽt neq; vi uãt Nã mũd⁹ supi⁹ ꝓsperitatib⁹

ínferius vero aduersitatib⁹ nos obsidet et íncludit. Tercia causa ē qz ipse vapor ẽren⁹ qui ē materia vē ti ínferius ipellitur a calore eleuāte superius vero a frigore ínspissante Iste igit̄ vapor ẽren⁹ figt carnem que aut calore ocupiscētie. aut frigore siue torpore accidie et tristicie hoiem ad pcc̄atū ipellit. Ergo iste sūt tres cause quare hoies nō recte ābulāt. scz dyabolus caro et mundus. que suis tēptatoīb⁹ hoies ad vñ uersa vitia impellūt. Tercio assumlatur vēto vita spūalis ratiōe discōtinuitatis. qz ventus nō ē cōtinuus vel otinui flatus. sed vna exsufflatio ē post aliā. qz frig⁹ nō otinue repellit. sed cū semel dēpmitur tūc ocortatur calore loci ínferioris. et assumptiōe pluris materie. et eleuat̄ ite rū. a iterū sēdo repcutiēdo et sic alterādo vices alternādo otinuāt. donec mortēdo deficiāt Quarto ratiōe iequalitatis. qz vētus nō ē equalis sufflationis. cū frigiditas repercutiēs sit maior et minor. et vapor iequalit̄ spissus a rarus. Inter duos etiam flatus fortes sunt multi debiles. Sil̄r scī viri sūt diuersis tpib⁹ magis et minus deuoti. q̄tū ad deuotionē actualē. fortius a debili⁹ operantes quantum ad vitam actiuam. vel aliquando debiliores. aliliquādo fortiores ad tolerāda adūsa. Item aliquando frequenti⁹. aliqñ rarius aliq̄ opanē. Itē vita hominis spūal̄ dīdiē per actuaz et cōtēplatiuā Et vtraq; repesentatur in aere. quia aer habet ptē sui. sic dicit Beda q̄ omunicat cū natura celesti. Est em̄ pura quieta et clara. et ideo repūtat vitam contemplatiuam. Est em̄ aer supior pur⁹ quia nullis ẽremis exalationibus est infectus. Similiter vir cōtemplatiuus ad celestia eleuatus. ẽremis affectionib⁹ nō inficit. sm illō Col. iij. Que sursū sunt sapite. nō q̄ super ẽram. Et Gre. super Eze. dicit. q̄ vita cōtemplatiua ad q̄ndam mētis libertatē transit tpali a bona non cogitans sed eterna. Itē ille aer est quietus .i. nullo vēto cōmotus. Sic vir contēplatiu⁹ ventis. i. cōmotionibus curaz secularium nō impelli ē. Vnde xp̄us de Jo. baptista dixit. q̄ nō erat arundo vento agitata. Et ideo Greg⁹ dicit etiam sup Eze. q̄ vita cōtemplatiua calcatis curis ommibus ad videndū faciē creatoris sui inardescit p̄s. Vacate et videte. vacate scz a curis a actionib⁹ exteriorib⁹ cessando. videte scz cōtēplādo Nā sicut dicit Aug⁹. de ciuitate dei. Dcium sanctū q̄rit caritas veritatis. Itē ille aer est clarus. quia celesti luie perfusus. Sic vir cōtēplatiu⁹ celestis inspiratiōis luie frequēter perfūdit. Vñ vt idē Gre. dicit sup Eze. Cōtēplatiua vita amabil̄ valde dulcedo ē. q̄ sup semetipsā aiaz trahit. celestia apit. et spūalia mētis oculis patefacit. Alia vero vita dē Beda dicit. ē ps aeris inferior q̄ appiq̄t ad naturā terrestrē. et iō est grossa. ebulēta. et ẽreis vaporibz plena. mlt̄az t̄ñ rez g̃natiua. vt pluuie. grandinis. et huiusmodi. Et huic assimilatur vita actiua Vita em̄ actua ē grossa. qz mentē im grossat a hebetat cca intelligibilia Vñ Gre. sup eze. dicit. q̄ lya q̄ actiuā vitā designat lippa ē a fecūda. qz dū occupat̄ in ope minus vidz

Item actiuā vita est turbulenta· quia circa agibilia· Vnde mārthe que vitam actiuam designat dixit dominꝰ Luce·x·Solicita es et turbaris erga plurima Item actiua vita est terrenis vaporibus.i.sollicitudinibus plena· qa occupat animam circa terrena ministeria· Et ideo dicitur Luce·x·qꝫ martha que circa vitam actiuam elegerat satagebat circa frequēs ministerium· Item est vita multorū meritorum generatiua siue acquisitiua Et ideo vt dictum est designata est per lyam ·que multos filios peperit· Vnde etiam Gregꝰ ·dicit super eze· qꝫ magna sunt vite actiue merita·

¶ Ca·lxxxix·

Uicia capitalia que sūt septem assimilantur septē planetis· Nam primo in sole pcēcētis gloriosiꝰ mœdente nota superbiam que semper appetit gloriosa Dō· Per diem scz pspicacitatis sol scz superbie nō vult te·V·Secūdo in mercurio qui est colōr argenteus et semper iuxta solem incedit accipe auariciam· que argentum querit et semper superbiam sequitur· Quia dum superbus appetit gloriosa non potest assequi nisi habundet metallina materia aurea vel argentea· et ideo se totū dat ad acquirendam pecuniam· Similiter et auari diuitys plem semp vt in pluribꝰ sūt superbi· et querunt ab alys honorari· Vñ Apꝰ.i.Thi·vi·Diuitibꝰ huius seculi pcipue nō sublime sapere Augꝰ·Vermis diuitū superbia·V·Tercio in luna ispissante aerē et quādā semp vmbrā siue obscuritatē in se hñte intellige accidiā· q̄ menti ingerit q̄ndā migrationē· p quā ispissat et turbat aiē rōnem· Per precipue cauenda est

in nocte aduersitatis Dō Neqꝫ luā per noctem.i.accidia per tempꝰ aduersitatis vult te supplere·V·Quarto p martē sāguinē circa cor accēdentē accipe irā· q̄ est accensio sanguinis circa cor vt dicit Phūs·V·Quinto in ioue· q̄ quātuz in se est pdest cū sit planeta bemuolꝰ accipe gulā· q̄ de se necessaria est oibꝰ rōne vite· nec vlli inuenit obesse si eā sciuerit debite cohibē· Sed sicut cupit ex iunctione cū alio efficitur noxius· sic etiā qñ necessitati voluptas iungit vicium gule incurritur qđ obest·V·Sexto q̄dē in venere q̄ ad luxuriaz disponit peratū carnis intellige·V·Septimo in saturno qui est stella colore plūbeo siue liuido accipe inuidiā· que est q̄dam liuor de bono pximi plū beā et grauē faciēs aiaz·V·Item vicia assimilantur arene ppt septez· Primo ppt ariditatē Nā arena ab ariditate est dicta· et hoc ptinz ad superbiā Superbia em dū pluuia seu rorē dīne gratie impedit· qꝫ deꝰ superbis resistit· aīe ariditatē inducit Pane ariditatē patiebātur q̄ dicebant Nume·xi·Aīa nostra arida ē Et sicut arena si manu pssa fuerit p mīmia siccitatem vl ariditate strido rē facit Similit superbus q̄libet cuiq̄ ps sus vel tactus stridorē quēdā impatiētie stati ponit Eccī·xxv·Asserēs arenosꝰ in pedibꝰ.i.affectibꝰ ve teām.i.adā qñ audiuit ēitis vt oñ nē·V·Secdo ppt pderositatē· Nā arena ē pdē guissima· et hec pderositas refert ad irā· p quā hō efficit alys iportabil Pro·xxvij· Gū ue saxū et onerosa ē arena· sed ira stulti vtroqꝫ guior·V·Tercio ppt a q̄ vicinitatē q̄ refert ad incōtinētiaz Inuenit em arena sb aqs· sic in fluuys· ā iuxta aqs sicut in litoribus

maris· Sic sunt incontinētes quo
rum quidam sub aquis uolupta
tum et fluxu peccatorum carnali
um uiuunt a imorātur· ut formica
ry adulteri et huiusmodi· Quidā
uero ad modum arene que est in li
tore maris· etsi aqua non mundā
tur tamen ea aliquando fluctuāte
infunduntur· Et tales sunt coniu
gati· qui licet matrimonio licite
possunt uti tamen mundante i eis
concupiscentia in ipso carnali ope
quandoq; sordidantur· ℣. Quarto
ꝓpter partium discōtinuitatē· Nō
em̄ arena habz ptes q̄ pñt cōgluti
nari a continuari Et hinc ē q; ex a
rena non fit lapis· Nam arena in
aquis maris ab omni lutea viscosi
tate absoluitur Vnde uincens in ē
a siccitas in lapidem coagulari nō
patitur· ut dicit aristoteles in libro
de ꝓprietatib9 elemētorū Et sicut
dicit in libro Methe· Terra pura
nō fit lapis· q; siccitas uincens nō
facit ptiū terre cōtinuationē· sed
potius dissolutionē ꝓpter qđ nō ūti
tur in lapidē· Et multo fortius hoc
est in arena· cū sit terra naturalit̄
a sb̄stātialit̄ ficcior et durior· Hec
autem diuisio a discōtinuatio are
narum ptium ad inuidiam perti
net· q̄ glutinū caritatis excludens
tenz homines ab inuicem diuisos
ut etiam lapidi angulari cristo in
corpari nonpossīt ℣. Quinto ꝓpter
sterilitatem· Est em̄ arena sterilis
et infecunda· tum ꝓpter defectuz
caloris et humoris· tum ꝓpter do
minū siccitatis et frigoris· Vñ ym
bre superueniente non diffundit̄
nec dissoluitur. sed magis compri
mitur et indurat̄· Hec sterilitas
pertinet ad accidiam· q̄ calorem ca
ritatis et humorem deuotionis ex
cludens ariditatem mentis et frigi
ditatem inducens aiam sterilem a
infecūdam reddit· ut fructū bono
rū opum non ꝓducat ℣. Sexto ꝓ
ter mineralitatē Habet em̄ arena
ūtutem mineralē vl̄ saltem ei simi
lem· Vñ inter arenas fluuiales et
marinas inueniuntur arene auree
a lapides politi a gēme pciose Hoc
aūt ptinet ad auaricia· que circa
metalla aurū scz et argentū a hu
iusmoi ifudat Sapi· vn· Omne au
rū tanq̄ arena ē exigua· ℣. Septi
mo ꝓpter obstātiam· Obstāt em̄ a
rene q̄nq; fluibus ne intrent mare
Nam cumulate arene et in maris
ostys siue fluuy adunate q̄uis sint
pue· q; tamen sunt multe· flumen
impediunt et retardant ne intret
mare· a iō faciūt flumē intrōū re
tro redire· a p cāpos spargere· si
cut patet de milo· qui hoc modo ir
rigat totam trā egipti· sicut dicit
Ihe· sup Amos· vin· Hoc autē pti
net ad vitium gule Naz gula flumē
plenū aquis .i. peccatorē mollē et
assuetū delicys detinet et retardat
ne intret mare penitentie et religi
onis· Et aliquādo etiam si ingre
diatur ipsum retroire. i. q̄ cito fa
cit exire et redire ad seculum· ℣ si
dorus tamen dicit· q; mlus aquilo
nis flatibus ꝑcussy aquis retro
luctātibus intumescit a inundatio
nem facit egipti scz a medio augu
sti vsq; ad mediū septembris· Hāc
uero dicunt inundationem fieri ꝑ
tute stellarum· Sicut etiam virtu
te stellarum fit· vt i egipto nūq̄
pluat sicut dicit Plato in Thimeo
Et sicut videz etiā q; ūtute stellar
tis tpibz vbiq; tēpestates fiūt in
mari· vt circa festum oium sācto
rum· Vnde naute tunc maxime
portum querunt Aliqui uero attri
buunt diue ūtuti· ex quo talis di

poſicio data eſt ſpecialiť illi ŕgioni ſicut etiaz impetū maris· Ambro· enim attribuit diuine virtuti ſic diſponenti in prima creatione·

¶ Capitulum·lxxxx·

VOluptuoſus homo ſimilis eſt ſaturno· Nam saturn⁹ a ſaturando eſt dictus vt dicit Yſi⁸· Cuiꝰ vxor ops dicta eſt ab opulēcia quā tribuit mortalibꝰ In saturno enī delectatio gutturis In vxore delectatio ſignificatur carnis· in quibꝰ delectationibꝰ corporis voluptas conſiſtit· Sed adhuc oſtendunt voluptuoſum hominez eſſe ſaturno ſimilem voluptatum exitus effectus tempus et affectꝰ Exitus quidem quia saturnus pingebatur olim meſtiſſimus· Cuius cauſam aſſignant fabule· qa a filio ſuo ioue fingitur fuiſſe caſtratꝰ· qđ ꝓterea forte dicitur· qr plane ita iupiter impedit et tēperat malicia saturni· Sed verior cauſa triſticie eſt· quia vt dicit Ptholo· in libro de iudicijs aſtroꝝ saturnꝰ dat homīem ſb eius dnō natum vel conceptū eſſe triſtem· raro hilarē vel ridentē Vnde etiam in iudicijs merore et triſticiaz deſignat· Hec autē triſticia optit finē voluptatis· qa vt dicit Boe· Voluptas triſtes hēt exitus· ſcōz illū Pro· v· Nouiſſima illiꝰ amara quaſi abſinthiuz· ¶ Secūdo ſi conſideretur effectus Nā saturnꝰ eſt effectu frigidus et ſiccꝰ et ponderoſus· et ſic etiā in fabula pingit· Que oīa cōgruunt voluptati que infrigidat ſpūalis affectionis calorē extinguēdo· deſiccat humorē deuotionis conſumēdo· a gūat mētē ad īferiora deꝓmēdo· ¶ Tertio quātum ad tēpus· Nam saturnꝰ dicitur planeta nocturnꝰ· quia voluptas carnis querit tenebras noctis Job· xxiiij· Oculꝰ adultēri obſeruat caliginem ¶ Quarto tenet ſimilitudinem ſi cōſideretur voluptuoſi affectꝰ Nā ſicut dicit Ptholomeus Nati ſub saturno turpia et immunda non abhorrent veſtimēta· et alia etiā diligunt fetida Qđ totum moraliter competit luxurioſis qui non abhorrēt notā īfamie exteriorem Inſuper diligūt opera fetida et īmūda ¶ Item voluptas generat tēptationes carnis· ſicut pluuia ſuauis generat vermes Nam quando pluuia eſt ſuauis miſcetur cū humido aereo et terreſtri ſicco ex quo formatur corpus aīāti cum· cui ſtatim virtute ſtellaz daē anima Humidū enī bene ꝺmixtū cū terreſtri ex ipſo aere fit viſcoſū Et fit ſicut pellis ī qua cōtinue pulſas calidū facit ſpiritum· cui tāq ꝓprio ſubiecto datur anima ſēhibilis Quaſi autem ſuauitas pluuie ē voluptas delicioſe vite· que vermes ī terra generat· qr in carne temptationes ſuſcitat ¶ Item voluptas et habūdātia diuitiaruz et deliciarū ē pedica et laqueꝰ dyaboli q̄ hominē quem pſequitur capit Vnde labā perſequens iacob ī monte galaad eū comprehendit· Gen̄· xxxi· Mōs enim galaad fertiliſſimus et delicioſiſſimus eſſe dicitur in paſcuis frugibus et fontibꝰ In monte ergo galaad a laban iacob capiť Quia ī fertilitate et habundantia deliciarum homo a dyabolo temptatur et illaqueatur

¶ Capitulum·xci·

CHriſtus aſſimilať ſoli· Qui a ſol exœdit oīa luminaria celeſtia corporea ī quatuor ꝓprio ī q̄ritate Nā ſcōz tūdicōez

Alphragani dra·xxij·i fine Sol oi
ritur maior oibus corporibus· p9
illum·xv·stelle que in prima mag
nitudine int stellas fixas ponūtur
ab ipso·tercio iupiter·quarto sat
nus·quinto omnes stelle fixe suis
ordinibus posite·qs Ptholomeus i
septima distinctione almagesti·et
Alphraganus differentia·xix i sex
gradus magnitudinis diuidunt·
sexto loco mars·septimo tra·octa
uo venus·nono luna·decimo mer
curius Sicut autē dyom·dicit In
hys q nō mole sūt magna·idem est
magnū esse quod bonum· et idem
maius quod melius Vnde sicut sol
excedit omnia alia corpora in mag
nitudine quantitatis· ita xp̄us ex
cessit omnes sanctos in magnitu
dine bonitatis· nō m̄ptum deus s
etiam inm̄ptum homo·quia ipse ha
buit plenitudinem gratie pre om
nibus sanctis· Vnde dicitur habu
isse spiritum non ad mensuram .i.
totaliter nō particulariter quātuz
ad omnes gratie effectus·Vel nō
ad mensuram super omnem ꝓpor
tionem respectu aliorum hominuz
¶·Secundo sol excedit in claritate
qz in alys est luis principium vt di
cit Aristo·in libro de ꝓprietatibus e
lemētorū·et cū eo accordat Auice·
et Ptho·et messalach Dicunt emz
q sicut oīm caliditū est vna pma
causa scz ignis· ita oportet q om
nium lūi osorū sit vnū principium
Et hoc nō erit nisi sol·a idcirco vo
catur sol .i. solus lucens·Sic etiā in
hoīe qui est vt minor mūdus vnū
mēbz influit omnib9 scz cor·Opor
tet ergo q sol cuz sit principiuz lu
minis plus habeat de lumine q̄ a
liqd aliud corpus·sicut ignis plus
habet de calore· et cor de vitali vir
tute· Similiter ergo xp̄us qui est
principium vite spualis vel lumis
sapie·de q Jo.i. Erat lux vera ac̄·a
Eccī.i. Fons sapiētie vbū dei· opor
tuit vt pre oib9 alys sapiētie splē
dore fulgeret Eccī.xxiv· Quid luci
dius sole.i.quid sapienti9 xp̄o? de
quo dicit Ap9·Col·ij· q ī ipso sūt
omnes thesauri sapiētie et scientie
absconditi ¶·Tercio sol excedit in
dignitate·Vñ sol dr esse vas āmiā
bile·scdm illd Eccī·xlij· Sol in a
spectu ānūcians in exitu vas āmiā
rabile·opus excelsi in meridiano
exurit terraz· et in cōspectu ardo
ris eius qs poterit sustinere? Simi
liter et xp̄us excedit etiam in dig
nitate·quia inm̄ptum deus est equa
lis patri in dignitate nature·inm̄ptū
homo excedit oēs sanctos in dig
nitate glorie Joh.i. Vidimus glo
riam eius ac̄· Et ad Heb.i. Sedet
ad dexteraz maiestatis in excelsis·
tāto melior angelis ac̄· ¶·Quarto
sol excedit in potestate· Naz maio
ris virtutis est·et plus influit in i
feriora·primo sol habet quandā po
testatē et vtutē sup omnia corpa·
dū oia illūiat et superiora et inferio
ra·Vñ oia respicere dr Eccī·xlij·
Sol illūians per oia respexit·Silr
xp̄us dixit Math·xxviij· Data est
mihi oīs ptās in cēlo et in tra Spe
cialit aūt sol habet vtutē illumina
tiuā. Et ipe xp̄s dixit Jo·viij· Ego
sū lux mūdi· Itē vtutē inflāmati
uā Eccī·xlij· Triplicit sol exurēs
mōtes radios igneos exsufflās·a
de xp̄o dictū est Lu·vltimo· Nōne
cor nrm ardēs erat in nobis ac̄· I
tem renouatiuā·quia dum pozos
terre aperit virtutem latentem in
radicibus ad actum producit· et
quod mortuum videbatur reuiui
scit· et renouatur quod vetustate
tabuit Et ita similiter per cristum

renouamur et regeneramur in no uam vitam · secundz illud Epłe · iij · Renouamini spū mētis vrē · et induite nouum hominem ac̄ · Hic enim nouus homo cristus est ℣ · Item virtutē purgatiuā Nam tenebras fugit · et fetores cōsumendo purgat Sic xp̄s purgat tenebras ignorātie et feditates peccatorum Heb · i · Purgationē peccatoꝝ fa ciēs ℣ Itē virtutē nutritiuā Quia dū suo calore terre humiditatez resoluit · vi sua attractiua quod radi cibus est sil'e de illa attrahit · et i terre nascentium nutrimentum conuertit Sic cristus nutritor fide lium dixit Ego sum pastor bonus Qui calor e amoris resolut9 i mor tem · corp9 suum nobis simile tra didit in cibum · a sanguinem in po tum Et ideo ipē dicit · Caro mea ve re est cibus et cetera Joh · vi · ℣ · Item sol habet virtutem cōsiliati uā Vnde virtute sua cōsiliat in cor poribus animaliū quatuoꝝ elem ta Sic cristus reconsiliauit nos de o per mortem suam · secūdum ill'd Ro · v · Reconsiliati sumus deo per mortem filij sui ℣ · Item sol habet virtutē immutatiuaz Nā secūdum qđ ascendit et descendit p zodiaci signa · sic variat a immutat tempo ra Nam existens in nostro emispe rio diem facit · existens in alio no ctem inducit Similit cristus existēs p gratiam in anima illuminat eam et diem ibi facit Sed recedens ab ea per culpam tenebrosam et no cturnā dimittit ℣ · Item sol habet virtutē distinctiuā Quia secūdum ihn · versiones distinguit · nij · tpa āi Quia existens in ariete ver fa cit · ascēdēs ad cācrū estatē efficit · ad libra autūpnū ostituit · sed duz ad scorpionez hyemen introducit

Vnde Ecc̄i · i · Oriť sol a occidit aē Qđ secundū hugonē de sācto victo re sic expomť Oriť quādo sūliez p vernale eq̄noctium ingrediens ad nostrū polū ostrgit Occidit quan do p autūpnale exiēs ad inferiora descēdit Girat p meridiē · qn̄ i hy emalib9 signis omorať Flectiť ad a quilonez · qn̄ in estiuis signis que polo boreali vicīniora sunt circum fertur Similit sol spiritualis cristꝰ ortus est per incarnationez · Ps̄ · Ortus ē sol et cōgregati sunt Occi dit per pass onē Vñ Ps̄ · Sol cog nouit occasum suum Ad locum re uertitur per ascensionē Vnde Aba cuc · iij · Sol et luna io ē cristꝰ a tri umphās ecclesia steterūt in taber naculo suo sūliez in celo · Flectitur ad aquilon ē p suam ad iudicādum reuersionē Jé · i · Ab aq̄lone pande tur omne malū sup omnes habita tores terre quātum ad peccatores In iudicio stabit xp̄us sicut sol in medio celi Josue · x · Stetit sol i me dio celi · et dicit stetit · quia nō plꝰ flectetur · nec p̄ce · nec p̄cio ℣ · Itez xp̄s assilať luci · Quia lux ē altissi ma in ortu · velocissima i motu · spe ciosissima i aspectu · et efficacissima in effectu · Prio dico q lux est al tissima in ortu · quia causať et oriē de celo sūiz a sole et stellis q̄ sunt al tissima corpa situ et di g̃tate Ecc̄i · xxxix · Ego feci i celis vt oriet lumē indeficiēs Nā sicut calor est q̄litas actiua consequēs formā substanti alem ignis Ita lux est q̄litas acti ua cōsequens formam substantialez solis vel cuiq alteri9 corpis a se lu centis si aliqđ tale est Cuius signū est Quia radij diuersarum stellaz hñt diuisos effect9 scđm diuisas na turas corpm · Sed sicut lux oriť de substātia solis vel corporis a se lucez

Sic cristus filius dei genitus est de substantia altissimi scilz dei patris Ecci. xxnn. Ego ex ore altissi pon .i. de substātia patris. Nā sicut vbū sapientie nostre spūaliter siue in uisibiliter pcedit ab ore. ita filiꝰ a pre Vñ sicut lux est coeterna et co eua soli. quia ꝙcito fuit sol fuit lux sua. ita ꝙ si sol fuisset ab eterno. fuisset etiam lux ab eterno. ita filius est coeternꝰ pri vt dicit Augꝰ. Nec obstat ꝙ Gene .i. dicit fuisse pducta lux. postea sol quāto die. et secundū beatū diomsiū quarto capitulo de diuinis nominbꝰ Illa lux pmo die creata fuit lux sol ꝑ ī formis. ꝙtuz ad hoc ꝙ iam eāt sb stātia solis. et habebat illuminatiuā vtutē ī cōmuni. ꝑ postmodū data ē ei specialē et determinata ytus ad particulares effectꝰ. V. Secundo filiꝰ dei assimilatur luci. quia lux ē velocissima in motu Vidēꝰ em ꝙ sole appārēte in pūcto orientis. fit illuminatio totius emispherij nostri vsq; ad pūctū oppositū. Ex quo patet ꝙ lux nō ē corpꝰ. et si lux eēt corpus illuīatio eēt motus localis. Nulliꝰ aūt motꝰ localis corpis alicuiꝰ pt eē in īstāti. et omē qđ mouetur localiē necesse ē vt pus veniat ad mediuz magnitudinis ꝙ ad extremū. Illuminatio aūt fit in īstanti. quia qñ sbm alicuiꝰ forme susceptm ē ī vltia dispōne. tūc forma introducit ī īstāti. si aūt sbm esset īdispositū tūc q̄ dē requirēt tps nō qđē ex parte forme introducēde. ꝑ ex pte sbiecti susceptiui. ꝑ aer iq̄tū diaphanꝰ ē in vltima dispoē ad lumē. et ideo illuminatio fit in īstāti Itē et illuīatio nō est tm motus ꝑ terminꝰ Terminꝰ autē motus localis et cuiuscūq; motus semp est in īstāti. sicut generatio q̄ est terminꝰ alterationis fit in īstanti. Hoc autem competit filio dei per quē omnia creata sunt. Creatio enim est productio instantanea. Vnde sicut a luce in īstanti fit aeris illuminatio. ita a filio dei est in īstanti facta rei create productio Jo. i. Erat lux vera que illuī nataē Vel per subitā īcorporationē vel receptionē luminis in aere possuꝰ intelligere ipsam incarnationē verbi. Que quātū ad hoc fuit in īstāti. et ipsū corpus cristi fuit in ipso fue conceptionis exordio in īstāti formatum et organizatum. Non enim erat conueniens ꝙ filius dei corpus assumeret nisi formatum. Si autem ante perfectam formationez tempus aliquod conceptionis precessisset. non posset tota conceptio attribui filio dei q̄ non attribuitur ei nisi ratione assūptionis. et per hoc filius dei conceptus dicitur. quod aliter dici non posset. Et ideo ipsa distinctio membroꝝ et formatio in īstanti facta est ꝙ infinitam virtutem agentis et formantis Vnde Gregoriꝰ dicit ꝙ āgelo nunciante. et spiritu sancto supueniente. mox verbum in vtero. mox intra vterum verbū caro Localis tamen motus sanguinis ad locuz generationis qui conceptionem precedit. non fuit in īstāti. nec etiam augmentum corpori se conformans quod sequitur conceptionē Quia hoc ē cōtra rationē motꝰ localis et augmēti qđ etiā ñ fit sine motu locali sez ꝙ fiat in īstāti. Nota igitē ꝙ filiꝰ dei aliquādo vocatur lux sm illđ Jo. viij Ego sū lux mūdi. aliquādo vero splēdor Heb vj. Qui cū sit splēdor gle Aliqñ lumē. sm illđ Jo. i. Nō erat ille lux ꝑ vt testimoniū phiberet de luce. Lux aūt ꝓprie dicit est in sole. lumen

put recipitur in aere· seo splēdor put refultat ex polito et terso cor pore· scdz illd Machab vi· Refulsit sol in clipeos aureos et resplēdue erūt montes ab eis Silic filius dei ꝓprie dicitur lux put est in patre .i. Thi· vi· Lucem habitat ac̄· Seo lumen put est in carne Ysaie· lx· Surge illuminare ihrusalem quia uenit t lumen tuū· Seo splendor ap pellatur put exiuit de vgine Ysa· xlv· Donec egrediatur ut splēdor iustus eius· Scriptura tamen uarie et diuersimode hys interduz uti tur nominib9· ¶ Tercio filius dei assimilatur luci· quia est speciosissi ma in aspectu ꝑmo etiam sine luce nil apparet plenum· Vnde Ambo· dicit q lux est plemtudo oīs ete ature visibilis· Cuius est maxima gratia q in suo conspectu omnia mūdi corpora laudib9 facit digna Sic etiā filij9 dei de quo dicitur Sapi entie· vij· speciosior est sole et sup omnem stellarum dispositionem Est pulchritudo et ornamētū oīs creature· nō tantū visibilis seo etiam inuisibilis· Et ideo nota q ꝑm dionisiū nij· ca· de diuinis nominibus filius qui et verbuz dei dicitur habet pulchritudinem substātiuaz causatiuam et exessiuam· Primo filius dei nō habet pulchritudinez accidentalem seo substātiuam et essencialem· Nam pulchritudo eiꝰ nō est ab alia re causata vel ptcipata Et ideo dicimus ipsum nō tantum pulchrum seo et pulchritudinē· In creaturis em differūt pulchritudo et pulchruz sicut causa et causatū et sicut ptcipans et ptcipatuz· qꝛ pulchrū dicitur quod ptcipat pul chritudinem· pulchritudo enim creature est q̄daz ptcipacio cause oīa pulchrificantis· et ideo creatuā dz pulchra seo nō pulchritudo· ꝙ deꝰ qui est essencialit pulcher et nō ꝑ ptcipationē alicuiꝰ alterius dicit pulchritudo· ¶ Secūdo habet pul chritudinem exessiuā· Dicit enim verbū dei pulchruz sicut pulcherri mū et superpulchrum vt dicit Dio misiꝰ· q̄a pulchritudo sua exedit i pluribus omnē pulchritudinem· ¶ Primo in veritate· q̄a non est pul chritudo eius ficta vl artificiata seo naturalis et vera· ¶ Item in ꝓpetui tate· quia nūq̄ destruit· nec ipe de us aliqñ sua pulchritudine destitui tur· Item in vniformitate· q̄a pul chritudo sua nō auget nec diminu itur· Item in totalitate siue vnīū salitate. quia nō vno respectu pul cher a alio turpis· neq hic pulcher et illic nō· neq aliquibus pulcher et quibusdā non pulcher· seo sicut ipse scdm seipm cuz seipso semper existens vniformiter pulcher· et si cut preseris in semetipso exedens formā et pulchritudinē omnis pul chri· ¶ Tercio pulchritudo sua ē pulchritudo causatiua omnis pul chritudinis tripliciter· Primo effi cienter· quia scz pulchrificat omīa existentia scdm ipsorum ꝓpriam ꝓportionem· et causat vniuersalē armoniam et claritatē iuxta signi ficationem solaris luminis cum ful goreq emittit· et vniuersitatem re rerum pulchrificans distributiōe sui fontani radij· Vnde istud pul chrum est sicut principium effecti uum omnis pulchritudinis· Secūdo exēplarit· Omnis em pulchritu do a ōne pulchrū vniformit· a cau salit ꝑexistit i simplici a supnatuā li natuā oīm pulchrorū· et ipa est tā exēplaris oīm i vbo· q ꝑm ipsū oīa denoiant· ꝓpt qd Boe· dicit de deo· ij· de ysolatione· Quōdū mēte

gerētis similiq; potētia formaꝝ pulchrū pulcherrim⁹ ipse. ¶ Itē tercio finaliter. Quia sc̄z finis est est ommiū pulchroꝝ. omnia enim fiūt causa pulchri. et ꝓpter hoc pulchrū idē est qđ bonum quia omnia desiderāt pulchrū et bonū ¶ Quarto cristus assimilatur luci ex eo q̄ lux est efficacissima in effectu. Vnde Dyo⁹ dicit. q̄ lux omnib⁹ corporib⁹ cognitionem cōfert ⁊ vitam et motū. Et qđ qđ in istis inferioribus cātur. mediāte luce ꝓducitur. Et hoc etiam dicit Auicēna Ex quo etiam cōcluditur et arguit. q̄ lux nō habet in aere tantū esse intentionale ꝫ etiam reale. ex eo q̄ intentiones nō cānt trāsmutationes naturales. Nec obstat q̄ minima albedo vt in mue celum trāsmutat. ⁊ ita videtur q̄ intentio si fortis sit. possit transmutare realiter Dicendum q̄ albedo q̄tumcūq; magna nō habet oculuz realiter trāsmutare tōe qua color. vel tōe qua intētionē suā multiplicat in medio. sed ea tōe q̄ aerem facit lucidiorem siue lucē adauget. ꝓpter qđ reddit visui obiectū imꝓportionatū tōe nimie claritatis. ⁊ aer sic fortit illuminatus oculū cōtingit realit. ⁊ ita ipsum trāsmutare potest ratione excellentis lucidi et non ratione intentionis colorate. Possum⁹ ergo effect⁹ lucis filio dei adaptare. cuius existere i carne humana nō fuit intētionale et fantasticum vel ymaginarium. sed verum et reale sicut et lucis esse est reale in aere. Fuit enim verus deus et verus homo. Et ideo ipse est similis luci. ¶ Primo quia lux est verū generatiua. quod quidem habet lux inq̄ tū instrumentaliter agit in vtute corporum celestium ad producendas formas substantiales. Ita etiam similiter per ipsuz verbum .i. per filium dei omnia producta sunt. secundum illud Johannis .i. Omnia per ipsum facta sunt .i. creata. et sine ipso factum est michil. Sed intelligendum per ipsum nō sicut per instrumentum. Vnde in hoc non est simile de luce. sed intelligendum ē omnia esse facta per verbuz. sicut artificiata dicuntur esse facta p artificem .i. per rationem artis preconceptā. Nunq̄ enim aliquis faceret aliquid nisi preexisteret actualis preconceptio sue sapiētie. que est forma ⁊ ratio rei facte. sicut forma archē in mente artificis preconcepta est ratio archē faciēdē. Et silit deus pater michil operatur nisi per conceptum sui intellectus qui est sapientia ab eterno concepta scilz dei verbum et dei filius. et ideo impossibile ē q̄ aliquid faciat nisi p filium. Et ideo Augustin⁹ dicit q̄ verbum est ars plena rationuz viuentiū. Dicit etiā patrē per filium oīa fecisse inq̄tuz filius ab ipso prē hab; q̄ sit causa oīm factorū. ⁊ iō nō seqt̄ q̄ sit vt instrumētū vel minister pīis. q̄ eandē numero et eq̄lē vtutē quā pr̄ hēt et filius ab ipso hēt p quā opat ¶ Secdo q̄ lux ē fuilūis oīb⁹ cōicatiua Ita xp̄us q̄tū in se ē. lumē gē vel mie sue cōicat vniuersis. Jo. i. Illuiat oēz hominez venientem in hunc mundū. Crisostomus dicit q̄ illuminat q̄tum de se est omnem hominem. quia ex parte sua nulli deest. ymo vult omnes homines saluos fieri. et ad agnitionem veritatis venire .i. Thimo. ii. Vnde si quis nō illumnatur nō est ex pte dei sed ex pte hominis auertētis se a lumine illuminante. Sicut etiā hō nō illuminatur a sole. vel qm

domo tenebrosa se ĩcludit · vel qñ oculos claudit · vel quando obstaculũ ĩterponit · Sic etiaz spũaliter nõ illuminatur a xpõ · vel qui ĩ tenebris ignorãtie voluntarie se claudit Job · xxiy · Ipsi fuerunt rebelles lumĩ · vel qui oculos amme ĩtellectũ sez a voluntatem deo nõ aperit Dame · xiy · Declinauerũt oculos suos vt nõ viderent cẽlũ · neq recordarentur iudiciorũ iustorũ Vel qui peccati mortalis obstaculũ ĩterponit Pſ · Supercecidit ignis et nõ viderunt solem ¶ Tercio qa lux est errantium siue deuiantium directiua · et xpus est onx et director quẽ sequentes errare nõ pñt · Jo · viij · Ego sum lux mundi · qui sequitur me nõ ãbulat ĩ tenebris scilz deuj vel erroris · Non enim sequens cristũ ambulat ĩ tenebris ignorantie · quia ipse ẽ veritas · neq ĩ tenebris culpe · quia ipse ẽ via · neq ĩ tenebris dampnationis eterne · quia ipse est vita ¶ Quarto quia lux est occultorũ manifestatiua Hoc autem crist9 faciet ĩ vltimo iudicio qñdo illuminabit abscondita tenebratum · a manifestabit cõsilia cordium .i. Corĩ · xxj · ¶ Item cristus similis fuit monti oliuo · qui est mons Macedonie ita excelsus vt nubes sub eo esse dicãtur · Tante em altitudinis est q õnes aeris turbines a impressiones expedit · quez Phĩ astendentes vt eis sus st illaz inspicerent ibi viuere non poterant nisi spongias plenas aqua portarent · vt sic p aque attractionem aerem grossiorẽ hauirẽt vt dicitur ĩ hystoria · Hec autem omnia cristo cõpetunt qui omnes nubes .i. sãctos excessit altitudine vite · omnes turbines passionũ vel tribulationuz altitudine patientie · omnes Phõs altitudine sapientie · nec altitudinez siue diuinitatis Phĩ cõtingere potuerũt · nisi eũ spongys .i. creaturis plenis aq ipsius celestis sapientie · Omnes enim creature vt pus dictum est diuinam sapientiam representant · Dominus enim illam effudit supẽ omnia opera sua · vt dicitur Eccĩ .i. Et ipsi Phĩ non cognouerunt deũ nisi ex creaturis Roma .i. Inuisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciunt · sempiterna quoq virtus eius et diuinitas ·

¶ Capitulum · xeij ·

Christiani iudei et sarracẽi differunt ad modum plane tax · Nam planete aliqui sunt boni qui nulli nocent · sed tax suos quorum natiuitati dominant q̃ non suos adiuuare dicũtur · Tales ergo dicunt cristiani · q̃b9 Ap9 · dicit · Nemini dantes vllam offensionem · Vnde tam suis q̃ non suis benefacere iubentur · Luce · vi · Diligite inimicos vestros · benefacite hys qui oderunt vos · Quidam vero planete sũt mali vt mars et saturnus · qui non suis obsũt suis tamẽ prosunt Tales sũt hodie iudei · q̃ licet suis nõ fenorent · tamẽ fenorant nõ suis vt xpianis et alys nationib9 · Item dicunt se sm legem suã ad diligẽdũ amicos teneri · et ad odiendum inimicos Vñ ad illũ pceptũ Diliges amicũ l̃ proximũ tuũ addiderũt i suis trẽditionib9 · a odio habeb ĩimicũ · q̃m additionẽ correxit dñs Mat · v · Quidã planete vero mediocres sũt · vt sol luã mercurij9 · Nam suis bona ingerunt · nõ suis modo bona modo mala · Tales aũt dicẽt esse sarracẽi · Quia nõ se luz inter se sũt misericordes ·

seo etiaz interdum cristianis imsē
cordiaz impendunt licz eos tamē
frequenter impugnēt In hoc tamē
sunt minus mali sarracēm q̄ iudei
qr cristum reuerētur quem iudei
blasphemāt · Cōfitentur em sarra
cēm cristum ex maria virgine sine
viri semine natum Hoc est certuz
et ego qui inter eos fui · frequēter
hoc audiui ab eis · et a suis sacha
nys qui religiosi sunt dicti apud e
os · et muschetis .i. qui eoruz escas
officiant Vnde in libro qui dicitur
alcoran id est lex quam condidit
mahumeth ꝓpōit̄ questio vna sic
Que femina de masculo tantum · a
quis masculus de femina tantum?
Et respondit Eua ex adam · cristꝰ
ex marie virgine · Item querit · q̄
sunt tria que sine seminis commix
tione edita fuerunt ? Respondet ·
Adam Aries abrahe et Cristus //.
Item confitentur sarracēm beatā
mariam fuisse per angelos commē
datam · et de cristo nascituro fuisse
edoctam et certificatam Et in eo
dem libro primo sic dicitur Ange
li mariā alloquētes inquiūt O ma
ria ommbꝰ viris et mulieribꝰ splē
didior · mundior atq; letior · soli de
o perseuerāter studens · ipsiz cum
huiusmodi gembꝰ deo sē flectētibus
adorās · et nequaq̄ in terenas sor
des piciētibꝰ et curā agētibꝰ · quis
marie custos efficeret̄ · Hec archa
na secretissima cōmitto āgel̄ dicen
tibꝰ O maria cui sūmi nūcij gaudi
u cū verbo dei cuius nomen est ihe
sus cristꝰ filius marie · q̄ est facies
ommiū gētiū i hoc seculo et futuro
Genes et infātulos cunabula seruā
tes cōuemens · preses sapiēs vir
optimus ab vniuersitatis creato
re mittitur Respondet illa O deus
cui virū nō tetigerim quomō accipi
am ? Respondet angeli Deo michil
occurrit impossibile oia put vult o
panti Cuiꝰ mādatū omne · fuū pla
cere perficit · ipseq; filium suū cum
diuina virtute vemētē · librū legisse
rum omniscq; magisterij pitiam et
testimoniū ac euāgeliū mādatūcq;
filys isrl̄ edocebit Ille nāq; formis
volatilium luteis ac apositis insuf
flās · volare faciet Cecos a mutos
curabit · morphaticos a lepsos mū
dabit · mortuos creatore coopan
te viuificabit · q̄sq̄ō conecturis q̄o
ve disputatione deputatū sit ꝓpa
labit · similit̄ cūcta q̄ in deum credē
tibus mirabilia censentur //. Item
cōfitetur eadez lex sarracenorum
cristū fuisse sūmū ommū ꝓphetarū
apud deū Vnde in eod̄ libro maho
meth introducit deum loquētem a
dicētē · Oīm ꝓphetaz alio sup aliū
p me sublimato · et eorū q̄busdā ni
deo locutis · cristo marie filio aiaz
nāz ꝓprie oferētes vi atq; vtutē
pre ceteris prebuim? //. Item con
fitētur cristū esse verbū et virtutē
dei et ideo ibid̄ dicit̄ q̄ qñ deus iu
dicabit mūdū · clamabūt hoies ad
eū et dicēt Jhesu criste spiritus et
verbū dei et virtus dei · moueat te
pietas tua intercede pro nobis Et
tūc dicet eis · Esuriui ac̄ · sicut ē in
euāgelio p oia //. Item cōmendat
idem liber legem et euangelium
cristi · et dicit tres leges esse a deo
in quibus recte vie traduntur · sci
licet legem moysi et euāgelium
et suum alcoranum · Et ideo dicit̄
in .i. libro · Deꝰ pius et misericors
viuus et altissimus · qui prius tes
tamentuz · deinde euangelium rec
tā viā hominibus tradidit · postre
mum librum veracissimum alcorā
de super prebuit · //. Item in eod̄
introducit deum sibi loquentem a

dicentem sibi precepta legum et mores· sicut noe et abrahe et moysi et cristo tradidimus Ite confitee eadem lex q̄ in resurrectione gña li omnes perfecti in forma xpi resurgent Vnde dicit· perfecti omes in statu ade et forma xpi resurgent· nūq̄ incrementū a decremētū pati ētes Ite eadem lex vsurarios de testatur· Vnde ibidē dr· Dom̄ viri deum timete et fenorati pretermittite· De fenore enim homies viuētes non misi quasi demoniaci resurgēt· Nec omnia magnifica de xpo euangelio et virgine scripta sunt in alchoran .i. in lege sarracenorum quā eis mahumeth dedit Que licz multa falsa contineat a īmunditīe etiam multa testimonia perhibet nostre fidei veritati· vt sup̄ patuit· Que omia introduxi ad exaggerandum infidelitatem iudeorum xp̄m blasphemantium· cum tamē scripture eorum testimonia perhibuerunt xpo sicut dixit eis Scrutamini scripturas· quia ille testimoniū phibent de me· a tamē ceci negāt quez sarracēni ignorantes scripturas venerantur et adorant·

Capitulū. xcin·

Zelus dei assimilatur aeri· q̄ habz tres regiones· quaz suprema que igni iuncta est rara est et vehementer calida propter vicinitatem ignis· et p̄ter radios stellaz et lumē· que sibi sunt viciniora· a illa pars est locus inflāmatiois per se· et dicitur regio estus· Huic similes sunt qui magno zelo ardore feruescunt Ps Zelus domus tue comedit me Glosa Zelus est bonus feruor animi· quo mens pro defensione veritatis accenditur· eo q̄ quelibet praua que vidz corrigere satagit· si neq̄t

tol erat et gemit Iste zelus causā tur in sanctis ex inflammatione ignis spiritus sancti vel caritatis diuine· et ex radijs stellaruz .i. exemplis sanctorum patrum· sicut phinees helie et aliorum· qui multum zelauerunt p deo a lege eius· prio Machab· ij· Phynees pat noster zelando zelum dei accepit testamēti sacerdotij eterni· et helias dixit· iij· Re· xix· Zelo zelatus sum p domino Secunda regio aeris siue media zona ē locus frigoris· q̄a illa n̄ habet calorē ex vicino igne sicut regio supior· nec ex reflexione radio p sicut regio inferior· eo q̄ radij nō reflectuntur ad trāsparēs siue peruium· aut ad multum dyaphanū· sed tantuz ad solidū planū· a plus fuerit terrū· vt est aque superficies vel speculi l' alio modo politum vel planū· Huic aeri similes sunt qui sunt totaliter frigidi· ita vt nec zelo dei tangant· quia nec igne diuini amoris incendunt· nec radijs .i. exēplis sanctorū tanguntur· et ideo aufert ab eis dyabolus zelū bonū· Tales sunt plati mali q̄ de gregis sui dissipatione nō curāt Ysa· xi· Auferetur zelus effraym· Effraym interpretatur augmētum vl' fertilitas· a signat prelatos qui cogitant de temporaliū augmētatione et nichil de animaz perditione Tercia regio aeris est tepida vel tēperata fusci piēs aliqd de superiori et aliquid ab inferiori· est tamē in tpate calida sedm q̄d vincitur ab inferioribus q̄busdā temporibus· et in tpate frigida sedz q̄d vincitur a superioribus quibusdam temporibus alijs· Huic silles sūt qui zelū dei habent tepidum vel inordinatum Ita aliquando vincuntur ab inferioribus passioibus ira vel odio· et tunc

nimis meandescūt. Quādoq; vero fupiox vel potentiorū timore pter riti ommino a zelo tepescūt a frige scunt Tales habent zelum. sed nō scām scientiam. i. discretionez Ho. x. Patet ergo q; zelus frigidꝰ aut sit nullus est dampnabilis. tepidꝰ reprehensibilis. feruidus et caritati uus laudabilis qui mētur celeste pmium. i. Achab. ij. Helias duz zelat zelum legis receptus est in cē lum Ad quod nos perducat xps q̄ est benedictus Amen.

Explicit liber pmꝰ de similitudinibus rez.

Incipiunt capitula libri secundi sc̄ōrdīnē alphabeti.

De amatoribꝰ dei .i.
De anima ij.
De auaricia iij.
De bonis viris iiij.
De caritate v.
De contemplatione vi.
De continentia vij.
De correptiōe viij.
De dilectione ix.
De eloquētia x.
De eucharistia xi.
De fide xij.
De gratia dei xiij.
De humilitate xiiij.
De humilibus xv.
De igne gehēne xvi.
De ypocritis xvij.
De iustitia xviij.
De iustis xix.
De luxuria xx.
De maria matre dñi xxi.
De misericordia xxij.
De opē bono xxiij.
De pacientia xxiiij.
De pēnitentia xxv.
De pēnitentibus xxvi.

De predicatoribus xxvij.
De prudentia xxviij.
De purificatione cordis et purifica tione peccati xxix.
De querendo xpm xxx.
De sanctis xxxi.
De sapientia xxxij.
De scientia l' sapiētia hūana xxxiij.
De sobrietate xxxiiij.
De superbia xxxv.
De temperantia xxxvi.
De timore dei xxxvij.
De tribulatione xxxviij.
De virginitate xxxix.
De virtutibus xl.
De xpo xli.

Explicīunt capitula secūdi libri.

Incipit tabula exemplorum secun di libri non secundum ordinem al phabeti sed secundum ordinem ip sarum rerum.

De septem spēciebus metal lorum xl.
De auro xxxij.
De auro obrizo xxxij.
De auricalco xxvij.
De auripigmento xxv.
De argento xxvij.
De argento viuo xxxv.
De electro xix.
De stanno xxxvi.
De plumbo xxxviij. et xl.
De ere x.
De calibe vij.
De ferro xviij. et xxix.
De ferri purgatione eodē
De lapidibus .i. et imphemis xli
De petris iij.
De marmoribus xiij.
De alabastro xxxi.
De gēmis preciosis eodem
De origine gēmarū eodem
De discretione gēmarū

De virtuositate gēmarū eodē
De adamāte xxvi
De achate xxxiij
De ametisto xxxvi
De berillo xxxvij
De calcedonio xxi
De carbunculo xij
De crisolyto xlij
De crisopasso xxviij
De cristallo xxv
De iacincto xxviij
De iaspide xiij
De ligurio xxv
De margaritis vij
De onichino iij et xxiij
De saphiro vi xiij et xxv
De sardio v
De sardonico xxi
De sinaragco eodē
De topasio xxx
De asbesto xvi
De abilisto xxvi
De assabanonia xxiij
De allectoria xxiij
De almatanfica xxvi
De amiathon xij
De argarite xxv
De asterite xxxix
De astrione xxvij
De celidonio xv
De tacamo xxvi
De corallo xxix
De corneola xxxij
De cote viij
De crisolemio xvij
De dyaclote xi
De dyonio xxxiij
De eschite xi
De yride xxij
De magnete xiiij et xxxv
De vesten xxxi
De sigmite viij
De symech vi
De teramco eodē
De mitra xiij a xxv
De sale xiij
De salgēma eodem
De sulphure xx
De tartaro ix
De vitro ij
De bitumine v
De calce ix
Explicit tabla exēplor libri secūdi

Incipit plogus libri secūdi de metallis atq lapidibus.

Abz argē tū venarū suarz prīcipia. et auro locꝰ est in quo cōflatur. ferrz de tra tollitur. a lapis calore solutus in es cōuertit. Job. xxvij. Diuine pudētie largitas. a q̄ quecūq creata sunt onexiomis mirabilis ordine gubnāt. rō nali creature. t. hoī sic corpa iferio ra sbiecit. vt ei in sbsidiū adērent infirmitatis. et documētū insup porrigēnt veritatis. et in exēplū illi fierēt etiā homitatis. Nā ex vsu vario sēsibiliū corpm humanī corpis labilitatī sucurrit. qđ ex eis dez ex quibꝰ cōstat corpibꝰ enutrit. ex eo ordem quoq corporum speciebus informant sēsus. a rō eruditur. vt sic humana condicio a sēsu sumat inicīū. ex nō p se res sensibiles. t. p suas sbas et eētias sed tantuz per suas spēs aie illabunt. ex q̄bꝰ hūana rō dū hinc in iuestigando discurrit. rōes formar q̄plurimas. ex q̄bꝰ intelligibiles elicit varietates. non solum de rebus infimis sed etiam de supremis. Sic enim inuisibilia dei a creatura mūdi per ea que facta sūt intellecta conspiciūtur.

Quia vero opus nature est op⁹ intelligentie · ex eo q corporalia mediantibus angelis a deo gubernantur · etiam ex ipsis corpibus humana dirigitur ratio · ex motib⁹ eorum et ordine exempla sumens et regulas suarum actionum · nō tantū artificialium in quib⁹ ars imitatur naturā · sed etiam moralium operum directiua Et quomā inter cetera talia potissime mineralia corpora · vt sunt ferrum vel argentū vel aurum et alia quecūq metalla · et cum eis etiam lapides hūane necessitati deseruiūt · scriptura sacra dīmtus inspirata · in qua testāte Ap⁹ · Que cūq scripta sunt ad nostram doctrinā scripta sunt · de eis frequēti⁹ legitur · vt nō tantū ad mōdum corporis illa concessa putemus · sed etiam ad morum exemplum inspicere studeamus · Quapter Job diuīsas metallorum origines in verbis pmissis declarat siue describit · Ex quibus beatus Greg⁹ · in libro suo moralium perutiles moralitates assumit · Ait enim beatus Job · Habet argentum venarum suarū ac̄ · In quibus verbis pensandum est q nequaq taz sanctissim⁹ vir aut de minera argenti aut de loco oblatiōis auri · aut de ferri origine · aut de solutione lapidis · et de eris formatione tam seriose tractasset · si talia ad nrāz doctriāz pficē nō nouisset · Et ideo beatus Greg⁹ · dicit per argentum significari predicatorum doctrinam · cuius venarū principium est sacre scripture pagina Nam qui ad vere predicationis verba se preparant necesse est vt in eiū a sacre scripturē pagina sumāt In auro vero significatur martirū patientia · cuius conflationis id est probationis locus catholica est ecclesia · Quia non nisi in catholica ecclesia veri martires sūt · ex eo q sine fide spe et caritate quibus membra iunguntur ecclesie nō habet passio meritum · sicut in hereticis patet · Vnde Ap⁹ · dicit prima Corinthe · xiij · Si tradidero corp⁹ meum ita vt ardeam caritatem autem nō habeam michil michi pdest In ferro autem accipitur bonum operandi potentia · seu fortitudo sanctorum · quod ferrum de terra tollitur · quia fortiores viri a terrena quā prius tenuerant actione separantur · a pugnatores ipsius ecclesie ac pugiles deputantur · In lapide vero significatur interior cordis duricia · et in ere caritatis cōstantia · Vnde tūc lapis calore soluitur quādo cor durum a a diuini amoris igne frigidum feruore spiritus tangitur et ad amorē mollitur · et tūc in es conuertitur quādo caritate solidatum ad bona opera roborat · vt sicut prius dur⁹ fuerat in amore seculi ita se postmodum fortem exhibeat in amorez dei · Et quia de alijs h⁹modi talibus metallis seu lapidibus de quib⁹ in scriptura legitur frequenter et in pluribus locis est idem estimandū videlicet q ad nostram cōferant disciplinam · Est nostre intentionis ꝓpositum p⁹ exempla simplicium corporum que iam sunt in primo libro adducta · In hoc scdo libro de metallis atq lapidibus · tam preciosis q̄ cōmunibus · et de alijs mineralibus exēpla introducere varia et moribus adaptare · eūdē seruando ordinem quē scz in principio tenuimus · tā in capitulorum materijs q̄ in exemplis ·

Explicit ꝓlogus libri secūdi ·

Incipit liber secūdus de exemplis et similitudinibus rerum.

¶ Capitulum.i.

AMatores dei assimilantur lapidibus ꝓpter octo. Prīo quidē quia lapides sūt naturaliē frigidi a sicci eo ꝙ ex pūbus ẏre solidis et compactis lapidis substātia gn̄atur Vex est tamē vt dicit Arist. in q̄rto Methe. ex sola ẏra nō fit lapis. ꝙ vīcens in ea siccitas nō pmittit vt in lapidē coagulari possit. Sed ex cōmixtione ẏre et aque fit lutū. qđ inter ẏram et petrā est mediū. qđ dū per partiū suaꝝ fortiter coagulationē constrīgit in lapidē mutat. Vnde tali trīsinutationi lutū vnctuosū ē aptius. Habet ergo lapis ex ẏra siccitatē. et ex aq̄ simul et ẏra frigiditatē. Vn̄ ē naturaliter sīc dictus est frigidus et siccus. Et ista cōpetūt spūaliter amicis dei. quos caritas facit frigidos ab īsatiabili auaricia. Caritas em̄ non q̄rit que sua sunt. sīc dr̄. i. Corīm. xiij. Itē facit eos siccos a fluxu cōcupiscentie. ꝙ vīus dīni amoris restrīgit lubricū carnis. sicut patet in magdalena. Et tales sunt lapides sancti q̄ sunt sine affectione carnis et mundi Zach. ix. Lapides sācti eleuantur super ẏram eius. Secundo lapides sunt substantialiter compacti Quia sancti sunt in seipsis coagulati vīculo siue coagulo dilectionis et gratie Vnde caritas dicitur esse vīculum perfectionis Col. iij. Tercio quoq; lapides sunt mirabiliter duri. et amici dei sunt duri per soliditatē patientie. quia caritas patiens est. Vnde sicut lapis a sua duricia ex aque īfusione nō soluitur. Sic amicus dei ex tribulationis cōcussione a sua patientia nō mouet Job. xli. Cor eius īdurabitur q̄si lapis aē. Item sancti sibiipsis duri sunt per austeritatem pēnitētie Itē quandoq; duri sunt alīs p correctionē a seueritatē iustitie. q̄ tanq̄ vga ferrea alios regunt Deutro. viij. Cuius lapides ferr̄ sunt Quarto quia lapides sūt g̃uiter ponderosi. Sic amici dei sūt graues et pōderosi per grauitatē morū a deliberationē prudentie. siue i factis siue īn dictis. scōm illud Eccī. xxi. Verba sapientū statera pōderabuntur. a talīū opa vel vba sūt magis g̃ta bonis Ps̄. Placuerunt seruis tuis lapides eius. Quīto q̄ lapides sūt vtualiē igniti. q̄uis em̄ lapis ex se sit frigidus ignē tn̄ emittit si fortiter sit percussus. Nā ex forti et violenta aeris collisionē īn superficie ferri et lapidis subito aer allīsus ignīt et scīntillando de lapide egredit. Sic a amatores dei q̄nq̄ sint frigidi ab estu amoris mūdani. cuz tn̄ ab ipso mūdo fortiter alliduntur. tūc dīno amore fortius igniuntur Vnde precipue in tribulationibus et persecutionibus positi igneis scīntillis emicant vel operum vel verborum. et talium opa sunt sacrificia deo accepta. Secūdo Machabeorū. x. De igneis lapidibus igne concepto sacrificium obtulerunt Sexto quia lapides sūt īfimi loci petitiui. Quia amici dei īfima petunt per humilitatē Luce. xiv. Recumbe īn nouissimo loco. i. Corīnt. xij. Ministratio mortis deformata īn lapidibus fuit īn gloria. Dec ministratio lapidum ē humiliuz abiectio. cuius est ministrare obsequia. mortificare vicia. deformare eoruz corpora. quia humiles nec corpora eorum ornāt nec colūt

Vnde apparēt in corpōre despecti · et ideo signātur per lapides impoli tos Josue · xiij · Edificāt altare id est altitudinez ecclesie de lapidib⁹ impolitis id est de hominib⁹ despec tis et inultis Item eius est glorifi care Prouerbiorū · xxix · Humilez spiritu suscipiet gloria // Septimo quia lapides sunt terre compressi ui quia scilicet amici dei terrā cor poris sui comprimūt et domant p laborem pñe et abstinentie · secun dum illud .1. Cori · ix · Castigo cor pus meū et in seruitutē redigo ac Eccl · xxij · Lapides grandes desup irruentes Sūt enim amatores dei lapides grandes quo ad spiritū · de super iruētes per corpis dominiū quia spiritus i eis carnē sibi subiu gat potenter et violenter // Octa uo quia lapides sunt diuersarum partium terre ne dilabant vnitiui Vñ Ambrosi⁹ dicit q lapides sunt ossa terre · quia hoc in terra ꝓban tur facere q8 faciunt ossa in corpo re Similit amici dei dum homines terrenos admuicē discordes ad cō cordiam et pacē reducūt quasi qui dā lapides medij diuersas partes terre admuicem coniungunt Ymmo etiā sicut in muro mediāte cal ce lapides cōnectūtur · ita etiam a matores dei mediante caritate in uicem ciūgūt · i · Machabeorū · x · Jonathas dixit facientib⁹ exstrui te muros i mōte syō a i circuitu de lapidib⁹ q̄dratis Isti lapides q̄dratī sūt amici dei q̄ deus q̄druplicit dili gūt scz ex toto corde ex tota aīa et ex tota mēte et ex oīb⁹ viribus sic dī Luce · x · Et ē itelligēdū ex toto corde .i. ex tota intētiōe vt scz tota nrā itētio ferat in deū · ex tota mēte .i. intellectu scz vt intellectus ei to taliter sbdatur · ex tota aīa id est

voluntate scilicet vt appetit⁹ secun dū ipsā reguletur Ex omnib⁹ viri bus scilicet q omnis actus noster interior ei obediat et ꝓpter ipsū fiat

¶ Capitulum · ij ·

Anima debz assimilari vitrō Primo quia vitrū est fum me perspicuuz Nam in ali is vasis metallicis q̄dq̄ intus pon ē visui occultat In vitro autē q̄li bet liquor posit⁹ q̄lis est intus tal exterius oculis representatur vt di cit Vis · Nec pspicuitas fit in aīa penitētis · qñ q̄dq̄ ē itus i conscia extra per confessionem proditur iudicio sacerdotis Mat · viij · Va de et ostēde te sacerdoti Proūbi · xxix · Splendet in vitro color eius scilicet vini et similiter cuiuslibet alteri⁹ liquoris imissi // Secūdo q vitrum ē totalit lumini pzuiū Nā massa vitrea q̄ nūc fit ex cinerib⁹ arborū et herbarū p fortissimā ig nis oflagrationē ex quibus cineri bus fit vitrū sicut cū nūc vtrumq⁹ admiscetur cū i fornace fuerit liq facta et pfecte depurata cōtrahit sbe puritatē et pspicuitatē ꝓpter quā totaliter a lumine penetratur Similit anima per mūdiciam puri tatis et pspicuitatē simplicitatis ef ficit lucis diuine gracie plenissime susceptiua Apoc · xxv · Platee ciui tatis aurū mundū et tāq̄ vitrum plucidū // Tercio q vitrū est ymaginū et vmbrarū representatiū Nulla em̄ alia materia ē sic specularis vt ista Vñ de vitro ꝓpue officiū specula Nec aūt repñtatio aīe cō uenit tripliciter Vno mō secūdum naturā q scilicz it omnes naturas siue formas materie vnitas magis repñtat ipā aīa i se ymagine trini tatis · licz hec repñtatio sit sōz ptē itellectualē que nō ē act⁹ materie

alie⁹ ím⁹ tū hmōi · Vñ dr Gene · j
Faciam⁹ hominē ad ymaginez et
similitudinē nostrā Sed adhuc aīa
fm naturā est repñtatiua alicui⁹
vmbre · qz vt dicunt Phi · creata
est in vmbra itelligentie · Alio mo
do competit hec repñtatio aīe secū
dū noticiā · qz aīa ognoscit res exte
riores · non quidē q ipse res sint in
aīa, sed per ipsarū rez ymagines
siue similitudines q̄s ipsa aīā reci
pit ab eis · prio quidez in sensu · po
stea in itellectu · per abstractionē
itellectūs agentis a fantasmatibus
Vñ Phūs dicit in ẗcio de aīa · q lapis nō est in itellectu sed ei⁹ spēs ·
Vñ quasi ad modū speculi vitrei ē
ymaginū siue spēz suo mō recep
tiua · licet ali⁹ sit in sensu et aliter i
intellectu · et per oñs est ipsaz re
rū repñtatiua a ognoscitiua · ē etiā
repñtatiua vmbraz, i. naturāz spūa
liū · q̄s nō nisi per naturas sēsibiles
et fantasmata capit q8āmō imum
bratas · ¶ Tercio hec repzesenta
tio ymaginum cōpetit anime secū
dū gratiā · Quia scz aīa per memo
riā debet sibi sepe repñtare ymagi
nē, i. exēpla vtutū et vmbras vici
orū siue ppriorum defectuum ad de
fugiendū · siue alienorū ad compati
endū vel corrigendū vel vitandū
¶ Quarto quia vitz est sūme du
ctile sicut liquidū · Tantā em̄ reci
pit ductibilitatē q facile ad flatū
artificis i formas varias a figuras
cōtrarias subito trāsformetur · Ali
quando etiam corio tegit̄ · aliquan
do argentī more sculpit̄ sicut ysid ·
dicit · Sic aīa debet fieri ductibilis
per obedientiaz · vt per flatum, i. ad
mstimctum · vel per mandatum dei
vel superioris sui moueatur et trās
mutetur et velociter obsequatur ·
Et si diuersa et varia iungātur et

alterius voluntate potius q̄ ppria
tanq̄ corio circumducatur · a argē
ti more quamlibet sculpturām sibi
impressam, i. quodlibet iuxta nor
mam sibi traditam iussum suscipi
at et firmter teneat ¶ Quinto qz
vitrum sūme frangibile est cuz est
frigidum · Sic anima per peccatum
calore caritatis extincto frigescit a
a quibuslibet temptationibus faci
liter frangitur · ¶ Sexto · quia vi
truz non est reparabile nisi fuerit
iterum liquefactum, q̄uis antiqui
tus dicatur aliquem sciuisse vitrū
fractum repare per malleationem
Vnde fialam tali de vitro factam
Tiberio cesare ipse artifex in traz
proiecit · quā nō ruptam sed malle
o plicatam emendauit · quez cesar
decollari fecit · o sideras q si tale sic
repabile fabricetur aurum pro lu
to haberetur · et ideo precium ali
orum metalloruz omnino pderet̄ ·
et hoc est cōmune dictum · Quidā
tamen alchimiste dicunt · q potest
etiam hodie fieri vitrum malleabi
le et flexibile cuz puluere basilisci
si aspergatur super ipsum quando
liquescat in fornace · quod vtrum
verum sit ignoro · sed secundum p
mum dictum quod est magis cōmu
ne dicimus · q sicut hodie vitrum
fractuz nō est reparabile nisi itez
liquescat · ita anima per peccatum
fracta non est ẗparabilis ad grati
am nisi liq̄scat per pnīaz · ¶ Septi
mo quia vitrum est omnium colo
rum susceptiuum · Omni em̄ colo
re tingitur · vt iacinctino vel sina
pagdio · a omnes lapides imitatur
scz in colore licz nō in valoꝛ Et ideo
dicit Auicenna · q vitruz est inter
lapides sicut stultus iter hoīes · De
clinat em̄ ad oēz ticturā · Sic aīa
ad oēz fortuīaz l̄ statū quē de⁹ vult

bare debet se humiliter inclinare· et sanctorū colores .i. virtutes imitari ·nec curaē si hic ad stulticiaz ē putatur ·quia qđ stultum est dei sapientius est hominibus ·deridetur em̄ iusti simplicitas ab hominibus sed non deridetur a deo·

¶ Caplm ·iij·

AVaricia assimilatur omichino. Primo per aspectum· Nam omichin? inoicus habet aspectum et similitudinem unguis· Et ideo vocatur omix siue omichinus· quia greci unguē omicē dicunt sicut dicit Ysiđ. Habet emiz colorem permixtuz ad similitudinē hūanī unguis· In hoc ergo q̄ omichin? habet similitudinez unguis designatur auarorū rapacitas· q̄a aues ungue predam rapiunt· Et ideo que sūt rapaces habēt nigros ungues· Sed omichinus arabicus est nigri coloris cuiz candidis zonis Qđ competit diuitū auaricie· quia diuites auari licet tingantur exteriuis zonis albis .i. honoribus et p̄ speritatib? mundi· interius tamē habent nigredinem a deformitatē peccati· ꝓpter qđ dominꝰ dixit eis Luce ·vi· Ve vob̄ diuitibus qui habetis consolationē vrāz in hoc mūdo·

¶ Secundo ꝓpter effectum ·Nam sm̄ Dias· omichini zona collo vel manu portata tristiciam excitat· timores multiplicat· animos omouz ad lites et rixas· Sic etiam ꝓsperitas mundi quā appetūt auari si in collo gestetur hoc est ad pectus pendens siue manu .i. siue habeatur in affectu cordis· q̄ cor ītra pectus cōcludit siue ī effectū opis qđ ē gestaē manu· vtroq3 mō excitat tristiciaz· Et ideo Gene ·xiij· dicit· q̄ lapis omichinus inuenitur in terra eiulath qđ interpretatur dolens· Nā mundi substātia nō habita sicut in cupidis generat tristiciam si acquiri nō possit sez ire· quia ipse nō assequit· Ita et tristiciam inuidie qua tristatur ide si aliquis assequatur· Si autem actu habeatur· vt est in diuitibus auaris· adhuc excitat tristiciā ire si pdatur vel minuatur· et inuidie si ab alio ꝓpetur vel pficiatur In vtriq3 multiplicat timores quia cupidi timent ne eis lucrū impediatur Auari timent ne eis id qđ habent auferatur· Item animos ad mouet ad lites· Quia cupidus litigat vt accipiat· auarus autem vt teneat· Vnde auaricia siue cupiditas mater est litium et causarū et questionum· Item vixe et bella ex cupiditate et auaricia vt plurimū oriuntur· ꝓpter hoc Gene· dicit· q̄ quietissime viuerēt homines si hec duo ꝓnoīa sez meum et tuū de medio tollerentur· Quez enim et tuū omnes q̄stiones et lites generant auarorum· ¶ Tercio ꝓpter vemedium Nem omichinus in presentia sardy nocere nō potest· Naz sardius qui mentem acuit cum flāmei sit ue rubei est coloris· designat amorem cristi· qui mentem acuit ad eterna consideranda· a etiam inflāmat ad ea desideranda· et ideo facit vilescere omnia temporalia· Nam sm̄ Greg?· dicit· Vilescunt ꝓpalia cū desiderantur eterna· q̄ ergo omichinus non nocet in presentia sardy est· quia illum auaricia nō inficit in quo est amor dei· q̄a vbi est amor dei nō habet locum amor mundi· et econuerso .i. Jo· ij· Si quis diligit mundum nō est caritas dei in eo

¶ Capitulū ·nn·

BOni viri assimilātur marmoribus· quia marmor a lys lapidibus est solidius

cõpactius · vtilius · et pulchrius
Boni eñ viri sunt solidi per pati ẽ
tiam siue fortitudinem · bene opac
ti per tẽperantiaz · pulchri per pru
dentiam et vtiles per iusticiam Vn
de ipsi sũt colũpne marmoree id ẽ
virtuose persone quibus tentoria
per curiam regis .i. eccie xpi fulciũt
Dest .i. Assimilanť ergo primo bo
ni et virtuosi viri marmoribus ra
tiõe soliditatis · Marmor eñ solidũ
est · Nam ꝓpter sui soliditatem dif
ficile rumpitur · Similiter boni vi
ri sunt solidi .i. fortes a constantes
ita vt aduersitatibus nõ cedant ·
et sculpturas .i. impressiões violẽ
tas et iniuriosas · que sunt odium
ira tristicia et hmõi nõ facilit̃ susti
piũt Notãdũ ẽ de soliditate mãmo
tis ꝙ mirabilissimũ accidit ꝙ mar
morei lapides nec calibe nec ferro
vel serra vel malleo per violentiaz
edomantur · sed per laminam plũ
beam asseribus mollib⁹ intersertã
Plumbo eñ et non ferro lapides
marmorei diuiduntur et secantur
inter asseres et equantur · Similit̃
fortitudo quorundã · nec calibe for
tis inuasionis · nec ferro dure pul
sionis · nec serra dentata dentibus
detractionis · nec malleo violente
percussionis · nec violentia cⁱ⁹cũq
tribulationis frangitur nec vincit̃
Et tamẽ plũbum .i. vita voluptuo
sa que in aquis ꝺaupiscẽtie sũmer
gitur . scõm illũ Exod · xv · Sũmer
si sunt quasi plumbuz in aquis ve
hemẽtibus · inter asseres mollissi
mos carnis · omnem duriciaz mar
moris frangit .i. omñez mentis for
titudinem enervat et destruit · Vn
de pbissimi viri et fortissimi bella
tores qui nũq̃ vinci potuerũt bel
li asperitate · victi tamẽ et debilita
ti sunt luxurie voluptate · sicut pa
tet de sãpsone Dauid et de multis
alijs · ℣. Secũdo boni viri assimilã
tur marmori rõne opactionis · sũt
eñ marmorea valde opacta corpa
quorũ ptes sunt ad inuicem colli
gate vel oglutinate vel astricte Et
hanc opactionez facit esse in bono
viro vtus temperãtie · Nec eñ est
que efficit vt caro spiritui · et sẽsu
alitas rationi ꝺcordet et cõfrdere t̃ ·
qua scz temperantia remota valde
sibi inuicem aduersarent̃ et mutuo diuideretur Vnde tẽpãntia est
que tenet has partes hominis ad
inuicem concordes et conformes ·
que scz concordia et conformitas
est vt quedam salubris compacti
o que est in bonis viris · ℣. Tercio
boni viri assimilantur marmori ra
tione speciositatis siue pulchritudi
nis · Inueniũtur eñ marmora pul
chẽrima diuersoꝝ colorũ et gene
rum sicut dicitur .i. Para · xxix · Di
uersoꝝ colorũ omñem lapidem p
ciosum et marmor paui habunda
tissime · Nec autem pulchritudo a
varietas cõpetit prudẽtie · ꝙ omñ
prudẽtiũ opa g̃ta videt̃ et pulchra
diuersa aũt genea et colores mar
morũ sunt diuerse ptes prudẽtie et
diuersi modi prudentie · Inueniũt̃
eñ marmora omnim̃ octo colorũ ·
Quia inuenit̃ marmor albũ nigrũ
et rubeum et variũ siue serpẽtinũ
Et hoc quilibet modorũ qdaz molle
candidum et niteum · quoddã du
rum quod dicitur purpuretes eo ꝙ
vt purpura rubeus est candidis ta
mẽ interuenientibus punctis · et
hoc est ex egipto Est aliũ coralliti
in asia repertum non habens vltra
duos cubitos in dimẽsione ac mẽ
sura · a tale marmor est candido um
sicut ebur · tamen habet quasdam
maculas quadaz ꝓportione diũsas

et migras Est a aliud genꝰ thebay cum aureis guttis tinctum · est et caristeum viride optimum · quod valde gratum habēt qui gemmas sculpunt · eo ꝙ eius viriditas oculos reficiat · Et etiā similiter assignantur a doctoribus octo ptes integrales prudentie · quarū quedā ad prudentiam pertinent ſm ꝙ est cognoscitiua agibiliū · a quedam secundū ꝙ est opatiua · secundum eñ ꝙ cognoscitiua ē si cōsideratur ipsa ognitio · aut ē ptēritoꝝ · a sic ē a tullio vna pars prudētie pt̄eito rū memoria · aut est ognitiō pñtiū sine neccionū sine otingētiū · a hec est alia pars prudentie q̄ ab eodē intellectꝰ vocatur siue intelligentia · Si vero ōsideraf ognitio ois acq̄sitio · à fit per disciplinam · a sic est tercia ps prudentie · q̄ a macrobio superſnias plonis pletimi vocatur docilitas · aut fit ꝑ inuētionez · a sic est quarta ps quā aristoteles i sēptī o ethicoꝝ vocat eustochiā. i. bonā cōiecturationē · cuiꝰ ps vt dī i eodē ē sollertia · q̄ ē vera cōiecturatio medꝝ vt dicitur in. i. posterioꝝ · Si vero cōsideratur cognitionis vius secundū scz ꝙ ex cognitione aliquis ꝑpoit ad alia cognoscenda vel iudicanda · sic ptinz ad aliam ptē prudentie q̄ vocatur ratio ꝑ macrobiū ¶ Secundū vero ꝙ prudētia est opatiua siue opis preceptiua · ¶ Primo necessariuz est vt ordinet ad cōmodū vt ad finez · a hoc ptinet ad aliā partē prudentie quā tulꝰ prouidentiam vocat ¶ Secundo vt attēdat circūstātias negocij · qđ pertinet ad aliam ptem prudētie quā macrobiꝰ vocat circūspectionem ¶ Tertio ꝙ vitet impedimēta qđ ptinet ad octauam ptem prudētie quā vocat macrobiꝰ cautionez · Sūt ergo octo partes prudentie dicte scz · memoria · intelligentia · docilitas · sollertia · ratio · prudentia · circumspectio a cautio ¶ Quarto bom viri assimilātur marmori ratioē vtilitatis · Nam marmor ꝑpter suā frigiditatem et vngentorum aromaticorum conseruationem vtilissimum inuenitur · Et hanc vtilitatē bom viri faciunt per iusticiam · Nā quasi vngenta fouentia a ēcreanti a sunt bona opera in quibus vnus homo alteri comunicat · ad que recte facienda et conseruanda ordinatur homo per virtutem iusticie Cui inter alias virtutes proprium ē vt ordinet hominez in hys que sūt ad alterum · Importat enim iusticia equalitatem quandam vt ipsū nomen dēmōstrat Dicuntur enim vulgariter ea que adequantur iustari · equalitas autem ad alterum est · Alie autem morales virtutes perficiunt hominem in hys que ei conuenient secundum seipsū · Et hec ergo sunt illa marmora · scilicet sancti viri quibus pauimentuz tēplī · id est īferior ecclesia scilicet militās sternitur. ꝙ Paral' in ·

¶ Capitulū · v ·

Caritas assimilatur bitumini Primo ratione igneitatis · quia bitumen est secundum philosophum quedam terra glutinosa iuxta lacum mortuū · cuius natura est ardens a ignita · Sic caritas est quedam virtus oglutinatiua a vnitiua · cuius quasi locus ē proprius cor mortuum a mortificatum ꝑccato a mūdo · quia si quis diligit mundum non est caritas pater in eo vt dicitur .1. Jo · ꝙ · Nec etiā vtus spūaliter ardens ab igne sancti spiritꝰ est deriuata. secundū

illud Canticorū·viij· Lampades eius lāpades ignis atq; flammarū Lampades enī dei sunt mentes hominum· et pure sancti spiritus cōtemplatiōe et flāmis cāritatis succēse Gene·xxij· Vallis siluestris habebat multos puteos bitumīs Vallis est mens humilis·que si est siluestris· et a tumultu mundi et affectu remota habet multos puteos bitumīs id est multos et profundos siue altos affectꝰ caritatis ¶ Secundo ratione tenacitatis Nā bitumē est tāte tenacitatis vt nec aq̄ nec ferro dissolui possit sed sanguine mēstruali· Sic caritatis glutinum tam tenax est vt nec aqua tribulationis· nec gladio percussionis soluat Cāticoꝝ·viij· Aque multe non poterunt extinguere caritatem Et ideo archa noe vt esset fortis contra aquas diluuij bitumine limiri eam deus precepit Gen̄·vi· Bitumine limes intrinsecus et extrinsecus Archa enī noe.i.mens iusti debet contra aquas diluuij id ē cōtra tribulationes mūdi· bitumine.i. caritate limiri intrinsecus quo ad deum·extrinsecus quo ad proximum· Ferrum siue gladius persecutionis caritatis bitumen separare non potest· secūdū illud Apoꝰ· ad Roma·viij· Quis nos superabit a caritate cristi· an āgustia·an nuditas·an fames·an gladius ac̄· Soluitur tamē et tollitur bitumen caritatis sanguine menstruali .i. peccato mortali qđ ab intimo fluit ad modū sanguinis· et ad modū mēstrui et abhominabile et infectiuuz existit· ¶ Tercio ratione vtilitatis Est enī bitumen vtile ad multa·qz multiplicem habet effectum· Naz habet virtutem opagmandi lapides· Vnde lapides viui.i.viri iusti per glutinū opagmātur ad mu[illegible] in fabricam ecclesie· et etiam lateres.i.peccatores ad deum conuersi et igne doloris seu contritionis excocti per glutinū diungunt̄ Gen̄ xi· Faciamus lateres et coquamus eos igni·habuerunt lateres p saxis et bitumē p cementō· Similit̄ ligna et tabule nauiuz alicubi bitumīe opagmant̄· per q̄s naues aliorum onera portātes intelliguntur prelati·quib9 ne dissoluantur aq̄s cupiscentiarum et vndis tribulationum necessarium est glutinum et iuuamen caritatis· ¶ Item habet bitumen virtutem attrahendi ꝯsumendi et ꝯsolidandi si pulueretur et sup vulnus ponatur· si etiaz fumus naribus attrahatur multū reuma in capite ꝯsumitur vt dicit Plato Ita caritas ad deū attrahit sēm illū Eze·xi· In funiculis adūtrahā te in vinculis caritatis· Itez malos humores.i.malas affectiones Et reuma capitis .i.fluxū mētis scz malarum cogitationum consumit Item ipsam mentis molliciem cō solidat dum timorē seruilem fōras mittit· Nam perfecta caritas foris timorē mittit· sicut dicit̄.i. Jo·iij· ¶ Item caritas assimilatur lapidi sardio· qui sicut dicit Ysi·vocatur sardi9· quia in sardis fuit primo inuentus·qz hec similitudo est optēs· Primo rōne coloris·qz scz sardi9 ē rubei coloris· Rube9 autē color est sicut igneus color· et pretē dit dominū calidi in pmixto· q at tribuitur amori et precipue caritatis q̄ ē vt q̄dā ignis diu9mentē feruē faciēs q rubē Cant̄·v· Dilectus me9 cādid9 q rubicūd9· Cādid9 pp̄ē puritatē carnis· rubicūd9 pp̄ē inflāmationem mētis Apoc̄· iij· Qui sedebat similis erat aspectui lapidis

laſpidis viridis intellige virginita tē carnis. Eſt enīz lapis viridis co loris. ſed in rubore ſardonis intelli ge amorem caritatis quo mens ig nita rubet. ¶ Secundo ratione v tuoſe operationis. quia vt dicit di aſe. Hic lapis gaudium acēdit. timorem pellit. audacē facit. a mē tem acuit. a ſe geſtantem ab inēā tationibus a maleficys tutum red dit. que omnia ſuo modo cōpetunt caritati. Hec enī eſt q̄ de preſentia amati ſcilicet dei in anima gaudiū generat Gala. v. Fructus ſpirit9 ſunt caritas gaudium nē. Quia ſi cut caritas eſt a ſpiritu ſancto. ita gaudium a caritate derivatur Itē hec eſt que timorē pellit et per cōſe quens fortem et audacē facit. i. Jo hā. iiij. Timor nō eſt in caritate Itē hec eſt que mētez acuit ad cele ſtia contemplanda. et ideo eſt ſi milis igni qui habet figuram pyā inidis ſuperi9 acutaz. Vnde mens hoc igne flāmeſcens ingreditur in ipſum. i. Joh. iij. Qui manet i ca ritate in deo manet nē. Hec eſt eti ā que demonū inēātationib9. i. blā dis temptationibus a maleficys e orū reſiſtit. quia fortis eſt vt mors dilectio Cant. viij. ¶ Tercio rati one reſiſtentie et vigoris. quia tan ti vigoris eſt hic lapis q̄ omnē eo p ſente ledere nō poteſt. In omnē e nim qui dicitur triſticiam excitaē poteſt intelligi q̄dcumq; aduerſuz Omnē ergo ſardio preſente nō ob eſt. quia vbi caritas adē nulla ad uerſitas nocet. Nam diligentibus deum omnia cooperantur in bonū ſicut dī Jho. viij. ¶ Capitulū. vi.

QOntemplatio aſſimilatur ſaphiro Primo ꝓpter aſpe ctū coloris Eſt enī ſaphir9 gēma cerulea. celo ſereno in colo re ſimillima. Similiter cōtemplati ui viri habent colorē. i. conuerſati onē ſerenam et celeſtem. ſecm illō Phil. iij. Noſtra conuerſatio in ce lis eſt Eze. i. Supra firmamentum q̄d erat iminens capiti eorum qua ſi aſpectus lapidis ſaphiri ¶ Secū do ꝓpter excellum valoris. quia ſa phirus inter gēmas eſt ſume pre cioſa. a regum digitis magis apta. et inter omnes melior eſt indica. maxime quādo habet quoſdā pul ueres aureos intermixtos. Similit et inter vitas vita contemplatiua ē precioſiſſima. Eſt enī maioris mēri ti. dulcioris exercitij. q̄etioris animi Vnde maria optimā partē dicitur elegiſſe. Hoc maxime cōpetit regi bus. i. prelatis et rectoribus. vt ſic alijs preeminent honoris dignita te. ita etiam alijs preemineāt mē tis ſublimitate. Eſt autē contempla tio optima que ſic mentē eleuat ad celeſtiū eminentiam q̄ tamē ei nō tollat ꝓprie fragilitatis memoriaz. vt ſcilicet cōtemplatiui animus a ſit per cōtēplationē ſublimis. a p ſui cognitioēz ſēp remaneat huīl Et tal' ē ſaphir9 q̄ hēt puluetes aure os intermixtos. Eſt enī ꝓpe fragilita tis l' mortis ituit9 velō q̄dā puluis aure9. puluis p huīlitatē. aure9 p vtilitatez. q̄ ſeruat aīaz ne a pcō corrūpat. ſicut aur̄ dī cōſeruare a lepre corruptioē ſi ei9 puluis l' lima tura ſumat i cibo l' potu l' medicina vt dicit Plo. Job. xxviij. Loc9 ſa phiri lapides eius et glebe illi9 nē Eccl. vj. Memorare nouiſſima tua ē. ¶ Tercio ꝓpt defectū fulgoris. Eſt enī ſaphir9 depſſ9 n plucid9 vt dicit phō. Sic contēplatio pītis vite ñ ē lu cida ſ obſcura. q̄ videt9 nūc p ſpe culum a in enigmate Eze. x. Vidi et ecce in firmamēto q̄d erat ſup

capūt cherubim q̄si lapis saphir⁹ • per firmamētum intelligitur firmitas a stabilitas glorie celestis • que dicitur sūper caput cherubīm • quia scīūz omnem mentem et scientiam transcēdit • et est quasi lapis saphirus • quia sez contemplationis ei⁹ i tuitus in hac presenti vita quātū cūq; sit nob delectabilis et g̃t⁹ nobis tamē non est purus et clar⁹ • sicut saphirus est aspectui quidem gratus • sed tamen condensus non lucid⁹ • Et ideo phūs dicit de ꝓprietatibus aialium q̄ de diuinis in vita ista parum possum⁹ contemplādo ꝓspicere Tamen illud modicū nō est negligendū • q̄a delectabili⁹ est adhuc q̄ aliqua alia oia q̄ apud nos fūt • V. Itē otemplatio celestiū assimilatur zimethi .i. vene ere de q̄ fit lazurium • Primo rōne coloris Quia lapis hic est tāto melior quāto colori celesti similior • Et habet q̄ dā corpuscula q̄si aurea inēserta Ita otēplatiui viri tanto sunt meliores quāto celestib⁹ ciuibus sunt in otemplatione et ouersatiōe similiores • Vnde vgimitas viugio pferē quia incorruptioni vite celestis similibus aformat Lu • xx • In rēsurrectiōe neq; nubēt neq; nubēt sed erūt sic angeli dei in celo • Secūdo rōne cōmunionis • Nam hic lapis si extra [illegible] otē sincopī • sed nūq; patiēti dat ñ sūtilissime otexatur a multotiens abluat • et est signū perfecte ablutionis • qñ aq̄ in q̄ abluit pan̄ a michil colorat • nec debet dari cū decoctiōe • q; descenderet ad fūdū sed ante vel post dē et hoc cū sero • vt dicitur in lapidario Nota q; setum est liquor q̄ fluit de recēti caseo cū pmīs vt dicit catholicō • In q̄bus significat q; ea q̄ sancti viri p altitudinē otēplatiōis pcipiunt • hec vt inferioribus pfint debēt eis omnia esse lucide Vñ oportz q; sūtilissime conterant̄ .i. diligent̄ exponantur Item discrete • Vñ nō cū decoctione .i. nō cū illo feruore cum quo ab eis recipiuntur • sed secūm quementia inferioris auditoris • Itez mūde sine āmīstratione fantasiaz siue errorū • et ideo oportet vt frequēt abluant̄ Itē sic dari debēt vt possit q̄ accipit facilit̄ capere • et ideo cuz sero q8 est lacteū a facile ad deglutiendum • Apo⁹ .i. Corīm • in • Tanq̄ puulis in xp̄o lac vobis dedi ac̄ • V. Tercio rōne curationis • Valz emiz miro mō talis puluis siue potio ad soluendūz a curādū q̄rtanā • q̄a ea que sancti viri ex celestiuz cōtēplatione pcipiunt alys vt dictum est debito modo data, .i. omunicata soluunt ab eis quartanam .i. accidiaz Nā quartana ex putredine humoris frigidi et melancolici puenit q̄ etiam ad accidiam dispomt • sed v̄ba celestia audita mentē frigidam accendunt et sic accidie frigus ꝓpellūt • Hec requies et dulcedo otemplatiōis habet post certamīa labōz et sūbugationem passionū Vñ vita otēplatiua assimilat̄ terāneo • q̄ est lapis cristallo similis ceruleo colore infectus vel ꝛfert⁹ • et hic apd germaniam est • Alij⁹ est hispanie⁹ rutilans sicut flāma • Vñ p primuz quidē cristallo similis designat̄ cordis puritas • p secūm q̄dē flāmeū designat̄ feruēs caritas • Et hec duo maxīe ad otēplatiōez disponunt • Sed notandum q; vtriusq; virtus dicitur esse ad prelia et causas victorias • et valent etiaz ad dulcedinōs sō pnos sic̄ i lapidario vī • In quo significat̄ q; p⁹plia superata labōz et tēptationū • p⁹ causas deuictas etiā passionū in q̄bus caro sūb iudicio

tōmis aduersus spūm ostendit seq̄
tur duleis sōpn9 i. requies cōtem
plationis.

¶ Capl'm. vn.

QOntinentes et pretipue v̄
gines assimilanť margari
tis. Primo ratione gemtū
te siue generationis. quia marga
rita gn̄atur ex cœlesti rore. quē cœ
to tempore anni concha hauriunt
Et dī margarita. q̄ in cōchis ma
ris inuenitur. Et dī in lapidario.
q̄ quādo margarita generatur ex
rore quāto roranti aeris haustuz
plus fuerit tanto roratio maiorem
generat margaritaz. Et dī q̄ cum
margarita incipit gn̄ari. si chorū
fratio vel tonitruuz superuenat a
concha claudať q̄ sic aborsum pa
titur. q̄ ergo margarita ex cœlesti
rore generať signficat q̄ continē
tia carnis ex dono cœlestis grē possi
dť. Vnde dī Sapi. vn. Nō possum
esse ōtinens nsi de9 det. Et ideo di
cebat Aug9. deo in libro cfessionū
Da q̄d iubes et iube q̄d vis impe
rans nobis ōtinentiam. Et ideo q̄n
to ꝙ l9 hauritur de gratia tāto ma
ior et purior est ōtinētia. sic quāto
plus haurit̄ de rore tanto maior
generatur margarita. q̄ autez in
conchis maris inuenitur signficat
q̄ ōtinētia nō in deliciis repitur. se
cūdū illud Job. xxnn. Non inuenī
tur in tra suauiter viuentiū. Ber
nard9. Humilitas perit in diuitijs
et castitas in deliciis. sed in cōchis
repitur. i. in duris et amaris potiº
obseruať. q̄ autē tonitruo et chorū
fratiōi se claudēs aborsit. signat
q̄ ōtinens nsi diuine magnitudis
timori seu inspirationi que in toni
truo designatur se per humilitatez
aperiat. interior margarita. i. intēri
or puritas non intēg̃ seruatur seo
perditur. Vnde Eccli. xvi. Nisi in ti
more dei tenueris te instanť cito sb
uertetur dom9 tua. Secundo rō
ne excellētie. q̄ quedā margarite
sūt alijs excellētiores. Quedā emz
vmones vocanť. eo q̄ tantū vna a
nō plures simul reperianť. Et in
hijs designatur prerogatiua ōtinē
tie siue virgitatis xp̄i a matris sue
Quia xp̄s tantū vn9 inter hoies a
mī ei9 tm̄ vna inť mulieres et ve
ra a perfectissima margarita p̄ter
singularē et pfectissimā ōtinētie pu
ritatē. Vñ Mať. xiñ. Inuēta vna
p̄ciosa margarita a ē. Cōit autem
inť margaritas sūt meliores cādi
de q̄ q̄ alīq̄ mō sunt flaue. Nā illas
iuuēt9 a matutinī roris dceptio fa
cit claras. has vero senect9 vl ros
tertim9 reddit obscuras. vt di
ctū. Margarite ergo candide
sūt v̄gines. q̄si autē flaue sūt vidu
e ōtinētes. sed melior et clarior est
ōtinētia v̄ginalis que ab ipsa iuue
tute quasi matutino rore. i. tēpesti
ua gratia decorata v̄gitatis decorē
retinuit q̄ que in senectute q̄ qua
si vespertino rore. i. tarda grā plu
sa ōtinentiā incepit. Inuenitur
quedā naturaliter pforate. et ille
a huc meliores sunt alijs. a tales
sunt v̄gines fideles. q̄ scilz v̄bo fidei
pforatū hñt auditū. Nā fides est ex
auditu. et audit9 per verbū dei. q̄d
penetrabilius est omni gladio an
cipiti. Sunt ergo ille margarite p̄
alijs eligēde q̄ sunt albe clare specu
lares et rotunde. Quia ille ōtinen
tes sunt alijs meliores q̄ sunt albe
p carnis v̄gitatē. clare p mentis
puritatē. speculares p cōuersatio
nis sinceritatē. a rotūde. i. mobiles
p opositatē. q̄ corpus rotundum
motui est aptum. Non enī oportet
virgines manere ociosas. Prouer-

vltimo. Panem ociosa nō comedit
V. Tercio ratione apparētie. videt
em̄ et sunt margarite pue in q̄nti
tate vt nec vltra seminuce crescē
pnq̄ putētur ꝫ tamen sūt magne
in valore Sic virgines et cōtinētes
decz esse puas per apparētiā humili
tatis exēplo illo sūme virginis que
dixit Quia respexit humilitatem
ancille sue ac̄. ꝫ tamē debent eē ma
gne p existētiā et valorē vtutis V.
Quarto ratione efficacie qz habēt
virtutē malorū humorum absterſi
uā. fluxus vētris et sāguinis vestri
et iuā et etiā cordis cōfortatiuā. vñ
valēt cōtra cardiacā et sincopim.
Sic virgines et cōtinentes debēt i
seipsis malos humores id ē malas
affectiones siue imūdas cogitationes
expellere. fluxuz carnis et sangui
nis id ē peccati p abstinētiam et ho
nestatem vestrigere. et spirituali
bus et pns operib9 sēliez orationi
bus et elemosinis sui cordis debili
tatez cōfort are ne pusillanimitate
deficiant ex aliq̄ tribulatiōe vl̄ tēp
tatione. V. Item cōtinens assimilat
calibi. Primo quia calibs est sub
stantia purior ferro quia ferrū est
magis terrenū in substantia. a ha
bet terrestre lutulentū et nō puz
Et econtrario calibs habet minus
de terreno nec ita lutulentuz est ꝫ
magis puz Tanq̄ ferrum ergo im
puz homo incōtinēs est habens lu
tulentiā carnalis imūdicie. sed tan
q̄ calibs est homo cōtinēs. habēs
parum de terrestri. i. de cupiscen
tia carnis. et sine lutulētia. i. carna
li imundicia. V. Secundo qz calibs
est ferro opactior et ideo etiam soli
dior. Similiter etiam cōtinēs est be
ne opactus. i. bene oppositus i mori
b9. et solidior. i. stabilior. Sed ecō
tra incontinēs incōpactus est. i. im
oppositus. sed mollis magis ad cedē
dū tēptationib9. sicut ferrū facili9
mollificat ab igne V. Tercio q̄a est
durabilior. qz ferrū ꝑ ipuritatez
citi9 rubiginē contrahit q̄ ipsum cōsu
mit. Similit homo incōtinens citi9
senectutē incurrit q̄ ipsū corporalit
debilitat et cōsumit. sed homo conti
nēs diuti9 viuit qz nō cito senescit.
Quarto q̄a ignis citi9 aduritferrū
q̄a min9 opactū citi9 penetrat Tā
q̄ ergo ignis adurēs est mulieris
pulchre cōsortiū vel cuictus q̄ cor ho
minis incōtinētis cito penetrat et i
flāmat Ihero. Flāmigero igne pu
tit mulier cōscientiā et inflāmat. Sz
cōtinēs est sicut calibs in quē ard or
carnalis amoris nō facilit intrat.

¶ Capitulū. vin.

Correptio delinquentis debz
esse similis lapidi qui dici
tur cos. Dicit emz sic eo q
ad incidendum ferrū acuat Cotis e
nī grece icisio latine dicit Quia scz
correptio debito modo facta etiaz
a mente ferrea et dura. non tātuz
vicia amputat et incidit. sed ad bo
na eā aptat a acuit. Sed quedam
cos est vt dicit Ysidorus que ad a
cuendum inoiget oleo. quedam a
q̄. Quia videlicet districta correpti
o quandoq̄ inoiget oleo lenitatis
secundum illud Gal. vi. Si pre oc
cupat9 fuerit homo in aliquo delic
to. vos qui spirituales estis cōrri
pite huiusmodi i spiritu lenitatis
Etiam q̄nq̄ inoiget aqua austēita
tis. Nam sicut idem Ysidor9 dicit.
Oleum cotī additum lenem. aqua
vero acrimam aciem reddit. Hoc
autē agendo cos proprium habet
q̄ dum acuēdo alteri seruit se pau
latim consumit. vt Gregorius di
cit. Et talis est prelatus malus vel
predicator qui dū alios predicādo

vel corrigendo pficit · seipsum ma
le viuendo vel se nō emendādo ā
plius ꝺempnat et ꝺestruit · Debꝫ
ergo esse vt cos iustícia vel ꝫel⁹ re
ctoris · qui ꝺū lingua vl' manū mo
uet ad exigendū vícia ꝺelinquen
tis q̄si ferꝝ acuit ad meíssionē vlce
ris · Cōrigere vōlens ꝺelicta ꝺebet
intenꝺere ad exstirpandū vicioruꝫ
raꝺicēs . i . illa principalia vícia cohi
bere · ex quib⁹ quasi oīa ꝺucta p̄ci
pue oriuntur · sicut sūt supbia aua
rícia luxuría · Et ideo corrector vicí
orū ꝺebet esse similis lapiꝺi ꝫigmiti
Zigmites emꝫ dicitur lapis quasi
vitrei coloris esse · q ui gestatus ad
collū sicut dicit Dyasc⁹ sanguinem
stringit · mentis alienationē expel
lit · et applicatus ligno ardenti flā
mā eius extinguit Fluxū sāguinis
refertur ad luxuriā · prima em si
bi sunt sēm naturam sanguis et
semē · mētis alienatio iferē ad supi
biam · q̄ quis a vera sui cognitione
alienatus estimat se qō nō est ·
Sed flāma ligni ꝺesignat cupiꝺita
tē et arꝺentē auaritiā Vnde
cū ista refrenanē omma vicia cum
ei cohibentur ·

¶ Capitulū ix ·

Dilectio vere amicitie assíla
tur calci · Primo ratione
igneitatis · Nā sēm pliō ·
apter hoc calx viua dicitur · q quā
uis actu sit frigiꝺa occultū tamen
in se tinet ignem Vnde si aqua p
fusa fuerit mox ignescit · Et quoꝺ
ꝺam valde mirabile accidit vt Au
gustinus dicit in libro ꝺe ciuitate
ꝺei · quia calx ex aqua incenꝺit ex
qua omnis ignis extinguitur · ole
o vero extinguitur quo oīs ignis
nutritur · Similiter vera amicitia ꝑ
si aliquanꝺo quantum ad exterio
res actus viꝺeatur frigiꝺa . i . q nō
operetur vel ostenꝺatur exterior
signo · siue apter occupationis ali
cuius impeꝺimentuꝫ · siue quia nō
sit oportunum · tamē semper ignē
viui amoris seruat in intimis cor
ꝺis · Et propter hoc dicitur Prou.
xvij · q omni tempore ꝺiligit qui
amicus est · Sed superuemente aq̄
alicuius tribulationis seu angustie
vel necessitatis tūc statim ille ignis
interior . i . amor erumpit et exteri⁹
in opere se ostenꝺit · et ideo Salo
mon ibiꝺem subꝺit · q frater in an
gustia comprobatur · Vnde ignis
vere ꝺilectionis in aqua . i . tribula
tione et aꝺuersitate magis accēꝺi
tur · propter quoꝺ ꝺicit Valerius
maximus · q sinere fidei amici pre
cipue in aꝺuersis ignoscuntur · Si
ex cleo cōsolationis et prosperita
tis calx ꝺilectionis quasi extingui
ꝺicetur · siue quia prosperitas mū
ꝺi quāꝺoq̄ extinguit et tollit ꝺile
ctionem ꝺei · siue quia homim in p
speritate posito nō est necessariuꝫ
magna signa vel obsequia ꝺilectio
nis ostenꝺere · Quia sicut ꝺicit iꝺē
Valerius · prospera fortuna cum
ꝺiuina largitione foueatur huma
na minus inꝺiget · Non ꝺecet em
hominem amico in prosperitate po
sito magna signa ꝺilectionis vel ob
sequia ostenꝺere · ne forte estimet
q propter illius p̄speritatem et
propriam vtilitatem eum ꝺiligat
Vnde Philosophus ꝺicit in Ethi ·
q ad amicum in aꝺuersitate positū
eundū est cito et sepe · seꝺ ad amici
positum in prosperitate raro aut tar
ꝺe ¶ Secundo ꝺilectio vere amicitie
assimilat calci ratione vnitatis ·
quia lapis lapiꝺi nō bene conun
gitur nisi ei calce media vniatur ·
Nam ex calce cum aꝺmixtione are
nē aque fit cementū quo lapiꝺes

admuicē strictiꝰ vniuntur· Ita ho
mo hominī nō vere sociatur nisi ei
dilectione animi īmediate vniat·
que scz dilectio si cū arena patien
tie que sub aquis tribulationū mo
ratur· siue sit arena que abstrahat
a fluuio vel saltez pedibus teratur·
siue sit que fodiatur a terra· quorū
vtrūq; patientia toleratur· et ite
rum cū aqua sapientie misceatur·
cementū .i. glutinuz faciet pfectē
vnitatis· Naz inter quos caritatis
dilectio cuz pacientia et sapientia
viget ibi pfecta vnio et iocūda so
cietas adest· de qua dicit īm Ps Ec
ce q̄ bonū et q̄ iocūdū habitare fra
tres in vnum· ¶ Tercio rōne vti
litatis et bonitatis· qz sicut dicit Y
sidorꝰ· Illa calx est melior et vtili
or que ex lapide albo et duro gene
ratur· Et sic illa inuenitur vera et
vtilis amicitia que ex animo puro
et vero generatur· Vnde Phūs p
bat in Ethi· q̄ prauoruz amicitia q̄
nō se puro animo diligunt nō est
amicitia vera· Et sm̄ Augꝰ· ami
citia que deseri potuit nūq̄ amicitia
vera fuit· Vnde vera amicitia debz
esse pura et firma ¶ Item dilecti
o pximi assimilatur tartaro· Pmo
ratione terrestreitatis· Nā tartarū
est vini feculētia a terestreitas· q̄ ad
modū terre vel mollis lapidis cir
ca ptes dolij induratur· et vulga
riter apud tuscos dicitur grōma
Vmo autē assimilatur caritas· Cu
ius ps subtilior et purior dilectio dei
est· seo feculentior ps et terrestrior
est dilectio pximi· que tamen i do
lio cordis debz circunquaq; diffun
di et firmari· secundum illud· Ro·
v· Caritas dei diffusa est in cordibz
nostris· ¶ Secundo ratione quali
tatis quia talis vini crusta calida
est et sicca in tercio gradu· Quia
scz dilectio proximi calefecit cor p
opassionē· secundum illud· ij· Cor
xi· Quis scandalizatur et ego nō u
ror· et desiccat omnez inordinatuz
humoꝛem .i. omnem prauam affecti
onem erga proximum· Est etiam
in tercio gradu· quia pmus gradꝰ
est dilectio dei· secūdꝰ dilectio sui·
tercius dilectio proximi· ppt̄ quod
dicitur· Mat· xij· Diliges pximū
tuum sicut teipsum· ¶ Tercio rati
one vtilitatis· quia tartaruz sicut
dicitur in pīoe extenuat· et mun
dificat· et abstergit· et ideo valet a
tra scabiem et serpiginē a prurigi
nem· et contra capitis īmūdicias
Similiter dilectio pximi extenuat
substantiam siue diuitias hominis
quādo facit largiri superflua· scꝫ
illud Luce· xi· Quod superest date
elemosinam· Sed tūc magis consu
uit q̄ facit largiri necessaria Job
xxxi· Si comedi buccellā meam solꝰ
Et tunc mūdat īmūdicias capitis·
hoc est impuritates mentis hmōi e
lemosinas largiendo· secūduz illud
Lu· xi· Date elemosinā et ecce oīa
vob mūda sūt· ¶ Ca· x·

Eloquētia assimilatur eri·
Pmo rōne gnationis qz es
siue cupz gnat sicut cetea
metalla ex sulphuē a argēto viuo·
sed hoc accidit q̄n plꝰ ē de sulphure
q̄ de argēto viuo· et sulphur est ē
reū uō pure tubeuz hns calorē adu
rētē· Argētū vēo viuū ē mediocre
nec nimis grossū nec nimis subtile·
Ex tali em̄ admixtiōe es gnat Silit
eloquētia optīt ex duobꝰ scz ex me
ditatiōe ītēiori q̄ sulphuri assilat qz
in iēriorib9 vemis gnat ere Itē ex
pnūciatiōe extēiori q̄ppt̄ labioꝝ a
lingue motū argēto viuo assimilatur
qō scz multū ē mobile et ppt̄ motū
vt dicit Plīnius viuum appellatur·

Sed debet hoc esse mediocre scz in
ter grossuz & subtile· qz nec nimis tu
dia vba nec etiam nimis subtilia.i.
difficilia·sed apta & mediocra audi
entib9 cõuemẽtia· sũt accepta i e
locutione vel pronunciatione vul
gari· Et de tali eloquentia dicitur
Ihe·xlviij· Cor meum ad moab q̃
si tibia eris sonabit· & nominat p
mo cor quia in locutione debz pre
cedere meditatio et deliberatio cor
dis· Ps̃· Os iusti meditabitur sa
pientiam.i.meditatam sapientiaz
loquetur· secundo nominat tibiaz
eris in qua attenditr armonia siue
pporcio et mediocritas q̃dã som q̃
pertinet ad eloquẽtiam & pronũci
ationis suauitatez ℣ Secundo rõe
distinctionis Sicut em̃ phis· dicit es
si mixtũ fuerit alijs metallis colorẽ
& virtutem cõmutat· Vnde q̃dã
est albũ ad modũ argẽti· quoddã
fuluum ad modũ auri est. Et aliud
est genꝰ eris quod ex ductibili ere
attenuatũ in laminas· & felle thau
ri vnctum speciem auri pr̃edit· &
pomi cõsueuerat in hystrionuz co
ronis· propter qd̃ coronarium est
vocatum· Similiter est triplex elo
quentia· Quedã spũalis sicut pre
dicatorum· & hec precipue int̃edit
ad animarũ purgationẽ & dealbati
onem· Vnde assimilatur eri q̃d est
album ad modum argenti· Ps̃· E
loquia dn̄i eloquia casta argentũ
igne examinatũ Pro.x· Argẽtum
electũ lingua iusti· Alia vero ẽ elo
quentia secularis sicut rethoz & a
liorũ prolocutorũ seculariuz· q̃ vt
plurimum ordinatur ad lucrũ auri
vel cõmodum alicuius tpalis rei
auro appreciabilis· Vnde nõ incõ
grue assimilat illi eri quod fuluum
est ad modũ auri· ℣ Tercia vero ẽ
eloquentia iocularis q̃ ẽ ad delectã
dũ et solaciandũ· sic & poete hacte
nus faciebant· et hec assimilat illi
eri q̃d ponitur in histrionũ coroĩs·
Quocũq; ergo modo sit eloquens
habet aspectũ siue similitudinẽ ẽis
scdm illud Eze·xl· Cuiꝰ erat spes
q̃si spes eris ℣ Tercio ratione cor
ruptionis· qz es cito rubiginat nisi
oleo perfundat· Vasa em̃ erea fiunt
rubiginosa nisi confricẽt arena·
Ex quo accipit· qꝺ oĩs eloquẽs et
linguosus otrahit et tenet peccati
rubiginez Iob·xl· Est q̃si lignum
putridũ es n̄ preseruet gratie siue
caritatis vnctiõe· ꝓpter qd̃ dicebat
Apꝰ .i.Corĩ·x· Si linguis hominũ
loq̃r et angelorũ caritatẽ autẽ nõ
habeã factus sum velut es & ẽ Vel
nisi ab hac rubigine purget aspẽi
tate pnie· Et idcirco vt Ihero· di
cit melius ẽ habere rusticitatẽ scãz
q̃ eloquẽtiã pe ccatricẽ ℣ Quarto
ratione sonationis· qz es maxime
apt̃ officio cãpanaz et tubaruz
ꝓpter sonoritatẽ· Quasi autẽ cãpa
ne optime sonantes & a remotis p
tibus audibiles fuerũt sancti apli·
qz in omnẽ t̃ram exiuit sonꝰ eoruz
et in fines orbis t̃re verba eorũ· vt
dn̄ĩ Ps̃· Sed q̃si tube ereę fũt do
ctores et predicatores alij· Predi
catori em̃ dn̄ĩ ysaie·lviij· Clama ne
cesses et q̃si tuba exalta voc̃ tuam
Ihe·xlvi· Vox eiꝰ q̃si eris sonabit
℣ Quinto rõne curationis· q̃a es
contra infirmitates multas virtũ
tẽ habet· Nã sicut dicit Plinꝰ et
etiã dyasc· es exustũ & puluerisatũ
habet vtutẽ dissoluẽdi et sumen
di·extenuãdi et purgandi noxios
hũores· vulnẽa sanat· caligiẽz ocu
lorum purgat· supfluas cãrnes cor
rodit et vltra crescere nõ pmittit
Sic eloquẽtia et lingua predicato
ris si fuerit adusta id ẽ igne spiritꝰ

sancti ignita et inflamata ⁊ pulue
risata.i.humilitate fundata. vl pul
ueriſata.i.diligenť ⁊ ſbtilit̃ declara
ta. qr ꝗſi es dux ꝺterit̃ dum ver
bū difficile vel obſcuꝝ diligenť ex
ponit̃. Talis ꝫ eloquentia habz
virtutē diſſoluēdi duriciā cordis.
et ꝺſumēdi humorē carnis.i.luxuri
ā. extenuandi plenitudinē duitū
dū eos mouet ad diuitiaꝝ largitio
nē et mūdi ꝺtemptū. Itē purgan
di noxios hūores.i. noxios affect9
hoīm peccatorū. ſanat etiam pluri
mū vulnera.i.vicia temptationū.
purgat caligimem errorꝝ. Corro
dit ſuperfluas carnes.i.ingluuedinē
gulosoꝝ. et etiā eas retinet ne cre
ſcant p abſtinētie et temperantie
remediū. Omnia enī hec ſancti p̄di
catores opanť frequenť in ꝺuerſi
one peccatoꝝ. Et iō ipſi fūt inſtrumē
ta curationis et ablutionis peccatoꝝ
Exo.xxx. Precepit dñs fieri labꝝ
eneū ad lauādum. per qđ labꝝ elo
quētia ſignatur ſeu doctrina p̄di
catorū. que ablutiua ⁊ mundifica
tiua ē vitioꝝ et ſordiuꝝ hoīm pec
catorū.

¶ Capitulum.xi.

Equāſtie ſacramētū aſſimi
latur lapidi qui dicitur dy
ācloles qui eſt pallid9 lu
cens vt beril9. Qui vt dr in lapi
dario ſi mortuo applicetur ſtatiz ſo
litas ꝓpit vires. Sanctus enī hic la
pis eſt et quē mors ſtermit abhorz
Sic euchariſtie ſacramētū abhorz
eū qui eſt in peccato mortali. a quo
ſi aſſumatur nō ei ꝓdeſt ſed obeſt
Nō enī iſte cibus eſt cibus mortuo
ꝝ ſed viuoꝝ Io.vi. Qui manducat me et ipſe viuet. ℣. Item xps
ſub cibo ſacramētali contētus ſimi
lis ē illi lapidi q̄ dicitur eſchites.
Qui inuenit̃ in nidis aquilaꝝ. de q̄

dicitur. qp ſi de veñem fraude aliq̄s
ſuſpectus fuerit ſi reus fuerit ⁊ hic
lapis ſub cibo poſitus fuerit cibū eū
deglutire nō ſinit. ⁊ ſi ſbtr̃ectus fue
rit lapis mox eū deglutiet. Sic xps
qui inuenitur in nidis aquilaꝝ .i.in
cordib9 ꝺtēplatiuoꝝ virorꝝ. poſi
tus.i.ꝺtēt9 ſb cibo ſacramētali. reū
veniem.i.peccati mortalis glutire
nō ſinit. vel reū fraudis.i.ypocritā
vel fictum ipſum cibum deglutire
nō ſinit ſcilicet ſpiritualiter. Nam
licet fictus vel m peccato mortali
exiſtens māducet ipſum ſacramē
taliter. non tamen ſpiritualit̃ vt
ſacramēti ipſius p̄cipiat effectum.
Vnde ſpiritualit̃ quo ad animam
ipſum nō deglutit. Et ideo ſicut Ad
po9.i.Corinthe.xi.dicit. Probet ſe
homo vnuſquiſq;. et ſic de pane il
lo edat ⁊ ē

¶ Capl'm.xn.

Fides criſtiana aſſimilatur
lapidi carbunculo. Pro
ratione fulgoris. Dicitur e
nim carbuncul9. qr videt̃ ꝗſi carbo
ignitus nō ardore ſed ſplendore.
Cui9 fulgor eſt tantus qp nec noc
te vincitur Lucet enim in tenebris
adeo vt flāmas ad oculos vibret.
Sic fulgor fidei criſtiane tant9 eſt
qp nocte i.tenebroſitate hereticoꝝ
vel obſcuritate pſecutionum vel ca
ligine peccatorum vinci vel extin
gui non poteſt. Nam in omnibus
huiuſmodi tenebris ſic fides catho
lica fulget vt flāmas inter dū exce
cantes. interdū vero illuminātes.
ad oculos interiorum mentium v
bret. Naz de lumine fidei aliqui ex
cecantur. ſcilicet non recte creden
tes. vel quod credunt non tamen
facientes. Quidam vero illumināt
ur vt vera ⁊ viui fideles qui habēt
fidem per dilectionem operantem

Ecc̄i· xxxij· Gēmula carbūculi in ornamēto auri ad Nā p ornamētuz aureū intelligitur caritas· per gēmam vero carbūculi fides· Vñ carbūculus ponitur in auro cum fides catholica caritatiue operatur a hec est que vere illuminat et ad salutē operat ¶ Secūdo ratione distinctionis Sunt em̄· xij· genera carbūculi fulgētis et radios ad modū ignis emittētis et candida zona p̄mncti Vt dicit Yſid In q̄bus· xij· figuratur articuli q̄bus ipsa fides distinguitur de quorū distinctiōe dictū ē sup in p̄mo libro capitulo· xxv Qui articuli oēs· xij· mirabilibus radijs vere cognitionis eorū q̄ ad nostrā salutē ptinēt nos illuminat Sed quasi zona alba est simplex fidei veritas· q̄ intellectꝰ credentis astringitur vt vnicuiq; articulo fidei inhereat etiā si rationē nō videat ¶ Tercio ratione variationis q̄ carbūculi p̄prium est q̄ piectus in ignē velut iter mortuos carbones extinguitur· sed aq̄ perfusus exardescit Sic fides quasi i ignē picitur q̄n fidelis quisq; in peccatū mortale plabitur· q̄ peccatū ppetratū appetitū peccādi nō extinguit sed āplius accēndit· sicut lignū appositum igni Et p̄pter hoc peccatū assimilatur igni· quod duz opera fidei cessare facit· ipsā fidem mortificat et extinguit· q̄ fides sine operibꝰ mortua ē vt dicitur Ja· ij· Sed tūc carbūculꝰ aq̄ p̄fūdit et quasi reuiuiscit q̄n fidelis mens ad pemtētiā reuertit a lacrimaz aqua perfūdit Tunc em̄ redeūte diuina gratia et reparata caritate amissa restituitur etiam fidei vita id est vigor operādi· q̄ fides per dilectionem operatur vt dicitur Gal· v· ¶ Quarto ratione valoris vel comparationis

Quia est quedā species carbūculi in qua inter lucidos ignes apparēt quedam gutte auree· et hec gēma respectu aliarum est quasi preciosa incomparabilis Quasi autem gutta carbūculi aurea in lucido igne est patientia fidelis hominis in tribulatione sua a psecutione quā patitur precipue pro ipsa fide· a hec vocat probatio fidei que ē q̄si incōparabilis preciosa secūdum illud .i. Petri .i. Vt probatio fidei vestre multo precio sior sit auro ¶ Quinto ratione vigoris· q̄ carbūculus sculpturis et simulachris resistit siue ydoloruz· q̄ fides ydolatriā horret· siue auarorū quia auaricia ē ydolorū seruitꝰ vt dicit Gala· v· ¶ Itē fides sanctorū assimilat lapidi q̄ dicit amathō A quo vt dicit Yſid· si vestis tacta fuerit cōtra ignē resistit. et si sup ignē posueris nō ardebit & splēdorē accepto mitidior erit· hic oibꝰ male ficiens magoz resistit Nam fides sanctorū ē q̄ igni .i. psecutionis feruori siue psequētiū furori a principio ecclesie resistit a finaliter ipsū superās vicit· secūdū illud Hebre· xi· Sācti p fidē vicerūt regna· et ita extinxerunt impetum ignis Et hec ē etiā que splendorem miraculorū accepit· et que p processū tpis mitidior a puriori apparuit· et hec insuper est q̄ omnia magoz prestigia et male ficia reppulit et dāpnauit· quibus totus mundus erat fere plenus

¶ Capitulum· xiij·

Gratia dei assimilatur iaspidi ¶ Primo ratione gratuitatis· quia iaspis est lapis viridis smaragdo similis· sed ē grossioris coloris· Color aūt viridis super oēs colores est gratior oculis· vnde dicit Ecc̄i· xl· Gratiā a specie desiderabit oculus· & sup hec

omnia vir'dem Et similiter gratia
dei super omnia facit aiaz magis gra
tã & placidã & pulcrã coram oculis dei
& ideo vocatur gratia quasi gratũ
faciẽs Vnde sicut iaspidis aspectus
ẽ gratus oculo hũano. sic aspectus
hois in quo ẽ gratia gratus ẽ oculo
di uno Apoc. nn. Qui sedebat simi
lis erat aspectui lapidis iaspidis.
¶ Secũdo ratioe diuersitatis. ha
bet em iaspis diuersitatẽ spẽz. q
sicut dicit. Plin. sunt xviii. spẽs iaſ
pidis Itẽ habz diuersitatẽ colorũ.
q q̃uis pcipuus color eius sit viri
dis multos tñ habet alios colores
itermixtos. Sic gratia dei habz mlt
tos modos & varios i hominibus
facit affectus .i. Dei. nn. Sic hoĩ diſ
pensatores multiformis gratie dei.
Et Ap9 .i. Corin. xii. Diuisiones gr̃
tiaz sunt aĩ ¶ Tercio ratione uti
litatis. quia valet ad multa. Nam
primo iaspis febrem refrenat. Et
similiter gratia dei reprimit mo. buz
febrilem .i. mortimatuz cupiditatis
ardorem qui est ut febris aie dãs
si sum ĩsatiabilem. quã tamẽ diui
na gratia reprimit & extinguit ¶
Item iaspis poropilum iuuat quã
do defertur a patientibus caste Si
militer gratia dei valet contra su
biam que est poropilis quedã id ẽ
inflatio animi. prebens cõtra eam
medicinã humilitatis. que pcipu
e est necessaria virginibus et con
tinẽter uentibus. ne per supbiã
virginitatis perdant eminentiam.
Nam q̃q̃z sicut dicit Gre. dei pu
nit occultã mẽtis superbiam p ma
nifestã carnis ruinaz ¶ Itẽ iaspis
intra pericula facit hominem tutuz
Iuuat etiã parientẽ. q etiã optũt
grẽ utra vicium arcidie. Quia fre
quẽt accidiosus et piger bona ẽfu
git timens difficultatem et periculz

ubi nõ oportet Prouer. xx. dicit
piger. Leo est in via aĩ Sed hunc
timorem gratia dei expellit. et ideo
facit hominem tutuz et sollicitum.
Quandoq̃ etiam homo piger & ac
cidiosus licet bonum opus incipiat
.i. facere ꝓponat. tamẽ ipsũ nimis
tardat. & ideo similis est mulieri q̃
concipit quidẽ sed tempore debito
nõ parit. Contra qd̃ gratia dei mõ
iaspidis iuuat ad patiendum .i. ad
bonum ꝓpositum opere complẽdũ
¶ Item iaspis interiorẽ ardorem
refrigerat. quia gratia dei mitigat
iram que interius accẽdit et urit.
¶ Itẽ iaspis luxuriam coartat. &
multo magis hoc agit gratia a qua
ꝓuenit bonum manat. scõm illũ
Sapi. vii. Non possum esse conti
nens aĩ ¶ Itẽ iaspis puluerisa
tus et cum lacte datus ulcera inue
terata sanat. Ulcera autẽ inueterа
ta sũt gule vicia siue dampna. q̃
in ipso mũdi exordio i nostris pri
mis parentibus inceperunt et nun
q̃ plene sanari potuerunt. Hoc e
tiã gule uicium siue ulcus cum quo
libet homine ab infantia nascitur.
et semp cum eo crescit et nutritur
Vnde nec hoc ulcus sic inueteratũ
sanatur nisi per gratiã dei. ¶ Itẽ
iaspis sordes oculorũ purgat Ocu
lorũ autẽ sordes pertinent ad iuidi
ã. q̃ nec̃q̃ est oculus iuidi ut dici
t Eccli. xiii. Etiã iuidẽtes et murmu
rantes de gratia alys facta dicitur ẽ
Mat. xx. a pefamilias. An oculꝰ
tuꝰ nec̃q̃ est q̃ ego bonꝰ sũ aĩ Dãe
ergo necẽciã et ipuritatẽ oculorum
purgat dina gratia. q̃ iuidiã ex
pellit. dũ q̃ nõ emulat caritatem in
uidit. Et sic patet q̃ murus uirtu
tũ ptegens ab influxu oĩm uiciorũ
ex grã dei ostituitur. et ideo ogru
e ut dictum est iaspidi assimilatus

De quo dicitur Apoc·xxi·Structura muri eius scilicet ciuitatis aīe ex lapide iaspide Vñ in ea oportet principaliť aīmā esse fundataz si vult euadere viciorū ruinā Apoc· xxi· Fundamentum primū iaspis ℣· Itē gratia dei assimilatur saphiro q generat in nobis septē virtutes secūdū septē ꝺdiciones saphiri Dño q saphir⁹ hēt stitillā relucē tē·p qui⁹ relucentiā iudicat vtus ei⁹ Similiť aīa existēs i gratia dei habet verā relucētiā fidei q m pē catoribus gratia dei carētib⁹ fides est non verū lumen ℟ mortuū vel extinctum Vñ fides talē sine operibus meritorys et gratuitis· et fides sine operib⁹ mortua ē· vt dicit Jacobi·ij·Secūdo dicitur saphir⁹ habere vtutē firmādi aīmū in bonis Et hoc opetit gratie que i nob causat spē futuř vite qu ā Aposto l⁹ Orebreo·vi·assimilat āchore· q aīam firmā tenet in mari pmē et ꝓpter hāc firmitatem dicit fūdamētū Apo·xxi· Secūdū fūdamētuz saphir⁹ Et dicitur spes secūdū fūdamētū vspectu fidei que ē prim ū ℣· Tercio dicit habere vtutē timorē expellēdi q8 opetit etiam gratie i quātū in nobis generat a pficit caritatē cui beatus iohānes attribuit expellē timorē .i. Jo·iij·vñ i hac aīa firmatur et solidatur otra mūdanū timorē Jō dicitur Eze· x·Ecce i firmamēto q8 erat supet caput cherubin quasi lapis saphirus In firmamēto hoc est in deo i quo omnia stabilita sūt a firmata sūt· q8 caput cherubi id est omnē stiētie subtilitatē transcēdit ·ē q̄si saphir⁹ lapis· quia scilicet in ipso deo nos collocat a firmat gratia caritatis et quasi ei similes ꝓt firmitatem et fortitudinē facit .i. Jo· iij· Qui manet in caritate in deo manet a deus in eo Et ideo in tam tuto loco posit⁹ michil timē pt seu debet ℣· Quarto saphirus habet vim vulnerum sanatiuam si pulueriſatus et lacti admixtus superponatur· Quod etiam cōpetit gratie ꝓpť zelū correctionis iusticie qua vulnera viciorum dū pumunť purgāt⁹ et curantur· Sed etiaz debz rigor iusticie lactis suauitati misceri .i. misericordie seu lenitatis oleo dimi· quia misericordia superexaltat iudiciū· vt dicit Ja·ij· ℣· Quinto q saphirus vegetat a integra membra pseruat· Q8 etiam opetit gratie in q̄ptum in nobis generat temperantiā· p quā nō solū anima seu corpus vegetatur et in sanitatis ōnium membroū integritatē seruat· Can·v·Venter tuus eburneus distinctus saphiris· Sūt em quasi distincti saphiri in ventre· diuerse ptes tempantie in carne· vt sobrietas abstinētia a castitas ac̄ ℣· Sexto saphirus audacem et victorem facit· q8 etiam facit gratia m̄ptū in nobis fortitudinē generat· que contra pericula facit audere et saltem aīo vincere· ℣· Septimo quia q̄nq̄ saphirus inuenitur in venis mineraū in q̄bus inuenitur lazuriū In q̄b⁹ etiā venis q̄si i medio situt in quodam ventre quedā species carbunculi inuenitur· vñ a multis saphirus mater carbunculi credi tur eo q in eius venis generetur· Sic gratia i nobis generat carbunculum fulgentem id est prudentiaz nos in agibilibus dirigentem et illuminantem· Hec autem predicte virtutes que saphiri cōdicionib⁹ congruunt sunt velut fundamentum in quibus fabrica mentis erigit Ysa·lxij· Fūdabo te i saphiris

Itē ipse eedē fūt lapides ex quib9 domus dei constituē· Job· xxviii· Locus saphiri lapides eius Thob· xiii· Porte iherusalem ex saphiro // Itē gratia dei assimilatur omichino· Pro quo colore Omichin9 em arabicus est nigri coloris cum candidis zonis· q gratia dei licet dem gret p aspectū humilitatis tamē circūcingit zonis puritatis· Naz vna zona alba est continentia carnis· alia puritas mentis Cant. i. Nolite me considerare q fusca sim quia decolorauit me sol· et in eodē Nigra sum sed formosa· nigra per humilitatez· formosa per puritatē // Secundo ratione virtutis· quia omichinus arabicus secundum op ase· tristiciā excitat· timores multiplicat· ami nos cōmouet ad lites et ad rixas Similiter diuina gratia excitat tristiciam penitentie in homine· multiplicat timores mortis iudicij et gehenne· alios cōmouet ad lites et rixas iusticie Ex diuina enim est gratia· cum homo penitens cum seipso rixatur et litigat· vt de seipso iusticiaz faciat Apostolus. i. Corinth xxxi· xi· Si nosmet ipos diiudicaremus nō vtiq a domino iudicaremur Et hinc est q in rationali positi sunt lapides omichini q uia dum hominis mens rationalis diuine gratie radys perfunditur ad seipsuz diiudicandum vl puniendum protinus excitatur· Exodi· xxv· Accipere debetis lapides omichinos ad ornandu ephot et rationale· Tam enim ex gratia preueniente q̄ ex subsequente rationale hominis id ē mens hominis seu anima rationalis ornatur· // Item gratia dei conseruatur in corde sicut vnguentū in alabastro Nam ex alabastro fiunt vngentaria vasa eo q̄ seruet vngēta omni tempore incorrupta· // Vnde Matthei· xxvi· dicitur· q accessit ad ihesum mulier habēs alabastrum vnguenti pretiosi· Est enim alabastrū solidum frigidum candidum a varijs coloribus tinctum· Et tale debz esse cor hominis vt sit gratie diuine conseruatiuum· scilicet candidum per mundiciam· solidum per patientiam· frigidum per continētiā a varijs coloribus tinctū p bonaz cogitationum siue affectionum copiam· // Item gratia dei assimilat mitro· de quo Salomon loquitur Prouerbiorum· xxv· dicens· accetum in mitro ac̄· Nam mitrum secundum· Plin· et Diasc· mundificat famē stomachi et intestinorū ex apostemate procedentem· famē etiam capitis detergit· spuma eius corrosionib9 et inflāmationib9 subuenit Vnde etiā ydropicis prodicit· a cum melle mixtū caligmem oculorū detergit· venenū expellit· a paliim lingue potenter dissoluit· Similiter diuina gratia mūdificat famē stomachi a intestinorū. i. viciū gule· Itē tergit famē capitis. i. superbiam mentis expellit Itē mitri spuma. i. gratie dei feruor corrosionib9 a inflammationibus ire subuenit· y dropicis. i. hys in quib9 exuberat fluxus inordinatus humoris aquosi. i. lubricum luxurie pficit· sed mixta cū melle. i. cum amoris dulcedis caligmē oculoz abstergit. i. excita tē mētis quā induxit iuuidia siz bō opa videri mala a venenū cāritatis. i. cupiditatis expellit dicit em Aug9· q venenū cāritatis ē cupiditas Itē paliim lingue. i. impedimētū confessionis tollit // Item gratia dei assimilatur sali propter multas virtutes salis q̄s Auicenna ponit // Primo

qūia sal habet virtutem dissoluendi · quia scilicz diuina gracia plerū qz dissoluit duriciā hominū auaro tū et ad pietatez et compassionez emollit corda eorū // Secūdo quia habz virtutē mūdādi qz scilicz gracia purificat imūdiciā luxuriosorū Habz em sal virtutē putridas carnes corrodēdi maxie qñ ē exustū · et hoc est quia gracia remouet putredinē luxurie Tercio quia habz virtutem vētositatez extenuandi et diuidēdi maxime si puluerisatū et coctum et calidū sup stomachi orificium saccelletur Aqua etiā salinaria tumores et inflationes et ydropicas passiones soluit · Quia diuina gracia vane glorioso rū vētositates extenuat eos humiliādo et tumiditates et iflationes etiam supborū soluit aqua salinata id est tribulatione · morte etiā aspera eos iplēdo // Quarto qz habet virtutē humores putridos et corruptos consumendi · quia scilicet diuina gracia putridos et corruptos affectz consumit iuidorū dicit em Pro· xn ñ · q putredo ossium inuidia // Quinto qz habz virtutē humiditatē naturalē coadunādi a seruādi a innaturalē resoluēdi et abstergēdi Quasi antē virtz naturalē virtus māsuetudinis quia homo ē animal māsuetū natura · econtra aūt innaturalē hominī iracundia que māsuetudinī opponitur · vñ diuina gracia q ē nature cōpletiua māsuetudinem hominis coadunat vt eā diuersa perturbātia nō dispergāt · et conseruat eā ne supetur ab ira Econtra aūt inordinatam irā que humane nature non congruit resoluit cor humiliādo et abstergit per pacientiaz et lēnitiā a ipetū ire refrenādo · vel resoluit .i. annichilat irā in corde et abstergit ne crescat vel impleat in opere // Sexto quia habet virtutē vētrē remolliendi et superfluitatē educēdi · a maxie salgēma qđ clarū est sicut gēma · Hoc aūt cōpetit diuine grē in ḡtū remouz viciū gule a q est viciū et superfluitas vētris // Septimo quia sal habet virtutez venenoso humori resistendi Vñ sal cū melle et cū pane sanat antracē vt Auicē · dicit Quasi ego veneno sus humor sua frigiditate calorē cordis extinguens ē viciū accidie · qđ sua frigiditate .i. pusillanimitate vigorē et calorē cordis qui ē ex caritate extīguit Sed hoc accidit venenū · sal .i. diuina gracia · cū melle .i. cū dulcedine ortemplationis · et cū pane doctrine spūalis siue cum pane lacrimose oppūctionis penitus expellit : xpē ōnia pōdicta dicit Lu · xnn · Bonū est sal qē · Col · nn · Sermo vester grē sit semp sale conditus ·

¶ Capm · xnn ·

Humilitas assimilatur magneti · Primo qz magnes habet virtutē attractiuam nā adeo attrahit ferrū sibi Augz · vt cathenā faciat amoueri · Et vt idem dicit tāta ē eiz vis q si qs cū de magnete sb aureo vl eneo vase tenuerit ferrūqz desup posuerit ad motū de subtē lapidis ferrū desuper mouebitur · Sic etiā ē tanta humilitatis virtus vt etiā mētes ferreas et diuisas aliqñ moueat et placz et attrahat ad dulcedinē et mititatez Sic etiā hūilitas et benignitas dei fustinētis cor peccatoris etiaz durū deberet mouere et ad pmitētiā attrahere · Jo · n · An ignoras q benignitas dei te ad pmitētiaz adducit? Et si vas aureū id est cor sapiēs vel vas eneum .i. os eloquens se medium interponat tunc maxime

magnes.i. humilitas visa mouebit mentē durā Vnde humilis vita p dicantis adiūcta ei sapiētia cordis eloquentia oris quasi omue ferrū .i. omne cor durum mouebit. Sed notandū q̄ in ethiopia ē alia speci es magnetis que ferruz non attrahit. sed fugit a respuit. sicut a apō nos videmus q̄ aliquando idem magnes i vno angulo ferz attrahit et in alio a se pellit. Ex qmb9ac cipitur q̄ hoies superbos expedit q̄nq̄ humilē a dulciter attrahē. qn q̄ vō expedit eos sagaciter fugere et declinare. quandoq̄ expedit eos violenter expellere et fugare.

V. Secundo quia magnes habz vtutem reconciliatiuam. Quia secm Dysc. reconciliat maritos vxorib9. quod siue verū sit siue non de magnete. de humilitate plerumq̄ verissimum esse contingit. q̄ per humiles responsiones vl blanda verba mulier maritum suum durum vel iratum frequentius emollit et placat. Sic aīa peccatrix sponsū suum cristum p peccis offensuz per humiles lacrimas placat. a caro aduersa spiritui per humiles abstinētias ipsū sibi humiliter cōfederat.

V. Tercio quia magnes hēt vtutez ḡtificatiuā Auget em vt dicunt gratiā et pulchritudinē in sermone. qō q̄dē de humilitate verissimū esse constat. quia humilitas predicantis auget ei gratiā sermonis. Nam deus superbis resistit aē. vt dī Ja. iij

V. Quarto q̄ magnes hēt vtutez curatiuā. Nā cū mulsa valet ad curandū ydropisim splenē et allopiciam. Sic humilitas curat ydropisim. i. inflationē superbie. et splenez .i. dissolutionez inepte leticie. quia dicitur q̄ splene ridem9 fiunt felle irascimur. a allopiciaz q̄ capillos cadere facit siue fluere ex capite. i. casum siue fluxum spiritualiuz virtutuz ex mente. quia humilitas vtutes conseruat in mente. propter qō dicit Gregorius. q̄ qui virtutes ceteras sine humilitate cōgregat quasi puluerem in ventū portat.

V. Item prelatorum humilitas assimilatur cuidam gēme que dicitur allectoria. Est em lapis qui inuenitur in ventriculis gallinaceis. ex magnitudo est ad fabe quantitatem. Dic vt Dyasco. dicit venenū excitat. ḡtū facit. a ostātē. victorē discretū a oatorē. aīcos informat. et sitim mitigat Hec autem de illo lapide siue vera sint siue nō. tamē humilitati verissime opetunt. Hec em scilicet humilitas inuenitur in ventriculis gallinaceis. i. in cordibz prelatorum et imitantium cristuz qui se galline cparauit. vt dicitur Mat. xxiij. Quotiens volui congregare filios tuos quēadmodum gallina cōgregat pullos suos sb alas aē. Hec inq̄ licet parue sit quantitatis per reputationem. tamē est curatiue vtutis. que licz venenū excitet demonum vl etiam inuidorum. tamē facit prelatum gratum in cōuersatione. constantem in psecutione. victorez in temptatiōe. discretum in correptione. oratorē .i. facunduz et gratiosum in exhortatione. amicabilem in reconciliatione. et mitigat etiam sitim idē appetitum ambitiosum dominandi Hec omnia facit humilitas vera in bono prelato.

¶ Capituz. xv.

Viles hoies assimilāt celestibus. Nā humiles plerumq̄ in conto in apparētia videntē minores tanto sunt in virtutibus excellentiores et in operibus efficaciores

Sic ēm accidit de celidonijs q̄ sunt lapilli de ventre pūdimis extracti· quorum vnus est niger a alter rufus qui licz sint parui et deformes in virtutib9 tamē multis alijs sūt maiores· Nam rufus valet contra lunaticam passionē contra insaniam et contra antiquū languorez et facit hominem facūdum placentē et gratū Niger vero valet contra nóxios humores· tixas a febres· et lotus aq̄ sonat oculos vt dicit̄ in lapidario Vnde in illis duob9 lapillis duplex humilitas represētat̄ ℣. Primo sapiētiū quia sicut dicit̄ .i. Prouerbiorū· xvi· Vbi humilitas ibi sapiētia Vnde Ptholome9 dixit q̄ inter sapientes sapientior est q̄ humilior existit Nec ē ergo que valet cōtra lunaticā passionē id ē mutabilitatez stulticie· quia sicut stulticia facit mētem instabilem et variabilem ad modum lune ita sapia facit hominē stabilem ad modū solis qui sēp est in se vniformiter lucid9 Et ideo dicit̄ Eccī· xxvi· q̄ hō sanct9 in sapientia sua manet sicut sol stult9 vero sicut luna mutatur Item valz cōtra insaniā id est cōtra furorem iracūdie· q̄ homo cū sapiēter respōdet et humiliat se furēti et humiliter cedit ei frangit furorē ire ei9 vel saltē euadit Itez valet humilitas cōtra antiquū languorē .i. contra iueteratū odiū· q̄ frequenter sapientes humili et dulci lingua vel opere antiqua etiam odia consiliant· Nec etiam est silicet sapientis humilitas qui sicut facit verbum facundum sic etiam a gratum ℣ Secundo autem celidonius qui est niger representat humilitatem penitentium Nec ē enim que noxios humores id est nociuas affectiones purgat iras frenat et febres id ē carnis calores refrigerat et etiā oculos mētis a cecitate superbie sanat

¶ Capitulum· xvi·

IGnez gehēne inextinguibilē et semper durabilem esse nō est incredibile et p̄ tripue p diuinaz potentiā. cū legat scōm naturaz albestō qui est lapis archadie ferrei coloris a ab igne sic dictus· quia semel accensus nūq̄ extīgui potest· Vñ ī quodā tēplo dyane erat lucerna ex hmōi lapide semp ardens ita vt nulla tēpestate nullo ymbre extingui posset sicut Ysiō refert· Vnde pagani maxim fue dyane miraculū esse arbitrabā t̄· Ergo si hoc fieri potest vtute nature in materia lapidea· ita vt nō amplius ignis succendatur nec vl q̄ extinguatur· quāto magis hoc fieri potest vtute dei in alia q̄cūq̄ materia vt scz ignis inextinguibilis ppetuo obseruetur· Vnde Greg9· dicit in libro Mor· exponens illud Job· xx· Deuorabit eū ignis Ignis corporeus qui nūc succendit̄ vt vltī corporeis indigeat fomētis· nec valz nisi succensus ee et nisi vtotius subsistere· ac cōtra gehēne ignis cuz sit corporeus et in semetipso vpz los corpalit̄ exurat nec studio hūa no succēdit̄ nec ignis nutrit̄· sed vatus semel durat inextinguibil̄ et succensione nō indigz et arroc nō caret· hō h9 diuersitatis est quia ignis iste qui apud nos est q̄ ignis nutrit̄ et ab hoie succendit̄ est artificialit̄ et p violentiā in alienā materiā introductus· sed ignis ille ignis nō indigz q̄b9 foueat̄ vel q̄ ē ī materia ppa existēs vel in materia aliena nō p violentiā ꝧ p naturā a prīcipio intrinseco· sic etiā accidit in sulphure· Vnde nō est accensus

ab hoīe sed a deo qui illam naturā īstituit · et hoc est qđ dī Ysa · xxx Flat9 onī sīc torrens sulphuris ac cēdens eā

Capitulū · xvn ·

Pocrita assimilat auricalco Dzio quia auricalcū est alīem coloris ostentatiuū · Habet em̄ auro simīlē colorem sed eius nō habet valorem · Similiter homo ypocrita habet quidem exteriūs apparentiam sanctitatis · sed tamē nō hēt interius existentiā veritatis Vnde dicitur ypocrita ab ypos quod est sub · et crisis qđ ē aur quasi aliq̄o hīns sb̄ auro .i. sb̄ apparentia auri · scīz sb̄ apparentia sācti tatis malīciam iniquitatis Math · xxiij · Vos quidem a foris apparetis hominibus iusti · interius autē plem estis ypocrisi et iniq̄tate · Tales habūd abūt ī fine mūdi ī eccīa · qñ multi etiam descendēt a declinabunt a vera sanctitate ad fictā religionem · Vñ legīt · iij · Regū · vn · q̄ vasa que fecit yraz de auricalco erant · Yraz em̄ interpretatur ciuitas descendens · et signat statū ecclesie in fine dēscendētis et declīnātis a celestibus ad terrena · cuiꝰ vasa erunt de auricalco scz clerici et religiosi ypocrite ficti · ℣ Secundo qr auricalcū interiorū est infectiuum Nā cibaria nimis diu in vasis de auricalco seruata vicio eorū saporem horribilem contrahunt et odorem Et sic desideria et verba iniq̄ q̄ diu ypocrite in cordibus abscōdita tenuerunt · qñ ea ꝓducere et operē exequi possunt inuemunt horribilia · et hoc est q̄ ypocrisis interiores affectꝰ corrumpit Apoc̄ .i. Pedes eiꝰ .i. affectus similes auricalco · quia scz fūt per ypocrisim infecti et simulati ℣ Tercio quia auricalcum est fuc̄ vilitatis paulatim detectiuum Nā vasa ex auricalco facta in fui nouitate sunt tā pulchra vt videā ē aurea · ꝑ paulati a fulgore ꝓmo hebetant̄ et q̄si rubigīnāt̄ · et sic sē p quasi in peius tā odore q̄ colore cupā suā originē ꝓtestāt̄ · Auricalcū em̄ fit ex cupro · sed ex cōmixtione eris et stanni et auripigmenti a quibusdā alīs mediantibus ꝓducitur ī igne ad colorē auri vt dicit Yſid · Sic ypocrita cū sit vere malꝰ in quibusdā fictiombꝰ et conatibꝰ p tendit q̄ndā exterius speciez sanctitatis · ita vt ꝓmo qñ ab aliq̄ no uit̄ videāt̄ vel de nouo īcipit īter alios conuersari videāt̄ eis sanctissimꝰ · sed quia nichil fictū est durabile si diu ibidē ꝑmaneat paulatiz ex ītrarīs opibꝰ seipsū manifestat Et ideo dīs dixit Mat̄ · vn · A fructibꝰ eorū cognoscetis eos · Quidā tamē ita cooptī sunt vt vix vel nū q̄ cognosci possint · et tales cū sint auricalcū frequent̄ recipiunt̄ ꝓ auro · econtra autē illi qui sunt vt verum aurum ab ipsis reputantur vt auricalcum qui dicūt eos esse ypocritas Eccī · xlvn · Collegisti q̄si auricalcū aur̄ · ℣ Item homo ypocrita assimilatur lapidi crisolemo · qui est species quedaz lapidis crisoliti · Dic scz crisolemus est colore aureus · sed de mane ē pulchrioris aspectus postea hebetatur · et est ignis capacissimus Vnde si ignī apponatur citius inflāmatur vt dicit yſid · Similiter ypocrita colore est aureus · quia sāctitatem pretēdit · et de mane apparet pulchrior quia feruenter incipit · sed postea hebetatur quia ꝑsequendo deficit · ignis est capacissimꝰ quia inflāmationes temptationū facillime et delectanter recipit ·

¶ Capitulum xviii.

IVsticia bene regentiū assimilatur ferro ¶ Primo ꝓpter duritiam Ferrū enim vt dicit Ysidorus dictum est a feriēdo quia scilicet duricia sua feriēdo domat omnia genera metalloruz Et iusticia regētis domare a ferire debz omnia genera rebelliuz et superborum · a rei publicæ pacem turbātium Ps Reges eos in virga ferrea et tanq̄ vas cē · Pro · xx Rex q̄ sedz in sólio iudicij dissipat omne malū intuitu suo Secundo ꝓpter tempiem Nam ferramenta mos ē cum oleo tēpare ne frigiditate aq̄ nimiū indurētur vt dicit Ysid Sic et plerūq̄ tempāda est seueritas iusticie cum oleo misericordie Vñ Samaritanus Lucæ · x · sauciati vulneribus oleū infudit et vinū Vinū autē mordens significat seueritatē iusticie sed oleū leniens suauitatē misericordie Et in archa moysi que gerit typum regiminis nō tātum fuit virga puniens sed et manna dulcescens vt per virgā vigor iustitie per manna vero dulcedo misericordie significareť Eccī · xxxix · Inter necessaria rei vite hominum aq̄ ignis ferrū et lac et cetera In aqua accipe mollicie misericordie · in igne feruorem iusticie · in ferro correptionis asperitatem · in lacte remissionis suauitatē · que omnia necessaria sūt regētibus vt subditorū vita pacifice gubernetur ¶ Tertio ꝓpter rubiginē · rubigo ēm vt dicit Ysid · est vicium rodēs ferrū · et hoc accidit sibi ex sue substantie impuritate · siue ex terre ctactu et vicinitate · siue ex sāguinis vl' ciuslibet infecti vaporis q̄litate Et addit ad hec Ysid q̄ a ferro se humanus sanguis vlciscitur · quia nullius alterius rubiginē sic ferrum consumitur sicut q̄ humano sanguine maculaē Simili quoq̄ modo iusticia presidētis rubiginatur id ē corrūpiť et maculatur · q̄nq̄ quidem ex malicia a impuritate regentis · q̄ nō habet puram intētionem in facto siliczz nō itendēs ad bonum rei publicæ ś potiꝰ ad aliq̄d ꝓpriū · quādoq̄ vero ex cōtactu ire id est acceptione l' spe alicuius muneris terrem a lucri temporalis · q̄nq̄ vero ex infectione sāguinis vl' alicuius vaporis id est ex ira l' odio vel alia inordinata passione siue affectiōe · sed nulla deterior ē l' maior corruptio iusticie q̄ si puerso iudicis iudicio sāguis fundatur innoxi Nūi · xxv · Si quis percusserit ferro et mortuus fuerit qui percussus est · reus erit homicidij et ipse moriēť ¶ Quarto ꝓpter vtilitatem multiplicem · Nam vsus ferri magis est vtilis et magis necessarius q̄ vsus auri licz aurum amplius ab auaris diligaē Naz sine ferro res publica tute nō agitur nō acquiritur nec seruē seruatur · nec sine ferro ab hoste defenditur · ferro regitur omnis potentia · defenditur innocētia · tuta sūt regna et reprimitur malorū superbia · Item sine ferro nullus mechanicum opus quasi perficiē · nullum quasi opus vel edificiū erigitur · agricultura nō exercetur · vestis nō inciditur · panis nō editur · et breuiť q̄si in humanis rb? sine ferreo nichil ad perfectionem aducitur Omnia autē hec magis optunt iusticie q̄ ferro · q̄ hoꝝ non pt eē perfectio vbi iusticia nō seruaē Nā neq̄ rei publicæ neq̄ communi potentie neq̄ bonoꝝ innocentie neq̄ regno seu patrie ibi potest eē tutela vbi nō vigz iusticia · Neq̄ ēm sine iusticia

aut malorū ptrtuic rep̄muñtur· ā artes mechaīce libē exercenē· aut ab agricolis ēre vtilē excoluntur quia vbi nō seruatur iustícia ibi ō mia bona pereūt et oīa vigēt mala

¶ Capitulū·xix·

IVstorū vita assimilatur electro· Primo rōne distinctionis· Sūt em̄ ta genera electri· vnū qđ de piro fluit arboē qđ dr ficuz· Nam p̄mo qñ fluit de arbore est gūmi liq̄dū· postea indurat calore ac frigore in duricīā lapidis pspicui vt cristalli· Naz p̄ minuit humidū opatiōe calidi· quia cū humiditas indigesta expellitur ab arbore tūc calor ptinue resoluit humidū subtile et ita viscosa efficitur· et postea humidū paucū ṁanens extra p̄mitur frigido et sic coagulatio eius opletur frigore Huic ergo assimilāt iusti incipiētes sicut penitentes· qui a prīcipio qñ de arbore. i. de mūdo vel peccato exeunt sūt molles et teneri timore· sed postea paulatiz calore caritatis crescēte mollicies timoris excludit· et re frigerio ab estu carnis supueniēte solidantur in fortitudine spūs mā bilit velut lapis· et efficiunt pspicui in cōscientie mūdicia et vite sinceritate Eze· xiii· Deorsum igmis a lumbis eius· et sursum quasi aspectus splendoris et visio electri In quo ostenditur q̄ viri sancti et iusti inferius ardent vt igmis in dilectione p̄xīmi superius splendēt vt electrum in contemplatione dei

Secundum genus electri metallū dicitur quod i precio melius inuenitur et habetur· et hoc cuz sit magis serenosum q̄ primuz competit proficientibus et in soliditate et in gratia doctrine·

Tercium autē sit de tribus pcīs auri· et vna argenti· Et huic assimilantur perfecti· In auro em̄ figmificatur anima in qua est sancte trinitatis ymago Vnde tres ptes auri in electro ponuntur· Sed minima pars que est argenti corpus rep̄sentat· qđ licet sit vilis tamen auro iungitur id ē anime rationali Quod ergo in electro multū de auro ponitur et parum de argento figmificat q̄ perfecte iusti multum de anima curant· de corpore vero parum· Secundo ratione ostensionis· Electrum em̄ vt dicit Vlsiō· in conuiuio clarius cunctis metallis fulget et venenū prodit si assit· stridorem facit· et i colores varios ad modum celestis arcus mutare se subito consueuit Sic anima iusti est fulgida per gratiam· et si aliquādo venenum peccati adest· siue in pugna temptationis· siue in lapsu operationis statim stridore luctus et confessionis prodit ipsum· et in varios colores sez confusionis rubore· timoris pallorez se mutat· vel varij colores ad modum arcus sunt varie compunctiones· que sunt quatuor quasi q̄tuor prīdis. i. arcus celestis colores Primus de perpetratione culpe vl̄ protractione· secundus de maursione miserie· tercius de reatu pene· quartus de amissione glorie·

Tercio ratione commixtionis· Dicit enim Gregorius super Eze· q̄ in electro aurum cum argento miscetur· argentuz quidē ad auri claritatem excrescit· autuz vero cum claritate argenti temperatur· suaz virtutem non perdit· sed a decore ex admixtione argenti aliquantulum expallescit· Ita similiter in viro iusto sensualitas rationi coniuncta velut argentuz auro in electro ad claritatem auri excrescit· quia

sciz per ptcipationem efficitur rationalis · vt dicit Philosophus in.i. ethicorum · Et dicit sensualitas rationalis · qz eius passiones a motus ei gulantur a modificantur · et tunc ipsa ratio velut aux ex tali ymixtione sensualitatis in sua ytemplatione remitti videtur · non tamen sue virtutis determinatum patitur · quia p ipsas vtutes morales modificatas ad contemplandum amplius adaptat ¶ Quarto ratione attractionis · quia electrum verum si manu tenea tur · vt a digitis calorem recipit rapit ad se omnia folia a paleas a vestimentorum fimbrias vt dicit p filo · Sic vir iustus per bona opa de siderio proficiendi calefactus quodquod videt vel audit ad suum profectum assumit · siue folia .i. vba · siue paleas .i. etiam leuia bona exempla dum modo ipsum inflammare possint · siue sint fimbrie vestimentorum .i. extrema opera virtutum Eze .i. Et de medio eius quasi species electri ·

Capitulum .xx.

Luxuria assimilat sulphuri Primo ratione ardoris · Nam sulphur est vena terre actiuitatis a igneitatis multum habens in compositione · Vnde sulphur dicit qsi solum urens vt dicit philo · Vrere enim ignis dicitur · Vnde sulphur secundum auicennam est calidum et siccum in quarto gradu · a est ex tra partibus aqueis et terrestribus in igneas transeuntibus in naturam sulphuris transmutata · Eius aut ignea virtus ab aquis feruentibus sentitur · Sic autem sulphur est vena terre ita luxuria est carnis terrestris vicium a corruptela · que quidem multum habz igneitatis · quia multum corpus calefacit et appetitum delectationis incendit · ita vt tam partes aque scilicet humores corporis qui etiam terrestres partes scilicet caro et membra videantur transire in igneas .i. vehemente accendi · a est in quarto gradu caloris · quia luxuria est quartus vicium cui ardor a calor appropriatur Nam primus gradus est ardor auarine · que mundi appetitum insatiabiliter incendit · Vnde ipsa est ignis qui nunqz dicit sufficit Prouerbiorum · xxx · Boecius de consolatione libro secundo metro quinto · Sed seuior ignibus ethne feruens amor ardet habendi · ¶ Secundus est ardor ire q secundum philosophum accessio sanguinis circa cor ¶ Tertio gule cui attribuitur ardor · tuz qz delectatio cibi a potus appetitum accendit a acuit · in cuius delectationis inordinata concupia vicium gule consistit tum quia gule satietas libidinem inflammat · Vnde Ihero · dicit qz sine venere friget venus .i. p abstinentiam cibi et potus refrigescit luxuria · ¶ Quartus gradus ardoris et caloris est ignis consumptionis ultimum Ds · Ignis sulphur ac · ignis sitz auaricie · sulphur luxurie · a spiritus superbie · ¶ Secundo ratione fetoris · Nam aque per venas sulphureas transeuntes ex vi ignea sulphuris contrahunt calorem saporem efficaciam a fetorem · Aque autem sulphuree .i. persone luxuriose contrahunt calorem in cogitatione · saporem in delectatione · efficaciaz .i. affectum in operatione · fetorem plerumqz infamie in publicatione Ideo de luxuriosis dicitur Ysaie · xxxiii · De cadaueribus eorum ascendet fetor · ¶ Tertio ratione coloris · Nam sulphur aliquando est album · purum · clarz et cum hoc subtile · Aliquando vero

est feculentum grossum et crassuz Quãdoqz vero mediocre. Opꝫ em̃ carnale cum intra limites mat̃mo nij et rationis otinetur tũc ẽ albuz qz famã nõ denigrat. puz qa men tem nõ defedat. clarum qa rõnem nõ obfuscat. et subtile quia ratio carnẽ regulat vt nõ sequatur appe titũ delectationis sed sinceritatẽ in tentionis. Sed si fiat extra mat̃mo nium tunc est feculentũ per imun dam opationẽ. crassum per inordi natam delectationẽ. grossum siue spissuz per minimã frequẽtationem vel mentis hebetationẽ. Quãdo ve ro fit inter iuges sed nõ cuz debi to modo vel debita moderatione. tunc quasi mediocre ptícipat de v troqz. Nam inquãtũ infra mat̃mo nium fit sic est excusabile tamẽ ma gis vel minꝫ scdz qꝫ plꝫ vel minꝫ re cedit ab ordine rõnis.

¶ Caplm .xxi.

Maria mater domini assimi latur calœdonio. Prio rõ ne gñationis. quia calœdo nius vt dicit Ysiõ. diuturno ybre gñatur. Sic beata virgo fuit gene rata ybre. i. gratie diuine opatione scz per miraculum ex parentibus sterilibus. sicut legitur de eius na tiuitate Apoc. xxi. Fundamẽtum tercium calœdonijꝫ. Tria em̃ sunt humane poductionis principia seu fundamẽta. Primum est gratia si cut in hys qui poducti sunt imedia te a deo vt adam per creationez et eua per miraculum de costa. quod fuit de gratia liberali. Secundum principium siue fundamẽtũ est na tura. sicut in hys que poducuntur per viam generationis absqz mira culo sicut seth et chayn et sequẽtes Tercium est mixtum ex gratia et natura. sic hy qui poducuntur ex vi ro a mulierẽ tñ sterilibꝫ. et ideo p tim per naturam et ptim per mira culi gratiam sterilitatem imouen tem. sicut fuit cepta beata virgo maria. et ideo ipsa fuit calœdoni us habens tercium fundamẽtum V. Secũdo ratione inuentionis. qz calœdonius vt idem Ysiõ dicit. ad repaussum lune plene iuenit. Qua si em̃ plenitudo lune est plenitudo temporis gratie in quo beata vgo est nata et mater saluatoris inuen ta. pter quod dicit Apoꝫ. Gala. iij. qꝫ quãdo venit plenitudo tem poris misit deus filium suum factũ de muliere. ¶ Tercio rõne colora tionis. quia calœdonius pallido co lore est coloratus. Pallor autem o uenit timenti. quia timentes palle scunt. et etiam multum ouenit ab stinẽti. pter quod dicit abbas Y saac in libro suo de vita solitaria si ue monastica. qꝫ decet monachi ẽ pallor et macies Quod dicit qa mo nachus debet esse abstinẽs. et ma cies et pallor ex abstimentia causã tur. vtrũqz pallorem. i. palloris cau sam habuit beata maria. scz timo rẽ domini Eccl. xxiij. Ego mater pulchre dilectionis et agnitionis et timoris cẽ. et etiã abstimentie quia ipsa nõ vacauit delicijs V. Quarto rõne vigoris. qz hic lapis sculptuẽ resistit. Nã tãte soliditatis ẽ vt nõ sit incisionis et extranee ipssionis susceptiuꝫ. Similiter btã vgo maria nullꝫ carnalis ipssionis seu corrup tionis susceptiua fuit. qz scz vgo an te ptũ et post ptũ Jtẽ dicit Diasc. qꝫ hic lapis tãte vigoris ẽ et effica cie qꝫ pforatꝫ ad collũ ligatꝫ fact vicẽ causã. et otra illusiões demo nũ adiuuat. et vtutẽ oseruat Hec autẽ siue vera sint siue nõ de calœ donij vtute verissime tamẽ opetũt

beate marie · quia ipsa est aduocata nostra · et ideo apud filium iudicem p causis nostris assistit · Ipsa ē nostra protectrix et ideo ab illusionibus demonum nos frequenter defendit Ipsa etiam est mater nostra · et ideo pie filios suos virtute et pietate custodit · ¶ Item beata maria assimilat smaragdo · ℣ · Primo ratione coloris · Nam smaragdus vt dicit ysidorus gemarum omnium viridium optinz principatum · Nulli enim geme vel herbe maior in ē viriditas q̄ smaragdo Vñ viriditate sua virides herbas superat · Quasi aūt geme vl herbe virides sunt sanctissime virgines q̄ carnis virore ſper cōseruāt int quas beatissimas beata vgo maria optinet principatū · Vñ ps Adducētur regi virgines post eā · dicit non tm de ordine ſ etiā de dignitate · q̄ sc̄z vgnitati ei9 nullus vnq̄ potuit coeq̄ri · decebat nimiz vgnā vgnū vt tāta puritate niteret q̄ maior sb celo neq̄t inueniri vt dicit anselm9 · Vnde ei9 virginitas a humilitas ita deo grate extiterunt q̄ fuerunt q̄i due porte per quas xp̄us in eā intrauit scilz virginitas suma in carne humilitas profunda in mēte · Et ideo dicit Thob · xiij · Porte ierusalē ex saphiro et smaragdo edificantur · Nam p saphiz qui habet tumorē sedare intelligitur eius humilitas · q̄ vtus humilitatis soluit tumorē elationis · ſ p smaragdum viridis coloris vgnitatē intellige carnis · ℣ Secūdo ratione nitoris q̄ tāt9 est nitor smaragdi q̄ nec in sole alio quo modo obūbrat · Et similit tantus fuit nitor virginitatis et nitor puritatis vgis marie q̄ solē iustitie cristū gignēdo vl piendo in nullo ei9 integritas vl vgnitas siue virginitatis nitiditas fuit diminuta ℣ · Tertio ratione generationis q̄ sc̄z corp9 smaragdi si extersū fuerit a politū ad modū speculi ymagines reddit Item smaragdus ex se generat radiū q̄ suo nitore tigit aerem circūfusū Beata autē vgo primo hūit corpus suum ab originali peccato politū sc̄z in vtero matris in sua sanctificatione Secūdo habuit ipsum politum a spiritu sancto sc̄z in filij cōceptione · q̄ tunc spiritus sanctus supuenit et virt9 altissimi obūbrauit ei · vt āgel9 dei predixerat Luc̄ . i. Et ideo ad modum speculi ymagine reddidit diuinā a hūanā · q̄ verbum incarnatū genuit · q̄ in q̄ verbū ē ymago patris et figura spiritus ei9 · et secundū carnē siue humanitatē ē vt ita dicaz ymago matris sc̄z homo ex homine in similitudinem hominuz factus a habitu inuent9 vt homo · vel beata virgo q̄ fuit speculū politū a terſū p suaz maximaz puritatē repūtat nobis ymagines ōmū vtutuz vt eas imitemur Item genuit ex se radiū scilz dei filiū · q̄ sic sio9 radiū ptulit virgo filiū pari forma · q̄ neq̄ sio9 radio · neq̄ mat filio fuit corrupta · quo filio sua viriditate . i. sua virginali carne qua ipsum vestiuit non tantū circumstātes a pximos ei iuuenes sed etiā totū mundum tixit tinctura baptismali · Nā xp̄s tactu sue mūdissime carnis quā sc̄z de virgine traxit vi regenerationis otulit aq̄s · q̄ b9 sc̄z fideles tinguntur . i. baptizātur ℣ · Quarto rōne virtuose operationis Nā smaragd9 vt dicit Diasc · opes augmentat sic bta vgo spuales opes siue diuitias nob augmentat dū gras multiplices impetrat vl cū nos ad bn operandum et merita cumulandum iuuat Item smaragd9 collo suspēs9

morbū caducum sanat Dor beata virgo nobis facit nō tantū p auxilium sed etiam per exēplū scz sue ǒ gimitatis et honestatis. Item smaragdus valet otra illusiones et fantasmata demonū. qđ de beata virgine magis est certum. Item smaragdus memoriam potam repat Sic beata virgo que seruabat facta sancta et verba puericie cristi conferens vniuersa i corde suo. et postea creditur sanctis euangelistis et precipue beato Luce plurima enarrasse que ipsi de xpo scripserūt Videlicet de eius despōsatiōe. ānūciatiōe. purificatione. xpi natiuitate. et magorum adoratione. a multis alijs quibus nec ipsi euangeliste p se interfuerant. nec etiam p historiarum scripturas. vel forte p aliam psonam qp per beatam mariam virginem scire tunc temporis poterant. Item smaragdus visuz confortat. Similiter beata virgo spiritualem visum nostrum cōfortauit pouendo veram lucem xpm qui illuminat totum mundum vel ōnem hominem venientem in hunc mundum ℣. Item smaragdus tē pestatibus resistit Et sic ipsa cōtra mundi tēpestates seu aduersitates benigne auxilium impendit Vnde etiam ab ecclesia vocatur stella maris. quia nos in huius mār mundi scz tēpestatibus seu fluctibus dirigit et defendit. ℣. Item dicit maria. i. dominatrix maris. quia velut pia domina in omni casu amaritudinis nobis inuocantibus eam de uote impetrat remedium iocunde consolationis. Vnde dicitur Eccī. xxxn. Sicut in fabricatione auri signū est smaragdi. sic numerus musicorum in iocundo et moderato conuiuio Quasi em̄ in auro signū smaragdi est beata virgo maria refulgens vt gēma in gloria celesti. de quo etiam signo dicitur Apoc. xn. Signuz magnum apparuit in celo mulier amicta sole ac Ex quo videlicet signo ꝓuenit qp nobis in artitudinibus positis infunditur aliqua do musicalis iocunditas modulationis. Et hoc est quādo per vocem seu per sonum alicuius exhortationis ea pcurāte infunditur nob dulcedo alicuius cōsolationis. Aliqua do vero xpinatur nobis iocunditas p eam intne refectiois. puta quādo ea impetrante infunditur cordi nostro gratia interne ispiationis seu alicuius dulcedinis animā cōsolantis et reficientis. et hoc est conuiuium iocundum q̄dem sed tamē moderatum ℣. Itē beata maria assimilatur lapidi sardonico Primo ratione colorationis. Nā sardonix vt dicit Plin. ex sardio a onice nomen sumpsit. Constat em̄ ex ebus coloribus. Nā niger est ymo. cādido m̄ medio. et rubeus quasi vinū in supremo. Sic beata virgo maria fuit nigra in ymo per humilitatē secm illud Can. i. Nigra sum ß formosa ac. Sed cādida in medio p puritatē mētis et virginitatē carnis Eccī. xxvn. Pulchritudinē cādoris ei? āmirabit oculi? Itē rubea in supmo p feruentē caritatē Proū. vltimo Purpura indumēti eius. purpuā em̄ rubeū habz colorē. Secūdo rōne sigillationis. qr hec sola gēma in sigillatiōe de sbstātia cere nichil euellit. Et sic sola btā maria gnando de corruptione carnis vel pcī nichil accepit. Tercio rōne ǒtuose actionis ꝓpē quā iste pciosissim? appellat Job. xxvin. Nec lapidi sardonico ac Nam hic lapis luxuriā repellere dicitur. humilez efficit et

pudicam· Sic dña nostra deuotos suos docet esse castos in corpib9· humiles in cordibus· et etiaz pudicos in moribꝰ· ¶ Capitulum· xxij·

Misericordia assimilatur illi lapidi qui vocatur pris Primo ratione figure· qa hic lapis ē ex sex angulis· vt dicit ysid· qui sex anguli optūt sex operibus mie· que xps enumerat Mathei· xxv· Esurivi et dedistis michi manducare ac· ¶ Secundo ratione tincture siue resplēdentie· ꝓpterea em dicit pris· qr sub tecto positꝰ et sole percussus colores prisis .i. celestis arcus in ꝓximos parietes repsentat· Similiter homo misericors sub tecto .i. sb tegumento humilitatis positus· et sole .i. luce diuine ḡtie perfusus· colores arcus celestis .i. affectus siue effectus cristi in ꝓximos sibi paupes repzesentat· ¶ Tercio ratione efficacie· qr hic lapis coopatur parienti vt citiꝰ pariat· vel vt saltē dolores ptus facilius ferat· et nō tātū de piculo timeat· Consimili mō misericordia siue mie opatio coopatur penitenti vt citius satisfaciat· vel saltem vt āgustiam et laborem penitentie facilius ferat· et de temptationū piculo minus timeat· ꝓpt primū dicit Daniel· iij· Peccā tua eleosis redime et iniquitates tuas misericordys paupe rū· ꝓpter scōm dicitur in Pſ· Beatus qui intelligit sup egenum a paupez· a postea· dñs opem ferat illi sup lectum doloris eius· ꝓpter tercium dicit Eccī· xxix· Conclude elemosinā in sinu pauperis· et hec ꝓ te orabit ab omni malo· Et postea· Sup scutū potētis a sup lāceā aduersus inimicū pugnabit·

¶ Capitulum· xxij·

Opus bonum assimilat illi lapidi qui dicit alabandina De quo dicit Dyasc· ꝙ est ḡma clara et subrufa vt sardius· cuius est virtus sanguinē augmētare et ꝓuocare· Similiter opꝰ bonū debet esse clarū .i. factum cū claritate· hoc est cū mundicia sciētie et intentionis puritate Prouer· xxi· Qui mūdus est rectum ē opꝰ eius Gregꝰ Incassū exterius opꝰ agitur si nō pro eo interius inmolētie victima in ara cordis imoletur Vnde econtrario opa cuz imunda conscientia vel nō recta intentione facta erūt opa tenebrosa· De quibꝰ Ho· xij· Abiciamꝰ opa tenebra ꝓ Item debz esse subrufū· a hoc p feruorem dilectionis Eccī· ix· Bibe cū gaudio vinum tuum· quia deo placent opa tua· vbi innuit ꝙ tūc deo grata sunt opa nostra quādo cum vino caritatis et gaudio deuotionis fiunt .i. Corin· ij· Cuiuscum qr opus quale sit ignis ꝓbabit· Tunc est em opus ꝓbatum quādo est igne caritatis inflāmatuz· Sed ad litterā exponat de igne purgatorij· Item debet esse sanguinis ꝓuocatiuum et augmētatiuū .i. deuotionis· Sanguis em humor est calidus et humidus· Quia scz deuotio tom opis in mēte augz caliditatē .i. spūalem feruorez· sicut nutritio olei auget ignem· et auget etiam humorē .i. lacrimaz opūctionē sic opationis vehemētia ꝓducit fluorez·

¶ Capitulū· xxiij·

Patiētia assimilat auro· Prio rōe solidꝰitatis· qr auro q ad sbam michil solidiꝰ aut ꝓpactius· Vñ in igne positū nec euaporat nec in pondere minuitur neq cōsumit· sed quādo vi caloris

dissoluitur si qo habet impuritatis admixtum depurgatur. et tūc fulgidi⁹ inuenitur. Similiter vere patiens tantam habet mentis solidi tatē q̄ in igne tribulatiōis positus neq; euaporat per iracū. neq; in pōdere virtutis minuitur p diffidentiam. neq; cōsumitur per accidiā. sed potius depuratur per pene tolerantiam. et fulget per vtutis euidētiā Eccī. i. Quasi vas aurisolidum. i. Pet. i. Modicū nunc si oportet contristati in varijs tribulationib⁹ vt fides vestra multo pretiosior sit auro qđ per ignem tranſit. ℣. Secundo ratiōe ductibilitatis. quia auro nichil ductibilius. Nam tam ductibile est q̄ inter incudem et malleum sine diuisione. sine interruptione ptium in tenuissimas laminas dilatatur. Eodē modo perfecte patiēs psecutiōi nō resistit. sed se ducti et malleari pmittit ita vt non vīpatur per incōstantiā. nec diuidat etiam a psequente per malivolentiam. et ideo dilatatur in caritate p patientiam. Vnde de tali auro fiūt vasa domini. de quib⁹ Exod. xxv. Vniuersa ductilia de auro purissimo facies. Tale em̄ fuit aurum candelabri. i. patientia xpi. Vnde in eodem dicitur Facies candelabrū ductile de auro purissimo scz xpm q̄ tang̃ ouis ad occisionem ductus ē ℣. Tercio ratiōe trāquillitatis Nā auro inter metalla nichil quietius quia percussum nō resonat sicut facit es vel argentum Et cōsimili modo homo patiens nō resonat. nec murmurādo. nec maledicendo. detrahendo. vel cōtra otumacem linguam tixādo. sicut de xpo legitur .i. Pet. ij. Qui cuz maledicerētur nō maledicebat. cum patere⁹ non minabat. qē. Talis etiam fuit mar

tirū patientia qui percussi et mortificati tota die per patientiā nō resonabant aut resistebant. Vnde ipi erāt quasi mortariola templi. de q̄bus. i. Paral. iij. Facta sunt mortariola a mortificatione tūsionum. i. passionuz Ps. Propter te mortificamur tota die ℣. Item patientia assimilatur lapidi crisopasso qui ē lapis ethiopicus. quē lux celat et obscuritas manifestat. de nocte em̄ ignem de die vero apparet aureus vt Phi. In die em̄ vt ipse dicit est euanescens et splendorez amittēs velut aurum expallescit. Similiter patiētia cordis in luce psperitatis abscōdit. Vnde Grego⁹ dicit. q̄ iprouidus miles est qui se fortez in pace gloriatur. q̄a scz fortitudo vera nō ostēditur tpe pacis. nec etiam tpe psperitatis patientia. Et ideo patiētia in tenebris aduersitatis agnoscitur. quia qualis quisq; apud se lateat illata contumelia pbat vt ibidem Gregori⁹ dicit Ps. Nox scz aduersitatis illuminatio mea. Nazi ibi illuminatur anima vt agnoscat qualis sit. ℣. Item si est vera patiētia in nocte aduersitatis efficitur ignea. i. in amore diuino magis feruida et lucida. sed in die psperitatis pallescit. i. efficitur timida. Nam viri perfecti in aduersitate per patientiam feruent. de prosperitate timēt Ps. Ab altitudine dei timebo .i. psperitatis.

¶ Capitulū. xxv.

Pēnitentia est omnium vitiorum capitaliuz que fiūt septē expulsiua. et ideo assimilantur saphiro eius virtutes. Nazi primo saphirus vt dicit Diascori. habet virtutem fuoris et sanguinis restrictiuam Et hoc cōuenit penitētie iquātū restringit vitiū gule.

ex qua p̄dūcīt ſuper fluitas ſan guinis et fluoris ℣ Secundo habz virtutem caſtitatis amatiuam Nā omnes autores cōſentiūt q̄ hec gē ma amatrix ē caſtitatis · a iō ne ei⁹ virtus p̄ immundiciam portantis impediatur oportet eam portantē caſte viuere · Hoc etiam competit penitentie inquantum tollit v ciū luxurie · et caſtitatem ſeu continē tiā diligit a req̄rit · q̄uis aliā in cō iugatis · aliam in viduis · aliam in virginibus ℣ · Tertio habet virtu tem tumoris a inflature ſedatiuam Vnde et apoſtemata reprimit ſi i p̄ncipio noxie collectionis cito ap poſitus fuerit · Et hoc competit pe nitentie in quantum expellit tumo rem a inflaturaz ſuperbie · a maxi me ſi i p̄ncipio anteq̄ ſuperbia i ueteraſcat ad humilitatem p̄niten tie ommino cōuertatur ℣ · Quarto habet virtutem caloris febrilis re preſſiuā · ſi iuxta venas cordis pul ſatiles ſuſpendatur Eſt autem aua ritia inordinatus ardor velut qui dam febrilis calor qui ꝙuetē om nium tollit et ſitim ieextinguibilez gignit · Hunc calorem penitentia mirabiliter extinguit · vt patet in euangeliſta matheo · quem fecit ꝛ linquere propria q̄ rapere ſolebat aliena vt dicit beda · ℣ · Quinto ha bet virtutem veneoſitatis et an tractis expulſiuā et ideo veneno cō trariam habet virtutem · et virtu tis eius penitus extinctiuā · Vnde ſi araneam in piridem poſueris et verum ſaphirum ſuper eius orifici um aliquantulum tenueris · eius v tute aranea ſubito morietur vt di cit Diaſcorides · Similiter penitenti a expellit et extinguit venenum in uidie q̄ facit hominē venenoſum a calorē caritatis extinguit ℣ Sexto dicit diaſcorides q̄ habet virtutez diſcordium reconſiliatiuam · Nā plurimum dicitur valere eius pre ſentia ad pacem inter aliquos re formandam Quod quidem compe tit penitentie · non ſolū inq̄tum a mimam reconciliat deo ſed in quan tum de cordibus penitentium iram et odium fugat · a ad remittendū offenſas receptas et per cōſequēs ad pacem inclinat · Vnde etiam di citur ad litteram q̄ ſaphirus ſe por tantem reddit benignum et mitē Quod de penitentia magis vertuz eſt q̄ de ſaphiro · Dec enim fu it que lupum ſeuiſſimum .i. paulū contra criſtianos ferociſſimum mu tauit in manſuetiſſimum agnum ℣ · Septimo ſaphirus habet virtu tem cordis letificatiuam et confor tatiuam Vnde valet contra cari aram a melancolicā paſſionem Et illud penitentie competit in quan tum expellit accidiam que animaz reddit triſtem et grauem Vnde e a expulſa anima letificatur et alle uiatur · ℣ · Item penitentia aſſimi latur ligurio · ℣ · Primo ratione generationis Notandū eſt enim q̄ plerumq̄ mala naſcūtur ex bonis ſicut de proſperitate naſcitur mui dia · a de virtute naſcitur ſuperbia Quandoq̄ econuerſo de malis na ſcunt bona ſicut de tribulatiōe pa tiētia · et de pecō pentētia · et hec eſt qđ repreſētat generatio liguri ſiz originem pentētie ex corruptio ne culpe · Nā liguri⁹ ſic dicit philo ſo⁹ qui i colore ē electro ſilis ſic vō t⁹ ē a liee beſtia q̄ ſtiz ex ei⁹ urina int arenulas generat · Sic ergo li guri⁹ q̄uis ſit gēma p̄cioſiſſia ge nerat tñ ex viliſſia matia ſtiz ex a nīal vria Ita pnia q̄uis ſit p̄cioſiſ ſia tñ orit a cāt ex corrupta matia

sc̃lícet ex hominis culpa Nam nisi p̃cessisset culpa non sequeꝛ̃ pen̄tẽ tia ¶ Secũdo ratione vtutis qꝫ ligu riꝰ vt dicit Opa · paleas attr̃hit · se dat dolorẽ · fluxũ v̄tris restrīgit · perditũ colorẽ restituit Sic ad pen tẽtiã attrahũtur palee .i. pauperes qui exonerati a diuitiaruꝫ mundi sarcina leuiores fũt ad motũ diuer sionis Diuites em̄ ad patriam vari us et difficiliꝰ duertũtur Lu · xvin Quã difficile qui pecuniaꝫ habent in regnũ dei intrabunt · Item pen tẽtia dolorem v̄tris .i. remorsum a scientie qui est ex recordatione pec cati sedat dum ipsum peccatũ tollit a purgat · Item pententia fluxum .i. pnitatem et labilitatem peccan di restringit · quia facit preterita peccata plangere et plangẽda nõ omittere · Colorẽ .i. gratiam et me ritum in quibus ꝺsistit anime pul chritudo ꝓpria per peccatuꝫ restitui it · ℣ Item pen̄tẽtia assimilaꝫ cri stallo · Primo per aspectum · Nam cristallus est clarꝰ et ita puiꝰ qꝫ lit teraꝫ oim que sub eo sunt ẽ mani festatiuꝰ · Hec ergo claritas fit in pen̄tẽte p confessionis mũdiciaꝫ · Nã duꝫ pen̄tẽtia que in cõscientia late bant peccata manifestat ipsã miro mõ purificat et clarificat · ¶ Item cristallus est luminis susceptiuus · quia anima per pen̄tẽtiã luminis gratie fit susceptiua Item est colo re aqueus · sic pen̄tens est ploratiuus et lacrimosus Apo · xxii · Ostẽ dit michi flumen aque viue splen didũ tanq̃ cristallum · ℣ Secundo ꝓpter generationis modũ · Gene raꝫ em̄ cristallus ex aqua q̃ p mul ta ānorum spacia in cristalli duri ciam vertitur Vñ vt Greg⁹ · dicit habet ex aqua fluxibilitatem · & p frigoris virtutem in cristalli verti tur firmitatem Eccĺ · xliii · Gelauit cristallus ab aqua · Nõ tamẽ vt di cit diasc · sola vi frigoris sed etiam ratione terree siccitatis Sic pen̄ten tes licet sint a principio molles et fluxibiles et pn̄ ad relabendũ · ꝓ ter quod oportꝫ qꝫ semp̃ sint paui di · tamẽ postea per perfectam ꝑse uerantiam in pen̄tẽtia efficiuntur fortes et solidi · Vnde dicit Greg⁹ · qꝫ in via dei a timore incipitur vt ad fortitudinem puenatur .i. Comẽ · xv · Prius qꝫ animale est deinde qꝫ spũale · Nec em̄ solliditas preci pue fit vi frigiditatis .i. abstinẽtie q̃ refrigerat ardorem libidinis et re stringit fluxibilitatem carnis Itez fit vtute terree siccitatis .i. abstinẽ tie corporalis que desiccat humorẽ veneris ℣ Tercio ꝓpter vtutis effe ctũ Nã cristalli habꝫ vtutẽ iflãmati uã repletiuã · sitis extinctiuã · et do lorum viscerũ expulsiuã Inflãmati uã q̃dẽ qꝫ si exponaꝫ radijs solis ad o flãmã rapit vt fungꝰ aridꝰ siue stipula ibi posita incendatur vt di cit Ysiꝺ · Sic et cor pententis radi is solis .i. xp̃i exẽplis vel verbis vl̃ inspirationibus sic aliquãdo incẽ ditur vt aliquos sibi per exẽplum ꝓximos sibi incendat · Repletiuaꝫ virtutem habet · qꝫ si tritus bibaꝫ vbera lacte replet vt dicit Diasco · Similiter vbera mentis scꝫ intelle ctũ et affectũ pen̄tẽtis gratia pen tẽtie adimplet lacte dulcedinis et consolationis Vnde de Augꝰ ad pe nitẽtiam cõuerso legitur · qꝫ nõ sa ciabatur illis diebꝰ pre dulcedine mirabili cõsiderare altitudinem cõ silij super salutez generis humani Item habet etiam cristallus sitim sedare vt Diasc · Sic pen̄tẽtia sitiz extinguit inordinati appetitꝰ viciorũ Item cristalliꝰ valet etiã portatus

contra colicam ⁊ viscerum passio nē si nō assit cōstipatio Similiter penitentia remorsum ⁊ amaritudinē interiorē cōscientie expellit postq̄ ipsum pcm purgauit· ñ assit ostipatio id ē duricia et dilatio satisfactionis ℣· Itē pnia assimilat nitro Nitr̄ em scd̄m Dyasc· est q̄si lapis subalbidus et pspicuus· cui⁹ vtus est dissolutiua et attractiua ac absterciua et humoris superfluí sumptiua· Et similiter pnia duriciā pcī dissolvit· gratiā dei attrahit· sordes cōscientie abstergit· ⁊ superfluos humores in abstinentia sumit· Itez scd̄m plinū nitr̄ est vena ære· ⁊ ē calidum et siccuz· leue· rubeū et albū vel citrinū· Que etiā omnia penitentie optinent per effectū Quia pnia mētē inflāmat· et iō calida· corpus extenuat ⁊ iō sicca· sciētiā exonerat et iō leuis· verecūdiam causat et iō rubea· Cōscientiā mūdat et iō alba· vultū deformat· ⁊ aliqñ etiam ad litterā citrinat p ieiunium· q̄ ieiunare in estate sm medicos inter alia que facit ē q̄ vultuz citrinat· et iō citrina· ℣· Itē penitētia assimilatur auripigmēto· Prīo q̄ auripigmētū habet virtutez deabatiuā· Habet em vt dicit Dyasc· fulguris naturā· scz calefactiuā et desiccatiuā· Vnde si aliqd̄ metallū apponatur ipsum sua virtute in albuz transmutat· Similiter pnia dū cor calefacit per offēse meditationē· scd̄m illud Ps̄· Cōcaluit cor meū in me· et in meditatione exardescz ignis Et desiccat per tristicie sūptionē· qa spūs tristis exsiccat ossa· vt dr̄ Prou. xvij· Dealbat sciētiā p culpe purgationez Isa. i. Si fuerīt pccata vrā vt coccinū velut lana alba erunt ℣· Secūdo q̄ habet vtutē curatiuā· Nam auripigmētū vt dicit plin⁹ cōtinet medicine· Habet em vtutem dissoluendi attrahendi et mundificādi· Vnde valet malū āhelitū hñtibus si fumus eius capite inclinato accipiatur· Sic etiā pnia curat pccōr̄ infirmitates· dissoluit corda dura· ⁊ attrahit ea ad bona opera· mundificat aīe intima· Et si quis inclinato capite. i. mēte humili et deuota· fumū ei⁹. i. penā satisfactoriā inunctā sibi recipiat· āhelitus malū. i. malā vitā vel malū pccādi vsum corrigit et rectificat· ℣· Tertio q̄ habz virtutē depilatiuā· Nā ex auripigmēto fit vngentuz depilatoriū quādo cuz calce et vino decoquit· Similit̄ penitentia cū calce .i. cū feruore et puritate Quia calx est alba et feruorē ignis in se tinz Et cū vino opunctionis lacrimose de quo in Ps̄· Potasti nos vino opunctionis· aufert pilos. i. delectaria carnis extinguit· Pili enim ex carne pcedentes designāt appetit⁹ carnales ℣· Quarto· quia vī habz vnguiū renouatiuā Habet em auripigmentū naturā incisiuaz et corrosiuā· Vnde et vngues facit cadere deformes vt crescant meliores· Quasi autez vngues deformes sūt inordinati mores q̄ ex vsu q̄si insepabilit̄ inhērēt pccōri· sic vngues tenacit̄ inherent carni· Sed tanta est vere pnie virtus q̄ vngues vetteres. i. pristinos mores deformes facit derelinq̄re ⁊ in meliores imutare· scd̄m illud Ro· vi· In nouitate vite ambulemus· ℣· Item penitentia assimilatur illi gēme que dr̄ argarites· q̄ est argēto similis· Habz em stigmata aurea· cui⁹ forma q̄drangulata ē· ⁊ habz fortitudinē adamātis· et putat vulg⁹ tale nomē sibi ipositū· eo q̄ frenet iras et

impetus aiou. Sic homo penitēs debet esse argenteus per scientie claritatē. seo stigmata tribulationuz habere aurea p patiētie preciositatē. formā quadrangulatam p operationū pluralitatē. Habet enim penitentia ꝗtuor angulos. i. quatuor opera exteriora. scz confiteri ieiunare orare et elemosinas dare. Itē debet fortitudinē habere. i. cōstantie firmitatē. Et talis penitentia est que frenat et placat iram dei et impetum furoris scz iudicij sui.

Capm. xxvi.

Penitens debet assimilari adamanti Primo ratione puritatis. quia est lapis paruus et modicus. Nunqꝫ em̄ in magnitudine nuclei auelani inuenitur. Sic penitens debet esse puus p humilitatem. scz reputatione sui se puificando Math. xviij. Nisi uersi fueritis et efficiamini sicut puuli nō intrabitis in regnum celorum. Secundo ratione claritatis. Nā adamas licet habeat colorē ferrugineū tamē habet splendorem cristallinū. Sic homo penitens licet sit despectus in colore. i. in apparētia exteriori. habet tamen mūdicie interioris et gratie splendorem. Tercio ratione soliditatis. Nam tante soliditatis est ꝙ nulli violentie cedit. quia nec ferro frangitur nec igne soluit. imo nec unqꝫ calescit. Et cū sit iuictus ignis ferriqz otēpore rūpit sanguine hirci calido et recenti. Sic penitēs debz esse ita cōstās vt nec ferro. i. violētia frāgat aduersitatis. nec igne. i. calore pspe ritatis soluat. tn̄ sāguis hirci. i. xpi p peccō mūdi īmolati Etem̄ hirc9 in lege p peccō īmolabat. dū recēt et feruent ad memoriā rēducit. debet eōd penitentis calefacē et in la ēmas deuotionis seu opassioīs dissoluere. vel hoc signat. ꝙ virtute sanguinis cristi soluit duricia peccati in peccōre penitēte. Quāto ratione otrarietatis. Habz em̄ iste lapis otrarietatē quandā ad magnetē. quia posit9 iuxta ferꝝ nō patit attrahi a magnete. imo ia at tractum quadam violētia retrahit. Sic penitens ētrahit aiaz ne attrahatur a peccato. et iam attractaz adhuc habet virtutē retrahendi a reducendi ad gratiam. Quinto ratioē utilitatis. quia adamas vt dicit yſid. dicitur venena ēpmere. metus expellere. magicis artibus ī fistere. et scdm Dyasc. habet etiā separata onectere. Est em̄ gēma vt ipse dicit Dyasc. recōciliatioīs et amoris. Et ideo dicit. ꝙ si uxor fuerit viro odiosa vel ab eo separata per virtutem adamantis in eius gr̄ tiam facilīter reuocatur. Sic penitētia venenum peccati deprehendit et abicit. timorē etiā humanū quo qs timet aspera pati expellit. et volūtarie homo penitens aspera assuit. Item aia per peccatuz a cristo spōso suo separata virtute pnie ad eius amorem et gratiā reuocat. Habet etiam magicis artibus. i. diabolicis temptatioibus quas diabol9 quadam fallaci arte ingerit resistere et obuiare. Itē penitens debet esse similis lapidi absitos qui est gēma nigra ponderosa venis rubentibusdistincta. que igne calefacta septem diebus calorem seruat. vt dicit yſidorus. Sic a nima penitentis debet esse nigra p penitentiā. ponderosa p prudentiam. venis rubentibus distincta p amoris et caritatis flammam. et septem diebz calorem amoris ignituz seruare p

perseuerantiā · per septē em̄ dies septiāne totū tēp9 vite presētis di uoluitur · vnde vite presētis septē diebus calorem seruat qui scilicet ī dei amore omni tempe pseuerat ¶ Item pemitens assimilatur q̄busdam metallis quorū quedam fūt que nūq̄ fundunt sicut lapides qđ ē ꝓpter dominium terrei a defectū humidi aquei Et hys assimilantur homines obstinati qui numq̄ per pemitentiam emollescunt Job · xli · Cor eiꝰ mouebit q̄si lapis Quedā vero totaliter fūduntur vt metalla · et hys assimilāt veri pemitentes q̄ toto corde ad deum cōuertūtur secundum illud Joēl · ij · Conuertimī ad me ī toto corde vestro Quedam vero ptim fundūtur et ptim non · vt almacrasia que est lapis qui calore solutus ī es cōuertit eo q̄ habeat ī se venas minerales · Huic assimilāt hy q̄ ptim pemitēt et ptiz nō · scilicz qui de vno peccato pemitēt et de alio nō · vel q̄ plangunt preteritū non vitant futurū Ferruz aūt mollescit ad ignem sed non funditur misi per aliqđ sibi adiunctum vt arsenicum Et huic assimilantur qui pēr tribulationez immutātur · sed nō tamē vt peccata dimittāt · sicut faciebat pharao · q̄ iminēte plaga populū dimittere pmittebat · ꝙ ea cessāte retinebat Sed si arsenicum .i. virtus diuine gratie infunditur · tūc oīno cordis duricia soluitur et mundatur ·

¶ Capitulum · xxvij ·

Predicator debz esse similis argento Nā argētū est purum · clarum · duruz · sonorū igne liquefactibile Sic p̄dicator v̄bi dei debz eē purꝰ quo ad oscūaz Vala tercio Sedebit conflans et emūdās argetū Debz em̄ p̄dicator oſtare alys ex verbis sacre scriptū re salutifera documenta · et emūdare ꝺscientiam ꝓpria abiciendo peccata Apostolꝰ .i. Thi · iij · Attende tibi et doctrine Itē debz esse durꝰ p pacientiā Ysa · vi · Oro ferro afferā argentū · p auriūaz ferrū fortitudo secularium p soliditatē argēti cōstātia predicātiū itelligi potest Item debet esse clarus per sapientiā precipue per sapiētiā diuinoꝝ eloquiorū de quibꝰ Oš · Eloquia domini eloquia casta argētū igne examinatū ꝑbatū terre purgatū septuplū Itez debz esse sonorus p doctrinā Oro · x · Argētum electū ligua iusti Itē debz eē liq̄factibilis per ꝑassionē a misericordiā Zach xiij · Nostrū es sicut argētum vriē Argētū em̄ dū vritur liq̄tur Sicut vrebaē et liquebaē ille predicator paulꝰ cū dicebat Quis infirmatur et ego nō infirmor · q̄s scādalizatur et ego nō vror Itē debet esse ductilis per obedientiam Numeri · x · Fac tibi duas tubas argēteas ductiles Tubas p sonū doctriē Argenteas p mundiciā vite Ductiles per motū obedie ℣ Itē argētum ē balsami ꝺseruatiuū a vtutis ī iaspide custoditiuū · Vñ maiorē vtutē habz iaspis ī anulo argēteo q̄ ī aureo In quo signaē precipue q̄ predicator debz itēdere ad ꝺseruādū odorē bone fame a honestatē vite · Nam virtus iaspidis est honestas hominis vel cōtinentia carnis · et odor balsami suauitas bōi exempli et nominis ℣ Item argentum ex tactu terre rubiginem contrahit sed ex cōfricatione sālis et arene ꝑstinum colorem resumit Similiē predicator quandoq̄ cogitando ꝛ tractando terrena con trahit rubiginem alicuius cupiditatis Sed ex

ōfricatione salis .i. cōtemplatione siue studio sapientie que eternorū nobis saporem repītat · cuius opatione tpalia vile sunt · et etiā ex cōfricatione arene .i. ex mundatione penitentie · que ratione ḡuedinis arene assimilatur · ad pristinā restituīē puritatē affectionis · Itez qui digne vult exequi officium p dicādi debz effici filis cuidā gēme q̄ dicitur astrion · q̄ est cristallo ꝑpī qua · et in centro lucet vt stella fulgore plene lune Vnde sic est dicta ab astris · eo q̄ fulgorē eorum in se rapit vt dicit ꝓsiō · Sic predicator cristallo debet esse similis p cōscientie puritatem · lucere in cētro id ē in corde per sapientie claritatem · Astrorū .i. sanctorum et pfectorum fulgorē sez doctrine vel vite i se rape per studium et viuendi oformitatē Dame · xij · Qui ad iusticiā erudiunt plurimos erunt velut stelle

Capitulū · xxviij ·

Prudentia assimilatur iacīcto · Prīo ꝑpē fulgoris mediocritatē · Nam iacinctus qui est saphirei coloris ille est optimus · sicut ille qui i ethiopia inuenitur · nec nimis est clarus nec nimis obscurus · sed mediocriē fulgidus · Similiē prudentia hominis req̄rit mensurā quandā mediocritatis Prouer · xxiij · Prudentie tue pone modū scilz vt neq̄ plus sapias q̄ oportet · nec plus ignores q̄ qđ scire nō debes Quāuis aliq̄ dicāt q̄ hoc salomonis dictum nō est sic intelligendū · q̄ ipsa prudentia sit in se moderāda · Sed quia ꝺm prudentiam est alius modus imponendus Opus enim prudentis sic mediū tenet recte rationis · vt neq̄ excedat qđ ē nimis sapere vl fulgere · vel deficiat qđ est quasi ignorāe vl obscurꝫ esse Canē · v · Manus illius tornatiles auree plene iacinctis · Hee manus sunt opera prudentie · que sunt plena iacinctis .i. moderationibus debite rationis · ℣ Secundo ꝑpter scripturē susceptibilitatē Quia licet iacinctus sit ad sculpendum durissimus nō tamē est inuictus . quia ab adamāte sculpitur & signatur · Similiter homo prudens licet nō sit faciliter ad credendum omni verbo et omni dicenti inducendus . sed ad multa credenda sit durus · ita vt nō a quolibet informetur · tamē veraciter & rationabiliter loquenti siue corripienti etiam si dura dicat nichilominus credit et eius impressiones humiliter suscipit · Et talis impressio est sicut a damantis · Nam adamas est lapis durissimꝰ qui nullo metallo cedit Talis debet esse facies predicātis seu corripiētis Eze . nij · Vt adamātem et filicem dedi faciem tuam ℣ Tercio ꝑpter aeris oformitatē Nā sicut dicit Dyasco · iacinctus aeri se maxime conformat · vt sit in nubilo nubilosus et in sereno serenus Similiter homo prudens cōformat se decēt statui aliorū cū qb⁹ habz conuiuere sez vt sciat gaudē prudēt cū gaudētib⁹ et flē cū flētib⁹ Hoc enī dicebat Apꝰ .i. Cor · ix · Oib⁹ oia factꝰ sū Sed sic dicit q̄dā glosa · Prudens et dīnꝰ apl̄s ita oib⁹ cessit q̄ formā vē honestatis nūq̄ excessit Quarto ꝑpē effectꝰ vtilitatē · Est enī iacictꝰ efficax & vtilis ad multa Nā iacinctus vt dicit Dyasc · habz letificare · qđ cuenit prudenti inq̄ tū vitat iuidiā q̄ ē tristicia i bonis aliēis vt dicit Phūs · Sz prudēs de aliēis bonis extrīo letatur . Item iacinctꝰ hēt melācoliecā qualitatez fugare · et hoc competit prudenti ·

in quantū vitat accidiam · que ad modū melācolici humoris ifrigidat caritatis feruorem ⁊ deficcat deuotionis humorem Melācolia enim ē frigida et ficca Sed ecōtra homo vere prudens conatur esse feruens ⁊ deuotus ℣ Item dicitur q iacinct⁹ facit fuspiciones vitare · et hoc cōpetit prudēti inquantū vitat fuperbiam · Superbus enim fuspicio fus ē qr cū pax est et fecuritas ille fuper insidias fuspicatur ℣ Itē Iacinctus habet diuerfis peſtilentiis aeris obuiare · ⁊ hoc cōpetit prudenti inquātum vitat iram que facit hominē multiplīciter peſtilentē ℣ Item iacinctus habet membra vigorare ⁊ neruos vegetare Et hoc cōpetit prudēti inquātū vitat viciū gule et intēpantie · que mēbra faciūt ecōtrario debilitari atq; infirmari In quātū etiā vitat vim ebrietatem que neruos ſpecialiter ledit ⁊ etiā leſos eneruat ℣ Item iacinctus habz dulcem et ſalutiferum ſaporē dare · et hoc cōpetit prudēti inquātū vitat luxuriā · que licz videatur dare ſaporē .i. delectationē · tamē ille ſapor ſiue delectatio nō est ſalutifera · ſed dāpnabilis et finaliter fētē nō dulcis ſed amarus · ſm ꝯuū illud Pro · v · Nouiſſima illi⁹ amara quaſi abſinthium ℣ Item iacinct⁹ qui est bene ſimilis ſaphiro habet venenum expurgare · Et hoc competit prudenti inquantum vitat cupiditatem et auariciam · Nam ſicut dicit Aug⁹ · Venenum caritatis est cupiditas

¶ Capl'm · xxix ·

DVrificatio cordis aſſimilat Corallo Primo ratione generationis · quia Corallus naſcitur et generatur in mari maxime in rubro Similiter purgatio peccati maxime in mari rubro .i. in amaritudine ōtritionis et rubore confeſſionis repitur ℣ Secūdo ratiōe trāſmutationis · quia Corall⁹ ꝙ diu tegitur ſub aquis lignuz est ſiue herba habens ramos cādidos et molles Et ſtatim dū abſtrahit de aquis et aere tangit in lapidem indurat · vnde tunc rami ei⁹ rubeſcūt ⁊ durescunt Ita penitēs ꝙ diu manet ſub aquis penitētie vel tribulationū est vt lignuz ramiferū per operoſitatē · et cādidū per cordis et opis puritatē · et molle p flexibilitatez .i. ad bonū flexibile Si aūt ab hmōi aquis extrahatur ſtatim tegitur rubedine peccati ⁊ infectione Vnde dicitur Ysaie .i. Si fuerint peccata veſtra quaſi vmicul⁹ rubra ac̄ Item indurat⁹ p peccati obſtinationez ℣ Tercio ratione diſtinctionis qr Corall⁹ duplex est · rube⁹ et alb⁹ · poſſumus em̄ Corralli rubedinez inflectere in bonam partem · vt ſcilz Corall⁹ alb⁹ repnt̄et puritatez innocentie Rube⁹ vero ruborez penitentie ſiue confeſſionis Pnīa em̄ quā tomagis ē verecūda tāto validioz qr erubeſcētia cum ſit pena est magna ps ſatiſfactionis ſm Auguſt · Vtrūq; autē Corallū dz magis valē extra ſuſtinē eiq; reſiſtē Quia ſcz vtrūq; dictorū ſcz puritas innocentie ⁊ purgatio pnīe valz extra ſuſtinē .i. extra ipetū ire dei ſiue peſtilentie Nā de puritate innocētie patz in ſodomitis qr dns aſſeruit Abrahe · qr ſi fuiſſēt ibi eos deꝛz tm̄ innocētes inuēti pepciſſz oibz illis Ge · xviij · De purgatione penitentie patet in miuitis quib⁹ deus pepercit penitētia a plaga quam per Jonam pphetā predixerat quia penitentiā egerūt ad p̄dicationem illi⁹ Jone · iij ·

Quarto ratione vtuose ꝺpatiꝺ mis· Nã corall⁹ et maxie ruf⁹ va ł cõtra oẽz fluxũ sanguis· cõtra epplẽsiã· cõtra dyabolica mõstra fructus multiplicat· fines a prin cipia negociorũ abbreuiat· Que si ue vera de corallo sint siue nõ· pur gationi tamen penitẽtie competũt verissime· q ipsa ẽstringit fluxũ sã guinis. i. refrenat odia a rixas q̃ fũt causa effusionis sanguis Ipsa va let contra epplensiã siue morbum caducũ· q a casu peccati ꝓseruat· ipsa diabolica monstra. i. dyaboli cas illusiones siue deceptiones fu gat· fructus ipa mẽitorũ mltiplicat· Ipsa principiũ vite spiritualis et finem q̃ ẽ gloria eterna abbr̃iat· q scłz breuis penitentia et inocen tiam restituit et gloriam eternam acq̃rit Itẽ purgatur homo a pecca to sicut ferrũ a rubigine scilicet p ignis decoctionem· vel per lime corrosionez· vel per lapidis duri a aspersionis arene confricationem Ignis decoquẽs ẽ dilectio feruida Luc· vn· Remittuntur ei peccata multa quoniã a ẽ· Grego· Tãto ã plꝰ peccati rubigo consumit quã to peccatoris cor magno caritatis igne crematur· Lima corrodẽs cor reptio aspera Pro· xx· Liuor vul neris abstergit mala crimine· La pis aũt est tribulatio dura· Ber· Qꝺ facit fornax auro hoc facit trí bulatio iusto scilicet quia purgat· seꝺ grauis arena est penitentia· Act· iij· Penitemini a cõuertimi ni vt deleãtur peccã vrã

¶ Capitulũ· ixx

QVerendus est cristus sicut topazius siue topazio· Nã traditur q in tracomitide dum incole loci fame maxima labo rarent et radices herbarum euelle rent gẽmã effoderũt quã in lingua sua topasion vocauerunt· qꝺ sonat idem quod querere· quia eam mul ti querunt· ex eo q est ommiũ gẽ matum maxime preclarissima· licz in effectu variabilissima· et est etiam vtilissima· ꝓpter que omnia q̃ rendus est cristus· ℣· Primo ergo querendus est cristus multo ãplꝰ q̃ topasius ꝓpter suam maiestatẽ Dicit em̃ plinꝰ hanc gẽmam scłz topasion tãte magnitudinis fuisse repertam vt ex ea philadelfi face rent statuam q̃tuor cubitorũ· Dec autẽ magnitudo cõpetit etiã cristo homini qui omnium hominũ maxi mus fuit scilicet sanctitate et pote state dignitate et felicitate· Vnde cristiam merito de ipso faciunt sta tuam et eius adorant ymaginem crucifixi· quia per crucem maxime ostensa est virtus eius· Et hec est statua q̃tuor cubitorum· ꝓmo potiꝰ fuit quatuor lignorum· ex eo q v tus eius per mũdi quatuor ptes se diffundit· scilicet orientem occiden tem meridiem et septentrionẽ· ℣· Secundo querendus est cristus ꝓp ter suam claritatem Nã topasiꝰ est gẽma preclarissima· eo q ex viren ti genere omniq̃ colore est resplẽ dens· Vnde sic lucet quando tãgi tur radijs solis vt omnium gẽma rum aliarum superet claritatem· Dane si potis eam obscuriorem fa cis· seꝺ si sue nature relinquis cla riorem· Similiter autem et cristus ex genere virenti. i. ex carne virgi nali est progenitus· et omni colo re. i. omni gratia siue virtute splẽ duit· Et tactu solaris radij id ẽ ex vnione ad verbum tanta claritate et splendore gratie a sapientie ple nus fuit vt ommiũ gẽmaꝝ. i. ommiũ

electorū clarítatem excesserit · siue
in miraculis siue in virtutib9 · siue
in meritis · siue in doctrinis · Vic
passionibus penarum exposit9 sci
licet in morte in cordib9 apostolo
rum et oculis iudeorum obscurior
factus est In cuius signū tunc ob
scuratus est sol · sed siue nature di
uine relictus per resurrectionem
clarior est effectus ℣ Tercio querē
dus est cristus quēadmodum topa
zius ꝓpter preciositatez · est enim
topazius gemma preciosissima q
michil ea in thezaurís regum pre
ciosius inuenitur · eo autem preci
osior quo rarior Et habet duos co
lores scilicet ex auro et ex aerea cla
ritate · a ē tante perspicuitatis q
gēmarum sibi obiectarum in se re
cipit claritatem · Sic cristo i thesau
ris regum i spiritualibus diuitijs
id est hominū bene seipsos in hoc
mundo regētiū siue premijs i cælo
lam ꝛgnātiū michil preciosi9 michil
rarius possidetur Vñ sancti vt istū
tanti lucrifaciant oīa alia vt ster
cora reputant · Et merito quia i ip
so sunt omnes thezauri sapientie
et scientie dei absconditi · vnde iste
est thezaurus de quo dicitur Mat ·
xiij · Simile est regnū cælorum the
zauro abscondito in agro · quē q̄
inuenit homo absc̄odit Vic est etiā
thezaurus rarus pmmo singularis
et solus cui similis nullus alius in
uenitur Pō · Singularit̄ sum ego ac̄
Eccl · nn · Virū de mille vnum rep
pi · id est cristum qui fuit vn9 id ē
singularis in perfectione quam mil
lenarius signat numer9 Vic etiā
habet duos colores scilicet aureum
de itatis et aereum mūdissime hu
manitatis · hic aliarum gēmarum cla
ritatē i se recipit · q̄ que alijs fuis
mēbris siue fidelibus sunt sibi ipsi
asscribit Math · xxv · Quod vni ex
minimis meis fecistis michi fecistis
Vel in se eorū claritatem recipit
quia scilicet eorum meritis seipsū in
premiū tribuit Gen̄ · xv · Ego mer
ces tua magna nimis ℣ Notandū
est autem q̄ licet topazius sit gem
ma preciosissima · est tamen a lu
na passiua · sentit enim motum luē
et cursum Vnde dicit̄ valere cōtra
lunaticam passionē Sed maiorem
dicit̄ habere effectū secūdū q̄ luna
recipit incremētū Per lune motū si
ue cursū accipe huane nature passi
bilitatē et motū quē cristus i se sē
sit dū nostraz mortalitatez et pena
les passiones assumpsit · Assūpsit
enim passiones pene et abstulit pas
siones culpe Et isto modo topazius
valet cōtra passiones luāticas id ē
contra peccatum ipsum scilicet a
nobis tollendo · secundū illud Jo ·
i · Ecce q̄ tollit peccata mundi Sed
virtus eius secūdum augmentum
gratie dicitur dupliciter · vno mō
quia crist9 natura mutabili assūp
ta que per lunam designatur secun
dū incrementa etatis plus et plus
alijs de sua virtute ostēdit secūdū
illud Luce · ij · Jhesus autem ꝓficie
bat sapientia et etate a gratia Eta
te etiam crescebat secūdum verita
tem · sed sapiētia et gratia secūdū
ostensionē licet etiam in veritate
ꝓficerit in sapia exprimētali Alio
modo secūdū augmētū lune vtus
ei9 creuit · vt p lune mobilitatez
ei9 passibilitas exp̄mat̄ · q̄ quāto
pass9 fuit tāto pl9 nob meruit tā
to pl9 exaltat9 fuit Phil̄ · ij · Crist9
fact9 ē ꝓ nob obediēs vsq̄ ad mor
tē · mortē aūt crucis ꝓpt̄ q̄d et de9
exaltauit illū ℣ Quarto q̄rēdus ē
cristus quēadmodū topazius ꝓpt̄
vtilitatē · Naz topazius est gēma

vtilissima. Hec est enim vt dr̄ in lapidario que feruentes vndas cō pescit ebullire. Sic cristus feruētes persecutiones contra suos fideles extinxit. et eas contra eos preualere non permisit. In cuius signuz dicitur Mathei. viij. Impauit ventis et maria facta est trāquillitas Hic est qui fluxum sanguinis .i. lapsū peccati restrinxit dicens Vade et amplius noli peccare Jo. viij Et nō solum hoc facit per doctrinē tū sed etiā p auxilium dando otra peccata et peccandi pmitatē remedia oportuna. Hec est etiam gēma que secundū Dyasc. irā sedat. Sed quis sic irā sedat vt cristꝰ! qui ait Mat. x. Ego autē dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo reꝰ erit a ē. Item hec est gēma que tristiciam fugat. qz et xp̄s ait Math. vi. Nolite fieri sicut ypocrite tristes. Itē est que noxios motus sedat. quia cristus nō tantū actꝰ peccatoz z exteriores. sed etiā motus interiores condempnat dicēs. Omnis qui viderit mulierem ad concupiscē dū eā iā mechatus est a ē Mat. v. Itē hec est que freneticum curat. qa xp̄s stultā et inutilē locutionē sicut est freneticoꝝ vel inspiētum solet reprimere. dū etiam de ocioso sermone. i. inutili iudicandos esse hoīes dicit Math. xij. De omni verbo ocioso qđ fuerint locuti homines reddent de eo in die iudicij rationem. Hec etiam vt dicitur mortē subitaneā vitat. qđ etiam si quis nō esse verum vel possibile de lapide hoc credere debet. tamen de xp̄o verum esse patet. quia nos ad vigilandum et mortē preueniendū sollicitat dicēs Vigilate quia nescitis diē neq hora m a ē. Mathe. xxv. Et hoc dicit ne sit nīa mors subitanea et ipsa tūsa. Patet ergo qz xp̄s est querē dꝰ. quia sicut topasiō res maxia. res pulcherrima. res p̄ciosissima. res vtilissima Ideo ait Ps̄. Dilexi mandata tua super aurz a topasiō Sed si certe sua mādata multo magis mandātem diligere debemus .i. cristum. q̄ dicit Mādatum nouū do vobis vt diligatis vos inuicem Jo. xij.

Capl̄m. xxxi.

Sancti viri assimilantur gēmis Primo ratione noīs. quia vocantur gēme preciose siue lapides precioli. Dicuntur em̄ preciose. qz rare. Qđ em̄ rarum est dicitur preciosum. sicut dicitur .i. He. nn. Sermo dn̄ erat pretiosus. i. rarus. Vñ sancti et electi sūt precioli. quia sancti et electi pauci sunt et rari. Nam arta via est que ducit nos ad vitam. et pauci sunt qui ambulant in ea vt dr̄ Mat. vij Via em̄ ista sancta est. a vir pollutus nō transibit per eam. vt dicit Ysa. xxxv. Sequitur qz sancti pauci sunt et rari. Dicuntur etiā gēme preciose. i. virtuose vt in lapidario dicitur. Vnde phūs dicit. Nulli esse debet dubium quin sit sua virtꝰ diuinitus insita gēmis. Et i lapidario dr̄. Ingens ē herbis virtus et maxima gēmis. q̄ virtutib9 habū dāt gtuitis et dīmtus sibi collatis Nā vtꝰ vt dicit Augꝰ ē bona q̄litas mētis q̄ recte viuitur q̄ nemo male vtitur quā in nob dn̄s opaē. Tali b9 vtutib9 sci hoīes habūdāt et dilectes sūt sm illud Eccī. xliij. Hoīes vtutis in vtute studiū hītes. V. Secdo rōe origis Nā gēmaz p̄ciosā z quedā tātū ex vēis terre cū metallis effodiuntur. quedaz vero ex profundo maris ad littora piciunt. q̄dā vero ex corpibus aialiū ꝛptiliū

extrahuntur Et in hijs trib⁹ ostē
ditur triplex origo virtutū que in
diuersis sāctis reperitur scilicet ho
rum horū • prima ē ex nature aptitu
dine secunda ex gratie plenitudiē
tertia ex pfectorum similitudine •
Sunt em̄ varie aptitudines ad vir
tutes sicut vene terre ad p̄ciosos la
pides Vnde sicut diuerse minē siue
vene t̄rarū fūt diuerse cōplexiōes
corpū Et ideo sicut diuerse vene
generant diuersas gemmas et
p̄ciosos lapides • ita diuerse cōplex
ones bone que diuersas cōstellatio
nes sequūtur adaptāt siue dispo
nunt ad v̄tutes diuersas sicut eo
trario diuerse cōplexiōes male ien
nāt ād diuersa vicia Et signāt dico
q̄ cōplexio nature bone ad v̄tutes
aptat • non autē q̄ per se virtuosū
efficiat • Quia sicut pbat Philo •
ij • ethico • virtutes nec totaliter a
natura in nobis sunt nec p̄ter na
turā • est em̄ in nobis quedā natura
lis aptitudo a dispositio ad suscipi
endum et acquirendū virtutes •
eaq̄ autem perfectio fit cōpleta ex
cōsuetudine • et loquitur de virtuti
bus moralibus • hec tamen aptitu
do de qua loquit̄ non tantum pen
det ex anima sed etiaz ex corpore •
tum q̄ anima sequit̄ in pluribus cō
plexionē corporis • tum quia opera
virtutū scilicet ex quibus talium ha
bitus generat̄ in nobis cōmunit̄er
p̄ corp⁹ expleti ¶ Quarto origo
v̄tutū ē ex gratie plenitudiē • que
manifestior apparet in cōuersioē pe
nitētiū • per quā plurimum videmus
sceleratissimos peccatores effici v̄
tuosissimos hoīes • vñ ipi fūt velut
lapides q̄ de profundo maris id ē de
profundo viciox virtute lune .i. ce
lestis gratie mouētis et apientis e
uomuntur et ad littora pēnitentie
solitudinis vel solidtatis deducunt̄
scilicet vite • et iter preciosissimos
lapides colliguntur ¶ Tercio ori
go virtutū siue virtuosorū est ex p
fectorū similitudine Nam sepe per
exempla vel verba sanctorum a p
fectorū virorum que vt quedam y
magines et represētatiōes fūt mē
ne pfectionis eorū • alij ad v̄tutes
accēdunt̄ • a virtuosi et sancti simi
liter efficiunt̄ Et isti sunt lapides
p̄ciosi qui de animaliū corpibus sci
licz reptiliū et volatilium extrahū
tur • siue quātū ad vitā actiuaz que
ē reptiliū vel alium gressibiliū sup
terrā quia scilicet actiui terrenis
rebus dispensandis insistunt • siue
q̄tū ad cōtemplatiuam que p̄tinz
ad volucres cēli id est ad hoīes me
ditantes celestia ¶ Tercio sācti vi
ri assimilantur gemmis ratione in
certitudinis Quia sicut dicit Ysis.
In quibusda m gemmarum similī
tudinib⁹ aut generib⁹ veras a fal
sis discernere ē magna difficultas
Eo q̄ sepe que false sunt et sophis
tice veris videntur similes • Quia
vt ipse dicit quidam pro smaragd
do vitrum arte inficiunt a oculos
videntium fallunt Fallit enim sepe
mortales similitudo rerum • Quia
enim inter sāctos viros qui habēt
veras v̄tutes • sepe sunt admixti y
pocrite qui habent solas virtutū y
magines • valde difficile est p simi
litudinem morum exteriorum int̄
vtrosq̄ cognoscere • eo q̄ frequent̄
ypocrite similia vel maiora signa ex
teriora sanctitatis et deuotionis sā
ctis viris ostendunt • p̄pter q̄s fre
quēter fallitur hominū iudicium a
precipue simplicium circa tales Et
ideo dns dixit Mat • vij • Attendite
a falsis p̄phetis qui veniunt ad vos
in vestimentis ouium • intrinseciis

autē sunt lupi rapaces. Sicut igit̄ de lapidibus hmōi non est ad oculū iudicandum. Quia plus virtutis est sepe in puo adamāte ferrugineo a obscuro q̄ vitro lucidissimo et in pua margarita q̄ berillo Sic etiā de hominibus non est iudicandū. sicut dominus dixit Johā. vij. Nolite iudicare secūdum apparentiā exteriorem. sed iustum iudicium iudicate. ¶ Item viri sancti assimilantur lapidi vesten. qui scd̄z Auicen. est lapis iuentus in capite cāeri. Et hec similitudo attendit̄ primo ratione coloris. quia aliquādo albus. et aliquando flauus. Similiter sancti viri aliquādo sunt albi per innocentiam interius. exteri? autē flaui per temperātiā. Nā sm Auicen. color flauus generatur in materia temperata. scilicet respectu coloris viridis Vnde folia arborum que primo quando multū habundat humiditas sūt viridia. In autumpno diminuta a temperata humiditate scilicet a calore eleuante sed nō totalit̄ assumpta. efficiuntur glauca siue flaua Et ita humor et vigor carnis per temperantiam quidem minuitur. sed nō funditus extinguitur. quo diminuto cāo mā fuescit spiritui et ei humiliatur. ¶. Secūdo ratione humoris. quia hic lapis vesten est frigidus a humid? Et similiter viri sancti sunt frigidi a mūdi amore et humidi in lacrimarum deuotione. ¶. Tercio ratione vigoris. quia dicitur valere hic lapis contra morsum scorpionum et mustele. si contritus more emplastri superponatur. et etiam cōtra morsum canis rabidi si puluis eius bibatur. Per scorpiōes qui retro pungunt intellige occulte detrahentes. per mustelam aperte maledicentes. sed per canes rabidos tyrannice persequentes. Contra quos omnes valet vti emplastris. i. sanctorum exemplis. et puluere. i. eorum humilitate qui contra detractores vsi sūt lingue placabilitate. contra maledicentes loquele taciturnitate. cōtra tirannos vere patientie firmitate.

¶ Capitulū xxxij.

Sapientia assimilatur auro quadruplici ratione. Prio ratione claritatis. Habet enim aurum inter alia metalla maiorem claritatē et splendorem Vnde aurum dicitur obrisū. eo q̄ splēdore radiet et fulgore Similiter sapientia preclaros homines et p̄fulgidos reddit. nō solum apud seipsos sed apud alios Vnde dicitur de sapientia. Habebo p̄pter hanc claritatem ad turbas. in multitudine videbor honus. Sapiē. vij. De hoc auro dicitur Danielis. x. Ecce vir vnus vestitus lineis. et renes eius accincti sunt auro obrisso. a corp? eius quasi crisolitus a ē. Et nota. q̄ aurum amplius fulget luce alia re percussum. et hoc naturale est ōmibus metallis. i. Nachabe. vi. Exfulsit sol in clipeos aureos et explēduerunt montes a ē. Similiter homo sapiens sapientior efficitur Alli quando sapientes audiendo. secūdum illud Prouerbiorum. primo. Audiens sapiens sapiētior erit a ē Et tunc sapiens aliena luce repercutitur quando contra dicta sua subtiliter obicitur. et tunc lucem sue sapientie magis ostendere cogitur Prouerbiorum. nono. Da occasionem sapienti et ādet tur ei sapientia. ¶. Secundo sapientia assimilat̄ auro et hoc ratione ponderositatis Est em̄ aurum ponderosius argēto

Et huius ratio est Quia sicut dicit Phūs·ī fine libri metheo· Aurum sicut et cetēa metalla procreaē materialiter ex sulphure sūtili et rubeo· a ex viuo argento sūtili et albo Plus tamē cōcurrit ad cuius oppositioēz de soliditate sulphuris q̄p de argento aquoso viui argēti·a ideo autū ē solidius et ponderosius q̄p argētū·Quia ī auro plus est de sulphure q̄p de argento viuo·In argento contrario ē·Sicut ergo aurū multā habet ponderositatē sic homo sapiens habet p̄pos grauitatis et maturitatis Nō enim sine ponderе loq̄tur nec sine ponderе graditur nec sine ponderе debito aliquid operaē ¶·Tercio ratione vtilitatis· Nam iter metalla michil efficaci? ē auro Habz enim aurum vt dicit Plin? virtutem confortatiuā Vnde etiam aurum comestum cōfortat omnia mēbra· q̄uis non nutriat illa·hoc enim facit sua aspēitate ea purgādo et a superfluis abstergendo· vnde etiā habz virtutē superfluitatum corporū corrosiuā siue extersiuaz· et ideo valere dicitur plurimū contra leprā ¶·Item aurū calefactū positū supra mēbrum pilos ab eo tollit et vltra crescere non permittit Et sic sapiētia habet virtutem confortatiuam Vnde dicit Eccī·vj· Sapiētia cōfortat sapiētem super x·principes ciuitatis ¶·Item est superfluitatū remotiua ꝓpter qđ dicitur Sapiē·vij· q̄ sapientia sobrietatē docet Item est lepre id ē infectionis peccati impeditiua Qui a sicut dicit Prouerbio·xiij· Sapiens timet et declinat a malo Ipsa etiam remouet pilos .i. opera carnis quia pili ī carne et ex carne nascūtur ·Vñ dicitur Prouerbi· vij·Dic sapientie soror mea es· et prudentiā voca amicam tuam· vt custodiat te a muliere extranea· Ex q̄bus patet q̄p sapia vilior est auro q̄ qđ aurum facit corporaliē vilius sapia facit spiritualiter Et ideo dicit Prouerbioꝝ·xvi·Possi de sapiētiā que auro melior est ¶·Quarto ratione incorpabilitatis· Nam aurum q̄p̄ melius et nobilius tamen ē sociabile et incorpabile argēto Sic sapiēs cū sit humilis ñ dedignaē ꝺdescēdē puul a simplicibz et quādoq̄ sociare se eis Sz notādum q̄p argentū per malleaticoēz non potest incorpari auro nisi p̄ueniatur a tribus scilicet a puluere· vento et humore Nam qđcūq̄ se interponat non potest fieri vnio· Ex quo accipiē q̄p simplex non potest fieri sapiens· nec potest quis sapienti vera amicicia vel cōformitate vnīri· nisi remoueatur puluis auarīe·ventus superbie·a humor luxurie·vnde amicicia que est inē auaros vel superbos vel luxuriosos nō est sapiētiū amicicia nec aicicia vā Item sapientia assimilatur lapidi corneolo·de quo in lapidario dicit q̄p collo suspensus vel in digito potatus in disputando pficit·surgentes mitigat iras·a sāguinis fluxū ex quolibet mēbro sistit maxime in mulieribz Que quidē siue vera sint siue nō de corneolo tamen de sapientia verissima sunt Nam sapientia ad omnem veritatis disputationem pficit Quia sapientis est scire omnia et difficilia per certitudinem et causas vt Philo· dicit.i. Methaphi· Et ideo q̄ talis est scit de omni veritate disserere Item sapientia iras comprimit·Secundū em̄ stoycos nulla ire perturbatio cadit in sapientem Sed secundum Aristotē· cadit quidē ira ī sapiētē

sed nō mordmata. Vnde dicit in ethicis. q̄ non iracti quādo oportet et sicut oportet insipientis esse videtur. Ex quo patet. q̄ sapientia iras totaliter nō euellit. sed sb rationis moderamine cohibet a restringit. et hoc pertinet ad virtutē mānsuetudinis. Item sapientia fluxus sanguinis .i. peccandi voluntatem siue promitatē sistit et impedit Ecclin. Sapiens cor et intelligibile abstinebit se a peccīs et in operib⁹ iustīcie successus habebit.

¶ Capitulum. xxxiii.

SApientia vel sciētia humana assimilatur lapidi siue gēme que dicitur achates Quia hec gēma scdm dyasco. triplicis generis reperitur. Nam quedam est que est nigra habens venas albas. et hec creditur valere magicis artibus. quia cuz ipsa torrentes conuertunt et sistunt vt dicitur. et scdm dyasco. valet etiam ad vgum formas a simulachra mōstranda a fompniorum. Talis ergo repzesentat superstīciosam scientiam nigromanticorum. que ad modum huius lapidis nigra est deformitate a obscuritate pcci. ex eo q̄ semp est cum aliqua demonum reuerentia expzessa vel occulta vt dicit Aug⁹. Habet tamen venas albas. quia in quibusdam nigromānticis actibus ad decipiendum homines quedā obseruātie fiunt vel ieuniorū vel orationum. a huiusmodi. que videntur pretendere quādā albedinē .i. quandam puritatē illi⁹ artis. et sic quādam speciem sanctitatis. sicut fit in arte notoria et multis alijs nigromāticis opib⁹. siue sint circa quedam aquaruz et fluuiorum et aliorum corporuz que mirabiles apparent. siue circa diuinationes per sompnia. vel alios modos varios qui pertinent ad diuinos. ¶ Secundū genus achatis est cuz venis carneis. Et hoc gen⁹ scdm dyasc. vitat piacula. et placē tē et persuasorem et facundum facit. et vires ofert. Et hec gēma signat scientiam fructuosam eorum qui venas quidem carneas habēt .i. necessitates siue infirmitates corporales. sed tamē secundum carnē non militant quin sciant piacula viciorum in seremitate a tranquillitate conscientie p pmitentiam l'cautelaz vitare. deo p omnia placere. alios facunde et vtiliter dirigere. et bona queq̄ opa constanter et viriliter agere. ¶ Tercium gen⁹ achatis est cum guttis sanguineis varium. quod visum fouet. cōtra sitim prodest. et accensio eius odorifera est. Et talis est quorundam scientia delicīosa. quaz beatus Aug⁹ in libro de quantitate anime vocat miserandā siue miserabilez. distinguit em ibi triplicem scientiaz scz superstīciosam. et vtilē. a miserabilē. Et hec vltima est que mirabili sagacitate discernit cibos ore. Vnde scientia siue pitia hec illos cibos et potus approbat et cōmēdat qui visum refouent colore. et fitiz seu famem mulcent sapore. a cerebrum siue olfactum recreāt odore. et talem scientiam Apostol⁹ vocat prudentiam carnis. Ro. viij. dicēs Prudentia carnis mors est scilicet anime.

¶ Capitulū. xxxiiii.

SObrietas potius assimilatur lapidi qui dicitur diom⁹. qui vt dicit yſid. est niger siue rufus. rubeis venis asperfus. qui aque mixt⁹ vt vinū fragrat. tamen quod mirum est ebrietati

resistit. Et sic patz qꝫ iste lapis ad mixtionē aque requirit. Odorē ēd dit et ebrietati resistit. Nō etiam competit sobrietati. Dec enim in vino potenti aque temperamentū exigit. maxime in eo qui habet de bile cerebrum. ⁊ etiam in viro re ligioso. in quo etiam deformior est nota ebrietatis. Et ideo ipsi preci pue debent uti temperamento ui mi et in qualitate et quātitate Vn de dicit Benedictus in regula sua Legimus vinuz non esse monacho rum. sed quia monachis nostri tē poris hoc per sua dei nō potest sal tem sic in hoc consentiamus vt nō vsqz ad saturitatem bibāt. Item sobrietas odorem. i. honorem non impedit. Est em̄ sobrietas honora bilis sicut ebrietas vituperabilis. Et ideo sobrietas ⁊ abstinētia vini dicitur hys q̄ in gradu honoris ⁊ dignitatis existūt sciliz episcopali prima. Thim. iij. Oportet episco pū irreprehensibilez esse. vnī vxoris virum. sobriū prudentem ⁊ c. Itē regib9 Pro. xxxi. Nolite regib9 dare vinū. Itē sobrias ebrietatē impedit qꝫ ei contrariatur. vt pa tz ab eis nominib9 Etenim ebetas dicitur ab e qđ ē extra ⁊ bria qđ ē mēsurā. sez qꝫ ebriꝰ bibit extra mē surā debitā. sed sobrietas dicit q̄si briā. i. mēsurā seruās Vñ Eph. v. Nolite inebriari vino in q̄ ē luxuria

Capitulū. xxxv.

Superbia assimilat argēto viuo. Primo qꝫ argen tū viuū nō est adhesibile Est em̄ argētum viuū ex substātia aqa subtili terreo mixta mixtione forti et indissolubili. et hoc habet ex magna siccitate terrea. nec ad hęret tangenti sicut illud qđ ē liq dū. Similiter homo superbus ex mag siccitate. i. ex magna icōsideratiōe sue vilitatis nō considerās se eē traz ⁊ emerē. nō liq̄scit i superficie plana .i. nō vult se iungē vl̄ cōformare sez viliori vl̄ minori psone. nec in hęret et tāgēti. i. nō ē cōsociabil' con tui vl̄ cohabitāti tali q̄ cū emiz pre ferat se ceteris. eos socios habere contēpnit. Secūdo qꝫ argētum viuū non ē coagulabile. hoc em̄ p primum ē ei qꝫ non coagulatur per se nisi cū sulphure et plūbi substā tia coaguletur. propter qđ argētum viuū cum sulphure est materia o mniū metallorū sicut dicit Philo. in libro Meteo. Similiter homo sup bus non ē p se coagulabil' coagu lo vmilitatis. Non em̄ diligit vmili tatis pacem sed pocius discordiā et di uisionez. sicut patz de superbientib9 angelis. qui se ab āgelorū societa te diuisecūt. propter qđ Pro. xiij. di citur qꝫ inter superbos semper fūt iurgia. Si tamē superbie squalor cū sulphure. i. caritatis amore. qꝫ sul phur ē inflāmabile qđ appetit cari tati. ⁊ cum plūbo. i. humilitate. qꝫ plūbū ē coloris emerei et appetit hu militati qua q̄s se i plūbum. i. in ci nerē et i puluerem redigendum cognoscit coagulet. tūc ē homo co agulabilis. i. ad vmilitatē reducibilis

Tercio qꝫ argētū viuū nō ē ad miscibile. Nā ē tāta cohęrētia eius a fortitudo qꝫ nulli rei potest admi sceri nisi primitus extinguat. extin guitur aūt cum saliua qñ cū ea tri catur ⁊ maxie cū cinis saliue addi tur et precipue qñ cinis ossis pisci pū deis associat. Similiē nō ē superb9 admistibil' alius. i. apt9 ad coniūgū a lius. in ei9 primo superbia extinguat. ad quā extinguēdā vtilis afflictio sali ue. i. redargutio sapie scilz qꝫ hō superb9 sapienter redarguatur ⁊ ad sui

ñoticiaz reducaē · a precipue si ad
datur cinis.i. memoria mortis vel
propie vilitatis · sicut dicit Eccia ·
Memento q cinis es a in cinerem
reuerteris · a pcipue ad hoc valet
cinis ossis pspie.i. visio vel conside
ratio mortis alicuius potētis vel a
licuius notabil' viri ℣ · Quarto q
argētuz viuum est cito euaporabi
le · qui⁹ fum⁹ multū noctz astātibus
eo q paralisim et tremorem inou
cit relaxando neruos et remollien
do · Similiter homo superbus cito
vaporat per iram et impatientiam
cū aliquid fit vel dicit ī eius displi
centiā Vnde ps̄ · Tange montes
et fumigabūt.i. superbos · et eorū
ira quandoqz terret astantes faci
ens eos tremere a stupere · ℣ · Quī
to argētum viuum semp est mobi
le ymo q̄si nūq̄ quiescit · et propē
ea vocaē viuū · sicut Plin⁹ dicit ·
q a seipso et circulariē moueē · ex
eo q humidum mittur ascendere
sup terreū stabile q̄ retinet ipm
Simiē homo superbus leuis a īcon
stans est et semp inquiet⁹ · q ap
petitus dominādi semp impellit ip
sū ad ascensū · a cōtra ꝓpugnātes
sibi cōmouetur a iquietaē · ℣ · Sex
to q argētum viuū ē ad penetran
dū subtile Est em argentū viuū ca
lidū et humidū ī quāto gradu · q̄
uis aliqui cōtrariū dicāt · nō recte
Quia q sit calidum ꝓbatur per e
i⁹ effectū · eo q penetrat · dissoluit
a īcidit · a maxie in vitreis fetuaē
vasis · q alias materias penetrat
a incidit · Sicut ergo argētū viuū
penetrat corpora ita superbie viciū
subtiliter intrat corda sicut insidia
tor malignus · Nam hōmis spiritua
liē⁹ īsidiatur vt pereant sicut dicit
Aug⁹ ī regula ℣ · Quinto q argē
tū viuum nō est sistabile nec etiā
rei pōderose Tāte est em vtutis q
si sup sextariū argēti viui cētū sax
a supponas statī resilit Sic superb⁹
tāte est superbie vt michil sibi graue
sustinere velit · Et ideo statī resilit
et se grauāti resistē nititur vel sal
tem eū effugere · ℣ · Itē superbia as
similatur magneti ꝓpter tria · Pri
mo q magnes eleuat grauia · Nā
si magnes quātitatis eq̄lis fursū te
neatur eleuabit attrahēdo ferruz
quod erit inferius · Vnde dicit Au
gustinus q in quodam templo si
mulachrum erat de ferro ita stans
per seipsum suspensum vt in aere
pēdere videretur · et hoc propter
testudinez de magnete que ipsum
circumstabat · Ferrea nāq̄ simula
chra sunt auārorum corda · Nam
auaricia secundum apostolum est
simulachrorum seruitus · Ferrea e
nim sunt q grauia et dura · gra
uia quidem esse ostenduntur dum
ima petunt per affectum cupidita
tis · sed dura dum non mollescūt p
aliquam penitentiam · vel per affec
tuz pietatis · Nec ergo simulachra
ferrea licz auaricie grauitas deor
sum premat · superbie tamen vani
tas sursū leuat ℣ Secundo q mag
nes iuoluit cerebrū · quia si arsura
puluerís ei⁹ p quatuor angulos do
mus aspergaē sup carbones · exis
tentibus in domo videē sbito do
mus ruere ex cerebri vtig̃ne a cō
motione · Quasi ergo arsura mag
netis q̄ est reliquia ignis est cogi
tatio a existimatio q̄ relinquiē exo
pibus superbie · Nec enim vliq̄e p
quatuor angulos.i. p quatuor mo
dos sup carbones.i. sup ardētes ap
petitus et ābitioēs que in eis sunt
asperguntur Naz sicut dicit Gre·
quatuor sūt species quib⁹ arrogāti
b⁹ cōis tumor superbie demostratur

Cum bonum a semetipsis habere se existimant. Aut si hoc datuz de sup credunt pro suis se meritis ac cepisse putant. Aut certe cum iactant se habere qđ non habēt. Aut ceteris despectis singulariter videri appetunt habere qđ habēt. Sic ergo p hos quatuor āgulos aspersos in domo mentis superbia sensum peruertit a decipit. vt videat id esse qđ nō est. a timeat ne videatur esse qđ est. et timeat qđ nō est timendū. ¶ Tercio qz magnes dissoluit nauigia. Naz ex hoc lapide montes in mari sunt qui naues ad se trahunt a dissoluunt. et a se amplius separari non sinunt. Sic in mari penitentie quandoq; sunt mōtes magnetum id est tumores et eleuationes superbie. qui naues .i. penitentium opera quibus ad portum gratie vel glorie tendant ad se trahunt. scz vt non fiant ad delectionem culpe sed ad denunciationem superbie a lucruz laudis humane. eo p ad modum nauis dissipantur. et vanitati ac iactantie inseparabiliter sociantur. scilz vt michil tale fiat misi ad vanitatem et iactātiam. ¶ Capitulū xxxvi.

Temperantia assimilat stāno. ¶ Primo ratione compositionis. Nam stamum secundum Aristotilez componitur ex argento viuo bono. et sulphure malo Et hec duo non sunt bene mixta. sed tanq̄ perprauе composita. propter qđ secundum colorē imitatur argentum. sed non eius soliditatem. Similiter temperantia componitur ex argento viuo bono. .i. ex moderatione et vigore rationis regulantis. et sulphure malo id est delectatione et voluntate carnis. Vnde Tulli. dicit in rethorica sua. q temperantia est rationis in libidinem atq; in alios non rectos impetus firma a moderata cohibitio. Nam temperantia principaliter pertinet ad impetus animi in delectationem luxurie a gule. que dicuntur delectationes tactꝰ. vt ratione regulētur. secūdario etiam aliarum concupiscentiarum scz impetus siue motꝰ habet moderare Sed qua rationis et sensualitatis non fit perfecta cōmixtio. quando semper sit ibi aliq̄ dissensio. ideo licet temperantia participationem habeat rationis sicut stamum colorem argenti. ad perfectam tamen puritatem rationis non pertingit. sicut nec stamū ad soliditatem et puritatem argenti Nec enim reseruatur homini in resurrectione beata vbi stamuz esse dicetur argentum .i. corpus animale resurget spirituale. quia erit totaliter subiectum spiritui. et erit sensualitas totaliter rationi cōformis. ¶ Secundo ratione fractionis Vñ dicit Hermes in libro Alchimie q stānū ōma metalla a corpa frangit qbꝰ admixtū fuerit. Et hoc p̄ tenuitatem siccitatē q̄ ductibilem naturā in eis destruit. Sic tpātia a abstinentia continuata frāgit superbiā a rebellionēs ōnes corporis. Vñ Ecclesia dicit in ymno Carmis teat superbiā potꝰ cibi q; potus. ¶ Tercio rōe tēperiei pfectionis a defectionis. Nam ex stāno specta tpātur. a cuius fit ex plūbo ex eo cōficit vt dicit Vsi. Ex q̄bus signatur q tēperantia corpis valz a adiuuat ad speculationez sapiē .i. cōtēplationē mētis. et q etiā in contemplatiōe a speculati de sapie oportz habē quādā sobrietatē tēpātie secūdū illud Apli Nō plꝰ sapē q̄ oportz ꝫ sape ad sobrietatez

Itē quia valet ad conseruationē innocētie et puritatis. qđ in cerusa alba signficatur // Quarto ratione corruptionis. quia si quis argētum viuum cum stamo miscuerit stridorem eius tollit et albescit. ſ. postmodum ad nigredinem ducit et corrumpit. Potest autem in hoc loco assimilari ypocrisi. que licz ex apparentia sanctitatis videatur argentea id est preclara et pura. tamen in veritate adhuc viuit in peccato immundo. Vnde est ypocrita argentum ratione apparentie. sed viuum id est non mortificatum ratione culpe. Hoc igitur quod est ypocrisis si misceatur stamo scilicz temperantie siue abstimentie vt scilicet ex ypocrisi aliquis se tempet et ieunet. et finaliter tamē demgrat et corrumpit ipsum ieiunium .i. tollit ieiunij sanctitatem et mēritū. Vnde dicitur Mathei. vi. Cum ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite tristes. de quibus postea subdit. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. i. perdiderunt. // Item temperantia assimilatur ametisto. quod patet ex colore. et ex distinctione. et valore. Est enim bonus ametistus duplicis coloris mixtiōe ornatus. quia est colore purpureo et violaceo pmixtus quasi rosa micans et leuiter fundens quascunq; flammas et emittens vt dicit ysidorus. Et sic etiam simili modo temperantia ad hoc vt sit hominibus profitua oportet q; sit duobus coloribus id est duabus virtutib? ornata scilicet caritate. que designatur in colore purpureo. et humilitate que designatur in colore violaceo. Nam hec virtus temperantie siue abstimentie sine caritate et humilitate modicum valet. quia corporalis exercitatio ad modicum vtilis ē sic Ap?. dicit. Sed caritas ē que facit. vt qđ homo sibi per temperantiam subtrahit alteri largiat. et humilitas facit ne de sua abstinentia vel continentia in superbiam eleuetur. //. Secundo patet hec similitudo ex distinctiōe. quia ysidorus dicit q; quinq; sunt species ametisti quibus sciz desig nanē quinq; ptes tpātie principales Quarū p ma est circa cibum .i. cibi moderationem sciz abstimentia. secunda est circa potū sciz sobrietas. tercia circa actum verecundie principaliē circa coitū vt castitas. quarta circa delectatiōes circumstantes puta q; fiūt i obscuris tactib? et amplexib; et huiusmōi. vt pudicicia. quinta autē circa alios motus et corporales actus moderationem facit et vocatur modestia. //. Tercio ex efficacia et valoē q; vt? ametisti sz purpurei qui est omnib? nobilior est efficax ad .v. vt dyasc. dicit Primo cōtū ebrietatē et hoc competit sobrietati q; est temperātia spiritualiē cōtra potū non quēcūq; sed eū q; sua fit mositate natus ē caput p tu rbare sicut vinum et ōne qđ in ebriat vel in ebriare potest. cui? sz vsus moderatus multum cōfert. et modicus excessus multum ledit et impedit vsū rationis et etiam excessus cibi. Vñ dicitur Eccī. in. q; sanitas est aīe et corpis cib? sobrij? et potus. //. Secūda vtus ametisti ē q; dicit facere vigilē. et hoc competit abstinētieq; ducibus subtrahit fumositates capitis et p cōsequēs sopnū minuit et vigilātiā crescere facit // Tercio dicit ametist? malam ymaginationē seu cogitationē tollē. quod siue verum sit siue non competit tū tēperātie vere que duz impudicos

fugit tactus et aspectus malas p consequens ymaginationes et cogitationes auertit. secundum illud Job. xxxi. Pepegi fedus cum oculis meis vt nec cogitarem quidē de virgine. ℣. Quarto dicit habē dispositionē ametistus ad bonum intellectū. Et hoc competit spiritualiter sanctitati castitatis. ex eo q actus veneris et eius dilectio vehemens in tantū rationē absorbet et q impossibile est aliquo itelligē in ipso. vt Phi. dicit in. vij. Ethicor. Et Iheron. etiam dicit q illo actu etiam matrimonialiter facto sanctus spiritus nō tangebat corda prophetarū. Ex quo argui pt q castitas multū confert ecōtrario. ℣. Quinto dicit ametistus mollis ad sculpēdum. Et hoc cōpetit modestie q reddit hominē mollem. i. facilē et accōmodum ad ōnem pulchram scripturā. i. ad omnē bonam informationē et oppositionem seu actionem. Vnde Ambrosius dicit in libro de officiis q in modestia consistit pulchritudo viue noīe ornatus ad omnem actionem accōmodus.

¶ Caplm. xxxvij.

Imēs deū assimilatur berillo. ℣. Primo ratione coloris. quia licet berillus lapis viridis in viriditate sua smaragdo sit similis Tamen de eē sunt genera eius vt dicit Diascor. et q inter berillos qui magis pallu melior est Et quia homines timore sancto perussi pallescere cōsueuerūt Ideo significatur q sicut inter berillos ille est melior q magis pallet Sic inter bonos homines ille ē melior qui magis timet deum scilicet timore filiali qui est timor reuerētie. ℣. Secundo rōne vigoris quia virtus berilli ē vt dicit Diascor. q cōtra pericula hostium muniturz reddit hominem et eū facit mitē. Sic timor domini erga bonos homines reddit hominē mitem. Seo contra spirituales hostes facit eum iuictū et terribilem. Timor enim secundum Gregor. secūdum viam scauli facit hominem debilem. sed secundum viam dei facit hominem fortem. ℣. Tercio ratione agnitionis quia berillus facit bonum ingenii. qđ cōpetit timori domini qui dicitur eē initium sapientie Ps. Initium sapientie timor dni. ℣. Quarto ratione humoris. quia berillus sanat oculos humidos Humor enim oculos cecans est peccatuz siue peccandi affectus. quē timor domini expellit Eccī. i. Timor dni expellit peccatum. ℣. Quinto ratione caloris. quia berillus manū gestātis exurit si radio solis opponatur. Sic timor dni cū radio solis. i. cuz amore cristi incalescit. Vñ si sit timor dni cum amore manū gestātis exurit. sic q facit eū feruentissime operāi. ita vt nihil negligat Eccī. vij. Qui timz deum nichil negligit. Sexto ratione honoris. quia berillus vt dicitur hominem magnificat Nō de timore dni veri puto q de berillo. qz q timet deū alia timent eū. Eccī. xlv. Magnificauit eū in timore inimicorū et ē. ℣. Septimo ratione amoris Maxīe enim berillus diligere et fouere dicit copulaz coniugalez. qz timor dni necessariū est coniugatis Pro. xxxi. Mulier timens deū ipsa laudabit Tobie. vi. Accipies vxorē cū timore dei. a amore filiorū magis q libidinis ductus.

¶ Capitulū. xxxviij.

Tribulatio grauis assimilat plūbo Premio voē gemmē. qz aliqū plūbū fine

materia eius gignit & inuenit cum auro · quādoq; cū argēto · quādoq; per se solum in suo loco proprio .i. vena · Nam in aurifodinis cum materia auri quidaz lapilli nigri inueniuntur qui ab auro per se separatim conflantur · et in plumbum talit p se resoluūtur · Et ide est secūdum ysid · q tanta est pōderositas auri vt plumbi · plumbū vero qđ est nigrum aut ex sola vena fundi tur · aut cum argēto nascitur mixtimq; oflatur Et in illa conflatione primo procedit stānum · deinde argentum · tercio vero quod emanz per conflationem est plumbum nigrum · Tunc autem spiritualiter inuenitur plumbum auz auro quādo grauis est tribulatio · et portat cum quodā gaudio · Hoc em facit sola caritas que auro assimulatur · cuius ppriū est letificare cor Et huius signuz est cū ex iniuria quā patitur cōtra inferentem non irritat nec euz diligere desinit · Et hec duo simul iuncta scilz iniurie passio & iniuriantis dilectio que sunt in coniunctione auri & plūbi perfectaz patientiam faciunt · Vnde perfecta pacientia est q̄ ipsum amat quez portat · Nam tolerare & odire non est virtus mansuetudinis . sed velamētum furoris · Vnde caritas secūdū Apl'm non solum patiēs est sed etiam benigna Sed plumbū inuenitur cum argento · quādo ipsa tribulatio portat sapiēt · Nā argētū claritate sapiētiā signat De qua dicit · Sap · vi · q̄ clara est q̄ nunq̄ marcescit sapiētia · Sapiētis enim est constanter ferre aduersa · & nō deficere animo in eis Tunc autem inuenitur plumbum per se solum & in vena sua quando ipsa totalit grauis est in peccatore q̄ destituit

est omni honore vel virtute · et tūc ipsa tribulatio portatur insipienter · et est in vena sua q̄ vena et causa tribulationum cōmuniter ē peccatū Homa · ij · Tribulatio & angustia in omnem animam operantis malū · Prima ergo tribulatio ē sanctorū q̄ scz portat letāt Secūda sunt phōy quorū quidā tribulatiōes portauerūt valde sapienter Tercia ē peccatoy que portat insipienter .i. impatiēt · Secūdo rōe timctue qm̄ plūbū aliquando albescit quādoq; rubescit qn̄doq; nigrescit Albescit q̄ den · q̄ sicut dicit Hermes in libro sexto alchimie · si plūbū sup acetū effūdas cōdē sat ipsum Nam acetū eis penetrabit sbam & i pulueremcōuertet et i colorē albū ipsū cerusse cōmutabit · sed si super ipsū plūbum acetū fuderis albescit · & tunc acetum destruitur Tunc autē sup acetum plūbuz effunditur · quādo grauis tribulatio quā quis patit ab ipso patienter pro penitētia peccati sui susscipitur et portatur scilz vt ē putet & acceptet se pro peccato sūo pati Nam sicut per plumbuz grauis tribulatio sic per acetum fortis et compunctiua penitētia designatur Et talis penitentia q̄ tribulatiōnem amplectitur plumbum cōuertit in pulueremi .i. ipsam tribulatiōnē in animi humilitatez · & in albedinem cerusse .i. in purificationez et claritatē conscientie vel anime claritatē Sed tūc ecōtrario sūper plūbū effunditur acetum quādo ipsa penitētia pro tribulatiōe reputat · sic ē i accidiosis q̄b? penitētie onz graue est & penosum · Vñ penitētia videt eis magz tbloz & tediū Et ideo tunc virtus aceti destruitur q̄ talis penitentia in angaria portata inutilis efficitur · Tunc autem plūbuz

bene rubescit quando igne incendit. Nam plumbum adustū colorē vermileū et obscurū generat Tūc autē plumbum aduritur quando patientis cor diuino amore incenditur. et tūc ipsū plumbū geneat colorē vermileum a feruorem igneū. quia feruētior a inflāmatio ex ipsa tribulatione efficitur. q̄uis iste feruor propē sēsualitatis penā semper aliquid obscuritatis habeat admixtum. Tūc autem migrescit plumbum quando in sua vena generatur. Nam secundū Aristotilem in quarto Metheo. plumbus generatur ex sulphure grosso nō depurato sed fetulento et argēto viuo non puro. Vñ ex immunditia sulphuris cōtrahit migredinez. et quandaz humiditatem. ex cuius cōtactu manus tangentis inficitur. Et hec īmunditia ad horam per absterſionez aliquātulū a plūbo remoueri potest. sed ex toto remouēri nō potest. Qua quātūcumq; plumbū absterſergatur. vt etiā argentum esse videatur. naturā tamē eius qđ ē plumbum non immutat. Plūbus autem in sua vena est. quādo peccator tribulatur ꝓpter sua peccata Et hoc est ex sulphure fetulēto id est ex immūditia peccatorū suoruz carnaliū. a argēto viuo. i. suorum peccatorum spiritualium. vt superbia inuidia a vana gloria a huiusmodi. in quibus ipse peccator tribulatus perſistit. tunc plumbum ipsum denigrat et inficit. quia ipsa tribulatio quē omnino ad pmitēdam non mutat amplius corrūpit a fedat. quia dato q̄ pena occupatus ab actu peccati desistat. tamē remptatione et euasione pene habita statim redit ad pristina et adhuc ad deteriora. // Tercio ratiōe efficatie. Nam plumbum habet primo virtutem dissolutiuam. Dicit enim. Hermes q̄ plumbū in sua ebulitione omniū corporum solidorum duritiam soluit etiam adamātis. Sic tribulatio feruens frequēter dura corda emollit etiam magnorū peccatorum Item habet virtutem refrigerariuam Vnde secundum August. Contra vstionem ignis et apostema calidū miro modo valet. Quasi aūt vstura ignis īmensa est concupiscentia carnalis. et quasi apostema calidum est feruens delectatio carnis. cōtra q̄ tribulatio grauis miro modo est efficax et vtilis. Nam malitia vmbre obliuionē facit luxurie maxime vt dicit Eccī. ij. Item plumbus habet virtutem conseruatiuaz a purificatiuaz. quia sicut dicit Hermes plumbū quibus miscetur partes omogenias congregat a ethrogenias separat et mūdificat Et ideo cum argēto ponitur in fornace. vt argentum facilius mundificetur Partes enim argenteas a consumptione preseruat. a sua consumptione argentus purgat Hoc idem dicit Hero. super illud Thē. ē. Consumptū est plūbū a cē. Similiter tribulatio patienter portata animā ad se ipsam colligit et congregat. mala desideria ab ea separat. ipsam q̄ a malo purgat a in bono cōseruat. ¶ Capitulū. xxxix.

Virginitas assimilatur lapidi illi qui vocatur astētes. Hec gēma ielusā i. se stinēs lucē sic stellā ita abulātē videt radios cādidātes. Similit virginitas exteriꝰ ē cādida p carnis incorruptionē lucida p gre splēdorē Vñ ita in mēte ē vt stella que habz incorruptibilitatē a luminositatez a

mobilitatem. Similiter mens interior virginum debet esse incorruptibilis per virginitatis amorez. qz virginitas est in carne corruptibili perpetue incorruptionis meditatio. a fulgens per fidei agnitionē. et mobilis per orationis frequētationē. Mouetur enim mens et ascēdit p orationē in deum secunduz Damascenum. Item radios. i. considerationes a contemplationes rationis debet facere candidos. i. mundos. Virginitas enim multum cōfert ad contemplationis puritatem. vel ygo carne debet habere interiꝰ lumē diuine gr̄ie in mente. quod dō dat eam vt stellam in se incorruptā p castitatem. fulgidam alijs p motum honestatem. a mobilem ad opandum. i. ad bonorum operuz studiositatem. scilicet vt otio non resoluatur.

¶ Capitulū. xl.

VIrtutes septem assimilantur septem speciebus metallicis. ℣. Primo enim argento viuo. qđ est elementuz ꝑmphiz siue materia oim metallorū. assimilatur fides. quia secundum Apostolum. fides est substantia id est fundamentum omnium virtutū. que tūc est vt viuum argentū quando bonorum operum habet continuum motum. Fides enim sine operibus mortua est. ¶ Secundo eri assimilatur spes ratione duricie siue soliditatis. Est em̄ ꝓpter suam duriciam et soliditatē maxime durabile. Lapis enim qui per decoctionem educitur maxime duricie eē probat Sed es interdum per decoctionem maximi caloris producitur. Nam lapis solutus calore in es cōuertitur vt dī Job. xxvij. q̄uis es omniter frigido coaguletur. nec es de facili frangitur. Vane solidotatem facit esse in homine spes celestiuz ꝑmioruz. vt tribulationib9 a persecutionib9 minime frāgat. propter qđ dicitur Job xxxvij. q̄ celi. i. celestiuz ꝑmioruz spem certā habētes q̄si ere solidissimo diffusi sunt ℣. Tercio caritas assimilatur auro q̄ preeminet alijs virtutibus sicut aurum ceteris metallis Nam inter metalla nichil est pulchrius a preciosius vel in virtute efficacius auro. sic etiaz caritatē prefert Ap9 ceteris virtutibus. quia dicit .i. Cor. xiij. Nunc autem manēt fides spes caritas tria hec. maior autem horum ē caritas. Et si preeminet virtutibus theologicis multo magis alijs. ℣. Quarto argento solido assimilatur iusticia ratione claritatis. quia argētum album ē et clarum. est enim post aurum ōnium metalloruz clarius Quod bene iusticie cōpetit de qua philosophus dicit in quīto Ethicorū. q ē preclarissima virtutū. q neq̄ lucifer. neq̄ hesperus est ita clarus. Itē argentuz q̄uis sit durum ē tamen liquabile a ductibile. Sic est homo iustus qui q̄uis sit rigidus tm̄ per correctionem est flexibilis a ductibilis per compassionem. Saz secūdū Gregoriū vera iusticia compassionē habz falsa vero deignationē. ℣ Quīto stanno assimilatur prudentia. quia stannum est inter metalla sepatm̄ a discretiuum Ab auro em̄ a argēto es diuidit a plūbū discernit Sic em̄ prudētia habz distiguē vel discernē q̄ fūt magis vel minus bona aut oferentia a vilia Itē prudētie discretio oēs vtutes alias dirigit et custodit. quia omnis virtus siue discretione periret si aut etiam stannum alia metalla

ab igne defendit. Vnde cum natū ra eris & ferri sit duriſſima si tamē absq; stamno igni apponātur vrū tur et cremantur. Vnde si stamno vasa erea superstamantur malitia eorum compescitur. & eibus i eis gratioſior efficitur. Similiter omnia opera efficiuntur grata cum fūt prudenter & discrete facta. ℣. Sexto ferro assimilatur fortitudo. Nā ferrum a feriēdo dicitur. quia sua fortitudine et duritia feriendo domat omnia metalla. Sic vir fortis vbi expedit suo vigore aggreditur et vincit omnia genera periculorū ℣. Septimo temperantia assimilatur plumbo. Nam plumbum secundum constantinū cum sit humidus et frigidum in secundo gradu. venerem prohibet si plumbi lamia duobus lumbis apponatur. Et ideo frater Ambro. de semis de ordine predicatorum singulari gratia preditus apud omnes. et ad cuius sanctitatem et merita declaranda multa post mortem eius dominus miracula ostendit. inuentus fuit portasse in morte lumbare de plūbo. omni enim ingenio vsus e ad suam virg imitatem domino cōseruandam Nec suo fraudatus est voto. quia preut eius cōfessores testati sunt integram et illibatam cordis virg imitatez. ac virginitatez carnis sue ōni tpe custodiuit Quia igitur ad temperantiam pertinet libidinem et venerem prohibere. vñ castitas est ps temperāti e. patet q̄ non incongrue temperantia plumbo assimilatur. Item secundū eūdē Con stātinū ict9 scorpionum et draconum mitigat & sic tēperātia carnis etiā demonis tēptationes mitigat et eas superare facit.

Capitulū lxi.

Christus assimilatur petre secundum illud Apostoli. i. Cor. x. Petra aūt erat christ9 Nā in petris cōsideratur substātie soliditas. materie puritas. figure diuersitas. vtilis speciositas et multiplex vtilitas. Que omnia cōpetūt cristo. quia ipse fuit solid9 per patientiam. purus per innocētiam. vtilissimus per efficaciam precipue miraculoz. speciosus per apparentiaz. diuersas figuras habuit diuinaz & humanam Hebre. x. Cuz sit splendor glorie et figura substantie eius. ℣. Item multipliciter vtilis per vitam et doctrinā Sunt enim petre vtiles i edificiis construendis. in plateis sternendis. in pontibus faciendis. i hostibus expugnandis. in lupis & canibus effugādis. pro infirmitatib9 varijs sanādis. pro turribus regis ampliandis. pro castris et ciuitatibus munīdis. p hostib9 feriēdis et se defendendis. Que omnia christus fecit Ipse enim in mundum venens spiritualis eccl esie edificium construxit. cuius ipsemet angularis lapis et fundamentum fuit. Ipse etiam plateas id est latitudines populorum. vel humiles et planas mentes fidelium diuersis lapidibus id est domis vel virtutibus strauit Ipse quoq; pontez penitentie ad flumen peccati pertranseundum fecit Ipse hostes spirituales pro nobis expugnauit. Ipse lupos id est hereticos & canes id est persecutores effugauit. Ipse autē infirmitates varias tā carnales q̄ spirituales sanauit. Ipse turres regis id est potentias benegentium ampliauit. Ipse etiam

ciuitates et castra .i. fidelium habitacula angelorum scilicet custodia munuit. Ipse etiam a demonibus et ceteris temptationib⁹ nos protegit et defendit. Xpūs etiā assimilatur crisolito .qui ē lapis egipcius vt aurum lucens. sicut ignis scintillans. et mari similis ad virorem declinās. Ita dominus nr̄ ihūs xp̄s fuit sicut aurum lucens per sapientie splendorem. scintillans p doctrine feruorē. mari similis per passionis dolorē. ad virorem incorruptionis tendens per carnis resurrectionē Item dicit Dyascorides. q crisolitus i auro positus et in sinistro lacerto portatus terrē & fugare demones dr̄. et cōtra timores nocturnos iuuat. et melancoliam euacuat. Que siue vera sint siue nō. tamē per similitudinem verissime xp̄o competunt. Qui tūc ponitur in auro qm̄ pre cūctis diligitur. quia sicut aurum precedit omnia metalla. ita amor xp̄i debet excedere omnes alios amores Sed tunc in sinistro lacerto portatē qm̄ aduersitas et tribulatio pro eo patienter fustinetur. Vel qm̄ in tribulatiōe eius exēplum p oculis habetur vel ipsius auxilium inuocatē Ipse enim deuote inuocatus fugat demones. i. tēptatiōes manifestas. et timores nocturnos. i. temptationes occultas. que magis sūt timēde. et euacuat melancoliam. i. tristicias et accidias scilicet consolationes infundendo. Ipse enim electos suos hic refouet per gratie consolationem. sed in futuro replebit eos perfecta consolatione eterne glorie. In qua ipse cum patre et sancto spiritu viuit et regnat deus et nunc et semper in secula seculorum. Amen.

Explicit liber secundus de siluestribus viuentibus

Incipiunt capitula libri tercij secundum ordinem alphabeti.

De abdicatione rpalium .i. ij.
De abiectis a mundo iij.
De abstimentia iiij.
De aduersitate iiij.
De amore dei v.
De auaricia vi.
De bonis hoibus vij.
De bonorum & malorum differētia. viij.
De caritate ix.
De carne humana x.
De castitate xi.
De contemplatione siue de vita cōtemplatiua xij.
De corde xiij.
De correptione aspera xiiij.
De cupiditate xv.
De deuotione xvi.
De dignitate rpali xvij.
De diuitijs xviij.
De doctrina sacre scripture xix.
De elemosina xx.
De eloquentia sapientū xxi.
De exhortatiōe ad bonum xxij.
De feruore xxiij.
De fide xxiiij.
De filijs et parentibus xxv.
De fortuna xxvi.
De gratia xxvij.
De gula xxviij.
De humilitate xxix.
De inconstantia siue imperseuerantia xxx.
De intentione xxxi.
De ypocrita xxxij.
De iustis xxxiij.
De lacrimis xxxiiij.
De malis hominibus xxxv.
De mansuetis et iocundis. capi. xxxvi.
De maria mr̄e dñi xxxvij.
De martirib⁹ xxxviij.

De miſericordia xxxix·
De morte corporali xl·
De mortuis mundo xli·
De operibus bonis xlii·
De operibus penitentiū xliii·
De operib9 pficientiū xliiii·
De operibus contemplantiū xlv·
De operibus doctiū xlvi·
De oratione xlvii·
De operibus malis xlviii·
De paſſione xpi xlix·
De patientia l·
De paupertate ſpūs li·
De peccatoribus lii·
De peccatis liii·
De pena inferni liiii·
De penitentibus lv·
De penitentia lvi·
De penitentie partibus lvii·
De penitentie operibus lviii·
De pfectione boni ꝓpoſiti lix·
De perfectis viris lx·
De perſeuerantia lxi·
De prelatis lxii·
De pfū ipfectorū et peītētū·lxiii·
De proſperitate tpali lxiiii·
De pulchritudine aīe lxv·
De religione lxvi·
De religioſis lxvii·
De ſalute ꝓpria et vtilitate et de ordine caritatis lxviii·
De ſanguine xpi lxix·
De ſanctis viris lxx
De ſapientia lxxi·
De ſcientia lxxii·
De ſcriptura ſacā lxxiii
De ſocietate bona lxxiiii·
De ſpūali homine lxxv·
De tactu impudico lxxvi·
De timore dei lxxvii·
De tribulatione lxxviii
De verbo dei lxxix·
De virginitate lxxx·
De virtutib9 lxxxi·
De virtuoſis lxxxii·
De vicijs lxxxiii·
De vita hūana lxxxiiii·
De xpo lxxxv·
De zelo carnali lxxxvi·

Explicīunt capitula libri tercii·

Incipit tabula exēplor libri tercii

DE plantis in gñali· et de anima q̄ eſt in plātis lvi·
De quinq; modis generationis plātar eodem
De plantis gñatis ex bono vel malo ſemine viii·
De q̄tu or q̄ ſunt neceſſaria ad gñationē et nutritionē plātar·eodem
De q̄tuor locis i q̄b9 plāte naſcuntur eodē
De duplici digeſtione humoris que fit in planta lxv·
De germinatione plātar x lx·
De radicib9 plātar ix·xxi a lxxi
De arboribus et ear plātatione vii et xviii·
De tranſplantatione arbor vii·
De inſertione arbor eodē
De putatione arbor .i. et vii·
De augmēto arbor lxiii·
De arboribus maſcul et femīs lxxxv
De arboribus ortenſib9 a ſilueſtrib9 capitulo lxvii·
De diſtinctione ptiū arbor lvii·
De diuerſitatib9 ptiū i arboribus lviii·
De radicib9 arbor·ix·xii·xv·et lxxvii·
De pfectitate arbor et pulchritudine ear lxv·
De diuerſis figuris arbor eodē
De ramoſitate arbor lxii·
De floritione arbor vii·
De vtilitatib9 quor dā florū ſcz florum malagnator q̄ dicūt balauſtie n·a
De frōdoſitate arbor xi·cxxvii
De ſolis arbor a de cauſa diuerſitatis arbor vii·

De viriditate arbor lxv.
De virgis xxxvij
De flagellis arbor xvij.
De fructificatione arbor. vij & lvi.
De tribus que offerūt ad fructificationem arbor vij. de hoc habet etiam sup exēplo. i.
De fecunditate arbor xlj.
De ꝙruplici causa infecunditatis et paucitatis fructuū i arboribꝫ vij
De ꝙtuor modis ꝙbus arbores ifructuose et male efficiuntur fructuose et bone. vij. De hoc habetur supra exēplo. x. de transplantatiōe arborum.
De fructibꝫ arbor i gñali xlj.
De hūore vñ fructꝫ gñatus eodē
De tenaculis fructuum xlij.
De opaulis fructuū xlj. De hoc habetur sup exēplo. xxxi. de fecunditate arbor.
De ptibꝫ arbor vbi nascūt. xlvi.
De figuris fructuū xlnj.
De coloribus fructuū xlij.
De maturatioē fructuū. xlj. & xlv
De corruptioē fructuū xlvij.
De sapore fructuū xlij.
De dulcedie fructuū. eodē. De hoc lxt exēplo. xxix. de fructificatione
De malicia fructuū. xlvij
De fructibꝫ quarūdā arbor i speciali de dactilis lxvi.
De fructu pini eodem
De prunis lvij.
De caricis et ficubus siccis ix.
De nucibus lvi et lxxij.
De auellanis lxxij.
De piris ortensibꝫ et siluestribus. nj. v. vj. et lij.
De castaneis xxnj.
De oliuis xj. xxxvj. xlij. lix. & lx
De glandibus fagi lxxij.
De ꝙbusdā arboribꝫ in speāli. & ꝑmo de amigdalo xxxnj.
De ficu cōmuni et de ficu egipciaca xxij. xxix. & lxxv. et de egipciaca lxxvij.
De caprifico. i. ficu siluestri xj.
De malo lxj.
De moro xlix.
De sicomoro xxx.
De nutribilitate fructuū xlij.
De nuce xxxj
De vite et vino xxxvj.
De palmitibus lxx.
De ꝓpaginibꝫ lxvi.
De oliua et oleo xvi. xxvj. et xxxix.
De castanea xxnj.
De quercu et ylice xxvij. & l.
De fago lxxij.
De arboribꝫ aromaticis & medicinalibus in gñali. lv
De eisdē in speāli. et ꝑmo de balsamo. xxxvj. et lxix.
De aloes arbore lvi.
De bdellio et eiꝫ liquore xxix.
De mirra et eius gūmi. qđ etiā vocatur mirra lvi.
De cinamomo & eiꝫ aromatica specie xi. et xxxvj.
De pipere et eiꝫ speē xlix. et lx.
De arbore cassie fistule & ipō fructu
De nuce muscata. xj. et lx. Cix.
De arbꝫ gutte & de ipa gutta xlvi
De gariofolis lxx.
De zinzibere quod est radix cuiusdam herbe v.
De cassia xxix.
De thure siue incenso xlvj.
De agno casto ij.
De cedro xxxvij. et lxxx.
De cipresso ix. xxxvj.
De palma xxxij. xxxvj. xxxviij
De malogranatis lv.
De pomo. ij. xxij. xxvj. xxxnj. et xli.
De lauro lxi.
De arboribꝫ quibusdam non fructiferis. et primo de abiete lij.

De buxo lxxi.
De fraxino xxix.
De hebeno lxxi
De oleastro lxxnn
De platano xxxvn.
De taxo et eius succo x.
De arbore siue ligno spinoso xxxiii
De spinis xvin et lin.
De lignis tinis lxx.
De rampno lin.lnn. et lxxvin.
De iunipero v.
De sambuco lv.
De salice lin.
De harundine xxxn2
¶ De herbis a primo de herba feni
culo.x.xvn. et xxvi.
De quibusdam herbis in speciali.
et primo de caule lvi.
De beta eodem
De aneto xxix.
De lactuca xxx.
De lactuca caprina lin.
De lactuca que oī eraclea lxxvin.
De malua xxxvi.
De vrtica lxxvi.
De menta ix.
De calamento eodē
De cucurbita lvi.
De colloquintida xl.
De ruta xlvn. et lxxvin.
De absinthio lin. a lvi.
De fumo terre lxxn.
De ysopo xxix.
De elleboro lvi.
De amomo lxxi.
De cappari .l.
De petrosilino v.
De carduo xnn.
De aloe herba et eiꝰ succo xxxnn.
De paliuro lvi.
De appio xix.
De erithomia lxxvin.
De centaurea lvi.
De dyptamo xxvn.
De dracontea lxxxv.
De elitropia xxix.
De iusquiamo vi.
De edera lin. lvi. et lxin.
De genesta lin.
De mandragora xn.
De nardo xxxvn.
¶ De seminibus herbaꝝ in genera
li. xln. et lxxix.
De bonitate seminis xx.
¶ De quibusdam seminibus in speci
ali. et ꝓmo de amisso lxvn.
De feniculo lxxvn.
De psillio xxix.
De cimino lvi.
De coriandro xxvin.
De cardamomo xx.
De sinapi xxnn.
De milio xxvn.
De frumento eodem
De ordeo lxxx.
De faba lxin. et lxxxi.
De lente xi. et ln.
De lupinis xxxnn.
De gīt lx.
De zizaniis xxxv.
De quisquilis xxn.
¶ De floribus in generali nn.
lxx.lxxxnn. et lxxxvi.
¶ De quibusdam floribus in speci
ali et primo de croco vn.
De rosa et semine eius xin.xxv.
lxvi.lxvn. et lxxx.
De viola lxxx.
De lilio eodem
¶ De fructibus quarundā herbaꝝ
et agrestibus et primo de cucume
ribus xxvn.
De cucurbitis lvi.
De cepis vi.xxvn. a lxxxvi.
De porris lin. et lxvin.
De succopori xxxin.
De alleis lxxxi. et
capitulo.lxxxin.

Explicit tabula exēplorū libri tcij

Incipit plogus libri terti.

VOCETE FICVL neā et oēs arbores cū pducunt iā ex se fructū scitis qm̄ ꝓpe est estas. ita et vos cū videritis hec fieri scitote qm̄ ꝓpe est regnum dei Lu. xxi Verbū eternū patris a dei vnigenitus filius nāe pditioni compatiens et prouidens saluti hūane nobis similis fieri voluit ī natiā. quia scilicet exināuit semetipm̄ formā serui accipiēs in similitudinē hoīm factus. et habitu inuētus vt homo. ita etiā nob se conformauit in doctrina. Nā sicut verbū caro factū est. et verus hō est. sic hominū doctor effectus ē. et mō hūano nos docuit. Naturalis namq modus est hoīm. quorū itellectua cognitio a sensu sumit inicium. ex sensibus intelligibilia capere. a ꝑ visibiliū similitudines corporum etiā in inuisibiliū a spūaliū notitiā deuenire. Quem modū factor hominū vt hoīes instrueret tenēs cuz nos de spiritualibus docere voluit. frequentissime de corporalib⁹ rebus tam naturalib⁹ q̄ politicis methaphoras introduxit. sicut in euangelijs patet. Vas autez similitudines verum cristus tanto more damne tradidit. vt in eis nō tā tum rudes facillime informaret. ꝙ et quorumcunq excelsa ingenia sūlimiter exercaret. Quapropter in verbis propositis plantaruz seu arborum exemplum introduxit ad ēgni dei tempora designanda. Videte inquit ficulneam et omnes arbores cē. Vbi non ociose dominꝰ inter omnes generaliter arbores de ficulnea solum curauit facē mētionem. vtpote de cuius singularitē

foliis legūtur primi nosti parentes post transgressionem precepti nuditatis sue ignominiam contexisse. Nam Gene. in dicitur. Aperti sunt oculi amborum. scilicet ade et eue Cumq cognouissent se esse nudos consuerunt folia ficus et fecerunt sibi perizomata Vult ergo nori incongrue dominus. q̄ sicut ficulnea in mundi principio humane transgressionis primum extitit tegumentum. ita quoq in mundi termino fiat vicine humane reformationis iudicium. Cum producūt inquit ex se fructum. scitis quoniam prope est estas. Vbi nota. q̄ non incongrue dominꝰ per fructificationem communiter arborum que tempore fit estatis regni dei a iudicij vltimi presentiā designauit Quia cum illud iudicium venerit homitas dei apparebit in sanctis. Nam virtus radicum in hyeme nō videtur. quia ramos vacuos foliis et fructibus dimittit. que tamen ī estate apparet cum easdem videliz arbores fructibus et frondibus repletas. Similiter in commuī iudicio homitas virtutis dei in sanctis apparebit. cuz eos omnī infirmitate et penuria deposita decorabit. Ita inquit cum vos videritis hec fieri scitote quoniaz prope est regnū celorum. Regnum vtiq de quo dicet. Venite benedicti patris mei percipite regnum ac Mathei. xxv Hoc quippe regnum in quo cōformabit saluator corpꝰ humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. ita vt regnum dei etiam intra nos sit. Sed quia nos generaliter dominus ad omnes arbores considerandas inducit. Videte inquit non solum ficulneam sed et ōnes arbores et cetera. vt hāc ipsi⁹

hoc tēmā melius nos implere possi
mus. In hoc tercio huius operis li
bro expletis mineralibus, de plan
tis et arboribus ac de ipsarum pti
bus et variis ꝓprietatibus earun
dē introducēmus exempla. quib⁹
non de vltimis tēporibus tantū vt
introducit in verbis prefatis domi
nus īstruamur. sed in nostris ma
gis actibus et moribꝫ dirigāmur.

Explicit plogus libri tercij.

¶ Capitulū .i.

ABdicatio temporalium as
similatur putationi arboꝝ
Primo quia putatio arbo
ris facit arborem magis crescere.
Videm⁹ enim q⁹ arbor amputatis
inferioribus ramis circumstantib⁹
eam magis crescit in directum su
perius. quia humor qui tende bat
ad ramorum nutrimentum totus
conuertitur in arboris augmentuꝫ
Sic etiam simili modo amputatis
temporalibus curis per assumptio
nē videlicet voluntarie paupertā
tis dum totus animus ad spiritu
alia trahitur, miro modo in spiri
tuali gratia ꝓficit et augetur. Vn
de Genesis .xli. dicitur. Crescere
me fecit deus in terra paupertatis
mee. ℣ Secundo putatio arboris
facit eam magis virescere. Vidē⁹
enim q⁹ arbores interdum dū mul
tum veteraſcunt efficiuntur aride
et suam viriditatem amittunt. ex
eo q⁹ postq⁹ plāta senuit decrescit
cortex eius. et ex frigiditate clau
dūt pori radicis ei⁹. ita q⁹ humorē
qui plantaꝫ nutrit ingredi prohi
bet. et sic ipsa arbor arescit. seo si
tunc prescinduntur et putantur ra
mi arefacti superius. et sic mundatur
radix inferius. multo fortius tra
hit succum per lignum radicis. et
non per corticem. et sic icipit emit
tere suraculos et ramos virentes.
Sic etiam simili modo sollicitudo a
occupatio temporaliuꝫ velut quod
dam anime semium corticem arbo
ris id est exercitium extrinsecum
viri spiritualis facit decrescere. q⁹
tāto min⁹ exercitatur quis in spi
ritualibus quanto plus occupatuꝫ
in temporalibus ℣. Item radicem
cordis infrigidat. et poros eius. i.
affectus claudit Quia quanto pl⁹
curē temporalium crescunt tanto
spirituales affectiones in mēte fri
gescunt et deficiunt. Est ergo ne
cessaria vt arbor reuiuiscat ampu
tatio ramoruꝫ. id est abdicatio tē
poralium occupationum Et postq⁹
radix cordis cultello compūctionis
se deo multis scissuris id est confite
rationibus et affectionib⁹ deuotis
aperit. fiet noua pullulatio gra
tie. et apparebit noua viriditas. i.
noua conuersatio plante. hoc est
spiritualis psone Et de hac inoua
tione viriditatis loquit Apostol⁹
ad Ephesi. iiij. dicēs. Renouami
spiritu mentis vestre a induite no
uum hominem et cetera. ℣. Terci
o quia putatio arboris facit eam
magis fructescere. ex eo q⁹ per pu
tationem purgatur a superfluo hu
more aquoso qui impedit humorē
vnctuosum ex quo fructus produ
cuntur. Nam humor vnctuosus ē
materia fructuum ex qua producū
tur fructus. sicut humor aquosus
est materia foliorum. Vnde Johā.
decimo quinto dicitur Omnem pal
item qui fert fructum purgabit
eum vt fructum plus afferat. Ita
etiā similiter āputatis a abdicatis
tēporalibus curis humor aquosus

deficit. i. mundan⁹ amor. qui ē ma teria foliorum. i. vanitatum et leui tatum. et humor vnctuosus id est amor gratuitus a spiritualis profi cit. qui fruct⁹ bonorum operum fa cit habundare Col. i. Ambuletis di gne deo p omnia placentes et om ni opere bono fructificantes et cre scentes in sciencia dei.

¶ Capitulum. ij.

Abiecta a mundō recolligū tur a deo. Cuius exemplū apparet in balaustia que est flos malogranate. que dum ca dit ab arbore siue ramo recolligit a medico. Est em̄ hic flos frigidus et siccus. et habet virtutem ēstrī gendi et desiccandi humorem. Vn de valet contra dissenteriaz et san guineum fluxum ventris. vomituz etiam colericum stringit si coctus in aceto sup furculam pectoris ap ponatur. Illi autem quasi de arbo re cadunt qui de mundo despiciūt et abiciuntur. Sicut pauperes qui sunt frigidi ab estu auaricie. et cō tinentes qui sunt sicci ab humore et fluxu luxurie. a mites qui ēstrī guntur vomitum coleye. i. impetum ire. Nam pauperes despiciunt ab auaris tanq̄ homines inutiles. cō tinentes despiciuntur a carnalib⁹ tanq̄ homines steriles a agrestes Mites vero despiciuntur a superb tanq̄ homines pusillanimes. Sed licet tales eiciantur ab arbore id ē a mundo tanq̄ inutiles. tamen re colliguntur a medico. id est a cri sto tanq̄ pretiosissimi flores. Vn de Apostolus dicit. i. Corinthiorum i. Que stulta sunt mundi elegit de us vt cōfundat sapientes. a infirma mūdi elegit de⁹ vt confundat fortia. a ignobilia mūdi a ctemptibilia ele git deus. et ea que non sunt vt ea que sunt destrueret. vt non glorie tur omnis caro in conspectu eius. Vnde patet q̄ hec abiectio mundi bona est. propē quod dicebat Dō Elegi abiect⁹ esse in domo dei mei magis q̄ habitare in tabernaculis pec catorum. ¶ Capm. ij.

Abstinentia assimilatur ar bori que dicitur agnus ca stus. Que scilicet est arbor calida et ficca. Vnde flos eius siue semen poros corporis aperiendo. spi ritus euaporando. humiditatē na turalem consumendo castitatem in ducit. Et ideo flos eius maxime agnus cast⁹ dicitur. quia suo odo re et vsu. vt dicit Dyascorides hoī nes castos reddit. Similiter etiaz abstinentia a afflictio carnis certū est q̄ castitatem inducit a etiam cu stodit. tum quia vigorem carnis minuit. tum quia materiam luxu rie scilicet humorem seminalem q̄ ex cibo causatur subtrahit. Nota ergo. q̄ agnus castus tria facit si ne quibus abstinentia parum va let. Primum est quia poros apit. Quasi autem pori anime sunt sen sus corporis qui ad spiritualia et vtilia debent aperiri. scilicet oculi ad videndum vtilia. ad plorandum peccata. et ad legendum spiritua lia documenta. Item nares ad at trahendum odores id est bonorum exempla Et os ad confitendum pec cata. a ad instruendum proximū. ad laudandum deum. ad percipiē dum cibum sacramentalem. Se cundum est. quia agn⁹ castus spi ritus euaporando educit Sic simil ab anima ieiunātis euaporari spi ritus debent. hoc est progredi spi rituales meditationes. spirituales affectiones. a spirituales orationes Tercio tōe minutionis. q̄ agnus

castus humorem nutrimentalem minuit siue consumit Hic est huōr cibalis ex quo luxurie materia fluit · quem dum abstinens subtrahē do minuit luxurie fluxum cōfuit · propter quod dicit Jheronimus · q̄ sine cerere et bacho id est sine cibo et potu friget venus · Et reddit̄ homo ita per abstinentiam corpore castus et spiritu mansuetus vt recte agnus castus dicatur · ¶. Item abstinentia a debens corpalib⁹ p̄ seruat spiritum a viciorum passionibus · Cuius exemplum apparet in pino · Nam pinus diu durat si a suis corticib⁹ fuerit spoliata · eo q̄ inter lignuz et corticem ⁊mes fiūt que lignum corrodunt Quasi enim exteriores cortices arboris sunt exteriores delicie carnis · ex quib⁹ inter carnem a spiritum scilicet in sē sualitate vermes id est carnalium desideriorum passiones generātur · quibus spiritus vehementer corroditur id est molestatur et dissipat̄ Sed corticib⁹ id est delicijs amotis huiusmodi vermes id ē carnis passiones pereunt et cessant · a tūc spiritus quasi liber a carnis corrupte la incorruptibilis conseruatur Apostolus ad Colloscen · iij · Expoliantes veterem hominem cum actib⁹ suis ·

¶ Capm · nn ·

Aduersitas mundi plerumq̄ hominem ad seipsum reducit · sicut prosperitas eo uerso eo ducit hominem a seipso · Cuius exemplum apparet in floribus · qui frigore noctis contrahuntur a calore diei foras euocantur · Quasi enim frigus noctis est rigor aduersitatis · hic florem contrahit dū hominem tangit · ad seipsum redire se q̄ recognoscere cogit · Sed q̄si diei calor est prosperitas fauoris · quadum homo inaniter extollitur extra seipsum vagatur · Item aduersitas secūdū sicut homini habenti grām dei prodest · sic non eam habenti nocet · Cuius exemplum apparet in pino · quia pirum post cibum comestum prodest ex eo q̄ laxatiuum est · Nam comprimit cibaria ad locū decoctionis et neruos orificij stomachi confortat · Sed ante prandium sumptum constipat Et si quis multa et sepe ex eis comedat · vermes in ventre generant · et cohcā passionem duram et inmurabilem prouocāt · Cibus autē et nutrimentum anime est gratia dei · Nam sic dicit Philosophus ex eisdem nutrimur ex quibus sum⁹ a ē · Sumus enim spiritualiter per gratiaz dei · secundum illud Apostoli · i · Corinthe · xv · Gratia dei sum id quod sum · ergo ex gratia dei nutrimur Si q̄s ergo ex hoc cibo siue nutrimento ē fectus sit scilicet q̄ gratiam dei habeat in se vtiliter pirum sumit · q̄a non obest sed prodest si tribulatiō inmurrit · Quia licet tribulatio grauis sit ad portādum · tamē laxat id est purgat peccatum · et confortat etiam animā ac roborat in bonum · Naz virtus in infirmitate perficitur · sicut Apost · dicit · ij · Corinth · xij · Sed si quis esset ab hoc nutrimento vacuus et ieiunus scz gratiā non habens · tunc ei tribulatio nocet · ex eo q̄ generat ei plerūq̄ aut constipationē · i · duriciā mētis et desperationem · aut vermē · i · impatientie inquietationē · aut colicam · i · iplacabilē iracūdie passionē

¶ Capitulū · v ·

Moris diuini ignis conseruatur in asperitate carnis et in humilitate mentis ·

huius exemplum apparet in iunipe
ro que est arbor aspera et aculea
ta habens folia signans asperita
tem penitentie. Iuniperus etiam i
gnem cõseruat. qz si accendit vix
extinguitur. intantum vt si prune
eius sb cineribus operiantur vsq
ad annum vt dicitur minime extin
guantur. vt dicit Ysidorꝰ. In aspe
ritate ẽgo iuniperi accipe asperita
tem carnis. in cineribus vero eius
dem intellige humilitatem mẽtis.
in quibus diutius perseverat dim
feruor amoris. Item amor caritа
tis etiam mala conuertit in bona.
Nã sicut dicit Apoꝰ. Ro. viij. Dili
gentibus deum omnia cooperãtur
in bonũ Huius exẽplum apparet i
piro. qz pira imatura que sunt põ
tica et dura et grossa et ad esum
mala per decoctionem ignis effici
untur bona. Sic p decoctionẽ a vi
gorem ignis caritatis etiaz magne
et grosse aduersitates cedunt hõi
mi in bonum saltẽ aie per patientiã
quã caritas generat. Nã patiens
est caritas sicut dicit Apoꝰ. i. Corĩ.
xiij. ℣. Item amor caritatis assimi
latur zinziberi qđ radix est herbe
calidum et humidum. et valet cõ
tra frigidas causas pectoris et pul
monis. stomachi dolorem a intesti
norum mitigat. ventositates exte
nuat. Quanto autem est albiꝰ et
recentius tãto acutius et melius.
Sicut zinziber igitur radix est her
be. sic cãritas ẽ radix iusticie a sa
nitatis aie Eph. iij. In caritate radi
cati et fundati Ipsa etiã cũ sit ignis
spiritualis est calida. qa facit mẽ
tem feruere. et nihilominus est hu
mida facies lacrimas fundere Dñe
Transiuimus per ignem et aquaz
et eduxisti in refrigerium. Ignis
est caritatis feruor. aqua lacrima
tum humor. Ex quibus duobus in
anima refrigerium magnum vtili
quitur. Hec est que repellit frigus
accidie causantis in pectore id est
in intellectu frigidas cogitatiões.
et in pulmone id est in voluntate
frigidas affectiones. Hec est etiaz
que mitigat dolores interiores im
patientie vel ire. et extenuat ven
tositates et inflationes vane glori
e et superbie. i. Corinthiorum. viij.
Scientia inflat. caritas edificat.
Similiter est amor dei etiam tanto
melior et acutior quanto albior id
est mundior et recentior. id est fer
uentior ne scilicz vetustate tepescat
℣. Item caritatis amor assimilatur
petroselino. ℣. Primo propter ori
ginem. quia maxime in petris a in
locis petrosis oritur. et propterea
dicitur petroselinum. Loca autez
petrosa sunt corda imitatorum cri
sti. De quo dicit Apostolus. prima
Corinthiorum. x. qp petra erat cri
stus. Et in talibus mucescit verꝰ
caritatis amor. Vnde ipse dixit.
Hoc est preceptum meum vt dili
gatis inuicem sicut dilexi vos. ℣.
Secõdo ppt odorẽ. Nã petroselinũ ẽ
odoriferũ. quia sctz amatores dei e
tiam proximos per bonorum operũ
recreant odorẽ. sicut Apost. dicit
ij. Corĩ. ij. Christi bonus odor sumꝰ
℣. Tercio propter calorem. quia
petrosilinuz ẽ herba calida a sicca.
diuretica et aptiua. diuisiua et cõ
sumptiua. stomachi cõfortatiua a
appetitꝰ excitatiua. Similit caritа
tis amor mentẽ calefaciendo et in
flammando habet virtutem aper
tiuam. quia cor deo aperit. et diui
siuã. quia a mundo p contemptũ
diuidit Itẽ cõsumptiuã. qz humorẽ
i. amorẽ proprĩ cõsumit. Itẽ cõfortati
uã. qz confortat ad bñ opandum.

et appetitūs extinctiuā · quia scīlz mentem excitat ad cœlestia appetē dum.

¶ Capitulū · vi ·

AVaricia assimilatur cœpi · Primo propt̄ cōplexionis frigiditatē · quia cœpe secū dum Dyasco · est frigidæ et viscosæ nature · maxime qđ est oblongum · et illud qđ est rufum · et illud qđ ē crudum · Similiter auaricia et inor dinatus amor temporalium animā infrigidat calorē caritatis excludē do · Item inuiscat eā fortiter capi endo et tenendo · ꝛ precipue si sit oblonga .i. diuturna scīlicet in hoī ne inueterata . quia tūc semp cre scit · Item si rufa .i. inflammata ex pauptatis necessitate · Item si cru da .i. nō cocta tribulationis igne · qui aliquando purgat animaz vel saltem minuit amorez mūdi ¶ Se cūndo ꝓpter nutrimenti modicita tem · quia cœpe crudum modicum ꝙmo nullum quasi nutrimētuz cor pori tribuit vt dicit Dyasc · Simili ter accumulatio auri modicum nu trimentum frequenter confert etī am eius auari corpori · quia multi ꝓpter auariciam etiam secūdū cor pus misere et tenuiter viuunt Sz animæ penitus nullum · quia vtilit̄ ꝑ anima sua auarus sua bona non tribuit · ¶ Secundo ꝓpter nocumē ti multiplicitatem · Naz cœpe crudū et comestum colericos offendit · qđ videlicet auaricia iram ad quaz co lera inclinat incendit · Item hmōi cœpe inflationem gignit · quia diui tiarum habūdantia quam auarici a colligit inflationē superbie indu cit · Item acumine suo caput percu tit · et nimis comestum insaniam facit · et terribilia sompnia ostēn dit · Sic nimia ꝓsperitas diuitiarū quā auari habent facit eos insatu ari · Item ad litteram habent quā doq auari sompnia terribilia sōp niantes latrones et predones · vī quia post sompnum mortis facili ter eorum diuitie tanq̄ vana somp nia euanescunt Job · xxvn · Diues cum dormierit nichil secum affert · aperiet oculos suos et nichil inuei et · Item suo odore facit acrimōi Quia frequenter auaricia est cau sa fletus et doloris · quia quādo a uarus perdit que diligit · cruciatu suo et dolore cogitur lacrimari · ¶ Item auaricia assimilatur uisquia mo que est herba venenosa ꝛ morti fera · propter quod dicitur insania Et hec vt dicit Dyasc · habet virtu tem constringendi et sompnum p uocādi · Similiter auaricia veneno cupiditatis extinguit vitalē calorē caritatis · et ita ē causa mortis spi ritualis .i. Johā · ij · Si quis diligit mundum non est caritas patris in eo · Item cōstringit cor auari ad nō subueniendū paupi et bursā ad nō restituendum · Hec etiam est que causat circa spiritualia pigriciem et negligentiē sompnum Pś · Dor mierunt sompnū suum aē ·

¶ Capitulum · vij ·

BOnus homo assimilatur ar bori bone · Bona em̄ arbor illa iudicat · in qua est fru ctuum maturitas · fructuum plua litas · et fructuz suauitas · Et hec tria tanguntur Mat · vi · Bona ar bor fructus bonos facit · In eo ꝙ di cit facit fructus tangit̄ fructū matu ritas · Sed in eo ꝙ dicit fructus in plurali tangitur fructuum copiosi tas · In eo ꝙ dicit bonos intelligi tur fructuum suauitas · Queda ex go arbores sunt ex quib9 null9 na scitur fruct9 ꝓpt̄ defectū humoris ·

et sunt homines ociosi et inertes. qui propē defectum amoris nichil boni operantur. Unde arbores h⁹ modi ne ociose terrā occupent excidentur et in ignē mittentur. Quedam vero faciunt fructū sed paucū. qđ est propē paucitatē humoris et caloris. Et tales sunt in quibus est modicus humor cōpunctionis. et modicus calor dilectionis inuenitur sine frequentia bone operationis. Sunt etiam quatuor cause alie quāe scilicet arbores aliquē fūt fructum modicū facientes. ¶ Prima est quando sunt nimis frondose. quia humor qui deberet tūsire ad fructus conuertitur ad folia. Et tales sunt qui delectantur tantum in folijs v̄borum. Unde assimilant ficulnee. cui dominꝰ maledixit Matthei. xi. ¶ Secūda causa est qñ nimis sunt pōre. Humor em̄ a radice ascendens p arboris altitudinē et latitudinē late se diffūdit. et ad ramos transiens paulatim euanescit. Magni em̄ viri et prelati aliqñ sunt infructuosi. qr ea que deberēt dare pauperibus expendūt in suis vanitatibus Ambrosiꝰ dicit. Auis se sociat auibus. et pecus pecoribꝰ. piscis piscibus. solus tu homo consortem excludis. feras includis. parietem vestis auro. et pauperē nudas vestimento Panem petit pauper et non accipit. equus tuus autum sub dentibus mandit ¶ Tercia causa est quādo sunt nimis vetuste. quia tūc vt dictum est supra capitulo primo radix inuratur. et frigiditate constringuntur pori radicis. ita qđ humor ingredi non potest quo planta nutriatur et fructificē. Sed si perforetur radix aut scindatur et illi scissure immittatur lapis tunc trahitur succus p lignū radicis et purificat et fertilior efficitur. sicut dicit Philosophus de Amigdalo antiqua si perforetur radix eius Qui igitur aliquis est vetulus in peccato tria foramina siue scissuras in corde suo oportz facē. primū p dolorē contritionis. secūduz per pudorē cōfessionis. tertium p laborez satisfactionis ¶ Quarta causa est quādo arbor nō āputat. qr tūc humor q̄ conuertēbat in fructū. cōuertit in ramusculos superfluos et inutiles. Unde arbor melius fructificat si homo ab eo superflua removeat. eo qđ humor q̄ transit in nutrimentū superfluorū illis amotis trāsit in fructū Jo. xv. Omnē q̄ facit fructum purgabit eū vt fructū plꝰ afferat Et ideo purgatio in plātatz in vere ē insistendū. Similiter si homo resecat a se superfluitates cibi potus et sōpni et aliorum huiusmodi efficit aptꝰ ad magis habūdādū in spūalibꝰ fructibꝰ et pmie opibꝰ. Et nota qđ rami arborū q̄nto plus fūt onusti fructibꝰ tāto magis inclināt qr sci viri qñto plꝰ habūdāt bonis opibꝰ tāto magis humiliantur ¶ Quedaz autem arbores sunt que licet fructꝰ multos habeant. non tamen faciunt eos bonos Matthei. vij. Mala arbor fructus malos facit. Quandoq tamen contingit qđ arbor mala a sua malitia trāsmutat in arborez bonā. et qđ bonos fructꝰ producēs efficitur. Sed ad hanc trāsmutationē arboris sunt quatuor necessaria ¶ Primo labor Nam sicut aristotiles dicit Arbores siluestres per debitā culturam efficiuntur ortēses. et pomit exemplū de amigdalo. que si ē amara per culturam efficitur dulcis. Sic homo debet cor suum colere et purgare et tunc bonos fructus faciet ¶ Secundo necessarius

est locus Dicit enim Philoso. q̄ q̄ dam plāte i vno loco faciunt fru ctū pernicioſū. q̄ trāſplātate faci ūt fructū bonū Et ponit exēplū de Juſqamo. qz qđ in pſia ē natū trāſ latū i egiptuz ē pniciosū. ſed i ihe rusalē trāſlatū fit cōestibile et bo nū Similit̄ anim̄ hominis p trāſ lationē penitētie de malo ſtatu in bonū cōuertit̄. Vnde i egipto. i. in tenebris pcī poſit̄ ē pnitiosus a mal̄ ſed i ihrusalē. i. i pace iuſtici e a cōſciētie p penitētiā trāſplāta tus efficitur bon̄ et ſalutiferus No ta tamē q̄ peccatori nō pdeſt trāſ mutatio loci ſine mutatiōe anim̄ Nam ſicut dicit Ber. Nec lucifero pfuit locus cēli. nec ade locus para diſi. nec loth loc̄ montis excelſi nec filys iſrahel loc̄ deſerti. Vnde interrogat̄ ſocrates a quodā cur locorum mutatio nichil pdeſſet ad mutationem viciorū Reſpōdit Nō eſt mirū ſi mutādo locum nō mu tas viciū. qz cit cū fers ſemp te ip ſū ℣. Tercio neceſſariū eſt temp̄ Dicit enim Ariſto. q̄ plures plāte plātantur in vere i autūpno pau cē. pauciores i hy eme. pauciſſime in eſtate. Plantatio ergo ſpiritu alis cōuēienci? fit i vere. i. i tēpore iuuentutis q̄ in autūpno matute etatis. vel ihyeme ſenectutis. vl̄ i eſtate. i. i feruore male cōſuetudis vbi totus humor deuotiōis a gr̄e deſiccatur. ℣. Quarto neceſſarius ē furculus q̄ truco inſertus totā e ius virtutem trahit ad ſuam qua litatem Et ſignificat vbū dei qđ a nimā ſic immutat q̄ q̄ primo facie bat fruct̄ amāos et noxios poſte a facit fructus dulces a ſalutiferos Jaco. i. In manſuetudine ſuſcipite inſitum vbum qđ poteſt ſaluare animas veſtras. ℣. Item nota q̄ bonus homo malo aſſociatus noſi nunq̄ eius maliciam impedit aut tollit Cuius exemplum apparz in piris. q̄ hoc habent pira ꝑzum maxime ſilueſtria. q̄ cum fūgis mal̄ accepta omnē abeis auferūt leſionē. puluis etiā pyri ſilueſtris bibitus valet ſimiliter contra fi gos. Quid autem per ſilueſtre pi rū niſi hominē intelligim̄ bonū a malorū hominū q̄dē ſortio a otagi o ſemotū a oationū ſolitudinē de ti tū. vl̄ in ſepe prīe poſitū Cuius ta men ſocietas et penitentia fungi malitiam. i. homims mali nequici ā ſuis plerumq̄ aut exemplis aut monitis vel meritis impedit vel tol lit. ei? etiā puluis. i. humilitas viſa. vel puluis. i. mors ei? corpus ic̄me rans a aiam glorificans etiā q̄nq̄ maliciaz peccōz inuitat Nam etiā poſt mortē ſancti nonnūq̄ peccato res conuertunt et euellunt ℣. Item nota q̄ bonus homo aſſimilāt̄ cre co In quo primo poſſum̄ notare bonitatis indiciuz Quia crocum ē optimum quod eſt recens. odoris bon̄. longū. purum. albuz. inte grū. in ſpiramine bonum. a cum tangitur tingit manum. et lemē eſt acutum Similiter ille eſt inter bonos et ſanctos viros optimus qui eſt recens a feruens in ope re. odoriferus id eſt redolens in bo norum opinione. ℣. Item longus id eſt perſeuerans in bona conuer ſatiōe. alb̄. i. pur̄ i itētiōe. integer .i. caſt̄ ſine carnis corruptiōe. et bonus in ſpiramine. i. in ouerſatio ne ſiue exhortatione. coloratiuis manus tāgētis. i. impreſſiuus ſue rutis in ſui adhēſione Ille em̄ ma num tangentis ſe ſuo colore tīgit qui ſibi adherentem ad imitatio nem ſuorū operū vl̄ ſuarū virtutū

trahit · vel ille manū tangētis se fu
o colore tingit qui se lederi beneficium porrigit quod pertinz ad viros perfectos. ¶ Item qui est acutus leniter in aliorū correctione sue increpatione debet enim esse acutus in pūgendo · sed lenis in putiendo Est enim necessarium in correptione delinquentis acumē seueritatis cum dulcore lenitatis. ¶ Secundo notam⁹ in croco natiuitatis locū Nam sicut dicit Dyasc. Orientale melior ē cp occidētalis. quia scilz otēplatiu⁹ melior est cp actiu⁹ ex eo cp otemplatiu⁹ ē calore solis .i. amore cristi magis calefact⁹ · a splēdore .i. sapientia ei⁹ magis illustrat⁹ sicut pars orientalis excedit in calore a splēdore. ¶ Tertio notam⁹ in croco floretatis aspectuz · producit em crocū florē caput habētē ad viole modū · a in medio tres ramulos Quasi aūt flos croci ē ouersatio viri hom q debet esse purpurea p caritatē · violacea p humilitatē · a triplicata p fructificationem scz vt fructificet deo sibi et pximo Vel sic dicit Ber. vt viuat humiliter deo · ordinate sibi · a socialiter pximo ¶ Quarto notam⁹ in croco complexionis tpamētū · est em caliorū a siccū in pmo gradu a in fuis qlitatib⁹ tpatū Sic etiaz hom⁹ ex prudēs a in caliditate .i. spūali feruore a in siccitate .i. in abstimētie extenuactione tēpcat⁹ ē sm debituz gradū .i. discretionis modū. ¶ Quito notam⁹ in croco vtilitatis effectū Naz crocū multū ē confortatiuuz et valz otra debilitatem stomachi et otra cordis defectū · quia hom multum alios confortant · debiles .i. trepidos · et corde deficientes .i. pusillanimes vigorādo suis consilys exhortationib⁹ a exēplis

Capitulum · viij ·

Bom a malis vel etiam int se mulieres differūt moralit sicut differunt inter se plāte naturaliter Differunt enim plāte vel arbores a se mulierem · Primo in se mimb⁹ · quia qdam earum ex semine bono generantur quedam vero ex malo · Et dicit albuma · cp ex malo semine non peruenīt ad facili bone plante · nec ex bono de facili male · qus in animalibus et potissime in hominibus sepe videatur contrarium · Cuius ratio ē vt idem dicit · quia planta est tre affixa propter quod vniforme a tra recipit nutrimentum · animali a vero non sic · tum propter varietatem complexionis · tum propter volubilitatem voluntatis Similiter ergo inter homines illi homines ex malo semine nascuntur · q malorum exempla imitātur · Sed qui bonorum imitātur vestigia illi ex bono semine oriuntur · Qalum enim semen est semen viciorum qd seminauit diabolus · Nam superbiam seminauit in adam · inuidiam in cayn · incontinentiam in lamech · gulam in esau · Auaritiam in balaam Iram in saul · accidiam in achitofel · Vnde qui in huiusmodi vicijs illos imitantur hy sunt qui ex malo semine nascuntur Vnde dicitur in Epistola iude. Ve illis qui in viam Cayn abierūt · et errore balaam seducti sunt Bonum autem semen est quod semnauit cristus scilicet humilitatem in matre · fidem in centurione · abstimentiam in Johāne baptista · cōtinentiam virginitatis in Johanne euangelista · a sic de alys vtrumb⁹ · in qb⁹ q eos imitātur ex optimo semine nascūtur Nota tamen cp arbor siue planta

ex malo serie nata lō effici potest auxilio culture Vnde dicit Arist. in libro de vegetabilib9 et plātis. q si semdaē radix ārboris et illi scis sure immittatur lapis fructūosa fiet si erat sterilis. Cui9 ratio ē secundum albumasar. qz per scissuram fit grossi a noxij humoris euapoā tio a caloris aerīs circūstātis attractio. cuius virtute fit illius mali humoris cōsūptio et quedam plā te innouatio. Ipse etiā Philoso. dicit q malognata stercore porcino fimata. et aqua dulci rigata melioraē. Sic ergo de malitia mutatur in bonitatē auxilio culture. Ita malus homo efficitur bon9 auxilio pēnitētie. Sed debet fieri scissio .i. apertio radicis .i. cordis per contritionem. et oris per confessionez. a immittī lapis id est perseuerantie firmitas vel constantie sōlicitas apponi. a fim9 humilitatis cum aqua compunctionis vel doctrine spiritualis que dulcis est. vel aqua hec apponenda est elemosina. quia ignem ardentem extinguit aqua a elemosina resistit peccatis Ecci. iij. V. Secundo differūt plante siue arbores quo ad locum siue situm. secundum que inuenīē in eis triplex differētia. vna ē quo ad habundantiam humoris. quia quedam plante nascūtur in ēra. quedam in aqua. quedaz i petra. non tamē omnino sine terra. quedam vero in arena Sed q in petra paruz crescūt. qz humor ē paucus et cito arescūt. nisi per appositiōez humoris et terre ab hominib9 adiuuentur. Sic q̄dam homines spirituales sunt plantati in terra .i. humilitate fūdati. Terra enim est elemētū ifimū a stabile. a ideo designat humiles. et bene p̄ficiūt. qz. ōnis qui se humiliat exaltabit Luce. xviij. Quidā vero plātati fūt i aqua gratie vel pēnitētie vel sapiētie. a isti etiā crescūt vel proficiūt Ps. Erit tanq̄ lignū q8 plātatū ē secus decursus aq̄rū ac Quidā vero in petra .i. i corde duro et parū deuoto. a isti cito deficiunt. Nam petra ē dura a parū humorosa Luce. viij. Aliud cecidit supra petrā a exortū aruit qz nō habebat humorē Quidā fūt plātati in arena. iq bus sz null9 ē humor gr̄ie diuine. Nā arena dicit ab ariditate. Isti fūt peccatores quoruz fruct9 vanus a iutiles fūt Nota ergo sicut dicit Arist. q plāte que nascūtur in locis aridis sunt parue quātitatis p̄ter paucitatem humoris. Que vero in locis humidis fluuialibus et maritimis fūt maioris quātitatis. p̄t habūdātiā hūoris. Ille tamē q crescūt iuxta ripas maris sal soruz nō multū crescūt propter are narum multitudinem et attracti humoris siccitatē. Sed sic idē Phi. dicit iuxta mare rubrū hoc fallit vbi arbores magne fiūt p̄ter habūdātiam humoris et caloris. Ex q̄bus patz q ī hoibus sicut ī arboribus tāto magis fit augmētū. In arboribus q̄dē corporale ī hoib9 vero spirituale. quāto magis habūdat calor a humor. scz i hominib9 calor dilectionis a humor deuotionis Sz cauēdū ē ne fit humor salsus .i. deuotio tristis a sicca. sic ypocritaz de quibus dominus dixit Mat. vi. Nolite fieri sicut ypocrite tristes. Sed debet esse deuotio letā et dulcis. nisi esset forsitan tristicia preueniens. vel ex pēnitētia. hoc est peccati recordatione. vel ex passionis cristi compassiōe. que quidē ābo per mare rubrum designantur

Quia vtraq; compunctio seu deuotio licet salsa vel amara sit· tamē animam impinguat et auget· ¶ Secunda differentia localis attenditur in plantis ꝛspectu caloris solaris· Nam plante que site sunt ꝛsus orientem citius vualescunt ꝓpter aspectum solis et sufficientiam caloris. Sed versus occidentem eo rario se habent propter defectū caloris solis ·vt dicit Aristoteles· Ex quo habetur q; aīa citius vualescit in spiritu· si sit in ea aspectus solis .i. discretio rationis· a sufficientia caloris .i. debita mensura dilectionis de qua dr̄ Diliges dominum deum ex toto corde tuo aē· ¶ Tercia differentia localis attendit in ꝓlātis· scd̄m temperiē aeris· Nam sicut dicit albumasar· si aer vbi nascit ꝓlāta fuerit nimis calidus· poris aperiis calor naturalis euaporabit· et ita planta siccabitur· Si vero frigidus nimis plantaz suffocabit ·sed tēperies eius nutriet et seruabit Sic plantationē pēitentie in hoīe ardor luxurie vel gule euacuat· frigus accidie dissipat· Sed tēperata abstinentia nutrit a seruat· Nota ergo q; scd̄m Arist· planta quatuor indiget· scz semine ēminato et in sua specie pfecto· maturo· a a putredine seruato· Itē loco plāte cōgruo ¶ Tercio humore moderato· et dico moderato· q̄a ex humoris tēperie magis seruatur plante nutrimentū· Quia si huiditas fuerit nimia· pororū opilatio fit p quos nutrimentū transit ad incrementum arboris Et eodem modo siccitas si superhabundauerit· pororum a vianum constricto erit· et sic vtroq; modo impediet nutritio arboris· Sed si otemperatio fuerit caloris a humoris erit processus plante ordinatus et vtilis· ¶ Quarto indiget planta vt dictum est aere mediocriter temperato· Eodē modo aīa pēnitentis indiget semine spiritualis doctrine· de quo Luce· vi· Semen est verbum dei· et istud semen debet esse terminatū et mensuratuz secundum capacitatē audientū· a ſm regulas fidei catholice· Item semine elemosine de quo Apostolus Qui seminat in benedictionib⁹ aē ij· Corinthe· ix· et hoc semen debet esse in sua specie perfectum per caritatem scilicet vt elemosina in caritate fiat· dico in sua specie· q; plures sunt elemosinarum species et modi siue corporalium siue spiritualium· Item indiget semine operationis bone· de quo Eccī· xi· Mane semina semen tuum· a vespere ne cesset manus tua .i. bona opa opari ne desinas et in mane iuuētutis et in vespere senectutis Hoc semē debet esse maturū ad discretionem vt scilicet cū debita maturitate et discretione bonum opus fiat· Itē semīe dīne grē sine quo alia nihil valerēt Et de hoc semine dr̄ .i. Joh· iij· Semen eius .i. grā in eo manet hoc semē debet obseruari a putredine peccati cū q̄ esse nō pt Secūdo indiget plantatio pnie loco sibi congruo· Nā alij loca optimi ploranti vel oranti scz secretus· alij elemosinā facienti· q; publicus vbi sint vel quem ant paupes ſ nō public⁹ ad ostentationē Silicet alia loca optimi actiuis et alia otēplatiuis ¶ Tercio indigz hūore scz nutrimētali a cibo tpato vt sit q̄dā abstimētia· sed tm discreta· ¶ Quarto indiget aē mediocriter tpato· In aere enim qui multarum varietatum ē susceptiuus pēitentis intelligitur spūs qui tpatus esse mediocriter debet

Quia nec nimis calidꝰ · vt aliq̃o sibi supra vires assumat tanq̃ pre sũptuosus · nec nimis frigidus vt sꝛ spiritualia et sibi congruentia negligat tanq̃ sit accidiosus · sed debet esse per discretionez ordinate temperatus ℣ · Tercio differũt arbores ī ptibus sꝛ partium suarum multitudine a paucitate · magnitudine et puitate · fortitudine a debilitate Cuiꝰ diuersitatis causa est diuersitas humoris · qui ī aliq̃bus est lactesꝰ vt in ficubꝰ · a talis in latum a in longũ ẽ ad se diffundendũ ꝓone? In q̃busdã vero ẽ viscosus vñ nec ad extẽsionẽ aptꝰ In quibꝰdã vero est acutꝰ q̃ ex sua fortitudine ad multã extẽsionez ẽ aptus · Et raritas arboris accidit propter insufficientiam humoris · spissitudo vero ꝓpt̃ sufficiẽtiã caloris ad cõdẽsationẽ humoris Quasi autem humor lactesꝰ quo paruuli .t. ĩcipientes nutriuntur ẽ deuotio actiuoruz · Sed quasi humor acutꝰ et subtilior est contemplatiuoruz in quibus etiam est caloris caritatis habundantia · Et ideo tales habent partes id est ramos operum plures pꝛ frequentiam · maiores id est longiores propter pseuerãtiam · a fortiores propter constantiam siue patientiam · Sed quasi humor viscosus est amor propriis a uaioruz · qui ab eis non separatur nec faciliter ad alios extenditur · Vnde deficit in eis calor caritatis · quia caritas nõ querit que sua sũt Et ideo eorum partes et rami id ẽ opera siue dona sunt pauciora minora et debiliora · ℣ · Quarto differunt arbores in frondibus Et primo in frondium variatione · quia quedam arbores siue plãte habẽt folia aspa ꝓpter vniũ ẽ restrictatis et siccitatis Quedam vero habent folia lenia propter equalitatem a que humectantis a proportionem debitam calliditatis · Sic superbi in quibus dominatur amor terrestris et siccitas · quia carẽt humore pietatis habent folia id est verba aspera · hoc est cõtumeliosa a alios asperantia Sed illi qui humectantur aqua diuine sapientie in quibus existit debita calliditas caritatis a benuolentie hꝫ habẽt folia .t. verba lenia et dulcia ℣ · Itez differunt arbores in foliorum duratione · quia quibusdaz arboribꝰ folia cito cadunt propter humorẽ rarum non vnctuosum et cito euaporabilem · In quibusdam vero permanent diu propter causam contrariam · Similiter in illis quibus deest vnctuosus humor gratie et deuotionis cito cadunt folia · q̃ cito deserunt promissa Nam sicut facile verbis promittunt · ita facile et cito a promissis deficiunt · Sed illi ī quibus ecõtrario ẽ gratia et deuotio firmi sunt in promissis · et isti sũt sic arbores ex q̃bus folia non cadunt ℣ Et folium eius nõ defluet · Vnde tunc folium defluit q̃n facit cõtrariũz eius q̃d alius vicit · ℣ · Itẽ folia arboruz differunt ī figuratione Quia quarundẽ arborũ sũt folia stricta q̃rundã lata · q̃rũdam acuta · q̃rũdaz totũda · q̃rundam scissa · quarundã solida · quẽ omnia variãtur secundũ varietatez humoris magis vel minus terrestris vel viscosi · et ꝓpter calorẽ equaliter vel inequaliẽ humorem extendentem · In hoc autem signficat̃ q̃ vba siue correctiõnm siue docentium siue confitentiũ nõ sẽper debent esse vniformia · & diuersificari debẽt nõ solũz

in substantia sed etiam in modo p ferēdi. secūdum exigētiam psonarum negotioum locoū a tempuz

Quinto differunt arbores in floribus Quia q̄dam arbores florent q̄ est ꝓpter puri et subtilis humoris existentiam in medulla Quedā vero sunt que non florent ꝓpter nimiam viscositatem humoris. eo q̄ subtiliari non possit. nec propē suam vnctuositatem in subtilez florum substantiam dilatari vt patz in ficu. Quedam etiam non habēt flores propter liquiditatē que nō potest in florū substantiam coagulari vt patet in palma a similibus de quibus exēplificat philosoph9 Per flores ergo qui ex subtili a puro generantur liquore intelliguntē subtiles meditationes a pure. a cōsiderationes contemplantium que requirunt puritatem affectus et subtilitatem itellectus Vñ nō in ōmibus arboribus. i. in omnibus hominibus etiaz homis hec iuemuntur. er eo q̄ inquibusdam licet sit humor vnctuos9 deuotionis a grē tñ ē gross9 Quia licet quidam habeāt mentē deuotam tamen habēt eaz simplicem a grossam. et ideo non aptā ad subtiliora cōtemplanda. et licet non habeant flores tamen possūt habere dulces fruct9. i. opa sicut habent iste arbores ficus et palma.

Illi aūt in quib9 habūdat liquidus a fluidus humor carnis. i. amor carnalis multo minus apti sūt ad flores cōtemplationis habēdos Sexta differētia ē i fructib9 Quia q̄dā arbores sūt infructuose que fructus non producunt. sed folia tantū emittunt Et talibus assimilantur mali cristiani qui verba confessionis fidei habent sed opa fidei non habent Apost. Thi. i.

Confitentur se nosse deum. factis autem negant.

Itē mali doctores et prelati qui soluz habent verba doctrine sed nō opera vite. Mathe. xxi. dicunt enim et non faciūt

Item illi qui verbis promittūt vel vouent. sed facto promissa vel vota non implent de quibus dicitur Ecclesiastici. quinto. Melius ē vouere q̄ post promissa vota non reddere. Displicet enim deo infidelis et stulta promissio.

Quedaz vero arbores sunt fructuose. Circa quod notandum q̄ arbor ad fructificandum indiget triplici exteriori fomento. scilicet humore ere nutriente. Nam secundum Phūm terra est mater plantaz. eo q̄ suo humore plantam more matris nutriat. ex quo etiam nutrimento a humore fructus producitur. Indiget etiam sole humorem ipsum in medulla digerente et preparante. q̄a humor nutrimentalis non potest in planta transire ad materiam fructuum nisi ꝓius calore ipsius plāte adiuncto calore solis decoquatur a digeratur. et ad locum emissionis fructus attrahatur. Et hinc est q̄ in vere quando calor solis incipit augeri plante folia et fructus incipiunt emittere. quia sol suo caloē partes plante et humores strictos a frigore precedente resoluit et digerit. et ad loca debita attrahit et deducit. Et hinc est etiam q̄ in locis multum a sole remotis plante pauce sunt et non fructificant. vt dicit Aristoteles. Cuius ratio est secundum Albumasar. quia illi q̄ sunt directe sb septentrione diem habent per dimidium annum continue. et per alium dimidium annum habent noctē. In estate igit̄ non potest ibi crescere planta ꝓpē

minimum calorem · nec in hyeme ꝓpter maximam frigoris continuationem · propter qđ sicut dicit Ari · planta ibi generata non habet vires ad fructus producendos defici ente causa · Nam calor qui est causa plantarum ⁊ fructuum in vna pte anni omnino modum excedit · In alia vero pte omnino deficit ·

℣. Tercio indiget planta tẽpore · Indiget em̃ hyeme ad humoris seminalis aggregationẽ · ⁊ vere ad humoris emissionẽ · tunc em̃ non ẽ frigus vehemens humorẽ comprimens · nec calor vehementẽ adurẽs vel humorem cõsumẽs · Indigz etiam estate ad fructuum maturationem · ⁊ autũpño ad fructuum repletionem et collectionem · Sicut ergo plãta hys tribus indiget ad fructificandum · sic etiam homo ad bene operandum · ⁊ ꝑcipue in operibus active vite sciliz calore caritatis cum humore pietatis · et discretione siue oportunitate temporis · Omni em̃ operi siue rei temꝑ est vt dicitur Eccl · viij · Vel ad fructificandum per opera pemitentie indiget homo hys tribus · scilicet humore compunctionis · qui scilicet est plante .i. anime plangẽtis quodđ nutrimentum · scilicet humor lacrimarum · scdz illud Ps̃ Fuerũt michi lacrime mee panes die ac nocte ·

℣. Item feruore dilectionis per quẽ mẽs que primo fuerat peccato cõstricta resoluitur · humor deuotionis attrahiẽ et coq̃tur · dum feruẽs efficitur ad bonorum operum ꝓductionem ꝓuocãt Sed attende ꝙ feruor pemitẽtis vt bene fructificet debz esse temperatus .i. discretus · vt etiam dictum ẽ superiꝰ . ita vt neq̃ deficiat per accidie frigorem neq̃ exœdat per indiscretionem · Indiget em̃ hyeme .i. tempore suo quo se ab exterioribus ad interiora recolligat · ⁊ vere .i. tempore quo habundãter humorez pietatis per opera misericordie emittat · Item estate in qua per contemplationis meditationem vel orationem seipsum ad feruorez accẽdat · vt sic fructꝰ maturos .i. opera perfecta exhibeat · quousq̃ finaliter sequatur autũpnus .i. mortis tempus · quo fuẽ vite et totius temporis fructꝰ .i. premia colligat

¶ Capm̃ · ix ·

Caritas assimilatur radici · Primo ratione origimis · Quia ex humore de terra accõmodato et caloris celestis beneficio radix generatur · ⁊ a calore celesti tota penetratur nutritur et conseruatur · Similiter ex humore deuotionis attracto per feruorem orationis · ⁊ beneficio celestis caloris .i. supẽmi et increati amoris qui est spiritus sanctus · generatẽ id ẽ diffũditur radix caritatis · ⁊ ab ipso calore celesti .i. est spiritu sancto nutritur ⁊ cõseruatur Vñ de Apostoli ioratione vnanimiter perseuerãtes et cum deuotiõe expectãtes spiritũ sctm̃ acceperũt · ꝙ quem caritas diffusa est cordibus eorum ⁊ nutrita ⁊ cõseruata Ille · xvij · Ad humorem mittit radices

℣. Secũdo ratione firmitatis siue profunditatis · quia quanto matꝛi terre profundius se ifigit tãto fortius arboris solidius et firmius fundamentum existit Sic quanto caritatis amor ĩest cordi profundius et ifixius tanto spiritualis homo firmiꝰ est et solidiꝰ fundatꝰ Vñ Apost · Ephe · iij · In caritate

radicati et fundati ℣. Tercio ratione virtutis · quia q̄uis radix sit in substantia mollis · tamen fortissimos lapides vi caloris penetrat et effodit · Sic caritatis amor q̄uis p patientiam sit mollis · Nam molle nō resistit tangenti · et sic perfect9 nō resistit ledenti · scilicet iniuriam p̄ iniuria reddendo · sed potius ei parcit · Item q̄uis sit per mansuetudinem dulcis · quia caritas patiens ē et benigna est · tamen fortissimos lapides · i · immanissimas persecutiones seu cruciatus virtute spiritus sancti superat et vincit · ymo radices dim amoris in petris duris magis condensantur Qua scilicet caritatis affect9 et effectus in duris a asperis passionibus magis multiplicantur Job · vij · Sup acerui petrarum radices eius densabunt ℣. Quarto ratione actualitatis · q̄ caritas omni tempore agit et crescit · Nam radix tempore hyemali calorem et humorem in se colligit q̄n vernali tpe foras effundit Sic caritas tpe aduersitatis in semzipsa pinguescit Sed p̄speritatis tpe alijs se effundit et per vigorē opis p̄ximis reuiuiscit Osee · ix · Erūpet radix eius vt libani Aug9 Radix omnium bonorum est caritas · Radix oim malorū est cupiditas · ℣. Quinto rōe viroris · q̄ sc̄z sicut ex radice est viror arboris · ita ex cāritate meritū opis · Vnde Greg9 · dicit in omelia · q̄ sicut multi arboris tam ex vna radice p̄dēūt · sic virtutes multe ex vna caritate generātur · Nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis si non manet in radice caritatis Jhēmie · xij · Plantasti eos et radicem miserunt · p ficiunt a faciunt fructum Grego rius · Quisquis in caritatis radice se ifert nec a viriditate deficit · nec a fructu manescit ¶ Item caritas assimilatur cipresso · ℣. Primo ratione substantie Est em̄ in substantia similis deo · quia sua substantia est imputribilis · et semper i sua permanet firmitate · Videm9 autem q̄ ligna putrefiunt ex humore aqueo superhabundante · Sed hoc modo caritas putrefieri l̄ corrumpi non potest · quia aquositas id est vehementia tribulationis nō preualet contra eam Canticorum viij · Aque multe non poterunt extinguere caritatem · ℣. Secūdo caritas assimilatur cipresso et hoc ratione figure · quia cipressus i rotūdum eius se erigit Vnde etiam ei9 fructus figuram imitatur · Et ideo cipressi conferi appellantur · Rotūditas autem figure perfectionē caritatis significat · Quia figura rotunda siue circularis secundū Philosophum est perfectissima figurarum · Vnde rotunditas cipressi est perfectio caritatis · Et iō secūdū Apostolum · Colloc̄n · iij · Caritas ē vinculum perfectionis · Nec enim virtus est que mentem deo ligat a iungit et coniungendo perficit · ℣. Os autem figura cipressi sursum tendit signat q̄ caritas sursuz trahit Ecclesiastici · quinquagesimo · Quasi cipressus in altitudinem se tollens · Os autem figura cipressi in conum se stringit et acuit significat q̄ diligentes deū quanto pl9 in caritate p̄ficiunt semper magis se ꝛstringunt · scilicet ab illicitis · a superfluis · et etiam a necessarijs · Sic ergo ex figura cipressi ostenditur q̄ caritas hominem perficit · p ficiendo erigit · et erigendo stringit a vnit ℣. Tercio rōne vedolētie Est em̄ cipressi lignum ẽm Ysido ·

suauissimum in odore · vnde folia habet licet amara tamen odore violenta vt dicit Plinius Similiter odor caritatis tam suauis est deo vt sine ipso michil redoleat Nā neq eloquentia · neq elemosina · neq scientia · neq fides · neq prophetia · neq quodcumq op⁹ siue donū habz caritate deficiente meritū apud deum · Sicut expresse explicando per singula .i. Cor · xiij · Ipsto oñdit · dicēs · Si linguis hoīm loquar et angelorum caritatem aūt non habeam factus sum velut es sonans aē Augustinus Caritas ē sine qua michil valēt omnia · aq̄ v bicūq fuerit ad se trahit ōnia · Caritas ergo tota ē odorifera . ita vt eius folia .i. verba licet amara et aspera videantur interdum esse i de linquentium correptione · tamē odorifera sunt in corripientis intētione · a medicinalia sūt incorrepti emendatione · Et ideo Prouer · xvij · dicitur q⁹ meliora sunt vulnera diligentis q̄m fraudulenta oscula odientis · Nam diligēs non vulnerat nisi vt medicus · qui solūmodo vt sanet egrotum incidit et p cutit vlcus Vel q⁹ cipressus habet folia amara sed odorifera · signifi cat q⁹ ille qui ex caritate diligit a debet delinquentem amaricare ad pēm tentiam inducendo · a pusillanimem odore recreare benigne cōsolādo // Quarto ratione vmbre · q̄ cypressus vt dicit Plinius habet vmbram multum gratiosam · hec vmbra gratiosa ad quiescendum est gratiosa mors et requies deum diligentium · de qua dicit Psalmista Cum dederit dilectis suis somnum et ē · Vel hec vmbra cipressi est refrigerium anime · in quo per caritatem extincto vitiorum a passionum estu dulcitet quiescit anima in sui dilecti fiducia Cāticorū · ij · Sub vmbra illius quem desiderabā sedi Vel vmbra caritatis est p tectio diuina quam dilectio dei et proximi que sunt quasi ale caritatis atq̄rūt Ps · Sub vmbra alarū tuarū protege me C Item caritas assimilat cassie fistule · // Primo ratiōe productiōis · q⁹ sez fructus ē ex arbore productus Arbor igitur est spiritus sanctus Ipse enim est arbor vite in medio paradisi id ē media in trinitate psona · cuius ē per gratiam viuificare animam · secundū illud Johannis · vi · Spiritus est q̄ viuificat Cuius arboris fructus ē caritas Gal . sexto Fructus autē spiritus est caritas gaudium ac̄ · // Secundo ratione augmentationis · quia scilicz cassia fistula producit longa semina · que ingrossātur in actione caloris · exteriꝰ condensantur · medulla interius existente nigra dulci et humida · a admodum faui mellis interius distincta · Sic quoq etiaz caritas producit longa semina id est diuturna et vsq in finem continuata opera Que etiam ingrossātur p augmētū deuotionis · a cōdensātur dum frequenter frequētātur · sic ingrossantur mēbra cū p pigued̄mē augentur interiꝰ · a illa dicūtur esse condensa vbi sūt multa a frequētia · sicut dicit cōdensa silua vbi sūt multa et frequētia lignā · Ez medulla iterior .i. itētio et mēs ex caritate operātis debet cē nigā p humilitatē Nā nigrū ē qđ parū ostēdit de claritate Quia bona itētio opātis nō debet esse ad sui ostentationē etiā si opus sit publicum · sicut nigrū etiā ad lucē deductū nō pretendit claritatem sed obscuritatē Vnde

vt dicit Gre. Sic opus sit in publi
co vt intentio semper maneat in oc
culto. Item debet esse dulcis p be
nignitatē. quia caritas est benig
na, vt dicit Apostō. Item debz es
se humida per pietatem scilicet vt
sit interius compassibilis. et exte
riꝰ facilitet effusibilis ad subue
niendum. Quia humidum est pas
sibile et ad exteriora facilitet fluxi
bile. Item caritas debet esse disti
cta et ordinata. precipue in elemo
sinis dandis Can. ij. Ordinauit i
me caritatē. // Tercio ratione ele
ctionis. quia illa cassiafistula est e
ligēda que est grossa. quia signat
multam humiditatē sibi inesse Vn
de leuis et sonora reicitur. quia va
na esse dicitur. Eodem modo vera
est et probata caritas que est gros
sa per patientiam. Nam id quod ē
grossum non resonat: sed subtile.
grossum est metallū et ferrum. Et
sic caritatem habēs licet patiatur.
non tamen resonat alicuius impa
tientie sonum vel vocem reddēdo.
Item que est ponderosa. i. firma p
constantiam Nam vera caritas est
patiens et constans. // Quarto ra
tione operationis. quia cassiafistu
la multa operatur. Nam habet vi
tutem mollificandi. et hoc compe
tit caritati. que mꝫ emollit dura
et crudelia superborum corda. Vn
de assimilatur etiaz igni. cuius car
bones sunt beneficia eius inimico
duro et superbo ipensa. scīm illud
Pro. xxj. Si esurierit inimicꝰ tuꝰ ci
ba illum. si sitit potum da illi. hec
enim faciens carbones ignis con
geres sup caput eius. i. hec erunt
super caput eius. hoc est mentem
eius duram tanꝫ carbones ignis
ad molliendum eius duriciam. //
Item cassiafistula habet virtutez

mūdificandi. quia caritas cor emū
dat a rubigine peccati. et precipu
e auaricie Gregorius. Tanto ampli
us peccati rubigo cōsumitur quan
to peccatoris mens magno caritā
tis igne crematur Item habet vi
tutem feruorem sanguinis mitigā
di. quia caritas iram mitigat que
est feruor sanguinis circa cor scīm
Phūm. Nam caritas non irritat.
Item habet virtutem coleram e
tiam purgandi. quia caritas luxu
riam purgat quam calor colere in
citat et inflammat. // Item habet
virtutez gule apostemata dissoluē
di. quia caritas gule delectamen
tum dissoluit et abicit // Item ha
bet virtutem sanguinis purifican
di. Quasi enim ipurus sanguis est
sanguis inuidorum qui semper cō
tra proximum maliuoli et turbu
lēti sūt. Vñ per hoc significatur qꝫ
caritas inuidiam purgat. Nam ca
ritas non emulatur. Vel quia san
guis impurus et grauis et turbu
lentus est sanguis melancolicus.
Per hoc qꝫ purgat sanguinem im
purum significatur qꝫ purgat acci
diam et tristiciam et grauedinem
spiritus. et facit eum leuem et so
licitum. // Item caritas assimilatur
calamento. quod est quedam her
ba mente. et hanc similitudinem
declarat primo eius gradus. quia
est calamentum calidum et siccuz
in tercio gradu. Et sic simili modo
etiam a sactis doctoribꝰ caritatis
gradus tres esse ponuntur. Quia
est caritas incipientium et profici
entium et perfectorum. et in quoli
bet gradu licet non vniformiter.
tamen aliquo modo est calida et
sicca in effectu. quia calefacit men
tem. et desiccat carnem id est car
nales fluxus. // Secundo declarat

illam eius virtus quia calamentū habet virtutem dissoluendi et consumendi. Similiter a caritas dissoluit mētis duritiam ad bonuz suscipiendum. consumit humoris molliciem id est fluxibilitatem ad malū Vnde per caritatem efficitur mēs humana mollis et facilis ad bona. et dura a difficilis ad mala ¶ Tercio hoc ostendit eius effectus. Naz calamentum superfluitates humidas in corpore desiccat. et hoc competit caritati in quantum excludit vicium gule. ¶ Item calamentum libidinem frenat. quod multo magis competit caritati. que castitatē diligit et libidinem odit. ¶ Item intestinorum et stomachi dolorez sanat qō competit caritati ī qnātū sedat vicum iré qō est cū intēciori dolore. Item morsus reptilium curat. quod competit caritati inquātum resistit morsibus inuidorum a detractorū. Item contra reumaticas et frigidas causas iuuat. qō competit caritati in quantum expellit ab anima humana frigꝰ accidie. Itēm contra lepram iuuat. hec lepra est auaricia que fere omnia membra ecclesie infecit Nam a minori usq; ad maiorem omnes auaricie studēt. a hoc est ex defectu caritatis. quia qui diligit munduz nō est caritas patris in eo vt dicit .i. Jo. ij. Item calamentum venenum ad exteriora euocat. quod cōpetit caritati que venenum nociuū superbie de corde extrahit a abicit ¶ Item caritas assimilatur caricæ que est ficus sicca a copia sic vocata. ¶ Primo qz carica confert sembus. Nam caricæ a sembus in cibuz sumpte dicuntur eos defendere ne rugetur eorum cutis. Ratio huius ē quia rugositas accidit in sembꝰ. quia membra a naturali humido desiccata intrinsecus contrahūtur et obrigescunt. et pellis corrugat frigore et mouatur. Sed carica humida est et calida. a propter humiditatem non permittit membra contrahi. et propter caliditatē nō permittit a frigore astringēte corrugari. Per senes autem intelliguntur illi qui diu peccata cōtinuant. in hys destituti ab hūore deuotionis et habundante in eis frigore miq tatis sez propter defectum caloris caritatis. non solum interius contrahūtur membra p retractionez a bonis. sed etiā pellis .i. cōuersatio exterior corrugatur deformat et immutatur Sed caritas repellēdo frigꝰ malicie et replēdo animaz deuotionis pinguedine prohibet cōtractum membrorū .i. retractionez a bonis a rugositatez pellis .i. deformitatem exterioris cōuersationis ¶ Secundo quia carica confert debilibus. habet enim debiles cōfortare a ratione saporis quia est mt fructus dulcior. et ratione cōplexionis bone quia calida et humida. Sic caritas inter omnes virtutes plus debilitatem anime roborat a confortat Et ipsa etiaz enumerat ab Apost. inter. xij. fructus spiritꝰ Gal. v. Inter omnes illos dulcior repit Ipsa etiaz est calida per inflāmationem et humida per compassionem vel lacrimarum deuotionem ¶ Tercio qz carica confert tenuibꝰ .i. macilētis. quia ficus sicce multum saguinem grossum generant et multum impinguant. Similiter caritas multum saguinez .i. multum meritum generat .i. adicit anime. Vnde et multuz impinguat eam Quia diligentibus deū omnia cooperantur in bonum vt

dicitur homani. vini. ℣ Quarto refert vocibus. quia carica pect⁹ mundificat. tussim sedat. et vocem clarificat. Similiter caritas pectus .i. cor mundificat. et tussim spiritualem sedat. et vocem clarificat. siue in cōfessione peccati. siue in laude dei. siue in exhortatione p̄imi. ℣ Item caritas assimilatur mente. que licet frigida sit et sicca tamen habet virtutem dissoluendi. cōfortandi. et appetitum promouendi. Similiter caritas frigida est in q̄ tum extinguit ardorem auaricie. et sicca inquantum desiccat humorem luxurie. Vnde habet virtutē dissoluendi scilicet amoris mundi vincula. et confortandi corda debilia. et promouendi desideria sancta ℣ Item menta cocta in aceto fetores minuit. purgat gingiuas putridas. matricem mūdificat et confortat. ℣ Item decocta in vino dolorem viscerum et renū placat. Dicit enim Ysaac. q̄ abhominationem amputat. et singultuz sedat. Que etiam omnia cōgruunt caritati. que tollit fetorem oris. i. viciū gule. et mundat matricem. i. vicium luxurie. et placat dolorem viscerum. i. vicium ire. et amputat abhominationem. i. viciuz accidieque spirituales delicias abhominatur et fastidit. Item sedat singultum. i. vicium inuidie Nam ille cui aliquis inuidet dicitur ei esse in singultum. i. in displicentiam et scandalum Os. Pax multa diligentibus legem tuaz et non est illis scandalum.

¶ Capitulum. x.

Quarto humana assimilatur feno. secōm illō Ysa. xl. Omnis caro fenum et cē. Dicit ibidem glosa q̄ fenum nascendo habet virorem. crescendo habet decorem. et habet vltimo florem. sed tandē siccatum solis ardore ēt igitur in puluerē. ℣ Item precisū et siccū nutrimento est aliquando deputatum. Similiter humana caro nascendo habet virorem vite. crescendo decorē forme. et post augmentuz quandoq; florem fortune et tpalis glorie. Sed solis ardore .i. grauis tribulationis vel infirmitatis feruore siccata. i. exhausta redigitur in puluerē. vel mortis vel infime dectionis. Item hoc fenum .i. corpus per mortem precisū et per totalem priuationē vite presentis siccatum. sicut q̄n est in sepulchro clausum vel humatū ipm efficitur nutrimentum animaliū. i. esca vermium Eccī. x. Cum morietur homo hereditabit serpentes bestias et vermes. Vnde verificator q̄dam dicit Post hominez vermis post vermē fetor et horror. sic in nōhoiez vertit omnis hō. Bern. super Cant. Cur carnem p̄ciosis rebus ipinguas et adornas quaz post paucos dies vermes deuorabūt i sepulchro. et animā tuam bonis operibus non adornas. que etiam deo et angelis presentanda ē in iudicio. Cur animā tuā vilipendis et ei carnē p̄ponis? dominā ancillari et ancillam dñari magna est abusio. ℣ Item caro assimilatur taxo. que taxus est arbor venenata. ex cuius fuco fiunt venena. et cuius vmbra dormientibus sub ea est mortifera. Dicit enim Dyascorides. q̄ lignum hoc si ignē arripiat. inextinguibilem ignem seruat. Habet enim taxus pariter hec tria. scilicet veneno fuz fucum. mortiferum vmbraculuz. et inflāmabile lignum Succ⁹ taxi est carnis delectatio que animam

venenat·sed vmbra taxi est carnalis vita siue conuersatio que aiam necat·secundū illud Ro·viij·Si secundū carnem vixeritis moriemi· Sed ignitio taxi est concupiscentie ſ fomitis inflāmatio quē in ppetuū durat·Potest enim in hac vita fomes peccati mitigari sed nō extingui·dum sciz homo ē in carne corruptibili·Licet in beata vgine ex priuilegio gratie·primo quidē i sua sanctificatione sciz in vtero matris fuisse fomes dicatur fuisse non sēm essentiam extinct9. sed mansisse ligatus· Deinde in conceptione filij credendū sit ꝙ totaliter fuit extinctus·In alijs tamē hoīb9 omnīt semp viget· ꝓpter qō sēper est in eis aliq̄ ꝛpugnantia carnis ad spiritū·Et ideo dicebat Ap9·ad Ro· vij·Inuenio aliam legē in mēbris meis repugnantē legi mentis mee Ihero·in q̄dā ep̄·Nos gestam9 laqueū nobiscum ·circumferim9 inimicuz·carnem nostram loquor de peccato nutritam corruptaz nimis ipsa origine·sed multo amplius p̄ua consuetudine viciatam· Dic ē ꝙ tā acrit aduſ9 spūz concupiscit·ꝙ assidue murmurat et impatiens est disciplīne·ꝙ illicita suggerit·ꝙ nec rationi obtpat· nec vllo timore inhibetur·

¶ Capitulum·xi·

Castitas continentie assimilat cinamomo·//.Primo ꝓpter gemturam· Nam cinamomum vez inter arbores et tribulorum vepres et rupes densas gignitur·et ideo cū magna difficultate colligitur·In quo significatur· ꝙ continentia carnis non in mollicie deliciose vite gignitur vel seruatur sed in asperitate penitentie et in austeritate abstinentie Vnde dicebat Apost.i.Corint·ix·Castigo corpus meum et in seruitutē redigo et ē· Y sidor9 libro secundo de sūmo bono Sex sunt que incorruptā seruāt castitatem·scilicet sobrietas·oratio·aspēitas cultus·cohibitio sensuū cauta·sermonis honestas·euitatio opportunitatis· Vnde patz ꝙ cum magna difficultate continentia conseruatur vel habetur· Nam sicut dicit August9 libro tercio sermonū super Mathe·Inter omnia certamina cristianorum duriora sunt prelia castitatis Nam ibi continua pugna et rara victoria·Vnde dominus Mathei·xix· cum discipuli dixissent ei· Si ita est hominī cum vxore non expedit nubere·Non omnes capiunt verbum istud sed quibus datum est·In quo arduitatez continentie dñs ostendit·quia ab eius consecutione deficit hominum virtus cōmunis· ¶ Secūdo propter staturam· quia cinamomū est virgultum in ydia vel ethiopia tā tūmodo duorum cubitorum· Subtiles enim et replicatos habēt culmos croceī vel nigri coloris Duo ergo cubiti cinamo signant duos gradus continentie· vnus est cōtinere se ab illicito qui ommibus cōpetit etiam coniugatis· Alius ē abstinere a licito· scilicet etiam a debito vel coniugali vsu· et ista continentia non est omnium sed paucorum·vt patet ex verbo dominī supradicto·quia non omnes capiūt verbum istud·Culmi autē cinamomi subtiles et replicati qui sūt croceī vel nigri· et terminatio arboris et ramorum sunt per sectiones continentium· Consistunt ergo p sectiones distinctiū in subtilitate contemplationis in replicatione dilectionis·vt sciz habeāt dilectionē dei et

ꝓximi·ita vt amor ꝓximi inde re flectatur in deū. quod est cum ipse ꝓximus propter deū diligit̄· a ite amor dei in ꝓximū rependatur· scilicet vt qui diligit deum diligat et fratrem suū· Itez migredime humilitatis·quia scilicz niger color ꝺ tutem habet visum cōgreganꝺi. quod respectu aliarum virtutum cōpetit humilitati· Quia qui ꝯtemnit virtutes sine humilitate ꝯgregat quasi puluerez in ventum portat·vt dicit Gre. Sed precipue humilitas debet castitati adesse·q̄a sicut Gre·in Mora·dicit· Nulla est castitas carnis quā nō cōmendat humilitas mētis In crocietate fetuor deuotionis figmificatur. ex eo ꝙ color croceus intensionem caloris demonstrat Vnde aues que calidissime complexionis sunt extrema habent crocea· vt pedes atq; rostra·quod accidit ex habundantia humoris ficci et calidi quem natura eicit ad extrema. a ꝓpter hoc sic colorātur. Et similiter color croceus interius signat intensionem caloris ex distēperantia sanguinis in epate Ergo moraliter illi habēt colorem croceū· qui habent feruorē intensū sez ad ꝺeum et ad ꝓximū· et hic est caritatis color·sine quo nichil castitas valet· Nam sic dicit Bern·castitas sine caritate ē lampas sine oleo. subtrahe oleum lampas nō lucet· tolle caritatē castitas non placet· Ex omnibus ergo colligitur·ꝙ illorum continentia est perfecta qui sunt casti in carne·subtiles in contēplatione. ꝰplicati in ꝺilectione·migri et ꝺespecti in sui humiliatione. et feruiꝺi in ꝺeuotione· // Tercio ꝓpter fracturā Quia q̄n cinamomū frangit̄ q̄ꝺā de eo spiramen ad modum nebule emittitur· Vnde culmi eius fracti reꝺꝺunt visibile spiramentū· Fractio autez cinamomi.i. castitatis ē peccatum luxurie·in quo est spiramentū sensibile· q̄a scilicet in actu luxurie euaporat sensibiliter de corpore multū de spiritu et naturali calore· a ideo coitus debilitat corpus vt Phisici dicunt· Sed multo magis ab anima ꝺum per peccatū luxurie castitas frangitur· euaporat ab anima et preꝺitur spiritualis gratia et calor caritatis Et ideo post peccatum anima remanz debilis·ita vt temptatiomb9 carnis postea superuenientibus resistere nō possit // Quarto propter siccaturam·quia scilicet cinamomū nō redolet nisi siccum· Vnde oportet ꝙ aresçat ad hoc vt oꝺorez reꝺꝺat vt dicit Plinius. Similiter nisi caro aresçat per abstimentiam ab humore luxurie·nō reddit de o oꝺorē continentie· De hoc oꝺore dī Eccī· xxiiij· Sicut cinamomū a balsamū aromatisans oꝺorē ꝺei Balsamū enim coniungitur cinamomo· q̄a sicut per cinamomum cōtinentia· ita per balsamuz abstimentia sig̃ Nam balsamum corpora mortua ī corrupta seruat· quia quantuz diffoluit tantum consumit· a ideo abstimentiam recte signat·que a multiplici corruptione taz infirmitatū ꝙ superfluitatum corpora mortali à conseruat· et quantum resoluit de humore pinguet imis tantum cōsumit de humore a vigore libiꝺinis Vnde cinamomo balsamuz sbiungitur. quia castitati abstimentia obsequitur // Quinto ꝓpter collecturam·quia cinamomuz cuz magna difficultate colligitur· Ante enim solis ortum vel post solis occasum nulla licētia colligēꝺi admittit nec

datur Vnde non colligitur i nocte sed solum in die Collectum autem cum fuerit · sacerdos metam diui dit et partem deo deponit reliquaz mercator emit · Quod autem cinamomum non de nocte sed tantum de die colligitur significat q̄ conti nentiam diligens non amat latibu la tenebrositatis quia hec luxuria querit Job xxiiii. Oculus adulteri obseruat caliginem Nam sicut ha bet caliginosum animum ita que rit tenebrosuz locum Sed continēs diligit diem honestatis secūdum il lud Roma. xiii. Abiciamus opera tenebrarū · & iduamur arma lucis vt sicut in die honeste ambulem⁹ ¶ Sexto ꝓpter mēsuram Attendi t enī in cinamomo duplex mēsuā scilz quātitatis & qualitatis Quā titatis quidē · q̄ sūma tomitas est i summi tate virgultorum ad longi tudinem vnius palmi · qđ autē du orū est modiuz valet · quia modi tū habet corticis in quo tomitas e ius consistit. Similiter summa to nitas et perfectio cōtinentie ē in sū mitate virgultorum .i. in virginū puritate · quia virginitas tenet in carne sūmitatem .i. extremitatem Est enim quasi radix coniugium. mediū viduitas · & extremū & sum mū v̄ginitas Vnde hec extremitas est tātum vnius palmi ad differē tiaz cōiugij qđ est quasi duorū pal morum quod scilz in vtroq; coniu ge mensurā exigit debite honesta tis · Item viduitas est duoruz pal morum Quasi enim vnū palmum habuit dum in coniugio fuit · aliū vero oportet q̄ habuerit dum vi dua remansit Nam in vtroq; sta tu debita quedam mensura requiri tur habēde honestatis · quanq̄ ali ter et aliter Sed virginitas vnum solum habet · quia videlicet hone statis mensuram in summo sēper vniformiter tenet · Alia ē cinamo mi mensura in q̄litate duplici quā habet · quia cinamomum vt dicit plato est calidum in tercio gradu & siccum in secundo Similiter in cō tinentibus vt se conseruare possint oportet esse tripliceꝫ gradum ca liditatis .i. tripliceꝫ amoris · Nam tres latrones thesauruz quē habe mus invasis fictilib⁹ videlicet in fragi libus corporibus tollere moliunt · scilicet mundus qui persequitur · caro videlicet carnis appetitus qui blā ditur · et diabolus qui latenter de cipere et insidiare nititur Sed cō tra hec omnia defendit amor dei si tamē vt dicit bernardus sit amor fortis vt sic non frangatur a mū do persequente · Itez amor dulcis vt non attrahatur a carne blandi ente · Item amor sapiens vt non decipiatur a diabolo insidiante · Et est triplex gradus caliditatis ci namomi · sed ad huc necessarius ē duplex gradus siccitatis videlicet du plex mod⁹ abstinentie corp⁹ delic cantis · vn⁹ q̄ deficcet carnis humo rem subtrahendo ei cibum scilicet ieiunium · alius subtrahendo siue temperando potum & hic est sobri etas Nam luxuriosa res est vnū · et ideo subtrahendū sicut dicit Va lerius maxim⁹ · q̄ vini vsus roma nis feminis olim incognitus fuit · ne scilicet in aliquid deterius prolabe rentur · Proximus enim intempe rantie gradus a libero patre ad in concessaz venerez esse consueuit · vel saltem est temperandus secun dum illud Apostoli .1. Thimothe. quinto · Modico vino vtere prop ter stomachū ¶ Septimo ꝓpter electu rā. Nā illō cinamomū ē eligendus

q8 est subtile. et acutū habens sa
porem dulcedini intermixtum. cū
multa aromaticitate. et colore sū
rufum. In quibus significatur. q̄
electorum continentia est cum sū
tilitate abstinētie. cū acumine pru
dentie. cū sapore et dulcedine deuo
tionis iterne. cū aromaticitate a o
dore mūdicie. et cū rubedine cari
tatis inflāmate. ¶ Item quia casti
tas amat tenuitatem cibi et sobri
etatem potus assimilatur lenti que
amat terrā tenuem magis q̄ pin
guem. et aerem sicū magis q̄ hu
midū. Similiter em̄ castitas magis
dilgit victus tenuitatem q̄ delici
az pīguedinē. quia perit castitas
in delicijs sicut Bern. dicit. ¶ Itē
potius sobrietatem pot9 q̄ nimiaz
vini humiditatem vt dictū est supra
Et ideo nazarei dño cōsecrati non
solū mente sed carne vinuz neq̄q̄
bibebant.

¶ Caplm. xij.

Qontēplationis et orationis
continuatio aiaz in melius p
uehit a casu pecī ptegit
Cuius exēplum apparet in oliuis.
de quibus dicit Plinius. q̄ q̄ diu
sunt in arbore nō pereūt. sed quan
to diutius ibi sunt tanto meliores fi
unt. Semper em̄ vt dicit nouas vi
res resumūt et difficilius in eaduūt
Quasi autē oliua suspēsa in arboē
est anima leuata in contēplatioē l
oratione. qne quāto diutius ibi pt
plistere tanto manifestius est eam
magis in deo ꝑficere. quātoq̄ ibi
melior fit tāto difficilius cadit in pec
catum. vel quāto aliquis continu
at q̄tem otēplationis tanto diffi
cilius inde cadit .i. tanto molestius
recedit. ¶ Itē otēplatio assimilat
mandragore ¶ Primo ꝓpter sua

uitatem odoris. Q̄ mandragora em̄
sic est dicta. eo q̄ mala .i. poma ha
beat mire redolentia Cantico. vij.
Mandragore dederunt odorem su
um in portis nostris. Vane herbā
quidam fingūt habere radicem hu
mane persone similem. sed contra
rium dicitur in Platone. Quasi au
tem poma mandragore sunt studi
a contēplatiue vite que multum ē
dolent deo. Et ideo Gen. xxx. Ra
chel que contēplatiuā vitam figt.
mandragoras a Lya accepit et sibi
viri thorū et filiorum partum con
cessit. Quia scilicet vita actiua que
per lyam signatur. viro suo id est
deo in laboribus et doloribus pre
sentis vite fructificat. qui per par
tum filiorum significantur. pro q̄
bus Rachel mādragoras optinz.
quia scilicet contemplatiua vita su
auia deo a grata valde studia possi
det. Et ideo dicit Prosper in libro
.i. de vita contemplatiua. Actiua
vita habet sollicitum cursum. con
templatiua gaudium sempiternū
In hac acquiritur regnum. in ista
percipitur. hec facit pulsare bono
rum operum velut quibusdam ma
nibus ianuā. ista vocat cōsūman
dos in patriam. In hac contem
mitur mūdi. i illa videbit de. ¶ Se
cundo propter insensibilitatez sa
poris. quia huius herbe cortex vi
no immixtus et potatus hominem
insensibilem facit. Vnde illis quo
rum corpus incidendum est datur
ne dolor sentiatur. Naz sicut dicit
Dyascorides. ista potata vt dictuz
est ita dormire facit q̄ omnes dola
res compescit. ita vt nec ferri. nec
temporis sentire dolorez quis pos
sit. Sic continue contemplationis
intuitus cum vino etiam diuini a
moris atq̄ eterne consolationis.

admixtꝰ abstrahit aiaꝫ quãdoqꝫ a sensibilibus. sicut secundum Augustinuꝫ fuit abstractus Paulus in raptu. Et ideo dixit. secunda. Co rinthiorũ. duodecimo. Siue in corpore siue extra corpus nescio. deꝰ scit. Vnde ipsa contemplatio est q̃ sanctos martires dum secarentur et vrerent̃ et moribus affligerẽtur varijs ita insensibiles fecit vt michil de illis penis curarent tamq̃ si eas nullatenus sentirẽt Aspiciebant enim per contemplationem deum remuneratorem ¶ Tercio contẽplatiua vita assimilat̃ mãdragore pter fecũditatem prolis. quia secundum Constantinum et Plinĩ mãdragora dꝫ pbẽ feminis virtutem ad concipiendum. a hoc si exsimio calore matrix sit impetrata. quia cum hec herba frigida sit a sicca matricem ad conuenientiam reducit et sic ad conceptum disponit. ꝓpt̃ quod mulieres frigidas non iuuaret sed potius impediret. Sic cõtẽplatio celestis premijs dum ad bñ opandum sollicitat ipsam animam fructibus meritorum fecundat. si tamen non sit in contemplando anima per accidiam vel negligentiam frigida. ℣. Item contemplatiua vita actiue addita fecundiorem eam facit scilicet in opibus bonis et facit etiam eam pfectius operari Cuius exemplum est in ficu. quia ficus sicut ysi. dicit. remedio cuiusdam arboris que vocatur capꝫficꝰ dicit̃ fecũdari. Est em̃ capꝫficus ficꝰ nunq̃ maturescens. sed quod in se non habet alijs tribuit. Nam si capꝫfici surculus cortici ficus infixꝰ fuerit eam, fecũdam efficit et citius matuꝛe facit. Capꝫficus ergo siue ficus siluestris est contemplatiua vita que siluas et solitudines

diligit. Sed velut ficus domẽstica que ad manus hominum existit a nutrimentũ fructus tribuit homo actiuus est. qui per misericordie opera tribuit pauperibus vite nutrimenta. et in frequentia a multitudine hoim est eius habitatio et vita. Sꝫ si radici eiꝰ .i. cordi. surculꝰ capꝫfici .i. contemplationis affectꝰ et sancte orationis studium inseratur ad fructus bonorum operuꝫ producendos fecundior a maturior efficitur id est perfectior. quia plura et magis completa operatur. Nam fructus est completus quando est maturus. Sed adhuc notandum est q̃ contemplatiui custodiendi sunt maxĩe ab accidie frigore. Et in hoc iterum assimilantur arbori fici. q̃ ficus est arbor tenera et delicata. a ideo facile a frigiditate leditur. precipue quando incipit germinare. propter quod versus aquilonẽ raro vel minus proficiunt et citꝰ arescunt timentes aquilonaria frigora. Sic quia cõtemplatiua vita facit cor tenerum per affectionem a moris a delicatum ex nutrimento celestis consolationis facile ledit̃ a frigore aquilonis id ẽ ab accidia. quam malignus spiritus immittit qui dixit Sedebo in mõte testamẽti in lateribus aquilonis. Nec em̃ vbi cor subintrauerit rigidum et frigidum facit. Rigidum quidem id est inflexibile ad compassionem. et frigidum ad operationem a ẽ. ¶ Item contemplatiua vita assimilatur nuci mustate. ℣. Primo propter cõtinentiam. Quia est cum data quadam pellicula tenuissima. infra quam eius continet substantia. Sic simili modo etiam vita ac mens contemplatiua oportꝫ q̃ captiuetur et includatur in fide

ío est noticia · que tamen tenuissīe attingit ad diuina et superna · et ideo est tenuissima pellicula ro ē tenuissima noticia diuinorum · sed nichilominus est sufficiens ad saluā dam nucis medullam. i. ad saluandam animam ℣. Secundo propter excellentiaz · quia nux muscata tāto est melior quanto est ponderosior. et in odore suauior · a sapore autior · Sic contemplatiuus homo tanto est melior quanto est ponderosior per mentis stabilitatem · qa grauia a ponderosa difficulter mouentur et firmius stabiliuntur · a quanto odore suauior per cōuersationis sanctitatem · a quanto sapore acutior per sapientie subtilitatē Tercio propter efficaciam · qr nux muscata habet virtutem calefaciendi · et stomachum cōfortandi · ventositates extenuandi · dolorem capitis auferendi · Similiter cōtēplatio inflāmat amantem · confortat operantem · expellit ventum. i. vanitatē · a aufert dolorē extēriorē infundendo interiorē consolationē Juxta illud Ps̄. Secōm multitudinē dolorz i corde meo consolationes tue letificauerunt aiaz meā ·

Cor hominis spiritualis debet assimilari radici · Nam radix vt arborem nutrat debet esse viua fixa soliua et humida · Similiter cor hominis vt ipsū spiritualiter nutriat debet esse viuum per fidem · quia iustus ex fide viuit vt dicitur Heb · x. Vnde dicitur Prouerb · nn · Omni custodia custodi cor tuum · quoniam ex ipso vita procedit · ℣. Secūdo debet esse fixum per spem Ps̄. Paratū ē cor eius sperare in dño a ē · Item debet esse solidum per caritatez Apo⁹. Eph · iij. In caritate radicati et fundati Stulti autez peccatores extra caritatem existentes habēt cor contractum Eccī · xxi. Cor fatui quasi vas contractum ac̄ · sed caritas exigit integrum et solidum. Luce · x · Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo · ex tota anima tua · a ex oīb⁹ viribus tuis Item vt sit humidum per deuotionem vel pietatis compassionem Jx · xvij · Ad humorem mittit radices suas · Ysaie · i. Omne cor virens ac̄ · Item cor serui dei debet esse sicut semen rose · Nam in medio rose est semē minutum croceum et valde odoriferum · Per semen in medio rose est gratia dei in corde · quod est minutum per humilitatem Mathei · xi · Discite a me quia mitis sum a humilis corde Gregorius Semper conscientia secūdum deum humil' et tristis debet esse · vt scilicet per humilitatem non superbiat · et p vtilem metorem cor ad lasciuiā nō dissoluat · Item debet esse croceuz per caritatez Deutro · xx. Circumcidet dominus cor tuum et cor seminis tui vt diligas eum ex toto corde tuo ac̄ · Item debet esse valde odoriferum per orationis et deuotionis suauitatem Apoca · v · Habentes phialas plenas odoramentorū que sunt orationes sanctorum Ps̄ 8. Oratio cordis ē nō labiorum tātū · Iste fumus siue odor orationis procedens ex feruore cordis mirabiliter virtutem demonis confringit Thob · vi · Cordis ei⁹ particulā si sup carbones posueris fumus eius extricat omne genus demoniorum

Capitulum · xxij ·

Correctio seuera peccati assimilatur carduo · ℣. Primo ratione figure · qr carduus herba ē aculeatas hās hastas

et in fimo capitella habens spinosa Per hastas aculeatas intellige correctionem grauiorem et flagellorum et huiusmodi. Sed per capitella spinosa intellige correptionē asperorum verborum. scilicet pungitiuorum que scilicet mentem delinquentis excitando ad ppriū sē sum reducit Eccī. xxx. Qui pūgit cor profert sensum. Item Eccs. xx. Verba sapientum sicut stimuli et quasi claui in altum defixi a ē Gre. in regist. Clauis atq; stimul verba sapientum compantur. qa culpas delinquentiū nesciunt palpare sed pungere. V. Secūdo ratione efficacie. quia sicut caroui capillorum fluxuz curat. Similiter seuera correctio capillos capitis .i. virtutes mentis conseruat et confirmat. Nam dum vnius vicium seuere corrigitur alē ne defluat timore seruatur. Idemq; qui flagellat dum de vno vicio corrigitur ab alio preseruatur Job. x. Visitatio tua custodiuit spiritum meum a ē V. Tercio ratione medicine. Etenim caroui sunt matrici pertiles. quia scilicet correctio aspera ad pmitentie gratiam reuocat. que scilicet est vt matrix in qua peccator pmitēs iterato concipitur et formaē in eē spirituali. Item carduus mulieres plurimum iuuat. et ad litteram correctio aspera necessaria est omino mulieribus infirmitis. Et adhuc talis correctio necessaria ē mulieribus .i. mentib9 que nimis molles et fragiles sunt ad peccandum Nam sicut dicit Cassiodor9. iniqmitas mortalium sine fine vagareē. si eam medicinalis increpatio immine resecaret. Et ideo sicut idem Cassiodorus super Ps. xxxvm. dicit. Occurrendum est ne tractu tē poris intpata malicia conualescat et vires iniquitati dissimulatio vel indulgentior gratia subministret Sed clarius audita correctio doceat imperitiam et compescat audaciam.

Capitulū. xv.

Qvpiditas assimilatur radici. Primo quia p radicem arbor ere imheret. a ab ea humorem accipit quo nutriē. Vnde secundum Philosophum radix habet oris officium. quia per eam planta suscipit nutrimentum sic animal per os. Similiter per cupiditatem anima imheret terremo. Et sicut planta mediāte radice nutritur ere humido. sic cor hominis mediāte cupiditate pascitur ereno lucro. Vnde cupiditas est os cordis insatiabile Prou. xxx. Tria sunt ī satiabilia. Infernus a os vulue aē Sene. xxv. epistola Vidisti aliquādo canem frusta panis apto ore captantem. q̄quid acceperit protinus integrum deuorat. et semper ad spem futuri hiat. Idem euenit nobis q̄quid exspectantibus fortuna proiecit id sine vlla voluntate dimittimus. statim ad rapinam alterius erecti et attoniti in ēptiarum istud chaos incidimus. qđ inane et sine termno est. V. Secūdo quia radix sequit complexioēz ere in qua nascit. et sic cupiditas sequitur condicionem hominis in cuius corde concipitur Vnde diuersa est in diuersis. Nam auarus est cupidus de diuitys. superbus cupidus de dominys. curiosus de rebus vanis. et sic de alys Nam in omni peccatore est cupiditas immoderata alicuius rei. et isto modo considerando cupiditatē siue maliciam est qđa vicīū gnale qđ meludit

in omnib⁹ vicijs. Et ideo dicit Augustin⁹ i libro de libeo arbitrio. q auaritia q̄ grece philargyria dici tñ solum i argẽto vel nummis. ſ in oibus rebus q̄ imoderate appetit intelligẽda ẽ Et Gregorius dicit i q̄dã omelia q auaritia nõ solũ pecunie sed etiã scientie et altitudis ẽ cũ supra modũ sublimitas ambit

Tercio q radix est causa diuersarũ pullulationum. Nã vbi radicis pullulant stipes rami frondes flores et fructus. Nichil em̃ est in arbore q̄d pus nõ fuerit in radice. Eodem modo mlta fiũt mala q̄ pullulãt ex radice cupiditatis Apost. 1. Thi. vi. Radix omniũ malorũ ẽ cupiditas. Sup q̄ vbo dicit i omelia Basil⁹. q cupiditas ẽ trã gressiois mat̃. magistra nocẽdi. pmpilaria iiq̃tatis. auriga malitie. si caria vtutũ. seditiois origo. fouea scandalorũ Dicitur ergo cupiditas pecuniarum et diuitiarũ. de qua pprie Apostolus loquitur sicut patz ex eo quod pmiserat. Qui volunt diuites fieri ac̃. Idcirco dicitur eẽ radix ommũ malorum. non quia õia mala ex cupiditate sẽp oriãt. sed quia nullus malũ est quod nõ interduz ex auaritia siue cupiditate nascatur Nam sicut dicit Innocẽcius. hec est q̄ sacrilegia cõmittit. et furta et rapinas exercez et pdas. et bella gerit et hmicidia. simoniace vendit et emit. imique petit et recipit Iniuste negociatur et fenoratur Instat dolis. imminet fraudibus. dissoluit pactum. et violat iuramentum. corrumpit testimonium. et peruertit iudicium.

¶ Capitulum. xvi.

Deuotio assimilatur oleo Primo quia oleũ habet vtutẽ illuminatiuã. et ideo infundit̃ in lũinaribus. et q̄t hoc significat deuotionẽ in puritate et claritate scientie. Et hoc est oleum q̄d precipitur offerri Exo. xxv. ad luminaria continuãda. q deuotio puritatis et claritatis scientie nutrit in nob reuelationes dinas Secũdo q oleum habet virtutẽ alleuiatiuã. et ideo medetur doloribus. Vnde oleum designat deuotionẽ in tolerantia pnãtis miserie. Deuotio etiam passionis cristi considerationem alleuiat nobis presentes ẽbulationes Canticorum. 1. Oleum effusum nom̃ tuum adolescẽtule dilexerũt te nimis. i. feruẽter vt expoit ber.

Tercio habet oleum virtutem enatatiuam. et ideo supfertur liquoribus. propterea signat deuotionẽ expregustatioẽ celestis glorie Dñe dilexisti iustitiam et odisti iiquitatez. propterea vnxit te deus oleo leticie pre consortibus tuis. Et est notãduũ q oleum idcircoalijs liquoribus superfertur videlicet quia modicũ habz trestritatis. multũ aeritatis. i. aeree leuitatis. Et sic deuotio itna tãto magis aiãz eleuat ad celestia degustãda quanto minus habz ex trea cupiditate et plus habũ dat in aerea leuitate. i. diuina caritate Nam caritas amor est q̄ am̃ã alleuiat et sursũ leuat Vñ dicit August. sup Dñe. lxxxv. Nõ putrescit cor si leuetur ad deũ Frumentũ tuum si haberes in iferioribus ne putresceret leuares illud ad superiora Frumento tuo immutare queris locum. et cor permittis in terra putrescere. frumentuz leuares ad superiora. cor leua i celum Et vnde inquit possum. qui funes. que machine que scale opus sunt Gradus affectus est. iter tuum voluntas tua est amãdo ascẽdis. negligẽdo

descendis · stans in terra in celo es si diligis deū ¶ Capitulū · xvij ·

DIgnitatis status quanto altior tanto aduersitatib⁹ et molestijs plenior Vnde in dignitatib⁹ positi assimilāt arbori · flagella em vt dicit Ysi · dicunt vitiū q arborū sūmitates eo qp se pre vētis et turbinib⁹ flagellātur · Sunt autem quasi summitates arborū altitudines dignitatū · in quib⁹ q sublimati sūt mltarū aduersitatū vētis, frequētiū anxietatū et turbinib⁹ flagellant Et ideo non imerito graue de statu dignitatis possit fugere illud pūbiū · ij · Pacha. in Si quē habes hospitē q te mitte illuc q te capies flagellatū Tulij · Quo celsior es eo magis te sollicitū et anxiū esse oportet Vnde Psalmista Ab altitudine dei ti mebo id est ab altitudine temporalis dignitatis Ite ad dignitatis gradū ambitiosus homo quandoq paulatim exaltatur sed subito deicitur · sicut arbor cui difficultate eleuatur sed subito vi ventorum deicitur Vnde dicit Gregorius Paulatim ascendisti sed nō paulatim descendes sed tāq fulgur et sicut sathan · Item dignitatis altitudo quanto minus est in humilitate fundata, tāto minus ere scit et minus durat, Cuius exemplum patet in feno de quo dicitur in Ps · Fiāt sicut fenum tectorū qđ priusq evellatur exaruit · vbi dicit Glosa qp quāto fenū altus stat et minus pfunde radices eius inferius dep̄mit tāto minus crescit et citius arescit · Sic homo quāto ē in altiori statu si radices cordis nō pfundauerit in humilitate, i. sui humili cognitiōe et custodie sedulitate parū proficit et cito deficit Ps · Vidi impium, i. superbum superexaltatum et eleuatū sicut cedros libani et trā siui et ecce nō erat q ē ·

¶ Capitulum · xviij ·

DFuitie assimilantur spinis Primo quidem quia spie etiam sub flore sunt se cut pentium pungitiue · Et similiter diuitie etiam in flore mundane glorie se affequentes pungunt punctione laboris in acquirēdo · timoris in possidendo · et doloris in perdēdo Vnde Petrus Chaueneñ · dicit in q dā sermone · Auri custos seruator argenti securitatem nō habet · nescit quietē · et cui deest securitas, quies perit · pena diues est ille nō censu · Innocentius dicit · Dues in superfluitate resoluitur · in actantia effrenatur · currit ad hibomez, et corruit ad illicitū · et fiunt ei instrumenta penarū que fuerūt oblectamenta culparum · labor in acquirendo · timor in possidendo · dolor in amittendo mentem eius semp fatigat sollicitat et affligit ℣ Secundo qr spine sunt vestium lacerātiue · Sic diuitie lacerant intetiores vestes virtutū · Vñ Gre · in ome · xx · sup illud Exit qui seiāt dicit · Diuitie spine sunt · qr cogitationū suarū punctiombus mentē hūanam lacerant · et cū vsq ad pectē ptrā hūt q̄si inflicto vulnere cruentāt ℣ Tercio qr sunt serpētū cōmunicatiue seu occultatiue · pp̄ qđ Eccli · x dī · qp q dissipat sepē mordebit eum rolubs seu q̄ latitat in spinas · Sic diuitie latibulū sūt serpentū infernaliū, i. Thi · vi · Qui volunt diuites fieri incidūt in tēptationē et in laqueū dyaboli et in desideria mlta et futilia q̄ mergūt homines in iteritū · Quāto qr spine sūt sui inuicē implexiue Sic em se mutuo implectūt qp facilius scindi spinarum excutit qp ptes sepēt

Sic diuitie habite difficulter bene dispensantur· et ideo cōsultius ē totum simul onus deponere· sm illud Mat· xix· Vende ōmia que habes et da pauperibus· ¶· Quinto q⁹ spine sūt ignis inēsiue· Diuitie em̄ sunt materia ignis cupiditatis in p⁹senti ps· Exarserunt sicut ignis in spinis· a ignis infernalis in futuro Psai· xxxnn· Spine congregate ign̄ conburentur· ¶· Sexto quia spine sunt seminū suffocatiue Nam ꝓpter suam densitatē radios solis intercipiunt· et rorifluas celi guttas ad ea que sub eis sunt descendere nō permittunt· et ideo que iuxta spinas vel infra seminātur non defacili conualescūt Vnde Luce· octauo· Aliud semē cecidit i ē spinas et simul exorte spine suffocauerūt illō· Sicut diuīe suffocāt sua sollicitudine fructum seminis v̄bi dei Et ideo dī ibidem Luce· viij· Quod aūt in spinis cecidit h⁹ sūt qui audierūt et a sollicitudinibus diuitys a voluptatibus vite suffocantur et non referunt fructum· ¶· Item diuites quando habūdāt diuitys visitantur et frequentantur· quando vero sunt paupes o temnuntur a abiciuntur· sicut ab⁹ que diligēter seruatur et custodiē q̄n fructus est in ea· sed ablato fructu negligitur a expomitur· vt patet in vineis que clauduntur a custodiuntur tempore fruct⁹· sed postea exponuntur Prouerbiorū ix· Diuitie addūt amicos plurimos· a paupere autez a hij quos habuit separantur·

Capitulum· xix·

Doctrina sacre scripture assimilatur appio ¶· Primo quia appium est herba que splenis a epatis opilationes id est vias opilatas aperit Det epar autem et splenem que sunt duo membra intrinseca a multū vtilia corpi intelligimus duas animas a vtilissimas potentias anime scilicet intellectum et affectum Et sicut splen attrahit nutrimentum ab epate scilicet humorem quo nutritur· sic voluntas ab intellectu trahit presens obiectum a quo mouetur Nā bonum apprehensum in intellectu est voluntatis obiectum et mouēs ipsam· vtriusq⁹ autem potētie vias aperit doctrina sacre scripturē· quia intellectui aperit viaz ad dēū cognoscendum· et voluntati ad deum diligendum De quibus vnus dicitur Prouerbiorū ix· Vie eius vie pulchre et cetera· ¶· Secundo quia appij vis semen et radix morsibus venenatis succurrit· vt dicit Diascorides· Morsus venenosi sūt temptationes diaboli quib⁹ verba sacre doctrine optime docet homi nem obuiare· Vnde dominꝰ Mathei· iij· a diabolo i deserto temptatus sacre scripturē verba i q̄bus tet temptatione opposuit Inouxit eti ā otra euz tria testimoia de lege q̄ b⁹ ip̄m vicit et repulit· sicut figuratum fuerat i Regū· xvij· in david qui goliaz pstrauit tribus lapidibus de torrēte· et sic cristus diabolū supauit trib⁹ testimonijs de lege vt dicit in glosa Quo exemplo etiaz nos docemur sacre scripture v̄bis repellere tēptatorē Nā si temptat te de superbia a appetitu honorum respōde ei· scriptū ē Eccī· ix· Quid superbit terra a cinis· et iterz Eccī· vij· Noli querē ab hoie ducatū neq⁹ a rege cathedrā honoris Si tēptat de appetitu diuitiarū rnde· scriptū est i Thi· vi Nichil intulim⁹ i hūc mūdū· haud dubiuz

quia nec auferre q̄o possum⁹. Et i terum. Qui volunt diuites fieri in cidunt in temptationem dyaboli. Itē si tēptat de appetitu deliciarū carnaliū hesp̄de ei .i. Cor. xv. Caro et sāguis regnū dei nō possidebunt Glosa Per carnē a sāguine venē et libido .i. pecā carnalia designantur V. Tercio quia appium ē sticiam expellit et leticiam inducit Nam est quoddā genꝰ appꝰ qđ dicitur appium tristis. eo ꝙ humoris melancolici sit purgatiuū tristicie expulsiuum et leticie inductiuū. ꝙmo dicitur ꝙ si quis ipsum in magna quantitate reciperet tidē do e ū occideꝛ Sic doctrina sacre scripture melancoliā .i. tedium expellit Vñ Sapiē. xiꝰ. Nō habet amaritu dinē cōuersatio illius nec tedium conuictꝰ ipsiꝰ. Itē tristiciā inducit Matth. vi. Nolite fieri tristes. Itē ad leticiā inducit p̄s. Seruite dño in leticia. Vñ libri sacre scripture magnū solatiū p̄bēt contra huius miserie incolatū .i. Macha. xiiꝰ. Habentes solatio libros sanctos.

Capm. xx.

Elemosina assimilatur cardamomo V. Primo ratione originis. q̄a cardamomū est semē arboris q̄ qualdaꝛ tu morositates facit i quibꝰ semē cōtinetur. Arbor ergo ē pemitētia q̄ in ītimis cordis radicata in ēra .i. i corpe nīo pfiere a fructificāe debet Vt i ēra hec arboꝛ fructificāe debet. quia supra terraꝛ .i. in celo. vel etiā sub terra .i. i iferno pemitētia locum nō habet. Nā in celo nō est locꝰ pemitudis vbi nullū angit pscientia ēmimis In iferno vero nō habet pnia fructū vbi nō pt expiari delictuꝛ. Ex hac ergo pemitētie arboꝛe p̄ducit semē elemosine Est em̄ elemosina opꝰ satisfactionis qđ q̄dem ad pniaꝛ pertinet. Sed idco semē vocatur q̄ in aliena ēra fit i digētis p̄ximi carne seminata mirabiles fructꝰ affert. Hoc aūt semē elemosine ab arboē .i. a pnia i q̄bꝰ dā tuīo rositatibꝰ .i. cordis opassionibus p̄ducitur. q̄ tota ētus elemosine ē ex cordis opassiōe Aug. In affectu cordis p̄sāda ē elemosina ēbuētis Et idcirco vt i Cor. beatꝰ Gregoriꝰ dicit. Ille pfecte ēbuit q̄ cum eo qđ afflicto ēbuit afflicti quoq; aīm i se sumit. vt priꝰ in se dolētis passionē trāsferat et tūc o tra dolorē ipsiꝰ p mimistetia curat V. Secūdo ratiōe coloris. q̄ illud cardamomi semē ē meliꝰ qđ subtusū ē aliquātulū. Rubedo etiā elemosine ē ex dilectionis feruore. nec dubiū quī tanto melior sit elemosina quāto pꝰ rubet ex caritatis flāma. Vñ sine caritate elia est ōnino infructuosa Apostolo dicēte .i. Cor. xiii. Si distribuero in cibos pauperū omnes facultates meas caritatē aūt nō hēaz mihil michi p dest. V. Tercio ratiōe saporis q̄ illud etiā ē meliꝰ qđ ē acutū a dulcedini mixtū. Debz em̄ dari elia cū acumine .i. cū subtilitate discretionis. a cū dulcedie allocutionis q̄ i ēdū verbū ē meliꝰ q̄datū Augꝰ in Ep̄. ad quendā comitē Caue p uidens discretionem elemosine ita vt vtriusq; dātis et accipientis sit solatium V. Quarto ratione virtutis. quia habet virtutem confortandi cor cerebrum et sto machuꝫ In corde q̄dē ē dilectio. i cerebro sensificatio. i stomacho vero nutrio. q̄ stiliz ex elemosina prouocaī recipientis dilectio In ea etiā demonstratur largitētis sensꝰ et discretio

ex ea etiaz prouenit vtriusq; pa-
tis nutritio · qz dantis ẽdem per mi-
tum elemosinẽ refouet spūs · & reci
pientis p oportunū auxiliuz refocil
lat corp⁹ Itẽ elemosina assimilat se
mini · qz bonitas seminis ex pluri ·
ꝑsideratur ex trib⁹ · Primo ex tpe
qz illud semẽ ẽ bonū ad seminādum
qđ est binū vel trinū Quedā ẽ ele
mosina q̃ disponit hominẽ ad vnū
sez ad hoc vt liberet a culpa sicut e
lemosina peccatoris Dan · nn · Pec
cata tua elemosinis redime · ℣ · Et
ista est q̃si semẽ anniculū id ẽ vni⁹
anni tātū Quedaz vero elemosina
valz ad duo sez ad satisfactionẽz cul
pe & redemptionẽ pene vt elemosina
penitentis Thob · nn · Elemosina li
berat a morte sez culpe · & nō patit
animam ire in tenebras sez pene ·
et ista est vt semen binū · Quedā
autẽ valet ad tria sez ad preseruā
dum a culpa · ad euadendū supplici
a · et ad intrandum pmia · sicut ele
mosina iusti et est quasi semẽ trinū
¶ Secundo considerat bonitas
seminis ex pondere · qz illud est op
timum quod est grauissimum · pon
dus autem elemosine & cuiuslibet
bni opis est ex caritatis affectu ·
qz tanto elemosina plꝰ valet quāti
quanto cū maiori caritate datꝰ ℣ ·
Tercio cōsideat ex colore · qz illud
semen melius est qđ magis albuz
interius est Sed quasi medulla al
ba est intentio pura Vnde illa ele
mosina est bona que datur cum in
tentione pura Mathe · v · Te aūt
faciente elemosinā nesciat sinistra
tua q̃d facit dextera tua ·

¶ Capitulū · xxi ·

Eloquētia sapiētum assimilat
frondositati arboz · Pri
mo rōne grositatis · qz viri
ditas et copiositas foliorum reddit
arborẽ gratiosā aspicientib⁹ · Similit
efficatia & affluentia verborū reddit
sapientē gratiosū audientib⁹ Ps · Diffu
sa ẽ gra in labijs tuis · Sz nota hic
qz ad grōsam eloquētiā plura req
runt Naz secūdū Valeriū maximuz
doctrine & eloquētie ornamēta et
pnūciatiōe apta et decentem corpo
ris gestu cōsistūt · Quibus q̃ se in
struxerit tribus mōis hoies aggre
ditur Aures penetrando · oculos de
mulcendo · & aios inuadendo · sic eti
am Hene · i epla dicit · De apta au
tē pnuntiatione verborū loquitur
Cassio sup Ps · lxxix · Eloquēs iqt
est ille qui scit parua submisse · me
dia tpate · magna grādit dicere ·
qui scit inuenire p̃clare · enūciare
magnifice · disponē apte · figurate
varie · Idem etiam dicit · qz bonus
doctor placeat apte · narrat apte ·
arguit acriter · colligit fortit · ornat
excelse · docet · delectat et afficit ℣ ·
Secundo rōne vtilitatis · qz fōlia te
nellos fructꝰ a ventis pluuijs et cau
matib⁹ munint · & p eis tangꝰ scu
tum ictus recipiunt · Sic sapientū
verba tenellos hoies .i. spū debiles
siue pusillanimes a ventis psecuti
onum · et apluuijs .i. impetu mūdā
rum tribulati onuz & a caumatib⁹
internarum temptationum · cōfor
tando instruēdo minando · muni
unt et defendunt · Et interdum
etiā sapientes et eloquentes viri
p patria seu ciuib⁹ suis siue aduer
sātibus contradicēdo siue salubri
ter cōsulendo · siue versucias & ne
quicias detegendo inuidētium vel
hostiū ictib⁹ .i. odijs & psecutiōib⁹
se exponūt ysa · xlix · Posuit os me
um dominꝰ quasi gladium acutuz
Vñ cōtra eos q̃ hoc nō faciūt di
citur Eze · xiij · Nō opposuistis vos
murū p domo isrl Tulli⁹ i Rethō

Qui ita se armat eloquētia nō vt oppugnet commoda patrie & vt a p hīs pugnaē possit is michi videtur et suis et publicis rebus vtilissimus atq amantissim⁹ suis.

Tercio ratiōe firmitatis. q folia cito a vēto mouētur. a hinc ide q̄s santur. sed ꝓpter habundātiā humoris non facile ab arbore duidū ē. Similiter gr̄iosi in verbis licz a vēto vane laudis et fauoris hoim plerūq agitētur. tamē si habent habūdātiā hūoris. i. diuini amoris siue īterne deuotiois nō facilit ab arbore cristo vl ab arbore virtuose vite p elationē vl vanā gloriaz sepantur Ps. Foliū ei⁹ nō defluet et ō nia quecūq faciet p̄sperabūtur Vl tūc folia ꝓpter vētum ab arboribus cadūt. quando viri eloquētes ꝓpter metum obmutescūt Sed hoc amicis dei nō accidit. q eos īntimi amoris virtus ab omni timore defendit Actuū. iiij. Petr⁹ et Johānes hoc huōre. i. amore spiritus confortati p̄cipib⁹ sacerdotum prohibentibus ne docerent in nōie ihesu vīderūt Nō possum⁹ q̄ audiuim⁹ a vidim⁹ loq̄ Quarto ratione fructuositatis. quia fruct⁹ sub folys sūt ꝑmo virētes. tādez maturescūt. et calore solis dulces fiūt q̄ ꝑus amari fuerūt. Sic sapiētes viri sub folys verboꝝ pdūcunt fructū operū. q fruct⁹ apparēt virides. i. gr̄iosia spiciētib⁹. et matūi. discreti discutiētib⁹. a dulces. i. sapidi suscipiētib⁹ Faciūt em̄ viri sapiētes opa gr̄iosa discreta a fructuosa. vel eorum fructus ꝺ est actus sunt virides per fidem maturi per spem dulces per caritatem Et hec est calor solis id est amor cristi qui omnia facit dulcescere etiam amara quecq Cāticorum. vicesimo

Fructus eius dulcis gutturi meo Et attende q sicut modici precij ē in arbore frōdositas sine fructib⁹. ita modici valoris verbositas sine operibus. ꝓpter quod dicit Gre. in. vi libro Mora. q ille bñ loquēdi facundiā percipit qui finem eos p recte viuendi studia extēdit. nec loquētē sciētia p̄ppedit. cū linguā vita aīmadvit Quinto rōe mutabilitatis. q q̄dā arbor folia i estate viridia et decora sunt. in autumpno pallescunt. sed in hyemē cadūt et in terra putrescunt Sic eloquētia sapientum seculi. in estate. .i. in tempore fauoris viresc̄it per vigorem. sed in autūpno sole decrescente. i. deficiente humano fauore pallescit. i. debilitatur per timorem In hyemē autem. i. ꝑsecutionis tēpore cadit. i. penitus deficit per obmutitionē. et aliquādo i terra putrescit per mali cōmendationem a approbationē siue fauorationē. Et tūc dicendū est eis illud Ysaie. xl. Ve vobis qui dicitis bonum malū et malū bonū.

¶ Capl̄m. xxij.

Exhortatio ad bene faciendum vel ad malum dimittendum diuersimode fieri debet secundum diuersam qualitatem eorum quos hortati oportet. Cuius exemplum apparet in ficu. Nam ficus sterilescit aliquando ob defectum humoris. aliquādo vero ꝓpter nimiam habundantiam hūoris. & si accidit ob defectū humoris subuenitur ei per conuenientem fimū et aquam dulcem. sed si fuerit habundat humor arborem clauis perforāt. et sic humorem euacuāt Illi autem homines sterilescunt. i. a fructu bonorum operum deficiūt. et hec est ꝓpter defectum hūoris

id est proter defectum vigoris qui vicio sbiecti fūt pusillanimitatis ⁊ timoris · ⁊ isti iuuandi sunt cum simo qui plantā calefacit id est cui doctrina vel exhortatione inflāmā te ⁊ accēdente ad bonum · et cum aqua dulci. i. cum dulcedine doctrine et verborum · vt attrahātur ex ipsa dulcedie exhortatiois ad amorem bonitatis · Nam si cōtra tales pusillanimes quis vteretur asperitate verborum potius desperarēt ꝙ proficerent · ⁊ ideo qui talis est sicut dicit Pros̄p · in libro secundo de vita contemplatia · leniter castigatus reuerentiam exhibet castiganti Asperitate autem nimie increpatiois offēs9 nec correctionē recipit nec salutem · Patet ergo ꝙ in exhortatione talium si apparet calor amoris impellens et dulcedo vbrū demulcēs sequitur bonorum operū fecunditas crescens · Illi aūt ad modum ficus sterilescūt ꝓpter humoritatis exc̄ssum · qui bona opa ex superbia dimittūt · vel ex nimia habundātia tēporaliū que inducit ad superbiā ⁊ contēptum spiritualium · ⁊ tales perforā di sunt clauis. i. terribilib9 et asperis verbis Eccs · xij · Verba sapientum sicut stimuli et quasi claui in altum defixi ·

¶ Capitulum · xxiij ·

HEruor diuini amoris auget ex āffūctione carnis · et habūdātia deuotionis · cuius exemplum apparet in pmo Nā pm9 q̄ exteri9 habet durū ⁊ grossū corticē · sed interius multū humorem pinguē · de facili et multum inflāmatur si ignis aliquo casu applicet Ille ergo exterius h̄et durū corticem et asperū qui carnē suā suam per duram abstinentiam vel asperos labores affligit · Ille iterius habet multum pinguedinis q̄ multā habet deuotionē mētis · et hic per diuinum amorem facilius ⁊ fortius inflāmatur · dum alicui ignite. i. affectuose rei applicat · siue affectuosa verba audiendo Ds̄ · E loquium domini inflāmauit eum Siue deuotas scripturas intelligē do Luce vltimo · Nōne cor nostr̄ ardens erat in nobis dum loqueretur in via et aperiret nob̄ scripturas Siue de passione ihū cristi meditādo · quia ibi ostensus ē singularis amor saluatoris scz in ope nostre redēptionis · ⁊ ideo maxime debet in nobis accēdere ignē amoris Vñ Ber · sup Cañ · smōe xx · dicit · Dilexit nos Ds̄ dulciter sapiēter ⁊ fortit̄ dulciter nēpe dixerim ꝙ carnez induit · sapiēter ꝙ culpaz vitauit fortit̄ ꝙ mortez fugit mundū · sup oia reddit te michi amabilē · bone ihū calix quē bibisti opus nr̄ redēptionis · hoc em̄ oīno amorē nostrum vendicat sibi · hoc im̄p nostrā deuotionem blādi9 allicit · iusti9 erigit artius strīgit · ⁊ vehemēti9 afficit ·

¶ Capitulum · xxiiij ·

HEdes assimilatur amigdalo · quia amigdalus est ante omnes arbores floritiua Omnibus em̄ arborib9 prior se floribus vestit · ⁊ ad fructū ante cetras arbores se disponit · Similiter et virtus fidei debet in corde hominis ā te omnes virtutes florē · Nā fides est sicut dispositio mentis ad caritatem et ad alias virtutes · Vnde sicut flos est dispositio ad fructuz · ita actus fidei qui est credere est dispositio ad act9 caritatis et cetrarum virtutuz Ex quā re patet ꝙ dum fides credēdo preuenit aī

ōnes virtutes floreſcit ⁊ ad fruct⁹ virtutū .i. opa ſe ante ipſas diſpo mt. Vnde Apo. Heb. ŋ. Fides ⁊ ſt ſpādarū ſubſtātia rerū ⁊ ē Nā ſicut ſubſtātia natura antecedit ⁊ accidētia cōſequūtur quodā ordine ſubſtātiam. ita fides ātecedit ſpē et cæteras virtutes Et ideo ipſa fi des a ſanctis fundamētū vocatur virtutū tā infuſarū ꝙ acquiſitarū ſup qđ cōſtruit totū edificiū ſpiritualiū virtutū Et etiā aſſimilatur radici ex ꝙ tota arbor exurgit. Et ideo Auguſt. dicit ſup Joh. Sicut in radice arboris nulla prorſus ap parz pulchritudinis ſpēs et tamen ꝙquid eſt in arbore pulchritudīs vel decoris ex illa procedit Sic ex fidei humilitate qđqđ meriti qđqđ beatitudinis anima ſuſceptūa ē ex fidei fūdamento pcedit. // Secūdo ꝙ amigdal⁹ ē culta expoſcitiua Nā vt dicit Ariſto. hec arbor culta īdigz maxime cū ātiqua ē. ⁊ pl⁹ fructificat ātiqua ꝙ nouella ꝓpter e ſi ſit bñ culta Vñ vt poſſit magis eſſe fructifera clauis eſt in radice perforanda. Similiter fides īdigz cultu et cuſtodia bom operis. Alio quin ē infructuoſa ⁊ vt arbor mor tua vt patet Jaco. ij. Fides aūt ꝙi nouella fuit in patribus ātiquis ꝙ fuerūt āte criſti aduētū Et ideo mi n⁹ fructifera. Hz nūc in nobis qui ſumus in quos fines ſeculorū deue nerūt eſt quaſi ātiqua. ⁊ tamē no ſtra fides poſt criſtū ſi ſtudioſis o peribus fuerit culta ē meritorum fructibus magis copioſa. ſed ē in radice cordis clauis timoris et amo ris pforāda. vt timore excitetur ⁊ amore operetur. quia fides ꝑ dile ctionem operatur vt dicit Gal. v Aug⁹. Cum dilectione fides criſti am. ſine dilectione fides demo nis

Qui autē nō credunt peiores ſūt ꝙ demones et tardiores // Tercio quia amigdalus eſt morborum cu ratiua. Dicit enim Dyaſcori. ꝙ to ta arbor amigdalorum eſt medici nal⁹ Habz em̄ medicinale ſolidum .i. radicem. quia radix eius elixa ta et trita maculas vultus purgat Sic fides elixata caritatis calore ⁊ trita tribulationū perpeſſiōe pur gat maculas faciei id eſt conſcientie Actuū. xv. Fide purificans corda eorum // Item habet medicinalez comam id eſt corticem ⁊ frondes. quia cortex eius et folia ſunt eti am mūdificatiua et ſanatiua. Cor tex autem et folia fidei ſunt verba confeſſionis fidei quibus interior fides exteriꝰ oſtenditur. ⁊ hec e tiam ſūt ſanatiua. quia ſicut dicit Apoſt. Homa. x. Corde creditur ad iuſticiam. ore autem confeſſio fit ad ſalutem. // Itē habet amig dalus medicinale oleum. quia ole um de amigdalis contra multas valet infirmitates Nam vmes et lumbricos i corpore necat. mēſtru a purgat. contra ſurditatem effi catiē iuuat. ⁊ aut tū ſamez mūdat ſi auri tepidū inſtilletur. Flores e tiam eius decocti in oleo caducos a litargicos curāt. cum melle tri ti morſibus obuiant et vlcera ſa nant Oleum autem fidei eſt oleum ſacramentale ſcilicet vnctionis ex treme. quod etiam in virtute fi dei valet contra infirmitates cor porales et ſpirituales. Vnde dici tur Jacobi quinto. Infirmatur quis ex vobis inducat preſbiteros eccleſie et orent ſuper eum vngē tes eum oleo in nomine domini. et oratio fidei ſaluabit infirmum. et alleuabit eum dominus. ⁊ ſi in peccatis ſit remittēt ei // Itē habz

medicinalem fructum · Nā fruct⁹ amigdali homini ꝓficit · q̄ de dulci amigdalo dicit Diascorides q̄ si recens cum suo folio comedatur stomachum confortat a ebrietati ꝝ sistit. Et tamen dicit q̄ si vulpes amigdala comederit morit̄ · Quia sepe quod est medicina homini est venenuz alteri animali a econuerso Similiter fructus .i. opa fidei ostē sa et folia.i. verba fidei audita stomachum.i. appetitum hominis sciz fideliť a deuote recipiētis cōfortāt a accendūt ad bonū · et ebrietati .i. stulticie a deuiationi hereticæ prauitatis resistūt · vulpes.i. fraudulēti hereticꝰ inde morit̄ Quia dum ex verbis fidei vel exemplis occasionē et fomentum erroris assumit vnde fidelis vitā accipit ipse mortē incurrit · ¶ Item fides assimilatur castanee // Primo ratione edificationis · q̄ ex hac arbore sumuntur ligna solida et fortia ad domos construēdas Hec ligna fuerūt Apostoli et eorūdiscipuli solidi per vitā · fortes per patētiam · vel solidi in fustimēdo · fortes in operando ex q̄ bus domus dei.i. ecclesie primitus structe fuerūt · // Secundo ratione pullulationis · quia hec arbor vt dicit Yssidorus . vt excisa fueri ttā q̄ silua pullulare cōsueuit Sic accidit beatis martiribus · quia quanto magis oprimebāt eos hostes tanto magis crescebant // Tercio ratione castrationis · Dicit enim castanea a castrādo · eo q̄ fructib⁹ eius dum assantur castrari est necessarium In fide autem cristi multi sūt q̄ vt diuino amoꝛ magis inflāmentur · et vt ad regnum celorū introducātur semetipsos castrāt · non ferri violentia sed voluntaria cōtinētia · sicut cristꝰ dixit Mat · xix · Sūt et eunuchi qui semetipsos castrauerunt propter regnum celorum // Quarto fides assimilatur castanee ratione amministrationis Quia castanea amministrat nobis primo ex suo ligno carbones ardentes · quibus fabri vtūtur ad emolliendum ferrum Isti carbones sūt fidei exempla feruentia · quibus etiam peccatorum corda dura et ferrea inflāmantur a emolliuntur ad bonum Item ex suo fructu dat nobis alitus dulces. Et ista sunt doctorum sanctorum fidei dulcia ẏba que mentes audientium delectabiliter nutriunt · // Item ex suo cortice siue folijs habemus medicinales virtutes · Nam cum sale trita a cum meile temperata morsus canis rabidi sanat · Hec sunt fidei sacramēta quibus morsus canis rabidi .i. mors peccati quā diabolus ex inuidia in hominem impressit curat̄ · ¶ Item fides assimilatur sinapi · secundum illud Luce · xvij · Si habueritis fidē sicut granum sinapis a c̄ Et primo ratione complexionis · quia est calida a sicca in q̄rto gradu · Quia scilicet fides debet q̄ dupliciter calescere et feruere · primo in corde assentiendo Romañ · x · Corde creditur ad iusticiam Itē in ore predicando Romanorum · decimo · Ore autez confessio fit ad salutem · Item in opere se manifestando Ja.ij · Ostendam tibi ex operibus fidem meam · Item oratione non hesitando Jacobi · primo · Postulet autem in fide nichil hesitans · // Secundo ratione purgationis · quia comesta ad cerebrum fumat · et ipsū mirabiliter purgat Vnde Augustinꝰ prio de trinitate Oculis humane acies iuualida in tā excellenti luce nō figit̄ nisi p iusticiaz

fidei emundetur. V. Tercio ratione curationis. qz dicit valere contra mltas infirmitates. Valz enim poropiris. epplēticis. litargicis z paliticis Nam poros apit. et humores neruos opilantes dissoluit Sed fides multomagis valz ad onem infirmitatē tam corpalez qm spiritualē sanandaz Mathe. ix. Fides tua te salua fecit. V. Quarto ratione mltiplicationis. qz ex minio gno sinapis mlta gna producuntur. q fronde flore et semine in imensum dilatatur Et ita etiā hec herba se mltiplicat. vt vbi semel seminat vix loc9 ide vlterius liberat. Similit fides xpi quis fuerit a pncipio pua per humilitatem et i paucis seiata tamē postea ē in imensū augmētata et dilatata in fidelib9 et m predicatiombus z in vtutib9.

¶ Capl'm. xxv.

Hib9 licz sit a pre se cuncta naturā nō tn debz imitari eius malitiā. cui9 exēplu apparz i rosis q ex spina dura oriūtur. sed naturā spine nō sectāt Nā spina nō ē odorifera nec pulchra nec ē mollis s aspera. nec etiā ad medicinā ēpit valida. Hz ecōtrari o rosa suo odore olfm afficit. suo decore visū pascit. suauitatis mollicie tactū lenit. Hz vtute sua mltis lāguoribus rosa succurrit. Sic filius si habuit patrē p infamiā fetentē debz ipe studere vt hēat famam re dolētē Et si habuit patrē moribus displicētē. debet ipse studere vt habeat morū pulchritudiem complacentem. Item si habuit patrem asperum et pestilentē debz ipse conari vt habeat cōuersationem mitē et lenem Item si habuit pnez lingua vulnerantem. debet ipse conari vt habeat linguam medentē

Vnde patet qm pentes in eo qm mali sunt a filys sequendi non sunt. nec etiam diligendi. quia in quantum mali sunt fimo patri contrarij sunt. et sicut dicit Augustin9. Amandus est generator. sed preponendus est creator Hebr. xij. Patres carnis habuimus eruditores et reuerebamur eos. Non multo magis obtempabimus patri spirituum et viuemus.

¶ Capl'm. xxvi.

Hortuna assimilatur feno. Fenum enim qm diu viret et frondet montes et prata vestit et ornat. et sua venustate intuentium oculos reficit et delectat Sed feruente sole humiditas eius consumitur. et herba que florendo ridere videbatur a sua gloria totaliter spoliatur. et pabulum ignis efficitur. Similiter fortuna homis viret quando est cum corporis incolumitate. vel venustate frondet quando est cū vbertate diuitiarū. vel quando est cū consanguineorū seu amicorū circumstantiū pluralitate. Sed tunc montes vestit quando est cū honore et dignitatum sblimitate. Tunc enim vestit pta. qñ ē cū fame dilatatione et claritate. Talē aūt fortune venustatez vmū sorum oculi cuz āmiratione intuentur. in eis intuitu amici reficiūt et delectantur. Sed feruente sole .i. forti persecutione deficiente vel adūsitate deprimente. vel vehementi infirmitate cōsumente. humiditas eius. i. nature l' fortune consumē vigor. et a sua gloria per puationem honoris. vel per cuiuam mortis totaliē spoliat. et pabulū ignis. i. furoris psequētis. vel gehenne alūpnus infernalis efficit Ja. i. Exortus est sol cum ardore et arefecit fenū

et flos eius decidit. et decor vult⁹ eius deperit Sene. in quadaz ep. Pone ymaginem animo tuo ppone ludos facere fortunā. et etiam hanc mortalium curaz. honores diuitias. gratiam excutere. quorum alia inter rumpentium man⁹ stilla sunt. alia infida societate diuisa. aliamagno detrimento eorum in quos deuenerūt ptensa.

¶ Capitulum. xxvij.

Gratia dei assimilat oleo. Primo ratione cōseruationis. qz diuisiue et penetrē tiue est virtutis. et ideo in vasis vitreis vel vitreatis melio⁹ qz in ligneis obseruatur. Vasa namqz lignea porosa sunt. et difficilius mundantur a sordib⁹ qz vitrea que sunt ō mino solida. Sic gratia dei in vasis vitreis .i. in cordibus mundis et solidis esse habet. Nequit em animaz mundā per innocentiā. l saltem p pentētiā. et solidam per sapientiam. qz cor fatui quasi vas obfractū vt dicitur Eccī. xxi. Secundo ratiōe effusionis. Nā si in aq̄ se qs' miserit et oleū in ore posuerit. ipsūqz in aq̄s effuderit aquas adeo clāsficit. vt ea que sunt in fundo videri possint. Sic hoi in aqua tribulationis posito. oleum dīne gratie ipsā aquā. i. tribulationē ei clarā facit. vt sciz ex ea illuminetur ad sui cognitionē vel dei cōtēplationē. Posset etiam hoc referri ad gratiaz doctrine que est in sanctis predicatoribus. qui oleo ex ore effuso. i. gratia et dulcedine sermonis siue doctrine aquam sapiētie salutaris ignorantibus vel errantibus dilucid āt et declarant Vnde talib⁹ ipsa sapientia premiū promittit dicens Eccī. xxiij. Qui elucidant me vitā eternam habebunt. Tertio ratiōe vnctionis. Est em multiplex vnctio olei diuersos effectus vel modos gratie representās. Est em quedā vnctio dignitatis. sicut est vnctio regum. de qua dicitur in Reg. i. Assumpsit sadoch sacerdos cornu olei de tabernaculo et vnxit Salomonem et cecinerūt buccina. et dixit omnis populus. viuat rex Salomon. Hec est ergo vnctio gratie q̄ ad illos pertinet qui se vel alios p iusticiam bn regunt Ysaie. xxxij. Ecce in iustitia regnabit rex. Item est quedā vnctio sagacitatis. sicut erat olim vnctio pugilum. que fiebat ad cautelā. ad quā referri possz vnctio que habetur. i. Reguz. xvi. Quia samuel vnxit Dauid in medio fratrum et directus est spūs dei in eo in die illa Hec est illa vnctio gratie que ptinet ad omnes qui p astutam pugnam vincunt alios Item est quedam vnctio iocunditatis. et hec vnctio est mulieruz q̄ se ad iocunditatem et pulchritudinem vngunt Daniel. xvi. Dixit sussana. Afferte michi oleum et smigmata et hec est vnctio spiritualis leticie que pertinet ad mitorez et decorem conscientie. Item est vnctio sanctitatis sicut sacerdotū de qua dicitur Exodi. xxxvij. Cōposuit et oleū ad sanctificationis vngentum et hec est vnctio deuote orationis. que competit nō tantum sacerdotibus. sed omnib⁹ deuote orantibus. Item est vnctio credulitatis id est fidei. sicut vnctio baptisatorū. que est ad fidei susceptionem. de qua vnctione dicit Rabanus. In vnctione baptismi descendit spiritus sanctus ad habitationem deo consecratam. Hoc igitur pertinet ad omnes illos qui fidem

suscepta bene conseruant Item est vnctio firmitatis sicut vnctio confirmatorum vt dicit eps. Configno te signo crucis confirmo te crismate salutis. Hec pertinet ad omnes qui sunt confirmati et soli dati per caritatem. Item est vncti o sanitatis sicut est extrema vncti o infirmorum de qua Jac. v. Vn gentes eum oleo sancto ac. Hec p tinet ad omnes qui se infirmos p humilitatem reputant. Item gra tia dei conseruatur in asperitate a in humilitate. Vnde assimilat fru mento. Cuius ppium est includi et conseruari in thecis asperis ha bentibus in fumitate spicas pūgē tes contra inursum auium mum entes. Vnde ab illis spiculis spicā defendentib9 spica dicitur. quibus daz quoqz folys seu varys culmis ābitur et fulcitur. ne fruct9 ponde re incuruetur. Quasi enim spice a spere vel quasi spine pungentes sunt aduersitates et tribulationes presentes. in quibus per patienti am grā conseruatur. ne ab auiculi .i. temptationibus dyabolicis aufe ratur. vel spice a arista aspere fiūt opa penalia pnie in qbus etiā grā obseruatur. vagina aūt includens a tenēs gnū seminis ne cadat ē hui litas cordis sine qua gratie semen inminme seruaretur. Item grā dei assil'atur cepi. Prio qa cepe come stū scom Dyasc. venenū educit. et hoc optit dine gratie impetū de cor de hominis extrhit venenū cupidi tatis. Nam cupiditas rex tpaliu scom Aug9 est venenum caritatis C. Secundo quia hircus eius caligi nem oculorum detegit. Hec caligo est cecitas siue obscuritas superbo z qui euanescunt in cogitationibz. et obscurat insipiens cor eorum. Sed hanc caligine cepis hircus .i. diuine gratie virtus siue lux dete gitet expellit. Tercio quia cepe comestum fastidium tollit. Quod optit dine gratie impetū excludit accidiam que fastidium spūaliu delicias inducit. Quarto qa ce pe comestum pcipue coctū oris fe torem minuit. vtre mollit. et ci tos condit Que oma cōpetūt gra tie inquātum refrenat vicium gule. quia gulositas facit os fetidū ppt cibi superflui in stomacho corruptiōz Item quandoqz facit vtrem dur ppter superflui cibi indigestionem Item cibum facit insipidum ppter minimam saturatione m. quia aia sa turata calcabit fauū. vt dr Prou. xxv. Vnde gratia ista removet et inducit contrariū dum gulam exclu dit. quia per cibum partū a tpatū nec os fetet. nec vter inquinatur. nec cibus desipit sed sapit. a max ime odimento famis qō abstineti a inmittit. Quinto qua cepe ome stum viscosos hūores incidit Qua si enim viscosi humores sunt luxuri osi amores quos dina gratia precī dit et tollit. Sexto qua fuce9 ce pis auribz istillat9 cū lacte mulieris eius dolorem minuit. Quia scilicz diuina gratia mitigat dolorez ire. que precipue generatur in auribz .i. in auditu verborū disphcentiū. sed ad hoc etiam adiuuat lac muli eris .i. dulcedo lingue excusātis et satisfacientis auribus instillata ira ti. Septimo quia morsum canis rabidi extinguit et curat Morsus enim canis rabidi est detractio ho minis inuidi. quem gratia diuina extinguit. inuidiam expellendo f saltem contempnendo. Item gratie diuine habundantia eleuat ad contemplandum. a corroborat

ad patiendum. cõfortificat ad perferendum. Cuius exẽplũ apparet i pmo. que est arbor valde habũdãs in pinguedine humoris. crescit tamen in locis mõtuosis valde aridis et lapidosis. Et item nullo caloꝛe vel frigore tacta deponit viroꝛem ℓ folia. Ille autez habundat in pinguedine. in quo est habundantia gratie. sicut patefecit dñs. ad deuz dicens. Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea. Et talis in monte. i. in altitudine ꝺtẽplatiois crescit. et loca aspera et lapidosa diligit. i. aduersa non refugit. a viroꝛe virtutũ. nec caloꝛe pspitatis nec frigoꝛe ad9sitatis deponit. Itẽ gratia dei assimilatur cucumeri. ¶ Primo quia cucumer habet virtutem refrigeratiuam. Est enim huõ roꝛus et frigidus natura Vnde datur febricitantibus. Sic gratia dei refrigerat animam ab inꝺinato ardoꝛe viciorum. siue auaricie siue ire. siue cuiuscumqz inꝺinati appetitus. ¶ Secundo quia habet vtutem purgatiuaz. ex eo qꝺ soluit ventrem. et per ꝺsequens purgat Sic gratia dei soluit mentem peccatoꝛis. et purgat per fluxum cõpunctiois. i. per lacrimas penitentie. ¶ Tercio quia habet virtutez sanatiuam Nam folia cucumeris si fricentur medẽtur vulneribus que impreſſit caminus morsus Caminꝰ ẽmz morsus temptatio prima fuit ꝺyaboli inuidentis. qui nobis in pmis parẽtibus impressit vt Beda dicit quatuoꝛ vulnera. scilicz ignorantiam concupiscentiam infirmitatem et maliciam. Seꝺ hec vulnera folia cucumeris. i. sacramẽta gr̃ie remouent atqz curant. Nam cõtra ignoꝛantiam est sacramentuz ordinis. cuius vna clauis est sciencia discernendi Contra concupiscẽtiam est sacramentũ cõiugij. contra infirmitatẽ valet confirmatio Contra maliciã vero valet eucaristia. que est sacmentum caritatis. que per se opponitur malicie. Valent enim hec folia gr̃ie ad sanãdũ gñaliter oim peccatoꝛũ vulnera. quia ab oꝛigiali sanat baptiſm9. ab actuali moꝛtali pnia. a venali extreima vnctio Apoca. xxij. Folia ligni ad sanitatẽ. ¶ Quarto qꝺ cucumer habet vtutem confoꝛtanꝺi. quibus ai9 deficit ꝺoꝛe sucurrit. Sic grã deficientibus in tẽptatione vel tribulatione succurrit. Hec em̃ est que trib9 pueris in camino ardenti positis fecit medium fornacis quasi ventuz roꝛis. qui ipsius flãme caloꝛem repressit. vt haba Daniel. iij Vnde Ap9. Fidelis est deus qui nõ patiet vos tẽptari supra id qꝺ potestis. seꝺ faciet etiã cũ tẽptatione prouentũ vt possitis sustinere. ¶ Item gratia dei assimilatur cyprianno que est herba eiciens partum. ꝺsumens venenũ. et excutiens ferrum. Nam primo quidem cyprianꝰ habet virtutẽ dissoluendi. attrahendi. et consumendi venenũ. Item hanc herbaz primo cerue ostenderũt. Nam eaz mãducant vt facilꝰ pariãt. et si sagitta fuerint percusse qrũt cyprannũ quo ferrum in vulnere infli ctũ excutiãt. sicut Basi. et Ambꝺ. dicũt. Similiter gratia dei ꝺsumit venenum auaricie. Hec em̃ est venenum vt supra dictum est qꝺ sua frigiditatẽ caloꝛem coꝛdis. i. caritatẽm extinguit. Item eoucit ptum .i. expellit luxurie peccatũ quia partus concipitur ex opere luxurie. ¶ Item excutit ferrum .i. duriciaz superbie.

¶ Capitulū xxviij.

Gule delicias non introduxit natura ꝙ voluptatis culpa. Cuius exemplum apparet in quercu. quia quercus dicitur a querendo. eo ꝙ antiqui ad esum glandes quercus querebāt. Et sic ferumum non carnibus aut delicijs sed sola glande soluebant. vt dicit Boecius in libro de ysolatione. Vnde humanum genus in tota prima etate fuit sine carnibus et delicijs variis ciborum. et ideo mirandum est quomodo voluptas tantū creuit que a tanta pcitate inchoauit. Eccī. xxix. Inicium vite hominis panis et aqua. a tamē hodie fiunt In nocentius dicit de vilitate conditionis humane gulosis nō sufficit fructus arborum. nō ḡna leguminū. non etiā radices herbarum. nō pisces maris. nō bestie tre. nō aues celi. sed queruntur pigmenta. parantur aromata a nutriuntur altilia. capiuntur obesa que studiose parantur ante coccos. que laute pparantur officio ministrorū. Alius tundit et colat. alius confundit a conficit. substantiam conuertit in accidens. naturam mutat in famē vt saturitas transeat in esuriem. reuocat appetitū ad irritandū gulam nō ad sustentandū naturam. non ad necessitatē supplendam sed ad auiditatē explendam. ¶. Item gule vicium assimilatur coriādro propter quinq. Primo quia eius semen quod est minutum et cādidum in vino dulci datum homīes ad luxuriam promores facit. Similiter gula per splendidum cibum et dulcem potum inclinat ad luxurie actum Ieronim⁹ in quodam sermone. Semp saturitati iuncta lasciuia est. vicina sunt sibi venter a genitalia p membrorum ordinē ordo vicinorū. ¶ Secundo quia si quis de coriandro mmis accipit amentiam et frenesim incurrit. Similiter per superfluitatem gule. a precipue ḡntum ad potum homo per ebrietatē efficitur velut amens et frenetic⁹. Nā sicut dicit Petrus raueñ in q̄dam sermone. vbi regnat ebrietas ratio exulat. intellect⁹ obtundit. consilia deuiant. iudicia subuertūtur. ¶ Tercio quia hec herba cum suo semine cambus venenosa existit. Canes enim contra lupos latrantes et linguam mendacialem habentes predicatores sunt quib⁹ gule vicium precipue est nociuum. Vnde dicebat Apost. i. Corinthēo. ix. Castigo corpus meum et in seruitutem redigo. ne forte cum alijs predicauero ipse reprobus efficiar. ¶ Quarto quia coriandrum in cibo sumptum calefacit a somnum inducit. Similiter gule vicium inducit somnum corporis. et somnolentiam id ē pigriciam mentis. in hec. xix. Comedit et bibit et turpiter obdormiuit. ¶. Quinto quia hec herba licet integra sit odorifera tamē fricata manibus fetida fit. Sic etiam gule materia. scilicet cibus ḡuis primo odorifer⁹ a optime sit paratus. postea tamen efficitur fetidus in exitu de ventre. Et ideo sicut dicit Algazel. Cuiuscunq; cura vel sollicitudo versatur circa id qō ventrem ingreditur. eius valoris ē quod inde egreditur.

¶ Capitulum xxix.

Humilis homo a dulcis feroc̄itatez mitigat hominis superbi et crudelis Cuius exemplum apparet in ficu. quia si taurus ferocissimus ad arborem ficus ligentur protinus ac repete manuescē

cõprobantur. Per ficuz enim que habet interius lacteum humorẽ & vnctuosum. & exterius poucit dulcem fructum. Intellige hominẽ qui intus habet mentẽ humilẽ. extra vero conuersationem mitem. sicut cristus dixit Mat. xi. Discite a me quoniam mitis sum et humilis corde. Nam lacteitas interioris humoris designat humilitatez mentis. ex eo q lac esse consueuit cibus puulorum. qui gerunt typum humilium. sed dulcedo & mititas fructꝰ exterioris mansuetudinem signat opis et conuersationis Et hec duo bene iuicem conueniũt. quia sicut dicit Hugo de sãcto victore libro. in de claustro anime Cõiungi oportz mel humilitatis cum dulcedine mãsuetudis. qz sic mel decorat i affectiõib⁹ medicine cũ omnib⁹ diuersitatib⁹ spẽz. sic & humilitatis dulcedine cõdiuntur oĩa genera virtutum. Sed vnctuositas humoris signat affectionez pietatis. Et ita patet. q ficus ꝛpresentat hominẽ puuz ꝛputatione. pium in affectione. mitẽ et dulcẽ in conuersatione. Sed per taurum accipe hominẽ elatum et ferocem. cui dicitur Ecclesiastici. vi. Non te extollas i cogitatione anime tue velut thaurus aĩe Nõ ergo mansuescit thaurꝰ ferox ad arborez sici ligatus. signat q superbus humili associatus mitigat Naz eius humilitas vicit illius ceruicositatem. eius pietas confidit illius crudelitatez. sed eius mititas lenificat illius asperitatem Vnde cassiodorus dicit super illud Ps. Humiliatus sum vsq quaq. Per humilitatem membra cristi sciunt dyaboli vicisse superbiam. Per hãc fideles supra ẽgna proficiunt. per hanc superbi tirãnici superantur. per hanc deiecti et infimi exaltãtur. per hanc ieternum martires coronantur. nec potest dici perfectus q̃ hac virtute est priuatus. Item humilitas in asperitatibus et tribulationibus magis excrescit et demonibus maxime inimica existit Unde assimilatur fraxino. que est arbor alta et rotunda vt pinea in locis altis et montanis crescẽs. cuiꝰ arboris tanta est vis vt serpentes eius vmbram matutinam vel vespertinam attingere non audeant Vnde si inter ignez et folia fraxini ponatur prius ad ignẽ q̃ ad folia fugere comprobatur. Tanq̃ igit̃ loca montana et aspera sunt aduersitatum et tribulationum cõtingẽtium discrimina. in quibus crescit fraxinꝰ. i. humilitatis virtus. quia tribulationes magis mentem humiliant. et ideo tribulatio et deiectio humiliatio vocatur. Unde Bernardi epistola. Tribulatio via est ad humilitatem. sicut patientia ad mansuetudinem. sicut lectio ad scientiam. Si lucẽ appetis humilitatis viã non refugias humiliationis. Umbra autez fraxini matutina est humilitas pẽitentis in iuuenili etate. sed quasi vespertina est humilitas penitentis tardioris etate. et vtrã q infernales serpẽtes id ẽ demões odiunt & detestantur Umbra etiã matutina potest dici humilitas in prosperitate. sed vmbra in vespere est humilitas in aduersitate.

Quamlibet autem humilitatem serpẽs id est dyabolus tantum odit q ipse pro se potiꝰ vult eterno igne gehenne cruciari. q̃ ipse elegerit penitendo humiliari. Unde ipse dixit beato macharío. q in re nulla alia superabat eum msi i humilitate. quã nullo mõ poteãt hrẽ

Item humilitas assimilatur bdel
lio. Primo ratione coloris. quia se
cundum Plinium bdellium est ar
bor nobilissima. nigra in foliis. et
ligno oliue simillima Similiter hu
militas penitentis profert folia id
est verba de se quidem nigra. id ē
sui despectiua et accusatiua. Nam
iustus. i. hūil prior est accusator sui
Prouerbiorū. xviij. Nomine enim
iusti siue iusticie quandoq; signifi
catur humilitas. secūdum illud Ma
thei. xxx. Decet nos implere ōnem
iusticiam. i. omnem humilitatem.
C Secundo ratione humoris. quia
bdellij lacrima siue gutta est trās
lucida. gustu amara. bene odorife
ra. sed maxime aromatica quādo
est vino infusa. Sic lacrima humili
tet penitentis est amara. quia mē
tem perturbat. est etiam lucidissi
ma. quia mentem serenat. est odo
rifera quia deum delectat. est aro
matica et medicinalis. ḡa morbos
viciorum sanat. // Tercio ratione
vigoris. Vigent enim in tali gum
mi bdellij mirabiles virtutes. Nā
valet contra apostemata. tā etiā
interiora q̄ exteriora si fuerint ex
eo peruncta. Habet etiam substan
tiā glutinosam constrictiuam et at
tractiuā. et ideo multum stringit
dissenteriam ex acuta materia fac
tam. et etiam fluxum ex fortissima
farmacia. morsibus etiam reptiliū
occurrit. Sic humilitas penitentis
apostemata interiora. i. peccata cor
dis. et exteriora. i. peccata carnis
curat. et purgat fluxum dissenteri
e et farmacie. i. p̄nitatem peccādi
siue sit ex p̄pria īclinatione siue ex
exteriore timore refrenat. // Item
morsus reptilium id est detractorū
verba curat. // Item humilitas as
similatur cassie. Primo p̄pter locū
generatiōis. quia nascitur cassia
in locis aquosis vbi multū crescit.
et bonū odorem reddit. Sic humili
tas nascitur in cordibus eorum in
quibus est aqua vere sapiētie. di
citur enim Prouerb. xvi. Vbi hu
militas ibi sapiētia. vel quia nasci
tur humilitas i aqua tribulatiōis.
et crescit in aqua cōpunctionis. et
reddit etiam deo bonum odorem.
Vnde multum est deo grata Can.
i. Nardus mea dedit odorem suum
Nardus enim que est herba breuis
adhuc humilitatem signat Ihero.
Nichil est q8 nos ita hominibus ḡ
tos et deo facit q̄ si vite merito ma
gni humilitate vero infimi simus.
Glosa tamen super. Ps̄. dicit. q̄
cassia que crescit in aquis est fides
que crescit in baptizatis. // Secū
do designatur humilitas in cassia.
p̄pter fuscessum varij coloris dicit
enim plinius q̄ cassia primo cane
scit. secundo rubescit. tercio nigre
scit Sic humilis canescit per prudē
tiā. quia senes et eam p̄pter experi
entiam longi temporis cōsueuerūt
esse prudentes. Item rubescit per
penitentiam. et nigrescit per com
passionis tristiciam que est quedā
mentis nigredo et obumbratio //
Tercio p̄pter modum p̄bationis.
quia bona cassia p̄batur p odorē.
per colorē. et p vigorē. Nā cassia
nobilis ē sūdulcis et acuti saporis.
et iocundi odoris. et subnigri colo
ris. et ponderis grauioris. et max
ime laudatur que de facili nō fran
gitur. sed p̄mo flectitur. Similiter q̄
vere humilis est habet dulcedinem
in conuersatione. odorem iocundū
in fama et opinione. et sūnigrum
colorem in sua despectione. Quia
claritatem suam non ostendit sed
abscōdit. Nec frangit tribulatione

qñq; sed flectitur ꝑ passiõne a discretione. ℣ Quarto per effectũ curationis. quia cassia reuma purgat. cerebrum & capitis cõfortat. et fetorem oris amputat. Sic hũilitas pñe reuma. i. peccati fluxum purgat. cerebrum. i. sensum cõfortat. quia humilitas reddit hominẽ magis sensatum. i. sapientẽ. Item fetorem oris. i. iactantiã sermonis amputat. quam homo discretus odit sicut nauis fetorem. eo ꝙ laus in ꝓprio ore fœdescit. et ideo odor fame pereditur ꝑ iactantiã commẽdationis ꝓprie. sicut narrat Valerius maximus de Mario. ꝙ cum multa fecisset vna sui iactatione gloriam fame perdit. et quia sibi ꝓsumpsit asscribere quod ex ore alieno debuerat captare. publice commendationis vota demeruit. ℣ Item hũilitatis clausura dẽt se homo mire post ꝯ diuinas cõsolationes recepit. Cuius exemplum est in elitropia. que scilicet est herba que in solsticio estiuali florere incipit. Vnde solsequium vocata est a latinis. eo ꝙ sole oriente flores suos aperit. sed ipso occidente iterum se recludit Tunc enim sol cristus q̃si alicui oritur quando scilicet ei cõsolationis sue lumen infundit. a tũc debet homo q̃tum potest flores suos. i. affectus deo aperire Tunc autem sol ei occidit: quando ipsa cõsolatio transit. et tunc debet se homo sb custodia humilitatis claudere. nẽ latro. i. vana gloria subintret Vnde dominꝰ Mat. xvij. post trãsfigurationem descendens de mõte mandauit discipulis dicens. Nemini dixeritis visionem. ℣ Item humilitas sicut dicit Cassiodorus assimilatur ysopo. Primo ratione stature. q̃a est herba breuis et modi

ca. qui a videlicet humilis est modi cꝰ in sui reputatione Vnde Gre. dicit. ꝙ humilitas vera est qua q̃s de se parua estimat et bona alteri⁹ sine inuidia et liuore cõmendat. Item homo humilis est breuis in locutione Vnde sc̃m beatum Bene. in regula sua. Vnus de. xij. q̃ibꝰ hũilitatis est pauca et rationabili a verba loqui & non in clamosa voce. ℣ Secũdo ratione inherentie. quia ysopus in petra petrosa crescit in radicibus petre solide se infigẽs Similiter humilitas crescit i terra petrosa. i. in aia amore cristi solidata. Vnde humilis homo mediante caritatis radice solide petre. i. xp̃o i her et. ij. Re. xxij. Dominus petra mea et robur meum. ℣ Tercio ratione efficacie. quia pulmonem & omnia vicia pectoris ex causa frigida purgat. si scilicet cũ ficubus siccis in vino coquatur. In pulmone sicut dicit cassiodorus sunt inflationes superbie quã purgat humilitas. et purgat pectus. quia cohibet inflãmatiões ire. ꝑcipue sociata cũ vino caritatis. & sicu dulci sꝙ manfuetudinis Ps̃. Asperges me domine ysopo et mundabor ℣ Item̃ humilitas assimilatur aneto. Primo quõ ad partium pluralitatem Nam anetũ est herba hñs radicem semen et herbã. In quibus triplex hũilitas designatur. Nã radix est humilitas cordis. herba humilitas oris. semẽ humilitas opis. ℣ Secũdo quo ad virtutis multiplicitatẽ. Habet enim radix aneti viridis vtutẽ apertiuam. ventositatis et inflationis extenuatiuam. et tortionis ventris mitigatiuam. Simili etiaꝫ modo humilitas cordis que est vt radix deo mentem aperit. et ad eius gratie susceptionem ꝑparat et

dispo mit· ventositatem vane gl̃ rie et inflationem superbie expellit· et torsionē ventris .i. turbationē a indignationem mentis excludit·

¶ Tercio quo ad valoris varietatem. quia radix aneti viridis alicuius est valoris· eo q̃ cōpacta diuidit· calculum frangit· et singultuz ex plenitudine abscindit· Sed post q̃ fuerit radix aneti siccata nullius est ponderis· Tunc autem radix aneti .i. humilitas cordis est viridis quando nutritur et fouetur humore diuini amoris· et tunc timor dei mentem humilians cor frigore peccati opactum per opunctionem diuidit· calculum .i. duritiam peccati frangit· et singultum .i. indignationē superbam a turbationez repellit Sz̃ rēota viriditate dīi timoris tunc siccatur .i. euacuat humilitas mentis. ita vt nullius sit valoris l̃ virtutis ¶ Item humilitas otinet grām ne defluat sic̃ psillium dz̃ cōtinere vinum· Nam si psillium misceat vino calor vini pellit frigiditatē psilly ad superficiē· a viscositas eiz pellit viscositatē eiz in circuitu· a nō exibit vinum etiam sine vase· Similiter humilitas reddit hom̃ez circumspectum vt non effundatur gratia eius per aliquaz fatuitatē· propter quod dicit Gregoz· Qui ceteras virtutes sine humilitate congregat quasi puluerem in ventuz portat·

¶ Capitulum· xxx·

INconstans homo assimilatur sicomoro· Sicomorus enim est fatua ficus· in foliis moro similis· Et dicitur a sicos quod est ficus a moros quod est fatuus quasi fatua ficus. De qua dicit Ysaias· Ego q̃ fructus facit sz̃ dulces· sed nunq̃ ad maturitatem

venientes Quasi autem fatua ficz est hominis instabilis animus Vnde Ecclesiastici· xxvij· dicitur Stultus autem vt luna mutatur· Vnde licet aliquos fructus .i. bona opera facere incipiat· in eis tamen vsq̃ ad maturitatez .i. vsq̃ ad finem debitum non perseuerat· ¶ Item inconstantes a imperseuerantes qui bona incepta non continuant assimilantur lactuce· Nā lactuca quādo est tenera et iuuenis habz multas et magnas virtutes· quia cuz sit frigida et humida temperate et subtilis substantie a facile digestibilis· stomachi calorem sedat· sanguinem bulientē refrigerat· sitim̃ p̃ neitatem placat· capitis dolorem ex fumo colerico sanat· In masculis veneris motum refrenat· lac in mulieribus multiplicat· et sāguinem augmentat· et in qualitate perfecta bonum sanguinem generat· Sed quando antiquatur et indurat humiditas minium amaricatur Quare ex eius vsu sanguis pessimus generatur· et virtus ex ea visiua debilitatur· Nam ex sua ponticitate sensum animalem mortificat· et naturalem spiritum suffocat· Vnde talis lactuca generat volentibus plurimum est nociua· Hec omnia dicit Ysaac in dictis particularibus· Eodem modo quidaz a principio fue conuersationis vt in iuuentute sunt optimi· et videntur magnas virtutes habere et multas· qui postea in processu in senectute efficiuntur pessimi· a indurantur in malis· vt efficiantur plenis multis et magnis viciis Apostoloz ad Gala· iij· Cum spiritu ceperitis nunc carne consummamini·

¶ Caplm. xxxi·

Intentio assimilatur radici Primo quia radix est totius herbe vel arboris principium. Et sic intentio est principium totius verbi vel operis. Intentio enim est ipsius finis. Finis enim licet sit vltimus in opere. est tamen principium in intentione. quia finis mouet agentem vt dicit Phūs Vnde finis dicitur causa causarum. Secundo quia radix experit latibulum Nam radix q̄ diu sub terra latuerit nutritur et proficit. Sed si euulsa fuerit moritur et arescit. Ita intentio si cum humilitate latuerit opus bonum nutrit et crescit. Sed si per ostentationem euulsa fuerit ab humilitate extinguitur et deficit. Vnde Gregorius dicit. Sic opus sit in publico vt semper intentio maneat in occulto. Tercio ratione effect?. quia radix est inicium bonitatis et malicie arboris causatiuū. Nam bonitas et malicia radicis ad ramos ascendit. et sepe apparet in fructu et flore qualis est humor in radice. quia nō potest aliū humorem ramis infundere q̄ in se habet. Sic etiam bonitas et malicia operis ex intentione procedit Apostolus. Si radix sancta et rami sancti. Roman. xi. Luce. xi. dī Si oculus tuus. i. intentio fuerit simplex. totum corpus tuum id est opus lucidum erit. et si oculus tuus neq̄ fuerit etiā corpus tuum tenebrosum erit. Ambro. Intentio tua operi tuo nomen imponit Gre. .i. Mora. Si semel cor intentione corrumpitur sequentis actionis meditatas et terminus ab hoste callido secure possidetur. quoniam totam arborem sibi fructus ferre cōspicit quam venenū dente in radice vicia uit Capl̄m. xxxii.

Hypocrita assimilatur arundini. Primo quia arundo in arena radicat. quia sc̄z hypocrita radicem amoris habet in terrenis. Illud enim q̄ in arena plantatum est vel fundatum tria timet. scilicet ventum pluuiam et flumen. vt habetur Mat. vi. Per ventum qui ab aere procedit a vemit intelligitur temptatio demonis. qui in aere cōmoratur. per pluuiā que de celo descendit intelligitur aduersitas que a deo venit. per flumē quoq̄ quod per terram fluit intelligitur persecutio quam tirann? infligit. Ex quo patet q̄ ille est vt arundo in arena fundata. qui vel vento temptationis frāgitur vel in pluuia aduersitatis per impatientiaz corrumpitur. vel flumine mūdane persecutionis eradicatur. que oia contingunt hypocritis. Secundo quia arundo a vento agitat Mat. xi. Sed quid existis videre arundinē vento agitatā. Sed hypocrita est inconstans. q̄ modo vento aduersitatis inclinatur ad iracundiam. modo vento ꝓsperitatis erigitur in superbiā Ja. i. Vir duplex animo inconstans ē in oībus vys Tercio q̄ arundo medulle plenitudine nō solidatur Vñ est exterius pulchra et interius vacua Sic hypocrita nō habet solidit̄ et plenitudinem interioris gratie. sed solū pulchritudinē exterioris apparentie. Vñ dñs dixit Mat. xxiii. Ve vob̄ scribe et pharisei hypocrite. a p?. vos qui dem a foris petis hominibus iusti. Gregorius in Mora. Quid est vita hypocrite nisi quedaz visio fantasmatis que hoc ostendit in ymagie q̄ non habz in veritat? Quanto quia arundinis viriditas breui tēpore terminatur. Nā cito crescit

et cito arescit. Nam arundo ab aridi
tate nomen accepit. Sic ypocrite gloria parum durat. Cito enim
crescit et cito decrescit Job. xx.
Gaudium ypocrite ad instar puncti // Quinto quia arundini manu
imitentis perforatur. quia scilicet
ypocrita decipit et ledit adherentē
sibi Ysaie. xxxvi. Ecce confidis super baculum arundineum confrac
tū cē. // Item ypocrita penitentia assimilatur umbre nucis. Nux
enim facit umbram in apparentia
gratam. sed in existentia et effectu
nocuam Unde nux a nocendo est
dicta. qa rebus nocet cuius umbra
Unde ipsa est dormentibus sb ea
nociua et multarum infirmitatuz
generatiua. Similiter ypocritarū
penitentia licet in apparentia exteriori videatur pulchra. tamē intus
tecus est mala et multorum vicio
rum in homine generatiua Math.
vii. Veniunt ad vos in vestimētis
ouium. intrinsecus autem sūt lupi ra
paces Uū ypocrisis est umbra mortifera. de qua Lu. ꝑmo In umbra
mortis sedent

¶ Capitulū. xxxiii.

IUstus assimilatur palme. Primo quidē quia palma
in radice inferius habet a
speritatem Et similiter iusti hnt
asperitatem laboris Apost. ii. Co.
xi. In laboribus plurimis cē. // Secūdo qa superius in coma habz
venusta tem. scilicet quia iusti supius in celo habent venustatem et
pulchritudinem glorie immortalis
Dō. Justꝰ ut palma florebit in do
mo domini. Tercio qꝝ palma i fructu habet tarditatem. Nam cū difficultate et tarditate puenitur ad
eius fructum. Nō enim ante centū
annos fructum facit. et tunc ꝑcio
pfecte vires accipit vt fructificare
possit. Unde quanto palma est antiquior tanto eius fructus est melior. Hoc autē significat. quia iusti
viri post diuturnitatem laboris p
uenient ad fructum consolationis
Ja. v. Ecce agricola expectat preciosum fructum cē. et quanto diutius expectant tanto copiosorez re
cipiunt fructū mercedis.

¶ Capitulū. xxxiiii.

LAcrima penitentis assimilatur succo aloe. ¶ Primo
ratione materie. dicitur e
nim aloes succus. qui ex quadaz
herba exprimitur. ad ignez decoq
tur. et postmodum ad solem dēpo
nitur vt siccetur. Hic succus est la
crima penitentis. que ex amara her
ba. i. compunctione exprimitur. a
ad ignem interioris doloris decoq
tur. sed sol' calore. i. caritatis ardo
re siccatur. quia cuz timor est in a
morem xpi ouersus. iam lacrime
timoris et doloris siccātur. i. cessāt
et restringuntur. quia in quadaz
securitatis fiducia anima solidat.
Et hmōi lacrimas significauit Jo.
n. aqua in vinum cōuersa. Unde
Bern. dicit super Can. Illas lacrimas vere in vinum mutari dixeri;
que fraterne ꝑpassionis affectu in
feruorem prodeūt caritatis. ꝑ qua
etiam ad horam tui ipsius immemor
sobria quadam ebrietate videris.
Unde patz qꝝ aqua in vinum ouertitur. quādo siue timor de seipso si
ue dolor et luctus de proximo prodit in caritatis affectum. // Secun
do ratione excellentie. quia tanto
de sui natura penitētis lacrima debet esse amarior quanto plꝰ habet
de fetore peccati. Et ideo simplicit
loquendo lacrima penitentis tanto
dulcior et melior est quanto minus

amara & fetida. i. quāto minus habet de amaritudine materia siue causa. i. de fetore peccati. ¶ Tercio ratione efficacie Nam lacrima pententis omne peccatum abluit. qđ significat efficacia aloe quia aloes licet sit amarum tamen est multipliciter salutiferum Primo quia visum clarificat. qđ cōpetit lacrimis penitentie inquātum purgāt viciū auaritie. que mētis visū obscurat sicut puluis terre oculos corpis. Dē Repleti sunt qui obscurati sūt terre. i. ex effectu terrenorū. ¶ Itē aloe ab yropisi pseruat et in principio curat. qđ competit lacrimis pēnitētie inquātum mētem humiliant & tumorem siue inflationē superbie curant. ¶ Item aloe melācoliā mūdificat. qđ cōpetit lacrimis pnie ipīū purgant viciū accidie. Item aloe caput a dolore releuat. qđ competit lacrimis penitentie in quantum expellūt viciū inuidie. q causat capitis dolorē. i. mētis tristiciam. q. inuidia est tristicia in alienis bonis vt dicit Phūs Item aloe colerā purgat. et hoc competit pnie inquantum mitigat vitium ire ad quod valde colera inclinat. Item aloe membrorum genitalium vlcera sanat si eius puluis cum melle fumatur. quod lacrime penitētis prestāt dum vitium luxurie curāt Item idem puluis aloe cum mele vermes ventris necat. Et similiter lacrima humilis penitentis cū deuotione mentis necat vermes ventris. duz gule inordinatos motus siue appetitus restringit. Omnia namq; ista apparent in penitente postq̄ bene ablutus ē lacrimis penitentie Et ideo. Cassiodorus dicit super Psalmos. Fuerunt michi lacrime mee panes die ac nocte duz dr̄ per michi singulos dies vbi a ē. q̄ fletus est cibus animarum. corroboratio sensuum. absolutio peccatorum. refectio mentium. lauacrū culparum. ¶ Item lacrime penitētis amaritudinem conscientie conuertunt in dulcedinem gratie. cuius exemplum est in lupinis. que cum sint legumina amara per maceracionem in aqua efficiunt dulcia sic dicit Ysaac. Similiter aqua lacrimarū amaritudinē peccati conuertit in dulcedinē gaudij Dē Euntes ibant & flebant mittentes semina sua. venientes autē venient cum exultatione & ē Ber. super. Cañ. Lacrime penitentium vinū sunt āgelorum. quia in illis odor vite. sapor gratie & gust⁹ indulgētie. sanitas ē dēūtis innocētie. reconciliationis iocūditas. & serenate conscientie suauitas Itē lacrima oppūctionis causat effectū dilectionis & patientiā tribulationis. ex exēplū apparet in pino Nā arbor pini ē per fudorē siue lacrimā picis generatiua Et iterū de pino in germania gignitur lacrima que dū fluit calore vel frigore indurescit & gēmā facit. quā esse electrū Ysi dicit Sic lacrima oppūctionis dū mentem & affectum accendit generat piē. i. glutinum dilectionis. & dū amor lacrimas emittit ipsa aia amplius inflāmatur calore amoris diuini & frigescit ab amore mūdi. & sic solidatur & firmatur & vertit lacrima amoris in gēmā patientie et fortitudinis ¶ Itē lacrima veri penitētis aias a malis opibus refrenat & in bonis opib⁹ fecundat Cuius exēplū apparet in puero. cuius fletus vt dicit ipse Diascorides et etiam Ga. cet. valet contra vomitū sāguinis Vnde hunc solum Ypocras. dixisse dicit quidā sanguinē vomēti. Valz

etiam contra sterilitatem si a pu
ellis sepi? coēdoatur · Quasi ergo
porri fuce? ē pītētis flet? · q̄ sāgui
nis vomitū .i. pcī fluxū restrīgit ·
et sepi? a pmītēte fus? aīam a vo
mis operib? sterilē ad eorum feun
ditatem reducit ·

¶ Capl'm · xxxv ·

Mali homines assimilātur zi
zanijs · ℣ · Primo p aspec
tū decptiuū · q̄ zizania .i.
lolium que ē feminini generis ī sin
gulari . & neutri in pluāli vt dicit
Ysido · iter triticū nascitur · nec q̄
diu in herba est a tritico plene di
scernī ē Et ideo decipit aspiciētes
vt putetur esse triticū cum sit loli
um Vnde ei assimilantur ypocrite
qui inter bonos cōuersātes et boī
tatis et sanctitatis speciem extrī
secus ostēdentes credūtur esse boī
cuz sint mali Vnde q̄ diu sic viuūt
zizania in herba similis tritico se o
stendūt · ℣ · Secundo ꝓpter conso
rtium infectiuū · quia zizania triti
co mixta aliquādo ipsum suffocat
nisi ab eo cauti? sepetur · Et simili
ter plerūq; ypocrite in bonorū col
legio īmixti commorantes infi
ciunt quosdam simplices · et ad su
as eos nequicias occulte seducen
do pertrahentes spiritu aliter eos
suffocant · ℣ · Tercio ꝓpter iudicij
dilationem · quia em̄ ꝓpter similitu
dinē quā habere zizania cū tritico
videt̄ · sepe duz zizania euelli credi
tur triticum p ea euellit̄ · est sepati
o prorogāda q̄ diu sunt ita simili
a vt cognosci nō possit · a tpe mes
sis zizania colligūt̄ p fasciculos dpo
nūtur a igni tradūtur · triticuz au
tem in horreum recondit̄ur · vt ha
bet̄ Mat . xiij · Ex quo hēt̄ q̄ mali
tolantur q̄ diu sunt occulti vl q̄
diu extirpāi nō possūt sine piculo
tritici .i. sine scāndalo bonorū a dāp
no · Sed adueniēte messe diuini iudi
cij · tūc fiet vniuersal' sepatio ma
lorū a bonis · a ad modū zizaniorū
mali alligabūtur fasciculi ad cōbu
rēdū igni · q̄ scz in igne gehenne si
miles associabūtur similib? · vt ea
dem eos vtineat pena quos similis
tenuit culpa · Sed triticū .i. bonorū
collegium recondetur in horreo ce
li · ℣ · Quarto ꝓpter effectū nociuū
Nam zizania habz vim acutā quo
dāmodo venenosam inflatiuā a vē
tosam · Vnde ebrietatem inducit ·
mentem pauit et caput ledit · pa
nem cui admīstetur inficit De quo
si quis comedat in magna quan
titate nō solū eū grauiter ledit , &
etiā occidit · Igitur in quātū habz
vim acutam representat vicium a
cutie · q̄ acuti sunt valde acuti ad
decipiēdum Vnde Ps̄ · Sicut noua
cula acuta fecisti dolum · In quan
tum vēo habet vim venenosam si
gnificat luxuriam que est venenū
aspidū insanabile vt dicitur Deu
tēo · xxxij · In quantum vero habz
vim ventosam et inflatiuam signi
ficat vanam gloriam siue superbi
ā Pro · x · Qui imitatur mendacijs
hic pascit ventos · In quantum ve
ro ebrietatem īducit significat vi
cium gule · Cōtra q̄ dicitur ad E
phe · v · Nolite inebriari vino a q̄ · In
quantum mētem ledit et caput
percutit significat iraz que caput
rationis perturbat et claritatem
mentis obfuscat In quantum aūt
panem inficit significat accidiaz ·
que gustum anime ledit et spiritu
alem panem verbi insipidum red
dit Sed inquātū gr̄uiter ledit a oc
cidit significat inuidiā · q̄ iuidētez
corpaliter a spiritualiter occidit Job
v · Paruulū occidit inuidia

¶ Capitulum·xxxvi·

Manſuetus non probatur· cui nulla iniuria dicti vel facti irrogatur· Arbor enim que nullo vento flante agitatur ꝛ̄ propterea immobilis reputatur· Sic nec lignum quod non arderet absente igne diceretur incombuſtibile Eodem modo nō debet homo manſuetus apellari dum nulla iniuria fit ei· Vnde Ber. dicit· Sunt quidam mites dum michil fit eis vel dicitur niſi pro eorum arbitrio· Patebit autem quia longe ſunt a manſuetudine ſi leuis oriatur occaſio·

¶ Item mitis homo ⁊ deuotus linguas maledicorum pungentiū non formidat Cuius exemplum eſt· q̄ malue fucus oleo admixtus tāte virtutis eſſe dicitur· vt ſi quis eo perunctus fuerit a puncturis apum et aranearum et ſcorpionū tutus fiat· ſicut dicit Plin⁹· Malua em̄ que eſt herba mollis manſuetudinē ſignat· Vnde malue fucus eſt manſuetudinis vtus· cui ſi admixtū fuerit deuotionis oleum· ita cor bonis limēdo corroborat· vt neq̄ apum· i· pūgitiuorum qui aculeos figunt· neq̄ araneaꝝ· i· īpiorum q̄ tela texunt ⁊ venenum ferūt· neq̄ ſcorpionum· i· detractorū qui· et eo peruſi ūt puncturas linguaꝝ formidet· Vnde Gregorius ſup Eze· dicit· Cū lingue detrahētiuꝝ vel obprobria irrogantium corrigi neq̄ūt equanimiter per ōmia toleranda· nec obtrectationis ſermo timēdus eſt· ne dū peruerſorum lingua me tuitur recti operis via deſeratur·

¶ Iracundus autem homo ſimilis eſt ligno ſpinoſo quod pungit amplectentem ſe· Nam licet homo amet omnes arbores que ſunt i orto ſuo· ſpinoſas tamē declinat et fugit ne lacerent eum· Sic licet ōnes homines ſint amandi· familiaritas tamen iracundorum declinanda eſt Prouerbior⁹ xxij· Noli eſſe amicus homini iracundo·

¶ Capitulū·xxxvij·

Maria mater domini aſſimilatur cedro Eccī· xxiiij· Quaſi cedrus exaltata ſū in libano· Sunt enim duo genera cedrorum· quia ſunt cedri que naſcuntur in libano que ſunt valde procere et odorifere· quarū odor fugat ſerpentes· et interficit vermes· Libanus autem vbi naſcuntur candidatio interpretatur· Alie ſunt cedri maritime· que ſūt parue ſed fructuoſe· quarum poma cedrina triplicem habent ſubſtantiā Prima eſt calida· media temperata· vltima frigida· Per vtranq̄ cedrum beata maria ſignificatur· Ipſa enim inſtar prime cedri fugat ſerpentes· i· demones· extinguit vermes· i· prauas cogitationes· ⁊ reddit candidas mentes· Similiter inſtar ſecunde cedri fructum protulit benedictum ſcilicet criſtum· in quo fuerunt tres ſubſtantie· ſcilicet deitas aīa et caro· Prīa ſcz deitas eſt valde calida· quia oīm vitiorū conſumptiua· et oīm ſanctorū cordiū inflāmatiua Heb· xij· Deus nr̄ ignis conſumens eſt· Media ſcz aīa fuit valde temperata· q̄ omnes vtutes in ea ſuū mediū tenuerūt· et illa nū q̄ declinauit ad aliquod extremū Vltima ſcilicet caro fuit frigida· q̄ fuit ab omni cōcupiſcentia penit⁹ aliena· ¶ Idē aſſimilatur cipreſſo Eccī· xxiiij· Quaſi cipreſſus in monte ſion· Nam cipreſſus dicitur eſſe arbor tota medicinalis· ſcilicet in cortice folijs et fructu· Quia quicquid in vgine extitit totū vtuoſuꝝ

et medicinale fuit. et cortex. i. exterior conuersatio sancta. et folia .i. vba fiauia. a fructꝰ .i. opera vtilia. ℣. Item assimilat cynamomo Eccĩ. xxiiij. Sicut cynamomum aromatizans odorem dedi. Nã hec plãta est sicca calida et aromatica Ipsa em̃ beata virgo fuit sicca in carne per temperãtiam et parcitatem Calida i anima per feruorem et caritatem. et aromatizans i vtroq; per munditiam et puritatem. ℣. Item assimilatur nardo Can. i. Nardus mea dedit odorem suũ. qꝺ dicit eccĩa de beata v̄gine. Quia nardus est herba modica et calida odorifera et spicosa. Similiter maria fuit modica per humilitatem. cum dixit. Ecce ancilla domini et ẽ calida per caritatem. odorifera p̄ puritatem. et spicosa per feunditatem Nam spica quam produxit ista nardus fuit dominꝰ ihesus cristus Spica enim nardi vt dicit Dyascor. habet virtutem confortãdi cerebrum sez naribus applicata Item confortandi stomachum. quia valet contra stomachi debilitatem. Item confortat cor. quia valet contra cordis defectum. In cerebro est sẽsus. in stomacho appetitus. sed in corde amoris affectus Cristus ergo quasi spica nardi sensum nostrum confortauit per fidẽ. appetitum excitauit per spez. affectum inflammauit per caritatem. docuit enim nos cognoscere diuina. appetere supernа. diligere ea. vel quia docuit nos in deuz credere. de deo confidere. et deum diligere. ℣. Item nota qꝺ nardus siue spica eius masticata humorem lingue desiccat Item surditatem aurium sedat. et quia est incisiua a diuisiua vsq; ad intima penetrat Vnde et lapidem frangit. Et hoc petit beate marie. q̄ suo exemplo nos docuit linguam otinẽ. aures deo aperire. et gladio doloris aiaz penetrare. Siquidez ipsa pauca et rationabilia verba dixit. aures angelo diligenter aperuit. a tpe passionis filij sui eius animam gladius doloris ptrãsyt. In primo docuit nos humorez lingue desiccare .i. lubricitatem loquacitatis refrenare. In secundo circa dei verba auricum cordis surditatem fugare. ne forte dicatur nobis. Aures habẽt et non audient Sed in tercio docuit nos gladio verbi dei vel dolore contritionis animam perforare. ita vt lapis. i. vt cordis duricia frangat. ℣. Item assimilatur oliue. scdm illud Eccĩ. xxiiij. Quasi oliua speciosa in campis. Primo quia oliua in arbore siue ligno habet soliditatem. Nam lignum olive est cõpacte soliditatis. imputribil' puritatis. et in medulla multe humorositatis. Nam beata virgo fuit cõpacta et solida in fide. imputribilis a purissima in carne. a plena humore gratie in mente. scdm illud Lu. .i. Aue gratia plena a ẽ. ℣. Secũdo quia oliua habet in frõde viriditatẽ Nã folia olive sẽper virẽt Sic folia marie sẽper fuerunt viridia. i. vtuosa. In oi em̃ verbo suo vigor vtutis apparuit. siue vtutis prndẽtie in iq̄rendo. sicut qñ dixit ãgelo. Quõ fiet istud a ẽ Lu. i. siue hũilitatis in assentiendo. vt ei dixit. Ecce ancilla dñi ae. siue deuotionis i laudando. vt ei dixit. Magnificat anima mea dñm a ẽ. siue dilectionis in cõq̄rendo. vt ei dixit. Fili qꝺ fecisti nob' sic siue pietatis i opatiõe. vt ei dixit. Vmũ nõ habent ae. ℣. Tercio quia oliua habet in

flore suauitatem · Nam eius flores suauiter redolēt Flores marie fue rū t eius mores qui odore honestatis plurimum redolebant · Naz tā ta pollebat beata maria morum honestate · vt solū in eius aspectu omnis ab aspiciente temptatio · si cut testatur Iheromimus fugaret

¶ Quarto qz oliua habet ī fructu vnctuositatem · Et nota qz olive quanto sunt nigriores exteri9 tanto et ipse sūt maturiores interius · et ad exprimendum ab eis oleum sūt aptiores · Similit fruct9 .i. operationes marie q̄uis essent exterius nigre .i. per apparentiam humiles · tamē interius vnctione deuotionis et gratie erant plene Vnde marie vginis opera fuerūt nigra per humilitatez · a vnctuosa per pietatem · ¶ Quinto quia oliua in liquore habet vtilitatem Nā liquor olive est oleum Cuius vsus est multum vtilis mortalibus Nā oleum vt dicit Ysidor9 ē in pabulū luminis in medelam vulneris · et in refectionem esurientis Nam ī lucerna ponitur ad ignē nutriendū · languidis membris apponitur ad medelam · et cibis additur ad comedendum Oleum ergo olive est misericordia a pietas marie Nam ipsa illuminat tenebrosos lyes ī dei agnitiōe Vñ mater agnitionis vocat Eccī · xxnn · Ipsa curat languidos solidādo ī dei timore · Nā timor dñi expellit peccatū quod ē lāguor anime · Vnde etiā ipsa dicitur mat timoris · Itē ipsa etiā cibat et nutrit sibi deuotos multiplici ysolatione · Vnde ipsa inuitat eos Eccī · xxnn · Transite ad me ōnes q̄ desiderabilis me a a gnationib9 meis implemī

¶ Item beata maria assimilatur palme Cañ · vin · Statura tua assimilata ē palme · Primo qz palma habet radicis pfunditatem Dabz enim palma radicem in terra multū defixam · Sic beata maria habuit radicis pfunditatem .i. cordis profundaz humilitatē Luce .i. Quia respexit humilitatē ancille sue · ¶ Secundo quia habet stipitis firmitatem · Est em̄ truncus eius imputrib̄l firmitatis · Sic trūcus vginis .i. corp9 virginis habuit imputribilem firmitatem .i. incorruptibilem virginitatē · quia virgo ante ptuz et virgo post partū

¶ Tercio quia palma habet virotis perpetuitatem Nam diuturnis restituit folijs sine vlla successiōe e a conseruans tempore hyemis et estatis Similiter beata maria virorem fidei semper tenuit · et eam nū q̄ amisit · non solum tpe estatis .i. psperitatis · sed etiā tempore hyemis .i. aduersitatis sciz passiōis q̄ discipuli a alij fideles eaz poiderūt

¶ Quarto quia palma habet culminis sublimitatem quia est arbor magne procēritatis a altitudinis · sed cedri altitudinem ñ pertingit · quia beata virgo licet magnā habuerit altitudinem meritorum a etiam ōmorum · Vnde Eccleiastici · xxnn · Ego in altissimis habitaui · non tamen sicut cristus · a ideo nō peruenit ad altitudinem cedri id ē esti Eccī · xxnn · Quasi palma exaltata sum in cades ¶ Quinto quia palma habet fructus suauitatem scilicet dactili · cuius fructus tanto dulcior et sapidior esse probatur · quanto imediati9 solis radijs exponitur Canticorum · vñ · Ascendā in palmam et apprehendam fruct9 eius · Suauissimus autem fructus marie vginis ille ē de quo Elizabet ei dixit · Benedictus fructus ventris

Iste fructus fuit dulcissimus et sa
pidissimus. quia radys solis.i. di
uinis splendoribus immediate cō
iunct9 · ymo ipse est splendor glo
rie et figura substantie diuine · ¶
Item beata maria assimilat platano secūdū illud Eccī · xxnn Qua
si platan9 exaltata sum iuxta aq̄
¶ · Primo ratiōe dilatationis Est
enim arbor latitudine foliorum sic
dicta eo q̄ patula et ampla a plana
Nam platos greci vocant planu3
vt dicit Ysi Folia autem marie fu
erunt eius virtutes quibus oīa
ta fuit eius vita Et hec folia fue
runt patula per exemplum. a am
pla per meritum · a tamē plana.i.
humilia per despectum · quia quā
tumcūq̄ esset gratia a virtutibus
plena tamē semper se humiliabat
a despiciebat ancillam dei se vocās
V · Secundo ratione complexionis
q̄ plata n9 est arbor frigida et sic
ca · Quia beata maria fuit ab om
mi feruore auaritie frigida · a ab hu
more concupiscētie sicca · q̄ terre
na toto corde despexit a michil i se
concupiscentie habuit · V · Tercio
ratione curationis Nā folia platani
ad curandū causas calidas et hu
das infirmitatū fūt valde vtilia · q̄
humorem deficāt et calorem tem
perāt · Reuma restrīgūt et contra
tumorem calidum oculorū iuuāt ·
Nam folia marie fuerūt non tātu3
eius exempla · sed etiam verba · q̄
quādoq̄ ardorē auaritie tēpant ·
sic quādo dicit i suo cantico · Esuri
ētes iplevit ac · quādoq̄ vero hu
orem luxurie deficcant sicut quādo
dixit Angelo · quoniam virū non
cognosco · quandoq̄ vero fluxū reu
matum.i. cogitationū coartāt Nā
velut reuma capitis ad inferiora
fluēs ē cogitatio mētis ad inferiora
tendens · quā beata virgo filio vel
lo et exēplo ad superiora reuocat
et restringit dicens · Magnificat
anima mea dominum · Et exulta
uit spiritus meus i deo salutari me
o · im deo non in mundo Item con
tra tumorem.i. superbiam adiuuat
cum dicit Fecit potentiam in bra
chio suo a c̄ // Item beata maria
assimilatur virge // Primo ratiōe
nominis quia virga dicitur a vir
tute Nam virtus que latet in radi
ce se prodit in vigore virge Vnde
beata virgo recte virge assimila
tur i qua omnis virtutis perfecti
o reperitur Eccī · xxnn · In me om
nis spes vite et virtutis · In eius
etiam vigore ac fructu refulsit om
nis virtus radicis Radix enim ex
qua hec virga est producta · fue
runt patriarche · in quib9 quidā
gratie a virtutis fuit · totum in be
ata virgine eminentius apparuit
Vnde i eius natiuitate canēat ec
clesia euangelium beati Mathei ·
in quo scribuntur genealogie pa
triarcharum Nota etiam q̄ in vir
ga inuenitur triplex vtus · secun
dum q̄ virga componitur ex tri
plici substantia · scilz cortice ligno
et medulla Mediante ergo med
la nutritur · mediāte ligno sursum
erigitur · a mediāte cortice contra
omnes exteriores iniurias defēsat
In beata igitur vgine tāq̄ medul
la nutriens fuit eius interior gratia
de qua angelus dixit ei Luce.i. Ave
gratia plena Sed lignum erigens
pteplatio assidua Can · in. Que ē
ista q̄ ascēdit q̄si vgula ac̄ · Et no
ta q̄ vgula ex quo ascēdit semp sur
sū tēdit · et suā finitatē versus ce
lum dirigit · et quāto a terra rece
dit et sursum tendit tāto semper
subtilior fit Similit beata vgo sursū

tesidebat intentione et affectione Vnde Odilio clun⁹ in quodā sermone. Vnū quippe scim⁹ pro certo q̄ omnis marie vita et actio semp fuit in domino. Item sūmitatem .i. mentem ad celum dirigebat stiliz in oratione et contemplatione. et quanto a terra per despectionem recedebat tanto subtilior in otemplando erat. Tanq̄ cortex defensans exterius fuit ī beata virgine diligens sui custodia. ꝓpter quam Cantico. nn̄. vocatur ortus conclusus. Igitur ipsa fuit vt virga virtuosa. de qua ps̄. Virgam virtutis tue emittet dominus ex sion. ℣. Secū do assimilatur virge rone germinis. Nascitur em̄ siue germinatur ex virga flos. et flos ip̄e de virga egrediens virgam non violat sed fecundat. Virga em̄ nō accipit fecunditatis gratiaz nec germinādi potentiam ex aliq̄ semimis cōmixtione. sed solum a calore sol̄ et celesti rore. Similiter ex virga nostra .i. vgine beata egressus est flos etiſt⁹ incarnando et nascēdo sine vteri eius aliq̄ violatione Vnde sic est fecundata q̄ tamē nō violata. Nam et ante partum vgo extitit. et post partum virgo permansit Neq̄ em̄ ex materiali semine habuit gnandi potentiam. sed ex rore celestis gratie. et ex solis calore .i. spūs sancti opore Luce .i. Spūs sanct⁹ superuenīet in te. a vt⁹ altissimi obūbrabit tibi Ysaie. xi. Egredietur vga de radice esse. et flos de radice eius ascendet. et requiescet super eū spūs domini. ℣. Tercio assimilatur vge rōe culminis. Vtunt̄ enim virga pcipue qui sunt positi in culmine dignitatis. l̄ alicuius officij. sicut reges a domini. Vnde nota q̄ vsus virge est ad quatuor. Primo ad dominij ostensionē. et sic vga vtunt̄ reges et pncipes. Et hoc modo beata maria vr̄ vga. quia data est nobis tanq̄ domina et regina. et ideo maria interpretatur dominatrix. Ps̄. Virga directionis vga regni tui. Secundo ad defensionē siue percussionez. et sic vtuntur vga bellatores. Et hoc modo beata vgo data est nobis ad pcautiendū et repellēdū hostes spūales scilz demones. Nume. xxiij. Consurget vga de israhel a pcutiet duces moab Tertio ad regimē et directionē. sicut vtunt̄ pastores. Sic deus per beatā vginē nos dirigit et ad pascua vite pducit Mich. v. Pasce populuz tuū in vga tua vt sit verbuz patis ad filiū ī virga tua .i. ī virgie Quarto ad fustentationem. sicut vtunt̄ virga siue baculo infirmi et debiles. Sic similiter etiā nobis beata virgo data est ad fulcimētuz ps̄. Virga tua a baculus tuus ipsa me cōsolata sunt. Ipsa em̄ est vt virga ad expellendum demones. Ipsa quoq̄ est vt baculus ad fustentādum mestos a debiles. ℣. Item assimilatur viti. Prio ī radice Nā vitis vt fructificet bonum liquorez debet esse plantata et radicata in loco vbi sit calor solis. puritas aeris. a dulcedo humoris Calor enim solis viti necessari⁹ est. quia quāto directi⁹ a diuturnius respicit solez tanto exhibet fructum dulciorem Item vitis dicitur diligere aerem purum et clarum et odire nebulosū. Item dulcem et non amaram diligit terram Vnde in collibus bn̄ altis soli expositis. rōe dulcis hūoris a fortis caloris. vineis loc⁹ apt⁹ existit. In cuiusmōi loco hec nostra vitis id est beata vgo maria

habuit radicem cordis scilz in feruore caritatis. in nitore puritatis. et in dulcore benignitatis · Ipsa enim habuit feruorem caritatis in mẽte · nitorem puritatis in carne · et dulcorẽ benignitatis in conuersatione · ℣. Secundo fuit similis viti in stipite · Stipes enim siue lignum vitis inter arbores crescit multũ · Vnde super domos et arbores et circa villas circumduci potest Sic beata virgo super omnes sanctos et sanctas magis creuit in merito et in gratie cumulo Prou. xxxi · Multe filie congregauerũt diuitias tu supergressa es vniuersas · ℣. Tercio fuit similis viti in palmite Palmes enim vitis ẽ natura flexibilis Et illud quod apprehendit quibusdam capre aliis quasi quibusdam brachys cõstringit quorum āmiculo in alta se erigit · et a ventis et a pluuys tutus consistit Sic animus etiam beate virgis fuit p fidem ad cõsentiẽdũ flexibilis cum dixit āgelo · Ecce ãcilla dñi ãt ẽ · Item cristũ filium suũ nõ solũ brachys carnis dulciter strinxit et tenuit · ℣ etiã brachys aie scz intellectu p fidez · ℣ affectũ per caritatẽ · ita ℣ cristũ nũq̃ dimisit Cañ · iij · Tenui illum nec dimittã · Vñ nec vento psecutionis nec pluuia temptationis ab eius fide et dilectione recessit · ℣. Quarto est simile viti i fronde Frondes em̃ siue folia vitis vulnera mundant et ipsa mundata sanant Sũt igitur sicut folia vitis verba beate virginis · q̃ vulnera viciorum mundant et sanant · Nam vt iam supra tactum est mundare volens vulnꝰ super bie dixit · Deposuit potẽtes de sede et exaltauit humiles Sed vulnus auaritie volens curare ait dicens · Esurientes implenit bonis et diuites dimisit inanes Item vt mũda res vulnus luxurie dixit · quoniaz virum non cognosco et sic de aliis ℣. Quinto fuit similis viti in flore In estate enim vitis flos et odor florentis vitis omne venenosuz expellit Vnde fugiunt serpentes dũ vinea floret Tanq̃ igitur flores vitis fuerũt mores beate marie · qui tanti odoris. i. tante honestatis fuerunt · ℣ omnes serpẽtes. i. venenosas temptationes a cordibus aspicientium effugabant Dicitur em̃ ℣ eius facies tanta pudicitia ℣ sanctitate pollebat · vt quisquis eam temptatus aspicere et mox omnis ab ipso temptatio fugaretur Ecce xxxij · Ego quasi vitis fructificaui suauitatẽ odoris · et flores mei fructus honoris et honestatis · ℣. Sexto assimilatur viti i liquore Habetur em̃ ex vite primo liquor aq̃ · quia vite putata ℣ abscisa exit ad modum lacrime · Nam cum vitis vulneratur tpe veris lacrimam de se emittit Fuit autem btã virgo in passione filij vulnerata · quando suam ipsius animam gladius p transiuit · ℣ tunc lacrimas emisit · que tante fuerunt ℣ ad compassionem filium suum inclinauerunt · Vnde eam ex compassione discipulo recõmendauit · dicens in cruce Fili Ecce mater tua Item ex vite habetur liquor vini · q̃ cui cum sobrietate sumptus plus corpora omni liquore cõfortat · cor letificat · mores euacuat · et nutrimentum corpori pstat · Que omnia beata maria facit suis deuotis · quia confortat deficientes · letificat merentes · curat languentes · ℣ nutrit deuotos et feruentes · ℣. Item beata vgo maria assimilatur balsamo Ecci ·

xxxiij· Sicut cynamom⁹ et balsa mū ac̄· sicut dicit glosa· super illud Cant̄· iij· Botrus cipri dilect⁹ me us michi ac̄· Olim balsamum i en gadi nascebatur· et istat vinee co lebatur· sz in duobus regijs ortis quoz maior vigiti iugerū erat· Sz sicut legitur i quadā hystoria Cle opatra regina illas vites in egip tum transtulit· et in quodaz cāpo iuxta· vij· fontes illas plantauit· In quorum fontium vno· virgo dū in egyptum fugeret dicitur puez balneasse Vnde dicuntur ille vites non ferre fructuz nisi a xp̄ianis so lummodo excolātur· Sicut aūt di cit glosa sup verbo prealleg̃ato eti am Oia que in balsamo sūt virtu osa sunt· Per lignum nāq; intelli gitur eius corpus virgineum· per corticē eius conuersatio exterior· per semen eius anima benedicta in ē ta munda· i· in carne virginea seī nata· per liquorem vero qui dicit opobalsamū intelligitur eius filiꝰ p̄ciosus· que ōma plena fuerūt celesti virtute et odore Eccī· xxiij Quasi balsamum nō mixtuz odor meus·

¶ Capitulū· xxxv̄ij·

Martires assimilanē palmis Primo p̄pter signum· q̄a palma est signum victori e Est em̄ arbor victorialis sic dicta Quia manus victorum se palmis ornabant· vel quia similis est in fo lijs palme manus· Vnde recte pti nent ad martires qui fuerunt glo riosissimi victores· Apoc̄· vij· Palme in manibus eorum· Palmas etiā manuum suarum frequētissime et largissime ad paupes extenderūt· sicut patet de beato Laurentio et multis alijs Prouerbiorum· xxxj· Manum suam aperuit inopi· a pal mas suas extēdit ad pauperem Secundo p̄pter fructum· refert em̄ palma suauissimos fructus· quos appellāt dactylos sic dictos quasi ad similitudinē digitorū manus ho minis· qui sūt saporis dulcissimi a purissimi· Vnde significāt merita martirū ex pugna vāiorū tormēto rū acquisita· de quibus i Ps̄· Qui docet manꝰ meas ad p̄liū et di gitos meos ad bellū Manꝰ ecclesie pugnātis fuerūt sancti martires· In quibus fuerūt diuersi digiti· i· diuersoz supplicioz modi quibꝰ diuersas victorias a gloras obtenti sūt coronas· ¶ Tercio p̄pter sexū· sūt em̄ palme a mares et femine· de quibz dicit Aristo· q̄ fe mina non fructificat sine masculo ñ sit ita p̄pinqua vt mediante ve nto saltem odore masculi perfundatur· Quandoq; vero ex cōiunctis simul sēminibus eoz masculus si mul et femina generātur· qui tan dem sibi mutuo cohęrentes quasi ad modum retium miro nature ar tificio se connectunt· In hoc autē significatur· q̄ ad martirij palmā et gloriam non tantum viri sed e tiam femine p̄uenerunt· Sed tamē ipse femine ad tantam fortitudinē et cōstantiam minime peruenissēt nisi fragilitati femine virilez a ma scrubnum animum cōunxissent Et sicut dicitur· vij· Machab· vij· de il la sancta matre septem fratꝝ ma chabeorum q̄ repleta sapientia a feminee cogitationi masculinum i serens aīm dixit ad eos ac̄·

¶ Capitulum· iij·

Misericordia assimulatur o leo tripliciter Nam primo assimilatur olei expressioni·

Primō quidem quia quanto oleū de torcular egreditur et expimit citius tanto iudicatur melius · Item tanto nobilius quanto recentius · quia per vetustatez vitiatur vt dicit Plin⁹ · In quibus vuob⁹ significatur q⁹ opus misericordie celitz elemosine requirit celitatem dationis Tempore enim indigētie tāto elemosina melior efficit · quā do indigēti citi⁹ porrigitur · Et quasi recens oleū est accelerata dō Sed quasi antiquuz oleum est dim detētum datum vel · illud qđ datus frequētius postulatum · q,ð non iudicatur gratum et acceptum ℣ Item secundo vt idem Plin⁹ dicit · melius in torcularibus oleum eliq tur si oliua prius aqua calida perfundatur · Ex quo accipitur q⁹ in opere misericordie celitz in elemosina debet precedere affectuositas compassionis · quia q̄si aqua calida est cordis compassio feruida · que tūc oliue ,s. elemosine superfūditur quando ipsa elemosina cum magna compassione datur ℣ Item tercio oleum tanto pinguius et suauius est quanto cum terrestritate admisceatur minus Ex quo accipitur q⁹ in misericordie opere suis elemosina requiritur puritas intētionis · vt nō admisceatur intentio terrena, sez vt non detur elemosina ītuitu alicui⁹ crete retributionis · Vnde ekia tanto est pinguior ,i. celesti merito plenior et deo suauior quanto est a terrena intentione remotior Mat. v. Te autē faciente elam · nesciat sinistra tua q̄d faciat dextra tua Nā p dextrā celestis intentio · p sinistram vero terrena significatur intentio · ℣ Secundo assimilatur ekia olei effusioni · q⁹ cum oleum effunditur qui

dem nō cum somitu cadit sicut aqua vel vinū · et hoc rationis aeris & leuitatis · propter quam etiam ō ni liquori superfertur & subeē alius designatur · In hoc autem instruimur q⁹ opera misericordie celitz elemosine fieri debēt nō cū sonitu vane ostentionis · sed cum silētio huius intētionis Vnde Mathe. v. Cū facis ekiam tuli tuba canē ante te Quod autem oleum superfertur ōnibus liquoribus ostendit · q⁹ sicut dicit Apostol⁹ ,i. Thi. iiij · pietas ad ōnia vtilis ē · p̄missionē habēs vite q̄ nūc ēt future · quasi pietas seu misericordia quādā potestatez & excellentiam habeat in omnib⁹ bonis celitz presentibus et futuris · ℣ Vel refertur hoc ad misericordias dei · quia miserationes eius super omnia opera eius · vt dicit i Psō · Tercio misericordia assimilatur olei operatioi · habet em̄ oleuz multiplicem operationem · Nam oleuz contractos relaxat · Quasi cōtracti se iuuare nō valētes sunt existētes in purgatorio · Sed opera misericordie p eis hic facta eos relaxant et liberant a pena ℣ Item oleum apostemata dura mollificat Quasi em̄ dura apostemata corda sunt in peccato indurata · q̄ tamē assiduitate ekiarū emolliūt et ad pniā disponūt ℣ Item oleū corpa lassa confortat · q⁹ ekia confortat corpus recipiētis et animā dātis · et etiam impugnātis dyaboli vires p hibz · Item oleū purū ferrū politum a rubigine seruat · Et si fuerit corruptū et aquosum cū fece mixtū ipsum corrumpit vt Plinius dicit · Similiter elemosina cuz pura intētione facta anime munditiam conseruat Vnde dominus dixit iudeis Luce · secundo · Date elemosinam

et ecce omnia mundꝰ sunt vobis. Sed si fiat elemosina cum intentione corrupta· vel cum fece peccati puta de rapina vel simonia vel hꝰmodi tunc amplius fedat et corrumpit Augustꝰ de verbis domini· De iustis laboribus facite elemosinas Non enim corrupturi estis iudicez cristuz vt nō vos audiat cum pauperib⁹ qb⁹ tollitis· Nolite velle elemosinas facere de fenore et vsuris

Capitulum· xl·

Mors hominis assimilat colloquintide que ē agrestis cucurbita· Primo ratione amaritudinis· Est enim hec herba amara ymo quasi amarior cēteris herba et simpliciter amarissima· Similiter mors est per sui memoriam amara diuiti et auaro Eccī· xli· O mors q̄ amara est memoria tua homini diuiti· Item est amatior p sui experientiā homini luxurioso Eccī· vn· Inueni amariorem morte mulierem· Hec mulier est voluptas carnis que mortem amariorez reddit. Et si ducit hominem ad mortē gehenne est amarior morte nature Item mors est amarissima propter consequentiam homini superbo et impio· cui scilicet erit durꝰ iudicium· et terribilis occursus demonū et profundior vorago penarū Deut· xxxn· Deuorabunt eos auces morsu amarissimo· Hic morsus est mors que partem tollit scilicet animam· et partem in terram dimittit scilicet cadauer· sicut mordet pomum Ratione ergo amaritudinis maxime mors assimilat colloquintide· Unde· n n· Reg· nn· Filii ꝓphetarum ꝓpter colloquintidas missas in ollam cum gustassent et cibum

amarissimum inuenissent clamauerunt ad Heliseū· Mors in olla vir dei· ℣· Secundo ratione latitudinis· quia colloquintida quasi ad modū vitis iuxta terram ramos expandit Vñ· nn· Reg· nn· dicitur· q̄ egressus est vnus in agrum vt colligēt herbas agrestes· inuenitq̄ vitem agrestem et collegit ex ea colloq̄ntidas· Nam colloquintide sunt vires mortis siue mōi moriēdi quos ista super terram expandit vt nullꝰ eam effugere possit· Omnes enim morimur et quasi aqua in trā cē· ℣· Tercio ratione solitudinis· q̄ sicut dicit Ysaie· si herba hec inuenitur sola venenosa ē et mortifera· sicut cepe maximum· sed cū multis inuenta nō ita per omnia est nociua· eius autem medulla in medicina est optima· Manifestum est autem q̄ si homo moriens solus sine socio esset q̄ corporaliter male moreretur Et multo magis male moritur· cuius mortem debita consortia non comitantur· Si enim mors sit sola· vt non comitetur eam vel pura conscientia vel vera pemtentia· et alia etiam debita ecclesie sacramenta mors vertitur homini in deterius q̄ venenum· scilz in eternum supplicium· Sed si hec morienti assistant mortis malicia mitigat vt animam saltem non perdat· Colloquintide autem medulla est ipsius mortis memoria seu meditatio intima· que viuēti homini plurimum est profitua Eccī· vn· Memorare nouissima tua et in eternū non peccabis· ℣· Quarto mors hominis assimilatur colloquintide ratione bonitatis· quia illa colloq̄ntida est bona et laudabilis que est alba· et cui sunt semina scō; Mactꝰ būm inserta Sed pax est attēdenda

hue cum constitut multū sonat Similiter mors est melior et laudabilior que est albior.i.mūdior. et clarior.i.in qua ipse moriens purior et mundior recessit. et cui semina bonorum operū sunt magis inserta. Apoc. xiiij. Opera enim illorū sequūtur illos. Illorum autem mors in quorum obitu vel sepultura multe cāpane vel vōces resonant parum est attendenda. ḡa pereunt memoria eorū cū sonitu ¶ Quinto ratione valitudinis et virtutis. quia colloquintida valet ad multa. Nā ab amaritudine habet virtutē dissoluendi et cōsumendi. et ex subtilitate substantie diuidēdi. et multas alias habet virtutes. Similiē ipsa mors dissoluit naturalē colligationē scilicet anime et corporis. et consumit corporalē perfectionē. siue fortitudīs. siue pulchritudīs. siue valitudinis. Item diuidit.i.separat ab homine tpalem possessionem. siue possideat honores siue amicos siue diuitias siue delicias. ōnia ab eo in morte diuiduntur et separantur Ps. Homo cum interi erit nō sumet omnia. neq descendet cum eo gloria eius.

¶ Capitulū. xli.

MOrtuus mūdo et in humilitate fundatus tribulationes et aduersitates ī metuit. q̄ ei non nocent. cuius exemplum apparet in pino. Nam pinꝰ sub tra profunde ecoptus. etiam si aqua sit mersus in duriciem cōuertitur et īmunis a corruptione fiat. Sed si super terram ponitur et pluuie exponitur cito corrumpit. Ille ergo est sub terra pfundatꝰ q̄ est ōmino mūdo mortuꝰ. q̄ mortui sū tra absconduntur Apꝰ. Col. iij. Mortui enim estis et vita vestra abscondita est cū. Talis est qui ē corde et pfunde humilis vt non curet esse abiectus. Talis inq̄ in quandam duriciam versus aquā tribulationis nō timet quantūcūq̄ sit in ipsa imersꝰ. sed ab omni corruptione peccati manet penitus illesus. Sed ille qui super terram exaltat.i. qui adhuc mundo viuit et sup terram exaltari querit a pluuia tribulationis supueniente facilīter contūpitur et deficit Et ideo Ysaias subiit dicens Ysai. ij. Ingredere petrā.i.cristum. et absconde te in fossa humo.i.pfunda humilitate mūdo more.

¶ Capitulū. xlij.

OPera bona nō sunt ondenda sed potiꝰ occultāda Nā scia que nō sunt opta humo tollunt aues et omedūt Sic diabolus tollit bona opa Lu. viij. Aues celi omederūt illō scilz semē qđ cecidit in via Gre. Depdari desiderat q̄ thesaur publice ī via portat Ysi. de afflictu vicioꝝ. Occulta qđ agis inq̄tū vales qđ ex toto non vales. sit in aio occultādi voluntas et non erit de ostentatione vlla timeritas. Notandum etiam q̄ opera humilia tunc precipue efficiuntur vtilia quando sunt feruenter et affectuose facta. Quod apparet in seminibus milij. Naz milij semina licet sint valde minuta et de se parū nutritiua. q̄ frigida sunt et sicca. assata tamen et igne calefacta tortionem ventris sedant. Quasi ego milium assatum et igne calefactū est opus humile cum feruore et deuotione factum. quod fugat tortionem ventris. quia expellit tristiciam siue accidiam nīe mētis ¶ Itē sunt hoīm bona opa velut quedaz

plantarum germina Primo ratione continentie· quia germen plante multum calorem & humorem tinet in se Vnde scōm plidoꝝ germen est pregnās furculus a gignendo vel a gerendo dictus· Continet enim germen in se tria imiscem cōiuncta· quia est in eo humor nutrimentalis et humor seminalis· et viget in eo calor naturalis Quasi em̄ humor nutrimentalis est deuotio fidei· quia iustus ex fide viuit· vt dicitur ad Hebre. x· sicut plāta vel germen viuit ex nutrimento humoris Sed quasi humor seminalis est motus spei· qz ille qui seminat seminat in spe fructus· et alias semen non produceret· Sed quasi calor naturalis est caritas Vbi ergo sūt ista tria scilicet fidei vigor· spes p mȝ· feruor amoris sequitur germinatio fecunda bonī operis· Vel nota qz humor nutrimentalis est lacrima penitentis scōm illud Ps. Fuerūt mihi lacrime mee panes die ac nocte· Humor aūt seminalis est gratia· de qua .i. Jo. iij· Semen ipsius in eo manet .i. gratia· vt exponit glosa· sed quasi calor naturalis est caritas Et vbi concurrunt ista ꝺa sc̄z diuina gratia· compunctio lacrimosa & caritas feruida copiosa sequūtur et fecunda penitentie germia· Secundo opera bona sunt velut plantaȝ gmia rōne obsequētie Sūt enim in germinantib⁹ plura se fuccessiue consequentia. Prima enim est radix ex qua erumpit ipsū germen· ex germine stipes· ex stipite flos· ex flore fructus Radix ergo ē gratia· germē est virtus precipue caritatis· stipes est itentio finis· flos actus· fructus meritum operis Igitur ex radice gratie procedunt germina virtutum· et ex germine caritatis procedit stipes recte intētionis· et ex rectitudine intētionis procedit flos .i. puritas et suauitas operis· et ex opere puro prouenit mercedis pulchritudo Eccī. li· O paimini op⁹ vestrum ante tempus et dabit vobis mercedem vestrā in tempore suo Tercio ratione perseuerantie et cōtinuitatis et profectus bene operandi qui est ex gratia dei· Nam calor celestis penetrās ad medullam radicis partes liquidiores et vnctuosiores et puriores superius ad se trahit· easqz coagulat et coniungit· et coagulatas per terre poros inducit· et in substantiam germinum eas conuertē nō desistit· Similiter gratia celestis penetrans ad medullam cordis cogitationes & affectiones liquidiores .i. magis compunctas ad flēdum· & vnctuosiores idē magis deuotas ad inflāmandum· et puriores ad exequendum trahit superius ad deū· & coagulat & coniungit eas coagulo et vinculo caritatis· scilicet dum disponit homo suas bonas cogitationes siue affectiones implere p̄ter amorem dei et vtilitatem proximi· et sic eas per poros terre id ē per sensus vel membra corporis inducit· et in substantiam germinū nō desistit conuertere· dum eas operē perficere perseuerantes nō desinit· Nam quia non cessat attractionis humoris continuatio in radice nō cessat augmentum in germine quousqz ad debitum peruenerat .i. ad perfectaȝ quietē beatitudinis eterne· Quarto ratiōe ꝺōū dantie· Nam confortato calore in medulla mēluso radicis humorem attrahit necessarium sibi radix ex vtute ipi⁹ caloris Nō autē de hūore necessariū ñ existit a se extēius

repellit· qđo autem ex calore iclu
so sursum leuatur in materiaz ger
minis transmittitur· Sic ex calore
caritatis ineluso in corde homo de
bonis que habet humorem. i. nutri
mentū corpis sibi necessarium su
mit· qđ vero necessariū nō ē sed su
perfluū ad nutritiones exteriorum
germinū. i. paupū per pias elemo
sinas mittit· qđ ptinet ad reddā
tiā pietatis et caritatis De qua dr
Lu xi· Qđ sup ē date elemosinaz
¶ Quinto rōe custodie· qz germē
pmo emittit frōdes mutuose nectē
tes· qđ natuā facit inati caloris ad
ouitionē germinis· Nam cū teneā
sit eiꝰ sba ab aere frigido facile le
ditur nisi tutela frondium munire
tur· Aht aūt nō solū a frigore· sed
a grandine et a vento et a noxio
rore siccareť faciliter· Sic germen
bni opis vastareť faciliter· siue a
frigore accidie· siue a grādine sup
bie· siue a vēto vane glorie· siue a
noxio rore fraudis et decēptiōis di
abolice· nisi debitis circūstātys vn
diqz vestireť· et cauteť et custodys
vndiqz munireť· ¶ Sexto ratione
efficacie· Naz qđlis germen sit mo
dice qđtatis est tamē maxime vir
tutis· Nā virtus radicis trāsit īsb
stantiam germinis· et ideo herbe
qđiu sunt in germine et viget in
eis humor tēnuis a radice maxi
me conueniunt medicine· Similiť
qđlis opera que sancti viri faciūt
videantur eis modica propter hu
militatem· tamē maxime virtutis
sunt apud alios per exemplum· a
apud deum per meritum Nam vir
tus radicis idest caritatis· De qua
dicit Apostolus ad Eph· quinto·
In caritate radicati et fūdati· trā
sit in substantiam germinis id est
in soliditatem et bonitatem operis

Et propter hoc huiusmodi opera
qđiu manet in ipsis humor de
uotionis et affectionis transfusus
sz a radice caritatis· medicinalia
sunt non solū ipsi operanti quē p
ungūt· sed etiā peccatori intuenti
quem ad iustitiā prouocant· ¶ I
tem opera bona assimilātur fructi
bus bonis· ¶ Primo ratione gene
rationis· generatur enim fructus
ex humore arboris et caloe solis·
a generatur fructus bonus ex no
biliore humore qui sit in arbore·
Similiter opera bona ex timore et
amore generātur· Nā timor ad be
ne operandum sollicitat Eccī· xv·
Qui timet deum faciet bona· Et p
cipue timor reuerētie siue filialis·
quia iste est nobilior timor q̄ possit
esse in homine Amor vero ad bene
operandum fructificat· ita vt nun
quam sit otiosus· sicut Gregoriꝰ
dicit ¶ Secūdo ratione defensiōis·
quia fructus generatus coopaulo
foliorū defenditur Hoc cooperaluz
ē humilitas q̄ bonorū operū fructū
interdum absconditio cōseruat·
propter quod dominus dixit Ma
thei· v· Attendite ne iustitiam ve
strā faciatis coraz hominibus vt
videamini ab eis Nota etiā qđ fruc
tus omnes generaliter in loco fri
co melius conseruantur· et in
humido citius corrumpuntur· Si
militer in humido. i. in mollicie de
liciaz bona opera corrūpūtur duz
hoies in delicys resoluūt et carna
les efficiūt In sicco vero abstinētie
meliꝰ cōseruātur ¶ Tercio ratiōe
maturatiōis· maturatio em fructꝰ
a calore est· Nam calore exteriore i
teriorem confortante a humorem
terreum dissoluente et digerente
fructus crudi fiunt maturi· Sic ca
lor amoris interior aīe confortatus

ab exteriori calore · vl aliquius vbi auditi · vel aliquius exempli visi · l aliquius huiusmodi taliuz. dissoluto siue expulso timore vel amore terreno producit fructus operum ad maturitatē. i. ad complementū Et nota q illi fructus citius matū rescunt qui altius in ramorum sū mitatibus crescunt. eo q radys directi se oponūt Sūmitates em̄ ramorum sunt affectiones contēplatiuoruz · qui quanto solis calore .i. cristi amore directius accendūtur tanto bona opera sollicitius et perfectius operantur · Item nota q signū maturitatis fructuum ē mutatio coloris viridis in pallidum l rubeum · et mutatio saporis insipidi vel amari in dulcem a gustui suauem Ipse etiam tactus discernit aliquando inter fructus et illuz iudicat maturū quem digitis compressum cedere inuenit et qui mollē se esse ostendit vt dicit Ysaac in dictis particularibus Ex quibus colligitur q illi fructus maturi sunt. i. opera completa et pfecta · que sūt pallida io ē cum timore facta Job ix · Verebar omnia opa mea Itez que sunt rubea. i. cuz amoris feruore Itē que sunt sapida et dulcia. i. cū deuotione et delectatione · nō cū accidia et aggrauatione Itez que sunt mitia siue mollia. i. cum māsuetudine facta Eccī · iij · In mansuetudine opera tua pfice Et nota pro ut dicit ysaac ibidem · q fructꝰ dulces sunt in quatuor qualitatibus a liis excedentes · Sunt enim temperatiores calidiores suauiores et nutribiliores Ex quibus collige · q opera nostra tanto sunt deo dulciora quanto sunt magis temperata per discretionem · calida per dilectionem · suauia per deuotionem · et nutribilia per confortationem ·

Quarto opera bona assimilantur fructibus ratione multiplicationis Nam quedam plante paucos quedam vero multos fructus faciunt Et ista multitudo diuersificatē · q̄a quedam fructificant tantum semel in anno · quedam vero pluries · sed nō maturantur fructus vltimi sed remanēt crudi · eo q̄ vicinitate frigoris hyemalis calor ad digerendum non sufficit Vnde semel fructificare perfecte magis vtile est et consonum plus nature · Item quedam arbores sunt fertiles omni anno per mlta tempora. propter habundantiam caloris a vnctuosi humoris sicut ficus Et quedam fructificant vno et quiescunt alio vt oliue Cuius ratio est · quia in anno q̄ etis pristinum humorem perditum reparant quem in anno fructificationis perdiderunt · et sic ad fructificandum se inouant · vt tempo ē quietis et sue refectionis multos producāt ramos et folia · licet modicum fructum Os ergo quedam plante paucos · quedam multos fructus faciunt · signat q quidam homines multa bona opera faciūt et multa merita acquirūt · quidaz vero pauca Os vero quedam pluries in anno sed imperfectiores · q̄dam vero semel in anno tantum & perfectiores fructus producunt signat · q melius est facē opera pauciora sed perfectiora · q̄ plura et defectiua · precipue si defectus sit in fine operis · sicut est in fructib9 vltimis qui non maturantur Os autem quedam aliquo tempore fructificant et aliquo tempore quiescūt a fructificatione signat · q quies a intermissio laboris cōtinui nec nō recreatio moderata ab operibus

precipue exteriorib⁹ ē vtilis a nē cessaria. Sed q̄ plante etiā tpe q̄ quiescunt a fructu non sunt ꝓptea ō mino ociose. q̄ ꝓducūt ramos a folia. significat q̄ ēquies sanctorū virorū ab exteriorib⁹ et corporali bus opib⁹ non est ꝓpter hoc ocio sa a spūalib⁹ op̄ib⁹ Vacat igi tur in eorū op̄ib⁹ corpus sed nō est anim⁹ ociosus. Vnde Sene. di cit Nō semp in actu sis. sed iterdū animo tuo requiē dato. sed ipsa ē quies plena sit sapientia et bonis cogitationibus. ¶ Item quedam arbores sunt in iuuentute frūdio res. eo q̄ plus habūdant in calidi tate et siccitate. Quedam vero sūt magis fecunde in senectute q̄ in iu uentute. Quia dum in iuuentute nimis habundāt in humiditate ca lor naturalis non potest eam dige rē. sed in senectute minorata huīdi tate fit bn̄ digestibilis p calorē Et hoc in amigdal' et piris patet. sic̄ exēplificat Aristo. Sic a quidā hoīnes ad litteratā in iuuenili etate me liores sunt et bona op̄a plura fa ciunt q̄ in senectute. quidaz vero ecōuerso. Vel in iuuētute. i. in ꝓn cipio conuersionis quidaz feruentio res et in bonis op̄ib⁹ sollicitiores sūt q̄ in senectute. i. in ꝓgressu et cōsūmatione. quidā aūt econuerso. q̄ in ꝓncipio debiliores. in fine vero fortiores sunt. Itē nota q̄ vna plāta iuuat aliā ad fructificādū si sit ei vicina. sic siluestres vt dicit Aris. iuuant ortenses si eis exposito o plātent. Similiter malogranate oliuis dicūt si plātent cū eis. eo q̄ habū dant in calore nature oliuaz ouē iente. Ex hoc aūt istruimur q̄ vn⁹ hom⁹ debet iuuare alium sibi ꝓx imū in bene op̄rando. a q̄ vile est consociare et vicinare se bonis. siue viris spiritualib⁹ et contēpla tiuis qui designantur per arbores silueſtres. siue actiuis qui designā tur in malogranatis ¶ Item dicit Aristoti. q̄ arbores que fructificāt omni anno fiunt cito senes. a que minium faciunt fructuz cito desic cantur. eo q̄ humor q̄ deberet nu trire plantam transit in fructum. In quo ostenditur q̄ nimia exer citatio a lassitudo in exteriorib⁹ labo ribus est aliquando causa debilita tis. non tantum corporis sed spiri tus. et quandoq̄ inducit accidiā que desiccat humiditatē deuotionis interne.

¶ Capitulū. xliij.

Opera penitentium assimi lātur fructibus arborum. Primo quo ad fructuuz p ductionem. Producuntur enim a nascuntur fructus ex arboribus q̄ busdam retinaculis alligati. et h⁹ modi retinaculo mediante fruct⁹ natus arbori adherz. sicut fetus p umbilicum cum matrice se tenet. et hoc retinaculum primo est debi le et laxum Vnde tunc de facili fru ctus excutitur si fortiores venti im pulsu feriatur. sed paulatim caloē humorem desiccante retinaculum primo debile īduratur Vñ tūc fr̄es de facili non vincitur. Hoc retina culum quo mediante. fructus id ē meritum bōni operis. ab arbore. i. a penitente retinetur est amor ca ritatis. sine quo nec meritorum opus agitur. nec etiam facti opis meritum retinetur. Vnde caritate perdita omnia cum ea perduntur preteritorum operum merita Hoc ergo amoris retinaculum in princi pio penitentie adhuc est laxum et

debile · quia scilicz imperfectuz · q̄ timorem seruilez habet admixtū · Et ideo a vento fortioris tēptatiōnis nouiep̄ a religionis facilit̄ frangunt̄. Et ideo cōsanguineis vel occasionibus peccatorum seu temptationum nō sunt facilē exponendi. sed diligenter custodiēdi · postmodum aūt calore caritatis proficiente · a humorē. i. timoris molliciem deficcante. i. depellente · etem̄ perfecta caritas foras mittit timorem fortificāt̄ et solidāt̄ ·

V. Secundo quo ad fructuū colorationē · Sunt enim fructus diuersorum colorum · scz quidam albi quidam nigri quidam rubei · Nam secundum Arist. ex humore frigido terrestri et melancolico nigrescunt. ex humido et frigido albescunt · ex calido rubescunt · vt dicit Albumasar · Talia debent cē opa pēnitentium. scz nigra per tristicie obscuritatem. alba per cōscientie puritatē · rubea per caritatis fruiditatē Vel fructus albi sunt opera innocentium · nigra vero opera peccantiū · rubea opera penitentiū qui de culpa perpetrata erubescunt.

V. Tercio quo ad fructuum nutritionē Licet em̄ generaliter dicat Galienus · q̄ herbe et fructus pauc nutriunt · tamen spēaliter quidā sūt fructus qui minus nutriunt q̄ alij Nam q̄admodum experientia docet a auctores tradūt plāte aromatice siue medicinales ad vescendū sunt minus delectabiles. et ad digerendū fructib⁹ alijs duriores · a hoc propter vehementem coagulationē p calorē agētez in huiditatē · Vnde scōm Arist · fruct⁹ tales nō sunt multum nutribiles Vnde etiam dicit Albumasar · q̄ planta quāto magis est medicinalis tanto minus nutrit · Plante igitur medicinales sunt penitentie ptes scilicet contritio confessio a satisfactio · quibus animarum nostrarum morbi curantur · horum fructus id est opera et precipue satisfactiōis nō sunt delectabilia neq̄ facilia · ⁊ dura et difficilia ad faciendum Vnde plus ordinātur in peccatore ad tollendum morbi effectum · id est peccati reatum. i. ad satisfactionez debiti q̄ nutrimentum vel augmētū meriti ·

V. Quarto quo ad sapozis mutationem. Nam aliquando fructus primo sunt pontici vel amari et postea efficiuntur dulces · qđ est ꝓpt̄ humoris ꝓmo attracti grossiciem et terrestreitatem · quasi ꝓpter indigestionem nō possit habere dulcedinem · Sed tempore pcedente ⁊ fortato calore et augmētato humor digeritur a in dulcedinē conuertitur Vnde a iterum Aristoteles dicit · q̄ amarum et acerbum missum in ignez dulcescit · sicut patet in piris acēb in aq̄ elixatis Aliq̄ vero fruct⁹ primo sunt dulces et postea efficiuntur amari vel pōtici propter nimiam adustionem superuenientem · sicut sunt mālolani · Cuius causa est vt Philosophus dicit magna varitas fructus Vnde hora digestionis cum meat⁹ sint magni subtrahat calor sufficiēs et humorem digerit et dulcem efficit · sed post calor humorem consumit et siccitatem inducit · et sic poros cōstringit vt calor vel humor ad fructum peruenire nō possit · a sic iterum fructum in ponticitatez cōuertit ꝓpter dominiuz siccitatis Sed tandem calor innatus vigorat et ad locum fructus eleuatur a calore solis auctus Vnde frigiditatē vincit · et immensam caliditatem

et siccitatem inducit. et sic fructꝰ in amaritudinem vertit. ℣ Primis igitur fructibus qui primo sunt a mari postea dulces assimilantur opera penitentium que incipiunt ab amaritudine luctus. et terminant in dulcedinem gaudij · secundum illud Mathei · v · Beati qui lugent · quoniam ipsi consolabuntur · Itez tales sunt dolores vel labores patientium · qui primo habēt amaritudinem pene · sed pariunt vltimo p̄mium glorie Johan · xvi · Tristicia vestra vertetur in gaudium · a hoc totum est ex virtute caloris .i. diuini amoris · ℣ Illis autem fructibꝰ qui primo sunt dulces et postea a mari assimilātur opera peccantiū · que in actu dum fiunt habent dulcedinem miserie delectationis · sed post factum inducunt amaritudinē conscientie vel sequentis punitionis · Item assimilantur talibꝰ fructibus consolationes gaudentium et ꝓsperantium in mundo · que licet nunc dulces sint · postea tamē ad infernalem amaritudinem perducunt · sicut patet Luce · xvi · de diuite epulone · Et hoc totum contingit · vel ꝓpter cōstrictionem auaritie · vel ꝓpter nimiam intentionem cupiscentie · ℣ Item penitentie opera si debito modo fiant sunt valde profitua Cuius exemplum appareat in oliuis · Nam sicut dicit Ysaac · oliue cum sint rubee nō bene mature si cum aceto vel aqua salsa fuerint preparate sunt omesti & valde confortatiue ystrictiue et appetitus excitatiue · licz sint ad digerēdum dure · Similiter penitētium opa si sint rubea p̄ cāritatis feruorē · nondū matura .i. nō diu dilata vel tardata · a fuerit ꝓparata cū aceto cōpūctionis a lacrimarū salsedine que sūt vt aqua salsa · etiā si talia opa videātur ad faciendū dura .i. difficilia sūt tamē valde vtilia · qꝛ confortant ad faciēdum bona · restringunt vt non fiant mala · et excitant appetitum ad habendum celestia ·

¶ Capitulum · xlvij ·

Opera ꝓficientiū in vita spirituali assimilantur fructibꝰ habētibus pyramidalē figurā · Inuenitur enim fructꝰ diuersarū figurarū · Nam quidā fructꝰ sūt pyramidati · quidā rotūdati · quidā angulati · Pyramidales fructꝰ duorū sunt modorū · qꝛ quidā pyramidati ex vna pte tātum sez ex parte inferiori · quidam ex vtraq; parte habent cornū a in medio dilatātur · Nā si pori plāte in principio humoris ample et rari fuerint · & postea frigiditate aut siccitate cōstrigūtur fructꝰ a folia ingrossabūtur superiꝰ a inferius gracilabūtur et pyramidabūtur · si vero virtute caloris a ratehumoris superior particula liquiatur · et ex parte inferiori caliditate existēte humor in medio diffunditur · fructꝰ et folia in medio dilatantur · a ꝓpter dominiū caloris in vtraq; extremitate in cornū ducuntur et subtiliantur a sic in pyramidem transformātur · Primis ergo fructibus qui ex parte inferiori tantum pyramidantur et superiꝰ dilatātur assimilantur opera gradatim proficientiuꝫ · que quidez in principio sūt gracilia .i. debiliter incepta & postea vsq; infinē crescūt et dilatantur proficiendo Gregorij · Nemo repete fit summus · sed in bona conuersatione a minimis quis inchoat vt ad maiora perueniat · Secundis autem fructibus

qui ex vtraq; parte pyramidanē et in medio tantūmodo dilatanē. assimilantur opera quorūdaz que tam in principio q̄ in fine sūt gra cilia et parua. licet aliquādo i me dio visa sint dilatari et pſperari. Quidam vero fructus sunt qui ro tundam habent figuram ꝓpter eq̄ lem materiā humoris et eq̄lē actio nē virtutis a caloris. per quā medi e partes extenduntur equaliter. et a medio vsq; ad circumferentiā vnifōrmiter protenduntur. Hec i gitur figura ꝓpter equalitatez et vnifōrmitatem extensionis vnde q; competit operibus iustitie. quę exigit vt omnibus sine persōnaꝝ acceptione equaliter et vnifōrmē reddatur quod suum est vnicuiq; Et dico equaliter nō scōm equali tatem q̄ntitatis sed ꝓportionis. Alię autem fructus sunt qui angula res sunt ex cōtraria causa. i. propter inequalem extensionem mate rie. Et ideo significant opera iniu stitie que sez inequaliter fiunt. et cum persōnarū acceptione. Et hec opa hoiez nō proficere sed potius deficere faciunt. Vñ Ps. petebat dicens. Nō dñe mei oīs iustitia.

Capitulum. xlv.

Opera contemplantium a perseuerantium assimilan tur fructibus maturis. Di cit enim Aristoteles. q; in terra mō tuosa. q; dulcis est et dulcē tinet hūorē fructus citius maturantur. et sapidiores et salubriores inuenīūtur. Hec ergo terra mōtuosa est vita contemplatiua. que montuo sa dicitur ꝓpter ascendendi difficul tatem. et propter celestium veri tatem. et propter quietis securita tem. ibi quoq; ꝑperitur humor dul cis interne consolationis. Vnde a fructus id est opera contemplanti um citius maturescunt. id est citi? complentur propter caritatis ca lorem. que facit opus accelerare et consūmare Item magis sapiūt quia supernis consolationibus ad miscentur. Sunt etiam huiusmodi fructus id est opera saniora. quia magis a vicys remota. Et nota q; maturationem fructuuz habet ꝑn cipalit̄ plāta a calore igneo naturali et interiori. et etiam ab aere coo perante exterius. Nam sicut dicit Philosophus in libro de vegetabi libus et plantis. plāta habet tres vic̄s. q; a terra habz fixionē. ab a qua coadunationem. ab igne con solidationem et partium termina tionem. fructuum completionez. et maturationem. a hoc propter aeris cooperationem. Sic simili et iam modo anima habet fixionem. id est firmitatem in deo. a terra. i. a fide. quia sicut terra est immobi lis. et alys quietem et stabilitatē tribuit et concedit. sic etiam veri tas fidei et in se manet immobilis et animam stabilem reddit Vnde Dyonisius dicit in libro de diuinis nominibus. q; fides est pfecta cre dentium stabilitas. que eos stabi lit in veritate. Sed coadunationez habet ab aqua id est a spe. Quia sicut omnis aqua recolligitur a co adunatur in mari. ita diuina spes debet recolligi et collocari in deo. Ps. Sperate in domino omnis cō gregatio populi. Sed soliditatem patientie habet ab igne et aere. i. ab amore dei a proximi. quia cari tas patiens est. Nā q̄si calor ignis interior est amor dei. i. diuinus. si vt calor aeris exterior ē dilcō et

amor ꝓximi. Similiter a caritate tam dei q̄ ꝓximi est perseuerantia bonī operis. scilicet vsq; ad implet̄ionez maturitatis. i. vsq; ad cōplemētū finis.

¶ Capitulū. xlvi.

Opera doctrinarium assimilātur situationibus fructuuz in arbore. Fructus enim in diuersis arboribus habent diuersam situationem siue positionem. Quia vt dicit Aristoti. quedam arbores sūtque pouciū fructꝰ supra folia. a hoc accidit per fortitudinē fructus et indigentiaz solaris caloris humorem digerentis. Quedam vero habent fructus sub folijs. et hoc ꝓpter debilitatem fructus ne a calore nimio vel frigore corrumpātur. Quedam vero alie sūt que habēt fructus ad stipitem suspensos. quod accidit ꝓpter insufficientiam humoris et caloris ipsum ad extremitates expellere non valentis. Illi ergo habent fructus supra folia qui plus curant factis ostēdere q̄ verbis docere. Vnde superat in eis cura faciendi studium loquēdi. et hec est sapientis doctoris ꝓprietas. Vnde Greg⁹ nazanzenus dicit. Ille videtur michi sapiens q̄ de virtutibus anime pauca quidez monet et proloquitur. plura autem in suis factis atq; operibus operatꝰ ostendit. et fidem verbi operum suorum astipulatione cōfirmat. Clara est illa sapiētia nō que in verbis vōlat sed in virtutibus ostat. Illi vero habent fructus sb̄ folijs quorum verba superant facta. Siquidem in folijs v̄ba. in fructibz opera designantur. De talibus aūt dicit Bern⁹ q̄ monstruosa res est lingua magniloqua et manus ociosa. Illi autem habent fructus in stipite sine folijs. q̄ hūt opa sine v̄bis q̄ faciunt et nō dicunt. Vel nota q̄ illi qui sunt spiritu fortes nō indigent propter timorē vane glorie abscondere opera sua. Et isti sūt fructus qui non sunt sb̄ folijs vl̄ inter ramos abscondit. sed supra folia .i. in manifesto. Illi vero q̄ sunt debilioris v̄tutis et timent ne eoꝝ opa l̄ frigore ꝓsecutionis inuidoꝝ. vel fauoris et glorie ꝓprie caloꝝ corrumpātur. abscondunt ea. Et isti sūt fructꝰ sb̄ folijs vl̄ ad stipitē absconditi.

¶ Capitulū. xlvij.

Oratio assimilatur gutte. Primo ratiōe nati uitatis. Est em̄ gutta lacrima cuiꝰdam arboris siue herbe. cuius ramusculi diebus estiuis ab incolis inciduntur. et lacrima que egreditur gutta siue armoniacum appellatur. Ista ergo gutta arboris est lacrima orationis siue oratio lacrimantis. que producī debet estiuo tempore. i. in cordis feruore. Et iuste vocatur armoniacum. quia in oratione vocali debet esse quedam armonia. i. quedam cōsonātia et cordia scilicet cordis et vocis per attentionem. ꝑut dicit Augustiꝰ in regula. Ymnis et psalmis cum oratis ad deum. hoc versetur in corde quod profertur in ore. Item cōsonantia vocis et manus per operationem. sez vt cum aliquis orat deum voce studeat ipsum etiam munere placare. i. elemosine largitione vel bono opere. Et hīc est q̄ orātes manus etiam leuant ad cælum. Sic ergo in eo q̄ gutta est lacrima arboris signat. q̄ oratio debet esse lacrimosa. Vnde Aug⁹. ad Dyoscorum dicit. Plerumq; hoc negociū sez orationis plꝰ gemitibꝰ q̄ ℞moribꝰ

agitur pl⁹ fletu q̄ affatu. Item in eo q gutta egreditur in calido tempore estatis signat q debet eē affectuosa et feruida. Naz feruid⁹ affectus orantis est quasi thus ꝺ̄o lens in diebus estatis Eccī.l. Sed ratione nominis. quia vocatur ar momacum significat q debet esse attenta et operosa. Et ideo Cassio dorus dicit super Ps̄. c. Ipsa ē fu auissima ⁊tus armonie quādo vox agnoscitur operibus cōsonare. Nā si hec res discrepabili sibi vāietate dissentiant nequaq̄ possunt psal modie efficere cantilenam. nec ad aures domini veniet qđ se mutua ⁊rarietate ofundit. Secundo ra tione puritatis. quia illa gutta est nobilior que est purior et feculētie impermixtior. et que in pinguedi ne et candore thuri est similior. Sz Dyastorides et Plinius dicunt. q illa est melior que habet odorez ca storio similē. a subamaruz saporē Similiter oratio tanto melior est quanto purior et feculētie peccati impermixtior. Vnde Augustin⁹ su per Ps̄. Orationis pure magna ē virtus et velut fidelis nuncius mā datum peragit et penetrat quo nō peruenit. Et in vitis patrum dicit. q oratio si mūda et casta fuerit ce los penetrans vacua non redibit Item illa est melior que pinguior est. i. deuotior. et q̄ candidior. i. cuz mūdiori intentione. Debet enim esse nō puritas tantum in orantis affectione. sed etiā candor mundi cie in ei⁹ intentione Vl puritas de bz cē in affectu. et cāndor. i. claritas fidei in ītellectu Ja. i. Postulet in fi de nichil hesitans Item illa est meli or que odore castorij a amare opū ctionis est plenior. Nam opunctio licet oranti videatur amara. tamē deo est odorifera Vnde beat⁹ Gre gorius dicit q veraciter orare est amaros in compunctione gemitus et non composita verba resonare Et ita patet q in oratione perfecta debet esse puritas affectionis. pin guedo deuotionis. candor id est claritas intentionis. a odor id est amaritudo compūctionis. Terti o ratione vtilitatis. quia gutta habet virtutem dissoluendi necnō relaxādi. vt dicitur in pl̄one. a ī flationes sedādi Similiter lacrimo sa et deuota oratio dissoluit pec ca ti vīcula. relaxat debita. a sedat tumida. q expellit tumorē sup bie Vnde a glosa dicit super illud Mir ra a gutta. q gutta ē humilitas que ad modum gutte expellit om nes īflationes superbie. qđ maxie facit hūmilitas ī oratione. q sicut dicit Hugo de sācto victoꝛe Oratio est pie mētis a humilis conuersio fide spe et caritate sūmixta. Itez oratio assimilat rute Primo rati one complexionis. Est enim ruta nature feruentissime et plus agre stis q̄ domestica. Vñ dicit Plīnius q habet virtutem museate ca lidam et siccam Sic oratio oportet q sit feruida per deuotionē. vt mē tem calefaciat et inflammet ad di lectionē. a desiccet humorē. i. fluxū cogitationuz. Secundo ratione nutritionis. quia ruta gaudet sicci tate a vult nutriri cinere vt erucis possit carere. Amicicia magna est sibi cum ficu. Vnde nunq̄ sic con ualescit sicut sub ficu iuxta ficum facit. Similiter gaudet oratio absti nentie siccitate et nutritur humili tatis cinere. propter primum di cit beat⁹ Gregorius super Mathe uz. q antiq̄ patres quotiēs orare voluerunt ieiunium cum oratione

iunxerunt Vnde Thobi. xij. Bona est oratio cum ieiunio. Propter secundum dicitur Eccl. xxxv. q̄ oratio humilitatis nubes penetrat ac̄ diligit etiam societatem fici. i. elemosine. quia ficus est fructus mitis a dulcis. a ideo significat elemosinam que dari debet cum mansuetudine a dulcedine pietatis Gregorius super Mathei. Infirma est oratio que elimosinarum largitate nō est munita. ℣. Tercio ratione munitionis. quia tuta munit et defendit cōtra animalia venenosa. Vnde sicut dicit Plin. Putam contra viā venenis mustela primo docuit Nam quando bellatura est cum serpente primo rutam comedit. a ei⁹ odore et virtute contra venenum se munit. a sic ad bellum secura p̄cedit. ymo vt dicūt Dyasc. Plin. et Consta. Tanta est vis rute q̄ post eius esum mustela etiam basiliscum securā inuadit et eum occidit. Mustela que pugnat cum serpente ē anima temptata a demone. que si vult securē euadere munit se feruenti oratione Mathe. xxvi. Orate vt non intretis in temptationem. Est enim oratio deuota quasi flagellum quo tem p tator percutitur Vnde Augusti⁹ dicit in quodam sermone q̄ oratio est orantis subsidium. deo sacrificium. demonibus flagellum Basiliscus autem qui visu interficit est luxuria quā etiam extinguit oratio deuota Vnde sicut dicit Mathe. xvij. Hoc genus demoniorum scz de luxuria tēptantium nō eicitur nisi in oratione et ieiunio Ihe. in quadā epla Ieiunio pestes corpis oratione vero pestes sanande sunt mentis Et generaliter valet oratio cōtra ōnem tēptationē. sic dī ruta valē cōtra omnem punctionem. dicit em̄ Plinius q̄ succo rute muniti a scorpionibus araneis vespis et apibus nō pūgūtur Quasi em̄ punctio scorpionis qui non ante sed retro pūgit dici potest temptatio carnis. que primo delectat sed postea cruciat. Sed punctiones araneaꝝ que muscas insidiose capiunt sūt temptationes demonū qui insidiose capiunt animas. Pūcture vero vespaꝝ et apum sunt impugnationes mūdi. siue per aduersitates quas designant vespe. siue per prosperitates quas signāt apes quē mel faciunt et aculeum infigunt. a q̄bus omnibus defenditur anima deuota per studium assidue orationis Vnde Ihero. in epistola dicens hortatē Egredientes de hospicio armet oratio. regredientibus de platea occurrat antē q̄ sessio. nec prius corpusculum requiescat q̄ animam oratio pascat. ℣. Item oratio assimilatur incenso siue thuri Ps̄. Dirigat oratio mea sicut incensum in aspectu tuo. Incensum enim siue thꝰ bonum probatur candore a carbone. Candore quia illud incensum siue thus esc optimum. quod est album et mundum. Carbone vero probatur si statim ardeat a flāmas emittat. Similiter oratio illa ē valida que fit cum candore puritatis Ambrosius in libro de officijs Sit oratio tua pura et simplex. dilutiua atq manifesta. plena grauitatis et ponderis. nō affectata elegātia sed non interimissa gratia. Dicitur enim q̄ arabes vbi thus nascitur nolunt huiusmodi recolligi nisi a personis religiosis a mundis. i. mulieribus non pollutis. Vnde a si mundiciam requirit collectio thuris multo magis deuotio orationis

Et ideo etiam de cantu et oratione vocali clericorū īmūdoruz dicit Augustinus · q pl⁹ placz deo latrat⁹ canum · mugit⁹ bonum · grumit⁹ porcorū · q̄ cantus clericorū luxuriantium · ¶ Item valida oratio est que cuz ardore id est feruore fit caritatis Deꝛ enim est ignis qui fumum thuris id est affectum orationis dirigit ad deū Ecc̄i. v · Quasi ignis effulgēs et quasi thus ardēs in igne ·

¶ Capitulū · xlviii ·

Opera mala assimilāt malis et illaudabilibus fructib⁹ Sunt em̄ plerīq fructus insipidi vel amari vel pontici indigesti vel frigidi crudi et duri · et quidam etiaz corrupti vel putridi · Vñ tales fructus moraliter ad diversa vicia referūtur Nam fructus insipidi minus cūctis valent · quia stomachum non confortāt quia in eis dominatur humiditas aquosa · et ideo abhominationem generāt Vnde insipidi fruct⁹ ad luxuriosos referunt̄. inquibus aquositas id ē carnalitas habūdat · et quib⁹ spiritualia insipida et abhominabilia sunt · vnde Apost · dicit 1 · Cor̄i · 1 · q animalis .i. carnalis homo non ꝓcipit ea qui sunt spiritus dei · Et Ps̄ · Omnem escam abhominata ē anima eorū · Et ideo fructus carnalium hominum .i. opera eorū sunt insipida ꝓr affectum · quia faciūt spirituales delicias tanq̄ insipidas et abhominabiles eos fastidire ·

¶ Secūdo fructib⁹ amaris assimilantur opera inuidorū · quia inuidi habēt zeluz amarū de quo Ja · iij · q si zeluz amarū habetis īter vos In cuius signum iudei qui ꝓr iuidiam cristum tradiderunt fellis a maritudine cuz potauerunt Ps̄ · bederunt i escaz meam fel et cet̄a

¶ Tercio fructus pontici referunt ad iracundos · quia ira cor pungit et alios frequenter pungere facit sicut pōtica et acetosa puñgunt ·

¶ Item fructus pontici sunt duri stiptici et ostrictiui · sed stomachi cōfortatiui et appetitus excitatiui Similiter iracundorum quidā sūt stiptici qui ferem de ventre non emittunt .i. iniuriaz de memoria vel corde non expellunt · Vnde stiptici sunt qui sūt difficiles ad iniurias obliuiscendum · Quidam vero sūt duri ad dimittendum et ostrictiui ad vindicandum nūq̄ relaxātes ofēsas · Sūt etiā oēs motus ire excitati appetit⁹ ad vindicādū Sz nota q si fuerint fruct⁹ acetosi modico terrestri apositi acumē colere extinguūt · quia si fuerint in homine offenso aquosū pietatis et terrestre humilitatis extinguitur acumen ire et cito ad tranquillitatem debitam reducitur talis homo ¶ Quarto fructus indigesti referuntur ad gulosos · quia frequēter indigestio ꝓuenit ex gule superfluitate · Itē cibus indigestus est impur⁹ · qm̄a ꝓr digestionem cibus purus ab impuro sep aratur Et similiter gula immundiciam et impuritatem generat corpis et anime · ¶ Quinto fructus frigidi refrūtur ad accidiam · que animam reddit frigidā in dei dilectione · et pigram in bona operatione Prouerbioꝝ · xx · Propter frig⁹ piger arare noluit

¶ Sexto fructus crudi referuntur ad auaros · qui sunt crudi id ē crudeles et feroces a mēopassibiles et ega paupes · Et nota q fruct⁹ crudi sūt malorum humorum nutritiui · Similiter auaritie opera malos humores id ē malas affectiones

interiores siue desideria nutriunt. qz sicut dicit Apost. i. Thi. vi. Qui volūt diuites fieri incidūt in tēptatiōnē a laqū diaboli et in desideria mala et iutilia et c. ℣. Item motus auaritie corrumpūt gustū anime. vt nō sapiant auaris spiritualia. Vnde amor temporaliū excludit amorem spiritualium. Item debilibus a imperfectis maxime nocent occupationes temporalium quas auaritia multiplicat. ℣. Septimo fructꝰ duri referūtur ad superbos quorum corda propter defectum pluuie et roris. i. propter defectū pietatis et gratie arida fiunt et dura. Superbis enim sub typo montiū dicit. ij. He. i. Montes gelboe nec ros nec pluuia veniat super vos ℣. Item peccatorū opera assimilātur fructibus corruptis. Quidā enim fructus nō conseruantur. sed quā doqz anteqꝫ compleantur corrumpuntur et efficiūtur vermiculosi. a hoc aliquando accidit ex vitio plātationis arboris qz scz nō fuit congruo tempore plātata. Naz in plātatione arboris multum obseruāda est etas lune. qz ille plāte que in recto plenilunio inserūtur siue plantātur non conualescunt et si ualuerit vermiculosum faciūt fructum. et tales fructꝰ citiꝰ computrescunt ꝓpter humorem nimium qui ad lune presentiā in ommibus augmentatur. Vnde etiaz arbores que tali tempore prīdūtur minus durabiles esse probāturꝫ et citius a vermibꝰ corrodūtur vt dicit Cōstan. Per lunam autem que ē sēper mutabilis et variabilis mens intelligitur peccatoris qui p peccati inquietudinem instabilis et vāiabilis fit. secundum illud Treñ. i. Peccatū peccauit ihꝛusalē ꝓptēa instabilis facta est. Plenilunium ergo significat ipsiꝰ plenitudinem peccati que est in consensu vbi ratio peccati moralis impletur et perficitur. Si ergo planta. i. voluntas et propositum alicuius hominis faciendi in plenilunio plantetur. i. dum ipsa mēs est in peccato mortali. vel in consēsu et in voluntate peccandi. tūc talis plāta ifīcitur. et fructꝰ. i. opus corruptū a vermiculosum. i. vicioſū ꝓducitur ita vt sit a merito vacuū. Vnde in peccatorum operibus vel inuenitur vermis auaritie. vel luxurie. vel superbie. vel inuidie. vel alicuius alterius vitij seu defectus. qui fructꝰ medullā corrodit et corrumpit. i. qui hominis substātiale meritū tollit.

¶ Capm. xlix.

Passionis cristi meditatiō feruida remouet diuini amoris impedimēta Cuius exemplum apparet in piperе. Nam siluas piperis que dicūtur esse cautas mouēs serpētes ibidem custodiunt. Sed incole cum silue matu rescunt eas incendunt et sic serpētes iterimūt vel expellūt. a ex hac combustione pipis grana que sūt naturaliter alba efficiūtur nigra. Sic ergo patz qꝫ combustio ignis expellit serpētes vel extinguit. q impediūt ne colligaē fructꝰ pipis. pip autem q8 ē calidū a sicū in quarto gradu significat caritatē q̄ quior gradꝰ exigit in diligēdo deū. scz vt diligaē ex toto corde a ex tota mēte et ex tota aīa et ex tota fortitudine Scz hoc pip ne a nob habeaē serpētes. i. demones nos impediunt ne peccā q̄ntū possunt. Sed cōbustio ignis. i. passionis cristi feruentis meditatio de qua dicit Psalmista. In meditatione mea exardescet ignis

ipsos serpentes.i.demones et eorū tēptationes fugat· et ad amandū cristum vehementer mentem inflā mat Augustinus super Johā· Fratres vt a peccato sanemur cristuz intueamur· quomā qui intuebantur serpentem eneum in deserto ñ peribāt morsibus serpentum· Sic qui intuentur fide cristi mortez sanantur a morsibus peccatorum // Item crux cristi assimilatur mori Primo ratione fructuum Fructus enim mori fuit corp9 cristi crucifixum· Quia fructus mori vt dicit Ambro· primo albet· deinde viret· tercio rubet· vltimo nigrescit a luce· Sic corpus cristi fuit album.i. purum et candidum in conceptioē· quia de spiritu sancto concepti· p9 viride.i. vtuosum in cōuersatione vsq; ad passionem· postea rubruz .i.sanguine rubricatuz in passioē· postea nigrum in morte· lucidum autem fuit in resurrectione Et nota q; ex fructu mori vt dicit Habanus fit potus nobilis· quē elephātes potantes fiunt animosiores ad bellum· Vnde dī.i. Nachab· vi· q; ostenderunt elephantis sanguinē vue et mori ad acuendū eos in prelium· Iste potus est sanguis cristi qui per modum potus in sacrāmēto sumitur ad ipsam passionem vīe morandū· Vnde iste sanguis siue rememorato debet multū accendere cor nostrū· et animare ad bellādum contra vicia et ad tolerandū quecumq; pericula· // Secūdo rōne seminū. q; scōm Dyasc· seminum mori sūt tres virtutes· solutiua scz et purgatiua et fecundatiua Semina mori.i. passionis cristi nobis relicta sunt ecclesie sacramenta· qa sic virtus mori remanet actuatur in semibus· ita vtus passionis xpi remānsit et seruatur in sacrāmētis Vnde sacramēta oia operantur in virtute passionis xpi· Et ista sunt semina ex quibus plante spirituales.i. filij dei regenerantur· sicut p̄cipue patet in sanctis Oiaq; hec semina .i. sacramenta habent vtutē purgatiuā mētis· quia oia effectū gratiā· et gratia sanctificat aiāz Sed aliquod sacramentum specialiter purgat ab originali vt baptismus· aliqs ab actuali mortali vt pēnitentia· oia alia purgant a vēialib· licet etiā habeant maiores alios effectus· // Tercio ratione frōdium· Nā sicut dicit Ambro· folia mori superiecta serpēti ipsuz interimunt· Folia mori sunt exēpla crucifixi que omnem serpentē.i. diaboli suggestionem interimūt· Naz si temptat de auaricia considera xpi crucifixi pauptatē et nuditatē· Si de superbia obice eius humilitatē· Si de luxuria pēsa penaz corpis e9 acerbitatem· et sic extinguetur ōnis temptatio· Et hoc figuratū fuit in serpente eneo in deserto exaltato· e9 aspectus a venenosis serpētū morsib9 liberabat vt hēt Nūi· xxi

¶ Capitulum· l·

PAtientia assimilatur cappari· // Primo quia cappatis vt dicit Dyasco· est herba spinosa· Et hoc competit patienti ē ratione materie Naz materia patientie sunt spine.i. punctiones tribulationum et aduersitatum humanorum· v· Tribulatio patientiam operatur· // Secundo quia est herba frondosa super terraz expansa· Hoc apert patie q̄ nō est i celo vbi nulla molestia· nec sb̄ tra.i. in sferno vbi pena inolūtaria et īfructuosa· sed tm̄ sup tra vbi tbłationes habūdāt vires suas extēdit· q; tm̄

t in

super terram tribulationes fiunt ad virtutis exercitiū· et ad laboris premiū· et hoc est p patiētiaz sine qua tribulationes nec ad virtutē nec ad meritum pertinēt· Et ideo Bernar· dicit ī quodā sermoē In hoc mūdo quasi ī cāpo certaminis positi sumus· et qui ibi dolores a plagas a tribulatiōes nō susceperit in fuco in glorioso appebit Et Petrus rauenn dicit in quadam epla· q ōnis cordis et corpis virtus citra meritum a fructū salutis ē sine condimēto patiētie· ℣· Tercio qz est herba vnctuosa· Est enim vncti one plena Quod competit patiēti e ꝑter vnctionē gtie quā cōtinz qua omne durum mollitur· Vnde etiam vnctio capparis dicitur virtutem splenis sua vtute sup ōma ūuare Item hec vnctio ē ōnis dolor lenigatur· In cui⁹ exēplum Cappis dolorē dentiū dī mitigare· Nec etiā est q̄ muidorū detrahentiuz et mordētiū neq̄cia dicitur sedare In cuius signū succo capparis aurium vermes necat· Nec etiam est virtus scz patiētia ex qua cibus anime et medicina prepatur· Medicina enim est q̄ animi affectus purgatur et rectificatur· Nam flores capparis postq̄ sūt aperti habēt virtutē digerēdi humorem in ore stoma chi existētem· quia scilicet tribulationes pūtes virtute patiētie humorem. i. affectum mūdanū digerūt et in affectū dei cōuertūt· Item ipsa ē cib⁹ vel salsa quo gust⁹ mētis cōfortatur a excitatur ad appetitū spiritualium et celestium bonorū· In cuius signū nde flores habēt virtutem appetitum excitādi· vt dicitur in platone Et hic est q̄ desiderīa sanctorū in ipsis tribulatioīb⁹ crescunt· et eorum appetit⁹ magis accendit circa eterna quando eos attigerūt tpalia flagella· Et iō Gre· dicit in· xxvi· libro Moza· q̄ electorū mētes eternitatis pmia prestolantes vires ex aduersitati b⁹ sumūt· q̄ crescente pugna gloriosiorē sibi non ambigūt mane victoriā· Electorū ergo desideria duz pmunt aduersitate proficiunt· sicut ignis flatu pmit vt crescat· a vnde q̄si extingui creditur inde roborat ℣· Item patiētia assimilat ylici· Et ꝓmo rōe radicalitatis· Nā ylex est spes quercus que est arbor grosse et profunde radicis· Nec radix et grossa et ꝓfunda patientie est cāritas· Vnde dicit Apostol· q̄ caritas patiens est quia patientē efficit· Et ideo sicut arbor contra ventuz firmatur per radicem· ita patienti a cōtra iniurie ipetuz firmat p caritatem· Et ꝓterea dicebat Ap⁹ Ephe· iii· In caritate radicati a fundati· Vnde non est patientia sine caritate· sicut nec arbor sine radice· Gre· sup Eze· omelia· vii· Patientia vera est que et ip suz amat quē portat· Nam tolerare et odisse nō ē virtus mānsuetudīs sed velamē tū furoris ℣· Secūdo rōne fecūditatis· Est em arbor gladifera· et h⁹ arboris fructū antiq̄ habuerūt in ei bū anq̄ haberēt frumenti vsū· Sic patiētia multū ē fructuosa et magni meriti· et multū viguit in antiq̄s· vt patet in Job et Thob· et multis alijs· Vñ Iude· viii· Omēs q̄ placuerūt deo p multas tribulationes trānsierūt fideles· ℣· Tercio rōe vmbrositatis· q̄ ylex hēt vmbraz iocundam· Similiter patientia grata vmbram id est refrigerium in estu tribulationum prestat· ꝓpter quod dicitur Eccī· li· In medio ignis nō sum estuatus Cassiodor⁹

Super ps̄. Patientiā religiosi viri est laborū ac dolorū ommū spe futurarum rerum et amore domini grata tolerātia. ℣. Quarto ratione soliditatis quia plex est solidissimi ligni et durissimi corticis. Vñ in aquis lignum eius est multūm dura bile et quasi imputribile. et ideo duz pfunde sub aquis ponitur quasi in lapidis soliditatē conuertitur. Et quāto per tempora lōgiora in locis humidis immorat tanto amplius indurātur. Vñ et Tulius dicit q patiētia est honestatis et vtilitatis causa rerū et arduarū et difficiliū voluntaria ac diuīna perpessio. Et ideo posset ad patientē referri qđ dicitur Job. xli. Cor eius indurabitur quasi lapis et constringetur quasi malleatoris incus

¶ Capitulum. li.

Super spū assimilat abieti. ℣. Primo q abies ipa sublimit̄ augmētatur Vñ secundum ysiō. dicitur abies ab eundo. eo q pre ceteris arboribus in altū eūdo porrigit̄ Est em̄ exps terrestris humoris et ideo arbor ē leuis. Vnde secundū Aristotilem q arbor ē subtilis humoris ideo calor cuius naturalis fortificat⁹ a calore solis humiditatē illā sursū trahit. et conuertēs illam in substantiam arboris arborem altam facit. Similiter ille qui ē paup spiritu exps terrem amoris qui animā grauat efficitur spiritualit̄ leuis ad ascendendū et subtilis ad contēplādum. Vnde diuino amore ꝛfortatus et sursū tract⁹ miro modo crescit et exurgit in altū Gen. xlv. Crescē me fecit deus in terra paupertatis Pertingit em̄ paupertas spiritus vsq ad regnū celorum Mathe. v. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorū est regnū celorum Ysa. lv. Pro salūca ascēdet abies Secūdo quia rectilinealiter elevatur. Est em̄ arbor nichil quasi habens tortuositatis. aliqe propter virtutē calotis attrahentis et humoris obedientis. Similiter qui pauper est spiritu recto itinere ad celū scandit ita q in nullā partem retorq̄tur. sciz neq; ad dexterā psperitatis. neq; ad sinistrā aduersitatis. quia ex quo mūdum contempnit nec eius aduersa metuit. nec pspera q̄rit. Nam calor diuini amoris eum ad superna trahit. cuius attractioni animus eius per terrenū affectum non resistit ymmo sequitur et obedit. et ideo directo spiritu sursum tēdit Vñ Crisō. dicit sup ēp ad Heb. sermone. xvin. q paupertas ē manuductrix quedā i via que ducit ad celū. vnctio autētica exēcitatio quedam magna et āmirabilis et portus tranquillus. ℣. Tercio quia abies est faciliter inflāmabil⁹ Nam quia eius humiditas vnctuosa est igni applicata facile inflammatur. Sic quoq; pauper spiritu habet humiditatē vnctuosā id est affectionem mētis deotā. Et ideo igni diuini eloqui vel ipsi⁹ spiritꝰ sancti applicatus statim inflāmat secūdum illud ps̄. Eloquiū tuū inflammauit eum.

¶ Capitulū. lv.

Peccator ē per naturā bon⁹ sed per culpam malus Vñ assimilatur lēti que sicut dicit ysaac in medulla est bona sed in cortice mala. Nam sine cortice comesta valet ydropicis. et calidis a etiā humidis aliquando pro dest ex eo q ipsa calida a sicca sit. vt idē ysaac dicit Sed in cortice habet acumen cuius virtute rēstrez

t ny

soluit · torsiões gẽeãt · stomachũ grauat · meatus corpis opilat · cẽ rebri substantiam desiccat · humi ditatem oculorum distpat · & pessi mas passiones ī corpore geneãt · maxime si quis eam cotidie come derit · ℣. Quasi ergo medulla len tis est natura hominis peccatoris · que cum a deo sit creata bona est Auguſt · Quia deus bonus est cui? factura sumus et in quãtũ sumus bñ sumus Sed quasi cortex mala est ip sa hominis culpa Auguſt · in sẽñ · prosperi Peccatum non est natura sed vicium nature appetẽ tis qđ non est sui ordinis · & hec cor tẽ x.t. culpa seu vitiũ soluit ventrẽ in luxurioso · torsiones generat ī i racũdo . stomachum gẽuat in guloso · opilationem facit in auaro · de siccat per tristitiam in accidioso qz spiritus tristis exsiccat ossa · oculos mẽtis distemperat in superbo . pes simas passiones corpis generat in iracundo . Nam sicut Jhero . dicit super Job . Est ira que iusticiam dei nõ operatur · & furori proxima mentem impotentẽ facit in tantũ vt labia tremant · dentes ꝛcrepẽt vultus q pallore mutetur . Et Gre go · dicit in libro . v . Mor · Ire sue stimulis accẽsum cor palpitat . cor pus tremit · lingua se ꝑpedit · faci es ignescit · exarsperantur oculi · et nequaq̃ recognoscũt noti ·

¶ Capitulũ liij ·

Peccatũz assimilatur absin thio · ℣ Primo quidem ra tiõe amaritudinis · primõ qz absinthiũ sua amaritudie ledit gustũ Justus anime est itellectu alis appetitus · qui ita ex peccato ī ficitur vt ei dulcia & suauia sñz spi rituales delicie que de se sunt dul cissime amare videantur & aspere · sicut gustui carnis absinthy amã tudine infecto etiam dulcia que postea gustat amara esse videntur Psaie · quinto · Ve vobis qui dici tis bonũ malum ponentes dulce in amarum · ℣. Secundo quia ab sinthium suo forti odore offendit olfactum · Et sic peccatum non o dore sed potius fetore mali exem pli offendit olfactum proximi in teriorem · scilicet quia sñdiligat e um Exodi quinto · Fetere fecisti o dorem nostrum etcetera ℣ Tercio quia in amari tudinem redigit lac et vinum · et omne dulce cui fuerit ademptum Vnde apes que frequẽ tant absinthium faciunt mel ama rum vt dicit Dyasrorides · Simili ter peccatum amarum rez delecta bilem cui admiscetur vertit tandẽ in amaritudinem scilicet conscien tie remordentis vel pene affligen tis · sicut patet in luxuria & volup tate carnis que maxime videntur delectabiles · Vnde Pro . v · Fauus distillãs labia meretricis & nitidi us oleo guttur eius · Nouissima autẽ illius amara quasi absinthi ũ. ¶ Item peccatum assimilatur hedere ℣. Primo ratione frigiditatis qz hedera cũ frigide sit nature ẽ rã vbi crescit frigidã eẽ īdicat . Si militer peccm frigide nature est ita vt calorẽ diuini amoris excludat · et vbi peccm crescit certissimũ indici ũ est q ibi calor diuini amoris nõ sit · sed q talis anima sit frigida & diuino amore penitus destituta ℣. Secundo ratione contrarietatis quia vmbra eius est noxia & tamẽ serpenti est gratissima Sic peccatũ q̃uis homini sit summe noxium & dãpnosũ tamẽ serpenti infernali

ío est dyabolo est gratissimū Et ide o vbi talis ē vmbra peccati libēt requiescit Job. xli. Sub vmbra dor mit a ē. ℣. Tertio ratione sepabi litatis. sepat em vinum ab aqua. Nam sicut dicit Plin⁹. Qita ē he dere natura frigida ad expiandum vina. Nam vinum ex vase fluere. et aquā si qua vino mixta fuerit ē manere certum est. Similiter pec catum trahit de vase cordis vinu⁹ diuine consolationis et relinquit ibi aquā tribulationis. et ideo de peccatoribus vere potest dici illud Io. ij. Vinum nō habent sc̄z cōso lationis interne. ℣. Item peccatū assimilatur geneste. quia geneста crescit in locis incultis et saxosis. Loca autez inculta sunt peccatorū corda que pīe studio vel labore nō excoluntur. a saxosa loca sūt cor da dura que nullo compunctionis humore molliuntur. et in talibus peccatum multiplicatur et crescit Item geneста est signum sterilita tis Et similiter peccatū sterilitatis fructuum sc̄z meritorū nō soluz est significatiuū sed etiam causatiuuz Item geneста ē saporis amari. qa scilicet peccatū conscientiā amaricat et insup vt dictum est inducit ama ritudinē pene sequentis. Item ge neста est nigri seminis. quia plez q⁹ peccatū inducit et relinquit infa mie denigrationē. Vel nigra semi na sūt exēpla deformia ex quibus alij nigri a deformes peccatores gnā tur. ℣. Item peccatū mortale i cor de generatū extinguit omnia mēi ta et omnes vtutes formatas Vñ assimilatur cuidā lactuce spōte na scenti que dicitur caprina. de qua dicit plin⁹. q⁹ si in mare piciatur omnes pisces qui in vicino sunt moriunt. Qare est autem cor hu

manū. in q⁹ si peccatū ingreditur o mia merita et virtutes occidit Vñ Jacobi .i. Peccatū cum consūmatū fuerit generat mortem scilicet vi tutum anime Item licz peccatū ani me habeat in se quandam transi toriam dulcedinem. tamen multa mala in anima facit Cuius exem pluz apparet i piro maturo q⁹ ha bet in gustu quādam aquosā dul cedinem. tamen eius substātia est frigida et sicca a stiptica. sic peccū habet dulcedinez aquosā. .i. delecta tionem transitoriam Aquosū em et humidum cito fluit et faciliter trāsit. tū postea peccatū infrigidat in anima calorē caritatis extinguē do. desiccat humorē gratie vel de uotionis ofumēdo. a stipat sordes conscientie detinēdo. vt scilicet pec catum inductū nec faciliter de cor de per pemtētiā emittat. ℣. Item peccatuz assimilat porro. quia po rū nimis sepe omestū vt dicit Pli nius inflationes generat. q⁹ ptinz ad superbiam q animos tumidos facit. Item siti generat. q⁹ ptinz ad auaritiam q sitim. .i. ardorē habē di inextinguibilē gignit. Itē sōpnū puocat q⁹ ptinet ad accidiam. q pigros a sōpnolētos reddit. Itez acies oculorū hebetat q⁹ ptinz ad inuidiā Eccli .i. Nec ꝓ oculus iuidi. Itē sāguinem inflāmat q⁹ pertinz ad irā q sāguinē circa cor accēdit vt dicit Dama. Itē venēm stimu lat. .i. luxuriam excitat. ℣. Item ven trem mollificat. q⁹ potest referri ad gulam. q⁹ gulosi circa vētrem insistūt a sibi mollia a delicata quārūt Itez peccatū assimilatur rāpho q ē herba a principio mollis. sed quā to pl⁹ crescit tanto durior fit a in acutiorem aculeum indurescit Sic peccatū a principio videt suaue. sed

postea quanto plus crescit plus in eo induratur. et in fine p illud aculeus eterne punctionis inducitur Item rampnus vt dicit Joseph9 proprium habet ignez ex se proferre. Nam eius folia postq̄ cadunt a deficcantur multe siccitatis et cuiusdam vnctuositatis esse dicuntur. ℣. Ideo quando adest fortis impressio caloris solaris rampnus facile inflammatur Cuius occasione vicina sepe nemora incendunt̄. Similiter peccatum profert ex se ignē id est inordinatum ardorē. ita q̄ folia eius. i. cogitationes vel delectatiōes peccati post q̄ ceciderunt in consensum operis tūc deficcantur ab humore gratie. et efficiuntur vnctuose id est lubrice. quia vnctuosa lubrica sunt. ita q̄ ad fortem impressionē siue feruorem temptationis facile appetitus hoīs inflammatur et omnes vires anime incendunt̄. et etiam omnes corporis ptes Judi. nono Egrediatur ignis de rāpno a deuorret cedros libani. ℣. Itē peccatū assimilatur salici. primo ratiōe augmēti q̄ cito crescit. Vñ dicitur secūdum Ysido. quia cito in altuz salit. Sic peccatuz hoīs breui tempore multū crescit. q̄ secūdū Gre. peccatū qđ per pemtētiā nō diluit̄ mox suo ponderе ad aliud trahit. sicut ex crapula nascit̄ luxuria et cetera ℣. Secundo ratione ligamenti quia salicibus vtuntur homines ad liganda vites. sic peccata ligāt mentem Ysaie quinto. Quasi vinculum plaustri peccatum. ℣. Tertio ratione impedimēti quia semē salicis dicitur hāc virtutem habē vt si quis illud in poculo haúserit generare nō poterit vt idez Ysid. dicit Sic peccatū impedit ne opera meritoria homo gignere. i. facē possit. Sumus autem nos principia nostrorū operum. quēadmodū natorum. i. filiorum. sicut dicit Phūs in Ethi. et ideo opera nostra filijs aparantur. ℣. Quarto ratione fundamenti. quia omnis salix tanto est in ramis fecundior quāto est terre propinquior Itē salices si binis pedibus a cra putent̄ coarcentur ne in altum crescant sed in latitudinē se diffundant Sic peccōr quāto magis rebus terrenis approximat p affectionem et occupationē tanto magis in peccis habundat. Itē quasi salix duoz pedū est peccatū opis vsq̄ ad delectatiōis cōsensū. puta cū homo consentit imorari in ipsa delectatiōne cogitatiōis Tūc tū licet nō ascendat vlterius p cōsensum opis. tū dum per morose cogitatiōis cōsensū in ipsa delectatiōis latitudine se diffundit peccatū mortale dimittit ℣. Quīto rōne detimenti. q̄ salix ex ātiquitate tpis patiē detrimentū putredinis Nam postq̄ antiqua fit cito putrescit a medulla putrescere incipit Vnde sepe dum exterius viridis videt et pulchra interius est vacua cauata et putrida. in cuius concauitate sepe latent animalia venenosa Vnde iuxta salices dormire res periculosa Sic cum aliquis diu cōtinuat permanens in peccato. putrescit per omnimodam corruptionem malicie. quā licet ypocrita cōnetur exterius cooperiē. tamen ab interioribus eam nō curat abscere Et ideo licet exterius ipse aliquando appareat iustus. interius tamen est vacuus a vtute. cauus cupiditate. et putridus malignitate. i. malicia corruptus Vnde i cuius cauitate. i. cordis cupiditate. siue

ammalia venenosa.i. conceptiões et desideria fraudulenta a periculosa. ꝓpter que periculosuz est iuxta eos dormire.i.de eis cõsidere vel eis adherere. ℣. Item ꝑccatũ assimilatur spine. quia qñ spina cuto vulneratur nõ cedit dolor ꝙ diu spina totaliter nõ extrahitur Sic quando est anima peccato vulnerata semper mordetur et cruciatur ꝙ diu ipsum peccatum in sciencia detinetur. Et ideo necesse est vt ꝑ pniaz extrahatur

¶ Capm. lvij.

Pena infermi assimilatur rãpno. vt dicit glosa sup Ps qz rãpnus est herba multũ durã nodosa ramosa et spinosa. Nam folia habet aculeata. spinis acutissimis in lateribus consita Similiter pena infermi est dura ꝓpter suam acerbitatem. nodosa ꝓpter suam indissolubilitatem. Nam nodus fortis ligni est quasi indissolubilis. Vnde signat illam penam indissolubilem et interminabilez. qz dampnatus sicut nunq̃ absoluitur a culpa sic nec a pena. ℣. Item est ramosa ꝓpter penarum multiplicitatẽ. et spinosa siue aculeata ꝑ subtilitatẽ. quia sicut spine subtiles et aculeate penetrant. sic ille pene penetrant intima aie Sed miser ille peccator dum est sub spinis peccati anteq̃ aduertat ꝙ ducant eũ ad duriores a maiores aculeos rãpni.i.pene infermi permittit se a peccato totaliter absorberi. secundũ illud Ps. Priusq̃ intelligerẽt spine vestre rampnum sicut viuẽtes sic in ira absorbet eos.

¶ Capitulum. lvj

Pemitentes assimilãtur arboribus medicinalibus silue aromaticis Et est causa aromaticitatis in arboribus vt dicit albumasar terreum subtile ꝯmixtum aqueo subtili Tanq̃ ergo arbores aromatice a medicinales sunt homines pemitentes. quia pemtẽtia habet medicinales virtutes ad curãdum animarum languores.i.vicium. in istis est subtile terreum.i.attenuatio carnis. bene cõmixtum sũtili aqueo.i.compunctiõi cordis. Illi autem in quibus hec deficiunt scilicet macratio carnis et cõpunctio cordis. nõ sunt aromatici.i.vere pemitentes Et nota ꝙ arbor aromatica aliquando habet aromaticitatem in cortice. aliquando in flore. aliqñ in fructu vt patet in cinamomo qđ est cortex. et in macre q̃ est flos. et in muscata que est fructus. Sic pemtentiam quidam hñt tantũm in cortice .i.in exteriori ostensione. quidam tantum in flore .i.in mentis affectione. quidam in fructu.i.opis executione ℣. Itẽ pemitentes assimilantur malogranate. Primo ꝓpter augmentum. Nam malogranata sciliz arbor plꝰ in latum ꝙ in altum se diffundit. Sic pemitens debet esse humilis. nõ vt queratur crescere in altitudinem dignitatis. sed in latitudine caritatis. Ps. Ambulabã in latitudine. ℣ Secundo ꝓpter impedimẽtum. quia maxime impeditur a frigore. Est enim arbor frigoris impatiens Vnde in pruina cito pereunt flores eius. Similiter homini pemitenti maxime nocet frigus accidie. Et ideo pruina.i. negligentia destruit flores eius.i.bonas affectiones. ℣. Tercio pemitẽtes assimilantur malogranate ꝓpter fructum. qz quoaz faciũt poma dulcia. quoã. acetosa. acetosa sunt frigida a sicca. dulcia

t vi

vero calida et humida Et ideo dulcia magis conuenit medicine vt dicit ysaac et etiam diasc. Quasi aut pomma acetosa sunt opera penitentis facta ex timore · sed quasi dulcia sunt opera facta ex amore · et ista magis prosunt ad sanitatem anime · Vel acetosa sunt opera ypocritarum · dulcia vero sunt opera veraciter penitentium Dicit enim ysido · q negant medici corpora nostra malis pumicibus cibo nutrici · Et dicunt q plus congruunt medicine q corporis alimento. In quo significatur q penitens debet intendere ad sanandum mentem · et non ad iplendum vel inpinguandum ventrem · ¶ Item penitentium afflictio assimilatur sambuco · de quo dicunt Plato diasco · et Plinius · q si cortex eius medius radatur versus superius purgat ventrem per ptem superiorem Si vero radatur versus inferius purgat p ptem inferiorem · Tunc autem sambuci cortex versus inferius radit qui penitentis caro timore inferna l' supplicii affligitur · qui timor dum a peccatis revocat qsi a pte inferiori purgat · sed tunc versus supius raditur · qui spe vl' desiderio premii macerat · et dum sic carnem macerando abstergit penitens sordes peccati qsi a se purgat a pte superiori ·

¶ Capm · lvi ·

Penitentia assimilat arbori · Primo propter arboris generationem · Sunt enim secundum Aristo · in libro de vegetabilibus et plantis quinq spes siue modi gnationis arboris siue plante · Vnus est ex semine · alius ex putredine · tercius ex aque humore · quartus ex plantatione · quintus ex insertione · In his designant quinq q sume valent ad generationem pnie · id est ad conuersionem peccatoris Primus est verborum dei auditio · et hoc designatur in semine · quia semen est verbum dei · vt dicitur Mat · xiij · Secundus est mortis meditatio · et hoc designatur in putredine · quia per mortem corpus in putredinem dissoluit Job · xvij · Putredini dixi pater meus es · Tercium est elemosina et largitio · et hoc designat in aque humore · quia vt dicitur Eccli · xxx Ignem ardentem extinguit aqua et elemosina resistit peccatis · Quartum est religionis ingressio · et hoc designatur in plantatione · q maxime optat iuuenibus Ps · Quorum filii sicut nouelle plantationes a iuuentute sua Quintum est bonorum societas et conuersatio Nam quando q peccator iusto adiunctus trahit ab eo et conuertitur · et hoc designatur in insertione Apoc · Ro · xi · Tu autem cum oleaster esses insertus es in illis et socius pinguedinis arboris olive factus es · ¶ Secundo propter radicis infixionem · Nam arbor vt dicit ysi · ab aruis nomen accepit · eo q fixis radicibus terre inheret · Oportet ergo ad hoc q arbor sit firma vt radices eius intra profundum · et quanto arbor radicem profundius figit tanto attrahit plus humoris · et si fructificatura sit plus habundat in foliis fructibus atq ramis Item oportet q radices arboris ipi terre cohereat et agglutinet Vnde dicit Arist · q lutum vnctuosum et tenax cito poucit plantam · et facit eam esse durabilem · Sicut ergo arbor immobiliter per radicem est infixa terre · ita penitentia per humilitatem et caritatem oportet q sit immobiliter infixa anie siue cordi et pseueranter ita vt penitens preterita mala plangat · et iterq plangenda non omittat ·

Profundatur aũt radix pñie i eos de p humilitatem · in q̃ quãto ꝑfũ dius descendit tanto de humore g̃ tie plus attrahit · et p eã maiorem copiam bonorũ operũ et meritorũ ꝓducit · sed cõglutinatur pñie radix cordi p caritatem que est glutinum vnctuosum · per quã cito penitentia augetur pficiẽ et ꝺseruat Vnde Apostol · Eplx · in · In caritate radicati et fundati · // Tercio ꝓpter aĩe vegetabilis informationẽ · Nam sc̃dm Phũm in suprãdicto libro · In arboribus et plantis non est aĩa sensibilis sicut in brutis · ꝓpter qd̃ arbores & plante sensibilibz passionibus nõ afficiuntur · quia nec pcusse sẽtiunt nec sciſſe dolẽt · nec quando cibantur delectãtur · nec spirant nec respirãt · nec dormiunt vel vigilant · nec alijs passionibus subiacent que sunt anime sensitiue · Est ergo in ipsis arboribus et plantis informatio solũ⁹ vegetabilis anime · sc̃dm quã est in eis generatio cibatio augmentatio et renouatio · que omnia competunt suo modo pñie · Iaz ꝑmo necessariũ ẽ pententi vt passiones sensitiuas vicio sas scilicet & mordinatas a se omnino remoueat · sciz vt pcussus iniurias non sentiat p impatientiam · et sciſſus vel lacerãtus verbis nõ doleat p iracundiã que scilicet eum ad odium siue vindictam inclinet · nec etiam quãdo cibatur in cibo delectationẽ voluptatis · sed solum sustentationez necessitatis querat Aug⁹ in libro · x ꝺfessio · Doce me docuisti domine · vt quẽadmodũz medicamẽta ita et alimenta sumptur⁹ accedã Itẽ nõ debet spirare nec respirare · i · l in se indignationẽ attrahere vl ex se furorẽ emittẽ eo modo sciz quo dr̃ de saulo Actuũ ix · Saul⁹ adhuc spirans minaz et cedis in discipulos dni ac̃ · Item nõ debet dormitẽ p negligentiam · nec etiaz vigil esse ad cogitandã vel explendã maliciam · Sed debet in penitentibus esse gñatio virtutũ siue bonorũz operum · cibatio lacrimaz · vel diuinorũ verborz · augmentum laborũ et meritorũ · et etiam renouatio conuersationis et morum // Quarto ꝓpter fructuũ defectionẽ · Sunt em̃ q̃dam arbores sc̃z que habent soluz folia et nõ fructus · qd̃ accidit ꝓpt̃ habundantiam hũoris aquosi qui est materia foliorũ · et ꝓpter defectum humoris vnctuosi qui est materia fructuũ · Hys ergo assimilantur falsi pẽitentes · qui habent solũ apparentiam frondium · i · extẽi orũ motz · sed nõ vtilitatẽ fructuũ · i · verorũ operum · Possent etiam talibus assimilari qui hñt soluz folia · i · verba · et nõ fructus · i · opera · sicut doctores mali qui habẽt doctrinã sine vita · qd̃ est ꝓpter habũdantiam amoris mundani · et defectũ amoris diuini · Quedam vero arbores sunt que faciunt fructũ ãte folia · qd̃ accidit sic̃ dicit phũs ꝓpt̃ habũdantiã hũoris vnctuosi · quẽ cũ calor naturalis digesserit cuz auxilio caloris solãis cito ad maturationẽ adducit · Vñ talis hũor vnctuosus habundans phibet hũorem aquosũ q̃ ẽ foliorz materia ne asc̃dat añ fructũ in tali planta · Istis sunt similes illi qui student bona opa facẽ p⁹ q̃ bona v̄ba docẽ · ita vt bona vita precedat bonã doctrinam · Vel illi qui prius intendunt operibus actiue vite q̃ refrigerio vel decori vite comtemplatiue · si quidem contemplatiuorum interne meditationes animã decorant ·

et vmbre refrigerium̄ prestāt sic̄ et plantaz folia Opa autē actiue vite l arboriosa quidem sunt · sed tñ fructuosa · Vnde actiue vite merita fructibus comparantur · Et ideo tales si habeant habundātiā humoris vnctuosi .i. compassionis ⁊ pietatis · et caloris naturalis .i. amoris proximi · ad quem etiam natura inclinat · ertūc a calore solis .i. amore cristi citius efficiuntur in vita actiua perfecti per fructus bonorum operum · et ideo postea cōgruentius producunt folia verborum · Quedam tamen arbores sunt q̄ simul producunt fructus et folia · sicut ille que predictos humores habēt ꝓportionabiles · quib⁹ similes sunt illi q̄ in humore mentis deuote ⁊ in humore aquoso salubris scientie positi habūdātes simul dicūt et faciunt Act .i. Cepit ihesus facere et docere · ¶ Sunt etiam et alie quedam arbores que citius producunt folia q̄ꝑ fructus · et hoc ꝓpter habundantiam humoris aquei et defectum humoris vnctuosi · q̄a calor humorem aqueum citius attrahit ad locum ꝓductionis foliorū q̄ꝑ vnctuosum ad productionem fructuum · Similiter illi qui habēt mltam scientiam et paruā deuotionē facilius et citius dicunt verba q̄ꝑ producant opera · ℣ · Item pnia intēior si sit cum debita preparatione ⁊ moderatione et exercitatione purgat et sanat aiaz · cuius exemplum apparet in elleboro · q̄ a fluuio vbi nascitur sic est dictus · qr dicit hrē virtutem mentem motā reducēdi ad sanitatē · Itē purgat corp⁹ · qr lignum q̄d radices habz albas humores flematicos purgat . lignum vero q̄d radices habet migras purgat colerā migrā · sed tamē nullus debet eo vti misi priūs materia digesta sit et ꝓpata · et tunc etiā cū cautela · qr virtus eius nimis est intensa · et precipue radix alba multum laxat superius et inferius Vnde se pe mimia virtus elleborī est mortis inductiua · Itē debz qui accepit elleborum se mouere ⁊ a sompno abstinē · Vnde Ypo · dicit · Si vis elleborū ducere move corp⁹ ne sōpn⁹ accedat · Similiter pnia ad hoc vt aiaz in peccato desipientē et insanientē ad debitum sensū reducat et purget a corruptis ⁊ superfluis humoribus .i. affectionib⁹ · oportet p̄cedere interiorem digestionez et p̄parationem in feruenti contritioē sine qua penitentia exterior nō est valida · Item oportet in exteriori penitentia vti cautela et moderatione · Debet enim atteri sed nō occidi per immoderatam afflictionē · Item oportet mouere corpus in bonorum operum exercitatione et a sompno negligentie ⁊ ocy abstinere · ℣ · Item penitentia assimilatur mirre · Primo ratione eminētie · qr mirra est arbor in arabia vt dicit Ysidorus quinq̄ cubitis alta · in q̄ bus accipere possumus quinq̄ penitentie gradus · primus est in contritione · secundus in confessione · tercius in oratioē · quartus in elemosinarum largitione · quintus in ieiunij afflictione · Et isti tres vltimi gradus pertinent ad satisfactionem · ℣ · Secūdo ratione effluentie · quia de arbore mirre effluit gutta amara multum aromatica · et ista vocatur mirra · ⁊ vt dicit Plinius · illa gutta que per se manat non expressa magis est preciosa · et minus vicq̄ valz illa que de cortice precise est abstracta · Dec ergo amara gutta est compūctionis

lacrima ex contritiois amaritudi
ne procedens Hec est deo multū o
dorifera secundū illud Eccī. xxiiij.
Quasi mirra electa dedi suauitatē
odoris. Item est multum aromati
ca, i. medicinalis Exo. xxx. Sume
tibi aromatica mirre prime. Habz
em hec mirra virtutem dissoluēdi
et consumendi quasi equaliter. et
etiam confortandi. Et similiter pe
nitētis lacrima amara dissoluit pec
cata. sumit mala desideria. et fort
tat corda debilia. sed illa est per se
expressa que est voluntaria et nō
coacta. et talis penitentia est vali
da. nō autem illa quā sol⁹ metus
seu coactio causat. ¶. Tercio ratio
ne efficacie. quia mirra habet vir
tutem conseruandi corpora mortu
a ex ea peruncta imputrida a cor
rupta Similiter pnīa mortificatos
corpore. sed spiritu viuificatos cō
seruat a corruptione et putredine
peccati. Vnde in huius signum ve
nit Nichodem⁹ ad corp⁹ christi mor
tuum ferens mixturam mirre a ē.
Jo. xix. ¶. Item pnīa assimilat
nuci. que quidem exteri⁹ habet du
rum et amarū corticem. et interi⁹
habet nucleum dulcem et vtilem.
Vnde hijs qui temperate cōplexio
nis sunt et nucibus temperate vtī
tur proficiunt. quia ommibus cib⁹
venenosis obsistunt. Et similiter ē
de penitentia. quia q̄us eius opa
exteriora videantur dura et peno
sa. vt ieiunia et h⁹modi. et interi
us etiam requirat amaritudinem
contritionis. tamen conscientia p
ipsam purgata inuenitur fructus
eius dulcissimus et efficacissim⁹ ad
resistendum omni cibo venenoso. i.
peccato. dūmodo exterioribus ope
ribus penitentie vt abstinentia et
h⁹modi penitentes vtantur tpate

.i. discrete. ¶. Item pnīa assimilat
cauli. Primo ratione transplāta
tionis. quia oportet caules trāsplā
tari vt possint in suo ē perfici Sic
peccatorē oportet transferri de sta
tu culpe ad statum iustitie per trās
plantationem penitentie vt possit
spiritu aliter perfici ¶. Secundo ra
tione decoctionis. Oportet em cau
les coqui et elixari. In qua decoc
tione licet materia. i. caulium sub
stantia sit minus bona cum sit gros
sa et dura ad digerendum. Jus trī
ipsorum caulium est colatiuū ven
tris humectatiuum et laxatiuum.
sed substātia sine iure est constipa
tiua. Sed multum de ipsorū malici
a tollitur si illa aqua piciatur a in
alia decoquantur. et optime pin
guedine condiantur vt dicitur in
dietis. Sic etiam in pnīa necessari
um est decoctionē peccōr fieri per p
tritionis feruorem. Et quantūcūq;
pecā de se grossa sint et dura. ius
tamen id est compunctio ipsorum
peccatorum lacrimosa et feruida
est mentis laxatiuum a purgatiuū
Vnde caulis substantia sine iure. i.
memoria peccati sine compunctio
ne. potius est constipatiua. i. indu
rativa ad peccatū retinendū q̄ ad
emittendū p confessionē Et sicut ad
tollendum caulium malicia fit du
plex elixatio. ita q̄ aq̄ prime elixa
ture picitur. ita ad tollendū mali
ciam peccōr duplex fit in penitēte
oppūctio. quia prima prouenit ex
timore pene. secunda aūt ex amore
iustitie. et hec est perfectior. Vnde
aduenīente secda pma picitur. qa
perfecta caritas foras mittit timo
rem. vt dicitur. i. Johannis. nisi
sed debet addi optima pinguedo.
scilicet contēplationis et oratois
deuotio ¶. Tercio rōe electionis. q

caules debẽt eligi et accipi magis teneri. et meliores efficiuntur quã do a pruina primitus decoquũtur. quia dum calor ad cauliũ intima revocatur melius substantia eorũ digeritur et mollior et sapidior iuenitur. Similiter illi penitentes fiũt magis electi qui sunt magis tenĕi .i. molliores ad flendum. vel ad amandum. vl̃ compatiendum. Meliores etiam et feruentiores efficiũtur. qui primo a pruina id est ab aduersitate mũdana et a tribulationum vehementia sunt tacti et excocti. q̃a mala que nos hic p̃munt ad deum nos ire compellunt. vt dicit Gregorius. ¶ Item penitentia quanto asperior tãto magis valet ad frangendum corda dura et ad expellendum venenosa diaboli temptamenta. Cuius exemplum apparet in paliuro. qui quã uis sit crudus asperrimus et spinosus. tamen habet quedã capitella spinosa in quibus sunt semina ad calculum frangendum. et cõtra morsus venenatos valẽtia vt dicit Dyascorides. ¶ Item penitentia est similis arbori aloes. que est arbor aromatica in india nascens vt dicit Papias ¶ Primo enim aloes est arbor gustus amaricatiua. cp lignum eiꝰ licet sit aromaticum. tñ gustꝰ eiꝰ est ſbamari saporis. Hoc aũt pnie dꝑtit ratione ottritionis q̃ amaricat gustũ aĩe ex ipsa recognitione culpe Ysaie. xxxviii. Recogitaui tibi omnes annos meos in amaritudine aĩe mee Pro. vii. Aspersi cubile meum mirra et aloe. Hoc cubile est conscientia quod est aspergendum mirra .i. amaritudine ex memoria culpe. et aloe id est amaritudine ex consideratione offense.

Secundo aloes ore masticata ẽ cerebri immutatiua. Nam odor eius tũc maxie sẽtitur cũ ore masticat quia tunc odor aromaticus statim cerebrum tangere videtur. Tunc autem peccatum per penitentiam masticatur quando oris confessio ne diligẽter et apte narratur. et tunc ipsius confessionis odore cerebrum immutatur dũ ex eius resolutiõe confitẽtis facies lacrimis irrigatur. dꝛ enim cõfessio esse lacrimabilis. ¶ Tercio aloes ẽ humoris desiccatiua. ẽ enim vt dicitur in pmo calida et sicca. Et hoc penitẽcie competit ratiõe abstinentie p quã humor luxurie in corpore arescit. et amor spiritualis in mente accẽditur et calescit. ¶ Quarto ẽ aloes odoris emissiua. Est enim odoris suauissimi atq; fumꝰ. cui particulo co thimiamatis in altaribꝰ avole ẽ. et hoc dꝑtit penitentie ratiõe orationis. q̃ cũ pure et deuote oratur quasi quidam fumꝰ et odor suauissimus deo mmistratur. Duius ergo particula prima ẽ oratio mentalis. quia alia eius pars ẽ oratio vocalis. Prima ergo particula dum in altari cordis feruẽter immolatur. ex ea ipse deꝰ velut ex suauissimo thimiamatis recreat. Quinto est aloes corpis ꝺfortatiua. Nam lignum eius stomachũ ꝺfortat. et vinũ decoctiõis eiꝰ bibitũ debilitatẽ cordis et cerebri maxie iuuat. Similiter penitentia ꝺfortat stomachũ anime. .i. mẽtem ad suscipiẽdũ et retinẽdũ cibuꝫ spiritualis doctrine. Itẽ vinũ decoctiõis .i. feruor cõfortat cor debile ad largam dationem corporalis elemosine. confortat etiam cerebrum ad emissionem habundanti lacrime. vel confortat cerebrum id est sensum ad cautelã et discretionẽ sciẽtie. ¶ Item

penitentia assimilatur absinthio. Primo qa absinthium habet virtutem amaricatiuā Est em tāte amaritudis q etiā ipsū mures a vmes horent. Et hinc est q libros a pānos a vermibus a muribus tutos seruat si quis cuz eis in cistula sua absinthiū ponat. vt dicit Dyasco. Sic in corde penitētis debz eē ottio a mariss ima. Et hec est que repellit mures et vermes. Mures sūt tēptationes dyabolice. vermes immortis conscientie quos remouz et extinguit amaritudo penitentie. Secundo. quia habet absinthium virtutem laxatiuam. scilicet propter caliditatem et amaritudinem Vnde si inuenit materiam digestā eam dissoluit et expellit. Et hoc cō petit confessioi penitentis. quia ex caliditate id est feruore a amaritudine confitentis ipsa confessio habet virtutem laxatiuā id est emissiuam et purgatiuam peccati. quia culpam quam per contritionem inuenit iam digestam id est ad purgationem et eiectionem paratam dum confitetur emittit et eicit. Tercio habet virtutem strictiuā Dicitur em in platone q absinthium virtutes habet contrarias. scilicet laxatiuam et constrictiuam. Nam sicut laxat ex caliditate et amaritudine. ita restringit ex pontricitate et grossicie substantie sue. Vnde si materiam compactam inuenit compactionem eā facit. Hoc autem competit penitentie ratiōe satisfactionis. per quam duz peccatorum materie et cause subtrahuntur ab ipsis peccatis penitēs restringitur. Est enim satisfactio secundū Augustinum peccatoris causas excidere et eorū suggestionib⁹ aditū nō prebere. Item penitentia assimilatur bete que est herba ramis. Primo pter coloris apparentiā. Eius em species est duplex. vna est alba et alia nigra. Quasi autē penitentia alba est pnia innocentiū. sicut Johan. baptiste. Sed q̄si nigra est penitētia peccatorum. sicut Marie magdalene Vtriusq tñ bete fuccus naribus instillatus vt dicit Dyasc. caput purgat. q vtriusq penitentie virtus mentem putificat. siue a venialib⁹ vt pnia innocentium. siue a mortalibus sic peccatorum. vel vna preseruando a culpe defectione. alia expiando a culpe contagione. Secundo pter virtutis efficaciā. Est em eius virtus in humore. in fronde et in radice. In humore siue succo est eius virtus ad conseruandū capillos vt dicit Dyascor. Sic et penitentie virtus et lacrima capillos capitis. i. virtutes mentis reparat perditas et cō seruat habitas. In frōde vero est virtus. quia folium eius tūsum a morbo appositum ignē saluaticum extinguit. Quasi em bethe folia sūt diuersa pnie opera vt ieiuniū elemosina et oratio Ignis autē saluaticus est ardor viciorum. siue auaricie quē extinguit elemosina. siue luxurie quē extinguit ieiuniū. siue abiectionis et superbie quē extinguit oratio mentē humiliando. In radice vero est virtus. q sicut dicit Aristot. sup radicē bethe sic et sup caulē pt inseri furcul⁹. q corroborat ē dicē. et i arborē tñsmutat. Radix bethe. i. ieiuniū pnie ē timor. q pnia ex timore gignit. In q̄ radice si fuerit culus amoris inseratur. sciz vt timor penitentis sit cum amore caritatis. proficit penitens in magnam arborem id est in virum perfectum. Item penitentia assimilat cimimo

¶. Primo ratione complexionis· quia sedm Macrz et Perhū cinis rium est calidū et siccum in sebo ḡ dū· Penitentia ēm est calida ⁊ sic ca· quia per cōpunctionez incēdit mentem· et per abstinentiaz dēsic cat carnem· ⁊ vtrumq; est in secū do ḡdu· primus ēm gradus siue re spectus est ꝓpter satisfactionē pec cati· secundus ꝓpter cautelam fu turi· ¶ Secundo ratione decoloratio nis· quia nimiꝰ vsus siue frequē tia eius vt dicunt Dyascor· ⁊ Plo et Plinius· facit discolorationē in ducit· quia scilicet per indiscretaz penitentiam siue abstinentiaz cor pus infirmatur· et facies discoloā tur· et pallescit facies corporis ꝓ ter diminutionez calidi sanguinis ⁊ etiam facies anime ꝓpter di minutionem feruoris ¶. Tercio ra tione operationis· scz qm̄ aminuz habet virtutem sumositatis subti liatiuā· ⁊ digestionis confortatiuā Nō facit pnīa dum per abstinētiā subtrahit superfluitatem cibi⁊ po tūs· q̄ pertinent ad vicium gule ¶ Item habz virtutem ventositatis subtiliatiuā· et inflationis ventris restrictiuā· Nō optit pnīe in quā tū ventum vane glorie subtiliat· i· annichilat· et inflationē sup bie fu gat· Item dolorem stomachi miti gat Nō optit pnīe inq̄tū mitigat iraz· Item habet virtutē cum bac ris lauri frigidi reumatis curatiuaz Et hoc optit penitentie inq̄tū ex pellit frigidū humorem accidie· Itē habet virtutem sanguinis coagu lati in oculo mixtum in cera mūda dissolutiuam· Quod optit pnīe in quātū refrenat luxuriam· cuiꝰ im pudicitia maxime i oculis ogregat et ostenditur Item habet virtutē liuoris carnis cuz cera bene mixtū et sepe appositum totaliter ablati uā· Et hoc habet penitentia inq̄tū tollit liuorem inuidie· Item habz virtutem faucium sanatiuaz· Nō optit penitentie inq̄tum sanat vi cium auaricie· Sunt ēm auari qua si que dā fauces insatiabiles· qua rū dolor et cruciatus est quia nō pñt habere que cupiūt· quē dolorē insatiabilis appetitus vera pnīa sa nat· Item penitentia assimilat⁊ ur bite Primo ratione extensionis Nam herba curcurbite in ramos⁊ folia piter et flagella ad modum vi nee se distendit· et quibusdā liga mentis se vndiq; connectit· Simili ter penitentia ramificatur in com punctione· vbi sūt diuersi rami· i· diuersi compunctionis modi· Itē habet folia· i· verba vtilia in confessio ne· ⁊ flagella· i· opera penalia in sa tisfactione· In quibus ommibus ve rꝰ penitens se proficiendo distendit Sed nichilominus oportet q; vndi q; se quibusdā ligamentis· i· firmis cautelis et aduitoris connectat· i ta vt in peccatum ꝛphus nō cadat ¶. Secundo ratione floritionis· Ha bet ēm quosdā flores albidos quos emittit precipue contra noctē Dn flores albi sunt munde affectionis· que oriuntur in corde penitētis pre cipue contra noctē pcti Ps· Laua bo per singulas noctes lectū meum lacrimis ⁊c· ¶. Tercio ratio ne fructificationis· Vbi nota q; cu curbita ad bene fructificandum in diget calore ¶. Vnde in terra cali da maxime fructificat Item humo re· i· aque irrigatione· quia sepe aq̄ rigari cupit· Item appodiatione· quia sine appodiatione florere qui dem potest· sed fructificare vix po test· ymo tūc fructus eius vel de fi cit vel putrescit quando nō sufficiz

a terra erigitur a im̃ligmis vel vi
gulis se̅ suspendit. Similiter pnīa
bene fructificat qñ est radicata im
caritatis amore. Nec em̃ est terra
calida aia caritate fūcēnsa. Item
qñ est rigata frequenti exhortatio
ne. vel lacrimarum crebra effusio
ne. Itē qñ est appodiata sanctor̄
virorū familiaritate vel cohabita
tione. qui suis exēplis vl auxilys
penitentē erigant et sustentent. V.
Quarto ratione complexioīs. qa
cucurbita scm̄ Platonem ē frigi
de et humide oplexionis. et quali
tatis tpate Et pnīa frigefacit ardo
rē concupiscentie extinguendo spe
cialiter per abstinentiam. et huē
tat im̃ lacrimas resoluendo. sed i
vtroq3 oportet esse temperamētū
et im̃ ieūnio et im̃ fletu. V. Quinto
ratione augmenti et corruptioīs.
quia cucurbita cito crescit a cito de
crescit. et im̃ terra sicca nō pficit.
et p̄ma cortex eius mollis est. sed
postea cum ad maturitatem venit
ad modum ligni indurescit. Sic pe
nitentie feruor im̃ q̄busdaz cito cre
scit a simūl deficit. sicut flāma pru
naz Dro. xiy. Substātia festinata
cito minuet. Itē nō pficit pnīa m
aīa q̄ ē arīda siue ab aq̄ sapie. siue
ab hūore opunctionis lacrimose. si
ue ab humiditate pietatis affectuo
se. Item pemitens licet a principio
sit mollis et pauidus. tamen cari
tate solidante efficitur fortis et fir
mus. V. Sexto rōne curationis. qa
cucurbita est febris acute purgati
ua. Est em̃ cucurbita elixata fe
brē acutā pātientib9 cibus a medi
cina. Nam febris materiā p vrinā
purgat Quasi em̃ acuta febris q̄
corpus incendit et vehementem si
tim gignit est auaricia. que appeti
tū inflāmat et insatiabile ad habē

dā deside̅riū causat. sed hāc febrē
pnīa purgat et extinguit. Item cu
curbite sucus valet contra tumo
rē oculoruz. pnīe humilis lacrima
valet otra superbiā que oculos mē
tis quasi tumidos reddit. Item cu
curbita elixata calorez sedat. quia
scilicet pnīa calorē concupiscentie et
luxurie mitigat. V. Item pēmitenti
assimilatur centauree que ē her
ba amarissima. et cum amaritudi
ne habet quandam dulcedinez ad
mixtam. Vnde dolorem ventris se
dat. visum clarificat. paralisim cu
rat. vermes ventris cum melle ne
cat. Sic pemitentia ex vna pte de
bet esse amarissima. Debet em̃ pēi
tens esse amarus. q̄ merita sua p
vidit. amarior q̄ infernū meruit.
amarissimus q̄ celum sibi clausit.
Sed cū ista amaritudine ē dulcedo
admixta de spe venie que immittitur
comitati diuine misericordie Ipsa
ergo pemitentia dolorem siue tristi
ciam mentis puemientē ex ira siue
inuidia restringit. visum īt̄iorez
obscuratum per superbiaz siue per
auaritie pluuerez clarum facit. pa
ralisim. i. accidie siue negligētie fri
giditatem a immobilitatem expel
lit. vermes vētris id est corruptio
nes gule vel luxurie extinguit. V.
Item pemitentia quanto magis est
amara tanto est habundātioris g̃
tie causatiua. Cuius exemplū apparz
im̃ hedera q̄ licet sit sapōe amara ta
men ē vberz lacte repletiua Vnde
hedera vt quidā dicunt dicitur ab
hedo. q̄ sumpta im̃ cibuz a capris
lac multiplicat vnde hedi nutrium
tur. Sicut ergo hedera amara mul
tiplicat lac caprarz im̃ vberibus. i
ta amara pemitentia multiplicat g̃
tiam et virtutes anime im̃ pemiten
tibus.

¶ Capitulum .lvij.

De penitentia diuersis virtutibus perficitur · sicut arbor siue planta diuersis ptibz integratur · Habet enim planta in se partes aliquas ꝓportionabiles partibus aialis · Habet enim radicem loco oris · medullam loco ventris · quia in ea fit humoris decocti o anteq̃ transferatur in substantiam foliorum vel fructuuz vel ramorum vt dicit Aristo · Quidaz tamẽ vocant medullam matricem vt ipse Phũs dicit · quia in ipsa humor plante seminarius sic̃ fetus in matrice continetur · Et quidaz vocãt medullam viscera · quia in ipsa separatio fit puri ab impuro · sicuti fit in animaliuz intestinis · Quidã autem vocant eam cor arboris · qr ex ea procedit motus vite vegetabilis · sicut vita animal̃ ꝓcedit ex corde · Item habet arbor nodos loco neruoruz · quia per eos partes inuicem colligantur · Item habz venas .i. rimulas · in q̃bus natalis humiditas custoditur a ad partes arboris deriuatur · Item habet corticem loco corꝝ scilicz ad interioris ligni defensionem · Vnde facit cortex in corpe arboris quod facit corium in corpe alis · Rami aũt sũt sicut brachia · et ramusculi sicut digiti · Fructus autem et folia sunt sicut partes superflue · sicut capilli a vngues Vnde cadunt ab arbore sic̃ tracto humore sicut cadunt pili de corpore animalis · Omnia autem predicta instrumẽta sunt etiaz suo modo penitentibus necessaria Oportet em̃ penitentem habere medullam .i. cor compunctum · per cuius compunctionem spiritualiter viuificetur Eze · xxxiij · Vita viuet nr̃e · Item radicem .i. os vbi fit confessio · per quam etiam nutrimentum spiritualis gratie attrahitur Ps̃ · Os meum aperui et attraxi spiritum .i. gratiam spiritualez ad anime vegetationem · Nam nõ intrãt per os anime spiritual̃ gratia nisi primo per confessionem esset purificata · Oportet etiaz q̃ habeat ventrem .i. mentem in qua fit dilectio · per quam spirituale nutrimentum decoquitur · Sicut em̃ nutrimentum corporale non applicatur corpori · nec ei prodest nisi sit p calorem naturalez primo digestum · ita et nullum spirituale nutrimẽtum .i. opus de genere bonorum potest prodesse nisi fit per caritatis dilectionem decoctum .i. Corint · xiij · Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas · et tradero corpus meus ita vt ardeam · caritatem autem non habuero nichil mihi prodest · Item debz hr̃e matricez .i. humilitatem · in qua fetꝰ conceptus .i. bonũ ꝓpositum vel bona intentio clauditur et conseruetur · quia sicut dicit Gregoriꝰ · petit omne quod agitur si non in humilitate custoditur · Item oportet habere viscera .i. considerationes sue cogitationes in quibus sit prudentia discernens purum ab impuro · et vtile a nociuo · Nam prudẽtia sicut dicit Augustinus in libro de moribus ecclesie · est amor ea q̃ bus iuuatur ab hys quibꝰ impedi tur sagaciter eligens · Et dicit prudentia esse amor nõ essentialiter · sed inquantum amor mouet ad actuz prudentie · Vñ amor dicitur discernere in q̃tum mouet mentem ad discernendum · Item habere debz neruos siue nodos .i. vnitatis a patris colligatiõs Et venas .i. eleõsinas

in quibus cōseruatur naturalis hui ditas.i. misericordie pietas que de bz quasi naturaliter inee hōmi scōm illud Job. xxxi. Ab infantia mea creuit miseratio mecum a de vtero matris mee egressa est me cum. et etiā per eas ad mēbra nu triēda.i. ad pximos sustentandū defertur. Debet em̄ habere corius durum ad defensionē interiorum.i. patientiam in aduersis que ab in trinseco euenīt. Nam patientia sicut dicit Gre. est custos ōmium vi tutum debet hre ramos.i. brachi a et digitos ad satisfaciendū. a ad opa meritoria discrete operandu Item debet habere ornatū foliorū siue capillorum.i. modestiaz vel cō positiōez morū exteriorū.

¶ Caplm. lvii.

Demitētie opa q̄nto magis sūt hūiha et austera et cō pūgitiua tanto magis va lēt otra pecā. e⁹ exēplū apparet in pumis. quia illa que sunt migra a liquantulum et acida qualia sunt damastena sunt stomachyo melio ra. Sunt em̄ frigida quād sūt be ne matura. Vñ q̄ bene infrigidāt et humectant. valēt cōtra febrilē calorē a vētris ostipatioēz Sic pnie opa que sunt miga p apparētiā hūi litatis Can.i. Nigra sū sed formosa dicit aīa penitēs. Nigra per humili tatē. formosa p caritatē. Item ex ua p austeritatē la boris Ps. Laboraui in gemitu meo Item acida p cōpunctionem mentis Ps. In cubi libus vestris cōpungimini. Talia im q̄ opa refrigerant calorē febrilez sz ioordinatum peccandi appetitū extinguendo Eccī. xxx. Ignez ar dētem extinguit aqua.i. ardorem peccandi compunctio lacrimosa a ostipationē.i. duritiā obstinate mē tis soluendo Eze. xxxvi. Auferam de carne vestra cor lapideum. a da bo vobis cor carneū.

¶ Capitulum. lix.

Perficere nō pōtest bonum propositum homo stādo i seculi vanitate. cuius ex ēplo apparet in oliuis. q̄ oliue se cundum Aristotilē nunq̄ perfecte maturescūt i arbore. etiā si p plu res ānos ibi cōtigerit eas stare. Vnde debēt colligi de arbore a per plures dies coacernari i vnā cōge riez. a sic per mutuā compassionē et confortato calore ad plenā perdu cuntur maturitatem. Quasi autez oliua suspensa in arbore est homo positus in seculi vanitate. Vic etiā si bonī ꝓpositi liquorem intus otine at. ipsum tamē ad debitam matu ritatem.i. ad debitum finez ibi stā do nunq̄ plene perducit Sed si in de sepatur sez a seculi impedimen to. a i congerie id ē in congregati one alicuius sancte religionis seu societatis locē. quia tales in ope ribꝰ spiritualibꝰ se mutuo fouēt. confortato spirituali feruore citiꝰ matureret.i. ad bonī ꝓpositi finem peruenīet Et ideo Crisostomus de hoc ipso loquens sub similitudie fi ci dicit super Mat. q̄ sicut difficile ē ymmo omnino impossibile ficul neā iuxta viā positā vsq̄ ad matu ritatem perducere grossos fuos. ita difficile est hominem in seculo remanētē vsq̄ ad finē boī ꝓpositi p uenire.

¶ Capitulū. lx.

Perfecti viri assimilant̄ gith quod est genꝰ legumins colore migrū. quātitate p ium sez ad modum gummi. Item dulcedine sapidum. a ideo i pane dulcorādo spergitur. Sic sācti et

perfecti viri sunt calore nigri per diuini amoris adustionem. Nam ligna adusta remanent nigra. sed ista nigredo scilicet diuini amoris non causat deformitatem sed formositatem Can. i. Nigra sū sed formosa Item sunt quantitate parui per sui reputationem Apost. i. Cor xv. Ego sum minimus apostolorū V. Item sunt dulcedīe sapidi per contemplationez Psalmi. Quam magna multitudo dulcedinis tue domine a ē Itez perfecti viri debēt esse similes nucimuscate. quia inē nuces muscatas sunt p optimis eligende que sunt graues et solide interius. que cum frangūtur nō pulueriz antur. a subrubicundi coloris esse ostēdunē cum odore suaui et forti Sic illi sūt perfecti et electi viri qui sunt graues per prudentie maturitatem. solidi. i. plem interius per virtutū veritatez. q̄ nō pulueriz ātur cū frāgūtur. i. cum persecutionē a violētiā patiūt p inconstantie leuitatē. qz pulus leuis ē. et a vēto mobilis. Itē q̄ sunt rubicūdi p amoris feruiditatē. a suaui ā a fortiē redolēt p bone fame suauitatē. Itē perfecti viri assimilātur oliue. primo pro pter lignū. Nā lignū oliue in radice habet amāritudinez. in cortice habet duriciē. in medulla habet pinguedinē. a i ramis multitudinē Sic viri perfecti habēt i radicib9 cordis vel amaritudinez compūctionis erga defect9 p̄rios. vel amaritudinē compassionis erga p̄ximos afflictos. vel amaritudinē indignationis et zeli contra impios. V. Itē habēt i cortice. i. in corpe duriciē patiētie scz i laboribꝰ plurimis. ⁊ in medulla aie habēt pinguedinē gratie. Itē habūdāt in multitudīe ramorū. i. bonorū operū. V. Secūdo p̄ter locū. Requirit em̄ oliua p̄mo q̄dem locū tēperatū. scz nec nimis calidū. nec nimis frigidū. magis tamē se habētē ad calorē q̄ frigus. Item requirit locum macilētum. quia nō vult plātari in loco nimis pinguis sed macro. Item requirit locum soli expositum. multum em̄ diligit celi rorem et aeris serenitatez. Similiter in viris perfectis inuenitur temperamētum. i. moderamē prudentie. et macredo abstinētie. a solis calor. i. feruor amoris et deuotionis intime. Ipsi em̄ maxime appetūt rorem celestis gratie. et i ōnibus semp habere serenitatē cōscientie. V. Tercio p̄ter fructū. habz em̄ oliua fructū pinguē dulcem et vtilem. Similiter viri pfecti habēt opa pinguia dulcia et vtilia. pinguia scz p̄ter deuotionē. a dulcia respectu sui p delectationē. et vtilia respectu proximi p sustētationez. Opera em̄ sanctorum virorū sunt deo pinguia vt sacrificiuz. ipsismz dulcia p̄ter mercēdē. proximis vtilia p̄ter exēplum. Vl̄ qz opa perfectorū virorū sūt cū pinguedīe pietatis. cū dulcedīe caritatis. cū plenitudīe vtilitatis Vnde ex persona viri pfecti dicit̄ in Ps̄. Ego autem sicut oliua fructifera in domo dei. V. Itē perfectus homo assimilat grano piperis Nā granū pipis est exteri9 nigrū a iteri9 albū. sapore acutum. odore aromaticum. quantitate modicum. virtute magnum. actu frigidū. potentia calidum. cuius virtus non sentit̄ dū est integrū. sed post̄q̄ masticatuz fuerit vel contritū Similiter homo perfect9 ē exteri9 niger. i. despect9 p apparētiā. vl̄ niger. i. decolorat9 p pn̄az. sed iterius alb9 p innocētiā

Item est sapore acutus per subtili tatē sapiētie · odore aromaticus p suauitatem fame · Item quantita te modicus per reputationem hu militatis et apparet virtute maxi mus per efficaciaz operis · actu fri gidus circa temporalia · potētia si ue potenter calidus circa spiritua lia · Cuius virtus non sentitur duz est integer. i. ab iniurys intactus · sed cū fuerit masticat⁹ p iniuriarū oppressionē et contritus per aduer sitatum a tribulationū passiones tunc maxime per patientiā ostēdit sue virtutis perfectionem · patiēti a em̄ opus perfectū habet ve dici tur Jaco. i.

¶ Capitulum lxi·

De perseuerantia assimilatur lauro · ℣. Primo ratione viriditatis eo q̄ suo viro re nec hyeme nec estate hec arbor spoliatur · Sic ergo debet homo p seuerare in bono vt nec hyeme ad uersitatis nec estate psperitatis virorem virtutis amittat · ℣ Secū do ratione securitatis · hec enim ar bor esse dicitur que securat a fulmi nibus · a fantasmatibus a a vermi bus Propter primum dicitur i hi storia scolastica q̄ Tibēius cesar ce lo tonante laurū in capite solit⁹ erat ferre ne posz ledi a fulmine · Propter secundum dicitur in eo dem libro q̄ rebecca ꝓpter morem gentiū quē in parētib⁹ viderat set tuz lauri capiti suo imposuit · a ra mis herbe q̄ agn⁹ castus dicit̄ imbuit · vt visiones veras videret · a fātasticas nō sentiret · Quātū ad ē tium dicit Diasco · q̄ folia eius vi ridia q̄ multū sunt odorifera si con trita a apposita fuerit punctura a pū et vesparū · et omnē tumorem sedāt · libros et vestes auz q̄b⁹ po nūt̄ ā tineis a vermibus tutos ser uant · Similiter perseuerātibus i bo no nec fulmina aduersitatū nec fā tasmata demonū nec puncture in firmitatū nocēt · ꝑ omnia finaliter eis prosunt · ℣. Tercio ratione di gnitatis · Laurus em̄ dicit̄ a laude eo q̄ eius ramis a folys auz laudi busvictorūz capita olim corona bāt vt dicit ysi · Sic sola perseuerā tia ē q̄ laudē a coronā meret̄ · Naz sine perseuerātia vt dicit Grego · nec pugnās victoriā nec victor ac cipit palmam ·

¶ Capitulum lxii·

Prelat⁹ debz eē similis ma lo Primo q̄ mal⁹ ē arbor satis magna · q̄ q̄libz am marum plat⁹ ē · etiā si nō ratione psone · saltez tū ratiōe offēn satis magn⁹ a honorāb⁹ · Vñ Aug⁹ No nore corā nobis plat⁹ sit nobis · ti more corā deo sbstrat⁹ sit pdib⁹ nostris ℣. Secūdo q̄ mal⁹ ē arbor ligno solida · q̄ plat⁹ esse debet a mimo solid⁹ p cōstātiam · vt nec psperitate corrūpat̄ nec aduersi tate frāgat̄ Talis em̄ fortitudo req rit̄ in eo q̄ ad plationē eligit̄ Ysaie xl · Forte lignū a iputribile eligit artifex sapiēs · ℣ Tercio mal⁹ est cortice rugosa et nodosa Cortex au tem rugosa est humilis plati appa rētia · q̄ nō decz platū ecclesiasticum esse seculāit̄ pposū ℣ Quarto quo q̄ q̄ mal⁹ ē frōdium dēsitate vm brosa · ē aut̄ quasi dēsitas et vm brositas frōdiū affluētia a gratiosi tas verborū q̄ debet esse in plato ad exhortādū · ℣ Quīto quoq̄ q̄ mal⁹ florū varietate decoā Vic au tē decor florū ē pulchritudo a dē rita morū · que debz esse in plato · vl q̄si flores odoriferi a attractiui sūt bona exempla prelati in quibus

habundare debet secundum illud .1. Thimo. iij. Exemplum esto fidelium in verbo. in conuersatione. in caritate. V. Sexto q malus est fructuū fecunditate gratiosa. fecūditas autē fructuū est habūdantia bonorū operū. a pcipue elemosinarum tam corporaliū q spiritualiū Apōsto. Col. i. In omī opere bono fructificātes ¶ Capm. lxiij.

Proficere si velit homo ipse debz a crescere in spiritu debitis pfectionib9 adherē. Cuius exēplū apparz in hedera q secundū Ysid. dicta est hedera eo q arboribus hereat. Vñ multū in altum se extēdit q diu murum vel arborez inuenit cui appodiari possit. a hic inde se capit donec ad sūmū peruenit. Sic homo qui vult spiritualiter crescere debet talib9 adherē q sint ei pro muro ad defensionē. a p arbore ad fructuū pouctionez scz vt eorū exhortationibus et orationibus a tēptationib9 protegatur. a etiā eorū exemplis quasi quibusdā fructib9 reficiatur. Vnde illis homo debet adherere de quorū verbis vel exemplis spiritualem fructū capere possit. Et tūc hinc inde .i. modo hoc verbum. modo hoc exēplum ad se capiendo cito ad sūmum peruenier proficiendo V. Itē pnitens vl'im perfectus homo gradatim proficiēdo perficitur. sicut arboris corpus nō subito sed paulatim a grādatiz augeē. Nā primo semē in herba erūpit deinde herba in arborē crescit. dum herba in duriciē tēsit. et in arborē conualescit Vñ dicit arbūsta q̄si arboris hasta Similiter etiam pnitens non sit in cōtinenti perfectus. sed proficit gradatim Ps. Ibunt de virtute in virtutem. vnde Ber. nolo repente fieri sūmus sed paulatiz pfecte volo Et ideo pnitens a principio quidem est herba mollis. q̄a incipit cum timore. sed postea solidatur et pficit in dilectione Et nota q in corpore plante sunt septez gradus augmenti q debent esse in proficiente. Primus grad9 est in radicibus. habz enim plāta radices loco oris vt dicit Philosophus. q̄ bus scz mediantib9 humor trahit ad totam substantiam arboris. et quanto plus augetur tanto plus de humore attrahitur Radices autem pnitentie sunt timor a dolor. quia dolet pnitens de offensa. a timet de pena Et quāto est maior dolor et timor tanto magis habundat meror .i. lacrimarum humor. que sunt pnitenti aie vt cibus et nutrimentum. scm illud Ps. Cibabis nos pane lacrimarum et potum dabis nobis in lacrimis. Secundus gradus est in stipite siue ligno. quod est pars arboris fortior solidior a substantialior. quod a radice exiens vsq̄ ad sūmum arboris se extendit Et ideo secundum eius augmentum siue quantitatez iudicatur arbor magna vel parva Hoc lignum in proficiente vel pnitente est caritas. que est virt9 substantialior ad merendū. fortior ad aggrediendum. a solidior ad sustinendum. Vnde scm eius quātitatem a eius augmentum iudicatur aliquis apud deum magnus vel paruus Vnde Augustinus dicit Si vis scire quantus iste est scias quātuz diligit iste Si enim multum diligit magnus est. si parum diligit paruus est. si nihil diligit nihil ē. pma Corinthor. xiij. Si caritatem non habuero nihil sum. V. Tercius gradus est in cortice exteriori que ē ad [illegible] ligni Vñ ei9 augmētuz

oportet q̄ sit ꝓportionatū et ome
suratum ipsi ligno interiori · scom
eius extensionem et exigentiam ·
Vnde alique arbores habent corti
cem subtiliorē · alique graciliorem
scom ligni possibilitatem maiorez
vel minorez · Nec aūt cortex in pe
tente est exterior abstimentia et cu
stodia per quā defenditur spiritus
a tēptationibus multis · sed tamē
abstimentia oportet q̄ sit mensuā
ta et discreta · scilicet maior vel mi
nor scom exigentiam spiritus · et
valitudinem corporis · et non om
nibus eadē abstimentia cōpetit sed
diuersa Augꝫ · Distribuatur vnicu
ique vestrum victus a tegumentum
nō equaliter omnibus · q̄ non eq̄
liter valetis omnes · sed potiꝰ vni
cuiq̄ sicut cuiq̄ opus fuerit · Qua
tus gradus est in ramis · p quos in
telliguntur opera pie · que debēt
p̄cedere ex caritate ad hoc vt sint
fructuosa · i · meritoria · sicuti rami
fructifi cātes pullulant ex stipite ·
Et nota q̄ quāto humor est habū
dantior et calor fortior tāto arbor
est ramosior · Sic quanto in pmitē
te plus habūdat calor dilectionis
et humor cōpunctionis siue cōpas
sionis ad ꝓximum tāto est ramo
sior · i · opositor · ¶ Quintus gradus
est in foliis · i · in verbis Dicit enim
Aristo · q̄ folia sunt ꝓpter fructuz
quia etiam v̄ba debent esse talia ·
q̄ ꝓsint ad meritum · et in talibz
foliis bonum est habundare et in
trementum suscipere · sicut sunt v̄
ba diuine laudis cōfessionis a ora
tionis vel exhortationis ¶ Sextꝰ
gradus est in floribꝰ p quos itelligū
t bone cogitationes et affectiones
q̄ in pmitētibꝰ debēt habūdare ¶
Septimꝰ gradus ē in fructibꝰ · i · in mē
ritis · Arbor em̄ multū l' pauꝫ fructi
ficat n̄ scm mltitudinē l' paucitatē
ramorum · vel secundum augmēta
temporū · sed secundū habūdātiaz
vel defectū caloris a humoris Sic e
tiā homo pmitēs ꝓficit in meritis
nō secundū numerositatē operum
vel diuturnitatē temporuz · sed se
cundum quantitatē humoris a ca
loris · i · deuotiōis et caritatis Vñ di
cit Augꝫ q̄ non numerositas ope
rū · non diuturnitas temporū · sed
maior caritas · melior q̄ voluntas
auget meritū ·

¶ Capm · lxxij ·

Prosperitas temporalis al
silatur fabe · que humorez
grossum a inflationem gi
gnit · stomachū ledit · grossū eius
sanguinem facit · et fumū qui ca
pit offē dit et sompnia terribilia a
vana inducit Sic temporalis ꝓspe
ritas inducit inflationē superbie · vo
racitatem gule per quā etiam ad
litteram stomachus frequenter le
ditur · vel v̄ter in quo nutrimentū
spiritualis doctrine recipitur a re
tinetur est memoria quam ꝓsperi
tas temporalis ledit inducēdo ob
liuionem dei · Itē fumus vane glo
rie caput · i · mentē offendit replēs
eā fumositate vanitatis · Vñ nimia
ꝓspēitas tpalis ifatuat a in q̄etat
caput rationis Et ideo dicit Sene ·
xxxvij · Epist · Hes in q̄eta felicitas
tpalis · se exagitat · mouz cerebrū ·
non vno genere alios in aliud irri
tat Nos in potētiā · alios in luxuriā ·
hos inflat · hos inflāmat · hos mollit a
hos resoluit Ipa etiā gignit tribilia
sōpnia · i · trores fantasticos · vt fre
quēt timeāt q̄ in ꝓsperitatibꝰ sūt
ea q̄ nō sūt timēda · sicut sopmianti
bꝰ accidit Ps · Illic trepidauerūt
timore vbi nō erat timor ·

¶ Capitulū · lxv ·

Pulchritudo anime assimilatur pulchritudini arboris. Nam pulchritudo arboris consurgit ex quatuor. primo ex statura proceritate. videlicet quia arbor est alta et est recta. a ramorum densitate debito modo diserta. Sic pulchritudo anime primo in hoc consistit quod sit recta per intentionem. alta per contemplationem. a ramis variis circumsepta per variarum virtutum adornationem vel diuersorum bonorum operum multiplicationem Dan. nij. Arborem sublimem vidisti atque robustam. cuius altitudo pertingit ad celum. aspectus eius ingens erat et rami eius pulcherrimi. ℣. Secundo consurgit pulchritudo arboris ex partium ordinabilitate. videmus enim in diuersis arboribus quod partes earum et rami diuersimode ordinate. et secundum quod magis sunt ordinati et iuicem proportionati ita arbor redditur pulchrior vel minus pulchra Isti autem rami possumus dicere quod sint sensus et partes hominis exterioris. qui quanto magis sunt ordinati in suis motibus modesti tanto redditur hominis conuersatio et aspectus et conuictus pulchrior et gratiosior Dante. nij. Magna arbor et fortis et proceritas eius contingens celum. aspectus illius erat usque ad termios vniuerse terre. folia eius pulcherrima Tercio consurgit ex figure congruitate siue formositate. variantur enim arbores in figura. quia quedam partes arboris tendunt sursum quedam deorsum. quedam vero tenent medium. Ille enim in quarum medulla viget humor subtilis quem calor ad superiora ducit pyramidatur in modum flame que ascendit Sed ille in quibus est humor grossus et aquosus inferius deprimitur et angustatur. Ille vero in quibus est humor medius medium tenet Vnde pars alia ascendit et est causa eleuationis. alia descendit et est causa ingrossationis Sicut ergo in arbore est triplex humor sic in homine est triplex amor. vnus qui eum eleuat. et iste est amor subtilis. i. spiritualis Alius qui ipsum deprimit et grauat et iste est grossus et aquosus. i. terrenus et carnalis. ℣. Tercius est quasi medius scilicet amor naturalis vel amor socialis et animalis. qui de se non deprimit per peccatum nec eleuat per meritum. Et nota hic quod duplex humoris digestio fit in planta. prima fit in radice quia fit in plante augmentatione. secunda fit in medulla plante propter eius completionem. maturationem dilatationem et conseruationem. et sufficit hec duplex digestio ad plante perfectionem. vnde digestiones fiunt in solis animalibus iuuenis sicut Aristo. dicit Sic etiam duplex digestio .i. purificatio oportet quod fiat in anima. primo in radice. i. intellectu per puras cogitationes et ista valet ad augendum feruorem spiritus Ps. In meditatione mea exardescet ignis. Secundo oportet quod fiat in medulla. i. in affectu. scilicet vt habeat puras affectiones. et hoc facit ad maturitatem morum et ad completionem operum. et ad dilatationem meritorum. et ad conseruationem virtutum et donorum. ℣. Item quarto consistit pulchritudo arboris siue plante in coloris viriditate Nam plata quanto viridior tanto pulchrior. Sed nota quod quedam plante sunt que semper viuescunt. sicut arbores que compactam et solidam habent substantiam et in quibus sufficientia humoris Quedam vero arbores

sunt que viriditatez suam aliquā do amittūt. Sunt em̄ frondose et vrides ī estate. seo sine frondib? et viriditate in hyeme. sicut ille q̄ rarā & porosā substātiā habēt. qđ est etiam ꝓpter defectu humoris. quia quando humor nutrimenta lis nō sufficit natura illū sb̄trahit a partibus nō necessarys. pnta a folys. ne deficiat necessarys. Que dam vero sūt que aliquando vire scūt sez in estate. quandoq; vero palleſcūt sez in hyeme. folia tamē sua non perdūt. Nā fortem habēt calorem sibi incorporatum. et duz ipse calor ad īteriora arboris fugit a facie frigidi aeris exterior facies arboris maxime ī folys glauca fit & palleſcit. non tamen planta ta lis expoliatur folys propter visco sitatem sui humoris et intensionē caloris. Plantis ergo illis que sē per vireſcunt assimilant virgines q̄ sūmū vivorē carnis semper tenēt .i. virginitatem. Plātis vero que aliquando viriditatē foliorum ser uant aliquando vero eam perdūt assimilātur ꝺuigati q̄ ꝑ ꝺu matri monꝝ seruāt honestatē. vrides ali quo modo possūt dici. i. cōtinētes. Vnde vo cat̄ ꝺtinentia coniug alis Sed quādo fidē thori nō seruāt vl̄ matrimonio īdebite vtūtur preci pue ī casu vbi fit peccatum morta le. tūc ex toto viriditatē perdunt .i. cōtinētie honestatē. Plātis aūt que vno tpe palleſcunt. et alio vi reſcūt similes sunt viduē. Nā ī q̄ busdā muemē tam fortis calor in teriorꝭ amoris & taz viscosus. i. taz tenax humor deuotionis. ꝙ in ma trimonio licet aliquo modo pālle scunt. vt in vsu matrimonꝝ dele ctationē carnis sentiēdo. tamē ꝓp ter hoc folys siue foliorum viridita te non expoliantur. quia non rati one libidinis. nec etiam īdebito modo ipso matrimonio vtuntur. seo iteruz reuireſcunt quando sūt postea viduate. quia ꝺtinētiaz ser uāt et gratiam dei per bona opera ꝺseruate et multiplicate pcurāt.

Capitulum. lxvi.

Religio assimilatur pyneo que est pyri fructus.

Primo ratione apparētie siue figure. Nam fructus pyri quā to ī pyro iuxta stipitem apparet grossus et in rotundum dilatat? tanto in summo pyramidalis est & acutus. In quo figuratur ꝙ religi osi quanto plus se dilatant & distē dunt circa inferiora. tāto plus mi nuūtur circa superiora. vel ī hoc si gnificatur ꝙ religiosus circa infe riora debet esse simplex et grossus & circa superiora subtilis & acutus

Secundo ratione continētie. q̄ pyrnea est nux magna cōtinens in se multa grana. testis valde duris inclusa. que per ordinez sūt inui cem coniuncta. quibusdam tamē testarum folliculis quasi quibusdā parietibus sunt distincta. et licet testa sit multum dura fructū tamē dulcissimum in se claudit Dec nux magna religio ē q̄ ē magna propt̄ magna vota vel ꝓpter magna opera. in qua contineri debēt mul ta preciosa grana id ē multe deuo te persone. valde autez dure teste quibus includūtur sunt difficiles obseruantie regule quibus obligā tur. que si non essent dure non es sent conseruatie. Et hec grana de bent inuicem glutino caritatis et pacis et regularis vnitatis eē ꝺiun cta & tamē ī suis actib? & moribus ordinata & distincta nō tm̄ cellis et

hospitijs. sed etiam officijs et tem
palibus operibus congruis. Et li
cet testa. i. exterior regule vel isti
tutionum obseruantia videatur es
se dura. non tamen est fugienda.
quia dulcissimum tam grate in p
senti q̄ glorie in futuro includit
in se fructum Vnde dicitur Heb.
duodecimo. Omnis disciplina in
presenti quidem non videtur esse
gaudij sed meroris. in fine autem
exercitatis per eam dulcissimū fru
ctum reddit iustitie. ¶ Tercio ra
tione adherentie quia scilicet pine
a est adherentie valde fortis et ma
gne glutinositatis q̄ diu recens ex
istit. a suam pinguem humorosita
tem vetustate nō perdit. sed post
q̄ ille humor eius consumitur sic
facile aperitur. Similiter etiam
religiosi debēt tam deo q̄ sibi mu
tuo per amorem a ē concordiam fo
titer inherere. ita q̄ diabolus non
possit eos aperire. nec ab inuicem
diuidere. Et talis fortis inherenti
a est in pinea id est religione. q̄ di
u est ibi pinguis humorositas de
uotionis et gratie. sicut erat in prin
cipio quando religiones inceperūt
Vnde tunc sic erāt clause diabolo
q̄ nō inueniebat locum ingredie
di in eis Sed nūc quasi per vetu sta
tem tpis illa bona humorositas mi
nus diminuta videtur Et ideo quā
doq̄ diabol⁹ eas aperit a diuid it
ab inuicē facilitēr per discordias
et inuidias. et in scissuras et par
cialitates pessimas. Et ideo hodie
religiosos multos diuersis vicijs
dissipat. a maxime ambitiomb⁹.
superbijs inuidijs. et multis alijs
¶. Item religionem nouiter in
grediens assimilatur propagini.
Propago enī secundū auctores est
nouella vitis. Nam secundum ¶ si
dorum ꝑpaginē est palmitē terre
imersum sternere et inde nouaz vi
tem ꝑducere Nam palmes sub ter
ra mersus terre admiscet. et in ra
dicem conuertitur qua nutrimen
tū attrahitur. ex quo vitis ꝑpaga
tur et nutritur et auget. Ille aūt
qui religionem ingredit quasi pal
mes terre imergitur. Terra enī ē
religionis humilitas in qua velut
mundo moriens qui ingredit sepe
litur. sed ibi absconditus radicem
caritatis mittit. per quā nutrimen
tū virtutum et bonorum op̄z a di
uinorū verbor ad se trahit. ex quo
nutritur et proficit quousq̄ ꝑfi
ciatur etiam ad fructū alijs ꝑducē
dos. ¶ Item religio sine discipline
studio non conseruatur sed efficit si
milis seculo. Cuius exemplū appa
ret in rosa domestica. quia rosa do
mestica plantatur et colitur sic vi
tis. et ideo si inculta remanserit ef
ficitur sicut siluestris Siluestris au
tem transplātata si bene cultā fū
erit efficitur bona rosa. Quasi enī
rosa domestica est religio in statū
Nam ꝑcipue religiosis dictum est.
Estis ciues sanctorum a domestici
dei Sed hec si negligitur vt studio
a correptiōe discipline nō colatur
efficitur siluestris. i. similis statui se
culari Si autem econuerso rosa sil
uestris. i. homo secularis in religio
ne plantetur. vbi diligenter cultu
discipline ꝛgatur efficitur rosa de
o domestica. āgelis grata. a homi
nibus odorifera

Capitulū. lxvij.

Religiosus debet eē similis
amiso qđ est herba Primo
quia amisum. i. semē amisi ē
q̄ntitate minimū. q̄ sic religiosus

debet se per humilitatem minimū reputare · exemplo sciz pauli qui dicebat. i. Cor. xv. Ego sum imminimus apostolorum qui nō sum dignus vocari apostolus · quia persecutꝰ sum ecclesiaz dei · // Secundo quia est figura rotundum quia scilicet religiosus debz se vertere ad motum obediētie promptūz · Naz corpus rotundum est motui maxime aptum · sicut patet in celo · qđ iō factū ē sphericū et rotūdū ut esset aptum revolui a moueri Mathei viij · Dico huic vade et vadit · et alio veni et venit · Sic debet religiosus obedire suis prelatis · //. Tercio quia est sapore dulcoroſuz id est dulcedine plenum · Sic religiosus debet esse dulcis per mansuetam et benignaz conuersationez · debet enim habere dulcem animū id est dulcem linguam a dulcez vitam · vt possit de ipso laudari deus et dici · Preuenisti eū in benedictionibus dulcedinis // Quarto quo ꝙ qm̄a est m̄ effectu virtuosum · Nam habet virtutez calculū frangendi · opilationes splenis et epatis aperiendi dissoluendi consumēdi · et ventositates expellendi · qa scilicet religiosus debet in se frāgere calculum id est peccati duritiem per contritionem · et opilationes i trinsecas aperire per confessionē · impietatis colligationes dissoluere per satisfactionem · humorē carnis et luxurie consumere per abstinentie subtractionē · ventositates vanitatis expellere per sui abiectionem · //. Item religiosus debet differre a seculāi · sicut rosa domestica a silueſtri · Differunt enim inter se. primo in foliorum multitudine · quia silueſtres rose habent folia pauciora · sed folia ortensis sūt multa · Tanꝙ ergo folia rose sūt dona et virtutes anime · que plꝰ debent habundare in religioso qꝙ in seculari · vel vt folia rose sūt verba sacre doctrine quibus affluere debet religiosus precipue ille cui cō petit predicare · Item differūt in colore · quia folia ortensis sunt omnino rubea vel omnino alba · sed silueſtris sunt modico rubore admixta In quo significatur ꝙ religiosis competat oioda caritas q̄ significat in rubedie · a oioda puritas q̄ significatur in albedine · Vnde in vtraq; debent religiosi seculares quosq; etiam bonos excedere · Item differunt in odore · quia rose silueſtres sunt minus odorifere qꝙ ortenses Quia religiosi magis debēt qꝙ seculares exemplis bonorū operum redolere · Item differunt in virtute qz ortenses sūt in sapore quodammodo mordicātes · et magne efficacie in medicina · Sic religiosorum et precipue predicātium oratio licet mordeant peccatorum vicia tamē sūt eis valde medicinalia · //. Item religiosi debēt differre a secularibus sicut arbores ortenses a silueſtribus · silueſtres em̄ dicuntur que nascuntur in siluis · ortēses vero que plātātur in ortis · ortenses etiam excoluntur · silueſtres vero sibi reliquūtur Vnde dicit Aristoteles qꝙ domestice siue ortēses si nō fuerint culte sūt vt silueſtres · et econuerso silueſtres per debitā cultuam sunt vt ortenses · Et sicut ipse dicit qꝙ arbores silueſtres magis fructificant qꝙ ortenses propē maiorem humoris habundantiam paruum vnctuosi · Vnde etiam fructus ortenses sunt maiores meliores a dulciores · Dicit enim aristoteles qꝙ silueſtres oferūt ortēsibus

quando eis ex opposito cõplãtã
tur. quia siluestres sunt calidiores
et siccíores . et ideo excitãt calorẽ
ortensium et confortãt. In hoĩbus
ergo quasi siluestres arboẽs. que
sibi ipsis id est proprio arbitrio ẽ
linquũtur sunt psone seculares
Sed quasi ortenses que sb cura ꝛ
cultura hominũ sunt plantate sũt
persone religiose. que sb cultura o
bedientie et cura et gubernatione
sũt posite prelatorum. Vnde si hu
iusmodi ortẽses id est religiosi nõ
fuerint culti id est a suis prelatis
correpti. et a suis exæssibus refre
nati efficiẽt vt siluestres. i. seculaes
Econtra autem siluestres id est se
culares et peccatores per culturã
penitentie efficiuntur vt ortenses
id est vt religiosi. a frequẽter me
liores ꝙ multi ex eis Ysai. xxxiij.
Erubesce sidõ ait mare Gregorius.
Quia ex actione quorundam secu
larium confunditur vita religiosõ
tum. Item siluestres id est secula
res ꝙuis faciant plures fructꝰ id
est plures elemosinas. vel pluẽs
filios carnales. vel plures fructus
temporales scilicet per lucrum di
uitiarum ꝙ religiosi pauperes et
continentes et non corporaliter
negociantes. tamen fructus id est
opera spiritualia ortensium id est
religiosorum sunt maiores id est
maioris meriti propter obedienti
am. et meliores id est melius per
fecti propter diligentiã. Cum emꝫ
sint pauperes et expediti a curis
huius mundi possunt diligentius
intendere operibus dei et sic ea me
lius facere. Item sunt dulciores
propter continentiam. Et quanto
aliquis plus abstrahitur a delecta
tione carnis tanto plus percipit
de dulcedine spiritus. Animalis e
nim homo non percipit ea que sũ ꝛ
spiritus dei. i. Corin. ij. In hoc eti
am ꝙ siluestres faciunt pluẽs fru
ctus ꝙ ortenses instruimur ꝙ nõ
debemus dispicere ad operum mul
titudinem. sed ad operum bonita
tem. Item siluestres id est secula
res suo calore id est suo temporali
subsidio et fauore conferunt ortẽ
sibus id est prosunt ipsis religiosis
eis temporalia conferendo. et qui
a etiam ipsi religiosi proficiunt si
bi ꝙ ad meritũ ipos secl'aes ad spi
ritualia attrahẽdo ¶ Caplm. lxvij.

Saluti et perfectioni prope
debet homo primo intende
re. deinde vtilitati et salu
ti alterius. Cuius exemplum appa
ret in porro. quia in primo amo
semen non producit. sed in secun
do. quasi in primo amo intendat
solum proprie perfectioni. sed in
secundo producendo semen videꝫ
quasi intendere aliorum propaga
tioni. Similiter predicator primo
debet intendere sibi per profectuꝫ
vite. deinde vtilitati aliorum per se
mina doctrine Vnde Apostolus. i. Thi
mo. iij. Attende tibi et doctrine.
In cuius rei exemplum etiaꝫ Ve
lias dixit mulieri vidue. iij. Re.
xvij. Vade ac fac michi primum sb
cimicium panem et filio tuo. dei
de tibi. quia scilicet caritas hominis
incipere debet a se ipso. Vnde et
iste ordo etiam in semine elemosi
ne ẽ seruãdus Augꝰ. in Enchiri.
Qui vult ordinate eliam dãe a se
ipo icipere deb et. et eã pmo sibi
dare. ẽ enim elia opus misericor
die. verissime ꝙ di ctũ est. Miserẽ
aĩe tue placẽs deo Ideo etiã ordo i
correctione seruãdus est scz vt q
vult corrigẽ alũ pꝰ corrigat seipm
ꝙ Gre i. vi. Moral. Vndꝰ eẽ debꝫ

a vicijs ꝓxims qui ẽtrat aliena cor
rigere. quo tãto perspicacius alijs
fugienda videat quanto ꝯ ipse p
scientia mẽ vitam veriꝰ destinat
Quia neq; pure in membris ma
culam considerat oculus quez pul
uis grauat. et superiectas sordes ẽ
gere nõ valent manus que lutum
tenent. Et similiter ysiõ. dicit in li
bro de fũmo boño. q̃ non debet vi
cia aliena corripere qui adhuc vi
ciorum contagionibus fuerit inuo
lutus. Improbum enim est argue
re quidq̃ in alio quod ad huc repre
hendit in seipso.

Capitulũ. lxix.

Sanguis cristi assimilatur
opobalsamo .i. liquori bal
sami Primo ratione origi
nis. Sciendum enim q̃ ꝓpie arbor
tota dicitur balsamum. lignum ve
ro carpobalsamum. semen autem
et fucus opobalsamum. ex eo q̃
ferreis vngulis cortex ligni percuti
tur. et per corticis vulnera q̃si per
cauernas egreditur. Quod totuz
cristo competit. ratione sue passio
nis. Cuius liquor .i. sanguis p ca
uernas corticis .i. p vulnera corpo
ris ferreis clauis impressa effluxit
Bernardus in quodam sermone
Scio q̃ merita mea michi non suf
ficiunt et q̃s michi dẽ audacter v
sum̃po ex visceribus cristi que mise
ricordia effluunt. nec desunt fora
mina per que defluant Patet em̃
archanum cordis per foramina cor
poris. patent viscera misericordie
dei nostri in quibus visitauit nos
oriens ex alto. Item Bernardus
Ex consideratione remedij periculi
mei quantitatem cognosco. filius
dei iubet occidi vt precioso sangui

nis illius balsamo meis medeatur
vulneribus. ℣. Secundo ratione
ponderis. Nam balsamum in aqua
positum mox fundum petit. si ꝰ
et non sophisticatum fuerit. Simi
liter sanguis cristi et gloriosa eius pas
sio posita per meditationem in aq̃
tribulationis nostre mox fundum
petit. quia grauiorem se omnibus
tribulationibus nostris ostendit.
Et sic tribulationes nostras q̃ues
fui põderis leues et tolerabiles vi
dit Gregorius. Si passio cristi ad
memoriam reuocetur michil est ad
eo durum quod non equo animo
toleretur. Vnde Aposto. Hebreo.
xij. Recogitate eum qui talem sus
tinuit aduersus semetipsum a pec
catoribus contradictionem vt nõ
fatigemini animis vestris deficien
tes. ℣. Tercio ratione incisionis.
Nam in balsamo sola exterior cor
tex inciditur. Lignum autem nul
lo modo tangitur ferro. Sic etiam
in cristo sola caro incisa est et lesa.
ligno diuinitatis nullam passionẽ
vel lesionem sentiente vel suscipiẽ
te. Nota etiam. q̃ tempore estiuo
cum cultello osseo rami ipsius bal
sami leniter incidunturne lignum
interius ledatur. et sub cortice in
ciso vitree ampulle ponuntur. in
quibus gutte stillantes colliguñ
Iste ampulle vitree sunt mentes
pure et humiles. scilicet vacue per
humilitatem. et etiã vitree p puri
tatem. que recolligunt memoriã
do et compatiendo guttas sãgui
nis cristi et penas corporis eius ℣.
Quarto ratione odoris. quia scõm
Plinũ omnibus odoribus prefer
tur balsamũ. Balsamũ em̃ illud ẽ
optimum q̃s est odorifer. pondero
sissimum. semine maximum. mor
dens gustum atq; in ore feruidum

et colore rufum. Licet enim arbor balsami siue eius frutex que nūq̄ creſcit vltra altitudinem duorum cubitorum sit viti similis. et in folijs sit similis rute. sed albioribus semper manentibus. tamē liquor rufus est. Omnia autem predicta habz sanguis siue cristi passio Est em̄ odoriferus per attractionis fū auitatem. Vnde cristꝰ dixit. Ego si exaltatus fuero a terra oīa tra ham ad meipsum Item ponderosis simus. i. grauissimus per doloris i mensitatem Treñ. i. Attendite et videte si ē dolor similis sicut dolor meus. Item est semine maximus per ꝓpagationis feunditatem. qz multi filij dei ex sanguine cristi tā q̄ fruges ex quodam semine in t ram sparso ꝓgemi fiunt Vnde cri stus assimilauit se grano frumenti in terram cadenti et morienti. qđ multum fructum affert Jo. xij. Item debet mordere gustum anime per dolorem compassionis. a debz feruē in ore per verbū predicationis scz vt frequenter et feruenter cri sti passio predicet Apost. i. Corint. i. Nos p̄dicamus cristum crucifix um a c̄ Est em̄ sanguis cristi caloꝛ rufus. qz caritatis ardoꝛ et crucia tus dolore vehementer excoctus. et est valde mirabile q̄ balsamuz q̄uis sit rufum tamen vestem mū dam nō polluit. vt dicit ysidorus. Sed longe amplius est mirabile. q̄ sanguis cristi rubeus nō solum nō polluit ymo etiam imundos ab luit. Apoca. i. Dilexit nos et lauit nos a peccatis nostris in sanguiē suo. V. Quinto sanguis cristi assi milatur balsamo a hoc ratione va loris. Valet enim balsamū ad mlta. Nam fetum mortuum educit. Et hoc significat. quia sanguis seu passio cristi mediante pēnitentia peccatum mortale de cōscientia ex trahit Nam pēnitentia a cetera sa cramenta in virtute passionis cri sti operantur. Item balsamuz mor tua corpora incorrupta custodit. quia quātum dissoluit tm̄ obuit. Similiter exemplum passionis cri sti carnem quidem id est carnalia vicia mortificat. sed mortificatos carne a peccatorum corruptione o seruat. Nam qui cristi sunt carnez suam crucifixerunt cum vicijs et concupiscentijs vt dicit Apostol. ad Gal. v. Item balsamum mor sibꝰ venenosis occurrit. quia passi o et crux cristi valde temptationi bus demonum obsistit. Et ideo fi gurata fuit in serpente eneo. cuiꝰ aspectus a morsibus serpentum li berabat Nume. xxi.

¶ Capitulū. lxx.

Sancti viri assimilātur flo ribus. De quibus dicitur Cāticorū. ij. Flores appa ruerunt in terra nostra. i. in eccle sia vel in carne humana Sunt em̄ ad modum florum multi odoris in exemplis quibus alios attrahunt Apostolus. ij. Corinthiorum. ij. Cristi bonus odor sumus. Cantico rū. ij. Vinee florentes odorem de derunt et vxa c̄. Item sūt pulcis saporis in verbis quibus audienti um mentes reficiunt Pſ. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo Prouerbiorum xvi. Dulcia eloquia maiora reperi et. Item pulchri coloris. i. gratiosi aspectus in moribus suis a hone stis et modestis. quibus intuentiū oculos allicit̄. sicut dicitur de bea to Sthephano Actuum. vi. q̄ intu entes in eum omnes qui sedebāt in cōsilio viderūt faciē eiꝰ tāq̄ faciē

angeli. Item sunt sicut flores maxime virtutis sez in miraculis a signis que supra naturam oñdunt. sicut cristus dixit. Signa autem eos qui crediderint hec sequentur In nomine meo demonia eicient. Item flores campos siluas a ortos sua pulchritudine et exornant et vestiunt. Nam in campis lilia. et in ortis rose. a in siluis viole inueniri consueuerunt. Tanq̃ ergo lilia agri sunt virgines que in agro corporis sui virginitatis candorẽ et odorem deo exhibuerunt. Tanq̃ vero rose rubentes fuerunt sci martires quoruz vita fuit velut ortus. spinarum sepe. hoc est multitudine penarum et supplicioꝝ xp̃i amore circumdatus. in q̃b⁹ velut rose albescentes puritate miluerunt. et velut rose rubee sanguine suo purpureo rutilauerunt. Sed tanq̃ viole siluarum fuerunt confessores. quoruz plurimi in siluis seu heremis deum contemplantes latuerũt. et omnes velut viole odore bone vite redoluerunt. et per mentis humilitatẽ precipuaz inclinata semp capita deo tenuerunt. sicut viola circa florẽ aliquãtulũ incuruat. Item sancti viri assimilãtur gariofolis quorũ illi sunt electi. qui habẽt nigrũ colorem. acutũ saporez. suauem odorẽ. a qui manu cõpressi emittũt aliquẽ humorem. Sic viri sancti a perfecti sunt colore nigri per apparentie despectionez. sapore acuti per sapientie contemplationem. odore suaues per gratie vel gratam conuersationem. complexione humidi per lacrimarum emissionez. Nã compressi iniuriis plus iuuant se lacrimis q̃ vindictis. Vnde Ambo. de se dicebat aduersus milites gothos. Arma mea lacrime mee fuerunt. Item gariofoli cerebrum et virtutem animalem confortant. quod faciunt sancti suis consilijs. cordis pauorem reuelant suis exẽplis. et virtutem nature deficientis in proximis adiuuant suis elemosinis vel beneficijs. Item sancti viri assimilantur palmitibus. Primo ratione nutritionis. qa palmites a vite nutrimentum suscipiunt. Et ideo tam diu viuunt a fructificant q̃ diu viti permanent vniti. Nam nutrimentum quod a vite suscipiunt solũ q̃tum necẽ est retinent. quod vero superfluit in materiam germinis. frondis. floris a fructus transmittunt. Vnde palmites a vite separati non fructus faciunt sed aresunt. Sic simili etiam modo sancti viri q̃ diu per gratiaz vel caritatem viti cristo. qui dixit Johannis. decimo quarto. Ego sũ vitis vera sunt vniti viuunt et spirituales fructus faciunt. sed ab eo per peccatum separati. non faciũt fructus vite. i. opera vite eterne digna. Et ideo dixit ipse cristus Johannis. decimo quinto. Ego sum vitis vos palmites. a sicut palmes non potest ferre fructum nisi manserit in vite. sic nec vos nisi in me manseritis. Secundo sancti viri assimilantur palmitibus. et hoc ratione insertionis. quia surculus vnius palmitis siue vitis inseritur in alio palmite siue vite. et fructificat in eo Vnde docentur homines ex eadem vite facere duas diuersi coloris. quia si dum vitis inseritur viti fiat insertio in tribus ramis precedentibus ab vno ramo ipsius vitis. et cum vno surculo insertionis colorem rubeum apposueris. et cũ alio blaueum. a cum tercio colorẽ croceum vel etiam alium. singuli

palmites ex̄ predictis ramis pro-
dētes tales vuas faciēt quales ap
posita sunt colores. Et similiter ecc
am posset fieri in alys prelatis suo
modo. Sicut autem palmites vel
rami vitis inuicem incorpantur p
insertionem. ita fideles cristi debēt
inuicem vnici et incorpari per cāi
tatis dilectionē. Et tunc vnusq̄sq
faciet vuas diuersor̄ colorum. q̄
scilicet ptcipabit merita singulorū
ps̄. Particeps ego sum omnium
timentium te et custodientiū man
data tua. ℣. Tercio sancti viri as
similātur palmitib⁹ ratione prote
ctionis. q̄ palmites pāpis vestiū
tur. quorum subsidio ab ardore a
frigiditate defenduntur. Vn̄ pam
pini sunt virtutes q̄ nos defendūt
et a calore prosperitatis et a frigo
re aduersitatis. Nam in psperita
te ardet luxuria et gula. In aduīsi
tate vero frigescit inuidia et accidia
Sed a luxuria ptegit pampinus c
tinentie. A gula pampin⁹ abstinē
tie. ab inuidia pampin⁹ caritatis
Ab accidia pāpinus spei. q̄ spes p
mn̄ multū sollicitat et cōfortat Sz
nota q̄ quilibet pāpinus vt dicit
Ambros̄. est alicubi intercisus vt
solis calorem ad maturitatē fruct⁹
admittat. Et similiter quelibet v̄
tus ad hoc vt eius fructus sit com
pletus id est vt faciat meritoriuz
opus oportet q̄ admittat calorez
solis idest amorez caritatis. sine q̄
nullum opus esset meritorium et
nulla virtūs perfecta. ℣. Quarto
sancti viri assimilanē palmitibus
ratione colligationis. Nam palmi
tes vitis quedam de se vincula e
mittunt quorum amminiculo tur
binibus ventisq̄ resistunt. et suos
fructus melius sustinere possunt.
Multum enim a principio sūt gra

tiles illi. Et ideō huiusm odi retina
culis indigent quousq̄ fiant solis
beneficio fortiores. Similiter etiā
illi qui sunt imbecilliores et impēi
tiores vel minores in via dei debēt
se maioribus atq̄ peritioribus qui
busdam obedientie vel familiari
tatis et discipline vinculis obliga
re et coniungere vt sustētetur ab
eis. et eor um exemplo consilio a
auxilio protegent a turbibus tri
bulationum. et a ventis temptati
onum quousq̄ diuine gratie bene
ficio ipsi efficiātur perfecti. ℣. Qui
to sancti viri assimilantur palmiti
bus ratione putationis. videlicet
q̄ palmites singulis annis volūt
putari. et sic se magis dilatant a
magis fructificant. et si diu puta
ti non fuerint degenerant et in la
bruscē speciem se cōmutant Et si
militer homines qui volunt profi
cere et i meritis dilatari nec degē
nere a iustis vt efficiant pecca to
res. debent cogitatus et actus su
os sepe cum gladio lingue per cō
fessionem putare et pronūciare.
ꝙ saltē semel singulis āms tenetur
homo cōfiteri ex precepto ecclesie
et debet putare vineam conscien
tie siue vite sue Johā. xv. Omnez
palmitem qui fert fructum purga
bit eum vt fructum plus afferat.
℣. Item sancti viri sunt similes li
gnis thimis. ℣. Primo quia talia
ligna sunt spinosa. et albe spine
simillima. Similiter etiā sancti viri
sunt in hac vita spinosi id est com
punctionibus et afflictionib⁹ plēi.
cum spinis tñ .i. afflictionibus car
nis habent albedinem innocentie
et puritatis mentis. ℣. Secundo
sancti viri assimilantur lignis thi
mis. q̄a ligna thima sūt inputribilia.
quia vt quidam dicunt nec i igne

comburuntur. nec in aqua resoluū tur. Sic sancti viri sunt per constā tiaz solidi. q nec igne aduersitatis vruntur. nec aqua voluptatis ēsol uuntur ⁊c. Transiuimus p ignē et aquam. Tercio sancti viri sūt similes lignis thimi. Quia taha li gna sūt specularia. Sunt em̄ val de fulgentia et ad modum speculi polita siue ad modum vnguis Vn de in eis resultant ymagines sicut in vngue. Similiter sancti habent se per modum speculi. In quorum vita velut in quodam speculo qui libet conspicere pt vitam suam. l̄ q̄ sit feda si ab ea dissentiat. vel q̄ sit pulchra si in ea conuenīat. Ex hys autem vetus salomō cristi⁹ fe cit in domo ecclesie gradus. q̄ ex eorum exemplis ⁊spicimus quali ter ad vitam eternam scandere de beamus. Fecit etiā ex hys fulcra. i. sedilia. quia ex eorum q̄ virtutib⁹ colligere possum⁹ quales nos esse oportet. vt in nobis velut i suis se dibus resideat deus.

Capitulum. lxxi.

SApientia assimilatur amo mo. de quo fit mentio Apo ca. xviij. Camamomum et amomū et odoramentorum aē. A momuz est herba nascens in siria. cui sapiētia assimilatur. Primo p ter odorum varietatem. Est enim herba odorifera habens odorem si cut camamomum. Item est colore subrufa habens folia cōiuncta. et seia copiosa. a albū florem vt vio la sicut dicit Dyasc. Similiter sapi entia est odorifera quia generat ho nestatem. et colore subrufa. quia inflammat caritatem. a habet fo lia. i. verba coniuncta in q̄tuz sua det vmitatem. a in semine copiosa per verborum affabilitatem vel af fluibilitatem Nam semen est v̄buz dei quo sapiens affluit Item habz florem album per contemplatiois puritatē. quia quasi albi flores sūt pure meditationes. Secundo sa pientia assimilatur amomo propter proprietatum eligibilitatem. quia illud amomum est eligendū q̄ est recens longum albuz seine plenū super virgas purpureas ex passū. maxīe odorifer. a p̄derosū. Vnde ꝓpter omnes istas conditio nes doctrina sapiētie. i. sacre scrip ture est inter doctrinas maxime e ligenda. Nam ipsa est semper recēs ꝓpter expositionum nouitatez. ip sa longissima per temporis diutur nitatem Ipsa enim cepit tradi vt dicit Aug⁹. ab exordio generis hu mani et durabit vsq ad finem Et ideo ipa de se dicit Eccī. xxiij. Ab initio et ante secula creata sum et vsq in futurū n̄ desinaz Itē ipsa ē alba ꝓpter sermonis puritatem. in quo nulla includitur obumbratio vl̄ permixtio falsitatis. semine ple na propter verborum fecunditatē Nam verba dei que in ipsa continē tur quasi quedam semna sunt qui bus filij spirituales in fide cristi ge nerantur Jacobi. i. Voluntarie e nim genuit nos verbo veritatis a c̄ Item est super virgas purpureas id est super mentes doctorum et martirum expassa. Ipsi enim fue runt virge propter transgressorū correptionem. propter errantium directionem. ꝓpter debilium fustē tationem. fuerunt etiam purpure e per amoris inflammationem. p sanguinis effusionem. vel ꝓpter ē ginnis prelationem. Naz purpu reus quidē color est regalis color.

Item odorifera ꝓpter hõnestáte mi
Honestas em assimilatur odori ꝓp
ter actractionẽ · qz honest umẽ qõ
sua virtute nos trãhit vt dicit Tul
lius · De sapientia dr Sapien · vij ·
Venerunt michi oia bona piter cũ
illa · et innumerabilis hõnestas p
manus illius. Itẽ ipsa est pondero
sa p sentẽtiarũ grauitatem Ysai ·
xxxiij · Verba legis ponderans ℣.
Tercio ꝓpter virtutis multiplicita
tẽ · Habet em amomũ multas vir
tutes · videlicet scorpionũ ictibus
resistendi · oculos fouendi · a dolo
rẽ intestinorũ sedandi · Sic sapien
tia ictibus scorpionum .i. decꝓtioi
bus obuiat hereticorũ · · oculos mẽ
tis illuminando confortat · a in do
loribus cõsolatur et letificat · ℣ · I
tem sapientia assimilatur buxo ·
Primo ꝓpter sũe soliditatem · Est
em arbor hec solide substantie et o
pacte · et humiditatis viscose · ꝓpt
quod lignum est ponderosum a in
aquam missum mox petit fundu
Quia pozos apertos nõ habet in q̃
bus subintret aer · ꝓpter hoc sup
aquam natare non potest · Simiit
sapientia vera a spiritualis reddit
homine solidũ .i. patientem in ad
uersis · et cõpactum .i. cõstantẽ in
periculis · et humidũ .i. habundãtẽ
in lacrimis · Nã cor sapientis vbi
tristicia Eccĩ · vij · Item viscosu in
amicitys · Nam viscus illud qõ ei
adheret nõ tantu capit · sed et te
net · Quia scilicet homo sapiẽs te
nax .i. firmus est in amicitia quam
accipit · Item facit ponderosum in
verbis Eccĩ · xxi · Verba sapientũ
statera ponderabuntur. Item pfũ
dum in scripturis · Nam petere fũ
dum aque est penetrare pfundita
tẽ scripturẽ · secũdũ illũ Job · xxviij
Profunda fluuiorũ scrutatus est a
abscondita produxit in lucem · ℣ ·
Secundo ꝓpter materie lemitatem
Nã tabula buxea ꝓpter lemitatez
materie optime politur a tergitur
Et illud vere cõpetit sapienti habe
re mentem politam et tersã ab õ
mi vicio et macula · Vnde Grego
nazanzenus dicit · qz prima sapiẽ
tia est vita laudabilis · et apud de
um pura mens · per quã puri pu
ro iunguntur et sancti sancto soci
antur · ℣ Tercio ꝓpter virozis cõ
tinuitatez · quia buxꝰ habet folia
sẽper virentia · a dr hec buxꝰ arbor
et hoc buxum pro ligno Vnde qui
dã dixit · Nec buxꝰ crescit hoc bux
um crescere nescit · Folia igitur e
ius nõ de leui causa cadũt · sed dũ
vnum cadit alterum crescit · Et i
deo buxus sẽper virens est · a qa
color viridis est maxime gratus o
culis · qz buxus habet folia semper
virentia significat qz homo sapiẽs
semp habet verba grata a amabi
lia Eccĩ · xx · Sapiẽs in vbis ama
bilem se facit ℣ Item sapientia as
similatur radici · Nam radix licet
sit visu hispida tamen est mollis i
substantia Sic sapiens q̃uis exte
rius oñdat se hispidũ et vigidũ · ta
mẽ corde est benignus et mollis ·
Sap .i. Benignus em est spiritus
sapientie Itẽ radix est porosa Po
ri autẽ sunt subtilissima corpis fo
ramina siue vie · Vñ in hoc signat
multas et subtiles vias quibus sa
piens in bonis agendis vel malis
amouendis seu impediendis habũ
dat · Itẽ qz iacdit tortuose nũc ex
sit versus latus vnũ nũc in latꝰ op
positũ · Nõ etiã sapiens facit siue
in iudicio dũ merita personarꝝ seu
ptium discutit · vel in seipso dum v
truncꝰ oppositum attendit · Nam
in die bonorum non immemor est

malorum et eꝛonuersõ. et sic vtrũ q̃ latus ad modũ rei tortuose vñũ tenendo et aliud considerando occupat et tangit. ℣. Itẽ sapiens verus assimilatur hebeno. quod est lignum ethiopicũ. colore nigrum. tactu lene et planum. durũ et ponderosum. Vnde ꝓpter compactionẽ poꝛoꝛũ in aqua positũ mox fundũ petit. vt dicit Phũs in libro de vegetabilibus et plantis. et tamẽ si igni appositum fuerit ipsũ rapit et suauem de se odoꝛẽ et fumuz emittit. Similiter homo vere et secũdũ deum sapiens est coloꝛis nigri. .i. apparentia de spectus per humilitatem. Nõ em̃ homo sapiens ẽ sui ostentatiuus. Vnde Greꝯ. nazanzen⁹ dixit. Hoc ipsũ philosophat⁹ sum ne philosopharí viderer. sciẽs q̃ velle videri sapientez hoc est õmino non esse sapientem. Itẽ est tactu planus. i. mansuetus per conuersationis lenitatem. durus per iustitie seueritatem. ponderosus p̃ ꝓuidentie maturitatem. Fundi aque. i. scripture vel sapiẽtie. vt ita dicam est petitiuus per intelligentie ꝓfunditatem Igne inflãmabilis per caritatis feruiditatez. homi odoꝛis emissiuus per homi exemplꝝ suauitatem Apost. ij. Corin. ij. Christi bonus odoꝛ sumus.

¶ Capitulũ. lxxij.

Scientia humana assimilat̃ illi herbe que dicitur fumꝰ terre. Quod patet primo ex ipsi⁹ gñatiõe. ꝓterea em̃ sic dicit̃ q̃ est gñata ex quadam fumositate grossa ẽsoluta a terra. Quasi autem fumositas a tra resoluta ẽ sensitiua cognitio per abstractionez a materia. a ex hac fumositate gñatur hec herba sez ex sensitiua cognitione scientia intellectiua Vñ phũs dicit. q̃ omnis nrã cognitio oriẽt a sensu. Nichil em̃ secm̃ eum est i intellectu q̃ prius nõ fuerit in sẽsu. licet alio mõ sit in sensu et alio mõ in intellectu. ℣. Secũndo patet ex cõparatione. q̃ hec herba est tãto melioꝛ quanto viridioꝛ. Vnde duz sicc̃atur nullius valoꝛis efficit̃. Sic ẽ in scientys. Nam herba quanto ẽ viridioꝛ tãto magis delectat aspectũ. Vnde illa scientia est vt herba viridioꝛ q̃ magis delectat intellectũ. et talis scientia est ceteris melioꝛ. sic̃ sciã diuina vt Phũs dicit in libro de partibus aialium. q̃ licet de diuinis possumus minꝰ sciẽ q̃ de alys rebus. tamẽ illud modicũ delectabilius est q̃ oim aliorum cognitio que apud nos sunt. Item herba tanto viridioꝛ quanto hũoroſioꝛ. et illa scientia est viridioꝛ que humoroſioꝛ. i. affectuosioꝛ. In quo et omnes alias scietias excedit scientia theologica. q̃ maxime est affectiua. i. ad amoꝛem et affectuz boni inflãmatiua. Ihere. xxiij. Nõne verba mea quasi ignis? ℣. Tercio patet ex purgatione. q̃ hec herba purgat melancoliam. Est em̃ calida in primo gradu Sic scientie studiũ releuat tristicie tedium. et melancoliã. i. accidiã fugat. sed p̃cipue hoc facit scriptura que maxime in tristicys consolat̃. Vnde. i. Mach. xij. Habẽtes solatio libros sãctos Quarto patet ex inflatione. q̃ hec herba ẽ inflatiua a ventositatis gñatiua Vnde cuz amisso l̃ femiculo ẽ mi scenda. Sic sciã est occasio inflationis superbie dicẽte Apost. Sciã inflat et ventositatis vane glorie. in cuz amisso l̃ femiculo. i. dei timoꝛe ventuz vanitatis expellente misceatur Vnde Greꝯ nazãzen⁹ dicit. q̃ sciẽ desideriũ et inquisitio q̃stionuz misi timoꝛ dei

præcesserit effrenatos aios im præ
ceps ducit.

¶ Capitulū lxxiij.

SCriptuā sacra nutrit nos
im vbis a edificat in exem
plis et purificat im memo
riis. Vnde ipsa assimilatur fago.
Cuius glandes sunt exterius triā
gule. lem cortici imcluse. a sunt dul
ces et nutribiles Vnde de eis homi
nes antiquitus viuebāt. Sic sacre
scripture verba sunt triangularia
imōptum instruunt nos de fide bea
tissime trinitatis. Vel imōptuz nos
de tribus virtutibus theologicis i
formant. Vel qz otinent sub littrā
triplicem sensū misticuz. scz anago
gicū allegoricū et tropologicū siue
moralem. Et sūt spirituales sacre
scripture intelligētie sb lem cortice
.i. sb facili littera imtercluse. a sūt
dulces valde. scom illb Ps. Quaz
dulcia faucibus meis eloquia tua
super mel ori meo. Et sūt spūs nu
tritiue. i. spūalis vite cōsequatiue.
Mat. iij. Non im solo pane viuit
homo sed i omm verbo qd prædit
ab ore dei Vnde Moyses im monte
ōdraginta diebus cuz isto solo cibo
pmansit. scilicet allocutioims dine
sine aliquo corpali cibo. et simlit
alij antiqui patres hoc cibo spūali
alti sunt. ¶ Item fagus est arbor
edificys et asseribus valde apta.
Sic ex sacra scriptura trahuntur
asseres scilicet sanctorum patrum
exempla. ex quibus construuntur
spiritualium virtutū optima edifi
cia. ¶ Item fagus est arbor. cuiꝰ
sba pura a vermibus nō corrosa
est arti vitree valde necessaria. ꝙa
ex eius cineribus cum alys admix
tis vitrum maxime fit. Cinis aūt
fagi est memoria mortis ad quam
nos sacra scriptura imducit. a ex
hoc fit vitrum puritatis. Et hmōi
memoria hominē a peccatorum cor
dibus preseruat. secundum illud
Eccī. vij. Memorare nouissima tu
a et imeternum nō peccabis. ¶ Item
sacre scripture doctrina assimilat
nuci. Qua fructus nucis vt dicit
yſid. tantam vim habet vt missus
inter fungos et cibos venenosos.
ꝙquid in eis est virulētū effūdat
rapiat et extinguat. Sic sac scrip
tura quicquid est virulentum vl
noxium im humanis disciplinis si
ue scientys corrigit et ꝺempnat
Vnde de ipsa sacra scriptura dicit
Augustinus secundo libro de doct
na cristiana. q quidquid homo di
dicerit si noxium est ibi dampnat
si vtile ibi inuenitur. ¶ Item sac
scriptura assimilat auellane. Pri
mo ratione cōmunitatis. quia sic
dicit yſid. ex eo qp im publico loco
quasi in silua oritur et ab ommbz
euellitur. ideo auellana vocatur.
Similiter sacra scriptura ita pub
lice et cōmuniter docet vt ab ō
nibus participari et haberi possit.
Vnde precipuus eius actor a doc
tor cristus discipulis suis præcepit
Predicate euangelium omni crea
ture Mathei. xvi. ¶ Secundo rati
one difficultatis a etiam vtilitatis
Quia auellane sunt quidem ad di
gerendum dure. sed si sunt bene
digeste multum sunt nutritiue Si
militer sentētie misticē sacre scrip
ture licet sint ad digerendum du
re. i. difficiles. tamē bene intellec
te vel exposite sunt spiritus mira
biliter nutritiue. xpc quod dixit
dñs Mathei. iij. vt supra allegatū
est. q nō im solo pane viuit homo
ac. ¶ Tercio ratione obseruabili
tatis. quia auellane si cū exteriori

pellicula fuerint manducate fut ho tie. qz multe inflationis sunt ge neratiue. a ideo fut a pellicula spo liande. Sic quedam sunt in sacra scriptura que si secundum exterio rem pellicula. i. scom litteram fuerit obseruata non pdesset obseruati bus sed plurimum nocerent. sicut cerimonalia et figuralia veteris le gis. que nō licet ad litteram obser uare. quia iam eorum veritas quā figurabant impleta est per cristuz Vnde et Apost. dicit. Obsetuanda sunt nō littera sed spiritu. qnia lit tera occidit spiritus autem viuifi cat. et ideo detrahenda et abicienda est ab hmōi exterior pellicula id ē sensus littere exterior. et accipien dus est sensus mistic9 interior.

¶ Capitulū. lxxiij.

Societas sanctorum virorū multuz quandoqz prodest homini peccatori Cuius ex emplū apparet in oleastro qui est siluestris olea sic dicta. eo qd olee sit simillima. licz eius folia magis lata. et est arbor inculta sterilis a amara Sed si ramus eius oliue in sertus fuerit vim mutat radicis a in priam suam conuertit qualita tē Quasi autem oleaster hō pecca tor est qui licet in natura siue in p positis figura sit similis viro iusto nō tamen in vita vel anima. quia est inultus per vtā penitentiam. et sterilis ad opera meritoria. et amarus in conscientia Si tamē in seratur oliue. i. si sancto viro socie tur. mutabitur vis radicis. i. affec tus cordis. et conuertetur vbis a exemplis illius et trahetur ad vitā consimilem Apo9. ho. xi. Tu aūt cum oleaster esses insertus es in il lis a tē Seneca i epistola Nulla res magis animos mouit honestos et i prauum inclinabiles reuocat ad ē ctum qd bonorum virorum conuer satio Paulatim em descendit a vi preceptorum obtinet frequenter aspici frequenter audiri

¶ Capitulū. lxxv

Spiritualis homo nō debet vacare ocio sed vno bono ope completo debet ad a liud se parare. Cuius exēplū appa ret in ficu et precipue egipciaca. Est enim ficus illa arbor que p sin gulos annos fructū facit. et vno maturescente statim oritur alter. Vnde ficus est dicta a feunditate Sic quedam sunt opera que hō ex necessitate precepti per singulos ā nos facere tenetur. quedam qdez saltem semel oi anno. sicut confite ri in qdragesima. a omunicare in pascha. Hoc enim est pceptum ec clesie. a si pluries hoc fecerit aliqs melius faceret. qd quis ex precepto non teneatur Quedaz vero tenē quis facere pluries in anno. sicut ieiunare a seruare ieiunia ab eccle sia instituta q in āno pluries occur runt. sicut qdragesima et quorūdā sanctoruz siue festiuitatū vigilie. et ieiunia quatuor tpm que quat in anno occurrunt Quedā alia sūt que homo debet facere cotidie. vt elemosine et orationes et hmodi Et in talib9 vno bono opere facto et completo statim deberet homo cogitare de alio faciendo. quia in via dei nō progredi regredi est vt dicit Bern. Apost. Col. i. Fructifi cantes et crescētes a ē.

¶ Capitulū. lxxvi.

Tactus lasciui a dissoluti o cupiscentiam excitant et inflāmant. Vnde assimilā t vrtice que cuz sit nature ignee a

Feruide est se tangentium vitiua. Talis ergo est caro humana que semper secum portat ignem concupiscentie. Vnde nō sine periculo tangitur. propt̄ qđ vt refert Gregorius in libro dyal̄. Dixit quidā sanct9 homo infirmus a quasi in extremis positus mulieri ipsum tangenti. Mulier tolle paleam. quia adhuc ignis modicus viuit. Et nota q dicūt doctores q licet tact9 a oscula et amplex9 a huiusmodi possint bono animo fieri et sine peccato. sz propter consuetudinem patrie. vel propter aliquam necessitatem aut rationabilem causam. tamē quando fiunt ex libidine. i. propter delectationez carnis sunt peccata mortalia. Quia nō solū consensus in actū luxurie illicitum vl̄ c9cūq alterius peccati mortalis ē mortale peccm̄. sed etiam cōsensus in delectationē ipsius peccī mortalis ē mortale peccatū Eccī. xiij. Qui tetigerit picem coinquinabitur ab ea. Nec enim pix est caro mulieris inflāmabilis et inflāmans.

¶ Capitulū. lxxvj.

TImor dei assimilatur feminiculo. Primo propter virtutē aptiuā. quia feminiculus vt dicit Plato habet virtutem diureticā et apertiuam. Similiter timor dei apit viam amori. Vnde dicit Aug9. q timor introducit amorē sicut seta in corium calcificis introducit filū. ℣. Secūdo q̄a habet virtutem incisiuā sz ex sūbūtate sūe siue et suis qualitatib9 vt dī in Plone. Similiter timor dei incidit vinculū affectus amoris mūdi Nā sicut dicit Johānes Cassianus in libro de institutis monachor̄. de timore dei nascitur compunctio salutaris. et de compunctione cordis abnegatio. i. nuditas et contemptus omnium facultatū. ℣. Tercio propter virtutē renouatiuā. q femiculi gustu vt fertur serpentes oēm senectutē deponūt. Sic homo dei timore compunctus. senectutē nō tpis sed peccī professionē ānuatim deponit. Quia saltem semel in anno vt sup̄ dictū fuit tenetur h̄o ex precepto ecclesie confiteri Eccī. i. Timor domini expellit peccatū. ℣. Quarto propter virtutē illuminatiuā. q etiā feminiculi gustu ipsi serpentes caligines oculorū detergunt vt Plinius dicit Vnde et hominū intellectū a caligine oculorū dicūt ex eo maxime ēle uari. et ideō ex eius succo fit collirium oculis valde aptū. Similiter timor domini oculos mentis purificat et caligine superbie fugat. et lumine vere sapientie mētem illustrat. et ideo dr̄ Job. xxviij. q timor domini ipsa est sapientia a ē. ℣. Quinto propter virtutē defensiuā Quia semen feminiculi cū vino potatū valet cōtra morsus serpentū a contra ictus scorpionū. et radix eius cocta cū vino canis morsū sedat. Nec em̄ oīa operatur feminiculus orientalis. et adhuc fortius opatur feminiculus agrestis. Similiter timor dei. et precipue agrestis. i. fortis et sistit morsibus serpentuz. i. tēptationibus omnibus dyabolicis Item ictib9 scorpionum. id est motibus carnaliuz temptationum. que ante delectāt et retro cruciant. sicut scorpio ante palpando incedit sed retro cauda ferit. vt dicit Gregorius. Item morsibus canis. i. temptationibus mūdi blandientis vl̄ psequentis. Quia canis aliquibus cauda blanditur. aliquibus vero latrat a eos morsibus ledere molitur Vñ Gre-

dicit · ꝙ ī via dei timor fortitudinē figmit · scilicet contra carnem oya voluz a mundum ·

¶ Capm · lxxviij ·

Tribulatio assimilatur celidonie · que est herba cui⁹ succo oculi pruinu⁹ steterore lesi ad statum pristinum vuertuntur vt ysid · et Plin⁹ dicunt · Similiter vt dicit Gregorius oculos quos culpa claudit pena aperit ¶ Item tribulatio nō nouit se humiliantī · sed potius eum exaltat · Cuius exemplum apparet in filio egipciaca · Cuius lignum in aqua missum contra naturam aliarum ficorum mox fundum petit · a post ꝙ fuerit aqua plenu⁹ vnde magis deberet esse ponderosum · tunc redit ad sūmum · vt dicit Augustin⁹ Similiter homo positus in aqua tribulationis · si fundū petierit · i · si per humiliauerit · restituetur ad sūmum gradum · et etiam mēdum talis exaltatur ad sūmum · Vnde de christo dicitur Philipenſ · ij · ꝙ humiliauit seipsum factus obediens patri vsq; ad mortē · mortem autem crucis · propter quod deus exaltauit illum aīc · ¶ Item ꝙ tribulationis flagellum aperiat oculos cordis vt iaz est supradictu⁹ eo ꝙ tollat cecitatem inductam per peccatum · patet etiam per lactuce que a quibusdam erarchea dicitur · similitudinem et exemplum · Huiusmodi enim lactuce folia sūt breuia et rotunda · cuius sucum accipitres herbam scalpendo extēhunt · a tāgentes eo oculos cecitatem discutiunt cum senescunt · ¶ Succus ergo lactuce talis est acerbitas tribulationis · que scilicet ce citatem accipitrū · i · hominum peccatorum a precipue tyrannorum fugat · Vnde tribulatio figurata ē in illo pisce Thob · vi · cuius fel id est amaritudo valet ad inungendos oculos Apoca · iij · Collirio id ē tribulationis asperitate inunge oculos tuos vt videas ¶ Item amaritudo tribulationis causat dulcedinem consolationis · cuius exemplum apparet in radice · quia quā doq; amara radix dulcem fructu⁹ producit · sicut i vitece olua natura ostēdit · in quibus et consimilibus amaritudo radicalis humoris digeritur et dulcescit beneficio aeris et caloris celestis materiam penetrantis · Sic dolor cordis vel tribulationis beneficio aeris circumstantis id est alicuius boni viri vel angeli assistēntis · et beneficio gratie celestis ammā per ipsam tribulationem purgantis · vertē i magnam dulcedinem consolationis · ps · Secundum multitudinem dolorum in corde meo consolationes tue letificauerunt ammam meam ¶ Item tribulatio assimilatur vīno · que licet sit arbor multe amāritudinis · et in radice et in foliis et in ramis · multum tamē est medicinalis · Naz ex succo radicis medicamentū fit oculos claros reddēs · semen etiam secundias ex vtero trahit · Sic tribulatio licz sit amā · et in radice cordis ad considerandum · a i folijs · i · in verbis ad audiendum · a i ramis id ē in factis ad tolerandum · tamē medicinalis ē cōtra peccata · a precipue qz oculos cordis clārificat vt sup̄ dictū ē · qđ p̄cipue radix rapmi facit · i · consideratio cause ipsi⁹ tribulationis · sciz ꝙ aliquis consideret a reputz se pati propter peccata sua manifesta

vel occulta. Item deuotio mentis secūdmas id ē delectationes a cōcupiscentias vo luptatuz educit. qui a malitia vnius hore oblitionez facit luxurie vt dicit Ec ecclesiastī. xi. ℣. Item tribulatio humiliter portata assimilatur rute. ꝓmo quia ruta habet vim purgatiuā. purgat enim immunditiam matricis et inde fetum mortuum educit. Sic ē bulatio dum hominē ad pēm tentiam humiliat immūditiaz mētis purificat. a īde virtute pme mortale peccatum euacuat. Vnde Aug⁹. sup̄ Psalmistam dicit q flagellū tribulationis excitat torpentē. humiliat superbientē. purgat peitētē. et coronat innocentē ℣. Secundo quia ruta habet virtutē illuīnatiuā. sez qz ruta cruda comesta visū acuit Sic etiā tribulatio acuit visū mentis. qz itellectuz tribuit Ysai. xxviij. Tātūmodo vexatio dabit intellectū. ℣. Tercio qz ruta habz vim mortificatiuā. debent e m mulieres grauide ab esu rute abstinere. qz fetū occidit i vētre Quasi ate fet⁹ in vētre est pcm conceptū qđ tribulatio is vis peit⁹ extiguit Ecci. ij. Ignem ardentem. i. mentiuum peccandi extinguit aqua sez tribulationis. ℣. Quarto quia ruta habz vim serpētum et bufonuz expulsiuam. vnde debet plantari in ortis quia ab eis omne veneno sum depellit. a debz iuxta saluiam plantari quia eam serpentes diligunt et bufones. Per saluiam ergo calidam et humidam appetituz intellige sensitiuū. qui sensualitas nominatur. Serpentes autem sūt motus inordinati et passiones virtutis irascibilis. bufones vero sūt passiones concupiscibilis. et hec oīa in saluia fouentur q ōnes hȳmodi motus in sensualitate nu triuntur. Sed hec omnia ꝓmittit ruta. i. tribulatio humiliter portata Nam bufones idē concupiscibiles passiones. puta gaudium delectationem et hȳmodi extinguit vis tribulationis. Sed serpentes. i. motȳ irascibilis. puta odium iram et hȳmodi reprimit vis patientie et humilitatis Mathei. xvi. Serpentes tollent.

¶ Capitulum. lxxix.

Verbum dei assimilatur semini. sm illud Luce. viij. Semen est verbum dei. ℣. Primo propter virtutem attractiuam. quia sicut semen attrahit ad se humorem terre. ita verbum dei attrahit affectionem anime Et sic attrahebatur Dauid dicens. Quaz dulcia faucibus meis eloquia tua. Et Petrȳ dicēs. Johan. vi. Doīne ad quē ibimus? verba vite eterne habes. ℣. Secundo ꝓpter virtutez mundificatiuam. Propter semen ēnim terra mundatur. a ipsum etiam terram mundat trahendo ad se humorez qui alias in malas herbas conuerteretur. Similiter etiā vbū dei mūdat et purgat aiaz De vbo. i. Verbo vtutis sue purgatiōez faciens Jo. xv. Vos iā mūdi estis ꝓpt̄ sermonē a ē ℣. Tercio ꝓpter vtutē assimilatiuā. qz nō ex quolibz semine qlib et generatur. sed ex simili semine vt dī in libro Phisicoꝝ. sicut ex tritico tritica. et ex ordeo ordeū et sic de alijs. Vñ qa vbū dei semen dei est. iō facit hoies similes deo Jo. x. Illos dixit deos ad quos sermo dei fact⁹ ē ℣. Quanto ꝓpt̄ vtutē germinatiuā Ysa. lxi. Sicut ortus semē suū germinat Sic gnatio et natiuitas spūalis habet fieri ex vbo dei. Vñ. i. Pet. i. Renati

non ex semine corruptibili ⁊ incorruptibili per verbum dei. ¶ Quinto propter virtutem pmotiuam. quia illud q̄ ex semine gignitur paulatim ex virtute que ē in semine sēper perficitur et augetur Ma. xiij. Germinat semē a īcēscat Vitro em̄ terra fructificat. primū herbā deinde spicā deinde plenum fructū in spica. Semen est v̄bum dei. fructificat herbā i incipiētib⁹. spicam in pficientibus. plenū fructū impfectis siue perseuerātibus ¶. Sexto ppter virtutem multiplicatiuam. q̄ ex vno grano seminis multa generātur. Apo. ij. Cor. ix. Multiplicabit semē vestrū Et simiter verbū dei secundū illud Ma. xiij. Audiunt verbuz et suscipiūt et fructificant. vnum xxx. aliud lx. et vnum cētesimū.

¶ Capitulum. lxxx.

Virginitas assimilatur cedro. ¶ Primo q̄ cedrus ē arbor gratissimi viroris. ē enim aspectu pulchra semp tenēs viridia folia. Est autē continētia carnis quasi quidaz viror arboris Gratus autem est de viror continentie coniugalis. gratior autem continētie vidualis. sed gratiosissimus est ei viror cōtinentie virginalis. Eccl. xl. Gratiā a speciez desiderabit oculus. et super hec viridez sationes. Desiderabile est oculi dei videre gratiam continētie cōiugalis a speciem pudicicie vidualis ⁊ sup hec viridēs sationes i. sanctissimas virgines. ¶ Secundo ratione iocundissimi odoris. Odor enim cedri serpentes fugat a homines recreat. Odor autem virginitatis demones fugat a angelos delectat. quia virginitas cognata ē angelis p̄t Ihero. dicit. ¶ Tercio ratione efficacissimi vigoris. quia tanti vigoris ē cedr⁹ vt nūq̄ a tinea vel aliquo alio v̄me corrodatur. Vnde et huius arboris gūma que dicitur cedria est ad librorum cōseruationem fūme necessaria. q̄ libri ex ea limiti nec a tineis rodūntur nec tempore seneſcūt Corpora etiam mortua in ligno cedrino reposita et eius lactima perunctа ab omni putredine preseruantur. Quasi autē tinea in pāno vel vermis in ligno ē cōcupiscētia in carne. a cuius corrosione id est corruptione virginitas perpetuo se preseruat. Vnde Auguſt. dicit q̄ virginitas est in carne corruptibili perpetua incorruptionis meditatio. Nec perditur semo virginitas in corpore sicut vires corpis p̄duntur. Corpora autem mortificata per abstimentiam melius in cedro .i. in virginitate īcorrupta seruātur. ¶. Quarto ratione suauissimi saporis. habet enim cedrus i suo fructu triplicem saporem. Nam in medio circa grana eius pomuz est acetosum. in superficie vero circa corticem est dulce. in medio vero medulle est temperatuz inter vtrumq̄ saporem quasi medium tenens. Sic etiam sacre virgines debent esse dulces a mites exterius in conuersatione. sed interius acetose id est timide et sollicite de sua actione In medio autem id est in corpore debent esse quodam medio temperate vt neq̄ acetositate mimie asperitatis infirmētur. neq̄ dulcedine deliciositatis soluantur ¶. Item virginitas assimilatur ordeo. primo ratiōe ordis. q̄ secūdū Plīnū ordeum inter frumenta p̄mū seritur. a primum recolligitur

Sic inter femina virtutū hec ꝙſi primū ſeminata fuit i humana natura et carne ſcz virginitas Vnde nec primus homo nec prima mulier fuerunt producti per actum generationis aut per corruptioēz carnis · quia corpus ade fuit ex virginea terra ſumptuz· et corpus eue ex virginea coſta productum ſimiliter fuit primo recollectum· et i horreo paradiſi locatum· quia prima caro deo vnita fuit caro virginea ſicut caro criſti· que et ipſa vngo fuit a etiaz de virgine ſumpta· et ipſa primo fuit beatificata et in celo locata Teneꝫ etiam cōmuniē ꝙ tria virginea corpa ſunt iam ante meſſem generalem aliorum corporum in horreo celi locata ſcz criſti et beate vgīnis marie et beati iohannis euangeliſte· De alijs autem qui cuz criſto reſurrexiſſe legūtur tenet Aug9· ꝙ iterum mortui ſūt ita ꝙ non fuit in celo niſi eorū anime· ꝙuis aliq doctores cōtrarium dicant· ¶ Secundo ratione ſeminis· Ordeum enim nō vult ſeri niſi in terra ſicca et ſolida· quia virginitas requirit ſoliditatez mētis et ſiccitatem carnis ſcz per abſtinentiam cibi a potus· quia ſine cerere et bacho friget venus vt dicit Terenti· in Eunucho .t. ſine habūdātia cibi et pot9· Et ideo meito ſignificatur virginitas i ordeo Os ſecundum Iſidor· dicitur ordeum quaſi aridum· quod etiam eſt frigidum et ſiccum· quia ſcilicet virginitas animam refrigerat ab ardore concupiſcentie et deſiccat ab humore gule ¶ Tercio ratione roboris· Nullum enim frumentum ē magis a corruptione remotum ꝙ ordeum· eo ꝙ citius recolligatur a creſcat ꝙ ipſum corruptio vel rubigo imuadat· Doc autem virginitati competit· ob cuius amorem plurime elegiſſe leguntur vt potius per martirium a violentaz mortem recolligerentur ad deum ꝙ inhoneſte corruptionis rubiginē paterentur ¶ Quarto ratione corporis· quia totum corpus ordei habz quandam excellentiam· Nam inē omnia frumenta validiorem habet paleā· humiliorem ſtipulā· et laudabilem multum medullam· ſi debito modo ſit parata· et farinam acceptiſſimam ſeu polētam vt Plinius dicit Que omnia competunt virginitati· que eſt valida in proposito· humilis in animo· laudabilis in exemplo· a acceptiſſima in merito· Vel valida in carne humilis in mente laudabilis in certamine· acceptiſſima in mercede· Vel valida contra mundum· humilis contra dyabolum· laudabilis quo ad angelum· acceptiſſima quo ad criſtum ¶ Item virginitas aſſimilatur roſe· quia ipſa eſt flos de qua dicitur Eccleſiaſtici vicēſimo quarto Quaſi flos roſarum in diebus veris Quod patet primo ratione decoris· quia ſua pulchritudo viſum paſcit· Sic virginitas in oculis dei et angelorum maximam pulchritudinem habet Sapi· xl· O ꝙ pulchra ē caſta geneatio cū claritate ¶ Secūdo rōe odoris ꝙ ſuo odoꝛe olfem afficit· Ipſa autē vgi nitas tota odorifera ē cuius odore ipletur dom9 cōſciētie Johā· xij· Domus impleta eſt ex odore et ē ¶ Tercio ratione ſuauitatis quia roſa ſuauitatis mollitie tactum lenit Specialiter iohannes iter apoſtolos tanꝙ virgo puriſſimus cum ſtum mereba ē tāgere· a ei itimi9 et familiari9 pre ceteris adherere

Vnde et in cena recubuit sup pectus eius · quia virgines quadaz speciali vnione cristo ceteris in celo familiarius inherent a circa ipsum sunt sicut suauissime rose. Vnde de virginibus dicitur Apo · xiiij · q sequūtur agnum quocumq ierit ℣ Quarto ratione virtutis Nam sua virtute multis lāguorib⁹ rose succurrunt · quia scilicet virginitatis honestas a multis tribulationibus liberat · quas cōiugati patiuntur vt Ap⁹ · ostēdit. i. Cor · vij. ℣ Itez virgines assimilantur violis · que sūt frigide aquose a odorifere · Sūt enim virgines frigide a cōcupiscētia carnis · aquose per lacrimas deuotionis · odorifere p exempla honestatis · Et nota q viola suo odore cerebri calorem mitigat · spirituz animalem cōfortat · a sompnū prouocat · Sic virginitas suo odore ardorem carnis refrigerat · spiritum cōfortat a recreat · a ad sōpnum id est quietem contemplationis dispomit et preparat · ℣ Item virginitas assimilatur lilio Cañ · ij · Sicut lilium inter spinas sic amica mea aī Et hec similitudo · primo congruit ratione decoris Est enim flos mire pulchritudis et decoris · quem habet ex candore siue rubore · Nam lilia cōmuniter sunt alba sed quandoq rubea a purpurea · habet enim virginitas candorem id est puritatem carnis Eccle · xl · Pulchritudinem decoris eius admirabitur oculus · Sed alique virgines habuerunt ruborem passionis · scilicet suo sāguine rubricate Isa · xlij · Quare rubrum est īdumentum tuum id est corpus · ℣ Secundo ratione odoris · Nam flos lilij quando integer et intactus est multum permanet et suauiter redolet sed confractus a cōfricatus plurimum fetet Similit̄ hoīm cādum intacta et integra per virginitatem permanet tam deo q̄ hominibus redolet Eccī · xxxij · Fructificaui suauitatem odoris · Sed dum per luxurie vicium confricat vel frāgitur virginitatis signaculum · tam spiritualis q̄ corporalis fetor egreditur · ℣ Tercio ratione fulgoris · quia in lilio quedam aurea grana fulgent que septem astulis sustentantur · Vnde ex septem folijs candidissimis simul continuis flos iste componitur · et septez gramis aureis decoratur · Dec septem folia candidissima inuicem cōtinua sunt septem vtutes · anime que fuerunt in sacris virginibus inuicem cōnexe scilicet iusticia tē perantia · fortitudo prudētia fides spes caritas · Sed ad huc cum istis septem virtutibus habuerunt septem grana aurea id est septem sancti spiritus dona · scilicet sapiētie scientie · intellectus · consilij fortitudinis pietatis et timoris · Vñ a re fuerūt vgines sacre ecclesie q̄si lilia que sunt in trāsitu aq̄ vt dicit Eccī · l ·

¶ Capm · lxxxi ·

Virtutes assimilant alleis

Primo q aleū vt dicit Dias · habet vtutē ōne venenosū expellēdi · Et hoc cōpetit vtuti fidei q̄ venenosa dogmata scz hereticorū expellit in q̄b⁹ ē venenosū falsitatis a puitatis · Expellit etiaz fides et vicit venenū mūdi. i. cupiditatē vl rabiē tiranorū psequētiū. i. Io · v · hec ē victoria que vicit mūdum fides nostra · Item valet contra venenum diaboli Ephe · vi · In ommibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela igne a

nequissimi extinguere. ℣. Secundo quia alleum habet virtutem dolorē ꝓuocandi scilicet si cum oleo coctum atritum super locum doloris ponatur. Et hoc competit spei. quia ipa spes celestis premij mitigat dolores presentis exilij. ꝑticipue si assit peccatorum cōtritio. et celestis gratie victio. ℣. Tercio. quia habet virtutem diuidēdi. et humores grossos incidendi. et consumendi. et hoc competit caritati que nos a mūdo diuidit. Vnde qui diligit mundum nō est caritas patris in eo vt dicitur .i. Johā. ij. Cui poeta consonat dicēs. Nō bñ cordāt nec in vna sede morantur Vanꝰ amor mūdi verꝰ amorꝙ dei Vnde caritas humores grossos .i. affectus terrenos a mente separat et consumit. ℣. Quarto habet virtutem vulnera sordida purgandi et hoc competit iustitie. quia purgat malefitia. et scelera in alterutrum commissa. quibus interdum vulnerāt corpora. vl̄ saltez vulnerantur damnabiliter suscipientium corda. ℣. Quinto habet vtutē dolorem et tumorem a loco tollendi si coctum cū aqua fōtana apponat. Et hoc competit prudētie que tollit dolorem dum consolatur in aduersis. et sedat tumorem superbie huilians in prosperis. ℣. Sexto habz virtutem morsum canis rabidi curandi si cum sale ruta et nucibus sit admixtum et positum super vulnus. Et hoc competit fortitudini. que defendit a morsu canis rabidi .i. a terrore aduersitatis vel persecutionis mundi. si tamē ipsa fortitudo sit cum sale discretionis. cuz ruta acute contemplationis. quia ruta dicitur reddere visum acutum et cum nuce .i. custodia humilitatis.

Nam nux dulcedinē nuclei subtida testa celat et custodit. Et sic quoꝙ homo humilis sub asperitate penitentie vel carnis celat vl̄ custodit dulcedinem mentis. ℣. Septimo quia alleum habet vim provocandi pisim euacuandi. quia humorem subtaueum deficcat. Habet etiā vim vermes ventris occidēdi si cū pipere et succo mente et aceto ad salse modum offeratur Et hec duo competunt temperantie que provocat pisim curat id est luxuriam in qua fluxꝰ carnal humoris exuberāt. quem ipsa temperantia per virtutem continentie et abstinentie euacuat. Item temperantia vermes ventris id est appetitus et purritus gule mordinatos qui etiam ventrem replent et mordent necat. si tamen abstinentia cum pipere calido diuini amoris et cum succo mēnte id est deuotione mentis. et cum aceto compunctionis fuerit socia ta. Quia abstinentia et compunctio dilectio et deuotio optimam salsam faciunt animie per quaz ōmis mordiatus motus carnis constringitur et abscedit. ℣. Item virtutum theologicarum perfectio repzesentatur in faba Nam faba habet hastam que crescit angulosa. et repzesētat fidem que creuit per quatuor āgulos .i. p doctrinaz ꝙtuor euangelistarum. vel per angulos .i. per quatuor partes mundi. de ꝙbus dicitur Gene. xxviij. Dilataberis ad orientem et occidentem et septemtrionem et meridiez. ℣. Item faba habet florez odoriferū multum ab apibus frequentatuz Et hic flos significat spez quia cū flos apparet spes est de futuro fructu. per spem enim iam incipimꝰ fruē vite gaudia odorare ac sapē

hane frequentant apes.i.actiui sol
liciti et argumentosi. qr in spe fru
ctus vite eterne seminãt semina
elemosinarum a operum misericor
die. Item faba producit in hasta
thecas. que scilz interius diuersis
sunt distincte domuncul' in quib9
fabe per ordinẽ sunt locate. Iste
thece sunt caritatis gradus diuer
sas domũculas.i.diuersos mo2os
habentes. in quibus sunt fabaruz
grana.i.caritatis opera quodaz or
dine distincta. Nam debet esse cãi
tas ordinata et gradata. et iteri9
iaffe b9 et exte2i9 i effectibus Cãt.
ij. Ordinauit in me caritatẽ

¶ Capitulũ lxxxij.

Uetuosi homines differũt
a viciosis. sicut plante si
ue arbores masculine a fe
mininis. Dicit autem Arist. qd diu
sitas plãtaz distinguitur per ma
sculinas et femininas. et inuenit
inter vtrasq quadruplex differẽ
tia. Prima sumitur ex complexio
ne. quia masculina planta spissior
est durior siccior densior et ramosi
or qd femina Similiter inter homiẽs
quidã sunt masculini.i. viriles cõ
tra vicia. et constantes contra ad
uersa. quidam autem sunt femini
ni.i.molles et inconstantes. Vnde
masculini.i.virtuosi fiũt magis spis
si per gratie plenitudinem. fiũt ma
gis duri per patientie fortitudinẽ.
magis sicci p abstinẽtie ariditatẽ.
magis densi per virtutum multitu
dinem. et sunt magis ramosi per
bonorum operum sollicitudinem.
¶ Secunda differentia sumitur ex
foliorum distinctione. quia masc u
lina arbor habz folia aspera mino
ra et strictiora propter dominium
siccitatis. Et dicit Aristoti. qd si fo
lia vel puluis foliorum vel cortex
masculine plante folijs femine cõ
ponatur vt simul cohereãt. citius
maturabũtur fructus femine. et
prohibent casum foliorum a fructu
um. donec fuerit completa digesti
o. Cuius ratio est secundum albu
masar. quia masculina planta ae
re deferente auget calorem frmi
me. et sic fit potentior in operatiõe.
Et dicit etiam idem albumasar qd
si folia masculine plante coniugã
tur folijs femininis sic inuicem to
herebunt qd vix possũt separari ab
inuicem. Similiter prelatus qui ẽ
masculinus id est virilis et prudẽs
habet folia .i. verba aspera in cor
ripiendo. pauca in precipiendo. stri
cta in seruando. effeminatus autẽ
id est timidus prelatus hẽt verba
lenia in corrigendo. multa in adu
lando. et larga in relaxando. Sed
quia nimia seueritas aliquãdo frã
git. et nimia lenitas aliquando
dissoluit. expedit coniungere ali
quando in correctione et compone
re verba feminina cũ masculinis.
id est miscere verba blãda duris.
que tamen sic debent coniungi vt
ab inuicem non separẽtur. scilicet
vt neq verba blanda careant se
ueritate neq seuera caeãt lenitate
¶ Tercia differentia est in pullu
latione. quia prius pullulat ma
sculina qd femina propter fortiorẽ
calorem. Sic homo virtuosus et vi
rilis bonum facere non tardat qd
expedit. sed timidus a tepidus q
minus habet de calore caritatis ne
gligit et postponit. ¶ Quarta dif
ferentia est in fructificatione. quia
fructus masculine plante est breui
or et etiam maturior qd femine
Cuius est ratio. quia in masculina

ꝓpter habundantiam caloris & siccitatis ꝓtes eius fortius cōstrīguntur ad inuicem et faciunt aut forem spissiorem Sic ergo ipsa structura et soliditas venarum prohibet humorem multuz emitti ad vltimum locum vt conuertatur in fructum . propter quod fructū habet breuiorē · vt dicit albumasar Paucitas autem humoris et habundātia caloris faciunt qꝫ ipse fructus sit magis maturus Vnde etiam dicit Aristo · qꝫ si vētus defetat odorez masculine ad femininā maturabitur citius eius fructus · Ergo viri masculini .i. studiosi et prudētes faciunt fructus breuiores .i. opera humiliora vel breuiora id est non diu dilata . et maturiora .i. distinctiora qꝫ timidi et imprudentes qui faciunt opera tarda & indiscreta · Sed odor masculini .i. consiliuz et exhortatio hominis magnanimi et prudētis multum ꝓdest femine .i. hominī remisso & debili . & ideo dicit eum magis sollicitum et cordatum ad expediendum illud quod faciendum est ·

¶ Capitulū · lxxxiij ·

De cia assimilātur alleis ·

Primo quia alleum visuz dampnificat · quia oculos offendit Vñ cōmunis versus dicit Alleq vina vēnꝰ pulsis vētus faba fumus · Ista nocent oculis · sed vigilare magis · Hoc autem competit vicio superbie · que visū mētis obscurat Job · xxxvj · In maibus .i. superbis abscōdit lucē Gregorius · Tumor mentis est obstaculū veritatis ¶ Secundo qꝫ stomachū turbat · et hoc cōpetit inuidie · que de aliena felicitate mētem perturbat · ¶ Tercio qꝫ corpori appositus ipsuz vlcerat · Et hoc competit gule per cui⁹ superfluitates frequēter eximius humoribus corpus vlceratur et apostematur et multomagis anima ¶ Quarto qꝫ fria caliditate nimia vetrem desiccat Et hoc cōpetit luxurie que corpus nimis inflāmat et bonam humiditatem eduendo desiccat ¶ Quinto qꝫ nimis comestum corpus inflammat quod competit ire in qua fit ebullitio sanguinis & totius inflammatio hominis · ¶ Sexto quia lepram generat · qđ competit auaritie que est lepra diuitum sicut dicit de Lazamā · xvj · Re · v · qꝫ erat diues et leprosus · Hec etiam ad modum lepe est vniuersalis infectio siue corruptio · quia radix omnium malorum est cupiditas · ¶ Septimo quia coleram adustam multiplicat · nimia autem adustio colere melancoliā generat Vnde melancolia dicitur colera nigra per quaz designatur accidia . quia ptraqz scz melancolia et accidia grauedinem et tristiciā causat · illa in corpore ista in mēte

¶ Capm · lxxxnn ·

Ita pñs humana assimilatur flori · ¶ Primo ratione generationis . quia flores in zephiro vento generantur · quod signficat qꝫ homo in humilitate et mansuetudine oritur · Nā vetus zephirus sicut dicit Boeci · est ventus mitis et suauis sicut boreas ecōtrario est rigidus et tumultuosus · homo enim mitior & humilior nascit oib⁹ aialib⁹ · ꝑter qđ dicit qꝫ homo ē aiāl mānsuetū nata · In cuius signū oīa alia pē hominē nisi armata nascūt · vl horribilib⁹ pilis vl vnguib⁹ vtoris vel calcibus duris · vel saltē dentibus acutis . quia dicit Auicenna · qꝫ omnia animalia q nō carēt dētib⁹ nascūt

dehtalā pter hominem. ¶ Secūdo ratione dissolutionis. quia flores in austro vento dissoluuntur Auster enim calidus significat infirmitatis feruorē que incolumitatem vel prosperitatem humane vite dissoluit Job. xiij. Quasi flos egreditur et conteritur. Flores enim dum humore modico nutriuntur subito solis incendio desiccantur. et omnis eorum pulchritudo deperditur et conteritur ac deletur. Et similiter accidit de corporib⁹ humanis ¶ Tercio ratione diuulsionis. quia flores in vēto boreo diuelluntē Ventus boreas asper et fortis est mors. per quam humana vita tota liter diuellitur. Item flores dicūtur quasi fluores. quia cito defluunt et ad materiam primariam redeūnt. Sic hominum vita cito defluit. ac per mortem humanum corp⁹ in propriam materiam scilicet terram redit Isa. xl. Flos eius decidit a decor vult⁹ eius deperijt.

¶ Capitulum lxxxv.

Christus assimilatur illi herbe que dicitur draconteа. ex eo q⁹ hec herba habet similitudinem serpentis ac tamen nō est venēosa imo est serpentibus contraria. Nam ei⁹ hasta ad modum colubri maculis ē respersa. habēs similitudinem vipere vel draconis Florem habet purpureum diuisum et apertum sicut os serpentis. de cuius medio procedit quasi lingua serpētis nigra et rotunda Nec autem herba odore suo serpentes fugat vt dicit Diascorides Sic christ⁹ habuit similitudinē serpentis iquātū habuit similitudinem carnis peccati. sed tamen in rei veritate non habuit venenum id est peccatū q⁹ serpens antiqu⁹ id est dyabol⁹ sua tēptatione humane nature immisit. Deb. nn. Non enim habemus potiſ cē q nō possit cōpati infirmitatib⁹ nris tēptatū p oīa prosilitur die absq; peccō. Vn christ⁹ fuie passi ois odoē ipos serpētes. i. demones fugauit et nos ab eorū veneno id est peccato liberauit. Vnde ipse fuit figuratus in illo serpente eneo quez moyses fecit. qui figuraz serpentis habebat et tamen veneno carebat. Lingua autem id est doctrina christi fuit serpentina id est prudentissima. Nam prudentia serpenti ascribit Mathe. nij. Esto prudentes sicut serpentes. Item nigra q⁹ humillima. Vnde ipse dixit Mathe. xi. Discite a me quia mitis suz et humilis corde. vel nigra quia ardentissima. res em aduste nigredinem habēt Lu. vltimo. Nōne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via. Item rotunda. quia perfectissima. Nam rotunda figura perfectissima figura a Philosopho iudicatur Johā. vij. Nunq̄ sic locutus est homo. Item christus assimilatur flori. ¶ Primo propter generationē. qui a flos generatur ad calorem solis et infusionem roris. ac siue lesione et apertione arboris. Sic ad christi conceptionem calor sancti spirit⁹ se infundit. qui ipsam conceptionē fecit Luce. i. Spūs sanct⁹ superueniet in te et virtus altissimi obumbrabit tibi. Nos diuine gratie superueniet per quam virgo deo placuit Luce primo Aue gratia plena dominus tecum Nullam apertionē id est corruptionem pertulit. sed virgo concepit Ysaie. septimo Ecce virgo concipiet et pariet filiuz

Et Ysaie vndecimo. Egredietur virga de radice esse. Item sicut dicit Pictagoras. flos habet in celo patrem scilicet solem et in terra matrem scilicet plantam. et ita ꝓ ut ipse Origenes dicit. in celo est sine matre. et in terra sine patre et ex hoc similitudinē habet cuz verbi conceptione. que fuit in celo sine matre scōm natiuitatem eternā In terra vero sine patre scōm natiuitatem temporalem. ¶ Secūdo cristus assimilatur flori propter delectationē. quia iste flos delectat visum sua pulchritudine. i. Petri primo In quē desiderant āgeli. delectat olfactuz sui odoris suauitate. vt quilibet clamare possit Trahe me post te curē. Delectat tactū sua lenitate Psalmista. Quoniaz tu domine suauis et mitis Thimo. tercio. Apparuit benignitas delectat auditum et etiam gustum per spē futuri fructꝰ. quia quādo flores suaues audimꝰ speramꝰ fructus. Multum enim debet auditū nostrum delectare quādo audimꝰ istum nostrum florem cristum esse nostrum mediatorem. Nam sicut flos est medium inter ramum et fructum. sic ipse est mediator inter nos et deum Delectat etiam gustū in spe fructus. qz per ipsum tāꝯ per florem venturi sumꝰ ad illos fructus Canticorū secūdo. Fructus illius dulcis gutturi meo. ¶ Tercio propter odorationem Habuit enim iste flos odorem deum patrem afficientem. Geneseos .xxvij. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni. Item odorē demones expellētem ad motum mirre que fugat serpentes Ecclesiastici vicesimo quarto Ego quasi mirra dedi suauitatem odoris. Item odorem hominem a peccati corruptione seruantem ad modum odoris cedri ¶ Et nota ꝙ flos habet odorem quasi indeficiē tem. quia auulsus arefactus et attritus odorem suum non perdit. Similiter dominus noster ihesus cristus auulsus in morte. arefactus in cruce. attritus in flagellatione. odorem suauitatis non perdidit sed auxit Vnde Ambrosius dicit in libro tercio de spiritu sancto. Flos odorem suum et succisus reseruat. et contritus accumulat. nec auulsus amittit Ita et dominꝰ in patibulo crucis. nec contritus emarcuit. nec auulsus euanuit. et illa lancee compunctione succisus sacro speciosior fulsit cruoris colore vernauit. mori ipse nescius et mortuus eterne vite munus exalat Quarto propter variationem. varia namqz florum genera sunt gratiosa. Et dominus noster ihesꝰ cristus fuit vt viola per humilitatem. vt lilium per puritatem. vt rosa per caritatem. per quam pro nobis se sanguine rubricauit. vnde de merito dicitur Ecclesiastici .l. Quasi flos rosarū in diebus vernis Psalmo. Et ꝙ flos agri sic efflorebit

¶ Capitulū .lxxxvi.

Zelus carnalis et matrimonialis qui est inter coniuges assimilatur capi mariscio. ¶ Primo ratione nocumenti. qua huiusmodi capre quando imunitur solum est mortiferū et venenosum. Tunc enim talis zelus est solus quando est sine dei timore vel sine prudentie discretione. quibus ommis virtus et passio debet esse sociata. Vñ zelꝰ q̄ ē sine eis generat suspitoes et ebulationes mortiferas et venenosas. et ad litterā secūdum quādoqz veneficia et mortes Johā.

in. Si zelum amarum habetis ⁊c.
¶ Secundo ratione medicamēti. quia reprimitur eius malitia si in vino et oleo aliquātulum dimittatur vt fic ī medicinis apponatur. q; si amor cōiugalis sit cū vino caritatis. et cum oleo lenitatis. non nocet sed prodest multuz. Et de tali amore loquitur Apostolus ad Ephe. v. dicens Viri diligite vxores vestras sicut et xp̄s ecclesiam.
¶ Tercio ratione temperamenti. quia in tali cepa debēt interiora ac exteriora abici. quia interiora p̄t caliditatem nimiam. exteriora vero propter siccitatem multum sūt mortifera. sed media sunt temperata et multū medicine accommoda Sic a zelo matrimonij debet remoueri illud quod est vitiosum interius. scilicet amor inordinatus a carnalis. Item illud quod est vitiosū exterius. vt indiscreta custodia. quam vnus coniugū alteri ponit Sed amor siue zelus temperatus a medium tenens laudabilis est et bonus. Et hic zelus facit eos cōcordes in bono. a ideo gratus est deo et hominibus. Vnde Ecclesiastici. xxv. In tribus beneplacitum est spiritui meo que sunt probata coram deo et hominibus. Concordia fratrum. amor proximoruz. virz mulier sibi bene consentientes.

Explicit liber tercius de similitudinibus rerum.

Incipit tabula capitulorum libri quarti.

De abiectis a despectis mū do. capitulo .i. ¶ ij.
De abstinentia iij.
De habundantia rpali iij.
De accidia et negligentia v.
De actiuis et contēplatiuis vi.
De adulatoribus vij.
De amicitia viij.
De auaritia ix.
De blasphemys x.
De bonis viris xi.
De canticis ecclesie xij.
De carnalibus hoībus xiij.
De cogitationibus xiij.
De coniugio xv.
De contemplatiua vitā xvi.
De continentia xvij.
De conuersione xviij.
De corde hominis xix.
De crudelibus xx.
De curiosis xxi.
De dyabolo xxij
De diligentibus deū xxiij.
De doctrina sc̄oz p̄dicatorū. xxiiij
De elemosinis xxv.
De exaltatiōe hominis xxvi.
De exēplis xp̄i a sanctorū xxvij.
De exēpl' malorū p̄latorū. xxviij.
De feruore mētis xxix.
De filys et parentibus xxx.
De flagellis tribulationum xxxi.
De fraudulentia xxxij.
De garrulis et loq̄cibus xxxiij.
De gratia xxxiiij.
De gulosis xxxv.
De hereticis xxxvi.
De humilitate xxxvij.
De inconstantia xxxviij.
De ingratitudine xxxix.
De inertia xl.
De innocentium p̄secutoribz. xli.
De inobedientia xlij.
De inuidis xliij.
De ypocritis xliiij.
De ira xlv.
De iudicio scōm apparentiā. xlvi.
De lacrimis xlvij.
De laude diuina xlviij.
De ludis hoīm xlix.

De luxuriosis l.
De malis hoibus li.
De monachis lij.
De mortis memoria liij.
De mūdicia mentis lnij.
De negligentia lv.
De oblatione lvi.
De occupationē lvij.
De opibus meritoriis lviij.
De opibus remissis lix.
De paupib9 et diuitib9 lx.
De pace lxi.
De peccato lxij.
De peccatoribus lxiij.
De pemtentia lxnij
De pemtentibus lxv.
De pegrinis et viatoribb9 lxvi
De pfectis viris lxvij.
De pseuerantia lxviij.
De pinguedine anime lxix.
De predicationibus lxx.
De predonib9 lxxi.
De prelatis lxxij.
De pfūptuosis et hūilib9 lxxiij
De psperitate tpali lxxnij.
De prudentibus lxxv.
De pugna sanctorū lxxvi.
De religione lxxvij.
De renouatione anime spiritali. lxxviij.
De sanctis viris lxxix.
De sapiētia celesti lxxx.
De spū sancto lxxxi.
De spūalibus viris lxxxij
De subditis lxxxiij.
De superbia lxxxnij
De temptationibūs lxxxv.
De tirannis lxxxvi.
De tribulationibus2 lxxxvij.
De verbo dei lxxxviij
De vetulis mulieribb9 lxxxix.
De viduali continentia xc.
De vns peccatorū xci.
De virginitate carnis xcij.
De virtutibus cardinalib9 xciij.
De vita hominis spirituali a mora li xcnij.
De vicijs xcv.
De voluptatibus abicienclis xcvi.
De vsuris xcvij.
De cristo xcviij.

Explicit tabla exēplorū libri q̄rti.

Incipiūt capitula libri quarti

De piscibus et vita eorum. lij.
De quibusdam animalibb9 seu piscib9 q̄ stant in tra et in aq̄ xlnij.
De diuersitate aquarum in quib9 morantur pisces lxxxij.
De motu piscium vi.
De gulositate et voracitate piscium lxiij et lxxi
De odoratu piscium xix.
De aquis cōseruantib9 et corrūpētibus pisces lxxxvij
De lesione piscium a nimio frigore v. calore.
De optimis piscibus lxvij.
De duricia piscium fluminuz a marium xij.
De quibusdam piscibus expuētibb9 aquam odoriferam vij.
De quibusdam piscibus in quorū faucibus aqua dulcescit eodē
De animalibus et piscibus quorum esus prohibitus vel concessus erat in lege moysi xvi.
De piscibus in speciali. siue de cēto, siue balena ij.nnj.xxxvi. xxxvij.lxxij. et lxxvi.
De delphinis xij.xlj.xlix. et lxij.
De quodam genere delphinorum q̄ inuenjuntur in nilo lxij.
De leone marino lxv.
De lupo marino eodem
De pisce cane lxiij.

De muſtela marina lxv.
De porco marino eodez
De lepore marino eodez
De coruo marino eodez
De turture marino lxxij.
De piſce rana lxv.
De piſce mugili lxxxv.
De ſcorpione lxv.
De troctis lxnij.
De polipo xxxij.
De timalo vi.
De faſten vij.
De ſtauro lxx.
De lxchino xxxvij.
De piſce ephimera lxij.
De equis fluuialib9 lxij.
De corodrillis lxxvi.
De murenula lxij.
De cancro xxxij.
De oſtreis eodem
De auibus et earum generatione. xcij.
De ouis ex quibus pulli auiuz generantur lxxxvij.
De copulatione auiuz ad gñationē pullorum xv.
De volatu auium vi. xcí. a xnij.
De velocitate et leuitate auium. xcij.
De caudis auium vi. et lij.
De habitaculis auiuz lxxvij.
De cíbo auium xcnij.
De cantu auium xvi.
De auibus predę et volatu ipſarū ix. lxvij. et lxx.
De auibus gregalibus et domeſticis et ſilueſtribus et ſolitarijs. vi.
De auibus aquaticis vi. et a mm alibus aquatilis. xlvij et lxx.
De aucupatione et captione auiuz xnij. et xvij.
De mcluſione auiū xxxvij.
De auibus que offerri poterant in lege moyſi lvi.
De auibus quorum eſus fuit phibi

tis in lege moyſi xvj.
De auibus in ſpeciali. et primo de aquila .i. xxv. xxvi. xxxvij. lv lvij. lxij. lxxvij. lxxxvi. a xcvij
De griphe lx.
De falcone lxxij. et lxxix.
De gruibus lxxvij.
De accipitre vij. xlvi. lv. lx. et lxxvij.
De alieto ſiue muſcardo lxxij.
De ciconijs xv. xxx. et lxvi.
De vulturibus. xij. xvij. xx. xxix lxxv. lxxix. et xcv.
De miluo. xxxv. xxxvij. lix. lxvi. et lxxxvi
De coruo xxxnij. et lxij.
De auibus coruim gñis xxx.
De cornicę. x. xxvi. xxx. a lxxxix
De graculo xxxij.
De bubone xxij. et lxxnij
De noctícoracę xxij. et xxxvij.
De veſpertilione lxij.
De lucinia xij.
De monedula xxij.
De alcione xvi.
De colūbis li. lvi et. lxxix.
De columba que apparuit in baptiſmo criſti lxxxi.
De turture lvij. et xc.
De pauonę xvi. xxxij. et xcv.
De coturnicibus lxv.
De vpupa xxx. et xcv.
De pauone ij. ij. xx. xlij. l. et lij.
De femię lxnij.
De pellicanō xxxix.
De merula vi.
De calandrio xxxnij. vel calandrō xcv.
De turdis lxv.
De ardea lxvij.
De fulica .i.
De cuculo lxvi.
De ſtrutione. xlnij. lvij. et lxvij.
De anſeribus lxxvij.

De tigride xxxv. xlnn. et lxiñ.
De gallo xxnn. xxvn. xxviñ. xxxnn. et lxx.
De ouo galli ex quo geneatur basiliscus. xxviñ.
De gallina xxvn. lx. lxxiñ. et xcviñ.
De mergulo xlvn. lxnn. et lxix.
De yrundinibus xiñ. et xciñ
De passeribus xxiñ. et xcviñ
De passeribus que offerebantur in purificatione lepre eo dez
De cicada vn. xlviñ.
De locustis xxxv. et lxxxnn.
De muscis xnn.
De cinomys siue muscis caninis lxiñ.
De culicibus xx. et xxi.
De apibus vñ. xnn. xxxi. xl. xlv. xlñ. lnn. lxi. lx. lxxx. lxxxiñ. et xcñ.

Explicit tabula exemplorum libri terci.

Incipit plogꝰ libri quarti.

INtroga iumenta et docebunt te. volatilia celi et indicabūt tibi. loquere terre et respondebit tibi. et enarrabunt pisces maris Job. xn. Creator celorum et dñator aquatuz. vniuersoq rex et dñs creature. specialem curam gerens de homine. quem sua insignituz ymagine ad sui fruitionem creauerat. taliter omnia que produxit humanis deputauit obsequijs. vt non tātum ex eoz aspectu solacia caperet posset. sed ex eorum insup vsu vel famulatu varia illi comoda vndiqꝫ peuenirent. Verū inter ista magnifica siue prouidentie dicta volatilia celi et pisces maris vt ex sacꝝ scriptura colligit quodā precipuo munere ad humane vite cōmoda tripliciter ordinauit. Nā primo ea cōstituit in obsequium subiectionis. et hoc ex verbis scripture clarius innotescit. vbi deus hoibus loquēs dicit Gene. ix. Dñam mi piscibus maris et volatilibus celi. Decebat nāq vt aialia cetera illi subiacerent qui naturalis rōnis fastigio ceteris dentie gubernaculo oibus preeminebat. Habent em animalia cetera per exstimationem vniuersalis et naturalis prudentie. que omnibus agibilibū est rō. naturalem quādā participationē. in hoīe vero viget per se vniuersalis et naturalis prudentia q oim agibiliū est rō directiua Omne aūt qđ est per participationē subditur ei qđ est per essentiā. quecunq; oriens fuit q oia aialia hominī subderentur Vñ Dñs. ait. Oia subiecisti sub pedibus eius oues et boues vniuersas insuper et vsq ad semitas maris Secundo quia dñs pisces maris et volatilia celi hoibus obtulit in eduliū refectionis. Siquidem ante tēpus diluuij herbas tātū et fructus arborū hoibus et alijs aialibus deus concessit in cibuz dicens eis Gene. i. Dedi vob omnez herbam afferentē semen sup terrā. et vniuersa ligna qui habēt in semetipsis sementē genus sui. vt sint vobis in escam et cunctis animantibus terre. Sed postmodū peracto diluuio aialiū accessus est esus. sicut dñs dixit Gene. ix. Oēs pisces maris manui vre traditi sunt. et ō ne qđ moueat et viuit erit vob in cibū. sicut olera virentia tradidi vobis

oīa · excepto q̄ carnem cum sāgui ne non comedetis · Hoc indultum igitur concessit dominꝰ · tum propter hominis fragilitatem ne videli cet pstemneretur in tanta vastati one rez · tū ꝓpter terre infecundi tatem causatam rōne diluuij · tuz etiā ꝓpter aeris differentē varieta tem · qz sicut Alcuinus testatur · q̄ fuit magister caroli magni · ātē di luuiū tpa super ṫram non ceciderit nec extitit pluuia · sed aquis fonti um et rore copioso terra irrigabā tur · Vnde herbe suauiores erant a maioris efficacie ad nutriendū q̄ fuerūt post tpa diluuij · quando a er et ventis ac nubibus et pluuijs ac passionibus alijs distemperaē ac pturbabatur · sed pro tāto pro hibuit dominus esum ēa rnīū cum sanguine mixtū · vt dum homo al sumere vitaret sanguinem bestia tum · multo magis horreret effun dere sanguinē humanum Vnde sē ditur in eodem capit · Quicunq; fu derit sanguinem humanū fundēt sanguis illius · V · Tercio dedit do minus volucres celi et pisces ma ris in magisterium instructionis · qđ ex verbis Job supra positis eui denter ꝓbatur · Dicitur em̄ Job xij · Interroga iumēta et docebūt te et c̄ · Tunc em̄ aut iumenta aut volatilia celi a pisces maris q̄rim9 cum eorum naturas aut motus sub tiliter indagamus · Sed interoga ta nos docent loquūtur aut rīspō dent · cum ex eorum consideratiōe percipimus qualiter nostros actus cōponere debemus · Et ideo de pi scibus maris loquens beatus Am brosius in libro exameron dicit q̄ in signum sunt facti · vt in hijs no strorum morum vitia videremꝰ et caueremus ea Qua ꝓpter post hec

baꝝ et arborum inductas similitū dines · restat diligenter vt in hoc quarto nostri opis libro de auibꝰ atq; piscibus aliqua introducātur exempla · vt nostro stilo moribus adaptentur Non autem michi lici it de speciebus singulis vel auium vel piscium in hoc tam breui trac tatulo facere mentionem · ex eo q̄ innumera sunt ñatatiliuz atq; vo latilium genera · Quis enim vt de volucribus taceam et marinorum natatilium species dinumerare pos sit · aut eas suis nominibꝰ singlas designare · Vnde Ds · ait · Hoc ma re magnum et spaciosum manibꝰ cē Et secundū Ambro · plura sunt in mari genera piscium q̄ in terra sunt animalium · Ex quo patet q̄ volatilium et magis natatilium spe cies que a nobis cognoscuntur p ua quidem ptícula sunt respectu e orum que ignorantur · Ergo exem pla etsi non de omnibus · de aliqui bus saltem magis famosis a notis exempla inducemus · perstringen tes materias singulas quibus ad aptabuntur exempla secundū mo dū in precedentibus habitū fub or dine alphabeti · ¶ Capitulum .i.

Abiecti et despecti a mūdo suscipiunt̄ et nutriūt̄ a deo · ex hoc exēplū apparet i pul lis aq̄le · qz cū multa gubernāt aqui la pullos nutrit · aliqn̄ si tres pul los habuerit vnū abicit · quē tū ali a auis que fulica dr̄ accipit et nu trit vt dicit Amb · Tūc aquila pul lū picit cū mundus suuz amatorē psequt̄ et affligit · quē tū alia auis scz xpi gr̄a misericordit̄ amplexat̄ · si a mūdo etiā coactꝰ recedens spōte ad pnīaz venit Vnde sic Gre · dicit Qa la q̄ nos hic premunt ad deuz nos ire cōpellūt Ezechie · xxxvij · Quod

abiectum erat reducam. Itē abiectos et despectos a mūdo deus licz ex celsus. nō tñ abhorret vel despicit. sed eos de excelso pspectās potius ad se trahit. qđ iterū exēplo aquile patet. que scilicet est tam limpidi visus. vt cū in aere supermare feratur vt vix videatur. īde tamen pisculos in mari cōtemplatē. et instar lapidis ymuz petit pisculos rapit attrahit et comedit. Sic deus cuius oculis nuda sunt cōmia et aperta. cuius in altitudine lucis nobis sit inuisibilis. quia lucē habitat inaccessibilem quam nemo hominū videre potest. Ipse tamen pisciculos suos in mari existentes. i. despectos a humiles spiritu in mundo fluctuantes non despicit sed pspicit i ymo. ad eos venit suo luīne illustrando. eosq; ad se trahit suo amore inflāmando. a quasi cibum comedit eos sibi per familiarem gratiaz coniungendo et incorpando Ps. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat et humilia respicit in cælo et in terra?

¶ Capitulū .ij.

ABscondere debet homo opera bona sua vt nō illa diabolus p̄ inanem gloriam et ostentationem corrumpat. Est enim diabolus pauoni similis. q̄ ouā galline fue perquirit vt frangat et comedat vt liberius libidini vacet. & gallina ipsa ouā abscōdit vt seruet. Sic quia diabolo bona nostra conatur auferre nos debemus illa per humilitatem abscōdere. secundum illud Mathei. v. Ne sciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Sed quidā sunt sicut gallina domestica. que statim cum ouum emisit clamat et reuelat. et ideo amittit Ysaie. xxxv. Omnia que in domo mea sunt viderunt. nō sunt res quam non ostenderim eis dixit Ezech. de nunciis babilonis. et postea dictum est ei. q̄ omnia amitteret. ¶ Item q̄ homo debeat bona opera sua abscōdere p̄ter timorem superuenientis elationis vel temptationis inanis glorie. patet etiam exemplo ceti fue balene que nō parit ouā sicut multi alij pisces. sed parit viuos fetus sicut dicit Ambrosius. Quos quidē postq̄ peperit secum tenet a vocit sed statim cum aliquid quod illis possit esse obnoxium vel terribile superuenire sentit eos aperto ore in ventrem suum recipit et abscōdit. quousq; transierit omne periculum vel abcesserit. et tunc eos q̄si iam securos viuos a meo umes e uomit. sicut idem Ambrosius dicit. In quo quidem aperte docemur. q̄ bona nostra que agimus etiaz p̄ter timorem glorie aliquādo debemus abscondere. et propter aliorum vtilitatem nōnunq̄ propalare. Vnde a dominus noster qui discipulis aliquibi dixit. Attēdite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus a tē Mathei. v. Ipse etiaz dixit. Sic luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona a tēm eodem capitulo.

¶ Cap'm .iij.

ABstinentia discreta a cib liberat hominem a putredine et ardore libidinis. Est enim homo abstinens similis pauoni. cuius caro tam dura ē vt vix putredinē sentiat. nec facile coqui valeat sicut dicit Yisodorus. Hanc profecto duriciez moraliter carnis discreta abstinentia facit a causat vt nec putredinis ꝛsoluat

ēsoluatur fetore. nec libidinis vra tur ardore · cessat enī ēsolutio pu tredinis subtracta materia semis sulicet alimentis · et frigescit flam ma carnis ciborum remotis fomē tis · sicut etiam lignis subtractis ex tinguitur feruor ignis Prouerbio rum · xxvi · Cum defecerint ligna extinguitur ignis. Johannes cas sianus de institutis monachorum · Nunq̄ inquit poterit ardentes con cupiscentie stimulos inhibere quis quis desideria gule refrenare non querit · Et Ambrosius dicit in ser mone de gula · q̄ fames amica vir ginitatis est · inimica lasciuie · satura tas vero castitatem perdit · et nu trit illecebram ·

¶ Capitulū · nij

ABundantia psperitatis sē tire phibet vulnera mētis Cuius exemplum apparet in cēto et in pisce balena · qui tāte est pinguedinis · q̄ quando percu titur vulnera non sentit ñ pingue do eius totaliter perforata fuerit · sed quādo caro interior leditur fa cile capitur · q̄ amaritudinem aq̄ non sustinens litus petit & moritur cito Velut autem pinguedo pisris est habundantia psperitatis · que quidem dum peccantibus affluit · mētis vulnera siue dampna senti re non permittit · Vnde dominus contra Jherusalem dixit Lu · xix · Nunc quidez in hac die tua que ad pacem tibi sed abscondita sunt ab oculis tuis · Sed tunc peccator in temsecus tangitur cum tpalī adū sitate percutitur · Sūt enim mētium vulnera peccatorib9 quasi extrinse ca · ex eo q̄ spiritualia in quibus leduntur quasi reputant extranea · Sed cum in temporalibus que magis diligunt leduntur · quasi in

intimis vulnerati afflīgūtur · quib9 interdū vulneris amaritudinē nō ferentes · vel opuncti a suis peccis litus penitentie querunt · vel lapsi in desperationis baratz eternam mortē incurrunt ·

¶ Capitulū · v ·

ACcidie vicīū et concupiscē tie estus maxie nocent aie Cuius exemplū apparet ī quibusdā piscibus · quos vt dicit Arist · in · vij · libro de aīalibus · im moderatus calor minimū ledit Vnde dicit q̄ sunt pisces qui apud ascen sum caniculē moriunt̄ pre calore · Vñ pisces in estate fugiunt a lito ribus calidis in pfundū mare Simi liter nocet eis magnum frigus · & maxime habentib9 lapidez in capi te · sicut cancri & hmōi · Nā talis la pis ex frigore congelatur · & sic de fa cili moriunt̄ Quasi ergo calor esta tis feruor et flāma est concupiscentie carnalis · que nisi extinguatur īmt imit · iō fugiendum ē in pfundū ma ris · i · ad habundantiā lacrimarū p uenientiū ex amaricudie cordis · vt lacrimarum refrigerium extin guat concupiscentie estū Quasi hy emis vero frigus rigens est accidi a spūs · que habentibus lapidez in capite · i · duricīē in mente precipi e est mortalis. Nā si cor de se duruz est p accidie frigus ampli9 indurat Et iō satis facilit̄ mortē c9dam de speratois inducit et indurati ob tenebrat Zacha · xiiij · Nō erit lux sed frigus et gelu. ¶ Capitulū · vi

ACtiua vita frequentiaz ho minum et societatē requi rit · contemplatiua vero so litudinez diligit · Vñ tam actiui q̄ contemplatiui similes sunt auib9 Quarum quedam societatē amāt humanam · gallīne · gallī · anseres ·

columbe· cicomie· prunomes· et huiusmodi· Nam gallinis quidem assimilantur presidentes ·id est p lati ·quorum est subditos congre gare et defensare· quemadmodum gallina congregat pullos suos sb alas·vt cristus de se dixit·Math· xxiij· Anseribus autem assimilan tur seculares potentes·quorum ē iusticiam et reipublice salutem di ligenter custodire· Nam anseres vt dicit Ambrosius in exameron· xvi·sunt optimi locorum custodes Sed anatibus assimilanē claustra les·qui quasi anates moari debēt in aquis pmitentie· et aquam la crimarum vel sapientie scriptura rum frequentare·Columbis autē que cum simplicitate habent fecun ditatem frequenter pullificantes assimilantur coniugati· qui pure ac simplicitr coniugalem vitā du cunt·Ciconys autem que certo tē pore congregantur maria transuo lando assimilantur peregrinātes· et precipue qui transmarinam pe grinationem frequentant. scilicz ad terram sanctam·Hyrundinibz autem clamosis et garrulosis assi milantur prēdicatores. qui cōtra peccatores clamant et garriunt· Omnes enim hmōi et alij cōsimi les hominum frequentiam volunt et nō solitariam vitam. Quedam vero aues sūt que hominum socie tatem et cohabitationez fugiunt. nec suos mōdos homines scīe volūt vt aues que vocantur siluestres· Talibus similes sunt anachorite a viri contemplatiui. qui hominum frequentiam fugiunt et a mundo sunt absconditi·in latibulis et i so litudinibus morantur Pō· Ecce e longaui fugiens et mansi in solitu dine // Item actiui mouent motu piscium·sed contemplatiui modo auium·Nam dum piscis natat in aqua·contracto corpore in longi tudinē minorem se colligit· et ite tum se extendens aque immittur· quo mitu repellente aquas in ante riora sē propellit·Vnde vitur qui busdam pennis in natando sicut auis in volando·sed tamē alio mo do· ꝙa piscis natans pennulas mo uet a parte posteriori i anterius· et quasi quibusdam brachys siue remis aquam āplectens in anteri us se extendit· Auis vero mouet pēnas surfum· et collectum aerez per expressam alarum amplitudinē cogit exire per partem posteriorē· Vnde dum aer a posteriori repelli tur corpus in anteriis mouetur. Piscis autem natans in aquā est homo sollicitus et operosus in acti ua vita·qui tunc in minorem lōgi tudinem se contrahit. quando se ad humilitatem reducit dicens et sentiens cum Apost· Ego sum mi nimus omnium aē. i. Corinthorū· xv. Sic a dominus discipulos mo nuit dicens Luce· xvij. Cum oia bn fecerītis dicite seruī iutiles sūm Sed nichilominus nō dimittat ꝙn adhuc post talem contractionem id est humilitatem ad bene agen dum se extendat. Nam tali mitu. humilitatis et laboris propellēte diuina gratia mirabiliter ad ante riora proficiet· Vnde iste sunt duē pennule quibus actiuus proficit scilicet humilitas a operositas· dū modo ea que retro sūt obliuiscēs ad anteriora se dispomit atq extē dat· vt sic ad modum piscis natā tis a posteriori in anterius proficī endo iordat· Sed tangē auis volās in aere est homo eleuatis in cōtē platione. qui tunc alas siue pēnas

intellectus et affect9 furſum erigit cum cogitatione et auiditate ea q̄ furſum ſunt ſapit. Tunc autem aerem per expreſſionem alarum collectum poſterius emittit. quando ex dulcedine quā contemplatione et affectione guſtauit ad poſteriora id eſt temporalia contempnenda intendit. et dum aer a poſteriori repellitur in anterius corp9 mouetur. quia duz mundus plene deſpicit. aī9 in ſpūalib9 virtutib9 ſe per proficiendo profitetur. ¶ Itē actiui aſſimilātur auib9 que morātur in aquis. In quibus. vt dicit Ariſtoteles natura ingeniata eſt. vt pedes haberent latos et clauſos non inter digitos diuiſos propter natandi neceſſitatem. vt ſcilicz latitudine pedum aquam propenſi9 pulſent. vt ſic pulſis retro aquis quaſi remigando in anterius ſe extendant. Caudas autez breues habent ne in natando madefactione caude ſe impediant. Sic ſimili etiam modo actiuis qui proximorum neceſſitatibus per pietatis opera ſeruiūt competit habere pedes latos id eſt affectus expanſos ad omnē pauperem. clauſos ad peccatuz vt ad mundam fauoris appetitum. et inter digitos non diuiſos id eſt ſine diſſenſione et diſcordia operum. Vel debent habere hoies actiui digitorum diſtinctionem tamen ſine ſciſſione eorum id eſt debent habere operum diſcretionem tamen ſine diſcordia et diſſenſione. quāto autem latiorem pedem id eſt largiori affectu aquam tribulationis et neceſſitatis proximorum ab eis ppellere mituntur. tanto ipſi copioſiori fructu in proficiendo gradiunt. Caudam etiam debent habere brevem id eſt celerem expeditionem agendorum vt non protrahant datum anguſtiato. Vnde dicitur Prouerbiorum. iij. Ne dicas amico tuo id eſt criſto vel pauperi eius. vade et reuertere et cras dabo tibi cū ſtatim poſſis dare. ¶ Item actiua vita requirit maxime puritatem intentionis. quod patet exēplo metule que cuz vbiq; ſit in pennis mīs in achaia inuenitur candida. Achaia que interpretatur ſoror laborans actiuam vitam deſignat. que requirit germanitatem contemplationis Due enim ſorores fuerunt Hachel et Lya. Quarum prima contemplatiuam. ſecūda vero actiuā ſignificat vitam. Et alie due ſorores in euangelio. ſcīz Maria magdalena et Martha hoc idem figurare dicuntur. Habet etiaz actiua vita laborem actionis Vnde et ſatagebat Martha. laborans circa frequentis miniſterium erat enim ſollicita erga plurima et c̄. Eſt autē vt candida merula actionis intentio munda. et ideo candida merula Achaie mūda intentio eſt in operibus vite. quā dominus mūdāda eſſe docuit cum dixit. Munda prius qđ intus eſt calicis et parapſidis. quia emz calice potatur ficiēs parapſide vero eſuriens reficitur. merito quidem in calice et parapſide deſignantur elemoſine et opa vite actiue Sz id qđ intus ē calicis et parapſidis eſt latens intentio elemoſinam facientis quam quidez prius mundare debet q̄p dare elemoſinam. Ante enim lauatur parapſis q̄p fiat immiſſio cibi. Et āte mundandus eſt calix q̄p fiat infuſio vini et aque. Juxta dictum Oza en poete in quadam epiſtola Troyani belli vbi dicit. Sincerum miſi vas quodcunqz infūdis accepit. Sic

quodq; mundãda est intentio ante exercitium bonī. ¶ Item actiuus homo assimilatur pisci timalo. Est enim timalus sicut dicit Ambrosius quidam piscis. quem ticim fluuij vnda nutrit. sic dictus a timore q; redoleat ad modum floris timi. Vnde de eo qui suauiter redolet facte dictum est. aut florem redolet aut piscem. quia consimilis odor est illius floris et piscis. Vnde in Apoca. fiale plene odoramẽtorum dicuntur orationes sanctorum. Sed actiuus redolet proxio ad modum piscis. Nam ille timalꝰ piscis et redolet et reficit. Et similiter homo actiuus redolet exemplo et reficit exdato.

¶ Caplm. vij.

Adulatores seu hereticj qui suauibus verbis ac dulcibus quosdaq; simpliciores seducunt. quibusdam maximis beluis possunt assimilarj. Dicit enim Jorath Philosophus in libro suo de animalibus. q; est belua quedã in mari que de faucibus suis aquã expirat. cum vapore odore pleno Vnde pisces sequuntur ipsum odorem sentientes. et intrant odoris gratia in fauces eius. que protinꝰ ipsos deglutit. et sic eis se pascit. ¶ Est etiam piscis alius fastidiosus. in cuius ore aqua hausta dulcescit. quem pisces minores sequentes et eius os intrantes subito deglutiunt ab eo. Quia igitur scriptum est Prouer. xviij. Aqua profunda verba ex ore viri. Tanq; aqua odorifera vel dulcis ex ore piscis. sunt verba blandaneccõ adulãtia. quibus attractos simplices q̃si in ventrem traicicẽdo deglutit. dũ eos decipiendo seducens ad intem tam nequiciam trahit. ¶ Item adulatio blanda interdum mentes vanas occidit. quibus aspera et vera locutio reddit vitam. cuius rei exemplum apparet in cicada. quã si quis oleo perfundit statim necatur. eo q; poris obstructis spirare minime valet. sed statim si superfundatur acetum illico reuiuiscit. eo q; poros apt quos virtus obstruerat olei. et hoc idꝰ per omnia beatus Ambrosiꝰ dicit. Tunc ergo oleo cicada perfunditur cum mens vana adulatione linitur. et tunc obstructis poris necatur. quando suis sibi clausis et occultatis defectibus in superbiam eleuatur. sed aceti pungentis asperitas eidꝰ vitam reddit. quia hãc increpatio aspera ad veram sui noticiam et vitalem humilitatem reducit. Vnde bene Pſ. dicit Corripiet me iustꝰ in misericordia et increpabit me. oleum autem peccatoris nõ impinguet caput meum.

¶ Capitulũ. viij.

Aricus qui ꝓpter vtilitatẽ est assumptus tam diu honoratur vel in precio habetur q; diu vtilitas durat. Cuius exemplum apparet in accipitre. Qui q; diu est ad predam aptus a dño suo diligitur. manu gestatꝰ. in cauda et in pectore replanatur. sed dũ moritur vel quando inutilis ad predam ẽdditur. nõ pascitur. quia proicitur et tanq; si nũq; fuerit contemnitur et abicitur. Similiter proueneciõ. dicit Amicus q; vtilitatis cã assumptus est. taꝺ diu placebit q; diu vtilis fuerit. Nam facultate et vtilitate remotis contemnitur et abicitur. Vnde nota q; talis amicitia triplicem habet defectũ Primꝰ

est quia nō est vera. quia ille qui propter vtilitatem diligit non ipsum amicum diligit sed rem amici Et ideo potius seipsum diligit solū qui amici bona appetit. Et ideo Augustinus dicit in quodam sermoē Non propterea amare debes amicum vt aliquid tibi prestet. vt pecuniam vel aliquid cōmodi temporalis. Non enim illud amas sed id quod tibi prestat. Amicus gratis amandus est propter se nō propter aliud Vnde Petrus Blasceñ in libello suo de amicitia dicit. q vera amicitia eodem oculo respicit amicum diuitem et mendicum. fortem ac debilem. sanum et egrum. humilem ac sublimem. ¶ Secūdo defectus est. q talis amicitia nō est fidelis. Nam sicut dicit ysidorus in tercio libro de sūmo bono Non sūt fideles in amicitia quos munus nō gratia copulat. nam cito deserunt. nisi semper accreuerint. dilectio enī que munere conglutinatur. eo suspenso dissoluitur. ¶ Tercius defectus est. quia talis amicitia non est firma nec permanfura diu. Vnde Tullius in libro suo de amicitia Si vtilitas amicitias conglutinat. eadem cōmutata dissolueret. sed quia natura mutāi non potest. id circo vere amicitie sempiterne sūt Prouerbiorum. xvij. Omni tempore diligit qui amicus est.

¶ Capitulū. ix.

AVaricia reddit hominēs insociales et crudeles. nō solum ad extraneos sed etiā ad suos domesticos. Cuius rei exemplum apparet in auibus predē. in quibus reperītātur auari affectu vel effectu rapaces. Omnes enim tales aues vt dicit Aristo. ij. de anim alibus solitudinem diligūt. et cū aliquo sociorum habitare non possunt Nam sicut caritas q̄rit dilectionem et societatem. ita cupiditas appetit solitudinem et proprietatē Vult enim cupidus solus hēre. et de o suspectus habet cum socio manere. Vñ possessio temporalium ē mater dissensionum. propter qđ de Abrahaz et Loth Gen. xiij. dicitur q̄ erat substantia eorum multa et non quibant habitare cōmunē Vnde facta est rixa inter pastores Abrham et Loth ¶ Item tales aues prede vt idem dicit pullos suos postq̄ volare possunt a se pellūt et secum viuere non permittunt. quia scilicet plerumq; auari etiaz suos domesticos et filios abiciunt. et graue sibi reputant si eis expensas debitas impendant. ¶ Item auari assimilantur griphibus qui custodiunt montes in quibus gēme preciose sūt. nec eas nō auferri permittunt vt dicit Ysidorus. et propter hanc causam auarus est illue hominum accessus. Nam viuos homines deglutiunt. et equitez armatum cum equo rapiunt. sed tamē de gemmis illis quas ita acēri me custodiunt ipsi pro se nullam vtilitatem sumunt Sic similiter est de auaris quibusdā qui thesauros ita cupide custodiunt. vt si quis eis vel modicum quid auferat. ipsum si possent viuum deglutirēt Ad tales diuites pauperes homines accedere non possunt. quia turpiter eos repellunt. et ideo timent pauperes accedere ad eos. Verumtamen ipsi de hys que sic tenaciter possident etiam pro se expendere nō audēt. sed alij post eos de illorum diuitijs gaudent Dñs. Thezaurisat

et ignorat cui congregabit ea. ℟ Ecclesiastici v. Qui amat diuitias fructum non capiet ex eis. ℣ Item auarus qui in diuitijs appetit sui satietatem querit est porco mario similis. Nam piscis ille marinus q porcus dicitur sicut Ysidorus dicit more terrestris porci arenaz fodit et in ea cibum suum a satietatem querit. Quia igitur omne aurum tanq arena est exigua vt dicitur Sapie. vij. Auarus quisq dum in auro vel argento satietatem querit. quasi porcus in arena cibum quo repleri possit effodit. cū tamē scriptum sit. Auarus non implebitur pecunia.

℣ Capitulū. x.

BLasphemantes deum vel sanctos similes sūt cornicibus. Nam cornix aquilā et alias aues prede quas tangere formidat garritu suo infestat. sed aliquando non lucrum inde reportat. qua post simulationem lōgā eam peremit et occidit. Sic etiam blasphemi nepharij deum a sanctos quos factis non possūt ledere maledictis nituntur impetere. quos aquila id est deus siue christ post q diu eorum mansuetudinem patientia tolerauit eos non nunq in corpore monstruosis infirmitatibus percutit. sed tandem si non penitent eterne mortis supplicio eosdem affligit. Et nota sicut dicit quedam Glosa super Ysai. xxiij. Omne peccatum blasphemie comparatū leuius est Vnde blasphemia etiam ex subreptione et absq deliberatione prolata potest ee peccatū mortale quis aliquando potest etiam esse veniale Nam cum aliquis subito ex aliqua passione in verba imaginata prorumpit quorū significationē nō considerat tūc ē veniale peccm. & quādo aduertit hoc ee blasphemiā cōsiderans significata vborū. tūc nō excusat a peccō mortali. sicut ille q ex subito motu alīq occidit iuxta se sedētē.

℣ Capitulum. xi.

BOni ac ētuosi viri assimilātur apibus q ad ea. ℟ Dermo quo ad innocētiā. Nam apes dē sūt eo q sine pedibus nascuntur. Boni ergo quicq viri tā sunt silēs apibus qui sūt sine illis pedibus de qbus scriptū ē Pro. x. Pedes illorū ad malū currūt. Sūt em pedes aie peccatricis quibus ad malū currit ipe interiores nequicie et affectus maligmitatis. ℟ Secūdo quo ad sollertiā a prudētiā. q apes sicut dicit Ysi. valde sollertes sūt in gignendo mella a fauū. a sua domicilia mira arte componūt. a ex variis floribus mirabili artificio fauū recolligūt Sic viri boni sollertes q dē sūt. et mella gignūt. sollertes q dē sūt. i. subtiles et cito ppendentes q̄liter agēdū vl loquēdū. ē em sollertia facil a prompta cōiecturatio circa inuētionem medij vt tradit Philoso. in. i. posteriorū. a ideo cū ea que dicunt per debita media ostendunt. et illa que optantur per debitas vias perficiūt. quasi apes sollertes alijs mella gignunt. quia scilicet melliflua verba loquendo audientibus proferunt. et etiam melliflua facta verbi operando ostendunt. domicilia quoq sua .i. cōsciētias ppias. vl ppias familias mira prudētie arte siue sagacitate cōponūt. q si sciūt cōponē vl ordinare aliena multomagis propria. Vnde ex odoriferis floribus

id est ex placidis et gratiosis alio
tum factis vel dictis colligunt fa
uum id est doctrinam a moouum
quo sua s thecas siue habitacula id
est constientias vel domos ordinat
et componit. ¶ Apparet etiam
in apibus prudentia mirabilis tri
pliciter. Primo in tpe temporum
quia prudentes discernit tempo
ra laboris et quietis. Nam hyemis
tempore latent. quia scilicet vires
non habent quibus ventis nubi
et pluuijs resistere possit. ex quo
inuitur q maxie persecutionis te
pore licet debilioribus fidelibus per
secutionem declinare a latere. secu
dum illud domini Mat. x. Si vos
persecuti fuerit in vna ciuitate fu
gite in alia in Tempore aute veris
apes exeunt. nec in illo ociose sunt
sed primo fauos costituunt. ceraq
fingunt. cellulas faciunt. et sobo
lem tandem et mella conficiunt.
Ex quo videlicet erudimur q tem
pore prosperitatis a pacis ocio no
vacem? sed in varijs exercitijs uti
liter laboremus. Tunc scilicet cons
stituendi sunt faui id est actus ex
ercendi virtutis. quib? ad celestis
hereditatis dulcedinem peruenia?
Dicitur enim Eccli. xxiij. Veredi
tas mea super mel et fauum. Tuc
quoq fingenda est cera id e com
ponenda conscientia. que scilicet ve
lut cera ad diuersas suscipiendas
figuras viciorum et virtutum est
apta Ps. Factus est cor meum tanq
cera liquescens. Tunc etiam facie
de sunt cellule id e sensus corporis
vel interne vires anime dispone
di Tandem autem intendendum e
vel ad bonorum operum sobolem
per actiuam vitam. vel ad mellis
optinendam dulcedinem per vita
contemplatiuam ¶ Item apes de

nocte vsq ad mane quiescunt. do
nec vna omnes excitet vno vel tri
plici bombo sicut aliqui dicunt. a tuc
peruolant vniuerse. si dies fuerit
mitis. sed si futuros vidit ymbres
vel ventos tunc se continet in theca.
atq aduersperascente domos in
trat a strepit. donec qui eas exci
tat eodem signo ad quietem inui
tat. Quo videlicet exemplo nos in
struit. q videlz nocturno tempo
re quies prestetur corpori. die ta
men incipiete lucescere a lecto sop
mia pigritie est surgendum. secudu
illud Nox precessit dies autem app
piquabit. abiciam? ergo opera te
nebrarum. Nam post quietem no
ctis surgendum est ad opera labo
ris. & post noctem culpe illuscente di
e gratie surgendu est ad opera peni
tentie. ad que quide prelatus vel p
dicator triplici bombo .i. triplici mo
do debz alios excitare scz exhorta
tionis verbo. conuersationis exem
plo. a etiam orationis suffragio.
Secundum illud .i. Thimo. iij. Exem
plum esto fidelium in verbo. in co
uersatione. in caritate. Aduespera
scente vero. i. aduemente noctur
no tempore vel tenebrosa tempta
tione debz se ad domum recolligere.
siue corporalem vt quiescat et ho
nestius maneat. siue ad domum men
tis ne eum hostis temptans foris
vagantem capiat. ibiq debet stre
pere vel legendo vel orando vel peccata
confitendo a alia huiusmodi faciendo.
quousq temptatione repulsa tempe
stis aduenit. q autem audito si
gno aut tumultu cessat religiosos
admoet claustrales vt quietis tempo
re vel audito signo ad hoc statuto
suum silentium teneant. ita vt volentes
quiescere vel orare tumultu suo non
impediant. ¶ Item apes locum

frigidum querunt in estate et calidum in hyeme. docentes bonos tē pore prosperitatis refrigerio se tueri humilitatis. Et tempore aduersitatis calore se defendere caritatis. quia caritas patiens est. Item apes inueniūt prudentes respectu operū Primo quantū ad materiaz quia ex floribus recentibus materiam colligunt. ex qua mella et ceram colligunt et cōficiūt. a quādo flores vicini cōsupti fūt speculatores mittunt ad alia pascua requirenda. et si eas nox apprehendat supie excubant vt alas suas a rore et a pluuia protegāt. a facto mane absq impedimēto volare valeant Quasi ergo flores nascētes in arboribus sunt affectiones bone crescentes in cordibus. ex quibꝰ dum sunt recētes ab apibus mel et cera colligitur. quia dum sunt noue et feruentes a viris sollicitis dulciter a faciliter implentur opere. Mel enim dulce est et cera faciliter formatur. sed completis vicinis floribus alios ad pascendum explorant. quia postq̄ sua bona proposita opere cōpleuerint. adhuc an alia restent que ab eis fieri debeant cum magna cura perquirunt. sed nocte superueniente supine excubant vt alas a pluuia vel rore defendant. quia se prosternendo orando ante deum se humiliant. vt humilitatis merito et orationis suffragio ale suorum affectuum vl operum et a pluuia temptationū carnalium et a rore id est subtiliori pugna viciorum spiritualium protegantur. et facto mane. i. recedēte serenitate possint ad ea que ceperant liberius euolare. Item apes inueniuntur prudētes respectu impedientium. Primo quidez quia tecam alueatis fuccis arborum gummosam vim habentium et amaram per totum liniunt. et contra hostes se munuit pro vt possunt. Quasi autem gumme vl amari fucci arborum afflictiones sunt vel lacrime penitentium. quibus apes id est sancte persone suarum mentium alueatia liniunt. atq amaritudine fletuum contra hostium suggerentium dulcia maligna temptamenta defendunt. Item apes gerule quando ventum timent volant iuxta terram. vt onuste cito redeant ne flatu impediantur aliquo. et aliquādo lapillis se onerant. vt a vento moueri non valeant. Similiter ille persone que actiue vite pondera siue labores portant. si ventum vane glorie metuunt, ve ventum id est conatum alicuius impedientis debent iuxta terram volare. id ē humiliter a latenter facere qd intendunt. Item onerare se lapillis id est sanctorum humilibue exempl et cautelis. vt illorum firmati pondere a ventis temptationum minime moueantur. V. Tercio apes representant bonos viros propter socialē vitā diligūt em̄ boī viri sep cōmunē a socialē vitā. a fugiūt singularitates. qd quidē inuenit in apibꝰ. qz apes secūdū Amb. vnam cōem eligūt māsionē. vnius porte clauduntur limine. cōmunis labor est ommibꝰ. cōmunis cibus. cōmune opus. cōmunis vsus. cōmunis fructꝰ. et cōmunis volatus. Et talis cōmunitas maxie cōpetit claustralibꝰ et regularibꝰ i congregatiōe vinētibꝰ. scz nō se a cōmunibꝰ obseruātys vl opibꝰ sūbtrahē. siue quātū ad locū. siue quātū ad cibū, siue quātū ad labores, vl quoad obsequa

caritatis a opera humilitatis. siue quantum ad ad vsum vel socialem conuictum. siue quantum ad volatum. i. promptum vel velocem obedientie motum.

¶ Capitulū. xij.

Cantica diuine laudis et ecclesiastici officij si cuz deuotiõe cordis a mẽtis attẽtione fũdantur delectãt etiã angelos. sicut cãtus et armonie hominuz dicuntur delectare delphinos. Dicit em̃ Ysido. q delphini voces hoim sequũtur. et ad vocem simphonie congregati conuemũt et i armonia plurimũ delectãtur Sic etiam ãgeli faciũt de cãticis a armonijs deuote dei laudantiũ. non quidẽ ratiõe vocis sed ratiõe deuotiõis. qpter qd dicit in Ps̃. Preuenerũt principes cõiuncti psallẽtibus ac̃ qd beatus Bern. de ãgelis exponit. Vnde etiam Basilius dicit in examerõ. q psalmodia demoẽs fugat. et angelos in adiutoriũ salutis inuitat Item cantica diuine laudis valẽt ad subleuãdum tedium vite presẽtis. et etiam ad alleuandum labotem plixe temptationis. qd patet exẽplo lucinie. Naz lucinia sicut dicit Ambrosius i libro exameron. dum oua sua peruigili custodia fouet longe noctis laborẽ cantilene suauitate subleuat. Ille nanq ad modum lucinie puigili custodia oua fouet qui bona i mdo mẽtis cõcepta iplẽ ope cum cautela a solliticitudie studet. ſ q̃si labor lõge noctis plixitas a tedium est tẽptatois ifurgentis. vel laboriosa prolõgatio incolatus vite presẽtis. de qua Ps̃. cõquẽbatur dicẽs Heu mihi quia incolatus meus plongatus est. sed hunc laborem lucinie cantile ne suauitas subleuat. quia mẽtes vel temptationis vel presentis exilij tedio fatigatã diuine laudis deuotio recreat. Vnde idem Basilius dicit de cantu psalmodie q est scutum in nocturnis terroribus. et diurnorum requies laborum. tute la pueris. iuuenibus ornamentũ. solamen senibus. mulieribus aptis simus decor. desertas habitaẽ facit urbes. sobrietatem docet. incipiẽtibus primum efficitur elementũ. proficientes nutrimentum. perfectis stabile firmamentum.

¶ Capitulum. xiij.

Carnales homines sũt vulturibus similes. Nam vultur cum sit immundus et frdus. de facili pro cadaue terraz petit. et cum descenderit non de facili inde surgit. sed vix sursum ascendit. vt Ihronimus dicit et addit. q in alto volans cadauer i infimo conspicit. et pro amore cadaueris sublimitatem aeris derelinquit. et ad infima se submittit. et quando se erigit contra vẽtum alas percutit. et sic vẽti amnitudo plus q̃ robore proprio ab infimis in aerem se extollit. ℣. Sic quoq carnales homines cum sint immũdi in cogitationibus et feoi in affectionibz de facili pro cadaue terrã petunt. quia pro carnis delectatione ad turpia a immunda opera facilius descendunt. a postq̃ talibz operibus se dederint non facilius ab eis recedũt. a vix surrexũ vel per desiderium surgunt. Et si etiaz homo carnalis sit in culmine dignitatis. michi lominus miserabile. cadauer in infimo conspicit. quia scilicet ad carnalia opera cogitanda vel facienda et cor suum inclinat

et oculos conuertit· a fue dignita tis altitudinem relinquens .i. non attendens in turpia et infima ru it Vnde Psalmista dicit Cum ho mo in honore esset non intellexit · comparatus est iumentis insipiēti bus et similis factus est illis· Con tingit tamen quandoq; q talis eti am postq̄ cecidit a spūs sācti ven to .i. interno spiraculo excitat9 . si ad ventum ipsum .i. spiritus sācti instinctum ala mentis et ala opis se per penitentiam percutit· q ite rum se in altum eleuat et surgit· seo plus auxilio venti .i. gratia spi ritus sancti q̄ ex suo proprio me rito vel labore · Item carnis cura quanto plus crescit in homine tā to magis ad bona opera animam tardam reddit . qđ quidem in vul turib9 apparet· quia vultur prop ter multitudinem carnis tardis volatibus pergit · sic miserum cor pus quod corrumpitur aggrauat humanam animam· Ex ipsa enim assidua corruptibilitate carnis a nima nostra compellitur insistere curis carnis · et sic ex corruptione grauata et curarum multiplicita te detenta ad virtuosa et spiritu alia opera redditur valde pigra · Item carnales differunt a spiritu alib9 sicē pisces marini a fluuialib9 Nam pisces in mari nascētes squa mas habent duras et grossas p̄p ter aque salse siccitatem· econtra autem fluuiales pisces squamas habent subtiles a spissas a molles Quasi autem squame in corpore piscis sunt que tunc nascuntur in mente hominis. ℣. Circa igitur spiritualia et diuina in hoc carna les a spiritualibus differunt· quia carnales quicq habent mentes id mentis considerationes duras ad percipiendum spiritualia secūdū illud Apostoli .i. Cor·ij· Animalis ho mo non percipit ea que sunt spiri tus dei . ℣. Item grossas ad in intelligendum · Vnde carnalibus adhuc discriptis dns dixit Mat· xvi Adhuc vos sine intellectu estis Sz spirituales viri habent men tes molles id est habiles ad percipien dum· subtiles ad intelligendum· et spissas· .i. frequentes considerationes diuinorum · Item carnis lasciuia assimilatur irūdini q̄ē auis vaga clamosa a picturata· sic car nales et lasciue mulieres sūt vage in discurrēdo et in circumspicien endo· sunt clamose in cantando vl contendendo· sūt etiā se picturan tes cōponēdo et ornādō Pro· vij· Garrula et vaga·

Capitulum· xiij·

Cogitationes crebre faciūt cidere aiam in laqueum dyaboli Nam aues ad escā descēdētes et circa terrā volantes citius capiūt̄ q̄ ille que in alto vo lāt· Sic homines per carnales et ē venas cogitationes cit9 capiūtur a dyabolo q̄ per celestes Pro ū .i. Frustra iacitur rethe ante oculos pennat orū Glosa Laqueos dyabo li facile euadit i terris qui oculos semper habet in celis · Item cogi tationes immunde habundant in cordib9 peccōrū· ℔ nō in cordibus iustorum· Sicut enim maior multi tudo muscarum solet residere sup sca bioſum q̄ super sanum· ita co gitationes immunde magis super peccatores q̄ super iustos. ℣. Itez cogitationibus immundis maxīe infestantur homines deuoti· Nā vn etū locū inuadunt musce et inqui nant· Sic demoēs illos quos videt

habere gratiaz mittuntur inquina re prauis cogitationib9. Eccs. x. Muste morientes id est cogitatio nes immunde perdunt suauitatez vngenti. id est meritum bonorum o perum siue deuotionem orationis. Item apes super flores residentia inde attrahunt mel. Sic iusti de et mis bonis cogitāt a inde attrahūt dulcedinē. Sed muste loca immū da frequētant deturpāt. et sic im mūde cogitationes hoies precōres.

Capitulum xv.

QOniugij honestatem que rere et seruare docent exē pla auiuz. Inter omnia enim animalia volucres i generatio nis ordine sequūtur maxime ho nestatem. Nam mares cum sollici tudine feminas querunt. muētas diligunt. pro ipsis pugnant et pe riculis se exponunt. et eis cōiuga li quasi tantū federe se cōiungūt. et fetus ab ipsis procreatos solū modo pascunt. Ex quibus quidē colligitur q circa coniugalem sta tuz nos aues quinq modis instru unt Primo enim exemplo auium debent viri qui vxorari volunt fe minas bonas sollicite querere in vxores. quia scriptum est Prou. xviij. Beatus est qui inuenit mu lierem bonam. quam scilicet cum quis vult ducere debet eam que rē nō sicut lasciu9 et van9 qui nō q̄rit in vxore nisi pulchritudinē. Est em pulchritudo i muliere si sit sine prudentia et bonitate pl9 contemp nenda q̄ appetenda. Quia vt di citur Pro. x. Circul9 aureus i na rib9 suis mulier pulchra et fatua. et ideo i hominib9 q̄uis vtiuq̄ sit onerosū sez plchrā seruare. et ēpe habere. tamē magis ē tolerabile ē pe hāc q̄ plchrā seruare Naz sicut

dixit aureolus Philosoph9. Pul chra cito adamatur. turpis facile contempnitur Difficile ē custodi quā omnes amāt. molestuz ē pos sidere quā nemo dignatur habere Qmori tamē miseria deformis ha betur q̄ formosa seruetur. Item qui vult ducere bonā debet eaz querere non sicut auar9 qui non q̄ rit nisi diuitias in vxore. Quāuis dicat theophrastus q̄ pauperem vxorem alere difficile ē. diuitem vero ferre est tormētū. Tamē Sa lomon dicit q̄ melius ē ducere vx orem pauperem et pacificam q̄ di uitem et litigiosam Pro. xxi. Qeli us est sedere in āgulo domatis. q̄ cum muliere litigiosa et i domo co mum Vnde etiam Crisost. dicit sup Mathēū. Tu iuuenis quando vxorem ducere vis. noli querere diuitem sed bene morigeratā. qz bonī mores diuitias sēp acquirūt Diuitie autem bonos mores nūq̄ fecerunt. glorioſior ē paupertas fi delium q̄ diuitie peccatorum. Vn de cum interrogasset quidam the mistidē Philosophum Cuinam fi liam suaz daret in vxorez. an pau perī sed scientia et moribus ornato. an locupleti parum probato. Re spondit malo hominem indigen tem pecunia q̄ pecuniam habentē indigētem mare. Debz igitur qui bonam vxorez cupit ducere que rere eam sicut prudens et discret9 sciz attendēdo ad mulieris bonita tem Eccī. xxvi. Qulieris bone bea tus vir. nō dixit mulieris pulchre vl diuitis s bone Item attendēdo ad mulieris prudētiā et discretionez Pro uer. xix. Dom9 et diuitie dāt a pa rentib9. a dño autē ppria vxor pru dens. Item attendēdo ad mulieris progeniez. Dicit Crisostim9 super

Matheum · q̄ ille qui vult vxorē accipere debet considerare si habz ambos ꝛ entes bonos vel ālos malos, vel vnum bonum vel alium malum · Si ambo sunt bñ seure eam accipiat · si ambo mali omīno eam dimittat Si vero alter bonus et alter malus, q̄d facturus sit timeat · Veruntamen si pater eius sit bonus et mater mala magis conuenit timere · Si vero ecō uerso minus · propterea quia pueri magis consueuerūt conseruari cum matribus q̄ cum patrib9 · et per cōsequēns magis imitari mores maternos q̄ paternos · ¶ Secūdo docet aues cōiuges honeste diligere sicut ipe aues compes mutuo se diligūt · sed cauendum est in a iugib9 ne sit amor nimius vel inhonestus Nam sicut dixit Sextus in se tenens · adulter q̄dē est in sua vxore amator ardētior · in aliēna quippe vxorē omnis amator turpis · a in sua nimius · nichil turpius q̄ amare vxorem quasi adulteram · ¶ Itez ne sit amor nimi9 zelotip9 Eccī · ix · Ne zeles mulierem sinus tui Eteiusdem · xxvi · Dolor cordis et luctus mulier zelotipa · debet igitur esse amor honestus a ordinatus Ephe · vi. Viri diligite vxores sicut cristus ecclesiam · ¶ Tercio instruunt aues coniuges tueri et defendere Nā aues pro eis pugnāt et periculis se exponunt · Debent autē se mutuo defendere cōiuges · non solum ab iniurys corporalib9 · sed etiam a vitys a inhonestatib9 · q̄d fit quando vnus coniugum alium male viuentem corripit et castigat · Si enim vxor sit male morigerata · sicut dicit Crisostim9 sup Matheuz, tribus modis a viro castigari debz · primo docendo ipsam secundum deum · Si autem timorē dei non sentit improperando vt vī hominem erubescat · si autem nec pudorem sentit frequenter confusa faciat illi quod precipit Salomon Cor durum in baculo pecatte Qua igitur dicit Crisostimus · Sepe proficit doctrina iusticie · Pio admone · deinde confunde · quomā frequenter pudor est frenum vicio rum · tercio iustum est vt castigetur · tanq̄ ancilla que erubescē nescit vt libera · Si autem vir male se habeat · tunc vt docet Aug9 · in libro · 1 · Omel · vxor sua debz eū q̄uis mōis cohercē P imo admonendo · secundo obiurgando vt si non prosint caritatiue admonitiones · faciat duras obiurgationes · Tercio si hoc non valeret ecclesiā interpellando · scilicet prelati vel episcopi auxilium requirēdo · maxime si peccatum ipm̄ notorium est · Quarto ad deum recurrendo p vias spirituales et orationes · quia saluabitur vir infidelis per mulierem fidelem vt dicitur .i. Corinthe vn · ¶ Quarto aues docent qualiter se debent coniuges ad matrimonialē actum diligere · scz tantum coniugali federe et affectu · scz intentione et causa prolis procreande · Nec enim sola de causa aues admiscentur, scz ad generationem · et hinc est q̄ aues quasi solū gnatois tempore videntur esse in amore · Vnde est q̄ solum etiam in coniunctione carnali inter sexum a sexum discernit · exceptis perdicibus que sexum nō seruant sicut dicit Phūs in · vi · de aiālib9 · Vnde surgit in perdicibus masculus in masculū, femina in feiaz · Sed ex tali coitu non fiunt ova pullificatiua · immo faciunt ova vento plena ·

et addit qꝫ ex tali coitū malus fe
tor sentitur. In quo videlicz exēplo
ostēditur vicium contra naturaz
ēplici de causa detestabile. Primo
propter infructuositatem. qꝫ non
ē ad generationē. Vñ in pdicib⁹
ex tali coitu non generantur oua
pullificantia. Secūdo ꝓpter insaci
abilitatem. qꝫ facit oua plena vē
to. Ventus em̄ licet repleat. nō ta
mē reficiēdo satiat. Sic i huiusmoi
operibus licet quis suū malum de
sideriū impleat. tamē nō satiat. Ter
cio ꝓpter fetoris feditatem. qꝫ pdu
cit malū fetorē infamie vl mali ex
empli. ¶ Itez aues in ope genera
tionis observāt tpis congruitatez
scilz tēpus veris. i quo ostēditur qꝫ
nō omni tēpore est vacandū operi
bus gali. Nam in dieb⁹ sacris vel ie
iuniorū hmōi non ē vacanduz am
plexibus. Eccs. iij. Tēp⁹ āplexā
di a tēpus longe fieri ab amplexi
b⁹. Itē aues tpe generationis nu
tibus a vocib⁹ ad amorē mutuū se i
uitant. ex quo ostēditur coniuga
le debitū persoluēdum ee vxori si
ue vice siue nutu petēti. Itē aues
pullificant et pullos generatos e
ducant. qꝫ tenētur parētes filios
alere naturales. et si non forte se
cundum rigorez iuris ciuil vel po
sitiui tamē ex iure naturali. Item
aues vsqꝫ ad iteratū generationis
tēpus sibi ñ appinquāt. qꝫ scilicet
post impregnationē quouscqꝫ pēpe
rit mulier abstinēdum est ab vxo
re. ¶ Quinto docent aues fetus
educare. qꝫ fet⁹ ab ipsis procreatos
tantūmodo pascūt cōmuniter. in
quo ostenditur periculum adulte
rij. precipue ex parte mulieris. qꝫ
mulier ex adulterio occulto gene
rans statuit viro suo filios non su
os. et facit euz alē nō genitos a se

de quo sic̄ de furto ad restitutionē
tenetur. Item cōiugij honestatē
seruare ciconiaruz exēpla nos do
cent. in quibus viuente femina
nunqꝫ masculus causa coitus cuz
alia se associat. sed sue feminē quo
ad mōdum et prolem seruat fidem.
sed si in femina ad ulterij con cubi
tum persenserit vltra cum ea non
habitat. immo ipsaz si potest trās
uerberat a necat sicut dicit Aristo
tiles. Item mas feminā alias qꝫ in
mōdo non calcat. ex quo exemplo
coniuges aperte monentur fidem
thori diligenter obseruare. adulte
riosos cōcubitus horrē et euitaē
et carnalis operis debitum cum q̄
dā honestate pstare.

¶ Capitulū. xvi.

Contemplatiua vita et as
pera abstinētia signantur
in illis pistibus seu natan
tibus quorum esus concessus est m
lege moysi dicitur em̄z Leuit. xi.
Omne qđ habet pennulas et squa
mas tā in mari qꝫ etiā in flumini
bus et stagnis comedetis. Quid
quid autez pēnulas a squamas nō
habet eorum que in aquis mouen
tur a viuūt abhominabile vob ex
ecrādumqꝫ erit. Ad litteraz hmōi
natatilia scilicet anguille et simi lia
prohibita sūt iudeis propē excessū
humiditatis. et pisces alij cōces
si sunt tanqꝫ siccziores. sed moralis
causa siue figuralis fuit. qꝫ per pē
nulas signatur vita subtilis vel c
templatio. per squamas autem si
gnatur vita aspera. quorum vtrū
qꝫ necessarium est ad mundiciam
spiritualium. ¶ Item contempla
tiui viri similes sūt auibus modu
latib⁹ q̄ siluas amāt. i arboribus et
fructetis mōificāt. dulcit modulāt

et cantāt· sup oua sollicite cubāt· et pullos diligenter educant· et tales sunt philomene merule ⁊ cō similes. Sic pfecti et contemplatiui viri loca solitaria diligūt· mōumentis ⁊ contemplationis quietē in frute ctis et in arborū ramis. id est humilium ⁊ piorum exemplis· et in magnorum sanctorum actibus ⁊ vestigijs ponūt· diuinas laudes dulciter vel voce vel saltez corde cottidie modulanē et concinūt· sancta quoq; desideria mentis cum calore deuotionis fouendo vsq; ad complementum operis perducūt· quasi super oua cubantes et ea fil o calore fouentes vsq; ad pullorū natiuitatem persistunt Sed tunc q̄ si pullos diligenter emittunt· cū cepta bona non deserunt· sed ea a grauētib9 modis quasi nutrientes et alentes ad debitam perfectioēz perducunt ¶ Item contemplatio hominis in carne viuentis non potest eē diuturna ꝓpter grauedinē corporis· Est enim homo mortalis aui pernicī similis· que scz est mlte carnis et pauce pmositatis· ⁊ ideo pauci volatus Nā in volādo parum a terra se erigit et statim post paululum terram petit· Similiter quia homo habet in vita ista multum de corporis grauitate et i becillitatez ⁊ parum de pmositate id est de virtutum spiritualium leuitate· ⁊ si aliquādo a terrenis ad celestia capienda per contemplatiomis volatuz surgere nititur· corruptibilis tamē carnis pōdere vel infirmitate grauatus post modicū ad ifa viora reuertit Vñ dicit Sapie· ix· Corp9 qđ corrumpitur aggrauat animā· et deprimit terrena ihabitatio sensum multa cogitātē Ite contēplatio diuinorū tēptationū impulsus fugat a seuientis seculi procellas sedat· qđ patet alciomis exēplo Alcio em vt dicit Ambro· auis maritima ē· q̄si imedio hyemis quādo magis scz mare terrorū ac fluctuū tēpestatibus seuit oua sua in littore maris ⁊ arena facit· ⁊ ibidē vbius mare respiciēs p sex dies super ea incubādo pfistit· post quos nascūt pulli· qb9 natis ad eos nutriēdos alios septē dies adiūgit· et p ones hos. xnn· dies mare trāquillū pmanet et seruū Vñ de industria naute hos· xnn· dies seremitatis ad nauigādū obseruant· et eos alciomidas vocāt· vt dicit Ambr· Si ē ergo tāta virtꝰ auicule vt sue contemplationis intuitu mare seuiēs trāquilluz efficiat· quāto magis si rationalis anima ad imaginem dei facta ad eternum ac immutabile bonum interiores oculos cōtemplando vel orando direxerit· mare siue cordis fluctuantis· sine mundi seuientis tūi quillum protinus atq; pacatum habebit· Job· viij· Tu quoq; si diluculo cō surrexeris ad deum et omnipotētem fueris deprecatus· statim quoq; euigilabit ad te et pacatum reddit habitaculuz iustitie tue Docet ⁊ nos hec auicula vt propter persecutiones vel temptatioēs insurgentes neq; bona timeam9 aggredi· nec etiā vsq; ad perfectū ea negligamus prosequi Non em auis hec quia mare procellosum viderat aut se ponere ad oua audāsum in littore metuit· aut etiā vsq; ad debitam pullorum nutritionem recedit·

¶ Capitulum· xxij·

Continentia rastimonie cō fert ad longitudinem vite· Quod in vulturibus

patet · quos dicunt concubitu stul
lo commiscere sine omni concubi
tu pullos generari · et centum an
nis viuere vt dicit ph̄s · Ex quo col
ligitur · q̄ diutius viuūt qui a car
nalis operis r̄solutionibus se istrī
gunt Nam sc̄m ph̄m animalia
que sunt multi coitus vt passeres
et huiusmodi sunt breuioris vite
Vnde nota · q̄ luxuria minorat vi
tam corporalem · dehonestat vitaz
ciuilem · et necat vitaz spiritualē ·
ꝑter primū dicitur Luce · xv · de
uuene prodigo et lasciuo . q̄ dissi
pauit substantiā suam · nō tantuz
personalem · sed etiam temporalē
viuendo luxuriose · Est enim in ac
tu luxurie euacuatio humoi et ex
piratio calidi . in quibus duobus
vita cōseruatur · Et ideo ex frequē
tatione actus veneri vigor et vita
corporis enervatur Vnde Hugo de
sancto victore · Luxuria inquit est
immoderata carnis petulantia · vul
ce venenum · importuna lues · pni
ciosa potio · q̄ humanuz corpus debili
tat · a virilis animi robur enervat
Et Innocentius dicit de vilitate c
ditionis humane · O inquit extre
ma libidinis turpitudo que nō so
lum mentem effeminat sed corp9
enervat · et nō solum fedat animā
sed fedat personam · Omne nanq̄
peccatum quodcunq̄ fecerit homo
extra corpus suum est · qui autem
fornicatur in corpus suuz peccat ·
semper illam precedunt ardor a pe
tulantia · semper comitantur fetor
et immundicia . semper sequuntur
dolor et penitentia · Item luxuria
dehonestat vitam ciuilem · q̄a tol
lit homini gloriā inferens ignomi
niam et infamiam Vnde dicitur de
luxuriosis · Ysaie · xxxiv · De cada
ueribus eorum ascendet fetor sciliz
infamie · Vnde Valerius dicit in li
bro · ix . de vicys carnalib9 loquēs
Quid iquid hys vicys fedius · q̄
etiam damnosi9 ? quibus virtus
atteritur · victorie relanguescunt
sopita gloria in infamiam conuer
titur · animi a corporis vires expu
gnantur · adeo vt nescias an ab ho
stibus an ab illis capi pernicios9
habendū sit · Item luxuria perimit
vitam spūalem · Ro · viij · Si secū
dum carnem vixeritis morieminī
Ihero · ix · Qui luxuriatur viuens
mortuus est · Etiam ferreas mētes
libido domat · que maiorē in virgi
nibus patitur famez dū dulci9 pu
tant esse q̄ nesciunt . Econuerso
autem castitas siue cōtinentia dies
vite multiplicat Job · xxix · Qua
si palma multiplicabo dies meos ·
Per palmam intellige victoriam
carnis · que per continentiaz habe
tur · Item vitam ciuilē exornat et
nobilitat · Vnde Cipr̄ianus de · xij ·
abusionibus . Pudicitia inquit est
ornamentum nobiliū · exaltatio hu
milium · nobilitas ignobiliuz · pul
chritudo viliuum · solamen merenti
um · augmentū omnis pulchritudi
nis · decus religionis · minoratio ē
inimis · multiplicatio meritorū . cre
atoris omnium dei amica . Item cor
roborat et conservat vitaz spiritu
alem Roma · viij · Si spiritu facta
carnis mortificaueritis viuetis ·

¶ Capitulū · xviij ·

Conuersio non est differen
da . Nam auis videlicet q̄
videt arcum tensum et sa
gittam paratam non differt auola
re . Sed sicut sagitta parata ē auē
percutere si steterit · sic deus nolen
tem conuerti Psalmi · Nisi conuer
si fueritis gladium suum vibrabit

auum suum tetendit ac̃. Sed multi faciunt sicut auis stulta que cuz differt auolare pertimitur Sic multi dñ differunt auolare et ꝓponũt conuerti subito moriuntur Ysaie. xxx. Subito dum non speatur veniet contritio eius Eccli. v. Ne tardes conuerti ad dñm. a ne differas de die in diem. subito enim veniet ira illius a c̃. Ambrosius dicit Aurum tibi offeam nõ michi dicis cs veniaz sed iã exigis. nemo differet nemo excusat. redemptio amittitur et nemo estimat Et nota ꝙ peccator quando non conuertitur quanto magis exspectatur tanto grauius iudicatur. Vnde Valerius maximus in libro ꝓmo dicit ꝙ lento gradu ad vindictam ira diuina ꝓcedit. tarditatẽq; supplicij grauitate pensat.

¶ Capitulũ. xix.

Qor hominis prius est inuandũ et deuotarum oratiuz odoribus imbuendũ. ꝙ intra sui thalamum possit suscipere deũ. Cuius exemplũ apparet in piscibus. Nam pisces in odoriferis naturaliter delectat. Dicitur enim. nn. libro de animalibus. ꝙ q̃dam genera piscium odorant a audiunt. nõ ad noua vasa citiꝰ ꝙ ad ãtiq̃ pisces accedit. ymo vbi fuerit nouũ raro accedit ad vasculuz antiquũ. Sic deus cordis humani vasculũ non ingreditur. quod nõ ꝓ us nouum per penitentie innouationem efficitur. Vñ Ps. peccatis hãc nouitatem dicens. Cor mundum crea in me deus et spiritum rectuz innoua in visceribus meis. nec etiam in cordis hospicio deus delectabiliter habitat de quo non odor suauis deuote orationis exspirat. Si quidẽ fiale plene odoramento sũt orationes sanctorũ Apoc. v.

¶ Capm. xx.

Crudeles homines a raptores cõmuniter moriuntur famelici et mendici. Sunt enim vulturibus similes qui exercituz sequuntur vt de cadaueribz et equorum a hominum facientur Et ideo dicuntur aliquo nature sẽsu presentire bellum. et signuz futuri belli prexistere quãdo cõstat eos circa exercitum conuenire. Cũ autem senescit vultur elongatur eius rostrum superius a curuatur in fine et moritur tandem fame. Sic homines rapaces qui vt lucrentẽ et rapiant diligunt guerras sicut faciunt stipendarij milites et quidam tirãni potẽtes. licet forte in iuuentute vel aliquo tpe lucrentur a habundent. in senectute tamen vel aduersitate seu infirmitate cuz rapere non possunt. dum vestrum victus necessitas crescit et luctum deficit ad paupertatem et mendicitatem deueniunt et fame morimntur. Job. nn Tigris perit. i. raptor eo ꝙ nõ haberet predam. Item crudeles debilium hoium sanguinem sitientes incidũt frequenter ipsi in manus maiorũ et potentiorum. Vnde tales assimilantur vulturibus. qui dum aliorum sanguinem sitientes fugere volũt in vestra prudentium incidunt que ipsos occidunt et comedunt. Talibus ergo similes sunt. quia dũ innocẽs occidere querunt vel expoliare ipsi maiorum preda vel occisionis victima fiunt Cuius exemplũ manifestius in libro Hester habetur scilicet de Aman. qui dum ꝓpter Mardochei emulationẽ iudeos crucifigẽ voluit. ipse a rege assuero in patibulo ẽ suspẽsꝰ Hest. nn. v. a vi

¶ Capitulū. xxi.

Curiosi et presumptuosi p scrutatores dicuntur. Nam aulex q̄ est i de q8 cimices lucipeta est. q; lumē candele vel lucerne libenter videt. Sed duz in lumen minus caute irruit seipsam comburit. Similiter qui diligunt lumen diuine vel humane scientie interdum nimis curiose vel presumptuose scrutari do dum in ipsum lumē impingunt per alicuius erroris vel elationis i turbium quasi seipsos occidunt. Vñ de Pro. xxv. dicitur. q; qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Et ideo sicut dicit Gre. nazanzenus. Scientie desiderium et inquisitio questionū nisi timor dei precesserit effrenatos animos in ꝓceps ducit. Vbi vero timor dei est ibi observatio mandatorum. ibi earum ex purgatio. que se velut densa quam et obscurior nubes aie obiciens a fidei tuere eam diuini radij lumina non sinit.

¶ Capitulū. xxij.

Diabolus assimilatur bubo ni. Primo quidem. qa bubo stercoribus pascitur. Sic delectatur diabolus in imundicijs peccatoꝝ. Treñ. iij. Qui voluptabātur in croceis siz demones. antequā caderent aplexati sunt stercora. i. imunda peccā. in quibus nūc delectant. ¶ Secundo quia bubo ad tēpla de nocte vadit vt lampadarū oleo saciet. Templa enim dei dicuntur qui libet sancti viri. quorū siz lampades sunt eorundem sancto rū mentes. que plene sunt oleo gratie et leticie spiritualis. ab hmōi oleo nocte. i. latenter et occulte sanctorum mentes diabolus satagit vacuare. scz vt aduenīte sponso nō habeant oleū secū in lāpadib9 et sic ab eterni regis nupcijs excludantur. sic accidit vgimb9 fatuis Mat. xxv. ¶ Tercio quia bubo ab auibus odit̄. et ab eis depluma t̄. Volant enim circa ipsū de die a eū deplumāt. Sic diabol9 odit a sanctis tanq̄ aduersarius. quez a ues. i. sancti viri et prudētes de die deplumant. quādo eius machinationes malignas clari9 agnoscētes eas detegunt et reuelant. Vel q̄si plume ei adherentes sunt eius imitatoꝝ. quos sci viri deplumāt dū tales ad pnīaz reuocant. ¶ Quarto qz bubo pugnat cū monedula. que t̄ auis corui gñis. Nā illa de die destruit ouа bubonis. et bubo de nocte comedit ouа eius. Est ergo auis velut monedula humil̄ penitentia. q9 ouа dici pñt laboriosa penitentis opa. Sed velut ouа bubonis sunt peccā. ad q̄ ouа induxit demon. Monedula ergo de die destruit ouа bubonis. quia huiꝰ pnīa illucescente die gr̄ie destruit peccā que penitens ex demonis suggestione commisit. Ecōtra de nocte deuastat bubo ouа monedule. quia irruente peccati tenebra destruit ipse diabolus omnia penitentie opera. ¶ Item diabolus assimilatur nocticoraci. que scilicet est auis q̄ lucem fugit. tenebras diligit. solē sustinere nō potest. sepulchra mortuorum inhabitat. in locis ruinosis mansificat. ouа columbarum devorat. cum eis pugnat. de die q̄ si cęca est. de nocte acute videt. Nā splendor solis eius visum hebetat. Sic diabol9 fugit lucem gratie. diligit tenebras culpe. nequit sustinere solem iusticie io t̄ cristuz. Vnde

dicebant ei dēones Lu. viij. Quid nobis et tibi ihesu fili dei. Vel neq; etiam fustinere solem .i. bonum clare increantem a viuentem. sepulcra mortuorum .i. fetida et carnalibus desiderijs plena corda peccatorum inhabitat. Item in locis ruinosis .i. in eis qui temptationibus statim consentiunt et ad cadendum in peccatum habiles sūt et promptissimi cat. contra columbas .i. simplices pugnat. et ova eorum idest opa libenter dissipando deuorat. circa bona. est acutus in malis acutus. Splendor autem doctrine christi eius visū hebetat. quia subtilitatis eius maliciam totaliter ad nullat. ideo dicit Petrus. Cui resistite fortes in fide .i. Pet. v. et Eccli. xlij. Refulgens radijs suis obcecat oculos. Item dyabolus assimilatur pauoni. Pauo enim habet caput serpentinum sed cristatum. incessum occultum. collum modicum. pectus erectum et saphirinum. et caudā oculatam. Sic dyabolus caput .i. sue temptationis principium habet ad modū serpentis. quia serpens vbi caput inmittit postea totus illabitur. vt dicit Ihesus. quia vbi principium temptationis eius recipitur difficulter in processu repellitur. sed habet in capite cristā id est tum in principio pretendit alicuius boni apparentiam. Non enim posset malum inmittere nisi sub alicuius boni specie. quia nullus itēdens ad malum operatur. habet etiam latentem incessum. quia occulte trahit hominem ad interitū. collum etiam habet curuū. quia si capit hominem cito deglutit ipsum. quia cito facit hominez qui ei consentit ruere in peccatorum profunditatem. pectus .i. appetitū habet erectum scilicet superbiam que semper excelsa appetit. Habet etiam caudam oculatam. quia precipue ad finem respicit vt ibidem hominem decipere possit Gene. iij. Tu insidiaberis calcaneo eius .i. fini.

¶ Capm. xxiij.

Diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. sed potius proficiunt quecumq; aduersa. Vnde assimilantur passeribus. de quibus dominus mentionem facit Matth. x. Multis meliores estis vos. Nam passeres calidissime sunt nature. et semina venenosa iusquiamī sine lesione deuorant. Quasi enim calidissimi passeres sunt deum feruenter amantes. a quibus etiam venenosa semina iusquiami .i. aduersa et periculosa mala mūdi sine alicuius lesionis pericli patienter suscipiunt. ymo tanta est diuine dilectionis virtus vt hominibus conuertat in bonum etiam peccati virus Roman. viij. Diligentibus deū omnia cooperātur in bonū. Omnia dicit. quia prospera et aduersa. prospera ad vsum. aduersa ad exercitium. vel omnia scilicet bona et mala. et nō tantum mala pene sed et culpe. dum scilicet ex eis humiliores et cautiores atq; solliciti ores reddunt.

¶ Capm. xxiij.

Doctrina sanctorū predicatorū eripit homines a decepti onibus demonū. Legit enim q̄ cerebrū galli in potu sumptū valet contra morsus serpentū. q̄ demit eorum venenū. Per gallū predicator intelligit. vt super illud Job. xxxviij. Quis dedit gallo intelligentiam. Cerebrum aūt pubis principaliter radicata est sensitiue cogitationis vis. Est itaq; velut cerebrum galli sensus predicatoris scilicet q̄ doctrine potus

ab audientibus capitur serpentis morsus seu venenum fugatur. qa antiqui hostis deceptio detegitur a vitatur. Item gallus representat sanctorum predicatorum doctrinā etiam in cantu triplicitet. Primo ꝓpter discretionem tpis. Nam gallus prius horam noctis discernit. et postea vocem exeitationis emittit Quia scilicet predicator sanctꝰ in suis auditoribꝰ. scilicet in tenebrosis peccatoribus prius qualitatem vite considerat. et tunc demū ad etudiendū congruam vocē formatꝫ. Non enim vna eademqꝫ cunctis exhortatio congruit. quia nec cunctos par morum qualitas constringit. Sepe autem alijs obsunt que alijs prosunt. Nam plerunqꝫ herbe quedam animalia reficiunt alia occidunt. Leuis fibulꝰ equos mitigat et catulos instigat. Et medicamentum quod hunc morbum minuit alteri vires iungit. Et panis qui vitam fortiū roborat puerorum necat. pro qualitate igitur audientiū formari debet sermo doctorum. vt Gre. dicit V. Secundo ꝓpter variationem vocis. qꝫ gallus vt dicit Gre. in profundioribꝫ horis noctis valentiores et profundiores educere cantus solꝫ. sed circa matutinum tempus leuiores et mitiores formatꝫ voces. Sic ꝑdicator sapiens quando loquitur predicatoribus pfundatis et obscuratis in tenebris peccatorū loquitur terribilius et austerius. aut de dīis iudicijs. aut de mortis angustijs. aut de inferni supplicijs. Sed quādo loquitur illis qui iam illuminātur a deo et sunt dei gratie cōiuncti loquitur lenius et fabulius et dulcius. scilicet aut de dīis miserationibus. aut de interius cōsolationibus. aut de etnis eqetributionibꝫ et similibus. V. Tercio ꝓpter passionez lateris. qꝫ gallus cum se adstantanouz ꝑparat. prius alas excutit et latera sua feriēs se vigilātiorem reddit. Sic predicatores sancti cuz alios verbis sancte exhortationis monent. ꝑꝰ exercitēt se in fris actionibꝰ ne ī semetipsis torpentes opere alios excitent voce. sed ante se per sublimia facta excutiūt. et tunc ad bene agendum alios sollicitiores reddūt. prius cogitationuz alis semetipsos feriunt. qꝫ quicquid in se inutiliter torpet sollicita inuestigatione deprehendunt. districta animaduersiōe corrigūt Prius igitur alis instant ꝙ cātus emittant. quia anteꝙ verba sācte exhortationis pferant omne quod locuturi sunt operibus clamāt. Et sic patet qꝙ sicut gallus alas excutit seipsū pcutit et vocē emittit Sic ꝑdicator sanctus se excutit a malis. se pcutit. t. sollicitat in bonis. et postea vocē emittit. scilz ꝑdicando alijs. Ergo ex ꝑdictis oībus habes nn. rōnes quibꝰ ꝑdicator sanctus assimilat gallo. scz ꝓpter vigorez meditamis. ꝓpē discretionē tpis. ꝓpē variationē vocis. et ꝓpter passionē corpis.

¶ Capitulū. xxv.

Elemosinas pauperibꝰ salutez de superfluis facere docet exemplum aquile. que vt dicit Plinius tante liberalitatis extitit. qꝙ predam nisi minis sit famelica sola non comedit. sed a suis eā sequentibꝰ qsi omnem exponit sua cepta primitus portiōe Unde eā semper aues alie insequūtur. et partem de preda sua sibi postulantur dari. Vultur vero econuerso ea que rapit solus comedit Et igitur detestabilis est auarus.

qui cibum quem habūdanter habet comedere vult solus. Quo cōtra beat⁹ Job dicit. Si comedi buccellam meam solus et nō comedit pupillus ex ea Job xxxv. Saltem enim miseabilis homo postq̄ saturatus est cito efurientes paupes pascere deberet de reliquo. Vnde Luce. ix. dicitur Quod superē date elemosinam. et ad hec precipue tenentur clerici quibus bona ecclesiastica cōmissa sunt nō ad abuē dum pro suis consanguineis. sed potius ad fidelit dispēsandum. ꝑm illud .i. Corinthiorum. ix. dispēsatio michi tradita est. et ideo de eis dicit Cesarius in admonitione. qa non solum decime nō sunt nostre sed ad ecclesias deputate. verum quidquid amplius q̄ nobis opus est a deo accipimus paupertibus erogare debemus. Et si quod eis deputatur est nostris cupiditatibus vel vanitatibus reseruamus quāti pauperes in locis vbi nos sumus fame vel nuditate mortui fuerint nouerimus nos rationē de animabus illorum in die iudicij reddituros. Sed nota q̄ non semper peccat mortaliter qui non dat pauperibus quod superfluum habet. sed q̄n necessitas imiet. Quādo autē sit talis necessitas que obliget ad peccatum mortale non posset ratione determinari sed cōmittitur prudētie vel fidei dispēsatoris Vñ si bona fide det quādo sibi videt ex pdicte immunis ē a peccato. alioq̄n mortaliter peccat.

¶ Capitulū xxvi.

Exaltat aliquādo dyabol⁹ hominem vt in altitudine dignitatis frangat quem in humilitate superare nō potuit. Corniculа enim quando nō potest frāgere nuce in altū portat vt fortius cadat et frangatur. et simile facit aquila de testudine. Vñ hoc modo occisus fuit Echilus poeta sicut narrat Valeri⁹. quia dum sederz sub diuo capite discoopto. aquila in alto testudinē ferens candore capitis eius decepta. credidit q̄ esset lapis quidā. tē. sup ipsum testudinem directo dyametro cadere vt frangeretur putauit. et sic dū testudinem frangere voluit cerebrū illius contudit. Sicut ergo aquila testudinez vel cornix nucē. sic dyabol⁹ in dignitatē eleuat aliquē quē vincere aīi nō poterat vt ipsum in peccatū decipiat. Vnde statuit cristū super pinnaculū templi Matthei. Job. xxx. Eleuasti me et q̄si super venti ponēs elisisti me valde.

¶ Capitulū. xxvii

Exemplū humilitatis et patiētie xpi cōtra omnes aduersitatis procellas animū fortē reddit. Cuius exemplū apparet in quodā pisciculo q̄ echinus est vocatus. De quo Amb. dicit. q̄ dum procellas ventorum sentit calculū validum arripit. et tanq̄ anchoram ne exagitatur fluctibus trahit. a sic non suis viribus liberatur sed pōdere alieno munitur. et contra futuram tempestatez lapidis auxilio stabilit. quod nautę attendentes sibi precauēt ne eos turbo preueniat imparatos. Sic qui procellas euadere vult .i. aduersitates seculi seuientis. arripiat calculum validum humilitatis scilicz et patientie cristi exemplum. qui ait Si mundus vos odit scitote q̄ me priorem vobis odio habuit Iohannis. xx. Vnde .i. Petr. ij. Xpus

passus est pro nobis · vobis relin
quēs exemplum vt sequamini ve
stigia eius · Et ideo qui hunc lapi
dem angularem scilicet cristum ac
cipit in exemplum nullus ei no
cere potest impetus tempestatis ·
Nam si passio cristi ad memoriam
reuocetur michil est adeo durū qđ
non equo animo toleretur · sicut
Gregorius dicit Item exempla sā
ctorum qui nos precesserunt docēt
nos diuitias mundi contempnere
Legitur enim q̄ ossa gallorum et
gallinarum sunt auro venenum ·
Vnde si auro liquescenti ossa huiꝰ
modi inspergātur ab eis consumitur
Sunt autem velut gallorum a gal
linarum ossa sanctorum et sancta
rum qui mortui sunt exempla · q̄ q̄
si aurum destruunt dum nos viuē
tes ad ipsum contempnendum in
ducunt Eccī · xxxi · Beatus qui pꝰ
aurum non abiit · Et Act · iij · dix
it Petrus · Argentum et aurum nō
est michi a c̄ ·

¶ Capitulum · xxviij ·

EXempla mala prelatorum
si fouentur corrumpunt a
inficiunt mores subditorū
Cuius exemplum est gallus · q̄ vt
Plinius dicit · gallus in vltima se
nectute ouа quedam facit parua
rotunda a quasi liuida · maxime si
talia ouа ab aliquo venenoso ver
me · puta bufone vel hmōi i diebꝰ
canicularibus foueantur basiliscꝰ
procreatur · qui tante venenosita
tis est · q̄ solo aspectu inficit et oc
cidit · Quasi ergo senex gallus est
quilibet antiquus prelatus vl̄ p̄n
ceps in reuerentia habitus · cuius
venenosa ouа siūt prauа eius ope
ra · ex quibus oritur basiliscꝰ aspe
ctu inficiens · i · exemplum pestiferū
subditos corrumpens · precipue si

foueantur ab aliquo venenoso ꝗma
· i · si suadentur fieri ab aliquo pesti
fero et maligno suggestore Augꝰ
in libro de pastore · Omnis qui ma
le viuit in conspectu eorum quibꝰ
prepositus est ꝑ tum in ipso est oc
cidit · et forte qui imitatur moriē ·
et qui non imitatur viuit · tn̄ quā
tum ad illū pertinet ānos occidit ·

¶ Capitulū · xxix ·

HEruor deuotē mentis ipsur
gētes temptationes expel
lit · qđ patet exemplo vul
turis · qui sicut dicit Plin · in tātū
vtrariatur serpentibꝰ · q̄ si penne
eius vrantur ex odore serpētes fu
gantur · Tunc q̄ppe penne vrūtur
vulturis · cum incenduntur et fer
uescunt meditationes a affectiōes
cordis · scm̄ illud Ps̄ · In medita
tione mea exardescet ignis · Et tūc
quoq̄ serpentes fugiunt · q̄a tunc
demonum suggestiōes abscedunt
Vñ Gre in Moralī · Si nos virtus
deuotionis in mentis afficit omnis
strepitus pue suggestionis obmu
tescit · Virtus em̄ deuotionis ē ipe
ruor affectionis · Vñ Hugo de san
cto victore dicit · q̄ deuotio est fer
uor bone voluntātis · quē mens co
hibere nō valens exterius manifestat
motibus ·

¶ Capitulū · xxx ·

FIlios eē pios circa paren
tes p̄cipue in senectute vl̄
debilitate eorū docēt nos
aues eorum gēs · de q̄bus ait Ari
sto · a Basilī · q̄ pascunt pullos fi
os in iuuentute sua · a iuuenes pa
scūt pentes in senectute sua · a qn̄
debilitanē semores in humēris suis
eos ferunt iumores · Mira est igiē
auium taliuz pietas vt erubescat
suis pennibus auxiliuz non p̄stare
homo a quibus beneficia tanta su
scepit · vt dicit Ambrosius Eccī ·

ñ· Fili fuscipe senectam patris tui ā ē· Item filios erga parentuz de fca9 pietatis exercere officia mou cant cornicis exempla· Nam sicut dicit Ambrosius· erga parentes suos miranda est cornicis clemen tia· quia cum parentes plumis et alis in senectute nudāi contingit cornices iuniores pēnis propns e os fouēt et collecto cibo nutriūt· et fulto alatum suarum subleuāt et ad volandū exercitant· vt sciliz in pristinos vsus membra dissue ta reducant· Sic filn hominum su os parentes deberent pannis pro pnis nudos si alios non haberent iouē· Primo victu l'labē faēlicos nutrire· fulto brachiorum suorum eos infirmos vel debiles subleuaē et ad eundum vbi oporteret iuua re· Sed nota q9 inordinatus amor parentum ad filios est etiam ipsis parentibus causa perdendi virtu tes· Cuius quidem rei exemplum apparet in ciconns· Naz cicoma si cut dicit Ambrosius miro affectu pullos suos diligit et custodit· ita q9 ex cubatione assidua super eos pennas perdit· Sic parentes qui filios suos inordinate diligunt fre quenter ꝓpter nimiam curam vel lucra illicita que faciunt ꝓpter il los pennas virtutū amittunt· In hoc tamen ipse cicome reddunturimitabiles q9 quantum expendūt tpis in fetibus educandis· tantuz ab eis vice rēciproca educantur vt dicit Ambrosius· vt videlicet filn hominum quos parentes in infan tia eorum cū magna cura educāt eisdem in senectute sua vicariam opem reddant· Consimilez quoq pietatis speciem vpupe erga suos parentes senes seruare reperiunt· Nam cum vpupa senuerit· ita vt videre vel volaē non possit pulli e ius euellunt ei pennas inualidas· liniunt oculos eius quibusdā herbarum succis· et suis etiam fouēt sub alis donec plume creuerint a clare viderit· In quo exemplo in nuitur· q9 filn a parentib9 sembus vel infirmis debent quantum pos sunt mala a molesta remouere· cu ras necessarias eorum infirmitati b9 adhibere· obsequns ꝓpns et p somis confouere siue seruire· nec eos deserere debēt quousq9 eos vi derint suis obsequns vel auxilns ñ amplius indigere·

Capl'm· xiñ·

Flagellum tribulationis a afflictionis aliquando eti am terrenos et lasciuos c uertit in fructuosas et spirituales vitas· qđ ostenditur per exemplū in apibus· Dicunt enim experti· q9 apes sepe de boum cadaueribus generantur· Dum enim vituli oc cidunturcarnes verberantur· et sic de putrefacto cruore ỽmes ge nerantur qui rēptis alis apes ef ficiuntur· Quid autem per boues vel vitulos nisi terrenos homines accipimus et superbos? Boues e nim tram arant· a vituli siue tau ri ceruicosi sunt siue indomiti· sed occiduntur boues vel vituli et car nes verberantur· quia dum tales tribulantur a mundo vel verberā tur in carne· i· corpore infirmātur· extinguitur auaricia a superbia in gulatur Occisi autem vituli ỽmes gignunt· quia extincto superbie spiritu humiles fiunt· qui alis re ceptis apes efficiuntur· quia pen nis virtutum ornati tam in cōtē platiua q9 in actiua vita pficiunt

Apes enim et volando se sublevāt et alys mella fructificant · quia videlicet viri sancti. et in altum per contemplationem ascendunt · et alys melliflua opera vel etiam verba fundunt Eccl̄i · xi · Brevis in volatilibus est apis · a initium dulcoris habet fructus illius · Apis brevis est homo humilis · qui est brevis per humilitatem volatilis per ꝺēplationē · dulcorosus et fructuosus per pietatis subventionem ·

¶ Capitulū · xxxij ·

Fraudulentia demonum ℓ hereticorum assimilatur pdicti · Est enim perdix fraudulenta avis · quia ova rapiens aliena fouet ea · sed de hac fraude sua nullum suscipit fructum sed damnum · quia perdit laborem suum · Nam pulli nati mox vt vocē proprie genitricis audiunt · putativā matrem penitus derelinquunt et ad veram matrem accedunt vt dicit Ambros̄ Hexe · xvn · Perdix fouit que non peperit · Sic etiā diabolus vel hereticus quasi aliena ova rapit · dū sanctē eccie filios calide decipiens ad se trahit Sed frequentius laborat in vanum · quia frequenter sic decepti · dum veram et catholicam audiunt ecclesie vere matris doctrinam penitentiam ℓ peccatum relinquunt · et ad veram matrem ecclesiam accedunt · ℓ ad diuinam gratiam per veram fidem vel penitentiam redeunt Johañ · x · Oues mee vocem meam audiunt et ego cognosco eas et sequuntur me · Item fraudulentus et ypocrita assimilat̄ pisti polipo · qui ē fraudulentus pisces · Nam vt dicit Ambr

B · polipus in vadoso litore petre alicui se coniungit · et ita illi inhe vt tam coloris similitudine q̄ figure petra quidem vel ipsius saxi ps aliqua esse videatur · Unde pisciculi decepti dum sub ipso tanq̄ sb lapide vel saxo latere volunt postq̄ ingressi sunt latibulum corporis sui eos polipus intercipit a includit atq̄ inclusos devorat et deglutit · Huic ego pisci assimilatur fraudulentus et nequam qui alteri adhe rens et huius modum et mores assumit · et se conformare studet · vt de eo magis confidatur · et sic facilius decipiat · et de talibus dixit cristus · Venient ad vos in vestimentis ouiū · Vel talis ē ypocrita q̄ petre id ē cristi in exteriori apparētia speciem pretendit · cum tamen sit piscis vorax · Item fraudulētus homo assimilatur cancro · qui volens comedere ostreas cum ꝑ duras testas quibus clauduntur nō valeat observat tempus · scilicet quando ostreum vadys solis se aperit · scilicet tempore quieto a ventis · et tunc vt ostreum recludi nō valeat clanculo aliquem lapillum accipit et latēter immittit · post q̄ immissa securē thela siue branchia ipsum dirimit et comedit · Huic ergo similis est homo fraudulētus · qui quez superare non possit calliditate decipit a de eius erumpna se pascit · vt dicit Ambrosius · Psal · Sicut novacula acuta fecisti dolum ·

¶ Capitulū · xxxiij ·

Garrulus et gulosus homo assimilatur graculo · quod patet ex eius cantu · Nam cantus eius quidem ē ei? garrit?

Vnde sicut dicit Basilius a garrulitate vocis gaulus est dictus. Homo autem qui gulositati studet p̄ cibum tumores libenter refert. libenter detrahit. et nonunq̄ cōtēdit. Vnde talis nō immerito designatus in graculo. ¶ Secundo patet ex transitu siue volatu. quia gaulus in siluis degens de arbore vna in aliam garriendo transit. et hoc est quia homo garrulus de his cum quibus habitat etiam turpia que de eis nouit aliquādo enarrare non cessat. ¶ Tercio ex conspectu. quia cum graculus aliquam auem transire aspicit garrit. et aliquos occultos reperit similiter facit. Quia scilicet garrulus homo non tantum detrahit secularibus sed etiam eis quos religionis occultat locus. ¶ Quarto ex affectu. quia aliquando graculus captus clauditur vt articulata verba loq̄ doceatur. Similiter aliquādo garrulus secularis ad conuersionē venit et religionem ingreditur. verba religiosis addiscit. vt lingua volucris lingua loq̄tur his. id est vt qui inordinate loqui consueuerat ordinate loqui de cetero assuescat. ¶ Quinto in exitu. Nam aliquādo contingit q̄ graculus qui tenebatur clausus de ipsa clausura exiēs liber euadit. et qui prius garrulus fuerat per egressionem magis clamat. Et eodem modo garrulus ad vitam religiosis arripit vix linguā suam deserit. Sed si forte relicto habitu foras exierit bonum religiosis in malum garriendo. i. detrahendo conuertit. De tali ergo persona dicitur Prouerbiorum. vj. Garrula et vaga quietis impatiens.

¶ Capitulū. xxxnj

Gratia celesti non reficitur anima nisi q̄ diu ē a peccatis munda. qd patet exemplo coruorū. De quib⁹ glosa dicit super illud Ps. Qui dat iumentis escam ipsorum et pullis corui inuocantibus eum. q̄ q̄ diu pulli corui habent plumas albas a parentibus relinquuntur. et tunc rore celesti pascuntur. quando autem migrescere incipiunt tunc corui eos pascunt. Quid autem sūt pulli pluma albi n̄ hoies mūdi corde. hn celesti rore pascūtur. quia celestis gratie pinguedine nutriūtur. sed nigri facti pascuntur a coruis. q̄a peccatis obscurati a demonibus reficiuntur. ¶ Item gratia cristi cautelam et fortitudinem p̄stat contra prosperitates et aduersitates. Legitur enim de gallo. si quis eius pinguedine munctus fuerit a pantheris et leonibus tutus erit. Potest enim cristus p gallum nō incongrue itelligi qui nos in noctis nostre caligine excitat atq̄ sollicitat ad doctrine sue. Est ergo pinguedo galli gratia ipsius cristi. cuius scilicet sacratissima ipsius vnctio. de qua dicit Jo. ij. Vos vnctionem habetis a sancto. tam contra pantheram maliciaz q̄ contra leonis seuiciam nos defendit. Aduersarius namq̄ malignus vel nos temptando delectabilibus allicit. pantheram videlicet more que os aperiens odore animalia attrahit que deuorare cupit. vel eos persequendo aduersitatib⁹ frāgit. sicut leo seuiens et rugiens circuit querendo quez ipse comedere possit. Sed galli vnctio ab vtroq̄ defendit. quia scilicet cristi gratia et cautos nos facit in p̄speris et fortes ac intrepidos in aduersis.

et ideo hanc galli pinguedinem Ds petebat dicens. Sicut ex adi pe et pinguedine repleatur anima mea. ¶ Item gratia dei non respi cit que finalis impenitentia ad mor tez eternā ducit. cuius manifestuz exemplū apparet i caladrio. Nam caladrius. vt Aristo. dicit albi co loris est michil nigredinis habēs. cui? natura ē talis. q quando q̄s graui infirmitate detētus fuerit si e gritudo ad mortem fuerit caladri us ab eo facie suā auertit. et tunc homo de morte cert? existit Si au tem infirmus curandus sit. tunc visū i ipsū figit. a quasi applaudēs i eū itēdit. a differt iste caladri? a calādra que ē auis canora sicut dicit Glosa sup Deu. xiii. Dec ergo auis totaliter alba ē spirit? sā cti gratia. que est mūda et nullius nigredinis. i. culpe admixtione ire cta Quasi aūt infirmus grauiter ō nino moriturus homo desperatus ē et finaliter impenitens. ad eterne mortis supplicium peruentur? Vn de spiritus sācti gratia hunc nunq̄ respicere potest quia finali pemitē tia et remissione caret Ipsa etem esse dicitur spirit? sācti blasphemi a que neq̄ remittitur i hoc seculo neq̄ in futuro. prout Aug?. expo nit in libro de verbis dni. Vnde. i. Joha. v. Est peccatū ad mortē. p isto nō dico vt rogz quis Quasi au tem infirmus curandus est ipe pec cator penitentiaz agens. in quē re spect? diuine gratie letanter et p seuerāt intēdit quousq̄ ipsū a pec catis purgando ad plenam samita tē perducit.

¶ Capitulum. xxxv.

OVlosus a ventri deditus ō cioſus est a ad contemplā dum ineptus. Quod patz

exēplo cigni Nā cignus ē mlte carnis. a ideo q̄etem diligit a raro vo lare cōtēdit q̄ ponderosi ē corpis Illi autē multe carnis sunt q̄ mul tā de suo corpore curā gerūt. a hy quietē ocy diligūt et isup ad con templationis volatum minime ap ti sūt Nam corp? qs corrūpitur ac vt dicitur Sāp. ix. ¶ Item gulo si a voluptuosi assimilātur locustis Nam locusta quasi tota vēt est. a ideo insaciabilis est Os habet qua drāgulatū et habet vnū intestinū qs fame et immūditia semper est plenū. q̄ diu viuit sēp esurit. et si q̄o viride inuenit rodere nō desistit. Similiter quidā gulosi sic totaliter sūt dediti vētri q̄ ml preter ventrem suū esse videtur Vñ Apost. de talibus dicit ad Phi. iii. Quorū deus venter est ac Tales insaciabiles sūt q̄ vno prandio habito ita sollicitāt de alio Pro. xxx. Vēter impiorum insatiabilis est. Os etiam hab ēt q̄ drāgulū. quia quatuor mois offe dunt i comedēdo cibū. scilicet vel q sumūt superfluū. vel quia querūt ci bū delicatum et pciosum. vel q nimis curiose paratum. vel quia su mūt per modum mordmatum. vel nimis ardēter. vel quia preuemūt tempus ¶ Item eorum itestina qñ sunt refecta sūt plena immūditia. sed quando sunt ieiuna. i. vacua sūt media et fame cruciata. et q semp circa cibum intendunt quid q̄d sibi gratum inueniunt habere et comedere satagūt ¶ Itez gu losi quidam assimilātur muscis Nā muscis propter gulositatē immū dis vescitur. a pro modico vētris pastu tota die circumfertur. Sic a liqui gulosi sunt qui propter gulā que alys vel incōsueta sunt vel im munda comummter videt. aude

comedunt · vt canes canū vel ser pentum vel canarum aut huiusmoi· que propter immunditiam suam cōmuniter in vsu non sunt· Et in super etiam aliqui modo milui circa coquinam et cacabum tota die circumferuntur Psalmista · Fa mem patiēntie vt canes et circuibunt ciuitatem

Capm·xxxvi·

Heretici vel ypocrite sicut decipiūt alios ex aspectu sanctitatis simulate · ita q̄ eos subuertunt ex affatu false doctrine seu locutionis falsitate· Vnde assimilantur octo. i. pisci bale· de quo dicit Jorach in suo libro de animalib⁹ · q̄ maxime quādo senescit propter magnitudinem corporis adunat puluis in dorso eius · et condensatur in tantum q̄ herbe et frutices ibi crescūt· ita vt insule similis videatur · ad quem si nauigantes incaute appropin quant sine periculo vix euadunt· Nam aquam in tanta quantitate de ore eicit super nauem q̄ aliquā do eam subuertit· Sicut ergo octo ex aspectu simulato attrahit siue decipit · et aqua ex ore emissa lignū nauis subuertit · sic etiam heretici vel ypocrite plurimum ex aspectu attrahunt alios simulata sanctitatē Sz mētiū naues aq̄ oris subuertūt .i. doctrina et exhortatione falsitatis Vnde de eis dns dixit Mat· vn. Attendite a falsis prophetis· qui veniunt ad vos in vestimētis ouium · intrinsecus autē sūt lupi rapaces·

Capitulum·xxxvii·

Humilitatis virtus nascit in spiritu · dum infirmitas et corruptio carnis ad memoriam reuocatur· Cuius exē plū apparet in octo· de quo dicit · Jorach· q̄ habundat in spermate· et post coitum eius q̄d superfluit superenatat · q̄d collectū desiccatur· et in ambre lapidis substantiam conuertitur · Quid ergo in superfluo spermate nisi carnalis corruptio peccati designatur ? Cuius desiccatio est eiusdem peccati premitudo · Tūc ergo carnis corruptio desiccata colligitur · quando tum mētis premitudie ad memoriam reuocat· Et tūc mollities spermatis in soliditatem cōuertitur lapidis· quia ex cōpūctione corruptionis carnis nascitur humilitas mētis · que ymentem tangit ambre soliditatem pretendit Sic dauid ex considerationē fue iniquitatis deductus est in cōpūctionē humilitatis dicēs Quoniā iniquitatē meā ego cognosco et peccm meum contra me est semper Tibi soli peccaui et malum coram te feci vt iustificeris et ē / Item humilitas confirmat animum hominis contra fluctus superbie et mūdane vanitatis· Vnde assimilatur cuidam pisciculo qui hechimus vocatur· qui quidē ē paruus piscis· et vix semipedalis in longitudine ab hērēdo sic dictus· eo q̄ licet sit exigui corporis est tamen admirande virtutis · Nam nauis cui adhereret licet feruente mari multe procelle seuiant · tamen quasi radicata stare videtur · nec aliquo modo mouet Similiter humilitas cordis q̄uis hominem apud se faciat patere reputationis · reddit tamē immobilem nauem mentis a vento procelloso superbie et fluctib⁹ vanitatis

Eccl. xv. Firmabitur in illo et non flectetur et continebit illum et non confundetur a ē. Ite humilitas mentis maxime eaz perspicacem reddit ad contemplationem diuine claritatis. sicut econtra superbia hebetem eaz facit Cuius exemplū est sicut dicit Auicenna q̄ oculus aquile paruus est. et tamen ad videndum lumē solis perspicacissim. et econtra oculus nocticoracis magnus est. et tamen lucem solis intueri nō potest Oculz ergo anime mens est que quanto fuerit humilitate minor. tanto erit ad diuine lucis claritatem contemplandam pspicacior. sed quāto econtra fuerit superbie reputatione grandior tanto erit ad cōtēplādum obstutior. Vnde Mathe. xi. Abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis.

¶ Capitulum xxxviij.

Inconstans et leuis hō similis est auī icarcerate que quiescere non potest. sed semper per capiolaz currit modo huc mō illuc. Iere. xnij. Hec dicit dominus populo hīc qui dilexit mouere pedes suos et non q̄euit et domino non placuit. Ite īperseuerātia quorundam feruēter incipiētium assimilatur mutationi miluorum Nā milui īuuētute differre a prede auibz nō videt. sed quanto plus viuit magis se sē per degenerem ostendit. Vnde secundum Aristotilez. q̄dam genus est milui q̄ in principio aues capit. tandem vix mustas et vermiculos capit. et demum fame perit. Tales sunt qui in iuuētute sunt bōi et in senectute efficiūtur pciores. Efficiuntur etiaz miluo similes qui a suo conuersionis principio aues

rapiunt id est sanctorum virtutes imitari incipiunt. sed ab mœpto feruore post modicum paulatim deficientes vix muscas capiunt. id ē vix minima queq̄ bona facere satagunt. et tandem a gratia deficientes omnino deuotionis spiritum totaliter amittunt. Et talibz dicebat Apost. ad Gal. iij. Cum spiritu cœperitis nūc carne consummamini.

¶ Capitulū. xxxix.

Ingratitudo filios etiaz excludit a paterna hereditate. Vnde pellicanus auis sciz feminea que super filios suos a serpente occisos percusso pectore primo ad eos viuificādos sanguinem fundit. quo effuso sanguine ī tantum debilitatur q̄ pulli prodolo exire coguntur. Et illos pullos qui naturali affectu ipsaz pascūt. postq̄ resumpsit vires tenerrime diligit et sollicite nutrit. Sed illos qui de ipsa tanq̄ degeneres nullā gesserunt curam tanq̄ ingratos deicit. sed secum viuere nō permittit Ex quo patet q̄ grati filij a parentibus nutriendi et diligēdi sūt Ingrati vero etiam secundum leges a parentibus repelli et exheredari possunt. Vnde etiam pellicanus iste cristum representat. qui in Ps. ait. Similis factus est pellicano solitudinis. Ipse enim homines quos creauerat tāq̄ filios ad ymaginem et similitudinem suam a serpente antiquo veneno peccati occisos proprio sanguine viuificauit. Vnde gratos filios qui eum ī suis pauperib? nutriunt finaliter secum ad suaz hereditatem admittet dicens. Venite vos benedicti Ingratos autem a crudeles exclud dicēs Ite maledicti Mathe. xv.

¶ Capitulum xl.

INhertes et gulosi sunt dure castigandi et a sua gulositate cohibendi. Nam apes vt dicit Philo. inhertes dum castigant et cessantes ab ope morte condempnant. Et habentes magnum ventrem qui nimis comedunt expellunt vel occiunt si possunt Sic castigātur inhertes et dāpnantur inutiles homines etiaz a deo Mathe. xxv. Seruum inutilem proicite in tenebras exteriores Similiter gulosi q̄ christo domino nō seruiunt sed suo vētri. non solum expellētur a regno. sed etiam eterne mortis deputabuntur supplicio. Dicetur enim homini gulosoz ventris delitys dedito illud Apocalip. xxviii. Quantum glorificauit se et in delitys fuit. tantum date ei tormentum et luctum. ¶ Inter apes ergo nulla est ociosa. sed quedam cessant quasi in bello campestri contra apes alias. quedaz circa victum inuigilant. alie flores futuros explorant. alie ceras de floribus fugunt. alie cellulas nunc rotundas nec q̄dras mira comexioē et equalitate componunt. Et iterum tam diuersa opera nulla alterius operibus insidiatur. nullo raptu victum querūt. sed proprio labore conquirūt qō inter herbas et flores recolligunt. In quibus nos instruūt ocia fugare. in officio vel opere sibi congruo quelibet laborare. nulli in suo opere vel cō modo insidias parare. nō vi rapine sed suo labore victum sibi procurare. Itē mundiciam in omnibus operibus amare. Nam inter flores et mundas herbas ipse vt dictum est colligunt fructum suum.

¶ Capitulū xli.

INnocentium persecutores crudeliores sūt beluis marinis. dicit em Joach in libro suo de animalibus q delphini sentiūt p odorē si homo mortuus in mari vnq̄ comedit de delphino. q si comedit ipm omediūt. si autē nō omedit ipsum ab aliorū piscium morsibus custodiūt et eum ad litus pouunt. Ecce igit q belue maris q̄q vindicent receptā iniuriā. non tamē persecūntur sed tuentur innocentiā. sed tamē hūana crudelitas tanta ē vt quādoq̄ atrociter leuat eos a quib? nullā iniuriā vl lesurā vnq̄ recepit Vñ Ysopus dicit Nocēt innocuo nocui causamq̄ nocendi Inuenunt.

¶ Capitulū xlii.

INobedientie culpam eē a creat pumēdā exēplo suo apes ostendūt. Nam apes q̄ regi nō obediūt de se ipsis vltionē expetūt. et aculei sui vulnere se occidūt. Qnto ergo magis q̄ celestis regis mādatis inobedientes fuerint p me debēt aculeū in sua corda infigere. et ipam inobedientie culpā in se met ipis extinguere. Et quāto fuerit inobedientia maior. tāto ad ipsā extinguēdaz requritur acrior dolor. Habz em inobedientie culpa gradus suos Ibiq̄ ē grauior cuius libz inobedientie actus vbi periculosior est cōtemptus. grauis est peccm deo non obedire q̄ homini. nisi in hominis precepto dei preceptum meludatur. grauior etiam obedientia est vbi maius preceptum contempnitur. Preeminet em preceptum precepto. quia preferē dilectio dei dilectioni proximi. grauior est etiam inobedientia in qua precipientis persona contempnit

q̄ vbi eius mandatum tantum re
spuitur .i. Regum xv. Peccatum
ariolandi est repugnare. et qua
si scelus ydolatrie nolle acq̄escere
Similes enim sunt culpe ydolatria
et inobedientia. q̄ vtraq; ex dei cō
temptu ē prouenīes. nō tñ equa
les sunt. sed est ydolatria ḡuior

¶ Capitulum. xliij.

Inuidus abscondit lōña.
ne alī? īde fructum habe
at. etiam si illis ipse nō in
digeat. Vnde similis est pauoni q̄
simum suum qui valde medicinal
est abscondit. vt inuenīri vix pos
sit quasi īuideat vtilitati hominis.
Ex quo patet q̄ inuidia bonoruz
communicationē excludit. Vnde
dicit Aug?. super Iohañ. Tolle in
uidiam a tuū est q̄d habeo. tollā i
nidiam et meū est q̄d habes. ¶ Item hoc exemplo patet q̄ propri
um est minorū maioribꝰ inuidere
Pauo em̄ inferior est homine. Vñ
dicitur Job. v. Parvulum occidit i
uidia. q̄uis a īter pares et dispa
res inuidia esse possit. Vnde dicit
Aug?. in quodam sermone. Inui
dia est odium alicne felicitatis. re
tum inferioruz ne sibi adequētur.
terum superiorum. quia eis non e
quatur. t eruz parium quia sibi e
quantur. Vnde cayn inuidit ab el
ꝑsperitati. Rachel lye fecūditati.
Saul dauid felicitati. per inuidiaz
peruat? ē lapsꝰ mūdi a mors xp̄i

¶ Capm. xlmj.

Ypocrita assimilatur structi
oni. que sicut dicit Ysido
rꝰ Corpꝰ habet animalis
sed pennas a rostrum habet auis.
licet propter pondus in aera leua
ri non possit. Vñ sicut dicit Gre.
penna structionis similis est penne
herodij in colore sed non in virtu
te. Nam eius similitudinem penne
habet sed volatu caret. ad volādū
alas erigit. sed tamen a terra nō
surgit. variis enī pennis induitur. ꝫ
magne corpore ꝑgrauatur Sic ypo
crita est animal .i. carnalis occulte
apud se. sed tamē pennas atq; ve
strum ꝑtendit auis. quia mores ꝑ
tendit et verba spiritualis hominis
Vnde ipsius penna .i. exterior appa
rentia videtur penna herodij .i. ad
moduz vite alicuius perfecti viri.
caret tamen volatu eius celiz con
templationis vel dilectionis q̄bus
mens volat ad deum. Vnde q̄uis
alas erigat .i. brachia ad celum ex
tendat. cor tamen a terra non se
parat .i. a terrenoruz affectu. Habet
enim pennas variores .i. paucas v
tiosas affectiones. et habet gra
ues carnes .i. carnales appetitus
animam grauantes qui eum surſū
ad deum ascendere non permittūt
¶ Item ypocrita assimilatur cigno
Nam cignus pennam habet exte
rius candidissimā. omnino migre
dine impermixtam. sed carnem ī
terius habet migraz. et ad dirigē
dum duram. Et sic ypocrita licz ex
terius sit apparēs albus .i. innocēs
et mundus. intus tamen vicioꝝ
migredine niger est et obscurus.
Vñ ve vob ypocrite q̄ similes estis
sepulchris dealbatis. intus autem
plem estis ypocrisi et iniquitate
dñs Mathe. xxiij. Est etiā ypocri
ta erga proximū non lāgus vel pi
us. sed mente durus Item ypocrite
et duplices homines qui nunc spi
ritualia sectari videtur. nūc terre
nis actionibus a negocijs inuoluū
tur. similes sūt quibusdaz piscib?
siue ānimalibus qui nunc in aquis
nunc in terris conuersantur. Vn
de ab Ysidoro appellantur dubia

ēo q̄ non solum sunt natatilia · sed etiam gressibilia p naturā · a talia sūt focē cocodrilli castoēs et ēq̄ fluuiales a huiusmoī · que ēoīt sūt aī malia seua vel maligna · Sic etiam tales homines dubium videtur v trum sint dei vel mundi · cōmunit tamen inuenīūtur finaliter decep tores et iniqui Ysa. ix · Omnis hypocrita est et neq̄ Vnde Apo. i. Thi. ij · Nemo militans deo implicat se negotijs secularibus vt ei placeat cui se probauit ·

¶ Capitulū · xlv ·

Ira siue odiuz proximi tollit dulcedinem mansuetudinis · et etiam vitam mētis Cuius exemplum ē · quia apes quando pugnant tunc efficiuntur ad mellificandum inutiles vl̄ paulo post moriūtur · vt dicit Aristo · maxime si aculeum totum infixerint · eo q̄ sit impossibile aculeū totū ifigē quī cū eo exeat intestinuz Similiter qui proximum odit et iratus ledere vel pungere contēdit saltem in consensu animi aculeum infigit · sed ex ipsa mētis ira vel odio quasi apis ex proprio aculeo et mel .i. dulcedinem māsuetudīs amittit · et intestinū caritatis eicit ēs anime vitam perdit · Vñ scriptum est .i. Johan. iij · Qui odit fratrem suū homicida ē scilicet anime sue occisor ·

¶ Caplm · xlvi ·

Invocandus nō est animus hois sm apparētiā carnis · q̄ qui quandoq̄ est despect⁹ in corpore · magn⁹ ē in virtute Cuius sez rei exēplū apparet in accipitre · Est em accipit auis regia qne pl⁹ aīo q̄ vnguibus est arma ta Vnde q8 ei natura corpis i quātitate denegat hoc in virtute aīa audacia recompēsat Vt dicit Ysi. Sic quādoq̄ i multis hoīb⁹ qd q̄ vel ex defectu nature vel ex accidentali infirmitate despectuz apparet in corpore · siue ex naturali sagacitate · siue ex diuina gratia spāciali munere suppletur et recompēsatur in mēte · propter q8 a dom min⁹ dixit Nolite iudicare secūdū faciē · maxīe enim secundum deuz temerarium ē tale iudiciū · q̄ hoīnes vidēt que patēt · de⁹ aūt intuetur cor · vt dicit .i. Regū · xvi ·

¶ Capitulū · xlvn ·

Lacrimas cōpunctiōis seq̄tur pugna tēptatioīs · cui opponēdus est clamor oratiōnis Cuiꝰ videlicz rei exēplum i mergulo apparet · de quo dicit Ysi⁸ q̄ sepe dimerso in aq̄ capite aurarū signa sub fluctib⁹ cognoscit · et futurā tempestatem presētiens ad litus cū clamore fugit · Vñ certissimum indicium est future tempestatis cum ad litus mergulī fugiunt cum clamore · Ille igitur in aqua caput mergit qui mente compunctus se ad fua deflenda crimīa conuertit Sed malignus spiritus eum perdere timens mox auram otia eum tēptatioīs fuscitat · vt a temptationis feruore frigescat · Sed cauta a prouida mēs cum furgentis tempestatem temptatioīs presentit mox ad litus humilitatis cum clamore oratioīs recurrit · at tēdes scilicet q8 dominꝰ dixit Matthei · xxvi · Orate ne intretis in tēptationem · Itez lacrimarum aqua animam penitētis nutrit · et in ea ardorem a estū temptationum et

vicioꝝ extinguit. Cuius rei exē plu⁹ est in animalibus aquaticis. que secundum Auicennam duplici ex causa attrahunt ad se aquam. Nam quedam eorum sunt que aq̄ in ventrem recipiunt solum p modum nutrimenti. et non per viaz respirationis sicut cocliee marine Et talibus assimilantur pnitētes qui ex lacrimarum aqua quasi q̄ dam nutrimento pascuntur. secū duz illud Ps̄. Fuerunt michi lacrime mee panes die ac nocte. Super quo verbo Cassiodorus dicit. q̄ fletus est cibus animarū. cortolorati ō sensuum. absolutio pcc̄atorum. refectio mentium. lauacruz culpaꝝ. Sed quedam animalia aquatica sunt que aquam recipiunt per modum respirationis. scz attrahē do et emittendo. scilicet ad euentationem interioris caloris. ad expellendum superfluum calidum. a talibus assimilantur qui plorāt vt lacrimaruz aqua ardorem temptationis extinguāt Ps̄. Trāsiuim⁹ per ignem. i. per ardorē temptationis. et per aquā cōpunctionis et deuotionis a c̄.

¶ Capitulū. xlvi.

Laus diuina tanto clarior ē et laudabilior. quanto ex feruētiori et pulchriori mē te procedit. qđ patet p exemplū cicade. que in medio estus q̄n alia quasi ardent tanto cantuz reddit clariorem quāto tunc aerem attēnuat puriorem. Similiter vox laudis diuine tanto clarior a acceptior reputatur quanto cum feruentiori a puriori spiritu canitur vel formatur. Vnde triū pueroꝝ laus et ymnus quo deum in camino laudauerunt magis ꝺmendatur pcoꝝ. q̄m in pueris puritatez pretendit cordis. in camino vero affectum a feruorē deuotionis Dam. in. Ambulabant in medio flāme laudātes et benedicentes dn̄m.

¶ Capitulū. xlvii.

Voi hominum et coreatū saltus inordinati cōmuniē sunt p̄sagium vel causa exitus mali. cuius exemplum ostēditur in delphinis. de quibus ysi. dicit. q̄ in mari michil veloci⁹ eis. Nam plerumq̄ saliētes naues trāsuolant. saltus tamen eorum et ludus futuram indicat tempestatez. et simile accidit de ludis hūanis. Nam israhelitic⁹ popul⁹ in deserto lusit. sed tandem peracto ludo magnam sui stragem fuscepit Exo. xxxii. Post ludū quoq̄ puerorum Dauid et ysboseth secutum est bellum graue. ij. Reg. ij. Sic et post Sampsonis ludum secutum est philistinorum excidium Judicuz. xv. Et rursus post puelle saltus amputatur Johis caput. Crisó. quoq̄ dicit. q̄ vbi saltatio ibi diabolus. neq̄ deus ad hoc nobis dedit pedes vt cū camelis saltemus. sed vt cū angelis chorum faciamus. In saltibus letantur demones a exultāt ministri demonum.

¶ Capitulum. l.

Luxuriosus qui impedit⁹ est natura in muliere conceptionem prolis. vt securius vel diuti⁹ libidini vacare possit. similis est paudi. Pauo enim auis est non diligens fetum. Vnde masculus prosequitur feminaz. a vbi dua faciat inuestigat vt ea frāgat vt sic luxurie magis vacaē valeat Talis fuisse dr̄ her ꝺmogeit⁹ inde

Ge. xxxviij. Qui ītroiens ad vxorem fratris sui semen fundebat in terram ne liberi fratris nomīe nascerentur. et ideo percussit eum dominus. eo q̄ rem detestabilem faceret. licet nō creatur hoc fecisse ex libidine sed potius ex liuore inuidie cum non posset habere filios de ꝓpria vxore.

¶ Capitulū. li.

Mali aliquando assimilant̄ columbis. secundum illud Fact? est effraim quasi columba seducta Osee. vij. Primo quidem ratione dolositatis. quia i uenitur columba que ad decepti onem auium est instructa. Nam se associat alijs et ad rete eas ducit. et prima quasi itrat rete aucupis et cum eis inuolui se permittit. et sic sub amicitie specie dū ad pascua illicit eas ad interitū trahit. Sic etiam ad litteram faciunt quidam fraudulenti lusores qui ludendo fiunt cum quibusdam imprudentibus in societate et in participatione lucri acq̄rendi se ponunt. et sub societatis specie eos in manus veroꝝ suorum consociorum deducunt. et quādoq̄ se vinci et expoliari ab illis permittūt. donec ꝑ ipsos imprudentes illi non veri socij totam suam pecuniam amiserint. Similit̄ etiam faciunt socij quorundam p̄donum qui cum viatoribus se ponunt. et sub societatis specie in manus spoliantium deducunt. et quādoq̄ simul cum eis ab alijs se spoliari permittunt. ne alij fraudem aduertant. et talibus similia faciunt multi alij deceptores. Secūdo ratione curiositatis. Nam colūba est curiosa. qm̄a super arboreꝝ sedens multum circumspicit super quem ramum scandere possit vel re

lit. et quasi deliberādo collum vtrinq̄ circumflectit. sed sepe duꝝ tantum deliberat anteq̄ volatum arripiat eam sagitta perforat. et ideo volatum non perficit. q̄a q̄ diutiꝰ facere potuit tempore quo potuit nō fecit vt ait Gre. Sic accidit peccatoribus illis qui quanq̄ de ramo arboris id est de actu vel conscientia alicuius crimis recedere ꝓpposuerint. et ad meliorē ramū id est statum per penitētiam se trāsferre decreuerit. tamen tātum p crastinādo deliberant. et aduersa circumspicientes implere propositum tardant. q̄ mortis sagitta vel vindicte diuine eos subito nō solum in corpore sed etiaꝝ in anima multotiens perforat. et ideo cōsilitur Ecclesiastici. v. Ne tardes cōuerti ad dominum. et ne differas de die in diem. subito enim veniet ira illius. et in tempore vindicte disperdet te. Tercio ratione humane humilitatis. Nam in syria vt dicit Ambrosius docetur columba vt litterarum sit gerula. et ꝓuincie ad prouinciā in tetnuncia. Naq̄ ligatur ei littera sb̄ ascella que sic dimissa eleuat se in aera. et sic redit ad ꝓpria vt fuit edocta. sed quandoq̄ ab hostibus cognita impetitur sagitta et occiditur ꝑ littera. Homo ergo inuoctus vel simplex similis est columbe. cui tunc littera ad deferendum committit quando ad predicandū alijs sacre scripturas exponitur. et ei tūc littera sub ascellis ligatur quando ei predicatio ex officio imponitur. qui litteras deferens se in aera subleuat q̄n̄ que ipse nō intelligit alijs exponere temptat. quē nisi ad ꝓpria citius humilitas reducat vsutus hostis sagitta erroris necat.

¶ Capitulū. lij.

Monachi a solitary assimilā tur piscib9. Dicit enī Ambrosius. q magna mē pisces et aquas vicinitas et cognatio est. Nam extrā aquas viuere nō possunt diu. Sed quod est piscib9 aqua hoc est monachis a solitarys cella. Vnde beatus Anthonius dicit. sicut habetur in vitis patrum. q sicut pisces sine aqua si tardauerint in sicco cito moriuntur. ita etiam monachi tardantes extra cellam. vel cū viris secularib9 immorātes. a quietis proposito resoluūtur. Vnde dicitur etiam Ysaie. l. Computrescent pisces sine aqua. id est monachi sine cella.

¶ Capitulum. liij.

Mortis et iudicij tōrosa memoria siue consideratio debet nobis pre oculis iugiter esse. Nam gallus timens aquilam et accipitrem predones terre cum sint acuti visus. vnū oculum ad victum inferius deprimit. alterum in aera dirigit vt aduentum aquile vl' vulturis scire possit sicut Plinius dicit. Aquila signat cristū. et accipiter signat mortem. Vtriusq ergo aduentū. scilicet cristi ad iudicium. et mortis ad interitū vir sanctus timere debet. qui ī gallo designatur. Vnde etiam corpus reficiens et corporis interitū timeat. ad ipsamq destructionē corporis oculum mentis intendat. a aduentum quoq; districti iudicis pauida consideratione respiciat. Vnde Ihesomimus dicit loquens de die iudicij Quotiens diem considero illum corde contremisco. siue enī comedo siue bibo siue aliū aliquid facio semper illa terribilis tuba sonare videtur in auribus meis. Surgite mortui venite ad iudicium

Item mortis memoria annichilat omnis pulchritudinis gloriaz. qđ exēplo pauōis patz. Pauo enī dū pennarum suarum pulchritudinē cernit caudam erigit. et ad modū retis vel arcus per girum capiti circumponit. sed dum inter hec deformitatem pedum circumspicit plurimum erubescit. et obliuiscēs sue pulchritudinis caudam deprimit et deponit. Pes ergo quo mediante corpus terram contingit mortez hominis signat. per quam corp9 in terram redit. Quicunq ergo gloriatur de aliqua pulchritudine corporis respiciat corporis pedem. i. ipsius finem. quia si bene respiciat quale post mortem corpus fuerit. potius sibi aderit tristitia q̄ gloria Vnde dicitur Eccli. x. Quid superbit terra et cinis? Item mortis memoria animam dirigit et a tēptationibus defendit. Nam aues et pisces regunt se cauda sua. Jumēta autem et boues se a muscis cum cauda sua defendunt. Sic homines vitam suam dirigunt. et tēptationes excutiunt mortis memoria. Job xx Interroga iumenta volucres quoq; celi et indicabunt tibi. et enarrabunt pisces maris.

¶ Capitulū. liiij.

Mundicia mentis quam debet homo diligere. exemplo suo apes ostendunt. Nam intra inter apes mūdicia est. quia nullas spurcitias dimittunt inter opera sua. foras enim egerunt quando possunt. egestiones quas intus fecerunt quidam in vnum locum congerunt et postea foras eiciunt. quia nullum fetorē sustinē possunt. Sic homo debet facē opa

mundā. i. sine peccati spurcicia · et cum acciderit q̄ alicuius peccati immundicia intus sit polluta conscientia eiectis per penitentiaz foribus est sollicite purgāda · vt nullius peccati fetorem intus fustineat anima Jaco. i. Abicientes oēm immundiciam ·

¶ Capitulū · lv ·

NEgligentia et pigricia animę aliquando expellitur flagello percussionis dīne · et quandoq; subtr̄actione temporalis substantie · quod patet exēplo aquile · Nam aquila vt dicit Ambr̄ · pullos suos adultos ad volandum prouocat super eos volitando · et si ad exeundum pigri fuerint eos rostro percutit · cibum subtrahit a sic exire compellit · Sic aquila rex auium . i. cristus qui est rex regum et dominus dominantium · pullos suos . i. homines a se creatos vel fideles suos baptismate regeneātos tam verbis q̄ exemplis prouocat ad volandum . i. ad deum feruenter amandum · Nam amor dei et proximi sunt due ale anime · quibus ad vitam volat eternam · vel puocat ad volandum . i. ad bene et sollicite viuendum et agendum · Nam nō locis sed actionibus bonis tendit ad deum secundū Augustinū Ipse volitat super eos vt volare exemplo docēat · quia eos ad bene agēdum suis exempils informat · Vñ de Deu. xxxij · Sicut aquila prouocans ad volandum pullos suos et sup eos volitans Sed dum ad exeundum siue de modo peccati siue de modo ocij pigritantes inuenit rostro flagelli punit · quia eos iusta sua sententia aduersitatis iaculo ferit · quibus etiam cibum subtrahit · quia subtractis diuitijs eos ad tpalis inopie nōnumq̄ extrema perducit · qui dum ex parte vna aculeo aduersitatis pungūtur · ex pte vēo alia pauptatis nuditate ōfūduntē · de lecto fue pigricie saltē cogitationis vel vtilitatis cōfusione tū huntur · Nō bene ille prodigus filius ad extremaz paupertatem deductus in se indicauit dicēs · Quāti mercenarij in domo patris mei habundant panibus · ego autem hic fame pereo · surgam et ibo ad patrem meum a cē Luce · xv · ¶ Item negligentes et pigros subditos debēt eorum prelati disciplinis et abstinentijs corrigere ad laborem · Cuius correctionis exēplum apparet in accipitribus · de quibus Basilius dicit · q̄ cum eorum filij sunt ad volandum habiles · cibum eis subtrahunt · eos rostro percutiunt et de nidis expellunt · Hoc vt dicunt Ambrosius et Beda nō faciunt ex crudelitate sed vt eos ad predandum exercitent · ne forte tepescant ocio et cibum querē negligant · Sunt ergo a prelato subditi tanq̄ ab accipitre filij de ocij vel negligentie nido non verborum tm̄ percussione sed ciborum etiam subtractione pellendi · vt panem suū nō in ocio sed in operis labore māducent Apostolus · ij · ad Thimo · iij · Si quis nō vult operari nec māducet · Prouerbiorum tricesimo primo · Panem ociosa non comedit ·

¶ Caplm · lvi ·

OFferre debet hō religiosus seipsum totum deo · scz corpus per castitatem et ammam per caritatem · Vnde a in

lege mōysi de auibus turturē et colū
ba iubebātur offerri. qz i turture
castitas. in columba vero caritas
designatur. Sed turtur quandoqz
i lege depilata iubebatur offerri.
sicut patet in purificatiōe puerpe
Leuitici. xij. vbi iubebātur a pau
peribus offerri par turturum aut
duo pulli columbarum. Vbi nota
quo ad litteram qz non dicit duos
pullos turturum sicut duos pullos
columbarum. quia pulli columba
rum semper inuenīūtur. pulli tur
turum autem non semper. nec eti
am dixit par columbarū sicut par
turturum. quia columba est auis
libidinosa. et ideo eam in sacrifici
o suo deo noluit offerri. ētur autē
est pudica auis. Duplex autē tur
tur deo offerri iubetur vt duplex
castitas in homine designetur. scili
cet mentis et corporis Vel quia ca
stitas duo requirit. scilicet cōtinē
tiam carnis et humilitatem cordis
Vnde et non solum in beata virgi
ne cristo placuit abstinētia carnis
sed eius etiam humilitas cordis.
Juxta vbū eius Quia respexit aē
Nam sicut dicit Gregorius. Nulla
est castitas carnis quam non com
mendat humilitas mentis. Et hinc
est sicut idem Gregorius dicit. qz
cum de ipsa continentia mens ela
tione tangitur plerumqz ommipo
tens deus superbiam destruens in
immundiciam operis hanc cadere
permittit. immo etiam Augustin9
dicit super Matheē. Omelia. quinq
gesima quarta. Audeo dicere con
tinentibus expedit cadere vt in eo
ipso in quo se extollunt humilienē
Quid enim prodest si cum adest con
tinentia si dominetur superbia? Du
o autem pulli columbarum dupli
cem significant affectum ex ca vita

te diligentium. scilicet dei et proxi
mi. Aliqui tamen dicunt. qz illi of
ferunt turturem. que est auis soli
uaga qui sectantur vitam cōtem
platiuam. Illi autem offerunt co
lumbam. que est auis gregatiz vo
lans. qui sectantur vitam actiuā
Et vtraqz bina ponitur. et vtraqz
pro cantu gemitum habere perhi
betur. Bina quidē ideo ponit. qa
vita contemplatiua debet habere
duplicem oculum. et vita actiua
duplicem habet actum. Debet em̄
contemplatiuus habere vnum ocu
lum quo contempletur cælestia ad
desiderandum. alium quo et tem
poralia ad contempnendum. Itē
actiuus debet exercitari erga se ad
sui correctionem. et erga proximū
ad eius edificationem et sustenta
tionem. Vtraqz etiam vita in hac
valle miserie in gemino gemitu cō
solatur. Gemit enim contempla
tiuus ex amore pro desiderio cælestis
patrie. et ex deuotione per conside
rationem passionis dominice. Ge
mit actiuus ex compunctione pro
peccatis propriis Psalmist. Laua
bo p singulos noctes lectum meū
lacrimis meis stratum meum. et ē
Item ex compassione pro peccatis
vel miseriis alienis Jheremie. ix.
Quis dabit capiti meo aquam. et
oculis meis fontem lacrimarum?
et plorabo die ac nocte interfectos
filie populi mei.

Capitulū. lvij.

Occupatio aliqua licita vel
non periculosa hominibus
temptatis. vel ad male a
gendum accensis dāda est. vt vi
delicet circa eam detēti vitent ma
gis pernitiosa. Et huius rei q̄dam

exẽplũ fiatũ ā structoris ostẽdit. cui natura dedit ſm Auicẽ. maxima o ia facere et durissime teste vt cir ra eorũ generationez calor occupa tus tpetur in eis. ne eo mœsto citi us moreretur. Sic homini calido multum. i. vehementer ad peccan dum accẽso siue fortiter tẽptato. sunt magna et dura oua. i. fortia a difficilia exercitia vel officia impo nenda. vt ex difficili occupatione illorum vitiorum refrigescat mœri dium et feruor temptationum Vn de Eccĩ. xxxiij. Vitte illum in ope ra tua ne vacet. multam enim ma liciam docuit ociositas.

¶ Capitulum. lviij.

Opera meritoria non pñt ab anima exire sine fide a dilectione. qđ patet exem plo aquile. que duos lapides pcio sos noie eschites in nido suo ponẽ re dicitur. sine quibus parere ne quit. Dij ergo duo pcioſi lapides qui ponũtur in nido aquile vt pos sit pullos parere due virtutes sũt scz fides et caritas. que nisi in nido mentis fuerint. scz fides in intelle ctu et caritas in affectu. nõ potest aliquod opus deo acceptum parẽ Nam sine fide impossibile est place re deo vt dicitur Heb. xi. a fides p dilectionẽ operatur. vt dr Gal. v

¶ Caplm. lix.

Opera remissa et mollia li cet sint laboriosa tamẽ pa rum sunt fructuosa. quod apparet per exemplum in milui Miluus licet sit auis patiens labo ris tamen volatus est mollis. Vn de milus quasi molliter volans est dictus. quia molli penna et quasi imobili super aera fertur. et leui tactu aerem movere videtur. hic cibum querens et eam respiciẽs volando per aera molliter circuit et famẽ quã sepe patitur querula voce prodit. Est ergo quasi milus homo mollis et in opere tepidus. qui licet in modico cibo. i. in parvo opere multum patiat. laboris tepi ditas tamẽ et mollicies eius impe dit mercedez operis. sicq fit vt diu multum circuit et parũ fructificat quasi miluus famem patiens. i. mẽ dicus semper et querulus mœrit. Vnde per Salomonem in Prou. dicitur. Qui mollis et dissolutus ẽ est in opere suo frater est sua opera dissipantis Pro. xviij.

¶ Caplm. lx.

Pauperes sicut in hoc mun do contemnuntur ita in alio glorificantur sed diui tes econtra. Nam gallina iuuenis in domo diuitis vilipenditur. ita q si intrauerit domum turpiter e icitur. sed accipiter vel falco hono rabiliter in domo super pticam po nitur. et sollicite de eius morsell nutritur. sed si gallina mortua fue rit cũ reuerentia magna et lumine coraz domino portatur. sed accipi ter post mortem in sterquilinium proicitur. Sic paupes et simplices in hoc mundo vilipenduntur et de primuntur. sed post mortem ab an gelis ad mensam regis cum hono re deportantur. Se d econuerso di uites hic honorantur. sed post mor tem in sterquilinium inferni eicĩ tur Luce. xvi. Mortuus est mẽdi cus et portatus in sinũ abrahe. et in eodem. Mortuus est diues et se pultus est in inferno.

¶ Capitulũ. lxi.

Pacem cõmunem perturbã tes a mutue societatis vul gedinem auferre volẽtes

omino esse cohibendos vel ab ipso cōgregationis collegio remouēdos exemplo suo apes ostendūt. que sicut Philosophꝰ dicit in libro de animalibus apes alias pacez dissoluētes et mella sua detrahere cupientes mortaliter feriunt vel omnino a se repellunt. Talibus enim a pibus similes existunt qui sua inq etudine vel fissura pacem ꝓximoꝝ separant siue tollunt. Item q̄ dulcia amicorum consortia vel obsequia que per mella signantur aliqua arte malicie diripere contēdūt. Tales ergo merito sunt vel asperis verborum pūcturis vel asperis correctionuz aculeis feriendi et ab omnibus tanq̄ pestiferi insuper repellendi. Apꝰ. Gal. v. Vtinam abscondantur qui vos conturbant

Capitulum lxij.

Peccatum assimilatur pisci ephimeꝛ qui nascitur sine coitu de quo ait Jorach in libro suo de animalibꝰ q̄ post tres horas diei quo nascitur moritur. Quasi enim dies illuminans aīaz penitentia est per quā respicimꝰ gr̄iā. et huiusmōi diei tres hore post quas ephimeꝛ a moritur sunt tres penitēcie partes per quas peccatū extinguitur. scilicet cōtritio cōfessio et satisfactio. q̄ autem ephimeꝛa sine coitu scz exputrefactiōe generaꝛ significat q̄ peccatum preter nature ordinem ex appetitꝰ corruptione contrahitur. Vnde Augꝰ dicit q̄ peccatū non ē naturā sed vicium nature appetēcis id q̄ non est sui ordinis. Item peccatū licet ante delectz postea tamē mēdem laterat et necat. Et ideo assimilatur cuidaz generi delphini q̄

est in mīlo. Sunt enim ibi quidam delphini dorso serrato qui inter ria ventrium secātes nutrimūt eo drillos. Delphinꝰ ergo qui non anteriori rostro sed posteriori dorso serrato crocodrilli lacerat ventrem peccatum repreſētat mortale. q̄ non ante .s. in principio sed postꝛius inficit. peccatoris lacerat ac p imit mentem. Ozo. xxiij. Ingreditur blāde sed in nouissimo mordebit vt colub. ℣. Item peccatum insola affectione existens potest esse mortale. cuius exemplum apparz i turture marina. de qua dicit Ambrosius. q̄ siquis eam etiam mortuam calcauerit. venenosuz ac mortiferum ei aculeum infigit. Quid ē enim turtur mortua n̄ mortalis culpa? que si quis prēdē affectionis ei inserit procul dubio reatus mortiferum ei aculeum immittit.

Capitulū. lxiij.

Peccatores assimilantur pisc̄ibus qui ita naturaliter sunt gulosi et ad cibum auidi q̄ non aduertūt laqueuz siue hamum. Sed q̄ facit in piscibꝰ natura hoc facit in hominibus prauaconcupiscētia. scilicet vt ita auide attendant a ad delectationē peccati q̄ non aduertant dyaboli hamū vel laqueum qui pertrahit ad dolorem suplicij. Vnde dicit Eccēs. ix. q̄ sicut pisces capiuntur hamo. ita capiuntur homines tēpore malo. ℣. Item peccatores similes sūt equis fluuiatilibus quos milus fluuius gignit. qui sic vocati sūt ex eo q̄ equis terrestribus in dorso aliquibus assimilantur. Hi de die in aq̄s morantur sed per terram de nocte euntes seteges depascunt. Talibꝰ

ergo equis sunt similes qui in die prosperitatis positi sub aquis deli tiarum viuentes efficiun tur volup tuosi · sed ad noctem aduersitatis et paupertatis educti predones ef ficiuntur et noxij · Vnde in nullo tempore bene viuiunt quibus vel habundantia voluptatis vel rapa citatis penuria occasiones fiunt · Item peccator nō potest gignere id est facere opus meritorium nisi de ponat peccatum · Cuius exemplū est in murenula a serpente · mure nula enim vt ysidorus dicit non i uenitur nisi femi sexus · coit autē cum serpente et ex eo generat aliā murenulam · sed vt idem dicit ser pēs venenum deponit anteq̄ coe at cum murenula · sed post coitum suum resumit venenum · propter q̄ murenula nec a serpente leditur nec generat aliquid veneno fuz vel serpentinum sed sibi simile natura V. Quasi igitur serpens venenos⁹ est homo peccato infect⁹ · qui si ve nenum peccati non deponeret mu renulam bonam id est bonam acti onem a meritoriam non gignerz · q̄ alias cū matre eius id est grati a vel caritate que mater ē omnis bōi opis coniungere se non posset Hoc tamē non imitabile sed dete stabile pot⁹ existit · q̄ p⁹ murenu le coniunctionem serpens venenū resumit id est post receptionez grē quis ad peccatum redit · secūda De tri · ij · Canis reuersus ad vomituz suum · et sus lota in volutabro lu ti · V. Item peccatores quidam si miles sunt canibus matis Nam si cut canis est animal mordens a no ciuum in terra · sic etiam in mari pisces canis terribilis est · Vnde si cut Ambros⁹ dicit Canes a in ma ri et in terra cauendi sunt · Tales sunt peccatores qui non solum in terra id est in trāquillitate pacis sed etiam in mari id est in cōmoti one guerre et litis periculosi a no cini sunt alijs · de quib⁹ Apostol⁹ Philippē · tercio · Videte canes vi dete malos operarios Vel similes canibus terrestribus sunt predo nes qui nocent in terra · sed tanq̄ cānes marini sunt pirate qui nocēt in mari · Vnde Apostolus primo Corinthēo · xi · Periculis in terra · periculis in mari · V. Item peccato res assimilantur aquilis · Nam q̄d dam genus aquile est q̄d rapit in aere · a talem generaliter timēt ōnes aues · Talis aqla representat superbiam · superbi enim in alto ra piunt · quia glorie et honoris celsi tudinem que soli deo debetur sibi rapere et vsurpare contendunt · Vnde ipsi eripiūt deo q̄d deus sibi metipsi reseruauit sz gloriā · iuxta illud · Gloriaz meā alteri nō dabo Vane aquilam scilicet superbiam omnes aues id est omnes viri spi rituales timē ac fugere deberēt · quia Augustin⁹ dicit in regula Alia quecumq̄ iniquitas in malis ope ribus exercetur vt fiant · superbia vero etiam bonis operibus insidia tur vt pereant · V. Quedam vero sūt aqle q̄ rapiunt in terra · Tali bus assimilantur auari qui circa ter rena lucra tantūmodo intēdunt · et interdum alijs rapiunt etiam violenter Quedam autem aquile rapiunt in aqua · Et istis assimilā tur luxuriosi qui se immerguntur in aquis voluptatuz Et dicit Aristo tiles q̄ talis aquila timet vulturē et cum eum videt vementez fugit ad aquaz quā si exiret vulē rapit eam · Talis autem aquila vnum pedem habet latuz ad modū āseris

cum quo in aqua se regit · aliuz habet diuisum cum vnguibus acutissimis cum quo predā rapit · Sicut autem hec aquila timet vulturez · ita luxuriosus timet reprehensorē et detectorem · vel vulturem · i · mortem rapientem siue flagellum persussionis diuine · qđ quidē si vult euadere oportz q recurrat ad aīe penitētie Pes autem latus ad nationem aque est affectus ad delectationes luxurie · Sed pes cum vnguibus ad rapiendum cibum prede est appetitus ad delectationes gule · et vterq pes est i voluptuosis · V · Item peccatores assimilantur coruis Primo quia coriu sunt clamosi et voces diuersas variant Hoc competit superbis qui cuz clamore imperant blasphemāt garriūt contendunt et vituperant · et sic multis modis incongruis varias voces formant · Secundo quia corui sunt dolosi furtiue res rapientes et absconditēs · Et hoc competit auaris qui dolis et fraudibus aliena diripiunt · Pō · Sicut nouacula acuta fecisti dolum Tercio qa corui sunt immundi scilz cadaueribus insidentes et ex fetidis cibum querentes · Et hoc competit luxuriosis qui delectantur in carnis operibus fetidis et immundis Ysaie · xxxiij · De cadaueribus eoruz ascēdet fetor · Item peccator qui de peccato gaudet cigno simil dici potest Nam cignus instāte morte penna in cerebro infixa cantat cōtra morem omnium animaliū pro gemitu cantum reddit sicut Ambrosius dicit Nam tunc pēna cerebro infigitur quādo suggestioi praue peccati corde consentitur · et tunc anima completius moritur cum ipsū peccatum ope perpetratur · Illi ergo ad modum cigni quasi cantāt i mortis casu qui letantur cum male fecerint et exultant in rebus pessimis Item peccatores assimilātur cynomyis · i · muscis camis de qb⁹ loquitur Pō · dicens · Dixit et venit cynomia et cinifes in omnib⁹ finibus eorum · Nam talis musca ē corpore magna et ventre lata et pulcioris volat⁹ q̄ alia musca V Itē est multum pungitiua carnis et vlceratiua nec nō corrosiua Insuper est multum sanguisuga · Corpore ergo magni possunt dici superbi q̄ in carnalibus volunt magnificari Vnde superbi homines gigantib⁹ comparantur Sapi · xiiij · Ab initio cum perirent superbi gygantes aē Ventre autem lati sūt gulosi, qui ventrem implentes dilatant et extendūt · Parui volatus sunt pigri et accidiosi qui parua et vana lō opantur Fetidi sunt luxuriosi qui fetoribus vitiorum carnaliuz pascūtur et delectantur · multū pūgitiui sunt iracundi · sed corrosiui et vlceratiui sunt detractores et inuidi ꝑ fidor · Musca carnē sanam transit vlceri insidet · sic demones et detractores · Sanguisuge autem sunt auari et vsurarij qui expoliādo dulciter pauperes sanguinem eorum sugunt Pro · xxx · Sanguisuge due sunt filie dicentes affer affer · Item peccatores sūt similes vespertilionibus · Vespertiliones enim sicut dicit Glosa super ysa · l · In die illa proiciet homo ydola argēti sui et simulachra auri sui · que fecerāt sibi vt adorarz talpas et vespertiliones aē · lucē fugiunt · Et quantum ad hoc signant luxuriosos qui latibula et tenebrosa querūt Job xxiiij · Oculus adulteri obseruat caligmem Item puluerem lingūt

et quantum ad hoc signāt auaros qui terrena diligunt Psalmista. Inimici eius terram lingent. Itē oleum de lampadibus fugunt et i hoc significant inuidos qui ore detrahendo honorum gratiam auferre conantur. Per oleum enim gratia. per lampades vero viri clari signantur. Inuidi ergo homines quasi oleum de lampadib9 fugūt cum ore virīs preclaris detrahendo gratiam auferre cōtendūt Vñ iuid9 hō gaudz de malo alterius et dolet de bono alieno. Juxta illud Oratij poete Inuidus alterius rebus macrescit opimis. et ergo conatur bonis viris gratiam eorum occulte detrahendo auferre Item in rimis parietum se de die abscondunt. et ideo signant super hos et tyrannos. qui malignas et occultas vias quibus possunt alios ledere inuantur. Item de die quasi sic talpe ceci sunt. et signant iracundos in quibus rationis oculus ex nimio furore cecatur. Item frigidissime nature sunt Vnde sanguis vespertilionis limitus super palpebras non simit crescere pilos vt dicit Constantin9. qō ex frigiditate poros claudente creditur euenire. in quo signat accidiosos qui efficiuntur i spiritu frigidi. ita vt pili oculorum id est bona desideria mentium in eis non procedant.

¶ Caplm. lxiij.

De penitentie feruor et humilitas peccatorem mortuum resuscitant. qō ostendit exemplo femicis. Est enim femix auis. que secundum Philosophum postq̄ trecentis vel quingentis annis vixit cum suum defectum sentit nidum ex lignis aromaticis facit in tantum siccis. vt vento calido accendantur. quibus quidē accensis sponte nidum ingreditur. et inter ligna ardentia memorat Ex hoc enim ibi infra triduum quidam vermiculus nascitur. qui paulatim plumas recipiens in volucrē transformatur Est autem auis pulcherrima. pauoni simillima in pennis. solitudinem amans. et ex mundis fructib9 cibū q̄rens. Sic peccator postq̄ diutius vixit in suis peccatis. et sue vite vel status defectū siue per mortis metum siue per aliquod aduersū cognoscit. debet ex consideratione offense. ex contemplatione diuine iustitie. et insuper ex timore gehenne atq̄ mortis inercitudine tanq̄ ex aromaticis lignis struere nidum mentis. et hy respectus tam sicci id est validi debent esse. vt spiritus sancti flatus facilius possit accendere nidum mentis. tunc ad eor suum premitēs spōtaneus ac cito introeat. et in predictis timoribus positus se per feruentem compunctionem aburens i humilitatis cinerem redigat. ex hac enim humilitate infra triduum penitentie. scilicet contritionis. confessionis. satisfactionis nouus nascetur vermculus. id est mund9 et aī9 hūilis. q̄ plumas virtutuz paulatim recipiens in completam tūr formabitur volucrem. id est in virum perfectum atq̄ contemplatiuum habentem scilicet pulchritudinem in aspectu sancte contēplationis. Item habētem varietatem colorum in pennis id ē varietatez virtutum et gratie multiformis. a mātē solitudinē sācte oratiōis. et querentē cibū mūdū sacre lectiōis

vel munde operationis // Item pe
nitētia libēat et defendit a tempta
tionib⁹ siue deceptionib⁹ demonū·
qđ patet per exemplum in mergu
lo Nam quādo rapaces aues mer
gulos persequūtur ad aquam cōfu
gientes submersionis beneficio li
berātur· Tunc rapaces aues mer
gulum inuadunt quando demoēs
animam hominis temptando cir
cumuenire satagunt· sed si anima
confugiat ad aquas penitentie et
se in eis humiliando submergat· li
beratur a fraudulentia demonum
Psalmista· Tu contribulasti capi
ta draconuz· id est temptationes
demonum · in aquis scilicet pen
tentie· Item penitentia facit opā
hominis esse viua et meritoria Cu
ius exempluz apparz in variis ma
ioribus piscibus qui dicuntur tro
cte qui oua in aqua faciunt et ip
sa aque fouenda committūt· et a
qua tanq̄ blāda mater ea suscipi
ens animat et creat et pisces ex e
is format· Sunt ergo opera homi
num bona tanq̄ quedam ouatro
ctarum· que tunc in aqua prodeūt
quando in vera penitentia fiunt ·
atq; ex ipsa laque .i. penitētie lac
mose a opunctiue laēnis viua id
est gratuita a feto sa id est merito
ria fiunt·

¶ Capitulū·lxv·

Penitentes qui tepide et o
ciose viuūt faciliter ad pu
tredinem peccati redeūt·
cuius exemplum apparet in pisci
bus· Nam cum aqua vbi sūt pistes
non mouetur nec renouatur· cito
in putredinē vertitur· Vnde in ea
pisces corrumpuntur· Similiter q̄
sūt in aqua penitentie si nō renouant
nec mouētur per bonorum operuz
solicitudinez facile a temptationi
bus corrumpuntur et a peccatorū
putredine iteruz inficiuntur Apo
stol⁹ ad Ephesios· nn· Renouami
ni spiritu mentis vestre· Item pe
nitentes virtute penitentie mutāt
mores· Vnde assimilantur quibus
dam animalibus de quib⁹ Ambro
sius dicit q̄ contrariam naturam
habent in terra et in aqua sicut pa
tet de leone· Naz leo sicut ipse Am
brosius dicit cum sit terribil⁹ in ter
ris in mari tamen est dulcis scilicz
piscis leo · In quo signaē q̄ aqua
maris id est penitentia amara hoi
nem immitem a ferocem transmu
tat et conuertit in dulcem. // Itē
rana que est horrenda in paludib⁹
in aquis tamen est decora et omni
bus fere prestat alimentis In quo
signatur q̄ aqua penitentie homi
nes horrendos et impios facit gra
tissimos et p̄ alys acceptos // Itē
mustele odor grauis in terris sua
uis in aquis est· i quo accipitur q̄
fetentes per malam famam in a
quis penitentie efficiuntur revocā
tes per gratiam // Item lepus est
animal timidum in terris in mari
vero formidabile ·scilz quia laua
thruz penitētie homines pusillani
mes a pauidos magnanimes facit
et fortissimos· Item lupus in ter
ris aīal rapiēs i aquis aūt animal
impotēs Vñ hos nescit lupos agn⁹
timere· Sic per penitentiam homi
nes terribiles a rapaces efficiun
tur benigni et misericordes· Item
porcus in terra animal est immun
dum in mari vero est animal mun
dum · Vnde porci marini vt dicit
Ambrosius etiam iudeis sūt grati·
qui tamen terrestres non come
dunt In quo signatur q̄ aqua pe
nitentie purgatur omnis immundi
tia culpe et ideo etiam immundi p

pcēm luxurie in aquis penitentie efficiuntur mundi per continenti am. Item terrestris scorpio percutit a venenum immittit. scorpio vero marinus nō percutit seo reficit In quo significat ꝙ detractores a inuidi alios retro percutientes immutantur in aqua penitentie et efficiuntur benefactores. Item coruus terrestris habz cārnis tenerit udinem. In quo significat ꝙ penitētie mare cor aridū et duz facit molle et deuotū a pium. Vnde penitētia facit de corde lapideo a rigido cor carneū et flexibile faci t eum de hoīe superbo humilē de hoīe crudelia truculēto mitem et ē Itē penitētes ḡles debēt esse exēpla cōturmiam demonstrāt. Coīmix em mare transiens cū lassatur in aquā descendit. a vnā alam erigens velum facit Coturnices etiā accipitrem timent nec de terra surgunt ꝙ diu eum videt. Sic quoq; peccator transiē s per mare huius seculi cum se lassum sentit ex grauedine peccati. debet si vult euadē se humiliando descendere in aquā penitentie. a cum vna ala scilicz timoris in ista aqua id est penitentia se tenere. aliam vero scilicz spem sursum ad deuz erigere. quia sicut debet timere de iustitia ita debet sperare de misericordia. et hec ala spei erit velum ducens eum ad pia opera Debet autem peccator penitēs precipue a timēdo cauere accipitrem id est diaboli seueritatem. quia tunc maxime contra hominē seuit cum sibi rebellasse cognoscit Et ideo cum eius presentiam penitens temptatus aduertit debet in terra manere id est humilitate sē tenere. Sola em humilitas vt dixit beatus Anthonius. est que euadit diaboli laqueos. Vel non debet de terra surgere id est ab humili oratione. Item coturnices per terram citissime currunt. speciez suā diligunt. et weiferando se mutuo requirunt. vt dicit Ambrosius Illi ergo per terraz citissime currūt. qui licet in terra positi vehemētes tamen celestia diligunt. Nam qui amat vehementius currit velociꝰ et peruenit citius. sicut dicit Bernardus Ille vero diligit suam speciem. qui diligit ꝙlibet homines. Nam participatione speciei plures homines sūt vnꝰ homo. sicut Porphirius dicit Vbi ergo est nature vnitas debet etiam simul esse vnitas caritatis et concordie. Debet etiam diligenter homo suum quilibet requirere proximum. quem sentit errādo ēsse. siue weiferando ad ipsum per predicationis vel exhortationis clamorem. siue pro ipso weiferādo ad deū pfecte orationis feruorem Item coturnices pro gratissimo cibo habent semina venenosa. comedunt enim elleborum quod alys est perniciosum. a patiuntur etiam coturnices morbum caducum sicut homo. Quasi autez venenosa semina elleboti sūt oportunitates et occasiones peccādi. quibus si penitens pascitur scilicet vt in eis delectetur morbum caducum patietur id est recidiuuz peccati Item penitentes debēt esse similes ciconys. primo quidē quia ciconia est ad se purganduz ingeniosa. Nam quando cibo grauari se sentit aḡ marinā in rostrū recolligit quā ad iteriora trāsmittit a sic cibum inouratum emollit. et intestina mundando superflua eicit Sicut autem cibus superflu

vel malus grauat stomachum · ita et peccatū grauat vel angustiat animam Qui sē ergo purgāre desiderat aq̄ maximaz habeat · id est ita purgetur interius vt amaras lacrimas effundat · quaz necesse est vt etiā vostro recolligat · sic vt ad ventrem purgādum eam ad intestina transmittat · id est in ore suo peccata sic compunctus confiteat et dicat · vt confessio sua humil ad purgandas peccati feces compunctionis aq̄ id est lacrimaruz virtutem ad interiora mentis transmittat · Secundo quia cycomia est ad se nutriendum virtuosa · Nam serpentium vescitur ouis · et ex eis escam dat gratissimam pullis suis · q̄uis autem venenosa comedat venenum tamen eorum ipsius naturam non superat nec immutat · sed est ei nutrimentum · quod tamen multis animalibus est venenum · Nam vi caloris qui in ea dominatur virtus venem extinguit Quasi autem ova serpentium tēptationes sunt malignorum spirituz · que licet animalib⁹ id ē hominibus carnaliter viuentibus sunt venenum · spiritualibus tamen et penitentibus prebent profectuum nutrimentum · Nam vi amoris q̄ in eis accenditur temptatis neq̄tia penitus superatur · ℣ Tercio quia cycoma est contra serpētes vigorosa Nam eos rostro peruntit occidit a comedit Serpentes quippe rostro cycomia peruntit · qz frequenter orando cōfitendo humiliē malignos spiritus penitens confudit · Tunc vero illos occidit cuz feruore penitentie lacrimarum inundatione temptationes penitus eorum extinguit · Vnde Psalmista · Tu contribulasti capita draconū in aquis · quia videlicet ī aquis lacrimaruz extinguūtur temptationes demonum · Sed adhuc serpentes cycomie comedunt · qz videlz ex temptationibus demonum nutritur et conualescit humilitas penitentium ℣ Quarto quia cycomia est humane societatis amatiua · Et ideo in domibus hoīm nidū ponit · Sic etiam quilibet penitens amare debet societates hominuz id est rationabiliter et mansuete viuentium Est em̄ homo animal rationale et mansuetum natura · mil ergo bestialibus homine rationem habente et ratione non vtente · Similiter qui crudeliter viuit nō homo dici debet sed feris et beluis similis existit · Et ideo quicumq; cū talibus habitādo vel conuersādo conuiuit non nidum in domibus hominuz sed iter bestias ponit · secunduz illud Job · xxx · Frater fui draconum et socius strucionum · et Ezech dictum est · Cum scorpionibus habitas Ezechielis · n · Quinto quia cycomia nidi sui vel loci ē diligenter conseruatiua · Nam nidum vel locuz quem prius accipit de facili non dimittit · sed quando circa hyemem recedit nidum tra operit · et virgulas et spinas cum luto coniungit ne a vento dissipari possit · In reditu autem suo eundem locum occupat · a contra occupare volentes pugnando eum defensat · Similiter penitens nidum mentis diligenter custodit · Nam in eodem loco id est eodem humilitatis despectu quez prius accepit perfistit · vel quia prius acceptam gratiam nunq̄ deserendo amittit Sed si hyems aduersitatis immineat ita vt circa exteriora contēdēs ad tempus exire cum oportet tra

cõtendens ad tempus exire eum oporteat terra humilitatis coope rit mdum mentis · virgulas et spi nas id est abstmentias asperas cũ luto corporis iungit · vel quia iun git asperitates carnis cuz luto hu militatis . ne scilicet a vento superbie vel a temptatione concupiscẽ tie dissipari possit · cum vero ab ex terioribꝫ curis reuertitur ad secre ta cordis eũdem locum occupat id est mdum humilitatis · quẽ etiã cir ca superbos dem ones ipsum miten tes diripere viriliter defendit · V. Item pmitentes semper debẽt re spicere ad meliorum exemplum · a in humilitate pmitẽtie semper ab scondere sua opera · et exemplum istius doctrine apparet in strucio ne · Nam strucio quando vult tẽ pus vt ouа ponat ad pliades ocu los leuat · non enim ouа ponit nisi quando illa ascendit constellatio · Cum autem hanc stellam oriri vi derit arenam maris fodit · ouа ibi ponit et sabulo operit · a statim ob liuiscitur vbi ea posuit et nunqꝫ e a vlterius querit . sed calefacta a rena feruor solis ouа excoquit et in ipsis pullos producit · qui cum fracta testa educti fuerint tũc ma ter eos recolligit · et tanqꝫ filios ẽ cognoscit · Item strucio naturali ter equum odit · ita vt equus euz sine terrore videre non possit · sed si equus ei occurrit tanqꝫ contra hostem alas erigit · a alarum stre pitu fugere ipsum cogit · Sicut er go ouа ponens strucio aspicit ad pliades ascendentes · ita pmitens operando aspicere debet ad maio res id est magis proficientes . secũ dum illud Apostoli prima Corin thiorum duodecimo · Emulamini carismata meliora . Et cum viderit horum exempla moẽ pliadum stel larum fulgentia tũc debet in arẽ na maris ponere ouа sua · id ẽ i pe nitentia grauі et amara perficere opera · et debet illa sabulo operire id est in humilitate custodire · et non vlterius illa videre · id est ad superbiendum vel ostendendum aspicere · et tunc calefacta arena id est feruescente pmitẽtia feruor solis id est amor dei illã incendit · et fetus inde multorum bonorum operum producit · quos cum testa fracta id est carnẽ mortua ante o spectum districti examinis fuerit producti · tunc eorum mater id est anima pmitentis clarius recogno scit · et tanqꝫ suos fructus recolli get glorioso . debet tamẽ hic strũ cio id est pmitens equum id ẽ pec catuz quo anima portatur ad mor tem velut suum hostem pestiferũ fugere · virtutum alas cõtra ipsũ erigere · atqꝫ earum strepitu id est conatu et actu ipsum in fugam v tere id est a se repellere · V. Item pmitentibus reuertentibus ad de um maxime dæmones tendunt la queos temptationum · qꝫ patet p exemplum in turdis · Nam turdi sicut dicit Ambrosiꝰ in fine autũp mi a hyemis confinio quasi exacta estate se referunt · id est ad nos redeunt · quibꝫ nos molimur insi dias et diuerso genere nũc in fica sede decipere · nunc visco fallere · nunc laqꝫis eos captare cõtẽdim9 Similiter pmitentibus ad deum et ad iustitiam redeuntibus dæmo nes velut homines turdis diuersi generis molitur insidias · a nũc eos in fica sede id est temptatione dignitatis a superbie decipere . nũc visco luxurie fallere · nunc laqueis auaricie eos contendunt capere ·

propter quod qui ad deum accedit monetur Ecclesiastici .ij. Fili accedens ad seruitutem dei sta in iustitia et timore. & prepara animam tuam ad temptationem . Militia enim est vita nostra super terrā Habemus enim tres hostes. scilicet carnem mundū et demonē & c̄

¶ Capitulū .lxvi.

Peregrinos et viatores cē in suo itinere pia caritate iuuandos in lui ostendūt Nam iniuus vt dicit Isidorus oculos in spatulis suscipit . et ne deficiant propter longa spacia itineris a partibus Dispamie secum duxit . Si ergo inlui hoc aubus illis faciunt que secum eiusdem speciei non sunt . quanto magis ergo debet hoc hō facē hoi . & xpianus cristiano . non solum eusdem nature sed et fidei eiusdem consorti Ecce irrationales volucres tam rationis q̄ virtutis iuta nescientes . legem tamē caritatis adimplent . de qua Apostolus ad Galathas . vi. Alter alterius onera portate . et sic adimplebitis legem cristi. Non igitur viatorem tuum etiam minorem vel debiliorem contempnas aut derelinquas . & magis eius debilitati compatiens curam habeas . vt sis saltem similis illi samaritano . quem etiam euangelica narratio cōmendat . qui inuentum in via vulneratum iumento suo imposuit . in stabulum duxit . vulnera curare studuit . et tandē stabulario cū precio cō mendauit. Ecce enim q̄ multa habes caritatis obsequia . pietatis officia . & superne compassionis exē pla . vt tu quoq; similiter facere satagas.

¶ Capitulum .lxvij

Perfecti viri assimilant cē optimis piscibus . Nam secundum Auicennam Illi sunt optimi pisces qui morātur in aq̄s altis . Propter quod de marinis illi sunt laudabiliores qui non alibi q̄ in altissimo pelago conuersātur . Itez qui in aquis discoopertis vbi perflant libere venti meliores sunt alijs qui cōtrario modo se habent . et meliores sunt illi qui sūt in aquis fortissime agitatis q̄ in aquis non motis. Ex quib9 colligē q̄ illi pisces sunt optimi qui morā tur cē in aquis altis discoopertis & fortissime motis Similiter illi viri sūt perfecti et optimi qui sunt alti per contemplationis sublimitatem Ysaie . lij . Ecce intelliget seruus meus . exaltabitur & eleuabitur et sublimis erit valde . Item qui sunt discoperti per cōuersationis simplicitatem . quia in hominibus fictis et coopertis per ypocrisim non vere flat ventus spiritus sancti Sapiē . .i. Spiritus scilz discipline effugiet fictum . Item qui sunt agitati per operationis mobilitatem . scilicz q̄ non ocio vacant . sed in bonis operibus assidue laborāt Ecclesiastes ix. Quodcumq; potest facere manus tua instanter operare & c̄ . Item perfecti et viri spirituales similes sunt auibus prede . que sicut Phūs dicit in .ij. libro de animalibus sunt volatus altissimi et velocissimi . & visus acutissimi . & animo sitatis permaxime . sicut patet in aquila falcone et huiusmodi . Similiter etiam viri perfecti sunt altissimi per conuersationē Ap9 Phil . iij . Nostra conuersatio in celis est Item velocissimi per dilectionē . qz q̄ amat vehementius currit velociꝰ

et peruenit citius vt dicit beatus Bernardus. Item sunt acutissimi per contemplationez Iob. quadragesimo primo. Omne sublime videt. Itez sunt animosissimi per spiritus vigorem. Nam iustus quasi leo confidēs absq; terrore erit. vt dicitur Prouerbiorum. xxviij. Item perfectus homo assimilatur ardee. Primo propter volatum. Naz ardea vocatur quasi ardua pter altos volatus. Formidat enim ymbres a volat sup̄er nubes vt scilicet procellas ymbrium sentire nō possit. Cum autem volauerit significat tempestatem. et hanc auem quidam tantu lum vocant. Similiter perfecti viri timentes ne instigāte dyabolo procellis persecutionuz imoluantur intentionem suam sup̄ra omnia temporalia collocāt. a in seremitatem celestis patrie vbi facies dei cōspicitur mentes leuāt De talibus vitis fuit Gregorius. qui de seipso refert in dyalogo. q̄ talis erat eius animus dum in monasterio fuerat q̄ illi labentia cuncta suberant. et reb? ommibus q̄ voluuntur eminebat. a nunq̄ nisi celestia cogitare consueuerat Apostolus. Col. nn. Que sursum sunt sapite non que sup̄er terram. Secundo propter nidum. quia licet auis ardea in aquis cibum querat. tamē in siluis a altis arboribz nidum locat. Quia perfectus quisq; licet secundum corpus pascatur rebus labentibus et transitorijs. tamen spem suam ponit in supnis et spiritualibus. Vnde Psalmista dicebat. Michi adherere deo bonū est. ponere in domino spez meam Tercio p̄p̄ zelum. Nam ardea pro pullis zelat. et ne ab alijs auibus de nido rapiantur defendē do

laborat Sic viri p̄fecti p̄ subditis laborāt ne a p̄uis p̄tāt. a de nido fidei catholice seu a rectitudine iustitie subtrahantur. Ioh. x. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Quilibet etiam vir perfectus toto posse pugnare debet ne cōceptus vel affectus virtutuz quos habet in nido anime a demōe vel ab alio rapiantur Ecclesiastici. nn. Pro iustitia agonizare pro anima tua a ē. Quarto propter colorē quia quedam ardee habent colorē album quedam cinericeū In quoz primis mundicia. in secundis vero penitentia designatur. Nam spirituales viri et intus in mente mundicia et extra in carne penitentia decorātur. Sic Iob qui de puritate iam dixerat. Donec deficiam non recedam ab innocentia mea Iob. decimo sexto. vltro de penitentia addidit. Ago penitentiam in fauilla et cinere Iob. xlij.

Capm. lxviij.

Perseuerantia in bono opere est habenda et multiplicitas siue varietas operis est pletumq; vitanda a hoc exemplo apis. Quia scilicet apes vt Aristoteles dicit in libro de animalibus quando extra exit siue volat ad diuersos flores non intendit. nec vnum florem dimittit et ad alium vadit donec in illo flore inueīt quod querit. Et sic etiam simili modo in variis actibus homo se occupare non debet. iuxta illud Eccle siastici. vndecimo Fili ne in multis sint actus tui. Nam animus quidē hominis vt dicit Gregorius. dum confusa mente diuiditur ad mlta et varia fit minor ad singula. Et ergo in illo opere videlicz bono q̄

incepit tam diu homo debet perse
stere q̄ diu illud inuenit proficuū
et salubre. Seneca. Fastidietis sto
machi est multa degustare. et sic
est fastidientis animi multa opea
inchoare Apostol. ad Philipen. 1.
Qui cepit in vobis opus bonuz ip
se perficiet. Et Mat. x. Qui perse
uerauerit vsq; in finem hic saluus
erit.

Capitulū. lxix.

Inquedo anime interior p
ipsam penurie asperitatē
augetur. et per habundā
tie vbertatez minuitur. Cuius rei
quidem exempluz in mergulo mō
stratur. qui in hyeme quando est
tempus penuriosum et asperū plu
rimuz impinguatur. quod accidit
propter motus paucitatem. sed in
estate quando est tempus fructuū
vbertate referetum carnibus a pin
guedie spoliatur. quod accidit p
ter volatus frequentiam. Mens e
nim deo dedita dum ex exterioribz
rebus per paupertatem eximitur
ab interms sollicitudinum quieta
tur metibus. quantoq; magis sibi
quiescens intendit tanto diuina g̃
tia vberius pinguescit. Cum vero
volubilis mens rebus exteriorib9
affluit. hanc ipsa cura rerum et in
terna sepe sollicitudine et extrinse
ca occupatione cōuoluit. atq; ita
paulatim fit. q̄ ex ipsa iquietudi
ne mētis diminuta deuotiōis pīgue
die anima marcescit. Vnde Gen.
xli. Post annos fertilitatis secuti
sunt immediate anni sterilitatis.
quia nimirum post habundantiaz
corporis sequitur attenuatio men
tis Job. xvij. Attenuetur fame

robur eius a c̄.

Capitulum. lxx.

Predicatores quales eē de
beant in vita et doctrina
et prudentia ostenditur in
auibus prede. quibus vt Aristo.
dicit. natura rostrum curuum a
cutum dedit vt predam fortius re
tinerent. a carnes facili9 lacerarēt
Tales etiam sunt pauce carnis et
pennositatis vt sint volatus veloci
oris. Caudam habent subtilem et
longam et tenuem qua se in volā
do se regunt. sicut gubernaculum
regit nauem. Predicatores itaq;
tunc habent rostrum. i. os curuuz.
quando ad seipsos iflectunt quod
alijs dicūt. scilicet vt ipsi impleāt
opere quod alijs suadent sermone
Naz id quod curuatur vtrsus seip
sum reducitur. et hoc necessariuz
est ad predam quam ceperunt. i.
ad gratiam vel mercedem quam p̄
dicando acquisierunt non perden
dam sed conseruandam. Item de
bēt habere rostrum id est os acutū
. i. penetratiuum et incisiuum ad p
cutiendum corda carnalium. a ad
lacerandum siue amputandum vi
cia eorum Ysaie. xlix. Posuit os
meum domnus vt gladiuz acutū
Item debēt esse pauce carnis. id ē
parum de carne curare. et multe
pennositatis. id est in pennis virtu
tum habundare. Item debent eē
velocis volatus. id est obedientie
prompte. Vel ille velocius volat.
qui feruentius amat. Item debēt
habere caudam. i. discretionis pru
dentiam. que caude assimilatur.
quia prudentia exitum rei pspicit
qui caude assimilatur Vnde Boe.
Rerum exitus prudentia metitur.

hac autem cauda tota vita gubernatur et regitur. sed debet hec cauda id est hominis prudentia esse longa quo ad preteritorum memoriā. subtilis quo ad presentium intelligentiā. sed nō nisi tenuis esse potest quo ad futurorum prouidentiam. quia cogitationes mortalium timide et incerte prouidentie nostre. dicitur Sapientie. ix. Item nota q̄ predicator qui est mundus in opere et portat cristum in corde timetur etiam a demone. Nam gallus preciosum lapidem quēdam nomine allectorium in ventriculo secum portat. propter quem eum leo foris mirabat. et māxime si pennis albus ipse sit vt dicit Plinius. Gallus ergo qui lapidem portat in uētre est predicator sanctus qui cristum portat in corde. quem si in pennis fuerit albus id est in operibus mundus etiam leo timet ipsum id ē malignus spiritus. de quo dicitur. i. Petri. v. Aduersarius noster diabolus tanq̄ leo rugiens circuit aē Item predicatores debent esse similes aquaticis auibus que hñt rostra lata vt gramina et radices aptius carpant. Quasi enim latitudo rostri est dilatatio vbi. Ad hoc enim predicatores auditoribus v̄ba declarando et mulcando dilatant. vt viciorum gramina et radices peccatorum de cordibus eorum euellant. Item habent colla longa vt de profundo aque facilius victum trahant. ex longo quippe collo vocalis spiritus nō statim emittitur. quia per arterie longitudinē transiens aliquantulum immoratur. Vnde quasi vocis sonus ex collo longo egreditur cum predicantis verbum cum solerti meditatione proferitur. Vnde Dñs dicit. Os iusti meditabitur sapientiam. et lingua eius loquetur iudicium. Per ipsam longitudinem autez colli de aque profunditate victus facilius trahitur. quia per cogitationē morosaz. quasi de profundo aque id ē intimo sensu scripture illa qua mēs fidelium pascitur doctrina predicantis educitur Item predicator debz esse similis pisci stauro. de quo dicit Ambrosius. q̄ solus inter pisces ruminat. Quod proprie cōuenit predicatori. scilicet sacre scripture verba per meditationem continuam ruminare. Vnde Psalmist. In lege ei⁹ meditabitur die ac nocte.

Capitulum. lxxi.

Prevantes alios efficiunt ipsi frequenter prava alios tum. Vnde fiūt similes piscibus. Naz sicut Amb. dicit quidā pisces se mutuo deuorant et fit spe esta minor maioris. Rursum dū ille maior deuorat alium ipse postmodum ab alio deuoratur. Vnde Aristoteles i libro sexto de animalibus dicit. q̄ carabo vincit pisces magnos et comedit. sed pulipes vincit carabonem et ipsum comedit. Vnde ysaie. quadragesimo octauo. Ve qui predaris nonne et ipse prevaberis.

Capitulum lxxii.

Prelatus debet de subditis velut de spiritualibus filijs diligentissimaz habere ac gerere curam. et hoc exēplo videlicet cēti siue balene pisces. qui

scilicet filios catulos mira cura per hibetur fouere Nam miro amore eos diligit· et in pelago secum longo tempore circumducit· et si eos ab arenarum cumulis impediri cognouerit· aque multitudinem in ore colligit et super eos effundit· atque sic eos a periculo liberans ad pelagus reducit· contra omnia pericula se pro eis exponit· et semper eos inter se et mare in loco tutiori ponit· et quando tempestas imminere scit filios adhuc tenellos in ventrem suum mittit· quos seremitate facta sine alicuius lesione emittit· sicut dicit Jo rach. Similiter etiam debet prelatus subditos velut filios magno amore diligere· atque eos per huiusmodi vite pelagus procellosum sollicita dilectione deducere· eos si arenarum cumulis. i. diuitiarum vel rerum temporalium curis videat impediri· oris sui aqua. i. exhortationis vel correctionis doctrina studiose ad iuuare· debet etiam pro eorum salute se periculis quibuscunque exponere· quia bonus pastor ponit animam suam pro ouibus suis atc· Debet etiam eos de dubijs in tutiori parte ponere et locare· atque si exurgat persecutionis tempestas illos quos magis tenellos. i. magis debiles videt· debet in ventrem id est mentis affectum vel intime sollicitudinis curam colligere et tenere. eos fuis monitis et auxilijs roborando atque securando quousque tranquillitas redeat· Sic etiam paulus faciebat qui dicebat ad Galath. iiij· Filioli mei quos iterum parturio donec formetur christus in vobis· atque Philipen. i. Eo quod habeam vos in corde meo atc·

Capitulū. lxxiij·

De presumptuosi et superbi semper altiora sequuntur· prudentes et humiles ad congrua sibi tendunt. Cuius rei exemplum apparet in falconibus a muscardis siue alietis· Nam falco est auis multum animosa· Inuadit enim ipsa aues longe se maiores pectore et pede eas percutiens· cui similis est homo presumptuosus atque audax. qui ad ea que se excedunt intendit· contra illud Ecclesiastici iij· Altiora te ne quesieris· et fortiora te ne scrutatus fueris Sed muscardus quem aliqui dicunt alietum. cuius sit auis parua paruulas capit aues· atque ideo signat sobrietatem humilium· De quorum numero fuit Psalmist· Neque ambulaui in magnis neque in mirabilibus super me // Item presumptuosi qui nimia et laboriosa assumunt cito deficiunt. Nam sicut dicit Aristoteles in libro· vi· de animalibus· galline que multum ouant cito moriuntur· Quid enim sunt galline multum ouantes· nisi presumptuosi quidam nimios labores assumentes· et plurima opera et magna inchoantes· Qui nimirum cito deficiunt. quia et si vires eis ad inchoandum assint· ad prosequendum tamen seu ad perficiendum non suppetunt· et ideo confulitur Ecclesiastici· xi· Fili ne in multis sint actus tui·

Capitulū· lxxiij·

De hosperitates diuitū hominum et peccatorum assimilantur cuidam aui q̄ bubo dicitur. Bubo enim auis est onusta

pluímis ſed pigtia detenta et debil ad volandum · ī ſepulchris mortū orū die ac nocte morat · et ferē futurum malum pretendere. et loc vbi habitat ſolitudinem nunciare vt dicit yſidorus · Quaſi ergo bubo onuſtus pennis eſt peccator habundans diuitys · et hic quia piger eſt valde ad exercitium bonorum operum · et etiam debilis ad contemplationis volatum · manēs q in ſepulchris mortuorum id eſt fetore operum ſeu peccatorum carnaliuz. eſt ei ipſa ſua proſperitas future deſolationis pronoſticum et eterne dampnationis indicium · Vnde Luce · vi · Ve vobis diuitibz qui habetis conſolationem veſtrā in hoc mundo · ac ſi apertius dicat Ipſa veſtra conſolatio quam nūc in preſentī recipitis ve vobis ſup uenturum ſignificat eterne dāpnationis Boecius Fortuna eſt qdam future calamitatis indicium

¶ Capīm · lxxv ·

Prudens hō tēpora diuidit · quia partem quietimentis contemplationi et oratiōi · et partem neceſſitatibus corporis per actionis laborez diſtribuit et concedit · Eſt enim vulturi ſimilis · de quo dicit Ariſtoteles · venatur a meridie vſq ad noctē · et ab ortu ſolis vſq ad meridiem ī ſilentio requieſcit · vt eius exemplo videlicet homo inſtructus partim vacet quieti orationum · et partim intendat venatui id eſt procurōm neceſſariorum · Vnde Haimo de Paulo Apoſtolo refert · q vt tradūt ſācti doctores a mane vſq ad horam quintam labori manuū inſiſtebat vt inde victum acquireret · et inde vſq ad veſperam intendebat publice diſputationi ·

¶ Capitulū · lxxvi ·

Pugnandum eſt contē draconi · ſic piſces contra crocodrillum · Nam cum crocodrillus pugnat contra cetum fugiunt piſces ad caudam cēti · et ipe pugnat pro ſe et pro eis · et videns crocodrillus q vincere non poſſit · fetidiſſimum fumū emittit in aquā Sed econtra cetus odorifero fumo de ore emiſſo fetidum illum beluc odorem repellit . Si ergo aliquos crocodrill9 .i. draboli9 perſecutionibz impugnat · ad caudam cēti id ē ad vltimum vite criſti ſcilicet ad exēplum crucis et paſſionis criſti fugiat · quia ſi paſſio criſti ad memoriam reuocetur michil eſt adeo duz quod non equo animo tolleretur · Ipſe enim contra draconem q nobis pugnauit et vicit · ſi vero fetore carnis et de carnalibus illecebris infeſtet . ore ore e oris . i . virtute deuote orationis repellatur · Et notandum q quidam dicūt idem eſſe cetum et balenam · ſed yſidor9 diſtinguit inter ea per hoc q balena ē piſcis imane magnitudinis que aquā emittit in altum · quod nō facit cetus ·

¶ Capīm · lxxvij

Religionem intrare volentes · vel ſtatuz mutare quērentes illam religionem vel ſtatum magis eligere debent qui magis competit eorum diſpoſitiom et condicion · videlicet exēplo auium que ſecundum varias complexiones ſibi varia habitacula querunt Vnde que magis ſunt frigide et humide paludes et flumia

ínhabitant propter cibozum assig nationē et pullificationem·vt sūt merguli anates et cigní·per quos intelliguntur homines qui corpore vel spiritu ínfirmiores sūt·quoruz est assumere status humiliores· si ue propter nutrimentū si sunt cor pore debiles vel ínfirmi· vel ꝓpter modum·id est habitationis locum· Quia ínterdum etiam periculosuz est quibusdam spiritualiter ín ali quibus locis manere· siue quo ad pullificationem.i. ad regularium operum laborem· Volatilia vero que calidioris sunt nature montu osa loca et rupum concaua ínha bitant·per que figmificantur illi q̄ sunt fortiores corpore a spiritu fer uentiores. qui securius assumere e tiam possunt status altiores et diffi ciliores. ℣· Item religiosi in ogre gatione viuentes debent esse simi les gruibus vel anseribus precipu e siluestribus. Dee enim simul va ount·simul comedunt. speciez fi am diligunt·regem sibi constituūt Dee etiam grues vel anseres silue stres ordinate volant· et si aliquā do inter se pugnant mox reconci liate simul volant· et a societate pristina non declinant· Dee etiam futuram tempestatem cognoscūt· Quia immínente tempestate; cla mant·vigilias ordinant et in vigi lando voces earum alternant·vt dicunt Basilius et Ambrosius·A ristoteles tamen in·ŋ·libro de a nimalibus addit· ꝙ illa que vigi lat lapillum in pede tenet· vt sic si forsitan dormiret casu lapilli se excitaret. Dicit etiam idem Aristo teles·ꝙ rex earum semper se depo nit primo; et semper primo de ter ra se erigit· et circumspicit si quez venientez viderit·clamare incipit et eas ad custodiam munit. Jn eo ergo ꝙ simul vadunt et comedūt docentur religiosi et in congrega tione viuentes communitatem di ligere· et singularitatem fugere· siue in cibo·siue etiam in alijs. De bent enim religiosi viuere sine pro prijs·sed omnia coia esse· sicut Apls oia leguntur coia fuisse Si in eo ꝙ speciem suam diligunt do centur religiosi suam congregatio nem et religionem precipue dilige re· Jn eo autem ꝙ regem sibi osti tuunt docentur sub obedientia vi uere·Jn eo vero ꝙ ordinate volāt docentur modeste et ordinate incе dere· Et in hoc ꝙ cito reconciliant tur et iterum consociantur docen tur iras seu lites si aliquando acci dant citius terminare· et p remis sionem vel obliuionem iniuriaruz pacem et caritatem pristinam re formare celerius · Et in eo quoq ꝙ tempestates sentiunt docentur futura pericula vel temptationes sollicite precauere· et eis ingruen tibus ad deum clamare· Et in eo e tiam ꝙ vigilant et vigilando vo ces earum alternant·docentur ꝙ debent se vigilanter custodire· et pro mutua conseruatione succesi ue laborare· Prelatus autem qui pro ommibus debet sollicitus eē de bet lapillum· id est humile cristi exemplum qui fuit lapis angula ris·semper in pede id est in affectu mentis vel aspectu habere· Cristꝰ enim dixit·Ego sum pastor bonus et bonus pastor ponit animam su am pro ouibus suis ac̄· Vnde sō no istius lapilli id est consideratio ne vel imitatione istius exempli fugatur omnis sompnus et negli gentia prelati· Item ipse etiam pre latus debet ꝫnꝫ sit maior ceteris

ominbus ratione dignitatis tamē se primo deponere.i. primus esse omnium in operibus humilitatis. Item de terra se erigere scilicet p studium sancte orationis et contēplationis. vel primus esse in cōtēptu terrene cupiditatis. Precipue autem quando in pascuis sunt s! ti.i. in consolatione corporis debet circumspectionem mentis prelati circa eorum custodiam erigere et habere. et si aliquid aduersum vl obnoxium eis accidere referit monendo et corripiendo clamare

¶ Capitulum. lxxviij.

REnouabit anima spiritualiter sicut aquila. Unde Ps. Renouabitur sicut aquile iuuentus tua Dicit enim Augustinus. q aquila in senectute patitur caliginem in oculis a grauedinem in alis. propter quod fontez aque querit super quem volando quantum potest ascendit. a sic ex labore et calore aeris stomachus i talescit fortiz. et ita pozis aptis a pennis laxatis subito in fontem se cadere permittit. vbi mutatis plumis et caligine purgata in oculis quasi renouata vires resumit. Et sicut dicitur super Ps. Cum senuerit renouatur eius rostruz. ita vt vix possit sumere cibum. Petraz igitur querit supra quam rostruz percutit et allidit. a sic onus rostri deponit. cibum capit a resumptis viribus iuuenescit. Sic anima per peccatum vetusta cecata a aggrauata si aliquando exurgat ab actionibus terrenis. a altius in seipsā eleuetur. cōsiderando statum sue mentis suam perpendens miseriaz accenditur in ea fortior calor spuntionis. et tunc si se proiciat in fōtem lacrimarum renouabitur et purgabitur vetustas peccatorum. et si rostruz.i. os cordis grauatur et ita ad terrena incutuatur sic vt spiritualem escam sumere nō possit. percutiat illud ad petram xpm considerando exemplum quo omnia contempnere docuit. et tunc rostri curuitudo frangetur id est affectus terrenus corrigetur a dirigetur ad deum Item renouatur a vetus anima. sicut accipiter in plumis Job. xxxix. Nunquid per sapientiam tuaz plumescit accipiter. Tria enim sūt que faciunt ad eius renouationem. scilicet ventus estus et cibus Habet enim accipiter prepuz q qñ senescit et grauari se sentit alas suas cōtra radios solis expādit flāte scilicet austro. vt sic tepente aura et calore resoluente aperiantur pozi. quibus aptis se excutit. et sic veteres penne exiliunt et noue recrescunt. et sic ex nouitate pennaruz fuaz aptior fit ad motum. Seo domestico accipitri qui vt renouetur in mutatorio conseruatur. cibus de carne venenosa aliquantuluz datur. vt facilius immutetur. et sic patet. q flatus austri calor celi.i. solāis radij et vis venem faciunt ad renouationem ipsius. Per flatum ipsius intellige inspirationem gratie. per calorem vero accipe feruoreż penitentie. seo per carnem venenosam percussionem alicuius aduersitatis vel infirmitatis corporalis. que frequenter peccatorem impellunt vt renouetur per penitentiaż Dicit etiaż Beda. q accipiter a fumo miro modo leuatur Unde eoz mutatoria a locis fumiferis penitus remouētur. Quasi autē quaż

nociui fuimi fūt temptationes pec
candi. qui fumi maxime surgūt v
bi sunt occasiones et etiā oportu
nitates peccati Et ideo sunt peniten
tes a talibus q̄si accipitres a locis
fumiferis penitus elogandi. Itē no
ta q̄ dicta accipitrio nō minis la
ta debet esse sed mediocris. quia
ex nimia pinguescit et pinguis fa
ctus vocatus non redit Si vero mi
nis est tenuis deficit vt volare nō
possit. Sic debet esse discreta die
ta penitentis vt nec ex nimietate e
ius impingnatū corpus anime nō
obediat. secundū illud Deut. xxxii.
Incrassatus est dilectus et recalci
trauit. nec etiam ex abstinētia mi
nia debilitetur corpus ita vt inu
tile fiat Apostolus ad Roman. xii.
Obsecro vt exhibeatis corpora ve
stra deo. hostiam viuentem sanctā
deo placentem. viuētem dicit nō
occisam.

Capitulū. lxxix.

Sancti et perfecti viri assi
milantur columbis secundū
illud Ysa. ix. Qui sunt isti
qui vt nubes volant. et quasi co
lumbe ad fenestras suas. Nam co
lumba quidem ē pacis nuncia. Vn
de in signum pacis et reconciliati
onis ramum olive ad archaz detu
lit. Sic etiam sancti viri pacem p
dicando annunciāt Ysai. lii. Quam
pulchri super montem pedes euan
gelizantis pacem a ē. Annūciāt eti
am predicatores sancti pacem pec
toris id est cōscientie penitenti
bus. pacē temporis diligentibus.
et pacem eternitatis perfistentib⁹
id est perseuerantibus. Secūdo
columba est simplicitatis forma.
Caret enim felle malicie. Sic etiaz
sancti viri sūt simplices id est sine

plica malicie siue duplicitatis. secū
dum illud Mathe. x. Estote prudē
tes sicut serpentes et simplices si
cut columbe. Tercio natura ē
munda. nō enim immunda come
dit sed munda grana eligit Sic sā
cti viri student in omnib⁹ esse mū
di. secūdum illud Tob. iii. Quōdā
seruaui animam meam. Vnde mū
dicia grana .i. opa vel exēpla su
munt. immunda vero fugiūt. secū
dum illud. ii. Corin. vii. Immun
dum ne tetigeritis. Quarto est
prole fecunda. Nam columbe in ē
gione calida omni tempore pullifi
cant semel in mense Vnde Aristo
tiles dicit in. vi. de animalibus q̄
decem vicibus ouāt in anno cōmu
niter. et quandoq vndecim vel du
odecim Et ideo sunt valde fecunde
Sic sancti viri fecundi esse student
siue in pullificatione spiritualium
filiorum. quos deo generant ex
semine euangelice doctrine. secū
dum illud .i. Corin. iiii. In christo e
nim ihesu per euangeliū ego vos
genui. vel saltem fecundi sūt secū
dum ditate bonorum operum. Sumus
enim dni nostrorū operū quemad
modum et natorum sicut dicit Phi
losoph⁹ in Ethicis Quinto colū
ba est pietatis emula. Nam circa
pullos suos magnū pietatis a sol
licitudinis ostendit affectum. alie
nos insuper pullos nutrit. colum
bas autem alias errantes associat
et recolligit Que omnia ex pieta
tis affectu faciunt sancti viri Ipsi
em de suis subditis vel domesticis
sollicitam curam gerunt. a insup
etiam ad extraneos beneficia cari
tatis extendunt. errantes etiam
quosq vel vagos recolligunt et
dirigūt. secūdū illud Ysa. quinq̄ge
simo octauo Egenos vagosq ̄ induc

im dom̃um tuam et c̃. Sexto colũba est societatis amica. Sũt enim columbe suam speciem amantes. et societatez hominum diligẽtes. qz sancti viri sibi similes diligũt. et rationabiliter et ordinate viuẽtium societatem querunt. ℣. Septimo columba est obliuiosa Vnde sublatis pullis dampni immemor in eodẽ loco indificat. vt dicit Jeron. Similiter sancti viri sũt iniuriarum imemores. neqz propter dampna illata a prodo caritatis recedunt. sed fructum operum ipsis nocentibus velut premia impẽdũt ℣. Itẽ sancti a perfecti viri sũt heroidio. i. falconi simillimi. primo qui a falco quedaz auis est paucę carnositatis. Nam sancti viri paucaz curam habent de carne sua. quia non eius desideria implent sed potius eam torquent Vnde Apostolus primo Corinthiorũ decimo. In carne ambulantes non secundum carnẽ militamus. ℣. Secundo qui a falco siue heroidius ẽ magne animositatis. Sũt enim sci viri animosi .i. magnanimi a securi. secũdum illud Proverbi. xxviij. Justus quasi leo confidens absqz terrore erit ℣. Tercio quoqz est multe pẽnositatis. qz sancti habent pẽnas multarum virtutũ Eccli. xlvij. Homines diuites in virtute ℣. Quarto qz est magne agilitatis. et ideo alte volat in aere Nã sicut dicit Gregorius. modicũ habet de eo qđ grauat et multum de eo qđ sursum leuat. Sic sancti viri modicum habent de gũedine. i. de amore cupiditatis a voluptatis. a multum de leuitate .i. de amore caritatis. et ideo in altum volant siue contemplatione siue conuersatione Ysaie. lij. Ecce intelliget seruus meus. exaltabit et eleuabitur ac̃ Quinto viri sancti et perfecti assimilant falconi. qz ẽ magne gñositatis Nam si primo l secũdo predam nõ arripit quasi vim dictam de se expetit. a de facili tũc prę verecũdia ad manũ nõ redit. sed per aera vagus mœdit. Naz de victum et quasi degenerẽ se extiãt qñ de aue quã impetit nõ triũphat vt dicit Greg9. Ille igitur primo vel secundo predã nõ arripit. qui vel bene inchoando vel bene pfe quendo ad finem bonum opis nõ pertingit. et talis minuz a cristo degenerem se ostendit. qui ait. nõ q̃ mœperit sed qui perseuerauerit vsqz in finem hic saluus erit. Talis quidem cũ verecundia penitentie debet ad cristum redire. a manus eius auxilium humiliter paurare. Sexto quia ẽ magne pietatis. scz non solum erga pullos suos. sed etiam erga alienos. Nam eodem sedulitatis officio quo filios pascit. pullum ab aquila derelictum nutrit et cum suis recipit. vt quidam dicunt. Similiter etiam sancti viri nõ solum de suis curam gerunt domesticis sed etiam de extraneis. et de miserabilib9 pupillis maxime ab alys derelictis. Jacobi. i. Religio munda et immaculata apud deum et patrem hec est. visitare pupillos. Vnde Job. xxxv. Si comedi buccellam meam solus a nõ comedit pupillus ex ea. ℣. Septimo sancti viri et perfecti assimilantur falconi ratione puritatis. quia ẽ magne puritatis siue mundicie i cibo capiendo. Nam cadauera fugit a in vehementia famis putridas carnes non tangit. sed patienter expectat quouscqz predam sibi cõgrua ãmuent vt dicit Gre. In quo re dargũt nõ tantũ illi q̃ nociua sibi

cibaria comedūt vt gule satisfaci ant. sed etiam omnes illi qui feti dis cadaueribus id est fetidis car nis operibus delectantur Item sā cti viri a in hoc mundo quēdā odo rem sentiunt eorum que sunt in ce lo Vnde assimilantur vulturibus. Nam in vulture vt Plinius dicit maxime viget olfactus. Vnde exi stens vltra mare sētit odores car nium ex alia parte. et econuerso. Sancti autem qui sunt in celo iam huius mundi mare trāsierūt Nos autem in vita ista mortali adhuc citra mare sumus Ea tamen michi lominus que sunt vltra. i. que sūt in alia vita si bñ et mundi sum9 contemplando et amando delecta biliter odoramus Similiter vultu res qui vltra mare sunt id est san cti qui in celo consistunt nostrarū orationuz odores cum quadam au uiditate percipiunt. Vnde phiale plene odoramentorum dicuntur o rationes sanctorū Apo. v.

¶ Capitulū. lxxx.

SApientiam celestem nō pō test percipere nisi mundꝰ a sordibꝰ culpe. qđ patet per exemplum in apibus Apes nō portant nisi aq̄ claram. nec portāt nisi prius feces eiciant vt dicit Ui cie. Aq̄ igitur claram portant q̄ cumq̄ superne sapientie adeptom mugilant. de ipsa em dicit Eccli. xv. Aqua sapientie salutaris pota bit illum. a rursus Sapiē. vi. Cla ra est que nunq̄ marcescit sapiē tia. sed tamen nullus hanc aq̄ cla ram celestis sapientie bibit nisi p̄ us a semetipso peccatorum feces e iecerit. sicut scriptum est Sapiēti. i. In malivolam animaz non intra bit sapientia nec habitabit in cor pore subdito peccatis.

¶ Capm. lxxxi.

SPiritus sanctus in colum be specie apparuit in cri stibaptismo. que licet vere animal fuerit vt dicit Augustinꝰ. ex suis tamen proprietatibus si gnificabat spirituales effectus quos ipse spiritus sanctus facit in bap tizatis. Nam primo columba vt di cit Glosa super Can. ij. gemitum pro cantu habet. quia videlicz spi ritꝰ sanctꝰ pecā gemē facit Ysai. lix Quasi columbe meditantes ge memꝰ. Roma. viij. Ipse spiritꝰ postulat pro nobis gemitibus in enarrabilibus. i. nos postulantes facit et gementes Item columba felle caret. quia scilicet spiritus sā ctus ire amaritudinem aufert. a benignitatis dulcedine replet. Sa pientie. vij. O q̄ bonus et suauis est domine spiritus tuus in nobis Et in eodem vocatur spiritus san ctus suauis et benignus et huma nus. quia suaues benignos a hūa nos nos efficit. suaues i sermone benignos in corde. humanos i cō uersatione. ℣. Item columba i pe tre foramimbus manet. quia sci licet spiritus sanctus facit nos in cristi vulneribus a eius passioib9 frequenter mente stare Vnde Cā tico. ij. dicit spiritus sanctus Co lumba mea in foramimbus petre. glosa. i. in cristi vulneribus ℣ Itē columba iuxta fluenta residet. q̄ scilicet spiritus sanctꝰ fideles suos insistere facit circa scripturarum fluenta Gene. i. Spiritus domini ferebatur super aquas sciz scriptu rarum. ℣. Item columba vmbrā accipitris timet et abscondendo la tz. q̄ sz spiritꝰ sanctꝰ facit fāctos dyabolica tēptamēta perpendere

et per fugam mundi et abscōnsio
nē hūilitatis euadē. Quasi em̄ acci
pitris vmbra est ipsa temptatio
dyabolica Vnde ductus est ihesus
in desertum .i. in deserti latibulum
vt quasi ibi absconditus mundo
facilius vincēret temptamenta.

¶ Capm̄. lxxxij.

Spirituales viri siles sunt
piscibus quorum aliqui in
solo mari viuentes Alij in
stagnis et fluuijs cōmorantes. A
lij vero quādoq̄ i mari. quādoq̄
in aquis dulcibus. pisces autem
a mari ad dulciores aquas egrediē
tes in earum dulcedine delectanē
et impinguantur. a similiter e cō
trario Vnde tales i aqua nūc dul
ci nunc in mari sunt cōmanētes.
quia dum vnum cōtrarium expe
riuntur magis in reliquo dele ctan
tur. Sed quidam sunt fluuiales pi
sces sic allecti dulcibus aquis. vt
maris amaritudinem nō ferentes
mox aq̄ salsam gustantes subito
moriūtur Similiter q̄uis ōnes ho
mi et spirituales viri in aquis pēni
tentie viuere debent. quidam ta
men in mari cōmorantur id est ex
ercitio a inquietudine vite actiue
in qua more maris frequenter tur
bātur. sicut dixit dominꝰ marthe.
Sollicita es et turbaris erga pluri
ma Nichilominꝰ tñ homi sunt et lau
dabiles pisces marini id est homi a
cōmendabiles homines actiui.
Quidam vero alij sunt qui semper
esse volunt in aqua dulci. id est a
templatiue vite dulcedine minime
seperari. et de talibus erat magda
lena que sedens secus pedes domi
ni audiebat verbum illius. a ideo
dominus dixit eam optimam par
tem elegisse Dicit enim Auicēna.
q̄ pisces qui morantur in locis pe
trosis et in aquis dulcibus curren
tibus in quibus non sunt sordes
dulciores et meliores sunt alijs Il
li autē morantur in locis petro
sis qui contemplantur cristi ope
ra a verba. quia petra erat cristꝰ.
vt dicit Apostolus primo Corinthi
orum decimo. Sed illi in aquis dul
cibus et currentibus. qui contem
plantur bona celestia et diuina. q̄
licet in se semper maneāt. dulcedo
tamen contemplationis eorum in
nobis raptim transit et currit. dū
in hac vita sumꝰ Illi vero manēt
in locis a sordibus mundis qui cō
templantur sanctorum exempla.
qui fuerunt plenī mundicia Tales
igitur contemplatiui viri plus ha
bent de dulcedine a de vite purita
te q̄ primi. et ideo meliores Sed a
lij sunt qui vtrobiq̄ succēssiue mo
tanē. quandoq̄ in mari quandoq̄
in aqua dulci. quandoq̄ sunt in ex
ercitio actionis. quandoq̄ in dul
cedine cōtemplationis. Et isti sūt
pisces qui magis impinguantur.
id est in vite merito magis dilatā
tur. quia non solum sibi profunt
per contemplationē. sed etiam
multis alijs per multiplicem actio
nem Vnde Apostolus primo Cori
thiorum decimo. Nō querens q̄d
michi vtile ē sed q̄d multis prosit Sūt
tamen quidaz sancti ita contēpla
tionis delitijs totaliter dediti. vt
si quis eos poneret i exercitio acti
onis in spiritu vel corpore perirēt
Vnde tales dominus eligit. sicut
dicit Gregorius. vt seruiant ei i
vita solitaria

¶ Capitulum. lxxxiij.

Subditi qualiter se habe
ant ad prelatum suū ostēn
dit exēplo apū Nam apes

sibi regem creāt ipse sibi populos ordinant. et licet sint sb rege sūt tamen libere. et regez quem faciunt naturali affectu diligunt et sūma protectione defendunt. a pro eo mori plchrum esse credūt. a ipsi regi tantaz reuerētiam exhibēt vt nullatenus exire de domibus audeant. nec prodire ad pastus misi rex fuerit egressus et volatus sibi vendicauerit principatum. Eligunt sibi illum in regem quez magnitudine corpis vident magis insignem. a qō in rege precipuum ē mansuetudine clariorem. Vñ nullum aculeum habet. vel si habz nō vtitur ad vindictam Miranda est earum circa regem obediētia Nazum proœdit totuz cōglobatur examen et regem circumdat vt tūc videri non valeat. Singule tunc obsequio regis se offerunt a ei pxime esse cōtendunt. a fessum subleuant humeris a aliquando totū portāt. obuiumq vero rex sederit ibi totus exercitus castra figit. ūge viso totus ammatur exercitz. ipso quoq amisso examen dilabit quia sine rege esse non possūt. Cuz ergo pars apum in laboe est. rex solus a labore immunis est et intz solus sedet. circa quē semper assūt quedam apes fortem aculeum habētes tanq lictores regem custodientes. et offendentes pumunt a raro rex foras exit. Vnde siquis tunc temptauerit regi presumere et exercitus non exiret Quando autem rex moritur circa ipsum cōglobantur. a more funerantiū tristicia torpent. a plebs tota merz. non comedunt nori proœdunt. tristi murmure omnes gemunt. non luctus minuitur. immo fame se mori permittunt misi corpus regis de medio subtrahatur. ¶. Ex hys ergo omnibus colligitur q rector et prelatus est virtuosus a māsuetus eligendus. a a populo siue sb ditis non coactis sed libere. i. wlūtarie obedientibus affectuose diligendus. summe defendus. cum reuerentia exspectandus. a ei obtemperandum ab omnibus et spō te seruiendum. in laboribus adiuuādus. inde fectibus suis supportādus. cōmuniter imitandus. pre oculis habendus. a seruilibz laboribus eximendus. caute et honorifice custodiendus. circa extrinseca raro occupandus. in morte aūt cum tristicia debita reuerenter sepulture tradendus. et hec omnia in vno includens Petrus dixit. i. Petri. ŋ. Regem honorificate.

¶ Capitulū. lxxxnj.

Sverbi assimilantūr locustis. Nam locuste in saliēdo se erigunt. sed in erigēdo mox cadūt. a vento australi generantur et conducuntur. sed in aquilonari moriuntur. Item mutuo se comedūt nec maiores minoribus parcunt. in estate quoq apparent et in hyeme latent. Sic superbi saliendo temporaliter se erigunt mētaliter. vt eo ipso se proiciores replicēt quo se honorari āplius videt. sed se erigētes cadūt quia eo ipso q grādes aput se sūt aput deum michil sunt Sequitur etiam plerumq post elatum ascensum superbie in opimate casus ruine A vēto australi qui calidus est oriuntur. quia ex calore temporalis prosperitatis superbi efficiunē. sed ipsi in aquilonari frigore motiuntur. q ex aduersitatis rigore

demuntur · mutuo etiam superbi se se consumunt et potentiores debilioribus nō parcunt · in estate id ē in prosperitate apparent mirifice i- sed in hyeme id est aduersitate latent despecti.

¶ Capitulū · lxxxv.

Cemptationum laqueos cū homo aduertit debz sagaciter fugere et ab earum occasionibus se velociter elōgare Cuius exemplum apparet in pisce mugile · qui qmdē est piscis mirabiliter agilis · hic dum insidias piscatorum sentit statim retrocedit et ita transilit vt volasse astātib9 videatur · Ille igitur piscis insidias sentit qui insurgentes temptationes perpendit · et tunc quasi retrocedit cum ab occasionibus tēptationum se subtrahit · et tunc velocissime transilit quando in ipso temptationis principio mox animum ab eadem auertit · Vnde Isidorus dicit · Cum te titillat cogitatio · cuz tibi aliquid suggerit illicitum · non ibi teneas animū · calca serpentis caput calca praue cogitationis inicium.

¶ Capitulū · lxxxvi.

Tyranni assimilantur aquilis Nam aquila quia in calore et siccitate excedit est nimis iracunda Ira enim fortis nō est nisi in corporibus multum siccis · vt dicit Aristotiles Est etiam et aquila auibus innocentibus inimica et infesta quas vngue rapit et rostro percutit et occidit · Item aquila societatem non habet sed fugit · vt Aristotiles dicit primo libro de animalibus · Est etiam crudelis filios dum eos abicit · cuz rostro percutit et a modo exire compellit Omnia hec competunt tyrannis · primo quia cōmuniter sunt · iracundi et furiosi Vnde de quodaz tali dicitur secundo Machabeorū · Animum crudelis tyranni et fere belue iram gerens et c̄ · Itez quia malis hominibus fauent · a bonis et innocentibus sunt infesti et inimici · et ideo persecūtur illos vel eorum bona diripiendo · vel in persona lędendo · a interdum vita priuando · sicut fecit Achab nabeth iezraelite · cuius personam occidit et vineam possedit · iij · Regum xxi. Item non diligunt tyranni neq; volunt in domio vel honore vel diuitijs socios vel pares habere · Vnde etiam studeant omnes depauperare ne possint contra eos insurgere vel eis parificari · Interdum etiam tyranni tante crudelitatis existunt · vt etiam suis non parcant · Nam etiam propriōs filios quandoq; a se abiciunt · quandoq; vero eos percutiunt · quandoq; vero non solum de domo sed etiam de patria eosdē exulare cōpellūt · imo qđ est execrabili9 quādoq; eos occidūt · sicut legit de herode q; filios primo expulit postea occidit · ꝓpter qđ Romanorū imperator de illo dixisse ferē q; melius esset esse herodis porcū q; filiū · quia herodes cum esset proselitus in lege iudeorū porcis pcabat sed filios occidebat Item tyranni quidā similes sūt inimicis · Est enim milui9 aliis rapax audax in minimis sed timida in magnis · Nam siluestres aues inuadere nō audet · ꝑ pullos domesticos puos rapere nō timet · Similiter qdā tyranni licet ex auaritia sint rapaces · a contra debiles et impotentes sint audaces · contra tamen potentiores vel coequales

et eos qui sibi resistunt pusillanimes et pauidi sunt ymo superant interdum etiam per minores Nam miluus a miso impetitur a propter suam pusillanimitatem a minore superatur.

¶ Capitulum lxxxvij.

Tribulationum a temptationum impetus melius conseruat iustos q̄ consolationum applausus. Cuius exemplū apparet in pistibus. qui meliores fūt a cōseruātur magis in pelago aquilonari et orientali q̄ in australi. quia ex illorum ventorum impetuoso flatu aque amplius commouentur a melius depurantur. Propter qd̄ pisces qui in eis morantur magis a superfluis mūdātur Per ventum igitur aquilonis qui asperitatem intellige aduersatis a tribulantis. sed per orientalē qui calidus est i sua origine feruorem accipe irruentis temptatiōis. Ex quorum impetu anima velut a qua ad bonum sollicitatur seu impellitur. a malo purgatur si fortiter resistat. a sic piscis homo iustus proficit et saluatur Job. x. Visitatio tua custodiuit spiritum meum Sed per australem ventum qui mitior est et suauior intellige suauitatem temporalium cōsolationum. ex quibus pisces. i. homines in aq̄ penitentie vel iustitie viuentes frequenter per negligētiam resoluūtur Et ideo minus conseruantur a magis deteriorātur.

¶ Capm. lxxxviij.

Verbo dei anima nutritur secundum illud Deutro. i. Nō i solo pane aē. Cuius ratio est quia ex eisdem nutrimur ex quibus sumus sicut Philosophus dicit. Nam pullus qui nascitur ex ouo nutritur ex ouo Dicit enim Aristo. in. vj. de animalibus q̄ pullꝰ nascitur ex albugine oui et nutritur ex vitello Cum ergo ex verbo dei sumus i fide spiritualiter geniti secūdum illud Jacobi. i. Volūtarie genuit nos verbo veritatis. ideo ex verbo veritatis etiam nutrimur Vnde Gregorius. dicit q̄ cibus mentis ē sermo dei.

¶ Capitulū. lxxxix.

Tetule quedam mulieres inuenīūtur cornicibꝰ similes Naz cornices sicut dicit Isidorus sunt aues amose garrule impie et hijs vbi habitant noxie. in senectute licet eis albescant plume. intus tamen in carne quanto plus viuunt tāto magis efficiunt migre. Item dicuntur cornices fuo garritu seu volatu mutatiōis tēpis esse presage siue nuncie Item vt dicit am brosius. Cornices sunt cycomarum ductrices et socie. q̄ cum cycomie transuolāt mare cornices ipsas precedēdo deducunt. et contra infestas aues p eis bella committunt Dec igitur omnia competunt quibusdam maligms et vetulis mulieribus. que si amosius viuūt assidue garriunt. impie et crudeles puellis existunt. etiaq̄ has vbi habitant leduntꝰ quia pueros fascinādo inficiunt. sicut dicit Glosa super illud apost. O insensati galate quis vos fascinauit. Item quanto plus per etatis prouectū canicie albescunt. tanto plꝰ per peccati caliginem interius migrescunt. Item sunt procuratrices demonum que iterdum cycomias .i. mulieres etiam honestas ad adulteria et in honesta opera callide

seducendo associant et deducunt. Ipse quoq; sunt q̄ se striges mendaciter esse dicunt et tanq̄ pphetisse ydoli fucta diuinac̄ pmūt.

¶ Capitulum xc.

Qualis continentia qualiter sit seruanda turtures ostendunt. Nam turtur ē auis castissima. eo q̄ dum parem suuz perdit alterius vlterius copulam non requirit. sed solitaria semper mœdit. a memor perdite societatis semper gemit. solitudinez diligit et hominum consortia valde fugit. ad ortos a agros descendit vbi cibum querat. sed cito optēto iterum solita loca plāgentibus apta requirit. In hys ergo monen ē vidue vt maneant vidue vt sint solitarie. Item consortia noxia et vana spectacula fugere. a sūptis necessitatibus victus se ad orationis et compunctionis loca colligere. Item turtur i hyeme plumas perdit. et tunc in concauitatibus arborum se abscondit. sed tempore veris plumis resumptis de locis vbi latuerat exit. a loca cōgrua ad pullificandū querit. sicut Arist. dicit. In quo figuratur q̄ vidue tempore hyemis. i. temptationis vel aduersitatis vl depositis plumis ornamentorum debent iacere in concauitatib9 arborum. i. humiliter manere in domibus earum. vel perditis plumis delitiarum seu diuitiarz debent morari per meditationem animi in concauitatibus arborum. i. in exemplis humilitatis et paupertatis sanctorum. sed tempore veris. i. psperitatis quando habēt plumas diuitiarum. debent exire ad pullificandum a fructificandum opera vite actiue. i. elemosinas vel alia bona opera. sicut fecit sancta Elizabeth filia regis vngarie. p9 mortem viri sui dās se elemosinis et seruitijs pauperum. ¶ Item ē tur super rem fetidam non descendit. neq; sup cadauer. q8 fit quādo mulier vidua turpi temptatio mi non consentit. a carnal' operis turpitudinem non committit. Item turtur pro se et pullis suis pauca et munda grana eligit. et in locis mundis colligit vnde viuit. qui a scilicet mulier vidua tam pro se q̄ p filijs suis paucis a licitis sūptibus debet esse contenta.

¶ Capm xci.

Que peccatorum sūt similes vnys auiuz in volādo Aues em̄ in volando non habēt determinatas vias Vnde secundū Ysidorum dicte sunt aues quasi de uie i volando. quia sine via cōstat eas incedere. eo q̄ earum vie non sunt determinate i aere Sic peccatores in suis actibus non seruant rationem qué habet humanis actibus terminos virtutis imponere. ꝓpter q8 dicit Philo. in Ethi. q̄ v̄tus est habitus electiuus in medietate cōsistēs determinata ratioē prout vtiq; sapiens determinabit Ideo dicūtur indeterminate a in errando vagabunde mō ascendēdo per superbiam. modo descendēdo per auaritiam. modo diuertendo ad dexteram id est ad delectationes gule a luxurie. delectationes em̄ ad dexteram pertinere dicuntur secūdū illud Ps̄ Delectationes i dextera tua. modo diuertendo ad sinistram per impatientiam et iram scilicet in aduersis. modo ante procedendo p presūptionē. mō retrocedendo p pusillanimitatē l' despeationē Item aues motu alaz aerē diuidūt sed mox se claudēte nullū signum

sui transitus derelinquunt Sic pec tantiū vita ac psperitas ipsis mor tuis aīm sepulchro clausis totaliē deficit Vnde ex persona eorum dī Sapientie. v. Transierunt omnia illa tamq̄ vmbra et tanq̄ auis que transuolat in aere.

¶ Capitulū. xcv.

Virginitatem carnis seruare cum fecunditate spūali docemur exēplo apū. Nā integritas carnis vel corporis virginalis oībus apib9 est omnis. quoniam nullo concubitu inficiūtur, nulla libidine resoluunt. nec ptus q̄tiūtur dolē. et tm̄ maximū examen filiorum constituūt. Nam cū alie aues semel in āno singlos edant fetus apes geminos creāt. et duplici ceteris fecunditate preponderant. Sic q̄ mulieres sancte que suoz corpm integritatez custodiunt. imunes sunt a libidinose resolutionis fetoribꝰ. exēpte sunt a partuū doloribus. michiloinus deo multū fructificant i spūalibꝰ opez fetibꝰ Duplici em̄ fecūditate cōiugatas mulieres virgies sacre pcellunt. quia ille tantū carne fructificant. hec autez carne ac spiritu. Ille carne fructificant mūdo corruptibilem plem gñando. Iste corpore fructificant in celo in corruptibilē pmerendo gloriam. Erunt inquit dominus sicut angeli in celo. vbi neq̄ nubentur. Generant quoq̄ nonnūq̄ virgies sacre domino. etsi nō filios carnales tamen spirituales. Naz oēs quos trahunt ad deum. siue exemplis operum. siue orationibus. vel etiam suis verbis eorum spirituales filii dici possunt. Item licet coniugati fructificent interdum etiā deo p opera vite actiue. virgines tamē liberius possunt ei parere fetus. tā operum vite contemplatiue q̄z etiam actualis Ex quo patet qđ dicitur Ysaie. lvii. Multi filii deserte magis q̄ eius que habet virum. i. virginis q̄ coniugate. Item virgines et precipue iuuenes habent contemplationem dulciorem. In cuius signum apes iuuenes et virgines faciunt melius mel. vt Aug̃ dicit. Sic in v̄ginibus ac iuuenibus sanctis. mel. i. dulcedo contēplationis superne tanto suauius generatur quanto caro in eis spiritui fortius subiugatur Vnde Iudicum. xiii. dicitur De forti egressa est dulcedo.

¶ Capitul. xcvi

Virtutes cardinales docēt nos habere exempla iumentum. Nam primo iumento docet habere temperantiam preciue in cibo Prudo em̄ vt dicit Yisidorus ab eundo est dicta. eo q̄ cibos sedendo nō acquirat sed volādo acquirit. Ita et homo cibum suuz necessarium corpori transeūdo ad necessitatem et non insistēdo ad voluptatem accipiat Exo. xi. Comedetis festinanter Ille em̄ qui festinanter comedit. nec magnam delectationē i comedēdo. nec etiam multum cibum accipere consueuit. Secundo docet nos habere prudentiam. Primo ex eo q̄ mūdus tam artificiose cōponit. q̄ vix sufficeret humana industria facere de quauis materia. Vnde quidaz crediderunt eas habere intellectum. sicut Dhūs dicit. n. Dhificoꝝ Qđ licet verum non sit. docēt tamen nos esse prudentes. vt secundum prudentiam mdum mentis virtutibus componam9. Docent iumenties

et nos purgare mouum conscientie nostre. ex eo q̄ ipse instruunt pullos suos stercora extē mouū eicere. vt et nos conscientias nostras purgare discamus a sordibus peccatorū Itē prudo hēt prudētiam in discernendo tempora et loca. Nam tēpore frigoris calidas regiones requirit. et ideo mare transit. in estate vero redit. et cetera tempora inuestigando custodit. et prenūcia est imminentis estatis vt dicit Ambro. Similiter viri prudentes tpa discernunt. et prout temporibus ocurrunt negotia dispensant. Sunt etiā loca mutanda vel querenda prudenti prout videt congruere tēpori. Solet etiam homo prudēs futuri esse prenuncius. ex eo q̄ rerū exitus prudentia metitur prout Boecius dicit. Tercio docet seruare iustitiaz precipue punitiuā siue iudicatiuam. que dum sanguinem malefactoris effundit aliorum oculos aperit et ad cautelam instruit Vnde dicit Augustinus. q̄ sāguis dextre ale prudentis qui erit columbe medetur oculis infirmis. Nam ala dextra prudentis est iusta sentētia principis. ex qua dum sanguis viuus effunditur aliorū oculi ad sibi cauendū illūminātē. Nā oculos quos culpa claudit pena aperit. vt dicit Ere. et non solum pena ppria sed etiam aliena illuminat frequenter et iuuat. ¶ Quarto q̄ docet prudo habere fortitudinem. quia dicitur esse quoddam genus prudentiū qđ omnes aues timent. ita vt aq̄la eam fugiat tanq̄ hostem. nec illa visa audet super predam irruere. eo q̄ morsus eius forte est venenosus vt dicit Plīus. Tales prudines sancti sunt quoruz fortitudinē et virtutem timēt aues omnes. i. vniuersi demones. et aquila que est rex auium. i. ipse sathan qui ē rex super omnes filios superbie. Nam morsus talis prudinis. i. oratio sancti hoīs patientis et humilis q̄si veneno sus est eis scilicet demonibus et valde formidabilis. Virtutū q̄ plenitudo et habundātia non aggrauat animam. sed potius alleuiat. et ad ascendenduz in celum habilitat. Vnde est q̄ aues quanto plus habundant pennis. tanto facilius sursum leuantur et velocius vadunt. sicut patet in auibus prede que sunt volatus altissimi. Aer enim inclusus infra penna tum concauitatem auem leuiat et vt sursū ferat habilitat. Sic etiā pennis virtutum sancti leuiantur et ad contemplanda vel appetēda celestia sublimiter eleuantē. Vnde Dñs. has pennas a volatū desiderās dicebat. Quis dabit michi pēnas sicut columbe et volabo et requiescam. Ecōntra autem ex virtutuz carētia anima gratuis relinquitur. vt auis sine pennis Vnde dicit Augustinus de deo a quo sunt virtutes Cum tui plenus non sum oneri michi sum.

¶ Capm. xcm.

Vita spiritualis hoīm proficit et perficitur. sicut vita volatiliuz. Dicit enī Phūs in. vi. de animalibus. q̄ post dcc dies generationis completur pullus secundum omnes partes suas. et tunc habet caput maiz toto corpore. et habet caput inclinatū sup eius dextrum et alas expānsas supra caput. post hoc rumpitur testa die decima octaua vel vicesima et exeunt pulli iam vnificati. et aliquando gemelli. sed ītr gemellos vnus ē maior alt̄ mior. Prima

ergō pulli cōpletio fit in .x. die bus. quia prima hoīs formatio in vita spūali fit per obseruantiaz de cem preceptorū Vñ dixit dominꝰ Mat. xix. Si vis ad vitaz ingredi serua mandata. et tunc caput cor pus excedit. quia tunc ratio corpo ri dñatur. sez vt sit homo non ani mal sed magis spūalis. inclinatur etiam caput. i. mens. non solum p obedientiam sed etiam per humili tatem. non fictam sed vraz. a hec inclinatio ē super eius dextrū. Est enim qui nequiter se humiliat. vt dicitur Eccī. xix. et iste in sinistrā ptem se inclinat. ale etiam mtelle ctus sez affectus p fidē et dilectio nē supra caput .i. supra naturalis cōis comprehensionē extendū ē. vt incipiat tam hō terrestris men te ad celestia erigi. Sed ad secūdā pulli completionē adduntur .vin. vel .x. dies. sez vt sit dierum .xx. vel .xvin. Quia si quis vult verē p fectus esse oportet vt ad obseruan tiam veteris legis. i. x. pceptorum addat obseruantiā noue legis. i. cō filiorum cristi. sicut est illud Mat. xix. Si vis perfectus esse vade et vende omnia que habes et da pau peribus. et alia et consimilia que continentur in euangelijs. perfec tionē em noue legis. i. euangelij cō petit octenarius numerꝰ ppt. vin. diem rsurrectionis cristi. i. dominī cam quā celebramꝰ. sicut iudei ce lebrant die. vn. Vel ppter die. vin. resurrectionis nrē quaz exspecta mꝰ. in qua rupta testa dui sez fin ta hac vita mortali. tanq̄ pulli no uitez viuificati exibimꝰ gemelli. i. in anima et corpore glorificati. erit tñ gemellus vnus maior. quia ma ior erit gloria aie q̄ corpis. Item pfectionē euangelij petit additio numeri denarij. q̄ preter obseruā tiā decalogi necessaria sunt sacrā mēta noue legis cum fide trinitatis. vel. vn. dona spūs sancti cuz ēbꝰ virtutibus theologicis. vn. em et tria denariorum numerū cōstituūt. postq̄ rupta est testa timoris vel a moris vite corruptibilis exeunt gemellii. i. tam carne q̄ spiritu in vita spūali perfecti. licet in regimi ne vite et dulcedine celestis con uersationis spūs carnē anteeedat Plus em cupit spūs q̄ possit ferre corpus. vel quia plus percipit spi ritus de dulcedine q̄ corpus sustine at de labore. ℣. Item vita mortalis similis est vite naturali volatilū. Quedam em aues sunt que pa scuntur carnibus. sicut accipitres et aues prede. et hys assimilātur homines q̄ carnaliter viuunt. pp ter qđ dicit Apꝰ. Ro. vin. Debito res sumꝰ non carni vt secundum carnez viuiamꝰ. q̄dam vero pascū herbis. vt anseres a similia. a tali bus similes sunt pemitentes qui de nouo incipiunt. qui adhuc mollio ra requrunt solidum videlicet cibū capere nō valentes Ezech. xxxiv Deficescent in herbis virentibus. q̄dam aūt pascunt grīs et semini bus. vt columbe et hmōi. quibus assimilantur perfecti a spūales vi ri. perfectorū em solidus est cibus sicut dicit Apost. Nā contēplatiui pascūtur seminibus dīor vborū Semē em verbū dei est. vt dr Lu. vin. ℔ actiui pascūtur seib⁹ boīor dom pcipue eleōsinar Galat. vi. Qui seiauerit a c. pascunt etiā sei bꝰ lacēmar p opunctionē Ps. Eū tes ibant et flebant mittentes sei na sua. que sez semina pascunt et reficiunt ammas. scōm illud Ps Cibauit nos pane lacrimarum.

¶ Capitulum xcv.

Ucia diuersa iudeis in lege moysi sub figuris diuersorum volatiliuz prohibita fuerunt Leui xi. Fuit enim eis prohibitus esus aquile. in qua ex eo q̄ alte volat phibet et figurat superbia. Item griphis. in quo quia equis et hominibus infest9 est crudelitas potentium phibetur. Item alieti. in quo quia pascitur auib9 signat illi qui sūt pauperib9 molesti. Item milui. in quo quia maxime insidijs vtitur signatur fraudulenti. Item vulturis. in quo quia sequitur exercitum sperans comedere de cadaueribus mortuorum signantur illi qui mortem et occisiones affectant hominum vt lucrent. Item prohibita sunt animalia eoruim generis. in quibus signantur aliqui qui exptes bone affectionis non redeunt. quia coruus emissus ab archa nunq̄ redijt. Item structio que cum sit auis et volare non possit. sed semper circa terraz mouetur signat deo militantes et se negocijs secularibus implicantes. Item nocticorax que in nocte est acuti visus in die autem non videt. et ideo signat eos qui in temporalib9 sunt astuti et in spiritualibus sūt imertes. Item larus qui natat in aqua et volat in aere. et ideo signat eos qui circumcisionē et baptismū venerantur. vel signat eos qui p contemplationem volare volunt. et tamen viuūt in aquis voluptatum. Item accipiter qui deseruit hominibus ad predam. et ideo signat eos qui ministrant potentib9 ad prędandum pauperes. Item bubo qui in nocte querit pastū de die latet. et ideo signat luxuriosos. qui occultati querunt in noctis q

peribus que agunt. Item mergulus c9 natura est sub vndis diuin9 morari. et ideo signat gulosos qui in aquis deliciarū se mergūt. Item ibis que ē auis affrica hñs longuz rostrū. et pascitur ex serpentib9. et forte ideo ē q3 cicoma. et signat iuuidos q̄ de malis aliorum q̄si de serpentibus reficiunt. Item phibitus ē cignus q̄ est coloris candidi. et longo collo quo ex profunditate terre vel aq̄ cibū trahit. et p̄t signare homines q̄ per exteriorē iusticie cādorē lucē terrena querūt. Item onocrotalus q̄ est in pub9 orientis longo rostro. q̄ in faucibus habz quosdā folliculos. in q̄bus p̄mo cibū vpomit et p9hyrā in vētrē mittit. et signat auaros inmoderata sollicitudine vite necessaria congregantes. Item porphirio9 q̄ p̄ter naturā aliaz auium habet vnū pedē latū ad natandū et alium fissū ad ābulandum. q̄ in aq̄ natat vt anates. et in terra ambulat vt p̄dicęs. solo motu bibit oēz cibū aq̄ tingens. et signat eos qui michil ad arbitriū alteri9 facere volunt. sed solumq3 fuerit tinctū aq̄ p̄prie volūtatis. Item phibitus fuit esus herodionis. q̄ vulgariē falco dr. et signat illos quorū pedes veloces sunt ad sanguinem effundē dū. Item phibuit etiam lex cara don q̄ est auis garrula signans loquacęs. Item phibita est vpupa q̄ mōificat in stercoribus. et fetenti pascitur simo. et gemitū in cantu similat. signans tristiciam seculi q̄ hoīb9 imundis morte operatur. Item vespertilio q̄ circa terram volat signans illos q̄ secularī sciētia poti sola terrena sapiūt. Item qui vidēs aliq3 idebite fugit aliq̄n in alio cadit. Nā pdix mīm timēs et eū fugē volēs dū eū in aere ee sentit. a tra

nō surgit. sed sēpe dum circa ēraz quasi secuta fugit in rethe vel laqū se imittit. sic qñqz aliquis misuz fu perbie vel tirannidis fugere vo lēs dum se ad terram nimis humilian do vel inoiscrete miteschendo dimit tit. aut in pusillanimitatis laqueū incidit. vel nimie remissiois retib⁹ se inuoluit. Item vicia tria magis gñalia repzesentantur in vpupa. scz auaricia. luxuria. et superbia. Nam vpupa hūana comedit ster cora. auis est ommino imūda. sed cristis capite extensis galeata. hu mana qppe comedit stercora qui in hyat ad tpalia lucra. de quibus A posto. ait Phil. iij. Oia detrimētū feci et arbitror vt stercora vt cristū lucri faciam. Immūdus aūt est q̄ luxuriose vite pollutiombus subia cet. De quo Apostō. ait Ephesi. v. Oīs fornicator aut immundus ac̄. Sed tunc cristaz gerit in capite cū superbia dñatur in mente. contra illud Thob. iiij. Superbiam in tuo sensu nunq̄ ac̄. ¶ Capitulū. xcvi.

Voluptates et superfluita tes exemplo aquile abnega re docemur Naz aquila ad plus tria oua facit. sed tercium p rit. eo q̄ in cubando multum gra uatur. intantum enim tunc debili tatur vt q̄si venari nō possit. Tria igitur oua aquile tres sunt appeti tus anime Aliquid em̄ aliquando appetit anima. quod pertinz ad ip sius salutem. et istud est primuz o uum Aliquid enim appetit quod p tinet ad corporis necessitatem. et hoc est secundum Aliquid vero qđ pertinet ad vite voluptatem. et i stud est tercium. quod scilicet tan q̄ superfluum et noxium abiciēdū est. Grauat enim mentem frequē ter superfluitas voluptatis. et eā intantum debilitat vt spiritualia venari non possit. Vnde dominus discipulos monuit dicens Lu. xxi. Attendite nē grauentur corda ve stra in ēpulacione. ¶ Capitulū. xcvii.

Cura assimilatur plume si ue pennis aquile que sicut Plin. dicit habent quan dam virtutem corrosiuam. Vnde posita cum aliarum auium plumis eas corrodit. Sic vsurarium lucz cum bono lucro admixtum ad mi chil ipsum deducit. Vnde vitiie v surarie etiam cum alys mixte com muniter parum durant. Habet e nim vsura virtutem corrosiuam. quia eius qui mutuo accipit facul tatem cito consumit Est enim vsu rarium mutuū apud debitorē simi litudo illoruz vermiū de q̄bus dice bat Iob. xxx. Qui me comedunt non dormiūt. a multitudie eorū vsurarū vestimentū meū. qz ex mul tiplicatione vsure quandoq̄ etiaz vestimentū in pignꝰ datū cōsumi t et trāsit ad creditorē ¶ Ca. xcviii

Christ⁹ figurat⁹ fuit i pas seribꝰ q̄ offerebāt in puri catiōe leprosi i lege moisi Leui. xiiij. Leprosi em̄ purificari dicebāt qñ sacerdotio hoīm iudicio sa cerdotis restituebāt a cultui dino reddebant Cōtingebat tñ qñqz vt dino miraculo p ritū legis carnalis lep mūdarent. qñqz etiā sacerdos i iudicio decipiebat. Vñ primo iudi cabat mūdꝰ. a postea restituebat tanq̄ mūdꝰ sacrificio hoīm et cultui dino. scz pꝰ vij. dies. in prima autē purificatiōe offerebat p se leprosꝰ mūdatꝰ duos passes viuos a lignū cedrinū a vermiculū a isopū. hoc mō vt filo coccineo ligarēt passes a y sopꝰ simul cū ligno cedno. ita q̄ li gnū cedrinum esset q̄si manubriū

aſperſorij. yſopus vero et paſſ̃es erant id quod de aſperſorio tinge batur in ſanguine alterius paſſe ris immolati in aquis viuis. Hec autem quatuor offerebantur cõtra quatuor de fetus lepre Nam cõtra putredinem offerebatur cedrus que ẽ imputribilis. cõtra fetorem yſopus que eſt herba odorifera. cõ tra inſẽſibilitatem paſſeres viui. contra turpitudinem coloris ver miculus qui habet viuum colorẽ. Paſſer viuꝰ auolare vero dimitte bat in agrũ. q leproſꝰ reſtituebat p ſtine libertati In octaua vero die admittebatur ad cultum diuinuꝫ et reſtituebatur cõſortio hominũ. primo tamen rafis pilis totiꝰ cor poris et veſtimentis lotis. eo q le pra pilos corrodit et veſtimenta ĩ quinat et fetida reddit. et poſtmo dum ſacrificiuꝫ offerebatur pro de licto eius. de ſanguine autem ſac ficij vngebatur extremum auricu le eius qui erat mundatus. et po ſtea pollices manꝰ dextre et pedis Quia in iſtis partibus primum le pra dinoſcitur et ſentitur. Adhibe bãtur autem huic ritui tres liquo res. ſcilicet ſanguis contra ſãgui nis corruptionem. oleum ad deſig nandum ſanationem morbi. et a qua viua ad emundandum ſpurci tiam. Per duos ergo paſſeres ſig nificabatur figuãliter diuinitas et humanitas criſti. quoꝝ vnus ſci licet humanitas immolatur in va ſe fictili ſuper aquas viuentes. qa ſcilicet per paſſionẽ criſti aque bap tiſmatis conſecrantur. Alius autẽ ſcilicet impaſſibilis diuinitas viuꝰ remanebat. quia diuinitas mori nõ poteſt Vnde et auolabat. quia paſ ſioni aſtringi nequit. Hic autem paſſer viuus ſimul cuꝫ ligno cedri no et cocto vermiculo et yſopo. ĩs eſt fide ſpe et caritate mittitur in a quam ad aſpergendum. quia in fi de dei et hominis baptiſamur. La uat autez homo per aquam baptiſ matis vel lacrimarum veſtimenta ſua id eſt opera. et omnes pilos. i. cogitationes radet. tingitur etiam extremum auricule dextre eius q̃ mundatur de ſanguine et oleo vt eius auditus mundatur contra cor rumpentia verba. pollices autem manus dextre et pedis tinguntur vt ſit eius actio atq affectio ſancta ¶ Item criſtus aſſimilauit ſe gal line Mathei. xxiij. Quotiens imq volui congregare filios tuos quẽ admodum gallina congregat pul los ſub alas et c̃. Gallina emm vt dicit ibi gloſa ẽ circa pullos ſuos pyſſima. Nam ſub alis congregat eos. contra miluum defenſat. pro labore et amore filiorum egrotat. plꝰ de pullis q̃ de ſe curat. eos ma gis q̃ ſe paſcit et ſatiat. inuenta e ſca eos vocat. pro illorum defenſi one hominem impugnat. pro ipſo tum quaſi amore raucit et vocem mutat. plumas deponit et tota hi ſpida fit. et demiſſis alis mordit. Hec autem omnia criſto congrua ſunt. Nam ipſe ad pullos ſuos id ẽ fideles magnum affectum pietatis gerit. eos ſub alis protectionis ſue in vna fide et eccia congregauit. contra miluum id eſt mundum ſe uientem eos defenſauit. pro labo re et amore noſtro in cruce totus languidus apparuit. plus de nob̃ q̃ de ſe curauit. non tantuꝫ pane materiali ſed etiã ſacmentali et ſpi rituali hie doctrine nos pauit. in uenta eſca nos vocat dicens. Veni te ad me omnes qui laboratis et o nerati eſtis. et ego reficiam vos.

pro nostra defensione diabolus expugnauit. in cruce amore languens et voce deficiens raucus factus fuit. secundum illud Psalmist. Rauce facte sunt fauces mee &c. Ibi etiam plumas & vestimenta deposuit. in corpe flagellatus totus hispidus factus fuit. et diuinitatis sue potentiam abscondens. alis. i. viribus suis dimissis incessit. Hec igitur oia xps p nro amore fecit Qui cum patre et sancto spu vivit et regnat deus in secula seculorum. ℟.

A M E N

Explicit liber quartus de similitudinibus rerum.

liber canonicorū regularium in traiecto
ordīs scī Augustini epi

Pertinet regularibꝫ ī Traiecto

6294.

colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
x-rite
mm
0
1
2
3
4
5
6